

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παιδαγωγικό Παιχνίδι και Παιδαγωγικό Υλικό στην Πρώτη Παιδική Ηλικία»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΒΕΛΤΙΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ: ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΔΡΑΣΗΣ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΒΟΛΟΣ 2014

1^η Επιβλέπουσα: Δόμνα – Μίκα Κακανά, Καθηγήτρια Π.Τ.Π.Ε

2^η Επιβλέπουσα: Καφενία Μπότσογλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Π.Τ.Ε.Α

Αξιολογητής: Κωνσταντίνος Μάγος, Επίκουρος Καθηγητής Π.Τ.Π.Ε

Βαθμός	
Ολογράφως	

Ευχαριστίες.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας πολλοί ήταν εκείνοι που συνέβαλαν με τον τρόπο τους και στήριξαν την προσπάθεια μου, τους οποίους οφείλω να ευχαριστήσω.

Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα. Δόμνα – Μίκα Κακανά, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την ανεκτίμητη βοήθεια που μου προσέφερε σε κάθε στάδιο διεξαγωγής της έρευνάς μου, μέσα από την αστείρευτη ηθική και επιστημονική υποστήριξή της.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην κα. Καφενία Μπότσογλου, αναπληρώτρια καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για τις συμβουλές που μου έδωσε και τη βοήθεια που μου προσέφερε για την ολοκλήρωση της εργασίας.

Πολλά «ευχαριστώ» οφείλω στο Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Λιβανατών, κ. Αρβανίτη Φώτη, στο Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, στο Σύλλογο Διδασκόντων του Σχολείου αλλά και στη Σχολική Σύμβουλο της 5^{ης} Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης του νομού Φθιώτιδας, κα. Κρόκου Ζωή, που συνέβαλαν με τη συγκατάθεση και τη συνεργασία τους στη διεξαγωγή της έρευνας.

Θα ήθελα ακόμη, να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στους φίλους και στην οικογένεια μου για τη συμπαράσταση και την υπομονή που έδειξαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα παιδιά μου, τους δεκαοχτώ μαθητές μου, που μέσα από τη συμμετοχή τους στην έρευνα, μου έδωσαν την ευκαιρία να γίνω καλύτερος άνθρωπος και εκπαιδευτικός.

Ιωάννα Ευαγγέλου,
Βόλος, Φεβρουάριος 2014.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	4
Abstract	5
Εισαγωγή.....	6
Κεφάλαιο 1 ^ο	8
1.1 Αποτελεσματικά Σχολεία.	8
1.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του σχολείου.	10
1.3 Σχολικό Κλίμα.....	12
1.4 Οι Παράγοντες που διαμορφώνουν το Σχολικό Κλίμα.	13
1.5 Το Κλίμα της Τάξης.	15
1.5.1 Το φυσικό περιβάλλον της τάξης.	18
1.5.2 Το κοινωνικό περιβάλλον της τάξης.	20
α) Σχέσεις: Εκπαιδευτικού – Μαθητών.	21
β) Διαμαθητικές Σχέσεις.	22
γ) Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο κλίμα της τάξης.	24
1.6 Ερευνητική Επισκόπηση.	27
Κεφάλαιο 2 ^ο	36
2.1 Έρευνα Δράσης.	36
2.2 Μέθοδος.	37
2.3 Διαδικασία.....	40
α) Πριν την παρέμβαση – Συλλογή των Δεδομένων.....	41
β) Η παιδαγωγική και διδακτική παρέμβαση.....	43
γ) Μετά την παρέμβαση.....	51
2.4 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων.	52
Κεφάλαιο 3 ^ο	57
Αποτελέσματα.....	57
Α) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ.....	58
Β) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	85
Γ) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	90
Κεφάλαιο 4ο.....	105
4.1 Συζήτηση – Συμπεράσματα.	105
4.2 Η άτυπη follow up αξιολόγηση του Κλίματος της τάξης (follow up assessment).	109
4.3 Γενικά Συμπεράσματα.	110
4.4 Περιορισμοί της έρευνας.	111
4.5 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	112
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	113
Παράρτημα.....	126

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποσκοπούσε αφενός στην αξιολόγηση του κλίματος της τάξης και αφετέρου στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και αξιολόγηση μιας παρέμβασης με σκοπό να το βελτιώσει. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μία έρευνα δράσης, όπου αξιολογήθηκε το κλίμα της τάξης δύο φορές, πριν την παρέμβαση και μετά, από την εκπαιδευτικό της τάξης μέσω παρατήρησης και καταγραφής ημερολογίου, από τους μαθητές μέσω ατομικών συνεντεύξεων και γραπτών τεκμηρίων και από τη Σχολική Σύμβουλο μέσω παρατήρησης. Το δείγμα αποτέλεσαν 18 μαθητές της Ε΄ τάξης ενός δημοτικού σχολείου του νομού Φθιώτιδας. Τα τεκμήρια που συλλέχθηκαν, αναλύθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν με τη θεματική ανάλυση περιεχομένου. Τα αποτελέσματα πριν την παρέμβαση ανέδειξαν το μονολειτουργικό χαρακτήρα της αίθουσας και την ανελκυστική αισθητική του χώρου. Επιπλέον, φάνηκε η ύπαρξη έντονων διενέξεων, η έλλειψη συνοχής και η ύπαρξη έμφυλων στερεοτυπικών αντιλήψεων, στοιχεία ανταγωνιστικότητας μεταξύ των μαθητών, δυσκολία και έλλειψη ενδιαφέροντος για το μάθημα, απουσία τυπικότητας και ικανοποίησης από τους μαθητές για τις μεταξύ τους σχέσεις καθώς και προβληματική οργάνωση και διαχείριση της τάξης από την εκπαιδευτικό. Η υλοποίηση της παρέμβασης περιελάμβανε αναδιαμόρφωση του χώρου, υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας και αναπροσαρμογή του εκπαιδευτικού στυλ της δασκάλας. Τα αποτελέσματα μετά την παρέμβαση έδειξαν ότι το κλίμα βελτιώθηκε. Ο χώρος έγινε πολυλειτουργικός και η αισθητική εικόνα του βελτιώθηκε. Επίσης, η συνοχή ανάμεσα στους μαθητές αυξήθηκε και οι διενέξεις και τα στοιχεία ανταγωνισμού ελαχιστοποιήθηκαν. Μειώθηκε το αίσθημα δυσκολίας για τα μαθήματα και αυξήθηκε το ενδιαφέρον ενώ ταυτόχρονα βελτιώθηκε η συμπεριφορά των παιδιών και προέκυψαν αισθήματα ικανοποίησης από τις μεταξύ τους σχέσεις. Τέλος, βελτιώθηκε η οργάνωση και ο τρόπος διαχείρισης της τάξης από την εκπαιδευτικό.

Λέξεις κλειδιά: Έρευνα Δράσης, Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία, Εκπαιδευτικό Στυλ, Αναδιαμόρφωση του Χώρου, Ψυχοκοινωνικό Κλίμα τάξης, Διαμαθητικές Σχέσεις, Φυσικό Περιβάλλον της αίθουσας.

Abstract

The aim of this study was, on the one hand to evaluate the classroom climate and, on the other to form, implement and evaluate an intervention whose aim was to improve. In particular, an action research was carried out where the classroom climate was evaluated twice, before the intervention and after, by the teacher of the class through observation and diary keeping, by the students through personal interviews and written documents, and by the school counselor through observation. The sample was the 18 students of the 5th class of a primary school in Fthiotida. The data collection were analysed and categorised with the content analysis. The results before the intervention highlighted the monofunctional character of the classroom and the unattractive aesthetic of the room. Moreover, the existence of quarrels appeared, the lack of coherence and the existence of gendered stereotype beliefs, elements of competition among the students, difficulty in and lack of interest for the lesson, absence of formality and satisfaction by the students for the relationship between them and problematic organisation and classroom management by the teacher. The implementation of the intervention included the redecoration of the room, adoption of the collaborative approach and readjustment of the teacher's teaching method. The results of the intervention showed that the climate improved. The room became multifunctional and its aesthetic look improved. Also, the coherence among the students rose and the quarrels and elements of competition were minimised. The feeling of difficulty for the lesson was reduced and the interest became more, while at the same time the children's behaviour got better and feelings of achievement for their interpersonal relationship arose. Finally, the organisation and classroom management by the teacher was improved.

Key Words: Action Research, Cooperative Teaching, Educational Style, Changing Classroom Space, Psychosocial Classroom Climate, Student – Student Relationships, Physical Classroom Environment.

Εισαγωγή.

Στόχος του εκάστοτε εκπαιδευτικού συστήματος είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας ενός μαθητή μέσα από την υιοθέτηση στάσεων, αξιών και προτύπων, που πρεσβεύει η κοινωνία, έτσι ώστε να ενταχθεί ομαλά στο κοινωνικό σύστημα. Διαμεσολαβητής για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικού συστήματος, είναι το σχολείο. Οι μαθητές, μέσα από τις εμπειρίες που αποκομίζουν από τη σχολική ζωή, έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες. Τα τελευταία χρόνια, το ερευνητικό ενδιαφέρον, σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης, εστιάζει στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας του σχολείου (Chapman & Harris, 2004).

Η εκπαιδευτική έρευνα, όσον αφορά την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, επικεντρώνεται στη διερεύνηση του μαθησιακού περιβάλλοντος των παιδιών και κυρίως στην αίθουσα διδασκαλίας όπου οι μαθητές περνούν τον περισσότερο χρόνο κατά την παραμονή τους στο σχολείο. Το ερευνητικό ενδιαφέρον εστιάζει στον τρόπο που το περιβάλλον μάθησης μπορεί να προωθήσει την εκπαίδευση των παιδιών (Fraser, 1986, 1989· Klem & Connell, 2004· Meece, Anderman & Anderman, 2006). Σύμφωνα με τη θεωρία του Lewin (1943), η αλληλεπίδραση ανάμεσα στα μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών και του περιβάλλοντος της τάξης επηρεάζει τη στάση και τη συμπεριφορά τους (οπ. αναφ. στο Cheng, 1994). Προκειμένου να επιτευχθεί η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, διερευνήθηκε η σχέση μεταξύ του περιβάλλοντος της τάξης και της μάθησης. Ορισμένοι ερευνητές επικεντρώθηκαν στον τρόπο που επηρεάζει τα μαθησιακά αποτελέσματα η φυσική διάσταση του περιβάλλοντος της τάξης (Atwood & Leitner, 1985· Maxwell, 2003· Weinstein & David, 1987) και άλλοι ερευνητές στην κοινωνική του διάσταση (Fraser, 1986, 1989· Gazelle, 2006· Sinclair & Fraser 2002).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών έχει βρεθεί ότι το θετικό κλίμα στην τάξη αυξάνει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις και τις εποικοδομητικές διαδικασίες μάθησης, ενώ παράλληλα μειώνει τα συναισθηματικά προβλήματα των παιδιών (Anderman, 2002· Chionh & Fraser, 2009· Fraser, 1998· Goh, Young, & Fraser, 1995). Αντίστοιχα, το αρνητικό κλίμα στην τάξη σχετίζεται με υψηλά ποσοστά εκφοβισμού και επιθετικότητας και με προβλήματα συναισθηματικής και κοινωνικής προσαρμογής (Gazelle, 2006· Leff, Power, Costigan, & Manz, 2003).

Παρά τον καθοριστικό ρόλο που παίζει το θετικό κλίμα της τάξης στην ανάπτυξη του παιδιού, ελάχιστες έρευνες έχουν γίνει, τόσο στο διεθνές (Fraser & Fisher, 1986· Raver, Jones, Li-Grining, Metzger, Champion, & Sardin, 2008· Sinclair & Fraser, 2002), όσο και στον ελληνικό χώρο (Γερμανός, 2000 οπ. αναφ. στο Γερμανός, 2006· Κακανά, Μπότσογλου, Χατζοπούλου & Καβαλάρη, 2007), που να εφαρμόζουν στρατηγικές παρέμβασης μέσα στην τάξη με σκοπό τη βελτίωσή του, ενώ επιπλέον η εστίαση τους αφορά μεμονωμένα είτε την κοινωνική είτε τη φυσική διάσταση του κλίματος. Γι' αυτό σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν αρχικά να αξιολογήσει τις δύο

διαστάσεις του κλίματος της τάξης, στην οποία δίδασκε η εκπαιδευτικός ερευνήτρια και κατόπιν να τις βελτιώσει και τις δύο, εφαρμόζοντας ορισμένες εκπαιδευτικές στρατηγικές, όπως αναδιαμόρφωση του χώρου της αίθουσας, υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας, αναπροσαρμογή του εκπαιδευτικού στυλ. Στα κεφάλαια που ακολουθούν γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση και παρουσίαση της έρευνας.

Πιο αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται και αποσαφηνίζονται οι όροι “Αποτελεσματικό σχολείο”, “Σχολικό Κλίμα” και “Κλίμα της τάξης” καθώς επίσης διακρίνεται και η σχέση που υπάρχει μεταξύ τους. Στη συνέχεια ακολουθεί η Ερευνητική Επισκόπηση όπου αναφέρονται τα πορίσματα των ερευνών που έχουν γίνει σε διεθνή και ελλαδικό χώρο σχετικά με το Κλίμα της τάξης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε, παρουσιάζεται η μέθοδος που ακολουθήθηκε και αναλύονται το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε και η διαδικασία συλλογής των ερευνητικών δεδομένων πριν, κατά και μετά την παρέμβαση. Τέλος γίνεται μία εκτενής αναφορά στη μέθοδο ανάλυσης και κατηγοριοποίησης των ερευνητικών δεδομένων.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας σε τρία στάδια πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την παρέμβαση που υλοποιήθηκε.

Στο τέταρτο κεφάλαιο ακολουθεί η συζήτηση των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης έρευνας, αναφέρονται τα γενικά συμπεράσματα, οι περιορισμοί που προέκυψαν, καθώς και ορισμένες προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Στο τέλος της εργασίας υπάρχει το παράρτημα που περιλαμβάνει τις συνεντεύξεις των παιδιών, καθώς και τα τεκμήρια από τις εργασίες τους για την αξιολόγηση του κλίματος της τάξης (γραφτή και προφορική εργασία).

Κεφάλαιο 1^ο

1.1 Αποτελεσματικά Σχολεία.

Η ραγδαία επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη καθώς και η αυξανόμενη ποσότητα γνώσεων και πληροφοριών αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης κοινωνίας (Κοσμόπουλος, 1990). Τα χαρακτηριστικά αυτά διαμορφώνουν μία τάση διαρκούς αλλαγής στο κοινωνικό σύστημα που καθιστά αναγκαίες, αντίστοιχες αλλαγές και στο εκπαιδευτικό σύστημα (Πασιαρδής & Πασιαρδή, 2006). Στο πέρασμα των χρόνων έχουν γίνει πολλές απόπειρες αλλαγής των συστημάτων εκπαίδευσης και των υποσυστημάτων τους. Μέσω των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται, σχολικές δομές, πρακτικές και προγράμματα αντικαθίστανται με άλλα, καλύτερα, ούτως ώστε οι εκπαιδευτικοί στόχοι του σχολείου να επιτυγχάνονται όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικά (Fullan, 1991). Η αύξηση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης για όλους τους πολίτες της χώρας είναι δυνατό να επέλθει μέσα από τη βελτίωση του σχολείου και της αποτελεσματικότητάς του (Altun & Yildiz, 2011).

Η βελτίωση του σχολείου αφορά την επίδοση των μαθητών και τις συνθήκες του σχολείου γενικότερα. Πρόκειται για ένα σύνολο από συνεργατικές δραστηριότητες και προγραμματισμένες αλλαγές που γίνονται με σκοπό την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, του προσωπικού, του περιβάλλοντος και των συνθηκών μάθησης. Σκοπός είναι να προάγονται πιο αποτελεσματικά οι εκπαιδευτικοί στόχοι του σχολείου (Harris, 2002).

Η σχολική αποτελεσματικότητα από την άλλη συνδέεται επίσης με την ποιότητα της εκπαίδευσης και είναι άμεσα συνυφασμένη με την επίδοση των μαθητών (Samy & Cook, 2009). Σύμφωνα, με τους Reid, Hopkins & Holly (1987), παρόλο που τα αποτελεσματικά σχολεία διακρίνονται από τα μη αποτελεσματικά ωστόσο, δεν έχουν ένα συγκεκριμένο σύνολο ορισμένων χαρακτηριστικών. Οι περισσότεροι ερευνητές στην προσπάθειά τους να τα ορίσουν, στηρίζονται στις επιδόσεις των παιδιών καθώς και στην “επιπρόσθετη αξία” που τους προσδίδει το κάθε σχολείο (McPherson, 1993).

Αποτελεσματικό δηλαδή, θεωρείται το σχολείο που οι μαθητές του παρουσιάζουν μεγαλύτερη πρόοδο συγκριτικά με το αρχικό τους επίπεδο, όπως αυτό έχει διαγνωστεί σε προκαταρκτική εξέταση. Αντίθετα, οι μαθητές ενός μη αποτελεσματικού σχολείου προοδεύουν λιγότερο από το αναμενόμενο σύμφωνα πάντα με τα αρχικά χαρακτηριστικά τους (Mortimore, 1991). Στο Organization for Economic Co- Operation and Development (2010), αναφέρεται ότι η αποτελεσματικότητα του σχολείου καθορίζεται από το βαθμό που προωθεί την πρόοδο των μαθητών του όχι μόνο σε εκπαιδευτικό αλλά, και σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο ταυτόχρονα ενώ παράγοντες, όπως το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και οι προϋπάρχουσες

γνώσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Οι Cambpell, Kyriakides, Muijs, & Robinson (2004) από την άλλη, συσχετίζουν την αποτελεσματικότητα του σχολείου με την επίδραση ορισμένων σχολικών παραγόντων, όπως της ηγεσίας ή του σχολικού κλίματος, στη γνωστική και συναισθηματική επίδοση των παιδιών.

Τα μέλη ενός αποτελεσματικού σχολείου επικεντρώνονται στις επιδόσεις και τα μαθησιακά αποτελέσματα των παιδιών. Ο διευθυντής διαμορφώνει το σχολικό κλίμα δίνοντας βαρύτητα στην επιτυχία των μαθητών σχετικά με την ακαδημαϊκή γνώση ενώ παράλληλα διαμορφώνει το περιβάλλον με ένα σαφές πλαίσιο κανόνων λειτουργίας (Cotton, 2003). Οι εκπαιδευτικοί αντίστοιχα επικεντρώνονται στους μαθησιακούς στόχους του αναλυτικού προγράμματος σε σχέση με τη γραφή, την αριθμητική και την ανάγνωση και παράλληλα ενθαρρύνουν τους μαθητές τους να αναλαμβάνουν ευθύνες μέσα στην τάξη και να παίρνουν πρωτοβουλίες. Η τάξη που ακολουθεί ένα συγκεκριμένο τρόπο λειτουργίας, όπου τα μαθήματα ξεκινάνε και τελειώνουν στην ώρα τους, οι μαθητές φέρνουν το απαραίτητο υλικό για το μάθημα και οι δάσκαλοι δίνουν τις κατάλληλες ασκήσεις για το σπίτι τείνουν να είναι πιο αποτελεσματικές. Επιπλέον, οι μαθητές ενός αποτελεσματικού σχολείου έχουν υψηλούς ακαδημαϊκούς στόχους να επιτύχουν και αισθάνονται την υποστήριξη του δασκάλου τους. Τυχόν προηγούμενη επιτυχία στο παρελθόν, τους δίνει την αίσθηση ότι έχουν τον έλεγχο του περιβάλλοντος (Squires, Huitt & Segars, 1983).

Οι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σχετικά με τη σχολική αποτελεσματικότητα παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τη διδασκαλία και τη μάθηση. Η πρώτη έρευνα που έγινε για την αποτελεσματικότητα του σχολείου (Coleman, Campbell, Hobson, Mcpartland, Mood, Weinfeld, & York, 1966), υποστήριξε ότι η ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών επηρεάζεται πολύ περισσότερο από την κοινωνικοοικονομική τους προέλευση παρά από τα χαρακτηριστικά του σχολείου. Τα συμπεράσματα αυτά αμφισβητήθηκαν αργότερα από τις μελέτες των Brookover, 1979 (οπ. αναφ. στο Πασιαρδής & Πασιαρδή, 2006) και Edmonds (1979) χάρη στις οποίες αναπτύχθηκε το κίνημα για τα αποτελεσματικά σχολεία. Σύμφωνα με τις έρευνες αυτές, τα σχολεία έχουν ορισμένα βασικά γνωρίσματα που επηρεάζουν καθοριστικά την επίδοση των μαθητών ενώ η κοινωνική προέλευση παίζει υποδεέστερο ρόλο. Στη δεκαετία του '80, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στη θεωρία και την έρευνα για τα αποτελεσματικά σχολεία σε χώρες όπως Η.Π.Α, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία, Ολλανδία και Χονγκ Κονγκ. Στη δεκαετία του '90, η έρευνα για τα αποτελεσματικά σχολεία στράφηκε στην κατασκευή μοντέλων για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα. Μέσα από πρακτικές στην εκπαίδευση εξετάζονταν ο τρόπος αλλά και οι λόγοι που ορισμένοι παράγοντες επηρεάζουν τις επιδόσεις των παιδιών (Creemers & Reezigt, 1999). Σήμερα, το ερευνητικό πεδίο εστιάζει σε μη αποτελεσματικά σχολεία δύσκολων περιοχών, καθώς και σε στρατηγικές παρέμβασης που θα συμβάλλουν στη βελτίωσή τους (Chapman & Harris, 2004).

1.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του σχολείου.

Η αποτελεσματικότητα ενός σχολείου καθορίζεται από ένα σύνολο διαφορετικών παραγόντων, κυρίως ενδοσχολικών, οι οποίοι αναφέρονται είτε στην οργάνωση του σχολείου, είτε στο κλίμα του, είτε στη γενικότερη εικόνα του. Η πρώτη κατηγοριοποίηση σχετικά με τους παράγοντες που επιδρούν στη σχολική αποτελεσματικότητα έγινε από τον Edmonds (1979, σ.22) και είναι οι εξής πέντε:

1. Ισχυρή Ηγεσία. Ο διευθυντής ενός αποτελεσματικού σχολείου διακρίνεται για την ενεργό συμμετοχή του στη διοίκηση και την εκπαίδευση της σχολικής του μονάδας. Η στάση και οι αξίες που πρεσβεύει καθορίζουν την ατμόσφαιρα του σχολείου. Βοηθάει στην επιλογή των εκπαιδευτικών στρατηγικών και είναι υπεύθυνος για την οργάνωση και τη διανομή των πόρων του σχολείου.
2. Υψηλές προσδοκίες. Πρόκειται για τους γνωστικούς στόχους που τίθενται από το σχολείο οι οποίοι είναι υψηλοί και αφορούν όλους τους μαθητές του σχολείου, χωρίς διακρίσεις.
3. Ευχάριστη και ευνοϊκή ατμόσφαιρα για όλους ώστε να επιτυγχάνεται η πρόοδος των μαθητών.
4. Έμφαση στην απόκτηση των σχολικών δεξιοτήτων οι οποίες είναι σημαντικότερες από όλες τις σχολικές δραστηριότητες και
5. Σαφές πλαίσιο αξιολόγησης της προόδου των μαθητών.

Αργότερα, οι Samons, Hilman & Mortimore (1995) υποστήριξαν ότι οι παράγοντες της αποτελεσματικότητας του σχολείου δεν είναι ανεξάρτητοι και ότι αυτή προκύπτει από την μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Κατέληξαν σε περισσότερους εκ των πέντε παραγόντων του Edmond, στους εξής έντεκα:

1. Διοίκηση με επαγγελματισμό. Αφορά την ποιότητα του διευθυντή. Πρόκειται για τις αξίες που πρεσβεύει, τον τρόπο που διοικεί και το όραμα που έχει για το σχολείο του.
2. Στόχοι και οράματα. Τα σχολεία είναι πιο αποτελεσματικά όταν το προσωπικό του έχει κοινούς στόχους και αξίες και λαμβάνει από κοινού αποφάσεις.
3. Το μαθησιακό περιβάλλον. Το ήθος του σχολείου καθορίζεται από τον τρόπο που εργάζεται το προσωπικό, τις αξίες που έχει και τους στόχους του. Σε ένα αποτελεσματικό σχολείο το μαθησιακό περιβάλλον είναι ελκυστικό για μάθηση και έχει ευχάριστη ατμόσφαιρα.
4. Συγκέντρωση στη διδασκαλία και τη μάθηση. Η διδασκαλία και η μάθηση είναι πρωτεύουσας σημασίας στα αποτελεσματικά σχολεία. Οι εκπαιδευτικοί και το σχολείο επικεντρώνονται στην ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης που παρέχεται στους μαθητές.
5. Σκοποθετική διδασκαλία. Αφορά τα χαρακτηριστικά του δασκάλου. Το εκπαιδευτικό στυλ, τη μέθοδο διδασκαλίας κ.α Ο δάσκαλος ενός αποτελεσματικού σχολείου είναι καλός γνώστης της διδακτέας ύλης, των γνωστικών αντικειμένων που θα διδάξει και είναι ικανός να εφαρμόσει διάφορες στρατηγικές για την επίτευξη των στόχων.

6. Υψηλές προσδοκίες. Οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς έχουν υψηλές προσδοκίες για τα παιδιά τους.
7. Θετική Ανατροφοδότηση. Η ανατροφοδότηση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά. Ο έπαινος και τα γενικά σχόλια είναι αποτελεσματικότερα από την κριτική και τον ατομικό έλεγχο.
8. Παρακολούθηση της προόδου των μαθητών. Πρόκειται για την αξιολόγηση της επίδοσης και την παρακολούθηση της προόδου των μαθητών.
9. Δικαιώματα και υποχρεώσεις των μαθητών. Στα αποτελεσματικά σχολεία οι μαθητές έχουν ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. Επιπλέον επωμίζονται την ευθύνη για τη δική τους μάθηση, χαρακτηριστικό που αυξάνει την αυτοεκτίμησή τους.
10. Συνεργασία σχολείου – οικογένειας. Τα αποτελέσματα των μαθητών είναι θετικότερα όταν οι γονείς συνεργάζονται με το σχολείο, συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες και ενημερώνονται για την πρόοδο των παιδιών.
11. Το σχολείο ως οργανισμός μάθησης. Σε ένα αποτελεσματικό σχολείο δεν εκπαιδεύονται μόνο οι μαθητές αλλά και οι εκπαιδευτικοί και ο διευθυντής. Οι δάσκαλοι συνεχίζουν να μαθαίνουν, να εξελίσσονται και να κατανοούν καλύτερα τις εκπαιδευτικές τους πρακτικές.

Στον ελλαδικό χώρο, πιο σύγχρονοι ερευνητές, οι Πασιαρδής και Πασιαρδής (2006) συνοψίζουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά και καταλήγουν σε επτά μόλις παράγοντες:

1. Εκπαιδευτική Ηγεσία. Ο Διευθυντής του σχολείου παίζει καθοριστικό ρόλο στη σχολική αποτελεσματικότητα. Χρησιμοποιεί τους πόρους και τις δυνατότητες του προσωπικού με τον καλύτερο δυνατό τρόπο προκειμένου το σχολείο να επιτύχει τους στόχους που ο ίδιος επιθυμεί. Το εργασιακό κλίμα που διαμορφώνει είναι ευχάριστο, συνεργατικό και επικοινωνιακό για όλους.
2. Υψηλές Προσδοκίες – Συμπεριφορά του Εκπαιδευτικού. Πέραν των υψηλών προσδοκιών για καθένα από τα παιδιά του σχολείου, οι δάσκαλοι έχουν την πεποίθηση ότι όλοι οι μαθητές τους είναι ικανοί να ολοκληρώσουν τη φοίτηση στο σχολείο.
3. Έμφαση στη Διδασκαλία. Η ποιότητα της διδασκαλίας είναι μία από τις βασικές προτεραιότητες του αποτελεσματικού σχολείου. Εκπαιδευτικός και μαθητές βρίσκονται σε αλληλεπίδραση για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων ενώ πιθανή αποτυχία των μαθητών αποτελεί ευθύνη και του δασκάλου.
4. Σχολικό Κλίμα. Πρόκειται για τη γενική ατμόσφαιρα που επικρατεί στο σχολείο, η οποία καθορίζεται από τον διευθυντή και επηρεάζει όλα τα μέλη που το απαρτίζουν. Τα αποτελεσματικά σχολεία διακρίνονται για το δημοκρατικό και συνεργατικό κλίμα που επιδρά στην ψυχική διάθεση των εκπαιδευτικών.

5. Μέτρηση και Αξιολόγηση της Επίδοσης. Οι μαθητές αξιολογούνται διαρκώς με ποικίλες μεθόδους προκειμένου να ενημερώνονται για την επίδοσή τους και να βελτιώνονται πέρα από αυτούς, η διδακτική μέθοδος και το πρόγραμμα διδασκαλίας.
6. Συνεργασία και Ενεργός Συμμετοχή των γονιών και της κοινότητας στο έργο του σχολείου. Οι γονείς λαμβάνουν από το σχολείο ανατροφοδότηση σχετικά με τις δυνατότητες και τις επιδόσεις των παιδιών τους.
7. Παροχή χωριστού προϋπολογισμού στο κάθε σχολείο. Κάθε σχολική μονάδα έχει το δικό της προϋπολογισμό προκειμένου να καλύπτει τις ανάγκες της, οι οποίες διαφέρουν από τις υπόλοιπες σχολικές μονάδες.

Από το σύνολο των παραγόντων, που περιγράφηκαν παραπάνω, στη συνέχεια, θα αναλύσουμε εκτενέστερα το σχολικό κλίμα, επειδή καθορίζει το σχολικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αλληλεπιδρούν οι παραπάνω παράγοντες. Προκειμένου να ερμηνευθούν τα μαθησιακά επιτεύγματα των παιδιών δεν αρκεί να ληφθεί υπόψη καθένας απ' τους παράγοντες χωριστά. Το σχολείο είναι κάτι πολύ περισσότερο από το άθροισμα των συγκεκριμένων παραγόντων, έχει τη δική του “προσωπικότητα” (Hoy, 1990). Για να αποκτήσουμε επομένως, μία πιο σαφή και σφαιρική εικόνα για την αποτελεσματικότητα του σχολείου πρέπει να γνωρίζουμε τους παράγοντες που καθορίζουν το κλίμα του σχολείου και πολύ περισσότερο το κλίμα της τάξης. Διότι η ποιότητα του σχολικού κλίματος επηρεάζεται κατά ένα μεγάλο βαθμό από το κλίμα της τάξης (Freiberg, 1999).

Για όλους αυτούς τους λόγους παρακάτω θα γίνει μία προσπάθεια να αποσαφηνιστούν οι έννοιες του Σχολικού Κλίματος και του Κλίματος της τάξης, καθώς και ο τρόπος που συνδέονται με την αποτελεσματικότητα του σχολείου.

1.3 Σχολικό Κλίμα.

Το θετικό σχολικό κλίμα έχει αναγνωριστεί ως απαραίτητο συστατικό του επιτυχημένου και αποτελεσματικού σχολείου (Brand, Felner, Shim, Seitsinger & Dumas, 2003). Για να το περιγράψουν οι ερευνητές χρησιμοποίησαν ποικίλους όρους όπως ατμόσφαιρα, συναισθήματα, τόνος, περιβάλλον του σχολείου (Freiberg, 1999· Homana, Barber & Torney-Purta, 2006).

Με τον όρο σχολικό κλίμα, σύμφωνα με τους Hoy & Miskel (2005, σ.185), αναφερόμαστε «στο σύνολο των εσωτερικών χαρακτηριστικών που διακρίνουν το ένα σχολείο από το άλλο και επηρεάζουν τη συμπεριφορά των μελών του σχολείου». Η κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της κοινότητας του σχολείου, που επηρεάζεται από τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές αξίες που πρεσβεύει και σχετίζεται με τις κοινωνικές καταστάσεις της τάξης αλλά και του σχολείου γενικότερα, διαμορφώνει ουσιαστικά το κλίμα του σχολείου (Koth, Bradshaw & Leaf 2008) .

Το σχολικό κλίμα είναι συνυφασμένο με την ακαδημαϊκή επίδοση και την απόδοση (Griffith,

1999), την επιθετικότητα και τα προβλήματα συμπεριφοράς (Loukas & Robinson, 2004), τα προβλήματα προσαρμογής (Kuperminc, Leadbeater, Emmons & Blatt, 1997) και τις κοινωνικές και προσωπικές στάσεις (Battistich, Solomon, Kim, Watson & Schaps, 1995). Επιπλέον, η ποιότητα του σχολικού κλίματος έχει άμεσο αντίκτυπο στο αίσθημα ασφάλειας και ευημερίας των μαθητών (Haynes, Emmons & Ben-Avie, 1997).

Το θετικό σχολικό κλίμα επηρεάζει τα κίνητρα μάθησης (Eccles, Wigfield, Midgley, Reuman, MacIver & Feldlaufer, 1993) και ελαχιστοποιεί την αρνητική επίδραση του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου στην ακαδημαϊκή επιτυχία (Astor, Benbenisty & Estrada, 2009). Ένα υγιές σχολικό κλίμα προωθεί το αίσθημα της κοινωνικής σωματικής και συναισθηματικής ασφάλειας σε όλα τα μέλη που το απαρτίζουν. Η σχολική διαδικασία χαρακτηρίζεται από την καθολική συμμετοχή και τον αλληλοσεβασμό μεταξύ των μελών. Μαθητές, οικογένειες και εκπαιδευτικοί εργάζονται από κοινού για να αναπτύξουν και να συμβάλουν στην κοινή θεώρηση του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί αναδεικνύουν την ικανοποίηση και τα οφέλη της μάθησης. Καθένας είναι υπεύθυνος τόσο για τις δραστηριότητες του σχολείου όσο και για τη φροντίδα του φυσικού του περιβάλλοντος (National School Climate Council, 2007).

1.4 Οι Παράγοντες που διαμορφώνουν το Σχολικό Κλίμα.

Η ποιότητα και ο χαρακτήρας του Σχολικού Κλίματος καθορίζονται από ένα μεγάλο εύρος παραγόντων (Freiberg, 1999). Εκπαιδευτικοί και ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα πως όλοι αυτοί δε μπορούν να συνοψιστούν σε μια “λίστα”. Συμφωνούν όμως σε τέσσερις βασικούς τομείς που αξίζει να προσέξει κανείς σχετικά με το σχολικό κλίμα. Πρόκειται για την ασφάλεια, τις σχέσεις, τη διδασκαλία και τη μάθηση καθώς και την περιβαλλοντική του διάρθρωση (Cohen, 2006· Freiberg, 1999).

Το αίσθημα της κοινωνικής, συναισθηματικής, πνευματικής και σωματικής ασφάλειας αποτελεί ανθρώπινη ανάγκη (Maslow, 1943). Η ασφάλεια στο σχολείο προωθεί τη μάθηση και την υγιή ανάπτυξη των παιδιών (Devine & Cohen, 2007). Η ύπαρξη και η επιβολή κανόνων συμπεριφοράς στα σχολεία συμβάλλουν στην ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας (Gregory, Cornell, Fan, Sheras, Shih & Huang, 2010) ενώ αντίθετα σχολεία χωρίς υποστηρικτικούς κανόνες, δομές και σχέσεις παρουσιάζουν περιστατικά βίας και μειωμένη ακαδημαϊκή επίδοση (Astor, Guerra & Van Acker, 2010).

Για τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο σχολείο έχει μεγάλη σημασία πόσο συνδεδεμένοι είναι οι άνθρωποι μεταξύ τους και πώς αισθάνονται ο ένας για τον άλλον. Η ύπαρξη στόχων, κανόνων, αξιών και αλληλεπιδράσεων που καθορίζουν τις σχέσεις στο σχολείο προβάλλουν μία σημαντική πτυχή του σχολικού κλίματος (Wentzel, 1997). Η έρευνα των Gregory & Cornell (2009),

κατέδειξε ότι τα σχολεία που έχουν πιο αυστηρές δομές, πιο δίκαιες πρακτικές και πιο θετικές σχέσεις μεταξύ δασκάλων και μαθητών έχουν λιγότερες πιθανότητες εμφάνισης προβληματικών συμπεριφορών. Επιπλέον, στο συναδελφικό περιβάλλον μεταξύ των εκπαιδευτικών και στις σχέσεις με τους συνομήλικους κυριαρχούν συναισθήματα σεβασμού και κοινωνική ένταξης που είναι παράγοντες του θετικού κλίματος στο σχολείο (Guo, 2012).

Η διδασκαλία και η μάθηση αποτελούν ακόμη μία σημαντική διάσταση του σχολικού κλίματος. Οι διευθυντές και οι εκπαιδευτικοί των σχολείων οφείλουν να ορίσουν με σαφήνεια τους κανόνες, τους στόχους και τις αξίες που διαμορφώνουν το περιβάλλον μάθησης και διδασκαλίας. Ένα θετικό σχολικό κλίμα προωθεί την ικανότητα των παιδιών για μάθηση, τη συνεργατική μάθηση, το αίσθημα συνοχής στην ομάδα, του σεβασμού και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση του μαθησιακού περιβάλλοντος (Finnan, Schnepel & Anderson, 2003).

Τέλος, η περιβαλλοντική διάρθρωση του σχολείου παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του σχολικού κλίματος. Σχετίζεται με την καθαριότητα, την επάρκεια του χώρου και των υλικών που παρέχει το σχολείο, καθώς και με την αισθητική και το μέγεθός του (Cohen, 2006· Freiberg, 1999).

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν γίνεται αντιληπτό ότι το σχολικό κλίμα είναι πολυδιάστατη έννοια. Είναι ο συνδυασμός κρίκος των στάσεων, των αξιών και των επιθυμητών συμπεριφορών μιας σχολικής μονάδας οι οποίες επιδρούν στην επίδοση και στη συμπεριφορά των μαθητών, στις μεθόδους διδασκαλίας και στο επικοινωνιακό στυλ των εκπαιδευτικών καθώς και στη διαμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Η διερεύνησή του, λόγω του συγκεκριμένου χαρακτηριστικού, προσεγγίζεται με ποικίλες διαφορετικές θεωρητικές και μεθοδολογικές τεχνικές. Οι ερευνητικές προσεγγίσεις για τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος στηρίζονται σε ένα σύνολο θεωριών καθεμία από τις οποίες προσδίδει και διαφορετικά χαρακτηριστικά στο σχολικό κλίμα (Anderson, 1982).

Η θεωρία εισόδου – εξόδου (Input – Output theory). Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, τα αποτελέσματα του σχολείου είναι απόρροια του τρόπου κατανομής των πόρων του καθώς και της ποικιλίας των μεθόδων διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται, των χρημάτων, των υλικών, του χρόνου κ.α. Όσο περισσότερες είναι οι μεταβλητές αυτές τόσο πιο θετικά είναι τα αποτελέσματα του σχολείου. Η ύπαρξη ενός συνδυασμού από τις παραπάνω μεταβλητές μπορεί να δημιουργήσει ένα θετικό σχολικό κλίμα (Anderson, 1982).

Η κοινωνιολογική θεωρία. Βάσει της κοινωνιολογικής προσέγγισης το σχολείο θεωρείται ένα κοινωνικό σύστημα όπου αναπτύσσονται σχέσεις μεταξύ οικογένειας, μαθητών, δασκάλων και συνομηλίκων (Reavis, 1979 οπ. αναφ. στο Anderson, 1982) οι οποίες επηρεάζουν την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων. Η συμπεριφορά των μαθητών στο σχολείο είναι συνάρτηση των σχέσεων,

των αξιολογήσεων, των προσδοκιών, των κοινωνικών διεργασιών του σχολείου γενικότερα. Η ασυμμετρία των κοινωνικών περιβαλλόντων στα σχολεία επιφέρει και διαφορετικά αποτελέσματα (Anderson, 1982).

Η οικολογική θεωρία αποτελεί τον συνδυασμό των δύο προηγούμενων θεωριών. Λαμβάνει υπόψη της τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του σχολείου και υποστηρίζει πως το σύνολο των συμπεριφορών που συμβαίνουν, διαμορφώνουν τη σχολική εικόνα. Επιπλέον, στηριζόμενη στην θεωρία εισόδου- εξόδου εμπλέκει την οικολογική διάσταση του σχολείου στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος του. Πρόκειται για την πιο περιεκτική θεωρία που έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως για τη μελέτη του κλίματος των αιθουσών διδασκαλίας (Anderson, 1982), στην οποία στηρίχτηκε και η δική μας έρευνα. Όπως συγκεκριμένα αναφέρει ο Goodland (1975, σ. 203) η συγκεκριμένη θεωρία διερευνά *“τη λειτουργία ολόκληρου του συστήματος”*.

Η έρευνα για το σχολικό κλίμα, το προσέγγισε είτε ως ανεξάρτητη μεταβλητή, είτε ως εξαρτημένη, χρησιμοποιώντας κάθε φορά ως δείγμα διαφορετικές κατηγορίες ατόμων που εμπλέκονται στη σχολική ζωή. Για παράδειγμα η έρευνα των Stockard & Mayberry (1992), διερεύνησε τις αντιλήψεις για την οργάνωση του σχολείου και τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα αποτελεσματικά από τα αναποτελεσματικά σχολεία, αξιολογώντας τους δασκάλους και το προσωπικό του σχολείου ενώ το ερευνητικό ενδιαφέρον σήμερα έχει στραφεί στις αντιλήψεις των παιδιών για το σχολικό περιβάλλον (Brand et al, 2003· Van Horn, 2003).

Σύμφωνα με τους Koth et al (2008), παράγοντες που απαρτίζουν το κλίμα της τάξης όπως τα χαρακτηριστικά του δασκάλου, το μέγεθος της τάξης κ.α επηρεάζουν τις αντιλήψεις των παιδιών για το συνολικό κλίμα του σχολείου. Οι δυναμικές που εμφανίζονται σε επίπεδο τάξης, είναι παρόμοιες με εκείνες του σχολικού κλίματος, αφού συμπεριλαμβάνουν σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ μαθητών, δασκάλου και μαθητών, συμπεριφορών, στάσεων και αντιλήψεων που αφορούν το περιβάλλον της τάξης (Montague & Rinaldi, 2001).

Στηριζόμενοι στην παραπάνω συσχέτιση μεταξύ σχολικού κλίματος και κλίματος της τάξης, το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στην διερεύνηση του κλίματος της τάξης στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω.

1.5 Το Κλίμα της Τάξης.

Το μαθησιακό περιβάλλον της τάξης ή αλλιώς κλίμα της τάξης είναι το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται το μεγαλύτερο μέρος ακαδημαϊκής και κοινωνικής μάθησης των παιδιών και των εφήβων στα σχολεία. Παρόλο που η έρευνα για το κλίμα της τάξης εμφανίστηκε πριν δεκαετίες (Fraser, 1986, 1998a), οι ορισμοί που έχουν διατυπωθεί γι' αυτό ποικίλλουν (Sink & Spencer, 2005).

Ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο “classroom climate” ήταν ο Walberg και οι συνεργάτες του, οι οποίοι κατασκεύασαν το Learning Environment Inventory (LEI), ένα μεθοδολογικό εργαλείο, προκειμένου να μετρήσουν τις αντιλήψεις των παιδιών για τις εκπαιδευτικές εμπειρίες τους (Walberg & Anderson, 1968 οπ. αναφ. στο Fraser, 1998b). Ωστόσο ο πρώτος ερευνητής που διέδωσε την ιδέα για το κλίμα της τάξης ήταν ο Moos το 1973. Η ανάπτυξη της κλίμακας μέτρησης για το κλίμα της τάξης Classroom Environment Scale των Tricket & Moos το 1973, ήταν αυτή που ώθησε τους εκπαιδευτικούς ερευνητές στη μελέτη της φύσης του περιβάλλοντος της τάξης (Evans, Harvey, Buckley & Yan, 2009).

Το κλίμα της τάξης περιγράφεται ως η κοινωνική ατμόσφαιρα της τάξης (Johnson & McClure, 2004) ή ως το ψυχοκοινωνικό περιβάλλον μάθησης (Fraser, 1994). Πρόκειται ουσιαστικά για ένα “σύστημα” που βασίζεται σε τέσσερις μεταβλητές: το φυσικό περιβάλλον της τάξης, τον τρόπο οργάνωσής της, τα χαρακτηριστικά του δασκάλου και τα χαρακτηριστικά των μαθητών (Moos, 1979). Το κλίμα της τάξης αποτελεί τον μεσολαβητή αυτών των μεταβλητών και διαμορφώνεται μέσω των αλληλεπιδράσεων μεταξύ μαθητών και μεταξύ δασκάλου – μαθητών. Επηρεάζεται από την ποσότητα και την ποιότητα των αλληλεπιδράσεων και της επικοινωνίας των υποκειμένων (Allodi, 2002).

Σύμφωνα με τους Fraser & Tobin (1991), το κλίμα της τάξης επηρεάζει τη συμπεριφορά, το γνωστικό επίπεδο, τα κίνητρα και την αυτο-εικόνα των μαθητών, την τάξη και το σχολείο αλλά και την εκπαίδευση ως σύνολο. Ως εκ τούτου, η μελέτη του συνόλου των παραγόντων που επηρεάζουν το κλίμα της τάξης δίνει τη δυνατότητα να γίνουν κατανοητές οι κοινωνικές διεργασίες μέσα στην τάξη καθώς και το γνωστικό και συναισθηματικό επίπεδο των μαθητών.

Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία επιβεβαιώνεται η ύπαρξη στενής σχέσης μεταξύ του κλίματος και των κοινωνικών, προσωπικών και μαθησιακών μεταβλητών, καθώς και ότι το θετικό κλίμα στην τάξη αυξάνει την αυτοεκτίμηση των μαθητών και συμβάλλει στη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης και συμπεριφοράς (Arbuckle & Little, 2004· Little & Akin – Little, 2008). Επιπρόσθετα, οι μαθητές που φοιτούν σε στοργικές και υποστηρικτικές τάξεις παρουσιάζουν υψηλή αυτοεκτίμηση και βελτιωμένες γνωστικές ικανότητες. Αντίθετα, ένα ανταγωνιστικό, εχθρικό και μη υποστηρικτικό κλίμα στην τάξη προκαλεί άγχος, αισθήματα ανησυχίας και σκεπτικισμού που μπορεί να οδηγήσουν σε πνευματική και νοητική κατάθλιψη (Zedan, 2010).

Το κλίμα της τάξης είναι αλληλένδετο με ένα ευρύ φάσμα φαινομένων που συμβάλλουν στην προσωπική ανάπτυξη του παιδιού τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε κοινωνικό και μαθησιακό. Το ιδανικό κλίμα στην τάξη συνδέεται με την κατάλληλη ανάπτυξη των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και με την ενσωμάτωση των μαθητών στην κοινωνική της ζωή η οποία πρέπει να χαρακτηρίζεται από υποστηρικτικότητα, δημοκρατικότητα, ισοτιμία και οργάνωση (Zedan, 2010).

Κατά τη μελέτη του κλίματος της τάξης διακρίνονται δύο διαστάσεις του, η φυσική και η κοινωνική (Τριλιανός, 2003). Το φυσικό περιβάλλον της τάξης αφορά την εμφάνιση και την επίπλωση της αίθουσας διδασκαλίας, το μέγεθος και τους φυσικούς πόρους της, καθώς και θέματα όπως η θέρμανση και ο αερισμός της (Evans et al, 2009). Το κοινωνικό περιβάλλον της τάξης διαμορφώνεται από τις σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών καθώς και τις σχέσεις μεταξύ μαθητών (Fraser, 1986· Patrick, Ryan & Kaplan, 2007).

Το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών που αφορούν το κλίμα της τάξης στηρίζονται στην κοινωνικό - γνωστική θεωρία του Bandura. Σύμφωνα με αυτή (Bandura, 2001) οι άνθρωποι έχουν την τάση να αντιδρούν στις εμπειρίες τους ανάλογα με τον τρόπο που τις αντιλαμβάνονται οι ίδιοι και όχι έτσι όπως είναι η εμπειρία αντικειμενικά. Οι αντιλήψεις, που σχηματίζουν οι μαθητές σχετικά με το σχολικό περιβάλλον, έχουν άμεσο αντίκτυπο στη συμπεριφορά τους και γι' αυτό αποτέλεσαν αντικείμενο της έρευνας γενικά, αλλά και της δικής μας ειδικότερα, με απώτερο σκοπό τη βελτίωση τους (Haynes et al, 1997).

Οι έρευνες που εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά βιώνουν τις σχέσεις που δημιουργούνται και εξελίσσονται μέσα στην τάξη αναφέρονται στο κλίμα της τάξης με τον όρο “ψυχοκοινωνικό περιβάλλον της τάξης”. Σύμφωνα με τους Witcher (1993) και Stevens & Sanchez (1992) το θετικό ψυχολογικό κλίμα της τάξης παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (οπ. αναφ στο Μатσαγγούρας 2003, σελ. 187):

- Στηρίζει ψυχολογικά τους μαθητές και προκαλεί το ενδιαφέρον τους.
- Εκφράζει υψηλές προσδοκίες για τους μαθητές.
- Επιλέγει μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις σε θέματα διδασκαλίας και οργάνωσης.
- Παρέχει άμεσες ανατροφοδοτήσεις στους μαθητές.
- Δημιουργεί οικογενειακή ατμόσφαιρα.
- Ενθαρρύνει τη διαπροσωπική επικοινωνία και συνεργασία.
- Αποτιμά θετικά την επιτυχία.
- Διατυπώνει ξεκάθαρους κανόνες συμπεριφοράς.
- Προσδίδει ακαδημαϊκό προσανατολισμό στη σχολική εργασία.
- Εκφράζει έμπρακτα την εμπιστοσύνη του προς τους μαθητές.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο στηριχθήκαμε προκειμένου να ελέγξουμε την ποιότητα του κλίματος της δικής μας τάξης και κατόπιν να το βελτιώσουμε. Παρακάτω θα αναλύσουμε ξεχωριστά την φυσική και κοινωνική διάσταση του κλίματος της τάξης (οι όροι “κλίμα της τάξης” και “περιβάλλον της τάξης” θα χρησιμοποιούνται εναλλακτικά).

1.5.1 Το φυσικό περιβάλλον της τάξης.

Το σχολείο αποτελεί ένα φυσικό περιβάλλον μάθησης που επιτελεί ένα σύνολο από διαφορετικές λειτουργίες. Η σημαντικότερη από αυτές είναι η ευθύνη για την εκπαίδευση των παιδιών. Η κοινωνικοποίηση, η προετοιμασία για την ενηλικίωση, η υιοθέτηση στάσεων και αξιών του κοινωνικού συστήματος είναι μερικοί από τους στόχους που πρέπει να επιτύχει. Αντίστοιχα με τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος, οι παραπάνω στόχοι, έχουν διαφορετική βαρύτητα σε διαφορετικές χρονικές στιγμές (Rivlin & Weinstein, 1984).

Στην επίτευξη των παραπάνω στόχων, εκτός από τον εκπαιδευτικό και το αναλυτικό πρόγραμμα, εξίσου σημαντικό και διδακτικό χαρακτήρα έχει το σχολικό κτίριο. Τόσο η αρχιτεκτονική, όσο και η οργάνωσή του αντικατοπτρίζουν ιδέες σχετικά με τον τρόπο που μαθαίνουν τα παιδιά, τι μαθαίνουν αλλά και πώς το διδάσκονται. Κάθε στοιχείο που επιλέγεται για τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος μάθησης, εκφράζει έμμεσα, τι θεωρεί το σχολείο σημαντικό και επιδιώκει να το προωθήσει στους μαθητές του και τι όχι (Nicholson, 2005).

Συγκεκριμένα, η οργάνωση του χώρου συμβολίζει τις αξίες και τις επιθυμητές συμπεριφορές που πρεσβεύει το εκάστοτε κοινωνικό περιβάλλον. Ο κτισμένος χώρος του σχολείου εξυπηρετεί συγκεκριμένες λειτουργίες για την ανάπτυξη του παιδιού. Συμβάλλει στην διαμόρφωση της προσωπικής ταυτότητας και των ικανοτήτων, προωθεί ένα αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης και παρέχει τη δυνατότητα στα μέλη του για αλληλεπίδραση ή και αυτονομία (Weinstein & David, 1987).

Μέσω της αρχιτεκτονικής του χώρου γίνεται αντιληπτός ο προβλεπόμενος τρόπος ζωής και εκπαίδευσης σε μία αίθουσα. Από τη διαρρύθμιση του κτιρίου φαίνεται η ιεραρχία που υπάρχει ανάμεσα στους ανθρώπους, ο τρόπος επικοινωνίας και εργασίας τους καθώς και η δυνατότητα για μετακινήσεις. Έμμεσα επομένως το άτομο που βρίσκεται στο συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον μαθαίνει με τις πράξεις του, τα πρότυπα συμπεριφοράς του χώρου (Γερμανός, 2006).

Οι λειτουργίες που επιτελούν οι αίθουσες, ως μικρότερα περιβάλλοντα μάθησης, επηρεάζονται άμεσα από τις ευρύτερες λειτουργίες του σχολείου. Οι συμπεριφορές που θα αναπτυχθούν μέσα σε αυτή υπόκεινται σε περιορισμούς που έχουν τεθεί ήδη από το σχολείο. Ακόμα και ο τύπος της αίθουσας είναι δυνατό να επηρεάσει τη συμπεριφορά των παιδιών, αν είναι για παράδειγμα γενική ή εργαστηριακή (Heimstra & Macfarling, 1978). Αντίστοιχα ο χώρος του σχολείου που είναι διαμορφωμένος αποκλειστικά για τις τακτικές συγκεντρώσεις των μελών του και ο χώρος που είναι διαμορφωμένος για τον αθλητισμό χρησιμοποιούνται με διαφορετικό τρόπο, αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από τους δασκάλους και τα παιδιά και περνούν διαφορετικά μηνύματα. Ο πρώτος χώρος εκφράζει πόσο σημαντικός είναι ο χαρακτήρας του σχολείου ως κοινότητα ενώ ο δεύτερος δίνει αξία στη φυσική αγωγή και τις αθλητικές δραστηριότητες (Nicholson, 2005).

Σύμφωνα με την ανθρωποκεντρική προσέγγιση, ο χώρος δεν είναι ένα στατικό πλαίσιο αλλά ένα δυναμικό περιβάλλον που έχει άμεση σχέση με τα κοινωνικά, ψυχολογικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων του. Η αλληλεπίδραση χώρου - υποκειμένων, συμβάλλει στον προσδιορισμό του συνόλου αυτών των χαρακτηριστικών (Γερμανός, 2006).

Κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, ο χώρος έχει διπλό ρόλο. Από τη μία διαμορφώνεται από το δάσκαλο της τάξης με τον κατάλληλο τρόπο ώστε να έχει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά για τη διεξαγωγή του μαθήματος και από την άλλη “συμμετέχει ενεργά” στη διδασκαλία και τη μάθηση. Η αρχιτεκτονική της αίθουσας και ο τρόπος που είναι διαμορφωμένος ο χώρος αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και καθορίζουν το βαθμό που το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει τη μάθηση (Loughlin & Suina, 1982). Σύμφωνα με τον Edwards (2005), η επιρροή του φυσικού περιβάλλοντος στη μάθηση, εξαρτάται από την ποιότητα της αρχιτεκτονικής του και τους πόρους του, διότι τα παιδιά τείνουν να συνδέονται με το σχολείο τους, όταν η αρχιτεκτονική και οι διαθέσιμοι πόροι του ικανοποιούν τις ανάγκες τους.

Τα φυσικά και χωρικά χαρακτηριστικά της τάξης έχουν άμεσο αλλά και έμμεσο αντίκτυπο στη συμπεριφορά των παιδιών. Η ατμόσφαιρα της αίθουσας είναι άμεσα εμφανής από τους συμβολισμούς της φυσικής διάταξης καθώς και από το εκπαιδευτικό στυλ που υιοθετεί ο δάσκαλος (Weinstein & David, 1987). Μία τάξη οργανωμένη δασκαλοκεντρικά χαρακτηρίζεται από υψηλό ανταγωνισμό μεταξύ των μαθητών, μικρά ποσοστά εκπαιδευτικής αλληλεπίδρασης, μικρή συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα και καταστροφές στην τάξη. Αντίθετα η αίθουσα που είναι διαμορφωμένη για μαθητοκεντρική προσέγγιση χαρακτηρίζεται από ομαδικότητα, μεγάλα ποσοστά εκπαιδευτικής αλληλεπίδρασης, μεγάλη συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα και αγάπη για το χώρο και το σύνολο των αντικειμένων της αίθουσας (Γερμανός, 1999).

Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της διαρρύθμισης των καθισμάτων μέσα στην αίθουσα αλλά και του χώρου γενικότερα, η Weinstein (1981), επισημαίνει ότι αυτό εξαρτάται από τον δάσκαλο και τους εκπαιδευτικούς στόχους που έχει θέσει. Ο χώρος πρέπει να είναι διαμορφωμένος με τρόπο που να υποστηρίζει την εκπαιδευτική διαδικασία. Αν ο μαθησιακός στόχος προϋποθέτει την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών ή τη συζήτηση μεταξύ τους, τότε η διάταξη πρέπει να είναι σε συστάδες γύρω από τα τραπέζια. Αντίστοιχα όταν ο στόχος είναι ατομικός, τα θρανία πρέπει να είναι διατεταγμένα σε γραμμές. Η διαφορετική διαρρύθμιση της τάξης (σε σχήμα Πι, σε ομάδες ή σε γραμμές) επιδρά διαφορετικά στους μαθησιακούς στόχους και τις μαθητικές αλληλεπιδράσεις (Weinstein, 1984).

Ο εξοπλισμός και η επίπλωση της τάξης επηρεάζουν επίσης την ποιότητα των μαθησιακών εμπειριών των παιδιών. Τι είναι πιθανό να συμβεί μέσα στην τάξη και τι όχι εξαρτάται από την ποσότητα και την ποιότητα των υλικών που υπάρχουν μέσα στην αίθουσα (Byrne, Williamson & Fletcher, 1974 οπ. αναφ. στο Edwards, 2005).

Επιπλέον, η αισθητική του χώρου είναι ακόμη ένας παράγοντας που αναδεικνύει τις αξίες του κοινωνικού περιβάλλοντος, τις οποίες τα υποκείμενα αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο και βάσει αυτών διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους. Μία σχολική αίθουσα πρέπει να είναι αισθητικά ευχάριστη, να τονώνει το ενδιαφέρον των παιδιών και να είναι σχεδιασμένη με τρόπο που να καθαρίζεται και να συντηρείται εύκολα (Stewart, 1986 οπ. αναφ. στο Edwards, 2005).

Η καλή αισθητική του χώρου στηρίζεται στη σωστή οργάνωση των ερεθισμάτων έτσι ώστε να δημιουργείται ένα περιβάλλον ελκυστικό για τα παιδιά και κατάλληλο για την εκπαιδευτική διαδικασία. Βασική επιδίωξη είναι η συνύπαρξη του λογικού με το ωραίο. Μέσω αυτής επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της αισθητικής εμπειρίας των παιδιών, η διαμόρφωση ενός θετικού ψυχολογικού κλίματος, η δημιουργία αισθημάτων άνεσης, ασφάλειας και αυτοεκτίμησης καθώς επίσης ενισχύονται οι επιδόσεις των παιδιών και η σχολική τους ενσωμάτωση (Weinstein, 1997 οπ. αναφ. στο Γερμανός, 2006).

Σε συνδυασμό με τον κτισμένο και διαμορφωμένο χώρο επιπλέον στοιχεία όπως το μέγεθος της αίθουσας, η ποιότητα του αέρα, η θέρμανση, η φωτεινότητα συντελούν στην ανάπτυξη αισθημάτων άνεσης και ευφορίας μέσα στην αίθουσα (Γερμανός, 2006).

Ο χώρος της αίθουσας επομένως συνιστά την υλική βάση αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμου ή ομάδας και κοινωνικού περιβάλλοντος. Στόχος είναι η προσαρμογή της συμπεριφοράς του πρώτου στα χαρακτηριστικά του δεύτερου. Από τη μία, το υποκείμενο δέχεται τις επιρροές του κοινωνικού περιβάλλοντος έτσι όπως αυτές υποδεικνύονται από το χώρο. Από την άλλη, οι στάσεις και η συμπεριφορά του υποκειμένου διαμορφώνονται ανάλογα με τον τρόπο που ερμηνεύονται τα “μηνύματα” του χώρου. Οι ερμηνείες αυτές βασίζονται στην αντιληπτική ικανότητα και στις νοητικές αναπαραστάσεις κάθε ατόμου (Γερμανός, 2006).

Συμπερασματικά η έννοια του χώρου απαρτίζεται από τρεις διαφορετικές κατηγορίες παραγόντων. Τα δεδομένα του υλικού περιβάλλοντος δηλαδή τα κτίρια, τα έπιπλα ή το παιδαγωγικό υλικό μιας τάξης. Τα δεδομένα του κοινωνικού περιβάλλοντος δηλαδή τις μορφές συμπεριφοράς και την αισθητική που συντελούν στην οργάνωση του χώρου και τα δεδομένα του ίδιου του υποκειμένου τα στοιχεία δηλαδή που συνδέουν τους ρόλους που αναλαμβάνει με τις μορφές συμπεριφοράς και το σώμα του στο χώρο. Οι παράγοντες των κατηγοριών αλληλεπιδρούν και αλληλοεξαρτώνται καθιστώντας το χώρο μία πολυδύναμη υλική πραγματικότητα (Γερμανός, 2006).

1.5.2 Το κοινωνικό περιβάλλον της τάξης.

Η σχολική τάξη είναι ένα κοινωνικό σύστημα, ένα δίκτυο διαπροσωπικών σχέσεων, που στόχο έχει την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (Johnson, 1979

οπ. αναφ. στο Johnson, 1981). Είναι ευρέως αποδεκτό ότι με τον όρο “εκπαιδευτικοί στόχοι” νοείται η μεταφορά γνώσεων και δεξιοτήτων, η κοινωνικοποίηση των παιδιών και των εφήβων σύμφωνα με τις προοπτικές, τις αξίες και τις συμπεριφορές που χρειάζονται για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μέσα στην κοινωνία καθώς και η διευκόλυνση της κοινωνικής, γνωστικής και σωματικής ανάπτυξης του κάθε μαθητή (Johnson, 1981).

Παρόλο που υπάρχει μια ποικιλία σχέσεων αλληλεπίδρασης μέσα στη δομή του σχολείου για την επίτευξη των παραπάνω, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση κυρίαρχες είναι οι σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών – μαθητών και μεταξύ των ίδιων των μαθητών (Urban & Schoenfelder, 2006). Η εκπαιδευτική ψυχολογία δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην μία εκ των δύο, στη σχέση ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και μαθητή. Υποστηρίζει ότι η αλληλεπίδραση του δασκάλου με τον μαθητή είναι η μόνη που μπορεί να επηρεάσει θετικά την κοινωνικοποίηση του παιδιού και την ανάπτυξη του γενικώς. Αντίθετα υποστηρίζει πως η επιρροή των διαμαθητικών σχέσεων είναι ελάχιστη και παράλληλα αρνητική ως προς την επίτευξη καλών επιδόσεων (Johnson, 1981). Ωστόσο όπως θα φανεί παρακάτω τα δύο είδη σχέσεων επηρεάζουν εξίσου σημαντικά την ατομική ανάπτυξη του παιδιού ενώ επιπλέον η σχέση μεταξύ εκπαιδευτικού – μαθητή είναι δυνατό να επηρεάσει τις διαμαθητικές σχέσεις.

α) Σχέσεις: Εκπαιδευτικού – Μαθητών.

Η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και το μαθητή κατά τη μαθησιακή διαδικασία είναι ιδιαίτερα σημαντική σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης. Τα πρώτα χρόνια της σχολικής ηλικίας ο δάσκαλος έχει διπλό ρόλο. Εκτός από εκπαιδευτικός οφείλει να έχει και τα χαρακτηριστικά του γονιού προκειμένου το παιδί να προσαρμοστεί ομαλά στο νέο σχολικό περιβάλλον (Hamre & Pianta, 2001). Σύμφωνα με τη θεωρία της προσκόλλησης, οι καλές σχέσεις μεταξύ δασκάλου και μαθητή προσδίδουν στον δεύτερο ένα αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς μέσα στην τάξη. Ένα παιδί βασιζόμενο σε αυτά τα στοιχεία διαχειρίζεται πιο εποικοδομητικά τις κοινωνικές και ακαδημαϊκές καταστάσεις που βιώνει στο νηπιαγωγείο και τις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου (Pianta & Steinberg, 1992).

Για τα μεγαλύτερα παιδιά, οι σχέσεις με το δάσκαλο πρέπει να είναι πολύ στενές και να χαρακτηρίζονται από συναισθηματική υποστήριξη. Η συναισθηματική σύνδεση με τον δάσκαλο είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για την καλύτερη ανάπτυξη των παιδιών διότι αυξάνει τα κίνητρα για μάθηση, τη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία και τις επιδόσεις τους (National Research Council, 2004).

Πέραν όσων προαναφέρθηκαν η σχέση εκπαιδευτικού - μαθητή είναι ιδιαίτερα σημαντική και για έναν ακόμη λόγο. Η ποιότητά της αποτελεί κριτήριο αποδοχής ή απόρριψης του συγκεκριμένου παιδιού από τους συμμαθητές τους. Οι σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ δασκάλου μαθητή είναι

εύκολα παρατηρήσιμες μέσα στην τάξη από τα υπόλοιπα παιδιά. Το θετικό ή αρνητικό πρόσημο της σχέσης αυτής θα καθορίσει αντίστοιχα την σχέση του παιδιού με τους συνομηλίκους του (Hughes, Cavell & Willson, 2001).

β) Διαμαθητικές Σχέσεις.

Πέρα από την επιρροή που ασκεί ο δάσκαλος στους μαθητές, εποικοδομητική είναι και η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών αφού συντελεί στην κοινωνικοποίηση και την υγιή ανάπτυξή τους καθώς και στη μεγιστοποίηση των επιτευγμάτων τους με διάφορους τρόπους (Johnson, 1981· Gifford- Smith & Brownell, 2003). Πρώτα απ' όλα τα παιδιά έχουν την ανάγκη αλλά και την επιθυμία να είναι κοινωνικά αποδεκτά και επιθυμητά από τα άτομα που συμπαθούν και προκειμένου να το επιτύχουν θα κάνουν επιλογές που θα αρέσουν στους φίλους τους. Η θετική ή αρνητική επιρροή που θα έχουν οι επιλογές τους στα κίνητρα μάθησης εξαρτάται από τους φίλους που έχουν. Φίλοι υψηλών επιδόσεων θα επηρεάσουν θετικά τα κίνητρα μάθησης και το αντίθετο (Berndt & Keefe, 1996). Για παράδειγμα μαθητές μικρής ηλικίας και χαμηλών δεξιοτήτων μελέτης, αλληλεπιδρώντας με συμμαθητές που έχουν υψηλά κίνητρα μάθησης αυξάνουν την αποδοτικότητα τους. Οι υποστηρικτικές σχέσεις και το αίσθημα αποδοχής από τους συνομήλικους σχετίζονται με την αξιοποίηση των ικανοτήτων σε γνωστικούς στόχους (Johnson, 1981).

Ακόμη, οι διαμαθητικές σχέσεις συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, παρέχοντας προσδοκίες, πρότυπα και ενισχύσεις που διαμορφώνουν μία μεγάλη ποικιλία κοινωνικών συμπεριφορών, στάσεων και προοπτικών. Σε σύγκριση με την αλληλεπίδραση των παιδιών με τους εκπαιδευτικούς, οι αλληλεπιδράσεις με τους συνομήλικους είναι πιο συχνές, έντονες και ποικίλες. Μέσω αυτών των αλληλεπιδράσεων, τα παιδιά και οι έφηβοι μαθαίνουν άμεσα στάσεις, αξίες και πληροφορίες που οι ενήλικες αδυνατούν να αναδείξουν. Επίσης, μπορούν να μιμηθούν τις πράξεις των συμμαθητών καθώς και να ταυτιστούν με αυτούς που θαυμάζουν (Johnson, 1981).

Η υποστήριξη από τους συμμαθητές αποτελεί ισχυρό παράγοντα πρόβλεψης του επιδιωκόμενου κοινωνικού στόχου. Τα παιδιά που υποστηρίζονται από τους συμμαθητές τους, παρακινούνται, ώστε να είναι συνεργάσιμα, κοινωνικά υπεύθυνα και να ακολουθούν τους κανόνες της τάξης (Wentzel, 1998). Ωστόσο οι συμμαθητές πολλές φορές λειτουργούν και ως αρνητικά πρότυπα μάθησης και συμπεριφοράς. Τάξεις με πολλούς μαθητές χαμηλής επίδοσης και προβλήματα συμπεριφοράς είναι δυνατό να επηρεάσουν αρνητικά μεμονωμένα άτομα (Barth, Dunlapb, Daneb, Lochmanb, & Wellsc, 2004).

Επιπλέον, οι μαθητές επηρεάζονται από τους συνομηλίκους καθώς έχουν την τάση να ταυτίζονται με τους φίλους τους κυρίως κατά την εφηβική ηλικία. Ακόμη ένα χαρακτηριστικό που αποδεικνύει την επιρροή των συνομηλίκων στα κίνητρα μάθησης είναι η μεταξύ τους ανταγωνιστικότητα. Τα παιδιά συχνά ανταγωνίζονται τους φίλους τους προκειμένου να βελτιώσουν

την αυτοεκτίμηση τους, το οποίο έμμεσα μεγιστοποιεί τα κίνητρα μάθησης (Berndt & Keefe, 1996).

Οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στα παιδιά μπορεί να είναι διαφόρων μορφών όπως δυνατές φιλίες, κλίκες ή απλά κάποιο είδος συνεργασίας μεταξύ τους (Brown, 1989· Gifford-Smith & Brownell, 2003). Κατά τον Kindermann (1993) η κοινωνική δικτύωση στο δημοτικό σχολείο είναι δυνατό να κοινωνικοποιήσει τους μαθητές και να ενισχύσει τον προσανατολισμό τους στην εκπαίδευση. Το κοινωνικό δίκτυο των παιδιών περιλαμβάνει ένα σύνολο από φίλους που το παιδί επέλεξε για να σχετίζεται και να περνά χρόνο μαζί τους. Οι συχνές επαφές με τους συμμαθητές αυξάνουν τη μεταξύ τους συνοχή και η συγκεκριμένη ομάδα μπορεί να αποτελέσει ισχυρό παράγοντα κοινωνικής επιρροής στην τάξη. Ωστόσο σημαντικό ρόλο για την αυξημένη επίδοση παίζει το αίσθημα αποδοχής από τους συμμαθητές. Συγκεκριμένα έχει βρεθεί ότι στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση οι δημοφιλείς μαθητές παρουσιάζουν επιδόσεις πολύ καλύτερες συγκριτικά με τους μη δημοφιλείς (Austin & Draper, 1984· Li, 1985).

Στην εφηβεία, οι φίλοι επηρεάζουν γενικά την συμμετοχή στο σχολείο (Berndt & Keefe, 1995) καθώς και αποφάσεις που αφορούν την ενασχόληση με ακαδημαϊκών έναντι κοινωνικών δραστηριοτήτων. Ο προσανατολισμός σε ακαδημαϊκά επιτεύγματα εξαρτάται από τα κίνητρα μάθησης που έχουν οι μαθητές με τους οποίους επιθυμεί να σχετίζεται (Urban & Schoenfelder, 2006). Επιπλέον η στάση που υιοθετεί ένας μαθητής, όσον αφορά την επίδοσή του, ποικίλλει ανάλογα με τη στάση της κοινωνικής ομάδας με την οποία ταυτίζεται, καθώς ο μαθητής τείνει να συνδέεται με συμμαθητές που μοιράζονται παρόμοια επιτεύγματα και κίνητρα. Ακόμη, οι σχέσεις με τους συνομήλικους επηρεάζουν τις εσωτερικές αξίες των μαθητών καθώς και την αίσθηση ικανοποίησης για το σχολείο. Σταδιακά, οι στάσεις των φίλων για το σχολείο αρχίζουν να ταυτίζονται (Ryan, 2001) και μέσω αυτών, διαμορφώνεται το περιβάλλον της τάξης, τα κίνητρα μάθησης και τα συναισθήματα (Urban & Schoenfelder, 2006).

Η στάση των παιδιών για το σχολείο και τη μάθηση μπορεί να είναι και αρνητική εάν επηρεαστεί από αρνητικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η απόρριψη για παράδειγμα από τους συμμαθητές μπορεί να οδηγήσει σε ανάρμοστη και εχθρική συμπεριφορά μέσα στην τάξη, καθώς και να δημιουργήσει αρνητική στάση απέναντι στο σχολείο ορισμένες φορές (Ollendick, Weist, Borden, & Greene, 1992).

Συμπερασματικά, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν, διαπιστώνεται ότι τα θετικά αποτελέσματα των διαμαθητικών σχέσεων και των σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικού - μαθητών, δεν προκύπτουν πάντα, αλλά, εξαρτώνται από την ποιότητα και τη φύση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Προκειμένου η επιρροή να είναι εποικοδομητική, πρέπει να προωθούνται το αίσθημα του ανήκειν, της αποδοχής, της υποστήριξης και του ενδιαφέροντος και όχι της εχθρότητας και της απόρριψης (Johnson, 1981).

Για τα θετικά αποτελέσματα της παραπάνω αλληλεπίδρασης, υπεύθυνος είναι ο δάσκαλος, ο οποίος οφείλει να ελέγχει τους παράγοντες που επηρεάζουν τις διαμαθητικές σχέσεις, τον τρόπο που δομούνται και επιτυγχάνονται οι μαθησιακοί στόχοι καθώς και την διαχείριση των αντικρουόμενων αντιλήψεων (Μπίκος, 2004). Το ακαδημαϊκό περιβάλλον της τάξης, η προσέγγιση του μαθήματος και το είδος της επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων μιας τάξης είναι αρμοδιότητες του δασκάλου (Urban & Schoenfelder, 2006), ο ρόλος του οποίου θα αναλυθεί εκτενώς παρακάτω.

γ) Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο κλίμα της τάξης.

Αποτελεσματικός θεωρείται ο εκπαιδευτικός που οργανώνει την τάξη με τρόπο που να αποτελεί ένα περιβάλλον ευνοϊκό για μάθηση. Το είδος της εξουσίας που ασκεί, οι επιλογές που κάνει σχετικά με τη διαμόρφωση του χώρου και τη διευθέτηση των αντικειμένων μέσα στην τάξη καθώς και η μέθοδος διδασκαλίας που επιλέγει καθορίζουν και την ποιότητα του κλίματος μέσα στην τάξη (Τριλιανός, 2003).

Η έρευνα για το είδος της ηγεσίας μέσα στην τάξη τονίζει την καθοριστική επιρροή που ασκεί ο εκπαιδευτικός στους μαθητές του. Στις μελέτες των Anderson (1939), Lewin, Lipitt & White (1939) και Withall (1951) έχει βρεθεί ότι το κλίμα της τάξης σχετίζεται με την ηγετική συμπεριφορά του δασκάλου (οπ. αναφ. στο Schmuck & Schmuck, 1975). Το στυλ ηγεσίας που υιοθετεί ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει τη φυσική και κοινωνική διάσταση του περιβάλλοντος της τάξης καθώς και τα συναισθήματα των μαθητών (Cheng, 1994). Το εκπαιδευτικό στυλ διδασκαλίας μπορεί να είναι αυταρχικό, ελεύθερο ή δημοκρατικό (Ματσαγγούρας, 2003).

Ο αυταρχικός δάσκαλος έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη λήψη των αποφάσεων μέσα στην τάξη και η συμμόρφωση των μαθητών επιτυγχάνεται με πίεση, απότομες φωνές, εκφοβισμό και φόβο. Ο δάσκαλος χρησιμοποιεί την κριτική σε καθένα μαθητή ξεχωριστά για να τον παρακινήσει. Αυτό το στυλ δημιουργεί συνήθως μια εχθρική ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη ενώ οι μαθητές αισθάνονται αδυναμία και ανταγωνισμό μεταξύ τους (Schmuck & Schmuck, 1975).

Το ελεύθερο στυλ χαρακτηρίζει την τάξη από έλλειψη συντονισμού και προγράμματος από την πλευρά του εκπαιδευτικού. Ο εκπαιδευτικός που υιοθετεί το συγκεκριμένο στυλ είναι ένας παθητικός παρατηρητής των συμπεριφορών και αλληλεπιδράσεων των μαθητών. Δεν φέρνει ποτέ αντίρρηση στους μαθητές του και δε τους στεναχωρεί. Η σχέση του μαζί τους είναι κυρίως φιλική και δυσκολεύεται ιδιαίτερα να αρνηθεί τις απαιτήσεις που έχουν (Moore, 1989). Παρόλο που είναι ένας δάσκαλος ιδιαίτερα αγαπητός στα παιδιά, αυτού του είδους η συμπεριφορά πολλές φορές οδηγεί τους μαθητές σε ανεξέλεγκτες δράσεις (Yilmaz, 2009). Η απουσία διδακτικών στόχων δημιουργεί αισθήματα ανασφάλειας στους μαθητές και σύγχυση ως προς τις αποφάσεις που πρέπει να πάρουν. Οι μεταξύ τους σχέσεις είναι άνισες και χαρακτηρίζονται από έλλειψη σεβασμού και συνοχής (Τριλιανός, 2003).

Τέλος, ο δημοκρατικός δάσκαλος δημιουργεί ένα κλίμα ασφάλειας, συνεργασίας και σεβασμού μέσα στην τάξη. Ο ρόλος του κατά τη διαδικασία της μάθησης είναι κυρίως συντονιστικός. Η εξουσία μέσα στην τάξη μοιράζεται ισότιμα στον ίδιο και τους μαθητές, ενώ οι αποφάσεις που παίρνονται και οι δράσεις που πραγματοποιούνται γίνονται υπό το πρίσμα της συνεργασίας και της δημοκρατικότητας (Τριλιανός, 2003).

Όσον αφορά το δημοκρατικό στυλ η Baumrid (1996) πρότεινε ο όρος “δημοκρατικός” να αντικατασταθεί από τον όρο “αυθεντικός” γιατί σε περιβάλλοντα όπως η τάξη, η δημοκρατία δεν εφαρμόζεται με την έννοια της πλειοψηφίας αλλά ο δάσκαλος παραμένει το πρόσωπο εξουσίας στην τάξη. Το συγκεκριμένο στυλ αναφέρεται και ως συμμετοχικό ή συλλογικό (οπ. αναφ. στο Ματσαγγούρας, 2003).

Υπέρμαχη του συμμετοχικού στυλ είναι και η νεο-βυγκοτσιανή θεωρία μάθησης και ανάπτυξης. Βάσει αυτής, η ανάπτυξη ενός μαθητή είναι αποτέλεσμα της μάθησης. Ο ρόλος όμως του εκπαιδευτικού και των συμμαθητών που βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση είναι να ανταλλάσσουν απόψεις μεταξύ τους, να εξηγούν, να βοηθούν, ακόμη και να παρέχουν πληροφορίες στον άλλο μόνο όμως εφόσον τις χρειάζεται (Ματσαγγούρας, 2003).

Από τα τρία στυλ που προαναφέρθηκαν, καταλληλότερο για τη διαμόρφωση θετικού κλίματος μέσα στην τάξη θεωρείται το δημοκρατικό (Cheng, 1994· Ho, 1989). Η υιοθέτηση του συγκεκριμένου στυλ έχει βρεθεί ότι σχετίζεται με πιο θετικά αποτελέσματα μάθησης και πιο υψηλά επίπεδα ικανοποίησης των μαθητών από τη σχολική ζωή (Ματσαγγούρας, 2003).

Σε έρευνα τους, οι White & Lipitt (1960), διερεύνησαν τα τρία στυλ ηγεσίας και τον τρόπο που επιδρούν σε ομάδες αγοριών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμπεριφορές των παιδιών ήταν εντελώς διαφορετικές υπό τα τρία διαφορετικά στυλ ηγεσίας. Υπό το ελευθεριάζον στυλ ηγεσίας οι μαθητές ήταν οι πιο αγχωμένοι, ανοργάνωτοι και απογοητευμένοι ενώ το έργο που παρήγαγαν ήταν ελάχιστο έως μηδαμινό. Οι μαθητές υπό το αυταρχικό στυλ ηγεσίας παρουσίασαν ποσοτικά καλύτερες επιδόσεις ενώ οι μαθητές υπό το δημοκρατικό στυλ παρουσίασαν ποιοτικά καλύτερες αποδόσεις. Επιπλέον, οι σχέσεις μεταξύ μαθητών και αυταρχικού ηγέτη διακρίνονταν από εχθρότητα και ανταγωνισμό ενώ οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών υπό το δημοκρατικό στυλ ήταν φιλικές, διαφανείς και επικοινωνιακές (οπ. αναφ. στο Schmuck & Schmuck, 1975).

Το 1989, ο Ho, σε έρευνα που πραγματοποίησε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μελέτησε την επίδραση που είχε το στυλ ηγεσίας του εκπαιδευτικού στο κλίμα της τάξης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπό το δημοκρατικό στυλ, το κλίμα της τάξης είναι θετικότερο και οι μαθητές μαθαίνουν πολύ περισσότερα ως ενεργητικά μέλη της μαθησιακής διαδικασίας. Αντίθετα υπό το αυταρχικό στυλ το κλίμα είναι αρνητικό και οι μαθητές όντας παθητικά μέλη της μαθησιακής διαδικασίας μαθαίνουν λιγότερα.

Αντίστοιχα ένα από τα ερωτήματα που απασχόλησαν τον Cheng (1994), σε έρευνα του στα

δημοτικά σχολεία του Hong Kong, ήταν κατά πόσο σχετίζεται η καλή απόδοση των μαθητών με το στυλ του εκπαιδευτικού. Σύμφωνα με τα ευρήματα του, η διαχείρισης του περιβάλλοντος της τάξης από τον δάσκαλο είναι ιδιαίτερα σημαντική. Ο τρόπος που χρησιμοποιεί την εξουσία μέσα στην τάξη σχετίζεται άμεσα με το κλίμα που διαμορφώνεται. Η αποτελεσματική τάξη χαρακτηρίζεται από ένα δάσκαλο που ενδιαφέρεται για τα παιδιά και τη διδασκαλία, δεν χρησιμοποιεί τη βία και δημιουργεί ένα θετικό κλίμα με τις επιστημονικές γνώσεις, την προσωπικότητα και το ήθος του.

Άλλο χαρακτηριστικό του εκπαιδευτικού για τη διαμόρφωση του θετικού κοινωνικού κλίματος είναι η ικανότητα διαχείρισης της τάξης. Αρκετές έρευνες (Cothran, Kulinna & Garrahy, 2003· Opdenakker & Van Damme, 2006) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η καλή διαχείριση επηρεάζει θετικά τη σχέση μεταξύ εκπαιδευτικού – μαθητών. Ένα βασικό χαρακτηριστικό της σωστής διαχείρισης είναι η σαφήνεια των προσδοκιών και των συνεπειών από την πλευρά του εκπαιδευτικού προς τους μαθητές (Brophy & Good, 1986· Cothran et al, 2003· Opdenakker & Van Damme, 2006). Επιπλέον στην έρευνα των Cothran et al (2003), αναφέρεται ότι η διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ διασκέδασης και ελέγχου στην τάξη είναι εξίσου σημαντική για τους μαθητές.

Η οργάνωση του χώρου της σχολικής αίθουσας αποτελεί επίσης μία ακόμη επιλογή του εκπαιδευτικού. Ανάλογα με τον τρόπο που τοποθετεί τα θρανία, τις καρέκλες, το οπτικοακουστικό υλικό και τα κέντρα μάθησης μέσα στην τάξη εκφράζει ποιο είναι το επιθυμητό είδος συμπεριφοράς που επιδιώκει να δημιουργήσει. Επιπλέον η καλή οργάνωση του εσωτερικού χώρου βοηθά στην υλοποίηση των ομαδικών δραστηριοτήτων, επηρεάζει τη συμπεριφορά των μαθητών και το χρόνο επίτευξης του μαθησιακού στόχου. Μία τάξη με σωστή διαρρύθμιση, καθαρή και ευπρεπής επηρεάζει τόσο την επίδοση όσο και τη συμπεριφορά των μαθητών, δημιουργεί ευχάριστη διάθεση για εργασία και βελτιώνει τις διαπροσωπικές σχέσεις (Cohen & Manion, 1989).

Πέραν των παραπάνω, η προσέγγιση της διδασκαλίας από τον εκπαιδευτικό επηρεάζει άμεσα τις αλληλεπιδράσεις των μελών μέσα στην τάξη. Ένα ανταγωνιστικό πλαίσιο μάθησης μπορεί να επιφέρει καταστρεπτικές συνέπειες στο κλίμα της τάξης (Johnson & Johnson, 1990). Αντίθετα ένα ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο μάθησης, πέραν της επίτευξης γνωστικών αποτελεσμάτων, συντελεί σημαντικά στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων (Oortwijn, Boekaerts, Vedder & Strijbos, 2008).

Σύμφωνα με την έρευνα των Johnson, Johnson, & Anderson (1983), η συχνή εμπλοκή των μαθητών σε ομαδοσυνεργατικές τεχνικές μάθησης βελτιώνει τις σχέσεις με το δάσκαλο και τους συμμαθητές τους, ενώ αναπτύσσονται ανάμεσα τους αισθήματα φιλίας, υποστήριξης, βοήθειας και αποδοχής. Η εργασία των παιδιών σε μικρές ομάδες διαμορφώνει ένα κλίμα ισότητας και δικαιοσύνης μέσα στην τάξη και επιπρόσθετα αναδεικνύει τα θετικά αποτελέσματα από τη συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη για την επίτευξη των στόχων (Ghaith, 2003).

Επιπλέον, οι Zahn, Kagan & Widaman (1986) σε έρευνα τους, σύγκριναν την επιρροή δύο διαφορετικών τεχνικών ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και την επιρροή μιας παραδοσιακής

διδασκαλίας στο κλίμα της τάξης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η χρήση των ομαδοσυνεργατικών τεχνικών σχετίζονταν με τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των συμμαθητών. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές αισθάνονταν ότι εκλάμβαναν περισσότερη υποστήριξη για την επίτευξη των κοινών στόχων και περισσότερο ενδιαφέρον και συμπάθεια από τους συμμαθητές τους.

Για τη συμβολή της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας στη βελτίωση του κλίματος της τάξης συμφωνούν πλήθος ερευνητών (Ghaith, 2003· Johnson & Johnson, 1989· Κακανά, 2008· Lazarovitch, Hugh Baird, Hertz- Lazarovitch & Jenkins, 1990· Madden & Slavin, 1983).

Ο Ghaith, το 2003, διερεύνησε τη σχέση μεταξύ των διαφόρων μεθόδων διδασκαλίας με τη διάσταση των διαμαθητικών σχέσεων του κοινωνικού κλίματος της τάξης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η μόνη προσέγγιση που παρουσιάζει θετική συσχέτιση με το κλίμα της τάξης είναι η ομαδοσυνεργατική. Μέσω αυτής οι σχέσεις των παιδιών χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη συνοχή, υποστήριξη και δικαιοσύνη ευρήματα που συμφωνούν και με προγενέστερη έρευνα των Johnson & Johnson (1989). Αντίθετα, η ανταγωνιστική και ατομικιστική προσέγγιση βρέθηκε να μη σχετίζονται με το κλίμα της τάξης.

1.6 Ερευνητική Επισκόπηση.

Η έρευνα για το φυσικό περιβάλλον της τάξης και την επιρροή του στη μάθηση, σε αντίθεση με άλλες μεταβλητές, ψυχολογικές, κοινωνικές ή παιδαγωγικές, είναι ελάχιστα διεγερμένη (Martin, 2006). Ένας από τους λόγους που καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την ανάπτυξη του συγκεκριμένου ερευνητικού πεδίου, σύμφωνα με τον Dyck (2002), είναι η έλλειψη ενός σαφούς ορισμού σχετικά με το ιδανικό περιβάλλον μάθησης. Ακόμη, η δυσκολία της απομόνωσης των φυσικών παραγόντων με σκοπό να μετρηθούν περιορίζει αυτού του είδους τις έρευνες. Ωστόσο, η επιρροή των φυσικών χαρακτηριστικών της τάξης στη μάθηση και τη συμπεριφορά είναι πλέον αποδεκτή από τους ερευνητές (Atwood & Leitner, 1985) και οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί αφορούν κάθε φορά και διαφορετικούς φυσικούς παράγοντες (Knez, 2001).

Ορισμένα φυσικά χαρακτηριστικά που έχουν μελετηθεί από τους ερευνητές σχετικά με το κλίμα της τάξης είναι η φωτεινότητα, η ακουστική της αίθουσας, η θερμοκρασία και η ποιότητα του αέρα ακόμα και οι συνδυασμοί των χρωμάτων.

Σύμφωνα με τους Fletcher (1983) και Tanner (2000), η φωτεινότητα της τάξης επηρεάζει τη συμπεριφορά των παιδιών και την απόδοσή τους. Ομοίως, η έρευνα του Lyons (2001), αποδεικνύει ότι η φωτεινότητα επιδρά στη μάθηση, μέσω της επιρροής της στην παρακολούθηση των μαθημάτων, στην επίδοση και στην ψυχική διάθεση.

Στην έρευνα του Heschong Mahone Group (1999) διερευνήθηκε η ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ

των επιδόσεων των παιδιών τριών διαφορετικών δημοτικών σχολείων και της ποσότητας του φωτός που είχε η κάθε τάξη. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τις υψηλότερες επιδόσεις είχαν μαθητές που οι τάξεις τους είχαν υψηλότερα ποσοστά φωτεινότητας.

Αντίστοιχη έρευνα πραγματοποιήθηκε από τους Plympton, Conway & Eipstein το 2000, που αφορούσε τη συσχέτιση μεταξύ συμπεριφοράς και φωτεινότητας της αίθουσας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα ενενήντα δημοτικών σχολείων, όπου παρακολουθούνταν η συμπεριφορά των μαθητών και η υγεία τους, κατά τη διάρκεια ενός έτους, σε τέσσερις τάξεις με διαφορετικά επίπεδα φυσικού φωτισμού. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εργασία σε τάξεις χωρίς φυσικό φωτισμό είναι δυνατό να προκαλέσει ορμονικές διαταραχές οι οποίες συνεπάγονται μειωμένες ικανότητες συγκέντρωσης και συνεργασίας των παιδιών. Επιπλέον, βρέθηκε ότι η έλλειψη φυσικού φωτισμού μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στη σωματική ανάπτυξη των παιδιών καθώς και αύξηση της μαθητικής διαρροής από τη σχολική φοίτηση.

Ο θόρυβος στις τάξεις που μπορεί να προέρχεται από εξωτερικούς παράγοντες, από τις άλλες αίθουσες ή ακόμη και να παράγεται μέσα στην τάξη, δυσκολεύει τα παιδιά να συγκεντρωθούν και να ακούσουν (Lyons, 2001). Τα υψηλά επίπεδα θορύβου επηρεάζουν το άγχος, το διάλογο, την επίτευξη των γνωστικών στόχων, την επιμονή σε μεγάλες εργασίες, την ικανότητα συγκέντρωσης και το αίσθημα της ανικανότητας (Gifford, 2007).

Για τη θερμοκρασία και την ποιότητα του αέρα στα σχολεία η έρευνα του Clark (2002), απέδειξε ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ επίδοσης και συνθηκών των σχολικών κτιρίων. Τα σχολεία οφείλουν να έχουν καλό εξαερισμό διότι τα παιδιά αναπνέουν μεγαλύτερο όγκο αέρα σε αναλογία με το σωματικό τους βάρος (Kennedy, 2001) και επιπλέον ο χώρος που αναλογεί σε κάθε μαθητή μέσα σε ένα σχολικό κτίριο είναι πολύ περισσότερος σε σχέση με αυτόν που παρέχουν τα σχολεία (Crawford, 1998).

Όσον αφορά τα χρώματα της αίθουσας, σύμφωνα με τον Engelbrecht (2003), οι προτιμήσεις των παιδιών σχετίζονται άμεσα με την ηλικία τους. Οι μικρότεροι μαθητές προτιμούν πιο φωτεινά χρώματα ενώ οι μεγαλύτεροι πιο υποτονικά. Τα χρώματα της αίθουσας έχει βρεθεί επίσης ότι επηρεάζουν τη στάση και τη συμπεριφορά καθώς και τη μάθηση και την προσοχή στο μάθημα (Sinofsky & Knirck, 1981). Οι προσεκτικοί συνδυασμοί χρωμάτων στην τάξη ενισχύουν τα θετικά συναισθήματα για το σχολείο καθώς και τη συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία (Gimbel, 1997· Pile, 1997). Σύμφωνα με τη Hathaway (1987), τα φυσικά χρώματα στην τάξη δημιουργούν μία άνετη και ξεκούραστη ατμόσφαιρα.

Σχετικά με τη διαρρύθμιση του χώρου έχουν γίνει διάφορες έρευνες που αφορούν τον τρόπο που επιδρά στη μάθηση και τη συμπεριφορά. Η έρευνα του Wall (1993), αφορούσε την επιρροή που ασκεί η θέση του δασκάλου μέσα στην τάξη, στη συμπεριφορά των μαθητών. Σύμφωνα με τα ευρήματά του, ο δάσκαλος δε πρέπει να μένει στατικός στην έδρα του κατά τη διάρκεια του

μαθήματος αλλά πρέπει να κινείται ανάμεσα στους μαθητές καθώς κάποιος παίρνει το λόγο. Με αυτό τον τρόπο οι περισσότεροι μαθητές της τάξης προσέχουν τον ομιλητή και η τάξη γίνεται πιο παραγωγική. Επιπλέον, οι μαθητές αισθάνονται ότι παίρνουν μέρος στη συζήτηση που διενεργείται, είναι περισσότερο συγκεντρωμένοι και έτσι οι πιθανότητες για ανάρμοστη συμπεριφορά περιορίζονται.

Άλλη έρευνα σχετικά με τη διαρρύθμιση του χώρου μελέτησε την επιρροή που ασκούν οι θέσεις και τα καθίσματα που προτιμούν οι μαθητές μέσα στην τάξη, στη συμπεριφορά τους. Η διάταξη των καθισμάτων επηρεάζει τους βαθμούς των μαθημάτων (Becker, Sommer, Bee & Oxley, 1973), την αυτοεκτίμηση (Dykman & Reis, 1979) και τη συμμετοχή στο μάθημα (Adams & Biddle, 1970· Sommer, 1967). Πιο συγκεκριμένα έχει βρεθεί ότι οι μαθητές που κάθονται στα μπροστινά θρανία και στο κέντρο της τάξης έχουν καλύτερους βαθμούς, μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση και περισσότερη συμμετοχή. Η σχέση ωστόσο αιτίου - αποτελέσματος δεν έχει αποσαφηνιστεί (Atwood & Leitner, 1985).

Ορισμένες έρευνες τάσσονται υπέρ της άποψης ότι η χωροθέτηση των μαθητών μέσα στην τάξη μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά (Schwebel & Cherlin, 1972· Stires, 1980), ενώ άλλες έρευνες όπως του Wulf (1977), αμφισβητούν την αιτιότητα. Σε έρευνα που πραγματοποίησε ο Stires (1980), βρέθηκε ότι οι μαθητές, ανεξαρτήτως εάν επέλεγαν ή όχι τις θέσεις τους είχαν καλύτερους βαθμούς και πιο καλές σχέσεις με τον δάσκαλο εφόσον καθόντουσαν στο κέντρο της τάξης.

Σχετικά με τη διαρρύθμιση των καθισμάτων, ενδιαφέρουσα είναι η έρευνα των Bennett & Blundell (1983). Η μελέτη τους αφορούσε τη σύγκριση της συμπεριφοράς των μαθητών όταν κάθονται σε σειρές και σε ομάδες. Τοποθέτησαν τα παιδιά ηλικίας 10 και 11 ετών αρχικά σε μικρές ομάδες, μετά σε σειρές και κατόπιν και πάλι σε μικρές ομάδες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ποσότητα της εργασίας που ολοκληρώνονταν όταν κάθονταν σε σειρές, ήταν καλύτερη απ' ότι όταν κάθονταν σε ομάδες, η ποιότητα όμως της εργασίας παρέμενε η ίδια. Επιπλέον, οι δάσκαλοι επεσήμαναν ότι η συμπεριφορά των παιδιών ήταν καλύτερη όταν καθόντουσαν σε σειρές. Ο εκπαιδευτικός στόχος στην συγκεκριμένη έρευνα ήταν οι μαθητές να ολοκληρώνουν τις εργασίες τους ατομικά.

Αντίστοιχη έρευνα πραγματοποίησαν Rosenfield, Lambert & Black (1985). Μελέτησαν τη διαφορά στη συμπεριφορά των παιδιών πέμπτης και έκτης τάξης όταν καθόντουσαν σε σειρές, σε ομάδες και σε κύκλο. Ο εκπαιδευτικός στόχος αυτή τη φορά, όμως, ήταν η ανάπτυξη του διαλόγου και της συζήτησης μεταξύ των παιδιών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο κύκλος ενδείκνυται περισσότερο για συζήτηση απ' ότι η ομαδική διάταξη και ότι η ομαδική διάταξη είναι καλύτερη σε σχέση με τη διάταξη σε σειρές. Επιπλέον, βρέθηκε ότι όταν τα παιδιά κάθονταν σε ομάδες, σήκωναν το χέρι τους για να μιλήσουν ενώ όταν βρισκόντουσαν σε κύκλο έκαναν πιο “αυθόρμητα”

σχόλια στη συζήτηση.

Η διακόσμηση της τάξης αποτελεί ένα ακόμη χαρακτηριστικό που επηρεάζει τη συμπεριφορά και τη μάθηση των παιδιών. Σε έρευνα του Nash (1981) συγκρίθηκαν τάξεις νηπιαγωγείων που είχαν στοχευμένη διακόσμηση και τυχαία και βρέθηκε ότι τα παιδιά που φοιτούσαν στην πρώτη κατηγορία είχαν ποικιλία ιδεών, δημιουργικότητα, ικανότητες καθώς και ευχέρεια λόγου.

Οι Prescott, Jones & Kritchevsky (1967) και Zifferblatt (1972) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ ευρυχωρίας και συμπεριφοράς. Όσο η ποιότητα του χώρου μειώνεται, σύμφωνα με τους Prescott et al (1967) οι συγκρούσεις και ο έλεγχος από τον δάσκαλο αυξάνονται και κατά τον Zifferblatt (1972), η προσοχή των παιδιών μειώνεται, η φασαρία από τις μεταξύ τους συζητήσεις αυξάνεται και οι μετακινήσεις χωρίς στόχο είναι συχνότερες. Αντίθετα οι ευρύχωρες αίθουσες που προσφέρουν άνεση, καλό εξαερισμό και προσβασιμότητα στο δάσκαλο δεν αντιμετωπίζουν τα αντίστοιχα προβλήματα.

Άλλη κατηγορία ερευνών για το χώρο επικεντρώθηκε στις αλλαγές που μπορεί να γίνουν στην αίθουσα με σκοπό να βελτιώσουν τη συμπεριφορά των μαθητών αλλά και τις επιδόσεις τους. Η Weinstein (1977), έκανε έρευνα που αφορούσε τις αλλαγές που ήταν δυνατό να επιφέρουν στη συμπεριφορά των μαθητών, μικρές αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον της τάξης. Αρχικά καταγράφηκαν οι δραστηριότητες και οι θέσεις των παιδιών μέσα στην τάξη και κατόπιν πραγματοποιήθηκαν επεμβάσεις στο χώρο με σκοπό να επιτευχθούν συγκεκριμένες αλλαγές στη συμπεριφορά των παιδιών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι μικρές αλλαγές στο χώρο όπως για παράδειγμα αλλαγές στα τραπέζια, τα σκαμπό, τη δημιουργία επιφάνειας για παιχνίδια έχουν ως αποτέλεσμα επιθυμητές αλλαγές στη συμπεριφορά. Αντίστοιχα ήταν και τα αποτελέσματα της έρευνας του Phyfe- Perkins (1982).

Σε έρευνα του Morrow (1990), διερευνήθηκε η επιρροή που ασκεί η αλλαγή του χώρου των νηπιαγωγείων στον αλφαριθμητισμό των παιδιών. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δεκατρία πειραματικά νηπιαγωγεία. Δημιουργήθηκαν τρεις διαφορετικές πειραματικές ομάδες. Η πρώτη δούλεψε με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού σε χώρο όπου προστέθηκαν μολύβια, χαρτιά και βιβλία. Η δεύτερη δούλεψε σε μια περιοχή όπου σχεδιάστηκε ώστε να έχει συγκεκριμένο θέμα. Επίσης της δόθηκαν υλικά και είχε την καθοδήγηση της εκπαιδευτικού. Και η τρίτη ομάδα, η οποία δούλεψε σε μια περιοχή όπου προστέθηκαν μεν υλικά αλλά δεν είχε καθοδήγηση και συγκεκριμένο θέμα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η αναγνωστική ικανότητα των παιδιών αυξήθηκε και στις τρεις ομάδες σε σχέση με τις ομάδες ελέγχου. Καλύτερα ήταν τα αποτελέσματα για τις ομάδες που είχαν καθοδήγηση από την εκπαιδευτικό έναντι της ομάδας που δεν είχε. Επιπλέον, εκ των δύο, τα αποτελέσματα της ομάδας που είχε νέα υλικά και θεματικό σχεδιασμό στην περιοχή εργασίας ήταν καλύτερα. Μέσω της έρευνας αυτής φάνηκε ότι η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών βελτιώνεται όταν ο χώρος έχει συγκεκριμένο θέμα και εμπλουτίζεται με παιδαγωγικό υλικό. Ακόμη,

φάνηκε ότι η καθοδήγηση του δασκάλου σε συνδυασμό με την αναδιαμόρφωση του χώρου μπορεί να φέρει ακόμη πιο θετικά αποτελέσματα.

Οι Guardino & Fullerton (2010), σε έρευνα τους, μελέτησαν την επιρροή που έχει η αλλαγή του περιβάλλοντος της τάξης στη συμπεριφορά και τη μάθηση των παιδιών. Η έρευνα τους, ήταν μία μελέτη περίπτωσης. Αφορούσε την τετάρτη τάξη ενός δημοτικού σχολείου όπου η εκπαιδευτικός αντιμετώπιζε συχνά προβλήματα ανάρμοστης συμπεριφοράς. Στο πρώτο στάδιο της έρευνας συγκεντρώθηκαν δεδομένα σε σχέση με τα περιστατικά της ανάρμοστης συμπεριφοράς καθώς και της συμμετοχής των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία. Στο δεύτερο στάδιο οι ερευνητές σε συνεργασία με την εκπαιδευτικό της τάξης σχεδίασαν και υλοποίησαν τις αλλαγές που μπορούσαν να γίνουν μέσα στην τάξη. Οι αλλαγές αυτές περιελάμβαναν αλλαγή στη διαρρύθμιση των καθισμάτων, δημιουργία χώρων για ομάδες, διαδρόμους σε περιοχές μεγάλης συμφόρησης, πρόσθεσαν στην αίθουσα φυτά και αφίσες κ.α. Μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν στην αίθουσα, παρατηρήθηκε αύξηση της συμμετοχής των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και μείωση των περιστατικών της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς.

Έρευνες σχετικά με την αναδιαμόρφωση του χώρου έγιναν και παλαιότερα. Η Weinstein (1982) πραγματοποίησε αλλαγές στο χώρο προκειμένου να αυξήσει τις ευκαιρίες για προσωπικό χώρο στην αίθουσα. Ο Sutfin (1982) έκανε αλλαγές για να αυξήσει τα συνεργατικά παιχνίδια μέσα στην τάξη και τη χρήση ειδικών περιοχών.

Μία ακόμη έρευνα, πιο πρόσφατη, διερεύνησε την ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ του φυσικού περιβάλλοντος του δημοτικού σχολείου και των επιδόσεων των παιδιών. Τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που διερευνήθηκαν ήταν η μετακίνηση και η κυκλοφορία των παιδιών (π.χ επάρκεια προσωπικού χώρου), οι μεγάλες περιοχές για συγκεντρώσεις ομάδων, ο φωτισμός της ημέρας (ο φυσικός φωτισμός) και οι εκπαιδευτικές γειτονιές. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα και οι τέσσερις μεταβλητές σχετίζονται θετικά με τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα των παιδιών (Tanner, 2008).

Μελέτες του φυσικού περιβάλλοντος της τάξης και του σχολικού κτιρίου γενικότερα έχουν πραγματοποιηθεί και στον ελληνικό χώρο. Ο Γερμανός (2000) διερεύνησε τις επιπτώσεις που έχει η έλλειψη συμμορφίας μεταξύ κοινωνικής και υλικής δομής της τάξης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δημοτικά σχολεία της Θεσσαλονίκης όπου οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να αναβαθμίσουν την ποιότητα του χώρου της τάξης τους τοποθέτησαν τα θρανία σε ομαδική διάταξη. Ωστόσο συνέχισαν να διδάσκουν με την παραδοσιακή μετωπική μέθοδο διδασκαλίας. Η κοινωνική δομή της τάξης λειτουργούσε με διαφορετική κατεύθυνση σε σχέση με την υλική δομή. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθούν πολλά προβλήματα συμπεριφοράς στην τάξη κατά την εκπαιδευτική διαδικασία (οπ. αναφ. στο Γερμανός, 2006).

Μία ακόμη έρευνα που αφορούσε την παιδαγωγική αναβάθμιση της ποιότητας του χώρου

ενός νηπιαγωγείου πραγματοποιήθηκε από την Κακανά κ.α (2007). Στόχος της έρευνας ήταν αρχικά η αξιολόγηση της ποιότητας του παιδαγωγικού περιβάλλοντος με τη χρήση της κλίμακας Ecers-R και στη συνέχεια η υλοποίηση παρεμβάσεων με σκοπό τη βελτίωση της. Αφού συλλέχθηκαν τα δεδομένα σχετικά με τις αδυναμίες του νηπιαγωγείου πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις στο χώρο και τη διδακτική διαδικασία ενώ η νηπιαγωγός συμμετείχε σε πρόγραμμα επιμόρφωσης ώστε οι αλλαγές που θα πραγματοποιούνταν να ήταν επιτυχείς. Με τη λήξη της παρέμβασης ακολούθησε η μέτρηση της ποιότητας του παιδαγωγικού περιβάλλοντος για δεύτερη φορά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η παρέμβαση που υλοποιήθηκε βελτίωσε την ποιότητα της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας.

Πέραν των παραπάνω περιβαλλοντικών παραγόντων έχει βρεθεί ότι η εμπλοκή των παιδιών στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος επηρεάζει εξίσου τη συμπεριφορά αλλά και τη μάθηση. Η συμμετοχή των παιδιών στην αναδιαμόρφωση του χώρου ενισχύει το δέσιμο τους με το περιβάλλον, το διαχειρίζονται και το διατηρούν καλύτερο ενώ μειώνονται και οι πιθανότητες βανδαλισμού (Architecture Foundation, 2000· Lackney, 2000). Επιπλέον, η υπερηφάνεια για τη δημιουργία τους καθώς και ότι η γνώμη τους λήφθηκε υπόψη αυξάνει το αίσθημα σεβασμού για το περιβάλλον τους, το αίσθημα της ευημερίας και τις πιθανότητες μάθησης (OECD, 1988 οπ. αναφ. στο Spencer & Blades, 2006).

Τέλος υπάρχουν και στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η εμπλοκή των μαθητών στη διαμόρφωση του χώρου μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των παιδιών και των δασκάλων (Pfluger & Zola, 1969 οπ. αναφ. στο Atwood & Leitner, 1985) και ότι η αισθητική της τάξης μπορεί να επηρεάσει επίσης τη συμπεριφορά των μαθητών (Horowitz & Otto, 1973 οπ. αναφ. στο Atwood & Leitner, 1985).

Η μελέτη του ψυχοκοινωνικού κλίματος της τάξης έχει απασχολήσει διεθνώς πολλούς ερευνητές για αρκετά χρόνια (Dorman & Adams, 2004· Fraser, 1986, 1998a· Rivers, Brackett, Reyes, Elbertson, & Salovey, 2012). Για τη διερεύνησή του έγιναν ποσοτικές προσεγγίσεις, ποιοτικές προσεγγίσεις καθώς και συνδυασμός των δύο μεθόδων (Tobin & Fraser, 1998). Επιπλέον, χαρακτηριστικό είναι, πως για τη μέτρηση του ψυχοκοινωνικού κλίματος δημιουργήθηκαν αρκετά εργαλεία μέτρησης που αφορούν κυρίως στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Learning Environment Inventory (LEI), Classroom Environment Scale, Laboratory Environment Scale κ.α). Αντίθετα για το Δημοτικό Σχολείο, κατασκευάστηκε και χρησιμοποιείται ευρέως ένα εργαλείο μέτρησης, το My Class Inventory (Fraser, 1989). Το My Class inventory, την επιμέλεια του οποίου ανέλαβαν οι Fraser, Anderson & Walberg το 1982, αποτελεί ουσιαστικά τη σύντομη εκδοχή του LEI, η οποία είναι κατάλληλη όχι μόνο για τα παιδιά του δημοτικού σχολείου αλλά και για περιπτώσεις μαθητών Γυμνασίου που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο μετέφρασε και προσαρμοσε στα ελληνικά δεδομένα ο Ματσαγγούρας με τίτλο “Το

ερωτηματολόγιο της τάξης μου”. Περιλαμβάνει πέντε διαστάσεις του ψυχοκοινωνικού κλίματος της τάξης (Ικανοποίηση, Διενεκτικότητα, Ανταγωνιστικότητα, Δυσκολία, Συνεκτικότητα) με 25 ερωτήσεις συνολικά (Ματσαγγούρας, 2003). Αποτελεί το κατεξοχήν εργαλείο μέτρησης ποσοτικών ερευνών που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα σχετικά με τη μέτρηση του ψυχοκοινωνικού κλίματος της τάξης.

Ένας από τους λόγους που κάνουν το κλίμα της τάξης ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι η ποιότητά του σχετίζεται με την επίδοση των παιδιών, τη συναισθηματική τους ανάπτυξη και τη μαθησιακή διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα, μία μεγάλη κατηγορία ερευνών αποδεικνύουν ότι το θετικό κλίμα στην τάξη αυξάνει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις και τις εποικοδομητικές διαδικασίες μάθησης ενώ παράλληλα μειώνει τα συναισθηματικά προβλήματα των παιδιών (Fraser, 1986, 1989· Goh et al 1995· Kuperminc, Leadbeater & Blatt, 2001). Αντίστοιχα το αρνητικό κλίμα στην τάξη σχετίζεται με υψηλά ποσοστά εκφοβισμού και επιθετικότητας και με προβλήματα συναισθηματικής και κοινωνικής προσαρμογής (Gazelle, 2006· Leff et al, 2003).

Μία άλλη κατηγορία ερευνών για το κλίμα της τάξης διερευνά τη διαφορά των αντιλήψεων που έχουν δάσκαλοι και μαθητές για το πραγματικό περιβάλλον της τάξης τους και συγκρίνει το πραγματικό περιβάλλον μάθησης με εκείνο που επιθυμούν να έχουν μαθητές και δάσκαλοι. Οι Fisher και Fraser σε έρευνα που πραγματοποίησαν το 1983 κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές προτιμούν ένα περιβάλλον πιο θετικό από αυτό που βιώνουν καθώς και ότι οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται το κλίμα της τάξης τους ως θετικότερο συγκριτικά με τους μαθητές τους. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα καταλήγουν και μεταγενέστερες έρευνες όσον αφορά το προτιμώμενο περιβάλλον μάθησης των παιδιών (Dorman, 2008· Fraser & Chionh, 2000· Margianti, Fraser & Aldridge, 2001).

Ένα ακόμη συμπέρασμα σχετικά με το κλίμα της τάξης είναι ότι τα παιδιά έχουν καλύτερα συναισθηματικά και μαθησιακά αποτελέσματα όταν το πραγματικό περιβάλλον ταυτίζεται με αυτό που επιθυμούν να έχουν (Dorman, 2008· Fraser & Fisher, 1983· Fraser, 1998a). Αυτό είναι ένα ιδιαίτερα χρήσιμο συμπέρασμα για τους δασκάλους οι οποίοι πρέπει να προσπαθούν να μειώνουν την “απόσταση” μεταξύ του πραγματικού και του προτιμητέου περιβάλλοντος μάθησης για τα παιδιά (Dorman, 2008).

Η παραπάνω διαπίστωση σχετικά με την σύγκλιση του πραγματικού και του επιθυμητού περιβάλλοντος μάθησης αποτέλεσε τη βάση για τις έρευνες που αποσκοπούσαν στη βελτίωση του κλίματος της τάξης με την εφαρμογή συγκεκριμένων πρακτικών από τους εκπαιδευτικούς. Η πρώτη έρευνα για το Δημοτικό σχολείο είναι των Fraser και Fisher (1986). Ο ερευνητής αφού σχημάτισε το προφίλ αποκλίσεων μεταξύ του πραγματικού και του επιθυμητού περιβάλλοντος μάθησης μέσα από τις αντιλήψεις των παιδιών, στη συνέχεια επέλεξε, με την εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών παρέμβασης, να εστιάσει σε δύο από τις πέντε διαστάσεις του ψυχοκοινωνικού κλίματος που

μελετούσε. Μετά την υλοποίηση της παρέμβασης ακολούθησε η αξιολόγηση του κλίματος όπου τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η βελτίωση του είχε επιτευχθεί.

Αντίστοιχα ήταν τόσο τα αποτελέσματα αλλά και η μέθοδος για την αξιολόγηση και τη βελτίωση του κλίματος της τάξης, παιδιών Δημοτικού και Γυμνασίου, στην έρευνα των Sinclair & Fraser (2002). Οι παρεμβάσεις στη συγκεκριμένη μελέτη αφορούσαν την κοινωνική διάσταση του κλίματος της τάξης και ελέγχθηκαν με σκοπό να βελτιωθούν η συνεργασία και συμμετοχή των παιδιών στις εργασίες καθώς και η υποστήριξη και η αμεροληψία του εκπαιδευτικού.

Οι Raver et al (2008), σε έρευνά τους επικεντρώθηκαν στο συναισθηματικό κλίμα της τάξης και τον βαθμό που το επηρεάζει ο ρόλος του εκπαιδευτικού και οι συναισθηματικές - υποστηρικτικές πρακτικές που εφαρμόζει. Χρησιμοποίησαν ένα project για να βελτιώσουν τις πρακτικές νηπιαγωγών σε σχέση με το συναισθηματικό κλίμα της τάξης. Μέσω ενός πειραματικού σχεδίου, διαμορφώθηκε μία ομάδα ελέγχου και μία πειραματική ομάδα. Η πειραματική ομάδα των εκπαιδευτικών συμμετείχε σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαχείρισης συμπεριφοράς. Επιπλέον, τις τάξεις τους επισκέπτονταν Σύμβουλοι Υγείας, οι οποίοι τους παρακινούσαν να εφαρμόζουν συγκεκριμένες στρατηγικές συμπεριφοράς. Μετά τη λήξη του προγράμματος μετρήθηκε το συναισθηματικό κλίμα των τάξεων της πειραματικής ομάδας καθώς και της ομάδας ελέγχου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί της πειραματικής ομάδας με τη λήξη της παρέμβασης είχαν καλύτερη διαχείριση συμπεριφοράς, ήταν πιο ευαίσθητοι και είχαν πιο θετικό κλίμα στην τάξη σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς της ομάδας ελέγχου η οποία δε συμμετείχε στο πρόγραμμα. Βάσει των αποτελεσμάτων φάνηκε ότι η σωστή οργάνωση της τάξης από τους εκπαιδευτικούς συμβάλλει στη διατήρηση του θετικού κλίματος καθώς και στη διαμόρφωση της θετικής κοινωνικής συμπεριφοράς των παιδιών.

Η έρευνα που πραγματοποίησαν οι Rivers et al (2012), αφορούσε τη συμβολή του προγράμματος Ruler στη βελτίωση του κοινωνικό – συναισθηματικού κλίματος της τάξης. (Το πρόγραμμα Ruler είναι ένα κοινωνικό συναισθηματικό πρόγραμμα μάθησης που στηρίζεται στη θεωρία και την πράξη και σχεδιάστηκε για να τροποποιεί την ποιότητα των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων μέσα στην τάξη). Μέσω της πειραματικής μεθόδου εφαρμόστηκε το συγκεκριμένο πρόγραμμα στην πέμπτη και έκτη τάξη κάποιων σχολείων και στο τέλος συγκρίθηκε το κλίμα των συγκεκριμένων τάξεων με το κλίμα των τάξεων της ομάδας ελέγχου οι οποίες ακολούθησαν μόνο το βασικό αναλυτικό πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι τάξεις που χρησιμοποίησαν το πρόγραμμα Ruler είχαν δασκάλους και μαθητές με μεγαλύτερη συνοχή ανάμεσα τους, μαθητές με περισσότερη αυτονομία και εκπαιδευτικούς που επικεντρώνονταν περισσότερο στα ενδιαφέροντα και τα κίνητρα των παιδιών.

Επίσης, σύμφωνα με τις έρευνες των Taylor (1989) και Taylor & Trickett (1989) που αφορούν τον προσχολική και την πρώτη βαθμίδα της εκπαίδευσης, οι μαθητές που έχουν πιο θετική και

υποστηρικτική σχέση με τους δασκάλους τους είναι και πιο αποδεκτοί από τους συμμαθητές τους (οπ. αναφ. στο Hughes et al, 2001).

Οι έρευνες για το κλίμα της τάξης στον Ελλαδικό χώρο είναι αρκετά περιορισμένες. Ο Ματσαγγούρας (1987) και οι Καψάλης Μούσιου και Νημά (1997) σε έρευνες τους μέτρησαν το ψυχολογικό κλίμα της τάξης σε Δημοτικά Σχολεία καθώς και σε Δημοτικά και Γυμνάσια αντίστοιχα προκειμένου να ελέγξουν κατά πόσο διαφέρει το κλίμα μεταξύ των δύο βαθμίδων της εκπαίδευσης.

Επίσης, οι Rekalidou και Penderi (2009), διερεύνησαν την ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στις αντιλήψεις των παιδιών για την ποιότητα του ψυχολογικού κλίματος της τάξης τους και της συνολικής τους επίδοσης έτσι όπως αξιολογούνται από το δάσκαλό τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ανταγωνιστικότητα είναι κυρίαρχη στις ελληνικές τάξεις. Ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα οι άριστοι μαθητές έχουν συχνές διενέξεις στην προσπάθειά τους να πετύχουν ακαδημαϊκά ενώ ο βαθμός ικανοποίησής τους σχετίζεται θετικά με τη συνεκτικότητα και αρνητικά με τις διενέξεις και τη δυσκολία τις περισσότερες φορές.

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, διαμορφώνεται ένα πλαίσιο όπου τονίζεται η σημαντικότητα του συνόλου των μεταβλητών ενός θετικού κλίματος στην τάξη για την επίδοση και τη συμπεριφορά των παιδιών. Ωστόσο διαπιστώσαμε ότι απουσιάζει η ύπαρξη ερευνητικών παρεμβάσεων και δεδομένων στον ελλαδικό χώρο ως προς την βελτίωση του. Γι' αυτό η παρούσα έρευνα αποσκοπεί αφενός στην αξιολόγηση του κλίματος της τάξης και αφετέρου στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση μιας παρέμβασης που να συμπεριλαμβάνει όλες τις μεταβλητές που το απαρτίζουν με σκοπό να το βελτιώσει. Η έρευνα περιλαμβάνει ταυτόχρονες παρεμβάσεις στο χώρο της αίθουσας, στην μέθοδο διδασκαλίας και στο εκπαιδευτικό στυλ που έχει υιοθετήσει η εκπαιδευτικός προκειμένου να βελτιωθούν η φυσική και η κοινωνική διάσταση του κλίματος της τάξης. Παράλληλα διατυπώθηκαν και διερευνήθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Η αναδιαμόρφωση του χώρου της αίθουσας συμβάλλει στην υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και στη βελτίωση του κλίματος της τάξης;
- Η υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας συντελεί στη βελτίωση του κλίματος της τάξης;
- Το στυλ του εκπαιδευτικού καθορίζει το κλίμα της τάξης;

Προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα επιλέχθηκε η ποιοτική προσέγγιση του θέματος. Υλοποιήθηκε μία εκπαιδευτική έρευνα δράσης, εφόσον κρίθηκε ως η καταλληλότερη μεθοδολογική προσέγγιση βάσει των χαρακτηριστικών της.

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Έρευνα Δράσης.

Η έρευνα δράσης σύμφωνα με τον Corey (1953) είναι το είδος της έρευνας που χρησιμοποιείται ευρέως για κοινωνικά και εκπαιδευτικά ζητήματα. Απώτερος σκοπός της είναι η αλλαγή, η βελτίωση δηλαδή μιας κοινωνικής κατάστασης η οποία διαγνώστηκε ως προβληματική (οπ. αναφ. στο Cohen & Manion, 1994). Ένας σαφής και αρκετά περιεκτικός ορισμός για την έρευνα δράσης έχει ειπωθεί από τους Kemmis & McTaggart (1988, σ.56) σύμφωνα με τους οποίους: “ Η Έρευνα Δράσης είναι μια μορφή συλλογικής – αυτοστοχαστικής διερεύνησης (self – reflective) έρευνας που αναλαμβάνεται από τους συμμετέχοντες στις κοινωνικές καταστάσεις, προκειμένου να βελτιώσουν τις κοινωνικές ή εκπαιδευτικές πρακτικές τους, καθώς επίσης και να κατανοήσουν τις πρακτικές τους και τις καταστάσεις στις οποίες πραγματοποιούνται”.

Μεθοδολογικά, το συγκεκριμένο είδος έρευνας υστερεί ως προς την εφαρμογή μιας αυστηρής διαδοχικής διαδικασίας. Τα μοντέλα που προτείνονται για την διεξαγωγή της είναι συνήθως κυκλικά ή σπειροειδή και περιλαμβάνουν το στάδιο του σχεδιασμού, της δράσης και του αναστοχασμού τα οποία επαναλαμβάνονται κατά τη διάρκεια της έρευνας (Hart & Bond, 1995).

Πέραν των παραπάνω χαρακτηριστικών μία έρευνα δράσης είναι συμμετοχική και συνεργατική καθώς η επιτυχής έκβαση της προϋποθέτει τη συνεργασία ερευνητή, συμμετεχόντων και λοιπών προσώπων που συμμετέχουν στη συγκεκριμένη κοινωνική κατάσταση. Είναι αυτο-αξιολογική καθώς, οι πρακτικές που εφαρμόζονται μέσα σε ένα ενεργητικό πλαίσιο και αποβλέπουν στη βελτίωση της προβληματικής κατάστασης, αξιολογούνται συνεχώς προκειμένου να επέλθει ουσιαστικά η δική τους βελτίωση. Επιπλέον, η Έρευνα Δράσης είναι ευέλικτη και προσαρμοστική, χαρακτηριστικά που την καθιστούν κατάλληλη για την εφαρμογή της σε μια σχολική μονάδα και πολύ περισσότερο σε ένα ειδικό πλαίσιο όπως η σχολική αίθουσα. Περιορισμοί που αναπόφευκτα προϋπάρχουν λόγω του ωρολογίου προγράμματος, της οργάνωσης και των πόρων του σχολείου αποφεύγονται χάρη των παραπάνω ιδιοτήτων (Cohen & Manion, 1994).

Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης στηρίζεται στην αντίληψη του αναστοχαστικού ορθολογισμού, ο οποίος σύμφωνα με τους Altrichter, Posch & Somekh (2001, σ. 291) υιοθετεί τις εξής παραδοχές:

- Τα πολύπλοκα πρακτικά προβλήματα απαιτούν εξειδικευμένες λύσεις.
- Οι λύσεις αυτές μπορούν να αναπτυχθούν μόνο μέσα στο περιβάλλον στο οποίο αναδύεται το πρόβλημα και όπου κρίσιμο και καθοριστικό στοιχείο του είναι ο μαχόμενος εκπαιδευτικός.
- Οι λύσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν με επιτυχία σε άλλες καταστάσεις, αλλά μπορούν να

τεθούν στη διάθεση άλλων μαχόμενων εκπαιδευτικών ως υποθέσεις προς έλεγχο.

Η εφαρμογή της έρευνας δράσης στο σχολείο παρέχει στους εκπαιδευτικούς θετικά στοιχεία. Προκειμένου να συμβάλλει στην ουσιαστική αντιμετώπιση της προβληματικής κατάστασης που διαγνώστηκε υποβάλλει τους εκπαιδευτικούς σε δράση. Τους δίνει τη δυνατότητα να δοκιμάσουν νέες καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις και κατόπιν να τις υιοθετήσουν, ενώ το εκπαιδευτικό σύστημα πολλές φορές λειτουργεί σε αναντιστοιχία ως ανασταλτικός παράγοντας. Με τον τρόπο αυτό συντελεί στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων, στη διεύρυνση προϋπάρχουσων ικανοτήτων και στην ενίσχυση της αυτογνωσίας τους. Επιπλέον κατευθύνει τους εκπαιδευτικούς σε αναζήτηση πιο αντικειμενικών και εμπεριστατωμένων λύσεων σε σχέση με το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν. Θα μπορούσαμε να πούμε επομένως ότι η έρευνα δράσης αποτελεί ένα είδος επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς (Cohen & Manion, 1994).

2.2 Μέθοδος.

Δείγμα – Συμμετέχοντες: Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν τα παιδιά του ενός εκ των δύο τμημάτων της Ε΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου Λιβανατών, μιας επαρχίας του Νομού Φθιώτιδας. Πρόκειται για δεκαοχτώ παιδιά, επτά κορίτσια και έντεκα αγόρια. Από το σύνολο, τρία παιδιά, δύο αγόρια και ένα κορίτσι, ήταν αλβανικής καταγωγής. Επιπλέον, ένα από τα αγόρια της τάξης, ήταν ένα χρόνο μεγαλύτερο από τα υπόλοιπα παιδιά, σε ηλικία δώδεκα ετών. Είχε νοητική καθυστέρηση και παλαιότερα είχε επαναλάβει μία τάξη με απόφαση των γονιών.

Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων: Η εκπαιδευτική διαδικασία είναι από μόνη της μία ιδιαίτερα σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία (Cohen & Manion, 1994). Την διασφάλιση της ευρύτητας και της εγκυρότητας των δεδομένων, που πρόκειται να συλλεχθούν σε μια τέτοια περίπτωση, την παρέχει η μέθοδος της τριγωνοποίησης (Elliott, 1991· Κατσαρού & Τσαφός, 2003).

Στην παρούσα μελέτη επιλέχθηκε ο πολλαπλός τριγωνισμός για τη συλλογή των δεδομένων. Πραγματοποιήθηκε οπτική τριγωνοποίηση από την εκπαιδευτικό – ερευνήτρια, τους μαθητές της τάξης και τη Σχολική Σύμβουλο της Περιφέρειας, η οποία κλήθηκε να πάρει τη θέση του Κριτικού Φίλου. Επιπλέον έγινε μεθοδολογική τριγωνοποίηση με παρατήρηση, ημερολόγιο και ημι – δομημένη συνέντευξη.

Πέραν αυτών, χρησιμοποιήθηκαν συμπληρωματικά και άλλα μέσα συλλογής δεδομένων. Τραβήχτηκαν φωτογραφίες σχετικά με τη διαμόρφωση του χώρου και συλλέχθηκαν εργασίες των μαθητών, γραπτή και προφορική (μέσω βιντεοσκόπησης), οι οποίες έγιναν ειδικά για την αξιολόγηση της παρέμβασης.

Τα εργαλεία, στο σύνολό τους, εφαρμόστηκαν μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας των

συμμετεχόντων, το περιβάλλον της οποίας εξέταζε η έρευνα. Η παρατήρηση έλαβε χώρα και σε άλλες στιγμές της σχολικής ζωής, όπως το διάλειμμα, σχολικές εκδηλώσεις και εκδρομές.

Επιλέχθηκε ο συνδυασμός συνέντευξης και παρατήρησης, διότι, όπως φαίνεται από τη βιβλιογραφία, θεωρείται μία από τις πιο διαδεδομένες μορφές τριγωνισμού. Μέσω της συνέντευξης είχαμε την δυνατότητα να εισχωρήσουμε σε βαθύτερες πλευρές των υποκειμένων που παρατηρήσαμε. Αλλά και μέσω της παρατήρησης, είχαμε την δυνατότητα να ελέγξουμε την ορθότητα των απαντήσεων που συλλέξαμε από τις συνεντεύξεις (Bird, Hammersley, Gomm, & Woods, 1999· Patton, 1990).

Παρατήρηση: Η εκπαιδευτικός – ερευνήτρια έκανε συμμετοχική παρατήρηση σε όλες τις φάσεις της ερευνητικής διαδικασίας. Αρχικά για τη διαπίστωση του προβλήματος, στη συνέχεια για τη συλλογή των δεδομένων και κατά τη διάρκεια της παρέμβασης για την αξιολόγηση. Παρατηρούσε τη συμπεριφορά των μαθητών σε διάφορες κοινωνικές καταστάσεις και αναζητούσε τις συσχετίσεις όσων συνέβαιναν αλλά και την προθετικότητα της παρατηρούμενης συμπεριφοράς (Cohen, Manion & Morrison, 2007).

Ένα βασικό μειονέκτημα που έχει η παρατήρηση από τον εκπαιδευτικό της τάξης είναι η αμφίβολη αντικειμενικότητά της. Αυτό εξηγείται από τον ενεργό ρόλο που έχει ο δάσκαλος στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όντας ενεργό συστατικό αυτής, ορισμένες φορές αδυνατεί να διατηρήσει την απόσταση που απαιτείται και να διακρίνει το διαφορετικό και το ασυνήθιστο μέσα στην καθημερινότητα. Προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι που ενέχει το παραπάνω μειονέκτημα αναλαμβάνει το ρόλο του παρατηρητή και κάποιο τρίτο άτομο, ένας κριτικός φίλος (Altrichter, Posch & Somekh, 2001).

Κριτικός Φίλος: Η Σχολική Σύμβουλος ανέλαβε το ρόλο του κριτικού φίλου. Στόχος ήταν να αναγνωρίσει και να παρατηρήσει διαφορετικά πράγματα από αυτά που είχε διακρίνει η εκπαιδευτικός, συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην αποσαφήνιση της κατάστασης (Altrichter et al, 2001).

Το συγκεκριμένο άτομο επιλέχθηκε λόγω της ιδιότητάς του. Καταρχήν γνώριζε πολύ καλά τα χαρακτηριστικά των διαφόρων μεθόδων διδασκαλίας, τα διάφορα εκπαιδευτικά στυλ καθώς και τον τρόπο που γίνεται παρατήρηση διδασκαλίας σε τάξη. Επιπλέον, ήταν ένα οικείο άτομο για τα παιδιά από τα προηγούμενα χρόνια και η παρουσία της μέσα στην τάξη ήταν γνώριμη διαδικασία για εκείνα. Ο κίνδυνος να αλλοιωθεί η συμπεριφορά των παιδιών λόγω της παρουσίας της ελαχιστοποιούνταν. Τέλος, ήταν το μόνο άτομο για το οποίο συμφώνησε ο Διευθυντής να μπει μέσα στην τάξη καθώς νομικά έχει αυτή τη δυνατότητα.

Βασικό μειονέκτημα ήταν ο ελάχιστος διαθέσιμος χρόνος για τη φυσική παρουσία της μέσα στην τάξη. Γι' αυτό από τις τρεις φορές που της ζητήθηκε να κάνει παρατήρηση, εκείνη κατάφερε να έρθει μόνο τις δύο, μία φορά πριν την παρέμβαση για τη συλλογή των δεδομένων και μία φορά μετά την παρέμβαση για την αξιολόγησή της.

Ημί-δομημένη Συνέντευξη: Χρησιμοποιήσαμε το συγκεκριμένο είδος προφορικής επικοινωνίας, με σκοπό να αντλήσουμε πληροφορίες από τα παιδιά για το υπό διερεύνηση θέμα, στη φάση Συλλογής των Δεδομένων πριν την παρέμβαση. Στόχος μας ήταν να αποκτήσουμε μία πιο σαφή εικόνα της προβληματικής κατάστασης (Altrichter et al, 2001) καθώς και να κατανοήσουμε τον τρόπο που αντιλαμβάνονταν οι μαθητές όσα συνέβαιναν (Cohen et al, 2007).

Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήσαμε ημί - δομημένες ατομικές συνεντεύξεις. Χρησιμοποιήσαμε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου ώστε να εκμαιεύσουμε τα βαθύτερα κίνητρα και συναισθήματα, τις γνώσεις αλλά και τα πιστεύω των μαθητών (Patton, 1987). Προκειμένου να λάβουμε ειλικρινείς και ανοιχτές απαντήσεις, σύμφωνα με τον Tuckman (1972), διατυπώσαμε τις ερωτήσεις με τέτοιο τρόπο, που να μη γίνεται αντιληπτός ο σκοπός τους στους μαθητές (οπ. αναφ. στο Φίλιας, 2003).

Στο σύνολό τους οι ερωτήσεις βασίζονταν στους τρεις θεματικούς άξονες που μελετούσαμε (χώρος της τάξης, σχέσεις μαθητών μεταξύ τους, σχέσεις εκπαιδευτικού μαθητών) και που καθορίζουν όπως προαναφέρθηκε, το κλίμα της τάξης. Για καθέναν από αυτούς είχαμε διαμορφώσει ενδεικτικά ένα βασικό κορμό δεκαπέντε ερωτήσεων. Στηριζόμενοι στην ευελιξία που έχει ο συγκεκριμένος τύπος συνέντευξης, οι ερωτήσεις δεν υποβάλλονταν με αυστηρή δομή αλλά ήταν πιθανό να τροποποιούμε τη σειρά τους. Ανάλογα με τη ροή της συζήτησης προσθέταμε ή παραλείπαμε κάποιες ερωτήσεις (Robson, 2002).

Ημερολόγιο: Στην έρευνα μας το ημερολόγιο χρησιμοποιήθηκε σε καθημερινή βάση, σε όλες τις φάσεις της έρευνας. Επρόκειτο για ένα τετράδιο που ανήκε στην εκπαιδευτικό, όπου μετά τη λήξη του ημερήσιου προγράμματος καταγράφονταν αναλυτικά τα σημαντικότερα δρώμενα που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της ημέρας. Σε άλλη χρονική στιγμή το κείμενο των παρατηρήσεων εμπλουτίζονταν, μέσω της διαδικασίας του αναστοχασμού, με σχόλια και ερμηνείες σχετικά με όσα είχαν συμβεί. Το ημερολόγιο ήταν ιδιαίτερα χρηστικό για τον αναστοχασμό μετά (in action) την εκπαιδευτική πράξη (Schön, 1983). Υπήρχαν φορές που συλλέγονταν νέα δεδομένα ή πληροφορίες εκ των υστέρων που αφορούσαν τα παρατηρήσιμα περιστατικά και μας προέτρεπαν σε εκ νέου στοχασμούς. Άλλες φορές πάλι ο αναστοχασμός επιτυγχάνονταν μετά από επαναληπτικές αναγνώσεις των πεπραγμένων. Οι αρχικές ερμηνείες τροποποιούνταν ή

αντικαθίστανται από νέες. Αυτό βοηθούσε στη βελτίωση του καθημερινού ανασχεδιασμού της διδακτικής προσέγγισης.

Τεκμήρια από εργασίες μαθητών: Η αξιολόγηση της παρέμβασης από τους μαθητές έγινε με την υλοποίηση δύο εργασιών. Ζητήσαμε από τους μαθητές να κάνουν δύο εργασίες, μία γραπτή και μία προφορική, οι οποίες έμμεσα θα αναδείκνυαν τα λάθη, τις ελλείψεις αλλά και την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, καθώς και τα συναισθήματά τους απέναντι σε όλες τις αλλαγές που υλοποιήθηκαν. Επιλέχθηκε η τελική αξιολόγηση να μη γίνει με τη μορφή των ημι-δομημένων συνεντεύξεων της αρχικής αξιολόγησης ώστε να αναδειχτούν με τον πιο φυσικό και αβίαστο τρόπο οι σκέψεις, απόψεις, στάσεις και συναισθήματα των παιδιών, βασικών συμμετεχόντων στην έρευνα δράσης που υλοποιήσαμε.

Συγκεκριμένα, η γραπτή εργασία ήταν μία έκθεση. Τα παιδιά έπρεπε να γράψουν ένα γράμμα σε ένα συνομήλικο κορίτσι που επρόκειτο να μετακομίσει στην περιοχή τους. Μέσα στο γράμμα θα περιέγραφαν στιγμές από την καθημερινότητά τους στο σχολείο και στην τάξη, προκειμένου να πληροφορήσουν την κοπέλα για την υπάρχουσα κατάσταση. Στο τέλος έπρεπε να διαλέξουν αν θα την προσκαλούσαν στο σχολείο τους ή αν θα της ζητούσαν να πάνε μαζί της σε άλλο σχολείο.

Για τη συγγραφή της έκθεσης δόθηκε στα παιδιά ένας σκελετός σχετικά με τους θεματικούς άξονες που έπρεπε να έχει η επιστολή τους. Οι άξονες αυτοί, όμοια με τους άξονες της συνέντευξης αφορούσαν το χώρο της τάξης, τη συμπεριφορά των συμμαθητών, αλλά και το στυλ διδασκαλίας της δασκάλας. Με αυτό τον τρόπο θα διαπιστώναμε έμμεσα τι αλλαγές πραγματοποιήθηκαν αλλά και ποια προβλήματα υπάρχουν ακόμα σχετικά με το κλίμα της τάξης.

Η προφορική εργασία, που έγινε με τη μορφή debate, αφορούσε την ανάπτυξη επιχειρημάτων από πλευράς των παιδιών υπέρ ή κατά της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης. Στόχος της εργασίας ήταν να διαπιστώσουμε το βαθμό που έγιναν κατανοητές οι αρχές της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης καθώς και εάν είχαν μνηθεί σε αυτές τα παιδιά.

2.3 Διαδικασία

Η έρευνα δράσης που περιγράφεται παρακάτω ξεκίνησε στα μέσα Φεβρουαρίου της σχολικής χρονιάς 2012-2013 και ολοκληρώθηκε στο τέλος του τρίτου τριμήνου. Το πρώτο στάδιο αφορούσε τη συλλογή των δεδομένων, το δεύτερο το σχεδιασμό και την υλοποίηση της παρέμβασης και το τρίτο στάδιο την αξιολόγησή της. Πριν την εφαρμογή της παρέμβασης συλλέχθηκαν οι απαραίτητες πληροφορίες για το κλίμα της τάξης από την εκπαιδευτικό, τους μαθητές και τον κριτικό φίλο. Μετά από πέντε ημέρες ξεκίνησε η παρέμβαση που διήρκεσε επτά εβδομάδες (μία έως τρεις διδακτικές ώρες την ημέρα), περίπου τέσσερις μέρες την εβδομάδα. Αφού

πέρασαν οι τρεις πρώτες εβδομάδες της παρέμβασης, η εκπαιδευτικός- ερευνήτρια συνέχισε κάνοντας παράλληλα παρατήρηση και αξιολόγηση της παρέμβασης. Δύο ημέρες μετά τη λήξη της, ακολούθησε η αξιολόγηση από τους μαθητές και από τη Σχολική Σύμβουλο. Παρακάτω περιγράφονται διεξοδικά όλα τα στάδια της διαδικασίας.

α) Πριν την παρέμβαση – Συλλογή των Δεδομένων.

Αρχικά έγινε μία συζήτηση με το Διευθυντή και το Σύλλογο Διδασκόντων του σχολείου όπου δόθηκαν οι απαραίτητες διευκρινίσεις σχετικά με το σκοπό της έρευνας και τα στάδια υλοποίησής της. Αφού διασφαλίστηκε η συγκατάθεση του Διευθυντή και η συνεργασία των συναδέλφων, χωρίς προβλήματα, πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση με τους γονείς των παιδιών, προκειμένου να πάρουμε την άδειά τους για τη συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα.

Οι γονείς ενημερώθηκαν για την προβληματική κατάσταση που είχε εντοπιστεί μέσα στην τάξη καθώς και για το σχεδιασμό της δράσης που είχε διαμορφωθεί για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Αποσαφηνίστηκε κάθε στάδιο της έρευνας για αποφυγή παρερμηνειών, απαντήθηκαν διεξοδικά τυχόν απορίες και δόθηκαν εξηγήσεις σχετικά με τον τρόπο συλλογής δεδομένων (βιντεοσκόπηση, μαγνητοφώνηση, φωτογράφιση). Τέλος, αφού διαβεβαιώθηκαν για την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων ζητήσαμε τη συναίνεση τους για τη συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε ότι ορισμένοι γονείς δυσανασχέτησαν με το θέμα της συνάντησης. Οι παγιωμένες αντιλήψεις σχετικά με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας τους έκαναν δύσπιστους ως προς την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, ίσως και αδιάφορους. Παρά όμως την αρνητική τους στάση, αποδέχτηκαν και υπέγραψαν για τη συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα.

Από τις 18 Φεβρουαρίου και για τις επόμενες τέσσερις εβδομάδες η δασκάλα της τάξης, που ανέλαβε ρόλο ερευνήτριας- εκπαιδευτικού, παρατηρούσε τον τρόπο που εργάζονταν τα παιδιά στις ομαδοσυνεργατικές ασκήσεις καθώς και τη συμπεριφορά που είχαν απέναντι στους συμμαθητές τους αλλά και στην ίδια, κατά τη διάρκεια του μαθήματος, στο διάλειμμα, αλλά και σε άλλες στιγμές της σχολικής ζωής (εκδρομές, εορταστικές εκδηλώσεις κ.α).

Οι παρατηρήσεις σημειώνονταν πρόχειρα τόσο την ώρα του μαθήματος, όταν αυτό ήταν εφικτό, όσο και στο διάλειμμα. Μετά τη λήξη του διδακτικού ωραρίου καταγράφονταν τα περιστατικά με λεπτομέρειες στο ημερολόγιο. Πέρα από τις παρατηρήσεις, το κείμενο συμπληρωνόταν από σχόλια και σκέψεις της εκπαιδευτικού σχετικά με το πώς έπρεπε να λειτουργήσει η ίδια για να διορθώσει τα προβλήματα που είχε εντοπίσει.

Δύο εβδομάδες μετά την παρατήρηση της εκπαιδευτικού και σε διάστημα τριών ημερών (01-

04-2-13 έως 03-04-2013) πραγματοποιήθηκαν οι ατομικές συνεντεύξεις και η παρατήρηση από τη Σχολική Σύμβουλο.

Όπως προαναφέρθηκε ο οδηγός συνέντευξης είχε τρεις ενότητες. Οι πρώτες δύο που αναφέρονταν στο χώρο της τάξης και στις σχέσεις μεταξύ των μαθητών έγιναν από την ερευνήτρια εκπαιδευτικό. Η τελευταία που διερευνούσε τις απόψεις των παιδιών για τη δασκάλα τους διενεργήθηκε από τη Σχολική Σύμβουλο για λόγους δεοντολογικούς αλλά και ουσιαστικούς.

Η διαδικασία της συνέντευξης ήταν άγνωστη τόσο για παιδιά όσο και για τη δασκάλα. Γι' αυτό, ως χώρος διεξαγωγής της, επιλέχθηκε η αίθουσα διδασκαλίας των παιδιών για να υπάρχει ένα κλίμα ασφάλειας και οικειότητας. Επιπλέον, τα προς συζήτηση θέματα είχαν άμεση σχέση με το συγκεκριμένο χώρο και τα άτομα που τον πλαισιώναν. Επομένως, εκτιμήθηκε ότι θα ήταν πιο εύκολο για τα παιδιά να περιγράψουν ή να ανακαλέσουν περιστατικά από τη μνήμη τους ώστε να απαντήσουν στις ερωτήσεις.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν ατομικά, μέσα στο διδακτικό ωράριο έτσι ώστε να υπάρχει ησυχία και τα παιδιά να είναι συγκεντρωμένα. Εκείνη την ώρα οι υπόλοιποι μαθητές είτε βρίσκονταν σε άλλη αίθουσα και παρακολουθούσαν τα μαθήματα των ειδικοτήτων είτε τους κρατούσαν οι συνάδελφοι των οικείων τμημάτων εκ περιτροπής.

Πριν την έναρξη της συνέντευξης εξηγήσαμε στα παιδιά ότι δεν υπήρχαν σωστές και λάθος απαντήσεις, ότι δεν ήταν μια διαδικασία αξιολόγησης και ότι ήταν πολύ σημαντικό να πουν την αλήθεια. Ακόμη, πριν την τελική υποβολή των ερωτήσεων στους συμμετέχοντες, πραγματοποιήθηκε πιλοτική συνέντευξη σε μαθητές μικρότερης τάξης έτσι ώστε να ελέγξουμε κατά πόσο οι ερωτήσεις ήταν απλές και κατανοητές για παιδιά. Όσες από αυτές δεν ήταν κατανοητές αναδιαμορφώθηκαν.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι ορισμένοι μαθητές είχαν την ανάγκη να συζητήσουν και να αναφέρουν όσα τους δυσαρεστούν. Έτσι, υπήρχαν φορές που, πέρα απ' το ότι απαντούσαν εκτενώς στις ερωτήσεις, ενέπλεκαν στην κουβέντα και δικούς τους προβληματισμούς για το θέμα που συζητούσαμε.

Την τρίτη ημέρα ήρθε στο σχολείο η Σχολική Σύμβουλος και έκανε παρατήρηση για μία διδακτική ώρα. Πριν μπει στη τάξη προηγήθηκε συζήτηση με την εκπαιδευτικό σε σχέση με τα σημεία στα οποία έπρεπε να εστιάσει την παρατήρηση της.

Επικεντρώθηκε στον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας των παιδιών αλλά και στις εκπαιδευτικές επιλογές της δασκάλας της τάξης. Έκανε άμεση παρατήρηση καταγράφοντας τα σημεία που της φάνηκαν λανθασμένα τη στιγμή που συνέβαιναν. Με το πέρας της διδακτικής ώρας παρέδωσε το φύλλο παρατηρήσεων στην εκπαιδευτικό – ερευνήτρια και τις έδωσε διευκρινίσεις σχετικά με όσα είχε σημειώσει.

Τις επόμενες πέντε ώρες πραγματοποιήθηκε το τρίτο μέρος της Συνέντευξης από τη Σχολική Σύμβουλο ακολουθώντας την διαδικασία που περιγράφηκε προηγουμένως για τα δύο πρώτα μέρη.

Με την ολοκλήρωση των συνεντεύξεων ολοκληρώθηκε και η διαδικασία συλλογής των δεδομένων. Από το σύνολο των δεκαοχτώ παιδιών λάβαμε συνολικά δεκαέξι συνεντεύξεις διότι την περίοδο εκείνη δύο μαθητές απουσίαζαν για οικογενειακούς λόγους καθώς και λόγους υγείας. Η επιστροφή τους στο σχολείο έγινε κατά τη διάρκεια της παρέμβασης όταν ο σχεδιασμός για την αναδιαμόρφωση του χώρου είχε καθοριστεί και γνωστοποιηθεί, οι ερωτήσεις της συνέντευξης είχαν διαδοθεί και η Σχολική Σύμβουλος δεν ήταν δυνατό να έρθει για δεύτερη φορά ώστε να ολοκληρωθεί η συνέντευξη με τη λήψη του τρίτου μέρους.

Όλες οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν, εκτός από μία, στην οποία επιλέξαμε να κρατήσουμε σημειώσεις γιατί η μαθήτρια δεν ένιωθε άνετα με την ιδέα της μαγνητοφώνησης. Αξίζει να αναφερθεί ότι σημειώσεις κρατήθηκαν σε όλες τις συνεντεύξεις γιατί συχνά τα παιδιά έδειχναν κάτι μέσα στην αίθουσα αντί να το ονοματίσουν ή απαντούσαν με νεύματα.

Ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση τους και η ταξινόμηση των δεδομένων σε κατηγορίες σύμφωνα με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Οι κατηγορίες που προέκυψαν επιβεβαίωσαν αλλά και συμπλήρωσαν τα δεδομένα που είχαν συλλεχθεί από τα υπόλοιπα εργαλεία.

Βάσει αυτών σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε παρέμβαση η οποία επικέντρωσε στην αναδιοργάνωση του χώρου της τάξης και βελτίωση των παιδαγωγικών και διδακτικών ενεργειών και περιελάμβανε τα ακόλουθα:

β) Η παιδαγωγική και διδακτική παρέμβαση.

Ο γενικός σκοπός του συνόλου των δραστηριοτήτων ήταν η βελτίωση του κλίματος της τάξης. Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο χώρο καθώς και στις διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές της εκπαιδευτικού.

Παρέμβαση στο χώρο:

Δραστηριότητα 1η: Αναχρωματισμός των τοίχων της τάξης.

Στόχοι: Οικειοποίηση και δημιουργία ελκυστικού χώρου για τα παιδιά.

Η πρώτη παρέμβαση που έγινε στο χώρο αφορούσε την αλλαγή των χρωμάτων των τοίχων. Αρχικά μοιράστηκαν οι κατάλογοι με τα χρωματολόγια στις ομάδες και ενημερώθηκαν οι μαθητές για τη δυνατότητα επιλογής δύο χρωμάτων. Για τις προτάσεις που θα έκαναν ορίστηκαν αρχικά ορισμένα κριτήρια από τα παιδιά και τη δασκάλα. Έπρεπε να λάβουν υπόψη τη χρωματική αρμονία που ήθελαν να έχει η τάξη, τις διαφορετικές προτιμήσεις των αγοριών και των κοριτσιών ενώ απέκλεισαν πιθανές διχρωμίες που θα παρέπεμπαν σε αθλητικές ομάδες.

Βάσει αυτών και αφού τα χρωματολόγια πέρασαν από όλους, κάθε ομάδα πρότεινε ορισμένους χρωματικούς συνδυασμούς. Όλες οι προτάσεις καταγράφηκαν στον πίνακα και ακολούθησε ανοιχτή ψηφοφορία για την τελική επιλογή. Ο συνδυασμός “λιλά και λαχανί” συγκέντρωσε τους ψήφους απ' όλη σχεδόν την τάξη.

Στην συνέχεια, το Σάββατο, 20-04-2013, δεκατέσσερα παιδιά της τάξης μαζί με επτά γονείς και τη δασκάλα συγκεντρώθηκαν στο σχολείο, καθάρισαν και έβαψαν τους τοίχους της τάξης.

Δραστηριότητα 2η: Ανανέωση του εξοπλισμού της τάξης.

Στόχος: Δημιουργία ελκυστικού και λειτουργικού περιβάλλοντος.

Μετά το βάψιμο των τοίχων, περάστηκαν καινούριες, σύγχρονες κρεμάστρες, τα παλιά περίσσια πράσινα θρανία βγήκαν από την αίθουσα και η παλιά κατεστραμμένη βιβλιοθήκη αντικαταστάθηκε από δύο καινούριες γκρι χρώματος. Η διακόσμηση χωρίστηκε σε θεματικές περιοχές και το ταμπλό με τις ζωγραφιές μεταφέρθηκε στο μπροστινό τοίχο ώστε να είναι ορατός στα παιδιά.

Δραστηριότητα 3η: Διαχωρισμός της τάξης σε περιοχές.

Στόχος: Δημιουργία οικείας ατμόσφαιρας και λειτουργικού περιβάλλοντος.

Στη μία γωνία της αίθουσας δημιουργήθηκε ένα καθιστικό από χαλί και μαξιλάρες που έφεραν τα παιδιά και η δασκάλα καθώς και έναν καναπέ που προθυμοποιήθηκε να φτιάξει ο πατέρας ενός παιδιού. Πάνω από τον καναπέ τοποθετήθηκε μία αφίσα με τα παιδιά της τάξης προκειμένου να εκφράζεται η λειτουργία της ολομέλειας στο συγκεκριμένο χώρο, ο οποίος πήρε όνομα από τα παιδιά “crazy class”.

Αντίστοιχα σε άλλη πλευρά της αίθουσας ανάμεσα στις βιβλιοθήκες τοποθετήθηκαν δύο θρανία και ένα laptop ώστε να δημιουργηθεί η περιοχή “βιβλιοθήκη – Η/Υ”. Ο χώρος αυτός στολίστηκε με ένα πίνακα ζωγραφικής που σκέφτηκε να φέρει μία μαθήτριά.

Παρέμβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Πριν προχωρήσουμε στην περιγραφή της παρέμβασης θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε στον τρόπο που διεξάγονταν η εκπαιδευτική διαδικασία τους προηγούμενους μήνες.

Περιγραφή της εκπαιδευτικής διαδικασίας πριν την παρέμβαση.

α) Διάταξη θρανίων – Δημιουργία Ομάδων: Από την αρχή της χρονιάς είχε υιοθετηθεί η ομαδική διάταξη των θρανίων και γι' αυτό είχαν τοποθετηθεί θρανία ανά τρία και αντικριστά. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διευθέτηση είχαν δημιουργηθεί τρεις ομάδες των έξι ατόμων. Ο διαχωρισμός έγινε τηρώντας τα κριτήρια του φύλου και της σχολικής επίδοσης. Οι ομάδες που σχηματίστηκαν ήταν μεικτές ως προς το φύλο και τις επιδόσεις ενώ η επιλογή των μελών που απάρτιζαν την καθεμία ήταν απόφαση της εκπαιδευτικού.

Οι ομάδες ήταν γενικώς σταθερές κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Η αλλαγή στη δομή τους γινόταν στην αρχή κάθε τριμήνου. Εξαίρεση στη σταθερότητα, αποτελούσε μία ημέρα του μήνα, την οποία τα παιδιά είχαν ονομάσει “day free”. Τότε, ήταν ελεύθερα να δημιουργήσουν ομάδες μόνα τους ανάλογα με τις φιλίες που είχαν αναπτύξει.

β) Η Προσέγγιση της Διδασκαλίας: Η διδασκαλία των μαθημάτων προσεγγίζονταν μετωπικά ή ομαδοσυνεργατικά, με τις δύο τεχνικές να εναλλάσσονται σε διαφορετικές στιγμές, όπου η πρώτη καταλάμβανε περισσότερο διδακτικό χρόνο από τη δεύτερη.

Η Διδασκαλία του μαθήματος της Γλώσσας: Οι γνωστικοί στόχοι του μαθήματος, καθώς και τα διάφορα γραμματικά ή συντακτικά φαινόμενα εξηγούνταν από το δάσκαλο με την ατομική συμμετοχή των παιδιών, μέσω παραδειγμάτων στον πίνακα. Κατόπιν οι μαθητές εργάζονταν και πάλι ατομικά στις ασκήσεις του βιβλίου και του τετραδίου εργασιών για την καλύτερη κατανόηση του εξεταζόμενου φαινομένου. Η διόρθωση των ασκήσεων γινόταν εφόσον είχαν τελειώσει όλοι οι μαθητές. Καθένας με τη σειρά απαντούσε σε μία ερώτηση, ενώ οι υπόλοιποι έλεγχαν όσα είχαν γράψει.

Μία ημέρα την εβδομάδα τα παιδιά έγραφαν έκθεση, όπου και πάλι ο καθένας μόνος του καλούνταν να γράψει το κείμενο που του ζητούνταν.

Ομαδοσυνεργατικά προσεγγίζονταν η κατανόηση των κειμένων που υπήρχαν σε κάθε ενότητα. Τα παιδιά αφού διάβαζαν το κείμενο, στη συνέχεια η κάθε ομάδα συζητούσε μεταξύ της για ότι της έκανε εντύπωση ή ότι δεν κατάλαβε. Κατόπιν η δασκάλα χώριζε το μάθημα σε τρία μέρη καθένα από τα οποία αντιστοιχούσε σε κάθε ομάδα. Η υπεύθυνη ομάδα έπρεπε να διατυπώσει ερωτήσεις κατανόησης για το συγκεκριμένο μέρος αλλά παράλληλα έπρεπε να είχε κατανοήσει και το υπόλοιπο κείμενο. Αφού διατυπώνονταν οι ερωτήσεις, γινόταν ένα “παιχνίδι ερωτήσεων”. Κάθε ομάδα έκανε την ερώτησή της στις υπόλοιπες και διάλεγε τον μαθητή που θα απαντούσε.

Την ίδια προσέγγιση ακολουθούσαμε και όταν κάναμε επανάληψη στο τέλος κάθε ενότητας. Αφού λέγαμε μια ιστορία στους μαθητές, στη συνέχεια η κάθε ομάδα έπρεπε να φτιάξει ένα ήρωα σχετικό με την ιστορία, να τον περιγράψει και να τον παρουσιάσει. Στη συνέχεια οι τρεις ήρωες άλλαζαν ομάδες και σύμφωνα με τα γραμματικά φαινόμενα της ενότητας, κάναν διάλογο μεταξύ τους, επιχειρηματολογούσαν κ.α. Με τον τρόπο αυτό κάθε ομάδα έκανε ένα σύνολο από ασκήσεις τις οποίες έδινε μετά σε άλλη ομάδα για διόρθωση κ.ο.κ

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα πήγαινε πάνω από κάθε ομάδα και επενέβαινε δίνοντας λύση στα προβλήματα που προέκυπταν ή για να βοηθήσει σε πιθανές δυσκολίες.

Η διδασκαλία των Μαθηματικών, της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, των Θρησκευτικών: Ακολουθούσε τη μετωπική προσέγγιση. Το μάθημα γινόταν από τη δασκάλα στον πίνακα. Τα παιδιά συμμετείχαν μέσω των ερωτήσεων που έκανε η εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια του

μαθήματος. Οι ασκήσεις λύνονταν ατομικά από τον κάθε μαθητή εκτός από ορισμένες δραστηριότητες που πρότεινε το βιβλίο να γίνουν ομαδοσυνεργατικά. Στην περίπτωση αυτή κάθε ομάδα προσπαθούσε να λύσει την άσκηση με το δικό της τρόπο. Η μία από τις τρεις συνήθως όριζε έναν αρχηγό στην ομάδα ο οποίος όριζε τις αρμοδιότητες του καθενός. Οι άλλες δύο συζητούσαν και αποφάσιζαν όλοι μαζί για τον τρόπο που θα έλυναν την άσκηση. Η δασκάλα περνούσε από τις ομάδες για να ελέγξει τον τρόπο εργασίας αλλά και τις λύσεις που δίνονταν ώστε να προλάβει πιθανά λάθη των παιδιών. Άλλες φορές παρενέβαινε για την επίλυση των συγκρούσεων, κάνοντας παρατήρηση στον μαθητή που θεωρούσε ότι ήταν υπεύθυνος για τις διενέξεις.

Η διδασκαλία της Φυσικής: Τα πειράματα στο συγκεκριμένο μάθημα πραγματοποιούνταν στην έδρα, από την εκπαιδευτικό ενώ οι μαθητές παρακολουθούσαν και συμμετείχαν στη διεξαγωγή των παρατηρήσεων και των τελικών συμπερασμάτων από τα θρανία τους.

Η διδασκαλία της Αισθητικής Αγωγής και της Ευέλικτης Ζώνης: Τα μαθήματα αυτά συνήθως αντικαθίσταντο από τα Μαθηματικά. Ορισμένες φορές όμως, που υπήρχε χρόνος, τα παιδιά ήταν ελεύθερα να εργαστούν είτε ατομικά είτε στις ομάδες τους, ζωγραφίζοντας ή κάνοντας κάποιες χειροτεχνίες σε θέματα που επέλεγε η δασκάλα.

Στην Ευέλικτη Ζώνη, όταν υπήρχε χρόνος, υλοποιούνταν διάφορες δραστηριότητες με θέμα τη Σχολική Βία που αποτελούσε ένα από τα προγράμματα αγωγής υγείας που ο εκπαιδευτικός επιλέγει στην αρχή της χρονιάς και κατόπιν είναι υποχρεωμένος να υλοποιήσει. Στόχος ήταν η ενημέρωση και η καταπολέμηση του φαινομένου στο σχολείο. Τις περισσότερες φορές το μάθημα προωθούσε τη Συζήτηση ανάμεσα στους μαθητές ή είχε θεατρικά παιχνίδια που απαιτούσαν τη συμμετοχή όλων. Πέραν αυτού, υλοποιούνταν και άλλες δραστηριότητες περιβαλλοντικού χαρακτήρα ή σχετικές με διάφορα προβλήματα που προέκυπταν μέσα στο σχολείο (τσακωμοί στο διάλειμμα, τιμωρία από άλλους δασκάλους κ.α).

Περιγραφή της εκπαιδευτικής διαδικασίας κατά τη διάρκεια της Παρέμβασης.

Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν τόσο την προσέγγιση της διδασκαλίας όσο και τις παιδαγωγικές επιλογές της εκπαιδευτικού. Συγκεκριμένα δόθηκε έμφαση στη υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης ενώ πραγματοποιήθηκε ένα σύνολο δραστηριοτήτων ενσυναίσθησης και αποδοχής της διαφορετικότητας.

α) Διάταξη θρανίων – Δημιουργία Ομάδων: Η διάταξη των θρανίων παρέμεινε ίδια (ανά τρία τα θρανία αντικριστά), ο αριθμός όμως των ομάδων καθώς και το πλήθος των μαθητών από τους οποίους απαρτίζονταν, μεταβάλλονταν σε κάθε μάθημα (όπως θα φανεί στην περιγραφή της διδασκαλίας των μαθημάτων αμέσως μετά). Στόχος ήταν η αύξηση της λειτουργικότητας στις ομάδες και η δημιουργία ισάξιων και ενδιαφερόντων ρόλων για όλους τους μαθητές.

Επιπλέον η σύνθεση των ομάδων, ήταν κοινή απόφαση δασκάλας και μαθητών. Κάθε παιδί μπορούσε να διαλέξει ένα ακόμη που θα ήθελε να βρίσκονται στην ίδια ομάδα και στη συνέχεια η δασκάλα διάλεγε ποια ζεύγη θα είναι μαζί. Με αυτό τον τρόπο δημιουργούνταν ένα αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης σε κάθε παιδί εφόσον καθόταν τουλάχιστον με ένα άτομο της επιλογής του.

Ακόμη η σύνθεση των ομάδων έπαψε να είναι πια σταθερή για μεγάλο χρονικό διάστημα. Άλλαζε κάθε εβδομάδα. Στόχος ήταν να καθίσουν και να συνεργαστούν όλοι με όλους έτσι ώστε να έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους. Επιπλέον έτσι αποφεύγονταν η πιθανή τριβή που μπορούσε να δημιουργηθεί ανάμεσα στους μαθητές, καθώς και η διαμόρφωση κλίκας.

β) Η Προσέγγιση της Διδασκαλίας: Η διδασκαλία των μαθημάτων μετά την παρέμβαση προσεγγίζονταν μετωπικά και ομαδοσυνεργατικά, εναλλακτικά σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, με τη δεύτερη να καταλαμβάνει σταδιακά περισσότερο διδακτικό χρόνο από την πρώτη.

Η διδασκαλία του μαθήματος της Γλώσσας: Κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της Γλώσσας γινόταν χρήση όλων των περιοχών της αίθουσας (θρανία, Η/Υ και καθιστικό). Από τις τρεις αρχικές ομάδες στις οποίες κάθονταν τα παιδιά, μετά από κλήρωση ή με τη θέληση τους, ένα ή δύο έφυγαν από κάθε ομάδα και δημιούργησαν όλα μαζί μία νέα. Η καινούρια ομάδα είχε το δικαίωμα να επιλέξει όποια περιοχή ήθελε για να εργαστεί. Δύο ομάδες εργάζονταν στα θρανία, μία στον Η/Υ και μία στο καθιστικό. Τις υπόλοιπες μέρες, στην ώρα της Γλώσσας οι ομάδες άλλαζαν περιοχή εκ περιτροπής.

Πέρα από το διαχωρισμό των ομάδων η διεξαγωγή του μαθήματος ακολουθούσε τα εξής στάδια:

Μια μέρα πριν το μάθημα, γνωστοποιούσαμε στα παιδιά το κεντρικό θέμα της ενότητας και ακολουθούσε συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των παιδιών. Στο τέλος επιλέγαμε τις θεματικές περιοχές που επρόκειτο να ασχοληθούμε σύμφωνα με τις προτιμήσεις των περισσότερων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το μάθημα που αφορούσε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της τηλεόρασης, τροποποιήθηκε και το ενδιαφέρον διανοίχτηκε προς όλα τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός προετοίμαζε τη διδασκαλία δημιουργώντας τέσσερα διαφορετικά φύλλα εργασίας το καθένα προσαρμοσμένο στην περιοχή που θα δουλευόταν και στις δυνατότητες της ομάδας. Για την εκτέλεση των εργασιών το φύλλο περιελάμβανε σαφείς οδηγίες σχετικά με την επίτευξη του στόχου της άσκησης και τους ρόλους που μπορούσε να αναλάβει ο κάθε μαθητής στην ομάδα. Στο τέλος υπήρχαν και ερωτήσεις αυτο αξιολόγησης και ετερο αξιολόγησης για να εξασκείται η κριτική σκέψη των παιδιών.

Τα φύλλα μοιράζονταν στις ομάδες και καθεμία οργάνωνε τον τρόπο εργασίας της σύμφωνα

με τους ρόλους που είχαν δοθεί. Ακολουθούσε η παρουσίαση της εργασίας από την κάθε ομάδα, συζήτηση και συσχέτιση όλων των εργασιών και ανακεφαλαίωση των γνωστικών στόχων.

Στο τέλος γινόταν η αξιολόγηση του τρόπου εργασίας αλλά και των δραστηριοτήτων από τους μαθητές και τα φύλλα συγκεντρώνονταν σε ατομικούς φακέλους.

Η Διδασκαλία των Μαθηματικών: Η διεξαγωγή αυτού του μαθήματος γινόταν στην αρχική διάταξη των θρανίων. Μόνο που οι αρχικές τρεις ομάδες των έξι ατόμων μοιράζονταν σε έξι ομάδες των τριών με γνώμονα την σχολική τους επίδοση έτσι ώστε να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές και ταυτόχρονα να λύνονται οι ασκήσεις. Η διδασκαλία γινόταν από την εκπαιδευτικό με τη συμμετοχή των παιδιών. Οι δραστηριότητες όμως του βιβλίου και του τετραδίου εργασιών μοιράζονταν στις ομάδες με τρόπο που ο βαθμός δυσκολίας τους να ανταποκρίνεται στις δυνατότητες των ομάδων.

Κάθε παιδί στην ομάδα πρότεινε μία πιθανή λύση για την άσκηση. Αφού οι μαθητές ερχόταν σε συμφωνία μεταξύ τους, καθένας έλυνε ένα από τα υποερωτήματα της εργασίας. Κατόπιν συζητούσαν μεταξύ τους τις λύσεις που έδιναν ή εξηγούσε ο ένας στον άλλο ορισμένα μη κατανοητά σημεία. Στη συνέχεια αποφάσιζαν ποιο μέλος ή ποια μέλη της ομάδας θα παρουσίαζαν τη λύση στον πίνακα. Αφού ολοκλήρωναν όλες οι ομάδες ακολουθούσε η λύση των ασκήσεων στον πίνακα με επιβράβευση (π.χ χειροκροτήματα) ως ένδειξη αναγνώρισης της προσπάθειας των συμμαθητών από τους υπόλοιπους.

Διδασκαλία του μαθήματος της Φυσικής: Το μάθημα της Φυσικής, διεξαγόταν στην αρχική διάταξη από το σύνολο των έξι παιδιών της κάθε ομάδας. Για την πραγματοποίηση των πειραμάτων κάθε ομάδα έπρεπε να φέρει τα απαραίτητα αντικείμενα. Τα πειράματα γινόταν στα θρανία όλων των ομάδων εφόσον δεν ήταν επικίνδυνα. Τα παιδιά μοιράζονταν ρόλους, ο πειραματιστής και ο βοηθός, οι παρατηρητές και οι συμπερασματολόγοι. Όλοι μαζί πειραματίζονταν, παρατηρούσαν και έβγαζαν συμπεράσματα. Στο τέλος κάθε ομάδα ανακοίνωνε τις παρατηρήσεις ή τα συμπεράσματα της.

Καθ' όλη τη διάρκεια των μαθημάτων που περιγράφηκαν, η εκπαιδευτικός πήγαινε σε κάθε ομάδα και ρωτούσε αν χρειάζονταν κάποιοι βοήθεια ή περαιτέρω εξηγήσεις. Παρακολουθούσε τον τρόπο που εργάζονταν τα παιδιά και έδινε συμβουλές ή παρείχε βοήθεια όποτε της ζητούνταν.

Διδασκαλία των μαθημάτων Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά: Τα μαθήματα αυτά διδάσκονταν ελάχιστες φορές λόγω έλλειψης χρόνου. Όταν όμως υπήρχε δυνατότητα πραγματοποιούνταν στο καθιστικό, μετά από επιθυμία των παιδιών, με τη μορφή συζήτησης, την οποία κατηύθυνε η εκπαιδευτικός.

Διδασκαλία Αισθητικής Αγωγής & Ευέλικτης Ζώνης: Κατά τη διάρκεια την παρέμβασης δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στη διεξαγωγή των συγκεκριμένων μαθημάτων. Τις ώρες αυτές

πραγματοποιούνταν παιδαγωγικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη της κοινωνικής συμπεριφοράς, της ενσυναίσθησης, την αύξηση της εμπιστοσύνης μεταξύ των παιδιών καθώς και της βαθύτερης γνωριμίας μεταξύ τους. Οι δραστηριότητες γινόνταν σε επίπεδο ολομέλειας ή στις τρεις ομάδες των έξι ατόμων. Επειδή το πλήθος των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν είναι μεγάλο θα παρουσιαστούν παρακάτω ενδεικτικά ορισμένες από αυτές, καθεμία από τις οποίες είχε διαφορετικό στόχο.

Δραστηριότητες:

Δραστηριότητα 1η: “Βλέπω τον εαυτό μου με τα μάτια των συμμαθητών μου”.

Στόχος: Η ανάδειξη των θετικά χαρακτηριστικών κάθε παιδιού για τη βελτίωση της αυτο-εικόνας και τη διόρθωση εσφαλμένων πεποιθήσεων αντιπάθειας και απόρριψης.

Η δραστηριότητα αυτή πραγματοποιήθηκε την ώρα της αισθητικής αγωγής και η διάρκεια της ήταν δύο ώρες. Ζητήθηκε από τα παιδιά να παρομοιάσουν τον εαυτό τους με ένα ζώο και να το ζωγραφίσουν. Αφού ολοκληρώθηκαν οι ζωγραφιές, κάθε μαθητής σηκωνόταν στον πίνακα για να παρουσιάσει το έργο του. Πριν το δείξει και δώσει εξηγήσεις γι' αυτό, η δασκάλα ζητούσε από τα υπόλοιπα παιδιά να αναφέρουν όλα τα θετικά χαρακτηριστικά που πίστευαν ότι είχε ο συμμαθητής τους και τα σημείωνε στον πίνακα.

Σε περίπτωση που για κάποιο μαθητή δεν υπήρχε μεγάλη συμμετοχή, η δασκάλα φρόντιζε να κάνει ερωτήσεις στα παιδιά έτσι ώστε να τα βοηθά να αναγνωρίζουν τα θετικά στοιχεία του καθενός. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας ο μαθητής που είχε σηκωθεί στον πίνακα διάβαζε τα πλεονεκτήματα που έβλεπαν οι συμμαθητές του σε εκείνον. Στη συνέχεια έδειχνε τη ζωγραφιά του και έκανε σύγκριση του σχεδίου του με την εικόνα που είχαν σχηματίσει οι συμμαθητές του φραστικά.

Δραστηριότητα 2η: “Τσαλακωμένα συναισθήματα”.

Στόχος: Να αντιληφθούν τα παιδιά ότι οι λανθασμένοι τρόποι συμπεριφοράς πληγώνουν το συμμαθητή μας.

Σε αυτή τη δραστηριότητα ζητήθηκε από τα παιδιά να κόψουν όλοι από ένα φύλλο χαρτί, φροντίζοντας ώστε να μη σκιστεί. Στη συνέχεια τους ζητήθηκε να γράψουν επάνω το όνομα τους και να το δώσουν σε ένα συμμαθητή τους. Κατόπιν έπρεπε να το τσαλακώσουν με όποιο τρόπο μπορούσαν. Κάποιοι το τσαλάκωσαν με τα χέρια, άλλοι το ποδοπάτησαν. Αφού τα κατάφεραν, τους ζητήσαμε να το επαναφέρουν στην αρχική του κατάσταση πάλι με όποιο τρόπο μπορούσαν. Όλοι μαζί διαπιστώσαμε ότι αυτό δε γινόταν όσο κι αν προσπαθούσαν.

Η δασκάλα εξήγησε τότε πως το φύλλο χαρτί συμβόλιζε την ψυχή του καθενός μας και πώς αυτή πληγώνεται όταν οι άλλοι μας συμπεριφέρονται άσχημα. Καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι παρόλο που μπορεί να ζητήσουμε μετά συγγνώμη, τα σημάδια στην ψυχή του άλλου έχουν

παραμένει και ότι είναι σημαντικό να μην επαναλαμβάνουμε τα ίδια λάθη γιατί τώρα η ψυχή είναι πολύ πιο ευάλωτη.

Ακολούθησε συζήτηση και καθένας μας αναλογίστηκε πόσες φορές έχει πληγώσει τον συμμαθητή του. Με την ολοκλήρωση της αποφασίσαμε να κάνουμε ένα Συμβόλαιο Καλής Συμπεριφοράς το οποίο θα υπογράφαμε όλοι και θα προσπαθούσαμε να τηρούμε.

Δραστηριότητα 3η: Συμβόλαιο Καλής Συμπεριφοράς.

Στόχος: η συνειδητοποίηση και η υιοθέτηση της σωστής και επιθυμητής συμπεριφοράς.

Σε δύο μεγάλα χαρτόνια τα παιδιά αφού σκέφτηκαν τι ήταν αυτό που τους ενοχλούσε πιο πολύ στην συμπεριφορά των συμμαθητών τους, ανακοίνωσαν και έγραψαν από έναν κανόνα έτσι ώστε αυτή να μην επαναληφθεί. Κάτω χαμηλά έγραψαν όλοι το όνομα τους και δίπλα υπέγραψαν δίνοντας έτσι την υπόσχεση ότι θα προσπαθούσαν για την τήρηση αυτών των κανόνων.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε ότι ένας μαθητής δυσκολεύτηκε να υπογράψει γιατί δεν ήταν σίγουρος ότι θα μπορούσε να αντεπεξέλθει. Με την παρότρυνση όμως των συμμαθητών και της δασκάλας ότι όλοι μαζί θα τον βοηθούσαν να το επιτύχει τελικά υπέγραψε.

Μόλις ολοκληρώθηκε το Συμβόλαιο κρεμάστηκε σε έναν από τους τοίχους της τάξης.

Δραστηριότητα 4η: Τόσο ίδιος κι όμως τόσο διαφορετικός.

Στόχος: Αποδοχή της διαφορετικότητας.

Καθεμία από τις τρεις ομάδες πήρε ένα νεράντζι από τον κήπο του σχολείου. Της ζητήθηκε να το αγγίξει, να το μυρίσει, να παίξει μαζί του. Στη συνέχεια κάθε ομάδα έπρεπε να παρατηρήσει καλά το νεράντζι της και να βρει ένα χαρακτηριστικό που θα το έκανε μοναδικό. Μία ομάδα βρήκε, μία άλλη ζωγράφισε κάτι επάνω για να ξεχωρίζει, η τρίτη το τρύπησε.

Κατόπιν όλες οι ομάδες τοποθέτησαν το νεράντζι τους σε ένα μπουλ και κάθισαν στο καθιστικό σε κύκλο. Τα παιδιά ρωτήθηκαν αν αναγνωρίζουν το δικό τους νεράντζι ανάμεσα στα υπόλοιπα και η κυρία πρόσθεσε ένα πορτοκάλι μέσα. Τα παιδιά ρωτήθηκαν αν πείραζε που το μπουλ είχε μέσα και ένα πορτοκάλι. Όλα τα παιδιά θεωρούσαν ότι δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα γιατί όλα ήταν φρούτα.

Η συζήτηση συνεχίστηκε σχετικά με το αν είναι απαραίτητο να υπάρχουν πολλά διαφορετικά φρούτα. Κάποιο παιδί είπε ότι έτσι υπάρχει ποικιλία γεύσεων και δε τα βαριόμαστε. Άλλο είπε για τις διαφορετικές βιταμίνες που έχει το καθένα. Αφού κατανοήσαμε γιατί παρά τις διαφορές τους είναι όλα σημαντικά στη ζωή μας η συζήτηση μεταφέρθηκε στην τάξη και τους συμμαθητές μας.

Αναρωτηθήκαμε αν πρέπει όλοι οι μαθητές να είναι άριστοι, να είναι όλοι αγόρια ή κορίτσια, όλοι ψηλοί και ούτω καθεξής. Στη συνέχεια ψάξαμε τους λόγους για τους οποίους είναι ωραίο να είμαστε διαφορετικοί. Κάθε παιδί σηκωνόταν στον κύκλο και έλεγε την άποψή του ξεκινώντας με τη φράση: “Είναι ωραία να είμαι διαφορετικός γιατί ....”.

Τέλος, να αναφέρουμε ότι κάθε φορά η εκπαιδευτικός έκανε παράλληλα και παρατήρηση που αφορούσε την αξιολόγηση της παρέμβασης ενώ με τη λήξη του ωραρίου κατέγραφε στο ημερολόγιο της όσα είχαν συμβεί.

γ) Μετά την παρέμβαση.

Η τελευταία εβδομάδα του σχολικού έτους συνδυάστηκε με την αξιολόγηση της παρέμβασης από την πλευρά των παιδιών αλλά και τον Κριτικό Φίλο και ολοκληρώθηκε σε τρεις ημέρες (10-06-2013 έως 12-06-2013).

Την πρώτη μέρα, έγινε η γραπτή εργασία, το γράμμα δηλαδή που απευθύνονταν στο συνομήλικό κορίτσι. Πριν τη συγγραφή της έκθεσης μοιράστηκε στα παιδιά ένα κείμενο για ανάγνωση, που είχε κατασκευαστεί για τις ανάγκες της αξιολόγησης από την εκπαιδευτικό. Ήταν το γράμμα που είχε λάβει η κοπέλα από τα παιδιά του διπλανού σχολείου, όπου περιέγραφαν στιγμές από τη δική τους σχολική ζωή και στο τέλος την προσκαλούσαν στο σχολείο. Κατόπιν ζητήθηκε από τα παιδιά να γράψουν αντίστοιχα ένα γράμμα στο κοριτσάκι περιγράφοντας τα χαρακτηριστικά της δικής τους σχολικής ζωής. Στο τέλος όμως είχαν δύο επιλογές. Μπορούσαν είτε να καλέσουν την μαθήτριά στο σχολείο τους, είτε να της ζητήσουν να τους πάρει μαζί της σε άλλο σχολείο.

Επειδή δε θέλαμε η άσκηση να τους θυμίζει έκθεση που θα αξιολογούνταν, τους ζητήσαμε μόνο για εκείνη την ημέρα να ξεχάσουν όλους τους κανόνες και να γράψουν το κείμενο όπως ήθελαν και όπου ήθελαν. Γι' αυτό και άλλοι χρησιμοποίησαν το τετράδιο των Μαθηματικών, άλλοι το πρόχειρο, άλλοι ένα απλό φύλλο χαρτί. Επίσης δε τους πιέσαμε χρονικά και δεν απαντήσαμε σε καμία ερώτηση κατά τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας. Η μόνη βοήθεια που τους παρείχαμε ήταν να γράψουμε αρχικά ένα σκελετό για τη δομή της έκθεσης στον πίνακα. Ο σκελετός αφορούσε τους τρεις άξονες που περιείχε και η Συνέντευξη (χώρος της τάξης, διαμαθητικές σχέσεις, σχέσεις εκπαιδευτικού - μαθητών). Στο τέλος του πρώτου διδακτικού δίωρου οι εργασίες είχαν ολοκληρωθεί και είχαν παραδοθεί στη δασκάλα.

Από το σύνολο των δεκαοχτώ παιδιών την ημέρα εκείνη απουσίαζε ένας μαθητής γι' αυτό και συλλέξαμε δεκαεπτά εργασίες.

Την επόμενη μέρα, πραγματοποιήθηκε η δεύτερη εργασία. Τα παιδιά κλήθηκαν, αφού χωρίστηκαν πρώτα σε δύο ομάδες, τους υποστηρικτές της μετωπικής από τη μια και τους υποστηρικτές της ομαδοσυνεργατικής από την άλλη, να κάνουν ένα debate μεταξύ τους για τη χρήση της καταλληλότερης μεθόδου.

Αρχικά δόθηκε χρόνος στις δύο ομάδες να σκεφτούν και να σημειώσουν τα πλεονεκτήματα της μεθόδου που θα υποστήριζαν και τα μειονεκτήματα της μεθόδου που θα απέρριπταν. Η μέθοδος

που θα υποστήριζε κάθε ομάδα επιλέχθηκε με κλήρωση. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε ότι καμία από τις δύο ομάδες δεν ήθελε να υποστηρίξει τη μετωπική διδασκαλία. Παρά όμως την αντίρρηση που είχαν αποδέχτηκαν τους κανόνες του παιχνιδιού και ανέλαβαν αυτό το ρόλο.

Αφού ολοκλήρωσαν και οι δύο ομάδες τα κείμενά τους στη συνέχεια, δύο παιδιά, ένα από την κάθε ομάδα πήρε το ρόλο του παρουσιαστή της εκπομπής όπου θα γινόταν το debate για την καταλληλότερη μέθοδο. Οι δύο ομάδες καθίσαν απέναντι και επιχειρηματολογούσαν η μία έναντι της άλλης.

Η δασκάλα – ερευνήτρια δεν επενέβη στην εργασία, παρά μόνο για να βοηθήσει τα παιδιά να ολοκληρώσουν την αντιπαράθεση, ενώ ήταν υπεύθυνη για τη βιντεοσκόπηση της εργασίας.

Την επόμενη μέρα, η Σχολική Σύμβουλος επισκέφθηκε για άλλη μία φορά την τάξη. Παρακολούθησε τα παιδιά την ώρα της Γλώσσας. Αφιέρωσε χρόνο ξεχωριστά σε κάθε ομάδα, κάθισε ανάμεσα τους και αφού συζήτησε μαζί τους, τους άφησε να δουλέψουν καταγράφοντας τις παρατηρήσεις της. Στο τέλος της ώρας έδωσε το φύλλο παρατηρήσεων στη δασκάλα και συζήτησε μαζί της για τις αλλαγές που διαπίστωσε.

Αφού ολοκληρώθηκε η διαδικασία συλλογής δεδομένων της παρέμβασης ακολούθησε η ανάλυση, η επεξεργασία και η ερμηνεία τους. Εξετάστηκε έτσι η καταλληλότητα της επιλογής των δραστηριοτήτων, εντοπίστηκαν λάθη και πιθανά προβλήματα της παρέμβασης και πραγματοποιήθηκε αναστοχασμός πάνω στην ερευνητική διαδικασία.

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε στη μέθοδο ανάλυσης και κατηγοριοποίησης των δεδομένων.

2.4 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων.

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν για την έρευνα αποτελούσαν το σύνολο των απόψεων, των συναισθημάτων και των πεποιθήσεων των ατόμων που σχετίζονταν με το κλίμα της τάξης και την πιθανή μεταβολή του με τη λήξη της παρέμβασης. Στόχος ήταν η καλύτερη δυνατή ερμηνεία των αποτελεσμάτων, γι' αυτό και οι πληροφορίες αναλύθηκαν σε βάθος χρησιμοποιώντας την τεχνική της Ανάλυσης Περιεχομένου (Βαμβουκάς, 2001).

Μέσω αυτής, τα τεκμήρια που συγκεντρώσαμε, ταξινομήθηκαν σε κατηγορίες και αναλύθηκαν σύμφωνα με τη θεματική ανάλυση περιεχομένου. Αναζητήθηκαν θέματα και νοήματα που προέκυπταν μέσα από τη ροή του λόγου σε σχέση με το ερευνητικό πλαίσιο (Βαμβουκάς, 2001).

Όσον αφορά τον πρώτο άξονα, το χώρο της αίθουσας, η έρευνα μας εστίασε στους παράγοντες που απαρτίζουν την υλική υποδομή της αίθουσας, οι οποίοι βάσει των λειτουργιών τους επηρέαζαν την κοινωνική δομή που είχε αναπτυχθεί στην τάξη. Για τις κατηγορίες που

προέκυψαν στηριχθήκαμε στον τρόπο που κατατάσσει ο Γερμανός (2006, σελ. 89) αυτούς τους παράγοντες σε πέντε κατηγορίες: “τον κτισμένο χώρο, το διαμορφωμένο χώρο, τους τεχνητούς περιβαλλοντικούς παράγοντες, την επίπλωση και τον εξοπλισμό και το εκπαιδευτικό υλικό”. Καθότι ο κτισμένος χώρος είναι μία κατηγορία που μπορούσε μεν να ελεγχθεί αλλά όχι να τροποποιηθεί δεν εξετάστηκε γι' αυτό και περιοριστήκαμε στις άλλες τέσσερις κατηγορίες οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

Διαμορφωμένος χώρος: Πρόκειται για τη διαρρύθμιση και την αισθητική της αίθουσας. Σύμφωνα με τη διαρρύθμιση που έχει η τάξη χωρίζεται σε μικρότερες περιοχές καθεμία από τις οποίες εξυπηρετεί διαφορετικές δραστηριότητες και προωθεί διαφορετικές μορφές επικοινωνίας. Η αισθητική της αίθουσας σχετίζεται με τη διακόσμηση και τη γενική οπτική της σύνθεσης του χώρου. Η διακόσμηση οφείλει να είναι παιδαγωγικό υλικό που να σχετίζεται με την εκπαιδευτική διαδικασία και την ζωή της τάξης. Η γενική οπτική πρέπει να δημιουργεί ένα πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον που θα είναι όμορφο και ευχάριστο για τα παιδιά.

Τεχνητοί Περιβαλλοντικοί Παράγοντες: Πρόκειται για τα τεχνικά και αισθητικά χαρακτηριστικά (χρώμα, φωτισμός, θερμοκρασία κ.α) της τάξης που μπορούν να ενισχύσουν την άνεση και την περιβαλλοντική ευεξία μέσα στην αίθουσα.

Επίπλωση και εξοπλισμός: Είναι τα θρανία, οι καρέκλες, η βιβλιοθήκη, οι κουρτίνες κ.α. Η χρήση τους μέσα στην τάξη είναι συγκεκριμένη και μπορούν να διευκολύνουν την εργασία του μαθητή κατά τη διδασκαλία. Επιπλέον καθορίζουν ως ένα βαθμό τις σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ των μαθητών αφού “επισημαίνουν” κατά κάποιο τρόπο τη θέση του μαθητή ως προς τους συμμαθητές του καθώς του δίνουν και τη δυνατότητα για οριοθέτηση προσωπικού χώρου.

Εκπαιδευτικό Υλικό: Το υπάρχον εκπαιδευτικό υλικό (βιβλία, κατασκευές, προσωπικά αντικείμενα κ.α) καθορίζει την ποιότητα των δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν. Ανάλογα με το εύρος του ενισχύει την ανάπτυξη πρωτοβουλιών, αυτενέργειας και διεγείρει τη φαντασία των παιδιών.

Ο δεύτερος άξονας για τις διαμαθητικές σχέσεις και ο τρίτος για τις σχέσεις εκπαιδευτικού-μαθητών συναπαρτίζουν το ψυχο-κοινωνικό περιβάλλον της τάξης έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται και βιώνεται από τα μέλη της. Για την ανάπτυξη των κατηγοριών των συγκεκριμένων αξόνων στηριχθήκαμε καταρχήν στη γενική κατάταξη των χαρακτηριστικών του ψυχολογικού κλίματος έτσι όπως διαμορφώθηκε από τη σχετική βιβλιογραφία (Ματσαγγούρας, 2003).

Η γενική κατάταξη απαρτίζεται από τον Συναισθηματικό Τομέα στον οποίο εντάσσονται η Συνοχή, η Διενεκτικότητα, η Διάσπαση, η Ικανοποίηση και η Απάθεια ενός μαθητή. Από τον Τομέα της Κοινωνικής Οργάνωσης στον οποίο ανήκουν η Δημοκρατικότητα, η Ανταγωνιστικότητα, η Ευνοιοκρατία και η Ανομοιογένεια της τάξης και από τον Τομέα Εργασίας στον οποίο αναφέρονται

ο Καθορισμός των στόχων, η Υλικοτεχνική Υποδομή, η Καθιέρωση Κανόνων Λειτουργίας, η Δυσκολία των εργασιών, η Ταχύτητα στην εργασία και η Αποδιοργάνωση (Ματσαγγούρας, 2003).

Για τις υποκατηγορίες καθεμίας των τριών παραπάνω γενικών κατηγοριών βασιστήκαμε στο ερωτηματολόγιο Learning Environment Inventory (LEI) των Fraser, Anderson και Walberg το οποίο δημιουργήθηκε το 1969. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αναδεικνύει και τις δεκαπέντε διαστάσεις του ψυχολογικού κλίματος της σχολικής τάξης (Fraser, Anderson & Walberg, 1982) οι οποίες αποτέλεσαν τη βάση για τη διαμόρφωση των δικών μας υποκατηγοριών.

Στηριχθήκαμε στο LEI αρχικά επειδή θεωρείται το αντιπροσωπευτικότερο εργαλείο αποτίμησης του κλίματος της τάξης (Ματσαγγούρας, 2003). Πρόκειται για ένα εργαλείο που ο δείκτης αξιοπιστίας του μετρήθηκε σε δείγμα 1048 μαθητών και πήρε υψηλές τιμές που κυμάνθηκαν από 0,54 έως 0,85 για κάθε διάσταση. Επιπλέον, το LEI μετρά τις αντιλήψεις των μαθητών για το περιβάλλον της τάξης (Fraser et al, 1982). Αντίστοιχα στη δική μας έρευνα οι αντιλήψεις των μαθητών διερευνήθηκαν μέσω της συνέντευξης. Παρακάτω παρουσιάζονται οι δεκαπέντε διαστάσεις του ψυχολογικού κλίματος (Fraser et al, 1982):

Συνεκτικότητα ή Οικειότητα (Cohesiveness): Είναι το αίσθημα οικειότητας ή συνεκτικότητας που αναπτύσσεται μεταξύ ατόμων, όταν αυτά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους για ορισμένο χρονικό διάστημα. Το αίσθημα αυτό κάνει τα μέλη της ομάδας να ξεχωρίζουν από τα μη μέλη. Έρευνες έχουν βρει συσχέτιση μεταξύ αυτού και των χαρακτηριστικών της τάξης (Walberg, 1969· Anderson & Walberg, 1972 οπ. αναφ στο Fraser et al, 1982) αλλά και του μαθήματος (Anderson, 1971 οπ. αναφ. στο Fraser et al, 1982). Επίσης έχει βρεθεί ότι η Συνεκτικότητα σχετίζεται θετικά με κριτήρια μάθησης (Haertel, Walberg & Haertel, 1981).

Ποικιλομορφία (Diversity): Αφορά το βαθμό που μία τάξη προβλέπει και ικανοποιεί τη διαφορετικότητα και την ποικιλία των ενδιαφερόντων των παιδιών της τάξης μέσα από τις διδακτικές πρακτικές που εφαρμόζει.

Τυπικότητα (Formality): Είναι ο βαθμός στον οποίο η συμπεριφορά μέσα στην τάξη καθοδηγείται από τυπικούς κανόνες αποκαλύπτοντας τα πρότυπα συμπεριφοράς της ομάδας. Έχει βρεθεί θετική συσχέτιση μεταξύ τυπικότητας και μάθησης (Haertel et al, 1981).

Ταχύτητα (Speed): Αφορά το ρυθμό διεξαγωγής του μαθήματος που θα πρέπει να ταιριάζει με τα ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών της τάξης. Η αντίληψη του κάθε μαθητή σχετικά με το πόσο γρήγορα ο δάσκαλος καλύπτει το μαθησιακό έργο μας δείχνει κάτι για το μαθητή ενώ λαμβάνοντας υπόψη την αντίληψη της τάξης για την ταχύτητα μας δείχνει πόσο ικανός είναι ο δάσκαλος να επικοινωνήσει και να προσαρμόσει το μάθημα στις ανάγκες της τάξης.

Υλικοτεχνική Υποδομή (Material Environment): Σε ομάδες παιδιών, το φυσικό ή υλικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του χώρου αλλά και του διαθέσιμου εξοπλισμού επηρεάζει σε

μεγάλο βαθμό τη δομή της ομάδας (Cartwright & Zander, 1968 οπ. αναφ. στο Fraser et al, 1982). Επιπλέον η μελέτη των Anderson, Walberg, & Welch, το 1969, σχετικά με τα καθίσματα στις σχολικές τάξεις ανέδειξε τη σημασία του φυσικού περιβάλλοντος στη μάθηση (οπ. αναφ. στο Fraser et al, 1982).

Προστριβή (Friction): Οι συγκρούσεις είναι το πιο σημαντικό ψυχολογικό φαινόμενο. Η ενέργεια που δαπανάται σε αυτές δε διοχετεύεται σε άλλες δραστηριότητες και η συναισθηματική αναστάτωση που προκύπτει από τις συνεχείς συγκρούσεις έχει αρνητικά αποτελέσματα στη μάθηση. Η έρευνα των Walberg & Ahlgren (1970) απέδειξε ότι οι προστριβές μέσα στην τάξη είναι περισσότερες όταν ο αριθμός των αγοριών μέσα σε μια τάξη είναι πολύ μεγαλύτερος από τα κορίτσια (οπ. αναφ. στο Fraser et al, 1982).

Διαχείριση Στόχων (Goal Direction): Η σαφήνεια των στόχων της ομάδας είναι ζωτικής σημασίας για την ατομική μάθηση των παιδιών. Η αναγνώριση και η αποδοχή των στόχων από την ομάδα χρησιμεύουν για τον προσανατολισμό της συμπεριφοράς της ομάδας στον στόχο και την παρουσίαση της αναμενόμενης συμπεριφοράς από τα μέλη της.

Ευνοιοκρατία (Favoritism): Αυτή η κλίμακα μετρά ουσιαστικά αρνητικά συναισθήματα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να υποδείξει εάν οι μαθητές έχουν χαμηλή αυτο-εικόνα επίδοσης. Ως κλίμακα μέτρησης των ιδιοτήτων της ομάδας αξιολογεί την ποσότητα των εντάσεων και της φιλονικίας σε μια τάξη.

Δυσκολία (Difficulty): Αναφέρεται στο βαθμό που η σχολική εργασία δυσκολεύει το μαθητή.

Απάθεια (Apathy): Η κλίμακα αυτή συμπληρώνει την έννοια της Συνεκτικότητας. Δείχνει κατά πόσο τα άτομα μέσα στην τάξη αισθάνονται έλλειψη συνάφειας με τις δραστηριότητες, αδιαφορούν για τις σχολικές εργασίες.

Δημοκρατικότητα (Democracy): Αφορά τη δυνατότητα των μαθητών να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων που αφορούν την λειτουργία της τάξης.

Κλίκες (Cliqueness): Οι κλίκες μέσα στην τάξη μπορεί να οδηγήσουν σε εχθρότητες ανάμεσα στα μέλη των διαφόρων ατόμων της τάξης. Προστατεύουν τα άτομα της ομάδας που συνήθως αποτυγχάνουν και μειώνουν την παραγωγικότητά της.

Ικανοποίηση (Satisfaction): είτε αρέσει είτε όχι στους μαθητές η τάξη τους αυτό επηρεάζει τη μάθησή τους. Εάν στους μαθητές δεν αρέσει ο εκπαιδευτικός, οι συμμαθητές ή η σχολική εργασία, η απογοήτευσή τους έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της απόδοσης.

Αποδιοργάνωση (Disorganization): Αναφέρεται στο βαθμό που οι μαθητές θεωρούν πως η τάξη και οι δραστηριότητες είναι κακώς οργανωμένες και προκαλούν σύγχυση.

Ανταγωνιστικότητα (Competitiveness): Αναφέρεται στις ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των μαθητών που μπορεί να επηρεάσουν τη δυναμική των ομάδων.

Για την επεξεργασία και την ανάλυση δε τέθηκαν εκ των προτέρων οι κατηγορίες κωδικοποίησης αλλά προέκυψαν από την ποιοτική ανάλυση του συνόλου των κειμένων (απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις και εργασίες μαθητών). Το πλήθος των κατηγοριών σκιαγράφησε τελικά τις τρεις διαστάσεις του κλίματος της τάξης, τα φυσικά χαρακτηριστικά της αίθουσας, τις διαμαθητικές σχέσεις και τις σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών.

Για την εγκυρότητα και την αποτελεσματικότητα της κατηγοριοποίησης τηρήθηκαν τα κριτήρια της αντικειμενικότητας, της εξαντλητικότητας και της καταλληλότητας. Συγκεκριμένα, για τον έλεγχο της αντικειμενικότητας των κατηγοριών, το υλικό δόθηκε και σε μία άλλη ερευνήτρια για ανάλυση και στη συνέχεια έγινε έλεγχος για ταυτοποίηση των αποτελεσμάτων. Η καταλληλότητα των κατηγοριών στηρίχθηκε στην υπάρχουσα βιβλιογραφία και στη σχετικότητα τους με το υπό διερεύνηση θέμα. Η εξαντλητικότητα επιτεύχθηκε προσθέτοντας την κατηγορία “Διάφορα” σε αυτές που προέκυψαν (Βαμβουκάς, 2001).

Κεφάλαιο 3^ο

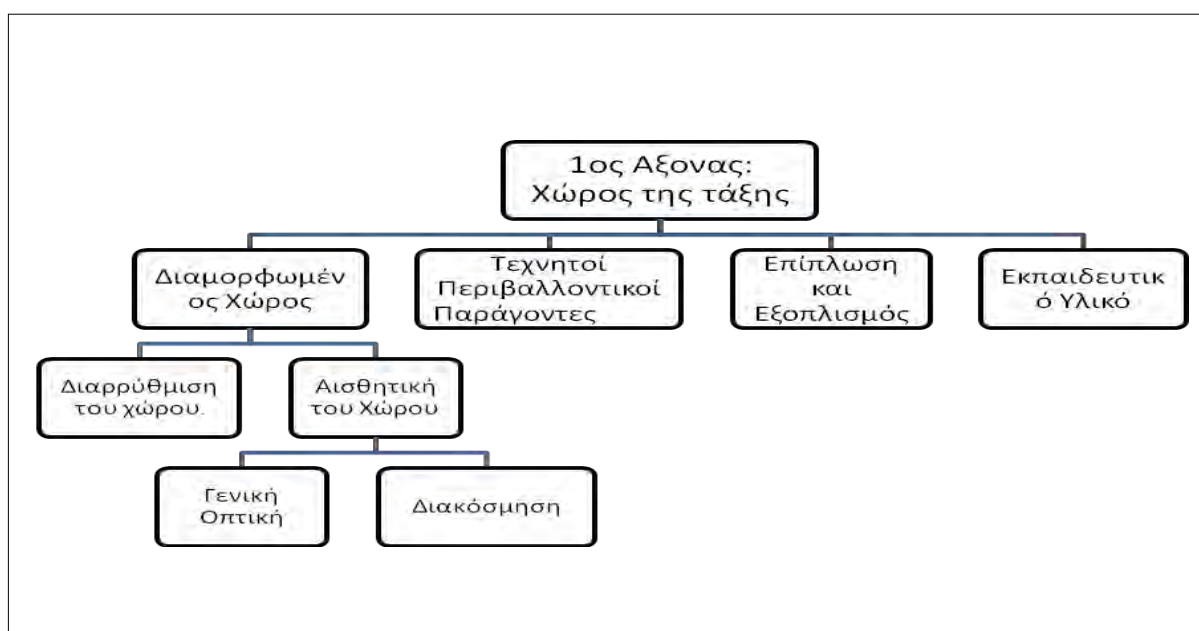
Αποτελέσματα.

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται παρακάτω εμπεριέχουν μέρη που αξιοποιούν το σύνολο των δεδομένων που συλλέχθηκαν μέσω των συνεντεύξεων, των γραπτών εργασιών, της παρατήρησης της Σχολικής Συμβούλου και του ημερολογίου της εκπαιδευτικού. Επιπλέον, ορισμένα σημεία συνοδεύονται από φωτογραφικό υλικό.

Για λόγους δεοντολογίας, στα αποσπάσματα, κάθε παιδί συμβολίζεται με τα αρχικά Μ.Α (Μαθητής Αγόρι) και Μ.Κ (Μαθήτρια Κορίτσι) και έχουν κοινή αρίθμηση από το ένα μέχρι το δεκαοκτώ. Αντίστοιχα τα δεδομένα της προφορικής εργασίας (τελική αξιολόγηση) συμβολίζονται με τα αρχικά ΟΜ.1 (Ομάδα 1) στην οποία ανήκαν οι μαθητές (Μ.Κ2, Μ.Α3, Μ.Κ16, Μ.Α10, Μ.Α15, Μ.Κ5, Μ.Α13, Μ.Α9, Μ.Α8) που ήταν υποστηρικτές της ομαδικής και η ΟΜ.2 (Ομάδα 2) στην οποία ανήκαν οι μαθητές (Μ.Α4, Μ.Α6, Μ.Κ7, Μ.Κ12, Μ.Α18, Μ.Κ14, Μ.Α11, Μ.Α1, Μ.Α17) και ήταν υποστηρικτές της μετωπικής. Η δασκάλα συμβολίζεται με το γράμμα Δ και η Σχολική Σύμβουλος με τα αρχικά Σ.Σ. Τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν στις τρεις χρονικές φάσεις σύμφωνα με τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας.

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων κάθε άξονα θεωρούμε απαραίτητο να παρουσιάζουμε σχηματικά τις κατηγορίες και υποκατηγορίες που προέκυψαν για κάθε άξονα.

Σχεδιάγραμμα 1. Κατηγορίες και Υποκατηγορίες για τον Άξονα του Χώρου

Α) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ.

Πρώτος Άξονας: Χώρος της τάξης.

Διαμορφωμένος χώρος – Διαρρύθμιση της αίθουσας: Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης τα παιδιά περιγράφοντας τον τρόπο διεξαγωγής του μαθήματος αναφέρουν ότι ο χώρος της αίθουσας που χρησιμοποιείται είναι κυρίως ο μπροστινός που έχει τα θρανία και τον πίνακα:

Δ: “Ποιον χώρο χρησιμοποιούμε κυρίως εμείς”;

M.K2: “Κυρίως τον χώρο που κάνουμε μάθημα. (...) Τον μεσαίο, αυτό εδώ, αυτόν που έχουμε τα θρανία”.

Δ: “Τις άλλες περιοχές; Αυτές τις γωνίες, αυτές εκεί, εδώ που είναι άδειος ο χώρος τον χρησιμοποιούμε;”

M.K2: “Όχι.”(...)

M.K2: “Συνήθως το μάθημα το κάνουμε μπροστά. Κάθε μέρα το μάθημα γίνεται έτσι κλασικά, το μόνο “προχό” από το μάθημα είναι ότι κάνουμε σύγχρονο μάθημα”.

Δ: “Εκμεταλλευόμαστε όλο το χώρο που έχει εδώ μέσα;”

M.A13: “Όχι”.

Δ: “Κυρίως ποιο χώρο χρησιμοποιούμε μέσα στην τάξη”;

M.A13: “Το κέντρο”.

Δ: “Θεωρείς όμως ότι ενώ είναι μεγάλη χρησιμοποιούμε κάθε μεριά της; Τους χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους που έχει η τάξη μας”;

M.K8: “Εεε...μερικές φορές”.

Δ: “Μερικές φορές τους χρησιμοποιούμε όλους. Κυρίως ποια περιοχή της τάξης χρησιμοποιούμε;”

M.K8: “Αυτήν εδώ με τον πίνακα πιο πολύ. Εεε...και αυτή εκεί πέρα που βγαίνουμε την πόρτα εεε...και τα παράθυρα όταν τα ανοίγουμε.”

Στο ημερολόγιο της εκπαιδευτικού φαίνεται ο μονοχωρικός χαρακτήρας της αίθουσας

καθώς και η δυσλειτουργία που προκαλεί η διαρρύθμιση του χώρου ορισμένες φορές στα μαθήματα:

“Σήμερα, την ώρα της Ευέλικτης Ζώνης ζήτησα από τα παιδιά να ενώσουμε τα θρανία φτιάχνοντας ένα μεγάλο τραπέζι για να καθίσουμε όλοι κυκλικά. Είναι η τρίτη φορά που κάνουμε μάθημα και χρειάζεται αυτή η αλλαγή διότι οι εργασίες που πρόκειται να γίνουν προτείνουν αυτή τη διάταξη του χώρου. Τα παιδιά όμως είναι αρνητικά στις αλλαγές. Συγκεκριμένα η M.K7 μου είπε “Αχ κυρία ας μην αλλάζουμε πάλι τα θρανία για την Ευέλικτη Ζώνη. Ας κάνουμε το μάθημα όπως γίνονται και τα υπόλοιπα. Μια χαρά θα συζητάμε κι έτσι, αφού είναι ωραία έτσι τα θρανία”. Και αρκετά από τα υπόλοιπα παιδιά συμφώνησαν μαζί της. Γενικώς η αναδιαμόρφωση του χώρου σε ορισμένες χρονικές στιγμές προκαλεί αναστάτωση και φασαρία μέσα στην τάξη. Αν υπήρχε όμως μόνιμα ένας χώρος για την ολομέλεια να μην υπήρχε πρόβλημα. Πώς όμως; Αν προσθέσουμε 20 καρέκλες πίσω στον κενό χώρο, η αίθουσα θα μοιάζει πιο πολύ με αποθήκη..”

Όσον αφορά την ομαδική διευθέτηση των θρανίων, τα παιδιά είναι αρκετά ευχαριστημένα από αυτή την επιλογή.

Δ: “Μπαίνοντας μέσα στην τάξη, τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ; (...) το καλύτερο σημείο;”

M.A3: “Είναι τα θρανία και τα παράθυρα” (...)

Δ: “Όταν λες θρανία τι εννοείς;”

M.A3: “Είναι πολύ ωραία πως είναι έτσι”.

Δ: “Τοποθετημένα”;

M.A3: “Ναι”.

Δ: “Υπάρχει κάτι μέσα στην τάξη που να σ’ αρέσει πολύ; Που χαίρεσαι που το... που υπάρχει κάπου εδώ μέσα, πάνω στους τοίχους ή ...”

M.A6: “Ότι τα θρανία είναι έτσι κολλητά”.

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης με τα παιδιά, τους ζητείτε να αναφέρουν τι θα ήθελαν να γίνει έτσι ώστε να αξιοποιηθούν όλοι οι χώροι της αίθουσας. Οι μαθητές μιλώντας για την τάξη αναφέρουν ότι θα ήταν ωραία αν υπήρχε μία περιοχή καθιστικού καθώς και βιβλιοθήκες και Η/Υ.

M.A1: “Μπορούμε όλοι να φέρουμε από διάφορες μαξιλάρες, να τα βάζουμε εκεί κάτω και να κάνουμε ένα καθιστικό και να κάνουμε εκεί τις ομαδικές εργασίες”.

M.K7: “Θα ήθελα να ήταν όλα στολισμένα, να είχαμε χαλιά το χειμώνα αλλά και το καλοκαίρι δε πειράζει, έτσι υπολογιστές θα είναι ωραία, ε και απ' την άλλη που είπαμε στις μαξιλάρες θα είναι ωραία εσείς να κάθεστε στη μέση και μεις γύρω γύρω άλλος χώρος”.

Διαμορφωμένος χώρος – Αισθητική της τάξης:

α. Γενική Οπτική: Η γενική εικόνα που έχουν τα παιδιά για την τάξη δεν είναι καθόλου καλή. Υποστηρίζουν ότι τους προκαλεί δυσάρεστα συναισθήματα γιατί είναι μία τάξη απεριποίητη, με περιττά έπιπλα μέσα και παλιό εξοπλισμό ο οποίος δεν τους εξυπηρετεί:

Δ: “Όταν μπαίνεις μέσα νιώθεις μια χαρά, μια ευεξία, μια καλή διάθεση”;

M.K2: “Όχι ιδιαίτερα αλλά εντάζει”.

Δ: “Αυτό που σε ενοχλεί και δεν έχεις καλή διάθεση είναι κάτι μέσα από το χώρο μας”;

M.K2: “Από το χώρο είναι νομίζω”.

Δ: “Τι ακριβώς”;

M.K2: “Είναι μια τάξη παραμελημένη, δηλαδή έγινε αυτό εκεί πάνω και ήρθαν το είδαν αλλά δεν έγινε τίποτα”.

M.K2: “Αυτός ο τοίχος δεν μου άρεσε ποτέ είναι απεριποίητος, έχει παντού πατημασιές”.

Μιλώντας για τον πίνακα η ίδια μαθήτρια αναφέρει ότι δε της αρέσει και εξηγεί:

M.K2: “Γιατί μου θυμίζει παλιά ταινία, της Αλίκης Βουγιουκλάκη”.

Αντίστοιχα και οι υπόλοιποι μαθητές αναφέρουν προβλήματα της αίθουσας που τους δυσαρεστούν:

M.A4: “Επίσης οι τοίχοι έχουν πατημασιές και γρατσουνιές”.

M.A3: “Έχει σπάσει τα ... οι κρεμάστρες”.

M.A15: “Εμ, πως υπάρχουν κάποια παλιά πράγματα”.

Δ: “Όπως;”

M.A15: “Ε, βιβλιοθήκη, αυτά εκεί τα θρανία, αυτά”.

M.K8: Και αυτά που είναι στο τζάμι, κάτι αυτοκολλητάκια που τα έχουνε μισοβγάλει.

β) Διακόσμηση: Από τη διακόσμηση της τάξης η οποία περιλαμβάνει δικές τους εργασίες, κατασκευές που έχουν σχέση με το μάθημα αλλά και ζωγραφιές που σχετίζονται με τη σχολική ζωή είναι πολύ ικανοποιημένοι:

Δ: “Τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ όταν μπαίνεις εδώ μέσα;”

Μ.Κ12: “Αυτές οι ιστοριογραμμές”.

Δ: “Τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ εδώ μέσα; Αυτό που το ξεχωρίζεις, που μπαίνεις μέσα και λες “Αυτό είναι πολύ ωραίο” ;

Μ.Κ5: “Γενικά τα παιδιά που είναι εδώ και οι ζωγραφιές που έχουμε κάνει”.

Μ.Α13: “Οι ζωγραφιές που έχουμε κάνει”.

Μ.Α15: “Μου αρέσει ο Αρλεκίνος που υπάρχει μέσα στην τάξη, μου αρέσουν οι αφίσες που έχουμε κάνει”.

Η άσχημη εικόνα της αίθουσας, λόγω του προβληματικού εξοπλισμού, των λερωμένων τοίχων και της ελαττωματικής οροφής, καθώς και ότι η διακόσμησή της είναι ιδιαίτερα ευχάριστη και σημαντική για τα παιδιά φαίνεται και από το καταγεγραμμένο περιστατικό στο ημερολόγιο της εκπαιδευτικού που ακολουθεί καθώς και από τις Εικόνες 1 και 2:

“Το Σαββατοκύριακο που πέρασε είχαμε πολύ άσχημο καιρό με πολλές ώρες βροχής. Το αποτέλεσμα της κακοκαιρίας ήταν να πλημμυρίσει η τάξη και να μεταφερθούμε για μάθημα στην αίθουσα εκδηλώσεων. Αφού καταφέραμε να βολευτούμε κάποια στιγμή με θρανία και καρέκλες, ένας μαθητής μου ζήτησε να ανέβουμε πάνω στην αίθουσα και να ξεκρεμάσουμε όλες τις ζωγραφιές, τις χειροτεχνίες και ότι γενικώς είχαμε φτιάξει για να μη χαλάσουν από την υγρασία. Μαζί του άρχισαν να φωνάζουν και οι υπόλοιποι ότι πρέπει να δράσουμε άμεσα και να “σώσουμε” όπως μπορούμε τις εργασίες μας. Έτσι πήγαμε στην αίθουσα για να ξεκρεμάσουμε όσα είχαμε κάνει.

Πρώτη φορά είδα τους μαθητές μου να νοιάζονται πραγματικά έστω και για κάποια αντικείμενα της αίθουσας. Γενικώς δίνουν την εντύπωση ότι ο χώρος δε τους ενδιαφέρει, δεν τους εκφράζει. Πολλές φορές μαζεύω χαρτάκια από κάτω ή διορθώνω τα μπουφάν τους στις καρέκλες αφού κανείς δε χρησιμοποιεί τις κρεμάστρες. Δεν τους κατηγορώ όμως. Οι κρεμάστρες είναι σπασμένες, η ντουλάπα χαλασμένη και τα πράγματα στοιβαγμένα μέσα σ' αυτή”.

Εικόνα 1: Αισθητική και Προβληματικός Εξοπλισμός της Τάξης.

Εικόνα 2: Αισθητική και Προβληματικός Εξοπλισμός της Τάξης.

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω κατά την περιγραφή του Διαμορφωμένου Χώρου, φαίνεται ότι η Διαρρύθμιση του ενισχύει την επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο στο εσωτερικό της ομάδας καθώς και από ομάδα προς ομάδα. Ωστόσο όμως υστερεί ως προς την μορφή της επικοινωνίας των παιδιών ως ολομέλειας. Ακόμη, διακρίνεται ο μονολειτουργικός χαρακτήρας της αίθουσας αφού δεν αξιοποιούνται όλοι οι χώροι της κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Όσον αφορά την Αισθητική της τάξης, φαίνεται ότι παρόλο που η γενική εικόνα της αίθουσας δεν είναι καθόλου καλή, η διακόσμηση της είναι η μόνη που ικανοποιεί τα παιδιά όπως και η ομαδική διάταξη των θρανίων.

Παρακάτω παρατίθενται συνοπτικά τα αποτελέσματα για την Κατηγορία του Διαμορφωμένου Χώρου και τις υποκατηγορίες του για τον κάθε μαθητή. Για τους μαθητές Μ.Α17 και Μ.Α18 ο πίνακας είναι συμπληρωμένος με παύλες γιατί όπως προαναφέρθηκε δε συλλέχθηκαν δεδομένα από αυτούς:

Πίνακας 1 Διαμορφωμένος Χώρος Πριν την Παρέμβαση

1^{ος} ΑΞΟΝΑΣ: ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ			
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΙΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ		
	ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ	
		ΓΕΝΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ
ΜΑ1	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΜΚ2	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΜΑ3	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΜΑ4	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΚΑΛΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΜΚ5	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΚΑΛΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΜΑ6	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ

	ΧΡΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ		
MK7	ΧΩΡΩΝ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK8	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA9	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΚΑΛΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA10	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
	ΧΡΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ		
MA11	ΧΩΡΩΝ	ΚΑΛΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
	ΧΡΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ		
MK12	ΧΩΡΩΝ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA13	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK14	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
	ΧΡΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ		
MA15	ΧΩΡΩΝ	ΚΑΛΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK16	ΜΟΝΟΧΩΡΙΚΗ	ΑΝΕΛΚΥΣΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA17	-	-	-
MA18	-	-	-

Τεχνικοί Περιβαλλοντικοί Παράγοντες: Τόσο η συνέντευξη με τα παιδιά όσο και η συζήτηση με τη Σχολική Σύμβουλο έδειξαν ότι η τάξη δεν αντιμετωπίζει προβλήματα σχετικά με τη φωτεινότητα, την ατμόσφαιρα και με θέματα ηχορύπανσης.

Στις συνεντεύξεις τα παιδιά μιλώντας γι' αυτά τα χαρακτηριστικά αναφέρουν τα εξής:

Δ: “Θεωρείς ότι η τάξη μας έχει καλή φωτεινότητα;”

M.A10: “Ναι, πάρα πολύ”.

Δ: “Ηχομόνωση;”

M.A10: “Ναι”.

Δ: “Δε σε ενοχλούν δηλαδή φωνές απ' έξω;”

M.A10: “Όχι, καθόλου”.

Δ: “Έχει η τάξη μας πολύ φως;”

M.A11: “Ναι”.

Δ: “Ζέστη έχει;”

M.A11: “Ναι”.

Δ: “Δροσιά το καλοκαίρι; Έχει;”

M.A11: “Ναι.”

Δ: “Έχει θορύβους;”

M.A11: “Δεν έχει”.

M.A4: “Θα του έλεγα ότι είναι πολύ ζεστή τάξη, δεν κάνει κρύο μέσα”.

Δ: “Έχει πολύ φως;”

M.A4: “Ναι, αμέ”.

Δ: “Το καλοκαίρι είναι δροσερή ή σκάμε εδώ μέσα; Δεν αντέχουμε;”

M.A4: “Το καλοκαίρι έχει καύσωνα”.

Δ: “Έξω έχει καύσωνα, μέσα στην τάξη όμως είναι καλά; Μπορούμε να κάνουμε μάθημα;”

M.A4: “Ναι, άμα είναι ανοιχτά τα παράθυρα”.

Δ: “Έχει γενικά ησυχία απ' έξω ή ακούμε φασαρία και δεν μπορούμε να κάνουμε μάθημα;”

M.A4: “Ναι. Έχει”.

Η Σχολική Σύμβουλος μιλώντας με την εκπαιδευτικό για τις αλλαγές στον χώρο της τάξης την καθησύχασε λέγοντας της:

“Μην ανησυχείς καθόλου Ιωάννα μου για τίποτα. Έχεις μία μεγάλη και πολύ φωτεινή αίθουσα, ότι χρώμα και να βάλεις στους τοίχους σου δε θα “μικρύνει” το χώρο. Ούτε θα σου πάρει πολύ χρόνο να την ετοιμάσεις. Αφού τη βάλεις θα ανοίξεις τα παράθυρα και θα στεγνώσει αμέσως. Όλα θα πάνε μια χαρά, θα δεις”.

Τα παιδιά στη συνέντευξη παρότι είναι ευχαριστημένα από τους περισσότερους Τεχνητούς Περιβαλλοντικούς Παράγοντες, φαίνεται ότι το χρώμα της τάξης δε τους αρέσει:

Μ.Κ2: “ Το χρώμα στους τοίχους είναι βέβαια πιο “προχό” από τις άλλες τάξεις. Αλλά δεν νομίζω ότι είναι το κατάλληλο για να γίνει ένα ευχάριστο μάθημα ρε παιδί μου”.

Μ.Κ14: “Θα μου άρεσε πολύ άμα ήταν βαμμένος ο τοίχος με ένα πολύ φωτεινό χρώμα”.

Μ.Α10: “Να ήταν βαμμένοι οι τοίχοι με τα χρώματα που θέλαμε. Πολύχρωμοι τοίχοι”.

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν ο μόνος Τεχνητός Περιβαλλοντικός Παράγοντας που ενοχλεί τα παιδιά φαίνεται να είναι το χρώμα των τοίχων. Παρακάτω εμφανίζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα των μαθητών για τη συγκεκριμένη κατηγορία με τις υποκατηγορίες της:

Πίνακας 2 Τεχνητοί Περιβαλλοντικοί Παράγοντες Πριν την Παρέμβαση.

1ος ΑΞΟΝΑΣ: ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ				
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΕΧΝΗΤΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ			
	ΦΩΤΙΣΜΟΣ	ΗΧΟΜΟΝΩΣΗ	ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	ΧΡΩΜΑ ΤΟΙΧΩΝ
ΜΑ1	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ2	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ3	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ4	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ5	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ6	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ7	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ8	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ9	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ10	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ11	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ12	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΑ13	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ14	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ15	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΚ16	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΕΠΑΡΚΗΣ	ΑΛΛΑΓΗ
ΜΑ17	-	-	-	-
ΜΑ18	-	-	-	-

Επίπλωση και Εξόπλισμος: Τα παιδιά μιλώντας για την αίθουσα εξηγούν ότι έχει έναν βασικό εξοπλισμό, ο οποίος είναι σχετικά παλιός και μερικώς κατεστραμμένος (σπασμένες κρεμάστρες, παλιά βιβλιοθήκη, παλιός πίνακας όπως αναφέρεται στη σελ.59 στα αποσπάσματα των Μ.Κ2, Μ.Α3, Μ.Α15), που “χαλά” την εικόνα της τάξης και μειώνει τη λειτουργικότητα της.

Μ.Κ5: “Θα του έλεγα ότι έχει τα βασικά. Πίνακα, θρανία, καρέκλες, κρεμάστρες εντάξει για να κρεμάς τα πράγματά σου (...) κουρτίνες μέσα, χάρτες αυτά”.

Μ.Κ14: “Θα του έλεγα ότι είναι μία τάξη αρκετά μεγάλη, ότι έχει αυτά που χρειάζεται, αρκετά μέσα...αυτά”.

Επιπλέον αναφέρουν πως θα ήθελαν η τάξη να έχει πίνακα με μαρκαδόρο, ντουλάπια για να τοποθετούν τα προσωπικά τους αντικείμενα καθώς και να αλλαχτούν οι κρεμάστρες. Ακόμη υποστηρίζουν πως η ύπαρξη ενός Η/Υ και η χρήση του διαδικτύου θα τους βοηθούσε να λύνουν τις ασκήσεις:

Μ.Κ7: “Να ήταν ένας με μαρκαδόρους καλύτερα”.

Μ.Α4: “Θα ήθελα μέσα στην τάξη να υπήρχαν τέτοια.. ντουλάπια για να βάζουμε τα πράγματά μας”.

Μ6: “Να αλλάζουμε τις κρεμάστρες. Ναι”.

Μ.Α13: “Να βγάζαμε αυτές εκεί πέρα τις κρεμάστρες και να βάζαμε άλλες”.

Μ.Α10:“(…) Να βάλουμε εκεί δύο υπολογιστές τουλάχιστον για να μπορούμε να βρίσκουμε πληροφορίες από εδώ. Να μη πηγαίνουμε στα σπίτια μας”.

Ακολουθεί ο Πίνακας με τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα κάθε μαθητή για την Κατηγορία “Επίπλωση και Εξοπλισμός”:

Πίνακας 3. Επίπλωση και Εξοπλισμός Πριν την Παρέμβαση

1ος ΑΞΟΝΑΣ: ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ	
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΕΠΙΠΛΩΣΗ & ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΜΑ1	ΒΑΣΙΚΟΣ, ΠΑΛΙΟΣ, ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΜΚ2	ΠΑΛΙΟΣ, ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΜΑ3	ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΜΑ4	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ
ΜΚ5	ΒΑΣΙΚΟΣ
ΜΑ6	ΠΑΛΙΟΣ, ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΜΚ7	ΒΑΣΙΚΟΣ, ΠΑΛΙΟΣ, ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ
	ΠΑΛΙΟΣ, ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ,
ΜΚ8	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ
ΜΑ9	ΕΠΑΡΚΗΣ
	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ, ΠΑΛΙΟΣ,
ΜΑ10	ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΜΑ11	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ
ΜΚ12	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ

ΜΑ13	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ
ΜΚ14	ΒΑΣΙΚΟΣ
ΜΑ15	ΠΑΛΙΟΣ
ΜΚ16	ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ
ΜΑ17	-
ΜΑ18	-

Εκπαιδευτικό Υλικό: Πέρα από τις κατασκευές και τις εργασίες που αναφέρθηκαν και στη διακόσμηση, καθώς και την ύπαρξη χαρτών μέσα στην τάξη που επαρκούν για τα παιδιά χαρακτηριστικό είναι πως ορισμένα εκφράζουν την επιθυμία να αλλάξει το υλικό ανά τακτά χρονικά διαστήματα καθώς και να είναι μοιρασμένο σε θέματα και όχι διάσπαρτο μέσα στην αίθουσα. (Εικόνα 3, 4).

Δ: “Για τους χάρτες; Βρίσκονται σε καλή θέση; Μας βοηθάνε; Τους χρησιμοποιούμε;

Μ.Α13: “Ε.. ναι. Μερικές φορές τους χρησιμοποιούμε. Αλλά πιστεύω πως θα έπρεπε να είναι και οι δύο μαζί”.

Δ: “Τι άλλα πράγματα να βάζαμε;”

Μ.Κ7: “Να βάζαμε πολύ ωραίες ζωγραφιές πάρα πολύ μεγάλες να πιάνουν τον τοίχο, ανάλογα με την εποχή να τον στολίζουμε”.

Εικόνα 3: Παιδαγωγικό Υλικό & Διακόσμηση Διάσπαρτα στην Τάξη

Εικόνα 4: : Παιδαγωγικό Υλικό & Διακόσμηση Διάσπαρτα στην Τάξη

Το σύνολο των αποτελεσμάτων των μαθητών για την τελευταία Κατηγορία του πρώτου άξονα φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4 Εκπαιδευτικό Υλικό Πριν την Παρέμβαση

1ος ΑΞΟΝΑΣ: ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ	
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΥΛΙΚΟ
ΜΑ1	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΚ2	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΑ3	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΑ4	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΚ5	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΑ6	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΚ7	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΚ8	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΑ9	ΕΠΑΡΚΕΣ
ΜΑ10	ΕΛΛΕΙΠΕΣ
ΜΑ11	ΕΠΑΡΚΕΣ

MK12	ΕΠΑΡΚΕΣ
MA13	ΕΠΑΡΚΕΣ
MK14	ΕΠΑΡΚΕΣ
MA15	ΕΠΑΡΚΕΣ
MK16	ΕΠΑΡΚΕΣ
MA17	-
MA18	-

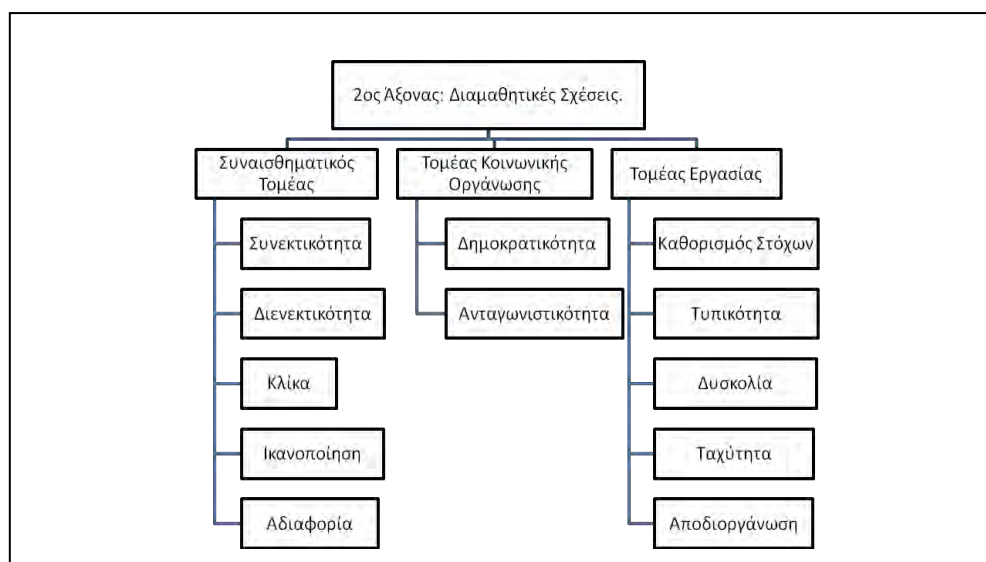
Με βάση τα σχόλια των παιδιών για το χώρο της τάξης τους φαίνεται ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες της τάξης “έβλεπαν” το χώρο ως ένα αφιλόξενο, μη ελκυστικό και μονοχωρικό μέρος, το οποίο είχε άσχημη γενική εικόνα αλλά ικανοποιητική διακόσμηση. Επιπλέον θεωρούσαν ότι επαρκούσε ως προς τους περισσότερους τεχνητούς περιβαλλοντικούς παράγοντες καθώς και ως προς το παιδαγωγικό του υλικό ενώ η επίπλωση και ο εξοπλισμός του παρόλο που ήταν ο βασικός που χρειάζεται μια τάξη, ήταν παλιός και κατεστραμμένος.

Δεύτερος άξονας: Σχέσεις Μαθητών.

Ο δεύτερος άξονας αφορούσε τον τρόπο που βιώνουν οι μαθητές τις μεταξύ τους διαπροσωπικές σχέσεις. Οι απαντήσεις των παιδιών από τη συνέντευξη, οι καταγραφές της εκπαιδευτικού στο ημερολόγιο καθώς και τα σχόλια της Σχολικής Συμβούλου από την Παρατήρηση κατηγοριοποιήθηκαν στις δώδεκα από τις δεκαπέντε κατηγορίες του LEI. Από το σύνολο των κατηγοριών δεν προέκυψαν η Υλικοτεχνική Υποδομή που διερευνήθηκε χωριστά, η Ευνοιοκρατία, η οποία σύμφωνα με τον Ματσαγγούρα (2003) δεν αφορά τις διαμαθητικές σχέσεις αλλά τη σχέση εκπαιδευτικού- μαθητών και η Ποικιλομορφία.

Πριν την ανάλυση θα παρουσιάσουμε όπως και προηγουμένως το σύνολο των κατηγοριών και υποκατηγοριών που προέκυψαν σε ένα σχεδιάγραμμα.

Σχεδιάγραμμα 2. Κατηγοριών – Υποκατηγοριών για τον άξονα των Διαμαθητικών Σχέσεων.

1) Συναισθηματική Οργάνωση:

α) Συνεκτικότητα: Το αίσθημα του “ανήκειν” σε μία ομάδα, που στην προκειμένη περίπτωση την ομάδα αποτελεί το σύνολο των παιδιών, απουσίαζε από την τάξη. Παρόλο που από την αρχή της χρονιάς, οι ομάδες που σχηματίστηκαν στηρίζονταν σε στοιχεία ανομοιογένειας ως προς την ικανότητα αλλά και το φύλο των παιδιών και όχι στις ήδη ανεπτυγμένες φιλίες τους, οι μαθητές δε κατάφεραν να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους. Αν και αναφέρουν ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο, την ώρα του διαλείμματος, επιλέγουν να περάσουν τον ελεύθερο τους χρόνο με συγκεκριμένα άτομα της τάξης ενώ φαίνεται ότι δεν τους ενδιαφέρει να κάνουν παρέα και με τους υπόλοιπους:

Δ: “Σε βοηθάνε;”

M.A10: “Ναι. Κι εγώ τους βοηθάω.”

Δ: “Όλοι;”

M.A10: “Και βοηθάω όλους. (...) Θέλω να τους βοηθήσω”.

Δ: “Εσύ όταν δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση ζητάς τη βοήθεια των παιδιών που είναι στην ομάδα; Θα σε βοηθήσουν ή θα τα κρατήσουν για τον εαυτό τους;”

M.K7: “Όχι, θα με βοηθήσουν”.

Δ: “Εσένα άμα σου ζητήσει κάποιος βοήθεια δείχνεις;”

M.K7: “Ναι. (...) Ε, αφού χρειάζονται βοήθεια τι να κάνω κι εγώ; Κι εγώ άμα ήμουν στη θέση τους...”

Δ: “Θα ήθελες να κάνεις παρέα και με άλλα παιδιά εκτός από αυτούς;”

M.A13: “Ναι”.

Δ: “Δεν κάνεις όμως..”

M.A13: “Όχι”.

Δ: “Δε το προσπαθείς;”

M.A13: “Ε, ναι”.

Δ: “Δεν θα ήθελες να παίζεις μαζί με τους υπόλοιπους;”

M.A3: “Ναι θα ήθελα”.

Δ: “Γιατί δε το κάνεις;”

M.A3: “Εεε γιατί τώρα έχουμε βρει ένα παιχνίδι και παίζουμε και μας αρέσει”.

Επιπλέον, υπάρχουν και ορισμένοι μαθητές που αισθάνονται ότι δεν ανήκουν στο σύνολο της τάξης και ότι δεν έχουν ιδιαίτερες σχέσεις με τα υπόλοιπα παιδιά:

M.K2: “(...) εδώ και μια εβδομάδα έχουμε γίνει εεε πολύ καλές φίλες με την M.K12 και στα διαλείμματα κάνουμε, φτιάχνουμε τα μαλλιά μας (...)”.

Δ: “Αλλιώς άλλες φορές που δε κάνατε παρέα;”

M.K2: “ Άλλες φορές που δε κάναμε παρέα πολύ απλά ήμουν απολύτως μόνη μου, έπαιρνα κάποιο βιβλίο για να ξεχαστώ (...)”.

Δ: “Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα και έχεις δίκιο, οι συμμαθητές σου σε υποστηρίζουν ή θα υποστηρίζουν τον άλλο γιατί τον έχουν περισσότερο φίλο τους;”

M.A3: “Εεε, τώρα άλλοι θα υποστηρίζουν αυτόν κι άλλοι εμένα...άμα είναι κανένας εκεί”.

*Δ: “Υπάρχουν φορές που δεν είναι κανένας να σε υποστηρίζει;
M.A3: “Όχι”.*

Άλλο χαρακτηριστικό σχετικά με την έλλειψη συνοχής στην τάξη είναι ότι οι παρέες χαρακτηρίζονται από έμφυλες στερεοτυπικές αντιλήψεις. Τα αγόρια παίζουν παιχνίδια μόνο με αγόρια και τα κορίτσια αντίστοιχα με τα κορίτσια. Η απόρριψη του γυναικείου φύλου και των επιλογών του είναι αισθητή κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Σχετικά με τα πρόσωπα που επιλέγουν ως παρέα την ώρα του διαλείμματος τα κορίτσια προτιμούν κορίτσια:

M.K7: “Με την M.K8, την M.K5 και την M.K14”.

Και αντίστοιχα τα αγόρια:

M.A1: “Με τον M.A18, τον M.A3 κι ένα παιδί απ' την έκτη”.

Συζητώντας για τα παιχνίδια στο διάλειμμα μία μαθήτρια ανέφερε, σχετικά με το αν θα μπορούσε να παίξει μαζί με τα αγόρια, το εξής:

M.K5: “Ναι θα ήθελα αλλά μόνο όταν (παύση) θέλω να είναι για παράδειγμα και άλλα κορίτσια. Να μην είναι μόνο αγόρια και μόνο εγώ. Να είναι και κανά δύο άλλα κορίτσια”.

Ο τρόπος που αντιμετωπίζονται τα κορίτσια από τα αγόρια φαίνεται και από τις αποφάσεις που παίρνουν για να γίνει μια εργασία:

M.K5: “Αλλά το μόνο που θα πουν τα αγόρια, νομίζω θα πουν: “Σιγά μη βάλουμε ροζ. Είναι κοριτσίστικο χρώμα”.

Σε άλλο περιστατικό που αφορά διαφωνία των μαθητών στο διάλειμμα μια μαθήτρια αναφέρει:

Δ: “Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα οι συμμαθητές σου θα πάρουν το δικό σου μέρος ή θα πάρουν του άλλου; Τι πιστεύεις;”

M.K14: “Αν μαλώσω με ένα αγόρι θα πάρουν το μέρος του αγοριού”.

Οι περισσότερες προτιμήσεις για τη διαμόρφωση της ομάδας δείχνουν κάτι αντίστοιχο με τις επιλογές που γίνονται στο διάλειμμα. Ένας μαθητής αναφερόμενος στα άτομα που θα ήθελε να έχει η ομάδα του προτείνει και δύο κορίτσια. Εξηγεί όμως ότι τις βάζει στην ομάδα γιατί τις θέλει άλλος συμμαθητής του και όχι ο ίδιος:

M.A6: “Βασικά, επειδή τέτοιο, ε, ο M.A17 τις θέλει. Εγώ (διακόπτεται)

Δ: “Εσύ δε τις θες δηλαδή;”

M.A6: “Δε τις θέλω”.

Στο ημερολόγιό της η εκπαιδευτικός μιλώντας για τις σχέσεις αγοριών – κοριτσιών αναφέρει:

“Βρισκόμαστε στα μέσα του δευτέρου τριμήνου σχεδόν. Σήμερα ήταν και πάλι “day free”. Μπαίνοντας το πρωί στην αίθουσα βρήκα μία ομάδα αγοριών, μία ομάδα κοριτσιών και άλλη μία ομάδα από πέντε αγόρια και την M.K16 όρθια. Εκείνη παρακαλούσε κάποιο από τα κορίτσια να έρθει μαζί της για να καθίσει στην άλλη ομάδα. Όλη η διαδικασία διήρκεσε τουλάχιστον δεκαπέντε

λεπτά. Υπήρχε μεγάλο πρόβλημα. Τα αγόρια δε σηκώνονταν να πάνε να καθίσουν στην κοριτσίστικη ομάδα. Τη λύση την έδωσε η Μ.Κ2, η οποία πήγε και έκατσε μόνη της στην ομάδα των αγοριών δηλώνοντας ότι δεν έχει πρόβλημα και ότι δεν είναι ρατσίστρια.

Το ότι τα αγόρια ενοχλούνταν από τις μεικτές ομάδες είχε φανεί από το Σεπτέμβρη, όταν την πρώτη φορά που κάθισαν μαζί δυσανασχέτησαν στην ιδέα ότι θα μοιράζονταν το ίδιο θρανίο με τα κορίτσια. Θεωρούσα όμως ότι το πρόβλημα αυτό το είχαμε ξεπεράσει μετά από τόσους μήνες. Γιατί αντιδρούν με αυτό τον τρόπο; Πώς θα τους κάνω να αποδεχτούν το άλλο φύλο;”

β) Διενεκτικότητα: Οι τσακωμοί ήταν αρκετά συχνοί σε μία κυρίως από τις τρεις ομάδες κατά τη διάρκεια του μαθήματος:

Δ: “Θεωρείς ότι με την Μ.Κ2 δε θα μπορούσατε να συνεργαστείτε;”

Μ.Α10: “Θα μπορούσαμε αλλά θα με κορόιδευε, θα πέρναγε το δικό της και θα έκανε ότι ήθελε στην ομάδα”.

Δ: “Επιλέγεις δηλαδή να παρατήσεις την ομάδα και να το κάνεις μόνη σου ε;”

Μ.Κ2: “Επιλέγω να παρατήσω την ομάδα ναι και να το κάνω μόνη μου. Προκειμένου να το κάνω με αυτόν που είναι σίγουρο ότι θα φέρει τσακωμό μαζί του”.

Αρκετές ήταν και οι προστριβές με ένα μαθητή της τάξης όχι μόνο με την ομάδα του αλλά και με τους περισσότερους μαθητές της τάξης. Ρωτώντας τα παιδιά στη συνέντευξη αν υπάρχει κάποιος συμμαθητής τους που δε θα τον ήθελαν μέσα στην τάξη ή στην ομάδα, απαντούν με σαφήνεια:

Μ.Α1: “ο Μ.Α6”.

Μ.Κ2: “Ναι, ο Μ.Α6”.

Μ.Κ16: “Ε, δε θα ήθελα να κάτσω με τον Μ.Α6. Αυτόν μόνο”.

Μ.Κ14: “Με τον Μ.Α6 δε θέλω με τίποτα γιατί ξέρετε τι κάνει;”

Σχετικά με τις διενέξεις, η εκπαιδευτικός αναφέρει στο ημερολόγιο της τα προβλήματα που έχει η μία από τις τρεις ομάδες:

“Πάλι σήμερα αυτή η ομάδα δε κατάφερε να ολοκληρώσει την εργασία. Η Μ.Κ2 τσακώνεται με τον Μ.Α6 και στη συνέχεια εμπλέκεται στον καβγά και η υπόλοιπη ομάδα. Αν άλλαζε θέση στο Μ.Α6 δε θα έλυνε το πρόβλημα. Θα το μετέφερα απλώς στην άλλη ομάδα. Όλοι δυσανασχετούν αν αναφερθώ σε αλλαγή των ομάδων. Φοβούνται να μην βρεθεί στη δική τους ο Μ.Α6. Τι να κάνω με αυτό το παιδί; Δε το θέλει κανείς! Ίσως, αν έδινε εργασίες που να βρίσκονται πιο κοντά στις δικές του δυνατότητες και τα ενδιαφέροντα του, να τον απασχολούσα και έτσι να μην δημιουργούσε φασαρίες. Ή να έκανα μία συζήτηση μαζί του για να καταλάβω γιατί αντιδρά έτσι”.

γ) Κλίκες: Σχετικά με την ύπαρξη κλίκας ή όχι μεταξύ των παιδιών, η εκπαιδευτικός δεν είχε αντιληφθεί ότι υπάρχουν. Η συνέντευξη όμως με ορισμένα παιδιά έδειξε το αντίθετο:

Δ: “... Αν για παράδειγμα δεν ερχόταν στην εκδρομή ο Μ.Α18 που κάνετε παρέα και ο Μ.Α3 θα 'θελες να έρθεις;”

Μ.Α1: “Όχι”.

Δ: “Θα ήθελες να δοκιμάσεις να κάνεις παρέα και με άλλα παιδιά;”

Μ.Κ16: “Ναι”.

Δ: “Γιατί δε το κάνεις όμως;”

M.K16: “Ε, γιατί μου θυμώνει ο ένας”.

Δ: “Α, γίνονται παρεξηγήσεις. Αν κάνατε παρέα όλοι μαζί;”

M.K16: “Μπορεί ένα άτομο να μη τους ήθελε”.

Δ: “Δηλαδή ποιον; Να πάρουμε ας πούμε για παράδειγμα... Έστω ότι είσαι εσύ με την M.K14 και έρχεται ο M.A9 να παίζει μαζί σας”.

M.K16: “Εντάξει εννοώ άτομα όπως ο M.A11, η M.K12, ο M.A18”.

Δ: “Αυτούς δε τους θέλετε ε;”

M.K16: “Εμ, δε θα το 'λέγα ότι έχει καλές σχέσεις μαζί τους”.

δ) Ικανοποίηση: Αρκετά παιδιά στη συνέντευξη εξέφρασαν μεγάλη απογοήτευση για τους συμμαθητές και τη συμπεριφορά που είχαν απέναντί τους. Αυτό πολλές φορές τους έκανε να επιθυμούν να βρίσκονται σε άλλη τάξη για να κάνουν μάθημα:

Δ: “Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι... έχει τύχει να αισθανθείς ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη; Με άλλους μαθητές; Με άλλα παιδιά;”

M.K7: “Όταν με κοροϊδεύουν, ναι”.

Δ: “Υπάρχουν φορές που σκέφτεσαι ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη, με άλλα παιδιά;”

M.A1: “Ναι”.

ε) Αδιαφορία: Μιλώντας για τις εργασίες φάνηκε ότι ορισμένες φορές δεν είχαν ενδιαφέρον για τα παιδιά. Γι' αυτό και κάποιοι δε πρόσεχαν την ώρα του μαθήματος και δεν ασχολούνταν με την εργασία που είχε ανατεθεί στην ομάδα. Την άφηναν να γίνει από τους υπόλοιπους και εκείνοι συζητούσαν για άσχετα θέματα:

Δ: “Άλλες φορές τι γίνεται;”

M.K7: “Άλλες φορές ας πούμε διάβαζε ο M.A10 το κείμενο κι εμείς βαριόμασταν να το ακούσουμε το κείμενο.”

Δ: “Υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα σου που δε συμμετέχει πολύ στις εργασίες; Αυτές τις ομαδικές;”

M.A15: “Μερικές φορές ο M.A17 γιατί μιλάει. Μερικές φορές, όχι πάντα, ο M.A13 μιλάει με τον M.A17. Οι άλλοι συνεργαζόμαστε”.

Στο ημερολόγιο είναι καταγεγραμμένο το εξής περιστατικό:

“Σήμερα πάλι σχεδόν οι μισοί ήρθαν αδιάβαστοι στη Γεωγραφία. Η αδιαφορία τους για το μάθημα είναι αισθητή και κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Κάποιοι δε ξέρουν σε ποια σελίδα είμαστε, άλλοι την ώρα που συζητάμε ρωτάνε να μάθουν σε πόση ώρα θα χτυπήσει το κουδούνι. Νομίζω πως πρέπει να βρω τρόπους να κάνω το μάθημα πιο ενδιαφέρον. Ίσως αν το έκανα σα παιχνίδι ερωτήσεων, που κάθε ομάδα να κέρδιζε βαθμούς”.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται συνοπτικά τα αποτελέσματα για κάθε μαθητή σχετικά με τη Συναισθηματική Οργάνωση.

Πίνακας 5 Συναισθηματικός Τομέας Πριν την Παρέμβαση.

2ος ΑΞΟΝΑΣ : ΔΙΑΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ					
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ					
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤ.	ΔΙΕΝΕΚΤΙΚ.	ΚΛΙΚΑ	ΙΚΑΝΟΠ.	ΑΔΙΑΦ.
ΜΑ1	ΜΕ ΚΑΠΟΙΑ ΑΓΟΡΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ2	ΟΧΙ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ3	ΜΕ ΚΑΠΟΙΑ ΑΓΟΡΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΑ4	ΜΕ ΚΑΠΟΙΑ ΑΓΟΡΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
	ΜΕ ΚΑΠΟΙΑ				
ΜΚ5	ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΑ6	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΑΓΟΡΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Κ2)	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΚ7	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Κ2)	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ8	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Κ2)	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ9	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ10	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ11	ΜΕ ΟΛΟΥΣ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ12	ΜΕ ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ13	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΚ14	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ15	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ16	ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ	ΝΑΙ (ΕΙΔΙΚΑ Μ.Α6)	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ17	-	-	-	-	-
ΜΑ18	-	-	-	-	-

2) Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης:

στ) Δημοκρατικότητα: Γενικώς, παρά τις διαφωνίες και τα προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζουν τα παιδιά κατά τη διάρκεια των ομαδοσυνεργατικών ασκήσεων, οι αποφάσεις που παίρνουν ακολουθούν δημοκρατικές αρχές:

Δ: “Α, μάλιστα. Όταν κάνετε μια άσκηση σε συνεργασία και προτείνεται όλοι από μια λύση, ποια λύση διαλέγεται τελικά; Πώς τη διαλέγεται;”

Μ.Κ16: “Εμ, με την πλειοψηφία, έτσι νομίζω το λένε”.

Δ: “Τι κάνετε συνήθως δηλαδή;”

Μ.Κ12: “Αυτή που συμφωνούν οι περισσότεροι, αυτή διαλέγουμε.”

ζ) Ανταγωνιστικότητα: Η διάσταση αυτή αποτελούσε χαρακτηριστικό των άριστων μαθητών μέσα στην τάξη. Μία άριστη μαθήτρια αναφέρει στη συνέντευξη πως όταν δυσκολεύεται και ζητά βοήθεια από μία εξίσου άριστη μαθήτρια δε την παίρνει:

Δ: “Και τι σου είπε;”

Μ.Κ2: “Μου ‘κανε έτσι (νόημα να μη μιλάει) γιατί ήθελε ησυχία γιατί οι άλλοι γράφανε και ήταν σωστό να μου κάνει αυτή την κίνηση αλλά πιστεύω ότι ο καθένας έχει έναν εγωισμό, όπως κι εγώ, επάνω του και τα κρατάει για τον εαυτό του...”

Άλλος διάλογος που φανερώνει στοιχεία ανταγωνισμού:

Δ: “Ωραία. Όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις μια άσκηση, ζητάς να σε βοηθήσει η ομάδα σου;”

Μ.Κ16: “Εμ, όχι δε το έχω κάνει αυτό”.

Δ: “Γιατί;”

Μ.Κ16: “Εμ, έτσι. Θέλω να τα λύνω μόνη μου”.

Για την ανταγωνιστικότητα η δασκάλα γράφει:

“ Σήμερα λάβαμε μέρος σε ένα διαγωνισμό έκθεσης για την αναγκαιότητα των φρούτων στην καθημερινή μας ζωή. Ορισμένοι μαθητές έβαλαν ανάμεσα τους, κασετίνες ανοιχτές, βιβλία και γύρισαν πλάτες μεταξύ τους. Είχε μεγάλη σημασία γι' αυτούς να διακριθούν. Πώς γίνεται να μειώσεις τον ανταγωνισμό σε μια τάξη;”

Στον πίνακα 6 φαίνονται συνοπτικά τα αποτελέσματα για τον τομέα της Κοινωνικής Οργάνωσης για κάθε μαθητή πριν την παρέμβαση:

Πίνακας 6 Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης Πριν την Παρέμβαση

2ος ΑΞΟΝΑΣ: ΔΙΑΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ		
ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ		
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
MA1	NAI	OXI
MK2	OXI	NAI
MA3	NAI	OXI
MA4	NAI	OXI
MK5	NAI	OXI
MA6	OXI	NAI
MK7	NAI	NAI
MK8	NAI	NAI
MA9	NAI	OXI
MA10	NAI	OXI
MA11	NAI	OXI
MK12	NAI	OXI
MA13	NAI	OXI
MK14	NAI	NAI
MA15	NAI	NAI
MK16	NAI	NAI
MA17	-	-
MA18	-	-

3) Τομέας εργασίας:

η) Δυσκολία: Κάποιοι μαθητές εξέφρασαν ότι δυσκολεύονται με τις εργασίες που έχουν, άλλος περισσότερο και άλλος λιγότερο:

Σ.Σ: “Θεωρείς ότι ο δάσκαλος σου, σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να

κάνεις”;

M.K5: “Ε, κάποιες φορές νομίζω ναι”.

Δ: “Αν κάποιος από αυτούς σου ζητούσε τη δική σου βοήθεια, εσύ θα βοηθούσες”;

M.A6: “Ανάλογα”.

Δ: “Ανάλογα με το ποιος θα σου ζητούσε βοήθεια”;

M.A6: “Όχι. Ανάλογα αν μπορώ”.

Και στο ημερολόγιο της εκπαιδευτικού γίνεται αναφορά στη δυσκολία των εργασιών:

“... Οι ασκήσεις στο σπίτι είναι πάντα τόσο εύκολες και μέσα στην τάξη τόσο δύσκολες!!! Ερχόμαστε απ' το σπίτι με λυμένες ασκήσεις και ακούγονται και σχόλια του τύπου: «Καλά κυρία οι ασκήσεις ήταν γελοίες!», «Κύρια πανεύκολες οι ασκήσεις!». Την ίδια στιγμή μέσα στην τάξη ζητάω να βγάλουμε τετράδιο και ζητάω τις ίδιες ασκήσεις αλλάζοντας απλά τα νούμερα και τη διατύπωση. Στην τάξη όμως οι ασκήσεις δεν είναι πια γελοίες, τα τετράδια των περισσότερων μαθητών για αρκετή ώρα είναι άδεια. Και τα χέρια σηκώνονται διστακτικά για να τις λύσουν στον πίνακα. Δε μπορώ να βάλω όμως πιο εύκολες ασκήσεις αφού το βιβλίο των Μαθηματικών έχει άλλες απαιτήσεις. Άλλωστε υπάρχουν και παιδιά που τα καταφέρνουν. Ίσως αν τους έβαζα να λύνουν τις ασκήσεις σε ομάδες των δύο, που θα αποτελούνταν από ένα μέτριο και ένα καλό μαθητή και μετά σηκώνονταν η ομάδα να λύσει το πρόβλημα.. Ίσως έτσι να μειώνονταν το αίσθημα της δυσκολίας που έχουν ορισμένοι”.

Θ) Τυπικότητα: Η κατηγορία αυτή εμφανίζεται μέσα από το διάλογο με τους μαθητές με αρνητικό πρόσημο. Οι περισσότεροι παραπονιούνται ότι οι συμμαθητές τους, τους κοροϊδεύουν για την εξωτερική τους εμφάνιση, για το όνομά τους ή και για τις δυνατότητες τους στα μαθήματα.

Δ: “Απ' τους άλλους νιώθεις ότι δε σε συμπαθούν”;

M.A1: “Ε, όχι απλά μερικές φορές με κοροϊδεύουν... Με λένε διάφορα..”.

Δ: “Νιώθεις δηλαδή ότι οι συμμαθητές σου δε σου συμπεριφέρονται σωστά”;

M.K2: “Μπορεί και εγώ... ε.. δε ξέρω αν αυτοί.. κάποιες φορές το νιώθω και αυτό αλλά μετά αναρωτιέμαι αν εγώ δε τους φέρομαι καλά και μετά το κάνουνε κι αυτοί.”

Και στο ημερολόγιο της εκπαιδευτικού υπάρχει καταγεγραμμένο αντίστοιχο περιστατικό:

“Σήμερα, στο διάλειμμα, την ώρα της εφημερίας παρατηρούσα τους M.A6, M.A4, M.A17, M.A13, M.A9 και M.A10 που έπαιζαν κυνηγητό. Σε όλη τη διάρκεια του διαλείμματος κυνηγούσε μόνο ο M.A4. Η αλήθεια είναι ότι έτρεχε πιο αργά από τους άλλους και δε μπορούσε να τους πιάσει. Δυστυχώς όμως άκουγα και σχόλια από τους άλλους του τύπου “Τρέχα γυαλάκια να μας πιάσεις”, “Χα, δε μπορεί ο χαζός να πιάσει κανέναν”. Σταμάτησα το παιχνίδι, τους φώναξα όλους κοντά μου και μίλησα στον M.A4:

“- Παιδί μου τους ακούς που σε κοροϊδεύουν”;

- .....

- Μη σκύβεις το κεφάλι και πες μου.

-Ναι, τους ακούω.

- Σε ενοχλεί;

-Ναι.

- Και γιατί δε τους μιλάς και τους αφήνεις να το κάνουν; Αν δε τους πεις ότι αυτό σε πειράζει πώς θα το καταλάβουν;(...)”

“(...) Ακόμα και η Σύμβουλος που ήρθε μέσα στην τάξη μόνο για μία ώρα κατάλαβε ότι η συμπεριφορά του M.A6 ξεπερνά τα όρια. Δεν ήταν και δύσκολο βέβαια. Όλη την ώρα πεταγόταν,

της μιλούσε στον ενικό και την ειρωνευόταν. Μου είπε χαρακτηριστικά:

“Τον μικρό εκεί κάτω πρόσεξε τον λίγο παραπάνω. Πρέπει να σας κάνει τη ζωή δύσκολη εδώ μέσα.””.

ι) Ταχύτητα Εργασίας: Όσον αφορά την ταχύτητα στον τρόπο εργασίας ορισμένων παιδιών φαίνεται ότι η δασκάλα σέβεται τις ιδιαιτερότητες και τις αδυναμίες του κάθε μαθητή της. Οι συμμαθητές όμως δεν έχουν την ίδια στάση και επικρίνουν αυτούς που καθυστερούν.

Πιο συγκεκριμένα, στη συνέντευξη της η μαθήτρια Μ.Κ7 εκφράζοντας έμμεσα και κάποια στοιχεία ανταγωνισμού, αναφέρει ότι δε θα ήθελε τον Μ.Α1 μέσα στην τάξη επειδή αργεί να κάνει τις ασκήσεις του.

Δ: “Δε θα τον ήθελες;

Μ7: “ Όχι, γιατί ρε παιδί μου, αυτός δε μπορεί λίγο. Επειδή εμείς αργούμε λίγο μέσα στο μάθημα και αυτά”.

Αντίστοιχα η δασκάλα γράφει στο ημερολόγιο για τη μαθήτρια Μ.Κ7 και τον μαθητή Μ.Α1 τα εξής:

“Σήμερα ήταν η μέρα για να αλλάξουμε ομάδες. Καθώς ανακοίνωνα στα παιδιά τις νέες τους ομάδες η Μ.Κ 7 μου έκανε νόημα να πάω κοντά της και μου ζήτησε χαμηλόφωνα να βάλω τον Μ.Α1 σε άλλη ομάδα αντί στη δική της. Όταν τη ρώτησα αν της έχει κάνει κάτι και δε τον θέλει μου απάντησε πως δεν έχει κάτι μαζί του και ότι το πρόβλημα της είναι πως αργεί πολύ όταν κάνουμε ασκήσεις και έτσι η ομάδα αργεί να τελειώσει. Δεν είναι η πρώτη φορά που η Μ.Κ7 ενοχλείται κάτι τέτοιο. Έχει τύχει και στα Μαθηματικά να σηκώσω τον Μ.Α1 στον πίνακα και να την ακούσω να λέει “Ωχ...αυτός σηκώθηκε; Καληνύχτα σας και όταν το λύσει ξυπνήστε με”. Και δυστυχώς το σχόλιο δε το άκουσα μόνο εγώ..”

Το παραπάνω περιστατικό δεν είναι το μόνο. Και άλλη στιγμή στο ημερολόγιο της η δασκάλα περιγράφει αντίστοιχες αντιδράσεις μαθητών απέναντι σε παιδιά που αργούν να λύσουν την άσκηση:

“Η Μ.Κ5 λύνει άσκηση στον πίνακα. Κάποια στιγμή κολλάει και δίνοντας της χρόνο να σκεφτεί άρχισαν να ακούγονται από κάτω αναστεναγμοί “Πφφφ” και σχόλια του τύπου “Άντε... άντε Μ.Κ5”, “Ωχ..τόρα θα κάνει καμιά ώρα να το λύσει”. Άλλοι ξάπλωναν στα θρανία και κάποιοι άρχιζαν μεταξύ τους τα πειράγματα. Έκανα νόημα να ησυχάσουν και ζήτησα σεβασμό απέναντι στη συμμαθήτρια τους. Η τάξη επανήλθε. Ήθελα να της δώσω χρόνο να το λύσει μόνη της γιατί ήξερα ότι στο τέλος θα τα κατάφερνε. Αλλά η Μ.Κ5 παρόλο που έλυσε την άσκηση επέστρεψε στη θέση της στεναχωρημένη και όχι δικαιωμένη που τα κατάφερε. Ίσως αν ζητούσα απ' όλη την τάξη να βοηθήσουμε λίγο τη συμμαθήτρια μας ή έστω αν τη βοηθούσα εγώ να απέφυγα τη δημιουργία “κακής” ατμόσφαιρας”.

Η ίδια η Μ.Κ5 στη συνέντευξη της αναφέρει:

Δ: Ωραία, λοιπόν.. στον πίνακα σηκώνεσαι εύκολα για να λύσεις μια άσκηση;

Μ.Κ5: Κάποιες φορές ναι, κάποιες φορές και όχι. Γιατί κάποιες φορές για παράδειγμα με τα προβλήματα στα μαθηματικά, κομπλάρω και τα ξεχνάω και έτσι νομίζω οι από κάτω θα βαριούνται τι να κάνουν. Και θα περιμένουν... μέχρι να το λύσω...και αυτά.

κ) Αποδιοργάνωση: Η Σχ. Σύμβουλος στην καταγραφή των παρατηρήσεών της ανέφερε ότι:

“Τα παιδιά δε φαίνεται να γνωρίζουν τις αρχές της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου: καταμερισμός αρμοδιοτήτων σιωπηρή εργασία”.

Η παρατήρηση της επιβεβαιώνεται απ' όσα έχουν ειπωθεί ως τώρα. Από τη συνέντευξη με τα παιδιά φάνηκε ότι οι δραστηριότητες δεν ήταν καλά οργανωμένες. Παρόλο που καταλάβαιναν ποιος ήταν ο στόχος της εργασίας, δεν είχαν κατανοήσει τον τρόπο που πρέπει να δουλέψουν ομαδικά για τον πετύχουν. Αυτό προκαλούσε προβλήματα και ιδιαίτερη φασαρία μέσα στην τάξη:

M.K5: “Ε, όχι εργαζόμαστε, συνεργαζόμαστε μεταξύ μας αλλά κάποιες φορές υπάρχουν κάποια προβλήματα που θες να κάθεται μόνος σου”.

M.K5: “Ο Μ.Α.6, γιατί όταν κάναμε εργασίες, δεν έκανε τίποτα και απλώς χαζογελούσε και μετά παραπονιόταν ότι δεν του βάζουμε να κάνει τίποτα”.

M.A1: “Ναι, αλλά μερικές φορές δε μπορούμε να συνεννοηθούμε”.

M.A10: “Σε κάποια παιδιά δεν το λένε, δηλαδή μία φορά η Μ.Κ8 είχε συνεννοηθεί με την Μ.Κ7 και τον Μ.Α9 και με μένα και πήγα να το πω στην Μ.Κ12 αλλά πρόλαβε και το είπε η Μ.Κ8 σε σας.”

Δ: “Α, το τι θα κάνατε;”

M.A10: “Ναι”.

Δ: “Οπότε δε πήρατε υπόψη σας τη γνώμη της Μ.Κ12;”

M.A10: “Ναι”.

Δ: “Πότε επιλέγεις να δουλέψεις μόνος σου;”

M.A15: “Όταν μπορούν να κάνουν κάτι μόνο αυτοί”

Δ: “Νιώθεις δηλαδή ότι δε σε υπολογίζουν μέσα στην ομάδα;”

M.A15: “Όχι, απλώς μερικές φορές είναι πιο πάνω αυτοί”.

Στο ημερολόγιο είναι καταγεγραμμένο το εξής περιστατικό:

“Σήμερα το πρωί μας έκανε παρατήρηση ο Διευθυντής για τη φασαρία μέσα στην τάξη. Κάναμε επανάληψη στη γλώσσα φτιάχνοντας ομαδικά ιστορίες που είχαν τα γραμματικά φαινόμενα που δουλέψαμε στο κεφαλαίο. Είναι μία εργασία που γενικώς ενθουσιάζει τα παιδιά και δουλεύουν με όρεξη. Εμένα όμως η φασαρία μου φαίνεται λογική. Δεκαοχτώ παιδιά μιλούν ταυτόχρονα μεταξύ τους. Πώς είναι δυνατό να υπάρχει ησυχία;”

λ) Καθορισμός στόχων: Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, παρά την ελλιπή οργάνωση των δραστηριοτήτων, ο στόχος της εργασίας ήταν κατανοητός και σαφής στα παιδιά:

Δ: “Πώς καταλήγετε στη σωστή λύση; συνήθως διαλέγετε τη λύση αυτουνού που είναι πιο συμπαθής ή αυτουνού που είναι πιο σωστή;”

M.A1: Αυτή που είναι πιο λογική, πιο σωστή.

Δ: Ακόμα κι αν είναι η λύση του Μ.Α6 που δε τον συμπαθείτε;”

M.A1: Ναι”.

μ) Άλλο: Υπάρχουν και ορισμένα σημεία μέσα στη συνέντευξη που δεν ταιριάζουν σε καμία

από τις κατηγορίες που αναφέραμε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το απόσπασμα του παρακάτω διαλόγου:

Δ: “Ποιοι είναι αυτοί που δε θες με τίποτα μέσα στην ομάδα;”

M.A15: “M.K2 και σίγουρα ο M.A6”.

Δ: “Με την M.K2; Γιατί την M.K2 καθόλου;”

(...)

Δ: “Δεν ταιριάζετε δηλαδή;”

M.A15: “Ναι”.

Δ: “Με τον M.A6;

(...)

M.A15: “Ναι δεν παίζω μαζί τους. Δεν είναι ότι δε τους συμπαθώ είναι ότι δεν πολυπαίζουμε και δεν έχουμε κάτι κοινό μαζί”.

Στον πίνακα 7 που ακολουθεί αναφέρονται συνοπτικά τα αποτελέσματα για τον Τομέα Εργασίας για κάθε μαθητή.

Πίνακας 7 Τομέας Εργασίας Πριν την Παρέμβαση

2ος ΑΞΟΝΑΣ : ΔΙΑΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ					
ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ					
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΚΑΘΟΡ. ΣΤΟΧΩΝ	ΤΥΠΙΚΟΤ.	ΔΥΣΚΟΛΙΑ	ΤΑΧΥΤΗΤΑ	ΑΠΟΔΙΟΡΓ.
MA1	NAI	OXI	NAI	NAI	NAI
MK2	NAI	OXI	OXI	NAI	NAI
MA3	OXI	OXI	OXI	NAI	NAI
MA4	NAI	OXI	NAI	NAI	NAI
MK5	NAI	OXI	NAI	NAI	NAI
MA6	NAI	OXI	NAI	NAI	NAI
MK7	OXI	OXI	OXI	OXI	NAI
MK8	NAI	OXI	OXI	OXI	NAI
MA9	NAI	NAI	OXI	OXI	NAI
MA10	NAI	OXI	OXI	NAI	NAI
MA11	OXI	NAI	OXI	OXI	NAI
MK12	OXI	OXI	OXI	NAI	NAI
MA13	NAI	OXI	NAI	OXI	NAI
MK14	OXI	OXI	NAI	NAI	NAI
MA15	NAI	OXI	NAI	OXI	NAI
MK16	OXI	OXI	OXI	OXI	NAI
MA17	-	-	-	-	-
MA18	-	-	-	-	-

Βάσει των δεδομένων από τις συνεντεύξεις των μαθητών αλλά και τις παρατηρήσεις της Σχολικής Συμβούλου καθώς και τις καταγραφές της δασκάλας φαίνεται ότι το κλίμα της τάξης

χαρακτηρίζεται από έντονες διενέξεις κυρίως με τον μαθητή Μ.Α6 αλλά και μεταξύ άλλων παιδιών. Η συνοχή αφορά παρέες των δύο έως τεσσάρων ατόμων κυρίως του ίδιου φύλου, η οποία ορισμένες φορές είναι πολύ δυνατή που παραπέμπει σε κλίκες. Επίσης διαπιστώθηκε πως υπάρχει αδιαφορία από την πλευρά των μαθητών για τις εργασίες είτε λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος γι' αυτές είτε λόγω δυσκολίας του έργου.

Άλλο χαρακτηριστικό είναι η έλλειψη ικανοποίησης για τους συμμαθητές που οφείλεται κυρίως στην “κακή” συμπεριφορά αρκετών που κοροϊδεύουν και μιλάνε άσχημα στα παιδιά της τάξης. Η ανταγωνιστικότητα φαίνεται να κυριαρχεί ανάμεσα στους άριστους μαθητές, τους οποίους ενοχλεί και ο πιο αργός ρυθμός που εργάζονται ορισμένα άτομα μέσα στην τάξη.

Τέλος, το σύνολο των παραπάνω προβλημάτων αναδεικνύει την αποδιοργάνωση που κυριαρχεί στον τρόπο εργασίας των παιδιών παρά τις αρχές της δημοκρατίας που ακολουθούν καθώς και τη σαφήνεια των γνωστικών στόχων των ασκήσεων.

Τρίτος Άξονας: Σχέσεις Εκπαιδευτικού – Μαθητών.

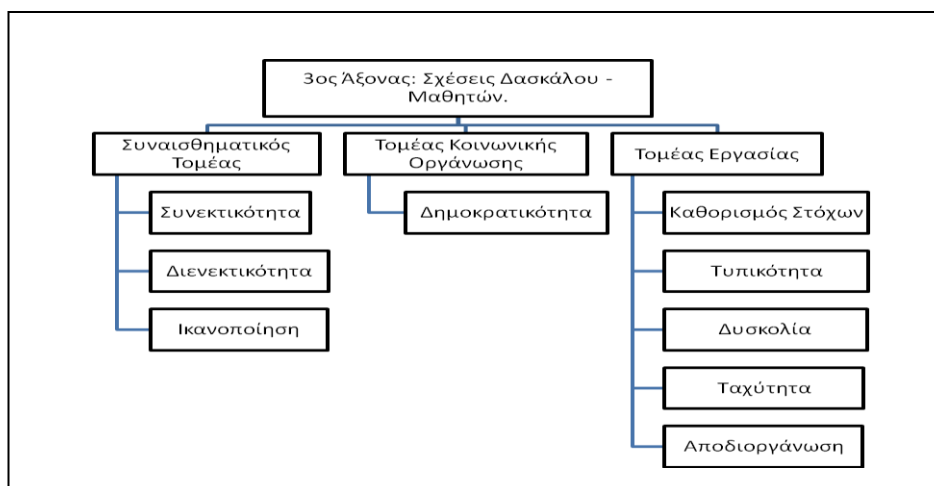
Ο τρίτος άξονας της συνέντευξης αφορούσε τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τα παιδιά τις σχέσεις τους με τη δασκάλα της τάξης. Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι η Συνέντευξη αυτού του Άξονα δεν έγινε ταυτόχρονα με τους άλλους δύο αλλά μία ημέρα αργότερα και λήφθηκε από τη Σχολική Σύμβουλο. Για το σύνολο των αποτελεσμάτων αξιοποιείται επίσης το υλικό των παρατηρήσεων της Σχολικής Συμβούλου και κάποιες φορές το ημερολόγιο της δασκάλας.

Από το σύνολο των δεκαπέντε κατηγοριών του LEI προέκυψαν εννιά κατηγορίες (Συνεκτικότητα, Διενεκτικότητα, Ικανοποίηση, Δημοκρατικότητα, Καθορισμός Στόχων, Τυπικότητα, Δυσκολία, Ταχύτητα, Αποδιοργάνωση). Δεν προέκυψαν οι κατηγορίες Υλικοτεχνική Υποδομή, Κλίκα, Αδιαφορία, Ανταγωνιστικότητα και Ανομοιογένεια.

Θα παρουσιαστούν στους τρεις γενικούς άξονες (Συναισθηματικός Τομέας, Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης και Τομέας Εργασίας) με τις υποκατηγορίες τους, ενώ θα προηγηθεί το

Συνοπτικό Σχεδιάγραμμα Κατηγοριών- Υποκατηγοριών:

Σχεδιάγραμμα 3. Κατηγοριών – Υποκατηγοριών 3^{ου} άξονα. Σχέσεις εκπαιδευτικού – μαθητών.

1) Συναισθηματική Οργάνωση:

α) Συνεκτικότητα. Όλοι σχεδόν οι μαθητές μιλώντας για τη δασκάλα τους αναφέρουν ότι είναι αρκετά υποστηρικτική, τους βοηθά και τους συμπαράστέκεται όταν εκείνοι τη χρειάζονται:

Σ.Σ.: “Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις;

Μ.Α 10: “Πάρα πολλές φορές, σχεδόν πάντα”.

Σ.Σ.: “Της ζητάς εύκολα τη βοήθειά της;”

Μ.Α 10: “Ναι.”

Σ.Σ.: “Είναι η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμ..(διακόπτεται)

Μ.Α10: “Πάντα, πάντα”.

Σ.Σ.: “Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις σου;”

Μ.Κ12: “Όταν δε τις μπορώ να”.

Σ.Σ.: “Θεωρείς ότι μερικές φορές που τη χρειάζεσαι δεν θες να την ενοχλήσεις, γι’ αυτό δε σηκώνεις το χεράκι; Δε ζητάς τη βοήθεια της;”

Μ.Κ12: “Όχι”.

β) Διενεκτικότητα: Από το σύνολο της τάξης μία μαθήτρια αναφέρει στη συνέντευξη ότι ορισμένες φορές έρχεται σε σύγκρουση με τη δασκάλα της:

Μ.Κ.2: “Καμιά φορά ερχόμαστε σε μερικές κόντρες με την κ. Ιωάννα γιατί πιστεύει ότι εγώ υποστηρίζω, ακόμα κι αν η άποψη μου είναι λάθος, την υποστηρίζω με κάθε επιχείρημα έτσι ώστε να βγει σωστή κι αυτό πιστεύω ότι είναι λάθος, γι’ αυτό καμιά φορά δε συμφωνώ και εκεί...”.

Στο ημερολόγιο της η εκπαιδευτικός αναφέρει ότι ορισμένες φορές ο Μ.Α6 ξεπερνά τα όρια και αναγκάζεται να τον μαλώσει:

“Από το πρωί δε ξεκίνησε καλά η μέρα με τον Μ.Α6. Την προηγούμενη ημέρα είχαμε πάει εκδρομή και έπρεπε σήμερα να γράψουμε μία έκθεση αξιολόγησης για τον Υπεύθυνο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που μας ξενάγησε. Ο Μ.Κ6 έγραψε ένα κείμενο γεμάτο με υβριστικά και προσβλητικά σχόλια και μου το έφερε. Δεν τον μάλωσα αλλά του ζήτησα να μπει στη θέση του κυρίου που θα το διάβαζε και του θύμισα πως μας συμπεριφέρθηκε εκείνος και αν του αξίζει μια τέτοια αξιολόγηση. (...) Μετά το πρώτο διάλειμμα ο Μ.Α9 ήρθε κλαμένος στην τάξη γιατί στο διάλειμμα ο Μ.Α6 πήρε τις τάπες του και τις πέταξε στα σκουπίδια. Ρώτησα και πάλι ήρεμα τι έγινε, για ποιο λόγο το έκανε, αν του άρεσε το αποτέλεσμα της πράξης του. Η ημέρα ολοκληρώθηκε όταν μου είπε ότι στη δική του ομάδα είναι τρειςήμισι κορίτσια και δύο αγόρια, αναφερόμενος στον Μ.Α15 και λέγοντας ότι δε μοιάζει και πολύ με αγόρι. Δεν υπήρχε περίπτωση να το συζητήσω. Τον μάλωσα πάρα πολύ γι’ αυτό που είπε και για όλη τη συμπεριφορά της ημέρας. Πάντα αυτό γίνεται. Τον παίρνω με το καλό, δεν το εκτιμά και κάποια στιγμή έρχεται η ώρα που θα μαλώσουμε. Ελπίζω να μη ξανακούσω τέτοια σχόλια για τον Μ.Α15 και για κανέναν”.

Ο Μ.Α6 στη συνέντευξη του αναφέρει:

Σ.Σ.: “Σου συμπαράστέκεται όταν νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι; Είναι δίπλα σου;”

Μ.Α.6: “Όχι”.

Σ.Σ.: “Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; Δηλαδή να σου συμπαρσταθεί περισσότερο;

Μ.Α.6: “Όχι.”

γ) Ικανοποίηση: Σύμφωνα με τις συνεντεύξεις των παιδιών φαίνεται ότι όλοι σχεδόν είναι πολύ ευχαριστημένοι από τη δασκάλα τους.

Σ.Σ: “Τι σε έκανε να σκεφτείς κάτι τέτοιο;”

Μ.Κ5: “Και δε θα ήθελα να αλλάξω δάσκαλο, γιατί αυτή τη χρονιά που 'χουμε περάσει, τα χουμε περάσει.. έχουμε περάσει πολύ ωραία”.

Σ.Σ: “Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλη δασκάλα;”

Μ.Α.14: “Όχι.”

Σ.Σ: “Πώς θα φανταζόσουν εσύ την ιδανική δασκάλα;”

Μ.Κ.14: Να παίζουμε, να κάνουμε και μάθημα, να μας βοηθάει, να μας βάσει ασκήσεις από... αλλά να είναι από τα μαθήματα που ξέρουμε, που τα κάνουμε”.

Σ.Σ: “Παίζετε παιχνίδια και διασκεδάζετε;”

Μ.Κ14: “Ναι”.

Σ.Σ: “Παίζει μαζί σας;”

Μ.Κ14: “Ναι”.

Σ.Σ: “Μ.Κ14 η δασκάλα σου θεωρείς ότι σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;”

Μ.Κ14: “Όχι”.

Σ.Σ: “Πώς θα φανταζόσουν εσύ τον ιδανικό δάσκαλο;”

Μ.Α.15: “Όπως είναι τώρα η κ. Ιωάννα”.

Σ.Σ: “Δε φαντάζεσαι κάποια άλλα χαρακτηριστικά;”

Μ.Α15: “Όχι”.

Σ.Σ: “Θέλεις να κάνει κάτι η δασκάλα σου την ώρα του μαθήματος που δε το κάνει;”

Μ.Α15: “Από αυτά που θέλω να κάνει, τα 'χει κάνει ήδη, ας πούμε...” (διακόπτεται)

Πριν περάσουμε στον τομέα της κοινωνικής οργάνωσης θα παραθέσουμε τον πίνακα με τα αποτελέσματα για τη συναισθηματική οργάνωση συνοπτικά για κάθε μαθητή.

Πίνακας 8 Συναισθηματική Οργάνωση Πριν την Παρέμβαση

3ος ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΩΝ			
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ			
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ
ΜΑ1	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ2	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ3	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ4	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ5	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ6	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΚ7	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ8	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ9	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ10	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ11	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ12	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ

MA13	NAI	OXI	NAI
MK14	NAI	OXI	NAI
MA15	NAI	OXI	NAI
MK16	NAI	OXI	NAI
MA17	-	-	-
MA18	-	-	-

2) Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης:

δ) Δημοκρατικότητα: Σχετικά με την δημοκρατική ατμόσφαιρα και τις επιλογές που κάνει η εκπαιδευτικός κατά το μάθημα, τα παιδιά αναφέρουν ότι γενικά προωθεί τη συζήτηση, ότι δε τους αναγκάζει να κάνουν πράγματα που δε θέλουν και ότι τους δείχνει εμπιστοσύνη στις λύσεις των ασκήσεων.

Σ.Σ: “Με ποιο τρόπο προσπαθεί να σας κάνει να λύσετε τις διαφορές σας;

Μ.Κ2: “Όταν ας πούμε θέλω να ανοίξουμε διάλογο και το άλλο παιδί δε το θεωρεί σωστό αυτό, η κυρία έρχεται και το παρακινεί”.

Σ.Σ: “Υπάρχουν φορές που δεν υπάρχει λύση στο πρόβλημα και η δασκάλα σας μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή μόνη της την απόφαση να λύσει; Χωρίς να σας ρωτήσει;

Μ.Α1: “Όχι.”

Σ.Σ: “Όλοι οι συμμαθητές σου. Τσακώνεστε. Πώς λύνετε τις διαφορές σας;”

Μ.Κ.7: “Το συζητάμε με την κυρία και όποιος έχει δίκιο..”

Σ.Σ: “Υπάρχουν φορές που σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;”

Μ.Κ8: “Όχι.”

Σ.Σ: “Υπάρχουν φορές που σας δίνει, σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων; Για παράδειγμα τις γράφει τις λύσεις στον πίνακα;

Μ.Κ1: “Αυτό το κάνει. Πρώτα το λύνουμε εμείς και μετά το κάνουμε”.

Στο ημερολόγιο επίσης γίνεται αναφορά στη λήψη αποφάσεων με δημοκρατικό τρόπο:

“Πλησιάζουν οι απόκριες και όπως κάθε χρόνο τα παιδιά πρόκειται να συμμετέχουν στην παρέλαση. Αύριο πρόκειται να δηλώσουμε τι στολή θέλουμε να έχει το γκρουπ μας και τι όνομα θα του δώσουμε. Τα παιδιά μου είπαν ότι αυτό κάθε χρόνο το αποφασίζει ο δάσκαλος. Δεν είχε νόημα αυτό που μου είπαν. Η συμμετοχή ήταν δική τους. Γι ' αυτό και την τελευταία ώρα τους ζήτησα να συζητήσουμε, να πει ο καθένας τη γνώμη του σχετικά με τη στολή που του αρέσει και να αποφασίσουμε όλοι μαζί τι θα ντυθούν. Αφού εξέφρασε ο καθένας πώς ήθελε να μασκαρευτεί, στο τέλος ψήφισαν και αποφάσισαν όλοι μαζί να ντυθούν ποδοσφαιριστές και μαζορέτες.”

Ακολουθεί ο συνοπτικός πίνακας αποτελεσμάτων για τον τομέα κοινωνικής οργάνωσης

Πίνακας 9 Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης Πριν την Παρέμβαση

3ος ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΩΝ	
ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
MA1	NAI
MK2	NAI
MA3	NAI
MA4	NAI
MK5	NAI
MA6	NAI
MK7	NAI
MK8	NAI
MA9	NAI
MA10	NAI
MA11	NAI
MK12	NAI
MA13	NAI
MK14	NAI
MA15	NAI
MK16	NAI
MA17	-
MA18	-

3) Τομέας εργασίας:

ε) Δυσκολία: Σχετικά με τη δυσκολία των ασκήσεων οι περισσότεροι μαθητές αναφέρουν ότι η δασκάλα τους δε τους δυσκολεύει ιδιαίτερα. Άλλοι πάλι θεωρούν ότι οι ασκήσεις είναι λίγο δύσκολες.

Σ.Σ: “Θεωρείς ότι η δασκάλα σου, σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις στο σπίτι από αυτές που μπορείς να κάνεις;”

M.K16: “Όχι. Μια χαρά είναι”.

Αντίστοιχα στην ίδια ερώτηση άλλος μαθητής δίνει αρνητική απάντηση:

M.A11: “Όχι”.

Υπάρχουν όμως και ορισμένοι που δυσκολεύονται και στην ίδια ερώτηση απαντούν ως εξής:

M.K.5: “Ε, κάποιες φορές νομίζω ναι.

M.A.4: “Ε, μερικές φορές”.

M.A.6: “Ε, ναι”.

στ) Τυπικότητα: Όσον αφορά τον τρόπο που συμπεριφέρεται η δασκάλα στους μαθητές της, φαίνεται ότι οι μαθητές δεν έχουν κάποιο παράπονο, εκτός από μία μαθήτριά που πιστεύει ότι η δασκάλα της με τον τρόπο που επιβλέπει τις εργασίες αγχώνει τους συμμαθητές της:

Σ.Σ: “Σας τιμωρεί συχνά η δασκάλα σας;

Μ.Κ5: “Όχι”.

Σ.Σ: “ Η δασκάλα σου έχει χιούμορ;

Μ.Κ.5: “Έχει ναι, είναι καλή”.

Σ.Σ: “Δε σου κάνει συχνές παρατηρήσεις;”

Μ.Α1: “ Όχι.”

Σ.Σ: “Ούτε βάζει τιμωρίες ε;”

Μ.Α1: “Όχι”.

Σ.Σ: “Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;

Μ.Α1: “Όχι.”

Σ.Σ: “Πώς το καταλαβαίνεις αυτό;”

Μ.Κ7: “Δε μας φέρεται άσχημα”.

Σ.Σ Τι θα ήθελες να κάνει η δασκάλα σου που δεν το κάνει την ώρα του μαθήματος;

Μ.Κ2: Περνάει καμιά φορά πάνω από τα κεφάλια των παιδιών και υπάρχουν παιδιά εδώ μέσα, δε θα πω ονόματα, που έχουν μαθησιακές δυσκολίες. Δεν είναι ωραία να περνάει πάνω από τα κεφάλια τους και να βλέπει τι κάνουν. Μπορεί να τα ελέγξει αργότερα και όχι εκείνη την ώρα γιατί είναι συμμαθητής μου και τον νοιάζομαι και αυτός αρχίζει να αγχώνεται και διάφορα”.

ζ) Ταχύτητα: Σχετικά με το ρυθμό διεξαγωγής του μαθήματος από τη συνέντευξη μίας μαθήτριάς φαίνεται ότι η δασκάλα περιμένει και σέβεται τον ρυθμό εργασίας του συνόλου της τάξης.

Σ.Σ: “Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της ή;”

Μ.Κ2: “Όχι”.

Σ.Σ: “Όχι εύκολα. Γιατί;”

Μ.Κ2: Συνήθως όταν πάω να της ζητήσω τη βοήθεια της μου λέει να κάτσω και να περιμένω και τους άλλους και εντάζει δυσκολεύομαι λίγο να τη ρωτήσω”.

Σ.Σ: “Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;”

Μ.Κ15: “Μου λέει να ξαναπροσπαθήσεις και να ξαναπροσπαθήσεις και σιγά σιγά θα το μάθεις”.

η) Αποδιοργάνωση: Σχετικά με αυτή την κατηγορία η Σχ. Σύμβουλος αναφέρει στις παρατηρήσεις της:

“Η εκπαιδευτικός επέβλεπε υποστηρικτικά, δεν οργάνωνε και δεν επανέφερε την τάξη”.

Επιπλέον μία μαθήτριά αναφερόμενη στο πώς θα ήταν η ιδανική δασκάλα για εκείνη αναφέρει τα εξής:

Μ.Κ.2: “Θα ήθελα λίγο να είναι λίγο πιο επιτακτική να έχει λίγο πιο επιτακτικότητα γιατί εντάζει τώρα.

Σ.Σ: “Α, να επιβάλλεται δηλαδή”.

Μ.Κ2: “Ναι, η κάθε δασκάλα, όποια είναι έτσι φυσικά γιατί καμιά φορά ξεφεύγουμε εντελώς από

το μάθημα και...”

θ) Καθορισμός Στόχων: Όσον αφορά τη σαφήνεια των στόχων των εργασιών που έχουν τα παιδιά, φαίνεται ότι γενικά είναι κατανοητός, εφόσον οι περισσότεροι δε δυσκολεύονται ιδιαίτερα ώστε να ζητήσουν από τη δασκάλα τους να τους εξηγήσει τι πρέπει να κάνουν.

Σ.Σ: “Για ποιο λόγο δε της ζητάς εύκολα βοήθεια;”

Μ.Κ7: “Γιατί μας έχει διδάξει και τα ξέρουμε”.

Σ.Σ: “Γιατί δε της ζητάς εύκολα;”

Μ.Κ16: “Γιατί τα καταλαβαίνω αυτά που μας λέει.”

Παρακάτω, στον πίνακα 10 φαίνονται συνοπτικά τα αποτελέσματα για τον Τομέα Εργασίας για κάθε μαθητή:

Πίνακας 10 Τομέας Εργασίας Πριν την Παρέμβαση

3ος ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΩΝ					
ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ					
ΜΑΘΗΤΕ Σ	ΚΑΘΟΡΙΣΜ. ΣΤΟΧΩΝ	ΤΥΠΙΚ .	ΔΥΣΚΟΛΙ Α	ΤΑΧΥΤΗΤ Α	ΑΠΟΔΙΟΡΓΑ Ν.
ΜΑ1	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ2	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ3	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ4	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ5	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ6	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ7	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ8	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ9	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ10	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ11	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ12	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ13	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ14	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ15	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΚ16	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
ΜΑ17	-	-	-	-	-
ΜΑ18	-	-	-	-	-

Σύμφωνα με όσα καταγράφηκαν από τις απαντήσεις των παιδιών, το ημερολόγιο της δασκάλας και τις παρατηρήσεις της Σχολικής Συμβούλου φαίνεται ότι τα παιδιά έχουν αρκετά καλές σχέσεις με τη δασκάλα τους. Είναι ευχαριστημένα τόσο από τον τρόπο που συμπεριφέρεται

όσο και από το πώς κάνει μάθημα. Τη θεωρούν αρκετά δημοκρατική και σωστή στη δουλειά της. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένοι μαθητές που έρχονται σε σύγκρουση μαζί της, ενώ βάσει των σχολίων της Σχολικής Συμβούλου φαίνεται ότι η εκπαιδευτικός δε γνωρίζει πώς να οργανώσει και να κατευθύνει τον τρόπο εργασίας των παιδιών.

Β) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ:

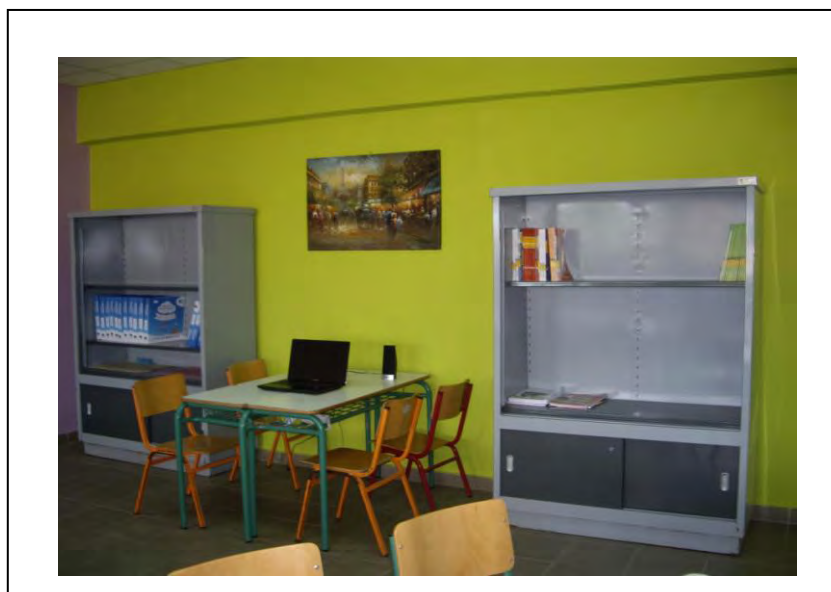
Όπως προαναφέρθηκε η δεύτερη φάση της παρέμβασης διήρκεσε συνολικά επτά εβδομάδες. Τα δεδομένα που θα παρουσιαστούν βασίζονται στις παρατηρήσεις της Δασκάλας – Ερευνήτριας και στο ημερολόγιό της, όπου κατέγραφε συχνά τις παρατηρήσεις της, σχόλια των μαθητών της αλλά και δικές της σκέψεις αναφορικά με όσα συνέβαιναν.

Πρώτος Άξονας: Χώρος της τάξης

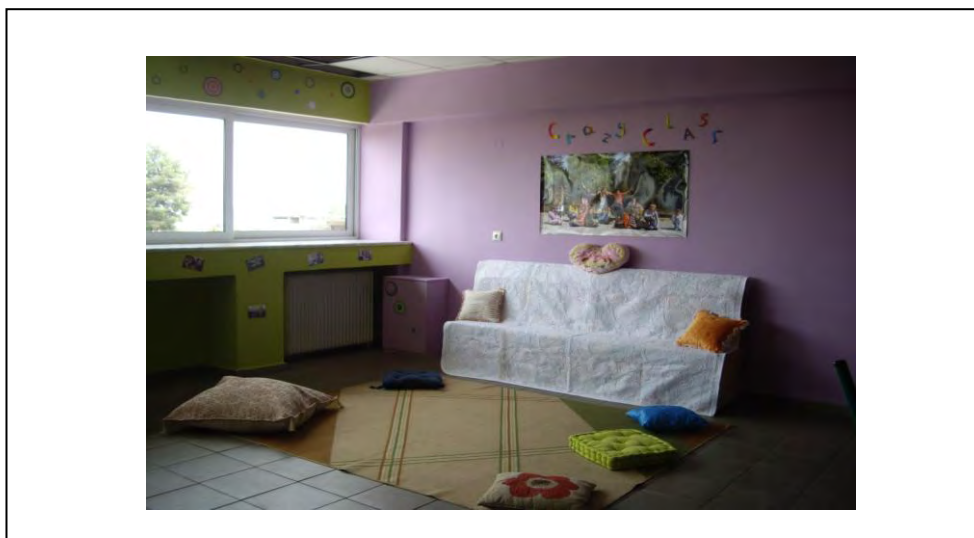
α) Διαμορφωμένος Χώρος:

Διαρρύθμιση: Η δημιουργία δύο επιπλέον περιοχών (Εικόνα 5, 6) μέσα στην αίθουσα βοήθησε σημαντικά τη διεξαγωγή των ομαδοσυνεργατικών εργασιών. Ο χώρος που αποτελούνταν από τις βιβλιοθήκες και τον Η/Υ ήταν ο πιο δημοφιλής. Μέσω του Η/Υ, χρησιμοποιήθηκαν για τις εργασίες πολυμέσα που κρατούσαν αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Επιπλέον το καθιστικό έδινε τη δυνατότητα για παιγνιώδη μορφή δραστηριοτήτων ενώ ταυτόχρονα δημιουργούσε ένα αίσθημα οικογενειακής ατμόσφαιρας όπου τα παιδιά δούλευαν με αρκετή ηρεμία.

Εικόνα 5. Περιοχές Μετά την Παρέμβαση

Εικόνα 6 Περιοχές Μετά την Παρέμβαση

Είναι χαρακτηριστικό ότι δύο εβδομάδες (20/05/2013) μετά την αναδιοργάνωση του χώρου η εκπαιδευτικός σημείωσε στο ημερολόγιο της τα εξής:

“Από τότε που δημιουργήθηκαν οι δύο επιπλέον περιοχές μέσα στην τάξη μου φαίνεται ότι κανένας μαθητής δεν είναι αδιάφορος για τις εργασίες. Παρόλο που βρισκόμαστε στο τρίτο τρίμηνο, περίοδο που τα παιδιά χαλαρώνουν και η όρεξη τους για μάθηση μειώνεται αισθητά, στην τάξη μας συμβαίνει το αντίθετο. Τα παιδιά ανυπομονούν για τις ομαδοσυνεργατικές εργασίες και θέλουν να γίνουν όσο το δυνατόν περισσότερες ώστε να προλάβουν όλοι να πάνε σε όλους τους χώρους πριν κλείσουν τα σχολεία. Ο ενθουσιασμός της ομάδας που τυχαίνει το χώρο με τον Η/Υ είναι μεγάλος. Στη δεύτερη θέση των προτιμήσεών τους είναι το καθιστικό. Αν και γι' αυτό εκφράζουν ιδιαίτερη προτίμηση στα δευτερεύοντα μαθήματα, όπου μπορούν να καθίσουν όλοι μαζί, με λίγα βιβλία και να γίνει το μάθημα με μορφή συζήτησης”.

Αισθητική του χώρου: Τα νέα χρώματα της τάξης, ο εμπλουτισμός της διακόσμησης από στιγμές της σχολικής ζωής και η τοποθέτηση των κατασκευών σε θέματα (Εικόνες 7, 8) βελτίωσαν την γενική οπτική των παιδιών για την αίθουσα τους. Οικειοποιήθηκαν το χώρο και συμπεριφέρονταν με μεγαλύτερο σεβασμό απέναντί του. Η εκπαιδευτικός αναφέρει στο ημερολόγιο της:

“Μετά την αλλαγή της αισθητικής του χώρου έχω την αίσθηση ότι τα παιδιά αγάπησαν την αίθουσα τους και άρχισαν να νοιάζονται γι' αυτή. Δε πετάνε πια ξύσματα ή χαρτιά από τις χειροτεχνίες κάτω ή αν πέσουν τα μαζεύουν. Ο πίνακας είναι πάντα καθαρός και τα πράγματα τους σε τάξη. Ιδιαίτερη εντύπωση μου κάνει ότι πλέον οι ζακέτες τους βρίσκονται όλες στριμωγμένες στις κρεμάστρες ενώ το χειμώνα τοποθετούσαν τα μπουφάν τους πίσω από τις καρέκλες. Κάποιες φορές πέφτει στην αντίληψη μου ότι τα παιδιά μπαίνοντας στην τάξη μετά το διάλειμμα, κοιτάζουν γύρω και χαμογελάνε. Νομίζω πλέον ότι η αίθουσα τους προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα”.

Εικόνα 7. Νέα Αισθητική του Χώρου

Εικόνα 8. Νέα Αισθητική του Χώρου

β)Επίπλωση & Εξοπλισμός: Οι νέες βιβλιοθήκες, κρεμάστρες και ο Η/Υ που προστέθηκαν στην τάξη συνετέλεσαν όπως φάνηκε και από τον παραπάνω σχολιασμό στην βελτίωση της αισθητικής οργάνωσης της τάξης και στην καλύτερη εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου. Η εκπαιδευτικός αναφέρει σχετικά με τη βελτίωση της εφαρμογής της μεθόδου στο ημερολόγιο:

“ Οι δύο νέες περιοχές έδωσαν άλλη ένταση στη μαθησιακή διαδικασία, την έκαναν πιο “ζωντανή”. Η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση της διδασκαλίας έχει γίνει πια μια πολύ ευχάριστη διαδικασία για όλους τους μαθητές μου αλλά και για μένα. Συμμετέχουν όλοι στις εργασίες τους με

ιδιαίτερο ενθουσιασμό και ενδιαφέρον. Το κυριότερο όμως είναι ότι ΣΤΑΜΑΤΗΣΑΝ οι τσακωμοί!!! Στα φύλλα αξιολόγησης που μοιράζω κανείς δε μιλά άσχημα για κανέναν. Αναφέρονται στην καθολική συμμετοχή της ομάδας για το τελικό αποτέλεσμα ενώ προσθέτουν ότι βρίσκουν τις εργασίες ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές”.

Δεύτερος Άξονας: Σχέσεις μαθητών

1) Συναισθηματική Οργάνωση:

α) Συνεκτικότητα: Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης η εκπαιδευτικός παρατήρησε ότι οι μαθητές γνωρίστηκαν καλύτερα και άρχισαν να δένονται περισσότερο. Αναφέρει στο ημερολόγιο:

“Σήμερα στην ημερήσια εκδρομή παρατήρησα ότι τα παιδιά μου για πρώτη φορά κάθισαν όλα μαζί στη γαλαρία. Στις προηγούμενες εκδρομές καθόντουσαν πίσω μόνο ορισμένα αγόρια και έδιωχναν τα κορίτσια που πήγαιναν πίσω. Αυτή τη φορά όμως ήταν όλοι μαζί”.

β) Διενεκτικότητα: Οι εντάσεις μεταξύ των παιδιών φάνηκε επίσης να λιγοστεύουν, ενώ ο Μ.Α6 άρχισε να γίνεται αποδεκτός από όλους:

“Κάνοντας βόλτες ανάμεσα από τις ομάδες την ώρα που εργάζονταν δεν τους άκουγα να διαφωνούνε. Πλησίασα έτσι μία ομάδα και τη ρώτησα κωμικά: “Γιατί δε μαλώνετε ρε παιδιά; Τι κατάσταση είναι αυτή; Βοήθεια έρχομαι να σας δώσω, δε χρειάζεστε, μεταξύ σας δε μαλώνετε για να επέμβω ώστε να τα βρείτε, τι θα κάνω εγώ μέχρι να χτυπήσει το κουδούνι;” “Να πάτε να καθίσετε στην έδρα και να ξεκουραστείτε. Τι νομίζετε; Ότι είμαστε ανίκανοι να συνεργαστούμε;”

“Αύριο επιστρέφει ο Μ.Α6 στην τάξη μετά από δύο βδομάδες απουσίας λόγω προβλήματος υγείας. Ανακοινώνοντας το στα παιδιά περίμενα να τους δω να δυσανασχετούν με τον ερχομό του. Άλλωστε σχεδόν όλοι είχαν εκφράσει πριν ότι δε τον ήθελαν στην τάξη. Αντί γι’ αυτό όμως μου ζήτησαν να κάνουμε ένα πάρτι καλωσορίσματος και αμέσως ανέλαβε ο καθένας να φέρει κάτι για να το οργανώσουμε”.

γ) Ικανοποίηση: Η αλλαγή της διάθεσης των μαθητών για τις ομαδοσυνεργατικές εργασίες έγινε αισθητή.

“Νομίζω ότι τα παιδιά χαίρονται πια να δουλεύουν ομαδοσυνεργατικά. Η πρώτη ερώτηση που μου κάνουν κάθε πρωί είναι αν έφερα φυλλάδια για να κάνουμε εργασίες σε όλες τις περιοχές”.

δ) Αδιαφορία: Η εκπαιδευτικός ερευνήτρια παρατήρησε ότι το ενδιαφέρον των παιδιών για τη σχολική εργασία αυξήθηκε:

“Εδώ και μία εβδομάδα ο Μ.Α1 και ο Μ.Α9 έρχονται διαβασμένοι στα μαθήματα. Όχι μόνο έχουν κάνει τις ασκήσεις στο σπίτι αλλά προσέχουν και στο μάθημα. Σήμερα το πρωί καθώς μπήκα στο σχολείο είδα τον Μ.Α1 να κάθεται στο παγκάκι και να κάνει επανάληψη τους κανόνες της γραμματικής στη γλώσσα”.

2) Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης:

ε) Διαφοροποίηση: Η υιοθέτηση της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής βοήθησε πολύ ώστε η εκπαιδευτική διαδικασία να είναι μια ευχάριστη διαδικασία για όλους.

“ Ήταν πολύ πιο απλό απ’ όσο το φανταζόμουν. Απλά τους ρωτάς με τι θέλουν να

ασχοληθούμε για να το ετοιμάσεις και την επόμενη μέρα συμμετέχουν όλοι. Αρκεί οι ασκήσεις να ταιριάζουν και με τις δυνατότητες της κάθε ομάδας. Δουλεύουν όλοι χωρίς γκρίνια και παράπονα”.

στ) Ανταγωνιστικότητα: Η διάσταση αυτή διαπιστώθηκε ότι χαρακτήριζε κυρίως τους άριστους μαθητές. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης όμως φάνηκε ότι κάποιοι από αυτούς έπαψαν να είναι τόσο ανταγωνιστικοί και αναγνώρισαν τις δυνατότητες των άλλων εξίσου καλών συμμαθητών τους. Συγκεκριμένα η εκπαιδευτικός αναφέρει στο ημερολόγιο της:

“Παιχνίδι γνώσεων είχε το πρόγραμμα σήμερα. Στο τέλος της ώρας κέρδισε χωρίς μεγάλη διαφορά η μία από τις τρεις ομάδες. Περίμενα να ακούσω αρνητικά σχόλια και χαρακτηρισμούς για τη νικήτρια καθώς και παράπονα από αυτούς που έχασαν περί αδικίας. Αντί αυτού όμως, η μία από τις δύο χαμένες ομάδες πήγε και έδωσε το χέρι στην άλλη ομάδα λέγοντας της συγχαρητήρια. Κάποιοι της άλλης χαμένης ομάδας κοίταζαν περίεργα. Όταν όμως με άκουσαν να λέω ότι αυτή είναι η σωστή συμπεριφορά μεταξύ ισάξιων αντιπάλων πήγαν και έδωσαν κι εκείνοι τα χέρια”.

3) Τομέας Εργασίας:

ζ) Αποδιοργάνωση: Ο τρόπος με τον οποίο έπρεπε να δουλεύουν τα παιδιά μέσα στις εργασίες φαίνεται να είχε γίνει πια κατανοητός:

“Τελικά το να μοιράζω φυλλάδιο με αναφορά στο στόχο της εργασίας και στους ρόλους που μπορεί να πάρει ο καθένας από την ομάδα ήταν μία λύση που απέδωσε. Σ' αυτό νομίζω πως βοήθησε και ότι οι ομάδες αυξήθηκαν σε τέσσερις και έτσι όλοι οι ρόλοι που είχαν ήταν αρκετά σημαντικοί. Θα συνεχίσω να μοιράζω το φυλλάδιο και σταδιακά θα ελαττώνω τους ρόλους που προτείνω και θα ζητώ να σκεφτούν δικούς τους. Νομίζω πως έτσι θα αυτονομηθούν περισσότερο σιγά σιγά.

Ακόμη παρατήρησα ότι τώρα πια η τάξη είναι πολύ ήσυχη όταν δουλεύει σε ομάδες. Και κατάλαβα πλέον τι εννοούσε η Σχολική Σύμβουλος αλλά και γιατί είχε γίνει το παράπονο για τη φασαρία την προηγούμενη φορά. Οντως τότε κάναμε θόρυβο. Τώρα πια δουλεύουμε με την πόρτα ανοιχτή”.

η) Τυπικότητα: Όσον αφορά τη συμπεριφορά των παιδιών φάνηκε ότι αρκετοί βελτίωσαν τους τρόπους τους. Υπήρξαν όμως και κάποιοι που παρά τη μικρή βελτίωση συνέχισαν κάποιες φορές να ξεπερνούν τα όρια. Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι πλέον, οι υπόλοιποι μαθητές δεν δέχονται παθητικά τις αρνητικές συμπεριφορές αλλά προσπαθούν με τον τρόπο τους να συνετίσουν όσους συμπεριφέρονται λανθασμένα.

“Ο Μ.Α3 μου παραπονέθηκε ότι τον κοροϊδεύουν “χωριάτη”. Όταν ρώτησα τα παιδιά γιατί το κάνουν, μου είπαν: “Μα κυρία μιλάει κάπως, κόβει τις λέξεις είναι πολύ απωθητικό αυτό”. Καθώς συζητούσαμε προσπαθώντας να καταλάβουμε πόσο κακό είναι να μιλά διαφορετικά ο Μ.Α3, ο Μ.Α6 έδειχνε τον Μ.Α3, ψιθύριζε κάτι και γελούσε με τον διπλανό του. Ευτυχώς όμως ο Μ.Α10 εκείνη την ώρα πετάχτηκε και τον “έβαλε στη θέση του”. Του είπε χαρακτηριστικά: “Ε, φιλαράκι πρόσεχε πώς μιλάς. Ο Μ.Α3 δε σε έχει κοροϊδέψει ποτέ”.”

Τρίτος άξονας: Σχέσεις Εκπαιδευτικού - Μαθητών

α) Διενεκτικότητα: Οι εντάσεις που υπήρχαν μεταξύ της δασκάλας και της μαθήτριας

φάνηκε πως ελαττώθηκαν:

“Σήμερα φώναξα την Μ.Κ2 στην έδρα για πολλοστή φορά προκειμένου να της θυμίσω ότι ένα πρόβλημα πρέπει να έχει και απάντηση για να είναι ολοκληρωμένο. Ήταν η πρώτη φορά που δεν προσπάθησε να αποδείξει ότι η απάντηση κρύβεται μέσα στις πράξεις και να έρθουμε σε σύγκρουση. Μου είπε απλώς ότι έχω δίκιο και ότι θα πάει να το διορθώσει αμέσως”.

Δε συνέβη όμως το ίδιο και με τον άλλο μαθητή:

“Αυτό το παιδί όσο και να το πάρεις με το καλό, υπάρχουν φορές που αναγκάζεσαι να το μαλώσεις. Βλέπεις ότι οι συμμαθητές του κάνουν προσπάθεια να τον αποδεχτούν και έχουν μεγάλη ανοχή απέναντί του. Και βλέπεις κι εκείνον αντί να το εκτιμά πολλές φορές ξεχνά τους κανόνες και προκαλεί με τη συμπεριφορά του. Αναγκάζομαι έτσι κάποιες φορές και τον μαλώνω”.

β) Ικανοποίηση: Οι αντιλήψεις της μαθήτριας σχετικά με τη δασκάλα της φαίνεται πως άλλαξαν. Η εκπαιδευτικός αναφέρει σχετικά στο ημερολόγιό της:

“Σήμερα έγινε μία έρευνα στο σχολείο και τα παιδιά έπρεπε να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο. Βάσει των οδηγιών έπρεπε να τους επιτηρεί κατά τη συμπλήρωση άλλος δάσκαλος. Εύλογα λοιπόν καθώς εξηγούσα ποιος εκπαιδευτικός θα μπει στην τάξη για να τους προσέχει με ρώτησε η Μ.Κ2: “Για σας είναι κυρία το ερωτηματολόγιο και πρέπει να μην είστε μαζί μας;” εξηγώντας προς όλους ότι δεν αφορούσε εμένα το ερωτηματολόγιο η Μ.Κ2 με διέκοψε λέγοντας: “Μα γιατί; Δώστε μας ένα ερωτηματολόγιο για εσάς. Έχουμε τόσα καλά να πούμε”. Και οι υπόλοιποι συμφώνησαν μαζί της. Χάρηκα πολύ που το άκουσα”.

Γ) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Η αξιολόγηση της παρέμβασης από τα παιδιά και τη Σχολική Σύμβουλο όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως πραγματοποιήθηκε την τελευταία εβδομάδα του σχολικού έτους (10-06-2013 έως 12-06-2013). Για την αξιολόγηση της χρησιμοποιήθηκαν οι δύο εργασίες στις οποίες τα παιδιά ανέφεραν στοιχεία από το χώρο της αίθουσας, την εκπαιδευτική διαδικασία και τις μεταξύ τους σχέσεις καθώς και οι παρατηρήσεις της Σχολικής Συμβούλου που επισκέφθηκε για δεύτερη φορά την τάξη. Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μέσα από τμήματα των εργασιών των παιδιών, τις παρατηρήσεις της Σχολικής Συμβούλου καθώς και από ορισμένες φωτογραφίες.

Πρώτος άξονας: Χώρος τάξης

α) Διαμορφωμένος Χώρος - Διαρρύθμιση:

Στις εργασίες των παιδιών φάνηκε ότι μετά την παρέμβαση δημιουργήθηκαν νέες περιοχές στην τάξη οι οποίες χρησιμοποιούνταν κυρίως κατά την διδασκαλία σε ομάδες, ενώ η οικειοποίηση του χώρου φαίνεται από τη χρήση του καθιστικού ως μέρος για χαλάρωση και συζήτηση:

Μ.Α10: “Σε ένα σημείο της αίθουσας έχουμε τις βιβλιοθήκες και τον υπολογιστή και σε μια άλλη γωνία το σαλόνι και τον καναπέ και ένα χαλί που έχει επάνω μεγάλες μαξιλάρες.

M.K16: “Δουλεύουμε ομαδικά στον υπολογιστή ή στο καθιστικό ή στα θρανία”.

M.A17: “Η κυρία στην ώρα της γλώσσας μας δίνει μερικές φωτοτυπίες και μας δίνει τις εργασίες που πρέπει να κάνουμε ή στο καθιστικό ή στα θρανία και τον Η/Υ”.

M.A15: “Υπάρχουν τρεις τρόποι επιλογής συνεργασίας στο “λαπτοπ”, στα “θρανία” και στο “καθιστικό”.

“Έχουμε ένα καθιστικό και ένα χαλί για να συζητάμε”.

M.A6: “Έχουμε ένα καθιστικό και όποιος είναι κουρασμένος πάει εκεί και χαλαρώνει”.

M.A9: “Έχει καθιστικό για να κάθεται όταν κουράζεσαι”.

β) Διαμορφωμένος Χώρος - Αισθητική Οργάνωση :

α) Γενική Οπτική: Η γενική εικόνα που έχουν πια τα παιδιά για την τάξη τους είναι πολύ θετική. Σ' αυτό συντελεί η πλουσιότερη διακόσμηση, ο νέος εξοπλισμός και η αλλαγή των χρωμάτων των τοίχων όπως θα φανεί παρακάτω. Η τάξη είναι πλέον ένα ευχάριστο περιβάλλον μάθησης και τα παιδιά είναι ενθουσιασμένα με αυτό:

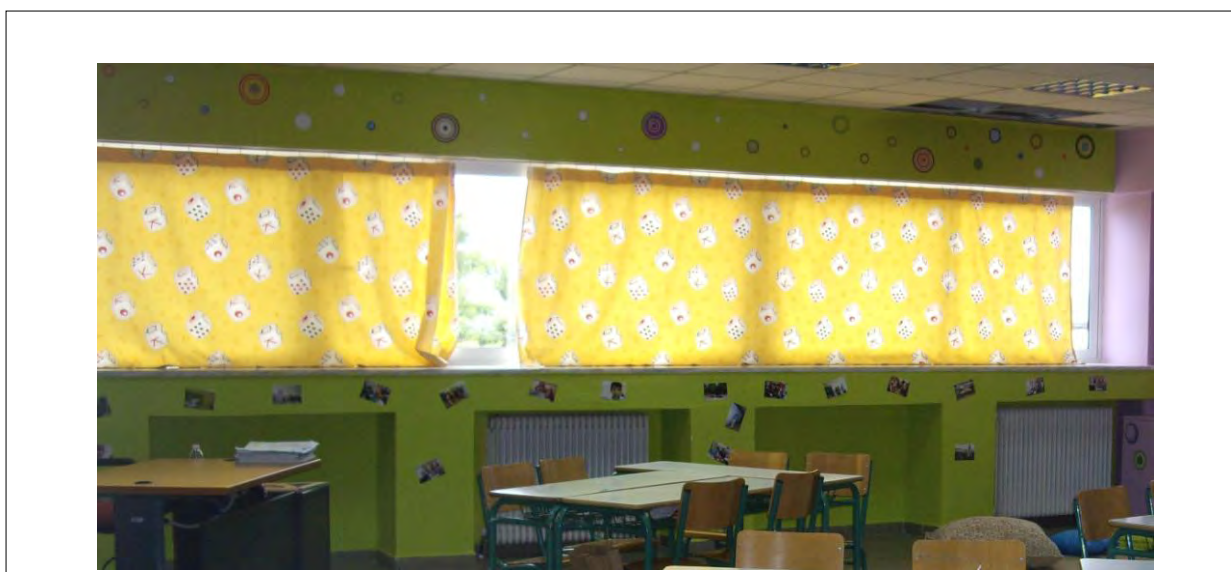
M.K 16: “Αυτό που θα σου αρέσει περισσότερο είναι η τάξη μας.(...) Είναι βαμμένη λαχανί και μοβ ανοιχτό. Μου αρέσει πολύ και πιστεύω πως θα σου αρέσει κι εσένα”.

M.A15: “Η τάξη μας είναι καταπληκτική.(...). Η τάξη μας είναι η ωραιότερη. Δε μπορεί να συγκριθεί με άλλη”.

β) Διακόσμηση: Η διακόσμηση της τάξης πριν την παρέμβαση ευχαριστούσε τα παιδιά. Πλέον, έχοντας περισσότερες λεπτομέρειες (Εικόνες 9, 10 και 11) συμβάλλει περισσότερο στη θετική εικόνα της τάξης:

M.A1: “(...) Στους τοίχους έχει αυτοκόλλητα, φωτογραφίες”.

Εικόνα 9. Φωτογραφίες και Αυτοκόλλητα στον Τοίχο.

M.K12: “ (...) Στον τοίχο έχουμε βάλει μία αφίσα με εμάς και λίγο πιο πάνω από αυτή έχουμε κολλήσει τα γράμματα της λέξης “crazy class”. Επίσης έχουμε βάλει νέες κρεμάστρες και έχουμε κολλήσει ζωγραφιές στους τοίχους που τις έχουμε φτιάξει εμείς. Η τάξη μας πιστεύω δε μοιάζει με τις άλλες”.

Εικόνα 10. Αφίσα με το όνομα “Crazy Class”

Εικόνα 11. Οι Ζωγραφιές των Παιδιών.

Στην επόμενη σελίδα θα παρουσιάσουμε ένα πίνακα με τα αποτελέσματα σχετικά με το διαμορφωμένο χώρο μετά την παρέμβαση για κάθε μαθητή.

Πίνακας 11 Διαμορφωμένος χώρος μετά την Παρέμβαση

ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΙΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ		
	ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ	
		ΓΕΝΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ	ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ
MA1	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK2	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA3	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA4	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK5	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA6	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK7	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK8	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA9	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA10	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA11	-	-	-
MK12	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA13	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK14	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA15	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MK16	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA17	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ
MA18	ΠΟΛΥΧΩΡΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ

γ) Τεχνητοί Περιβαλλοντικοί Παράγοντες: Πριν την παρέμβαση το χρώμα των τοίχων ήταν ο μόνος από τους παράγοντες που δεν άρεσε στα παιδιά. Τώρα πια τα νέα χρώματα τους ενθουσιάζουν:

M.A1: “Η αίθουσα μου αρέσει γιατί έχει πολύ ωραία χρώματα επειδή τα έχουμε διαλέξει εμείς. Επίσης μου αρέσει γιατί τη βάψαν οι συμμαθητές μου πράσινο με μοβ”.

M.A15: “Έχουν φανταστικά χρώματα οι τοίχοι, αυτά είναι λαχανί και ένα πολύ απαλό μοβ”.

Στον πίνακα 12 αναφέρονται συνοπτικά τα αποτελέσματα για τους τεχνητούς περιβαλλοντικούς παράγοντες μετά την παρέμβαση.

Πίνακας 12 Τεχνητοί Περιβαλλοντικοί Παράγοντες Μετά την Παρέμβαση

ΜΑΘΗΤΕΣ	ΤΕΧΝΙΚΟΙ & ΠΕΡΙΒΑΛ.
	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
	ΧΡΩΜΑ ΤΟΙΧΩΝ
MA1	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MK2	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA3	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA4	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MK5	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ

MA6	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MK7	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MK8	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA9	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA10	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA11	-
MK12	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA13	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MK14	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA15	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MK16	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA17	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
MA18	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ

δ) Επίπλωση και Εξοπλισμός: Ο ανανεωμένος εξοπλισμός της τάξης συνετέλεσε ουσιαστικά στη βελτίωση της γενικής οπτικής της αίθουσας ενώ ταυτόχρονα αύξησε και τη λειτουργικότητά της.

M.K8: “Έχουμε βάλει κρεμάστρες με καρδούλα και δύο κρεμάστρες που λένε “HOME” (Εικόνα 12). Έχουμε βάλει δύο θρανία με τέσσερις καρέκλες , εκεί υπάρχει ο Η/Υ όπου κι εκεί κάνουμε διάφορες εργασίες. Δίπλα από εκεί έχουμε βάλει δύο βιβλιοθήκες καινούριες όπου εκεί βάζουμε τα βιβλία μας”.

M.A15: “ Έχουμε βάλει μοντέρνες κρεμάστρες και στις πλαϊνές κολονίτσες φωτογραφίες”.

Εικόνα 12. Μοντέρνες Κρεμάστρες

Σύμφωνα με όσα προηγήθηκαν για το Χώρο της τάξης φαίνεται ότι μετά την Παρέμβαση τα συναισθήματα και η εικόνα των παιδιών για την αίθουσα άλλαξε σημαντικά. Υποστηρίζουν ότι η

τάξη τους είναι μοναδική, με τέλεια χρώματα, σύγχρονο εξοπλισμό και πολλές περιοχές μάθησης που κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον.

Πριν περάσουμε στις διαμαθητικές σχέσεις παραθέτουμε τον πίνακα των αποτελεσμάτων για την επίπλωση και τον εξοπλισμό μετά την παρέμβαση.

Πίνακας 13 Επίπλωση και Εξοπλισμός μετά την παρέμβαση.

ΜΑΘΗΤΕΣ	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ & ΕΠΙΠΛΩΣΗ
ΜΑ1	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΚ2	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ3	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ4	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΚ5	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ6	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΚ7	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΚ8	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ9	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ10	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ11	-
ΜΚ12	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ13	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΚ14	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ15	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΚ16	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ17	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ
ΜΑ18	ΕΠΑΡΚΗΣ- ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ

Δεύτερος άξονας : Σχέσεις Μαθητών.

1) Συναισθηματική Οργάνωση

α) Συνεκτικότητα: Μετά την παρέμβαση η συνοχή ανάμεσα στους μαθητές της τάξης αυξήθηκε. Οι περισσότεροι αναφέρουν στις εργασίες τους, ότι στο διάλειμμα πλέον κάνουν παρέα όλοι μαζί:

Μ.Α9: “Στα διαλείμματα παίζουμε όλοι μαζί κρυφτό, κυνηγητό και κλέφτες και αστυνόμους”.

Μ.Α10: “Στο διάλειμμα συνήθως παίζουμε όλοι μαζί αλλά κάποια παιδιά κάνουν ζαβολιές”.

Ακόμη και η μαθήτρια που στη συνέντευξη ανέφερε ότι στα διαλείμματα ήταν συνήθως μόνη της (βλέπε σελ.68, απόσπασμα Μ.Κ2) τώρα πια στην εργασία της γράφει:

Μ.Κ2: “Εμείς με τα παιδιά στο διάλειμμα παίζουμε κλέφτες και αστυνόμοι”.

Το έμφυλο χαρακτηριστικό που προϋπήρχε στις αντιλήψεις των παιδιών φάνηκε πως μετά την παρέμβαση ελαττώθηκε. Η μαθήτρια Μ.Κ5 που πριν την παρέμβαση την απασχολούσε έντονα

αυτός ο διαχωρισμός (βλέπε σελ.69 αποσπάσματα της Μ.Κ5) αναφέρει στην εργασία της:

Μ.Κ5: “Στα διαλείμματα παίζουμε όλοι μαζί . Μην νομίζεις αγόρια κορίτσια χωριστά. Ακριβώς το αντίθετο”.

Το ίδιο ισχύει και για τη μαθήτριά Μ.Κ14:

“Στο διάλειμμα για κάποια περίοδο παίζαμε κυνηγητό στο οποίο χωριζόμασταν αγόρια κορίτσια. Τώρα σταματήσαμε να παίζουμε και καθόμαστε σε παρέουλές. Κανέναν δεν είναι μόνος του.”

Ομοίως και ο μαθητής Μ.Α6 (βλέπε σελ. 69) αλλάζει στάση απέναντι στο γυναικείο φύλο και αναφέρει:

“Πιστεύω ότι θα σε θέλαμε να παίζεις μαζί μας γιατί θέλουμε κι ένα κορίτσι στην παρέα”.

Και άλλοι μαθητές όμως διαπίστωσαν αυτή την αλλαγή στην τάξη:

Μ.Κ7: “Στην αρχή όλοι ήταν χωρισμένοι σε αγόρια και κορίτσια. Δεν θέλαμε καθόλου να ήμασταν μαζί. Όμως τώρα καθόμαστε με ευχαρίστηση μαζί τους”.

Μ.Α4 “Δε μας πειράζει αν παίζουμε με κορίτσια”.

Στο debate που πραγματοποιήθηκε φαίνεται επίσης η συνοχή στην ομάδα καθώς τα παιδιά αναφερόμενα στα πλεονεκτήματα της ομαδικής εργασίας αναφέρουν σχετικά με τους στόχους:

ΟΜ.1: “ Επίσης, αν υπάρχουν κάποια άτομα με μαθησιακές δυσκολίες στην ομάδα, η ομάδα, εμείς, είμαστε πολλά άτομα και μπορούμε να του δείξουμε κι έτσι να μάθει πιο γρήγορα”.

Ωστόσο υπάρχουν και ορισμένα παιδιά που δεν έχουν ενταχθεί ακόμα στο σύνολο της τάξης. Τα συναισθήματα του Μ.Α3 (βλέπε σελ.68 απόσπασμα Μ.Α3) δεν άλλαξαν:

Μ.Α3: “Το χρόνο μου στο διάλειμμα παίζουμε χωριστά όχι όλοι μαζί, περπατάνε μόνα τους αλλά κάποια παιδιά τα κάνουν παρέα και άλλα όχι”.

β) Διενεκτικότητα: Σχετικά με τις μεταξύ τους προστριβές, που υπήρχαν έντονα πριν από την παρέμβαση, φαίνεται πως τώρα πια έχουν εξαλειφθεί. Κανείς δε παραπονιέται μέσα στην εργασία για την ύπαρξη τέτοιων περιστατικών. Ακόμα κι αν υπάρχουν, δεν είναι ιδιαίτερης σημασίας:

Μ.Κ2: “Επίσης είμαστε όλοι μαζί μια ομάδα κατά της Σχολικής Βίας οπότε αν διαφωνούμε το συζητάμε και δε μαλώνουμε ή δε κάνουμε συμμορίες”.

Μ.Α9: “Κάποιες στιγμές μαλώνουμε αλλά μετά ξαναγινόμαστε φίλοι”.

Όσον αφορά τον Μ.Α6, ο οποίος ήταν ανεπιθύμητος μέσα στην τάξη (βλέπε αποσπάσματα σελ.70) υπήρξε επίσης βελτίωση στον τρόπο που τον αντιμετώπιζαν οι συμμαθητές του. Δεν τον ξεχωρίζαν από τους υπόλοιπους. Θεωρούσαν πως είναι ένας ακόμη άτακτος μαθητής. Έγιναν πιο ανεκτικοί απέναντί του και προσπαθούσαν να τον επαναφέρουν στην τάξη όταν παρεκτρέπονταν:

Μ.Κ5: “Όλες οι τάξεις έχουν κάποια παιδιά που φωνάζουν. Φαντάζομαι πως στο σχολείο σου υπήρχαν τέτοια παιδιά. Είναι ένα παιδί που συνεχώς κάνει φασαρία. Εκείνη την ώρα όλοι του

λέμε να σταματήσει”.

Μ.Κ12: “Ένα παιδί, ο Μ.Α6 ήταν πολύ φασαριόζικο αλλά τώρα έχει βελτιωθεί λίγο. Πολύ λίγο. Εμείς προσπαθούμε να του δείξουμε ότι έχει και τον καλό εαυτό μέσα του”.

γ) Κλίκες: Το δέσιμο που φαίνεται να έχει αυξηθεί μεταξύ των παιδιών σύμφωνα με όσα αναφέρονται παραπάνω αποτελεί ένδειξη πως δεν υπάρχουν πια κλίκες.

δ) Ικανοποίηση: Οι μαθητές είναι πλέον πολύ ευχαριστημένοι τόσο από τις εργασίες όσο και από τους συμμαθητές τους. Αυτό το συναίσθημα τους κάνει όλους να προσκαλούν τη νέα μαθήτριά στο σχολείο τους. Ακόμα και εκείνοι που πριν την παρέμβαση θα ήθελαν να φύγουν από το σχολείο (βλέπε σελ.71, αποσπάσματα Μ.Α1 & Μ.Α7):

Μ.Α1: “Στις εργασίες δουλεύουμε πολύ ωραία...διασκεδάζουμε...γελάμε. Εύχομαι όταν έρθεις να περάσεις τέλεια”.

Μ.Α7: “Αν έρθεις σε αυτό το σχολείο Γκιουλσέν δε θα θέλεις να φύγεις ποτέ”.

Και οι υπόλοιποι μαθητές όμως εκφράζουν την ικανοποίησή τους:

Μ.Κ5: “Αν έρθεις στο σχολείο μας θα περάσεις υπέροχα και θα διασκεδάσεις πολύ. Είμαι σίγουρη. Σε περιμένω να έρθεις και να παίζουμε όλοι μαζί”.

Μ.Κ16: “Άμα έρθεις θα περάσεις τέλεια. Σε περιμένουμε”.

ε) Αδιαφορία: Τα παιδιά μιλώντας για την ώρα του μαθήματος αναφέρουν ότι κάποιοι συμμαθητές που αδιαφορούσαν τώρα πια προσέχουν, ενώ επίσης έχουν βελτιωθεί και πολύ στα μαθήματά τους:

Μ.Α10: Κάποια παιδιά βελτιώθηκαν για παράδειγμα ο Μ.Α1 τώρα διαβάζει περισσότερο και δε δυσκολεύεται να διαβάσει”.

Μ.Α9: “Κάποιοι κάνουν φασαρία μέσα στο μάθημα όπως εγώ και άλλοι δύο φίλοι μου αλλά τώρα συμπεριφερόμαστε πολύ ωραία προσέχουμε την κυρία μας όταν μας μιλάει και δεν κάνουμε φασαρία”.

Ακολουθεί ο πίνακας συνοπτικών αποτελεσμάτων για τον Συναισθηματικό Τομέα μετά την παρέμβαση για κάθε μαθητή.

Πίνακας 14 Συναισθηματικός Τομέας Μετά την Παρέμβαση.

2ος ΑΞΟΝΑΣ : ΔΙΑΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ					
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ					
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΣΥΝΕΚΤΙΚ.	ΔΙΕΝΕΚΤ.	ΚΛΙΚΑ	ΙΚΑΝΟΠ.	ΑΔΙΑΦ.
ΜΑ1	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΚ2	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ3	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
ΜΑ4	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ

MK5	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA6	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MK7	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MK8	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA9	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA10	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA11	-	-	-	-	-
MK12	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA13	ΜΕΡΙΚΟΙ ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MK14	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA15	ΜΕΡΙΚΟΙ ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MK16	ΜΕ ΚΑΠΟΙΟΥΣ ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA17	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
MA18	ΜΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΤΑΞΗ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ

Τομέας Κοινωνικής Οργάνωσης:

στ) Δημοκρατικότητα: Τα παιδιά εξηγώντας τα πλεονεκτήματα της ομαδικής εργασίας στο debate αναφέρουν ότι οι ομαδοσυνεργατικές εργασίες στηρίζονται στην δημοκρατία:

ΟΜ.Ι.: “Ναι αλλά στις ομαδικές εργασίες λέμε ελεύθερα τη γνώμη μας ο ένας στον άλλον και έτσι μπορούμε να αποφασίσουμε τι θα γράψουμε και πώς θα αποφασιστεί η άσκηση”.

ζ) Ανταγωνιστικότητα: Οι μαθητές πριν την παρέμβαση φαινόταν να έχουν στοιχεία ανταγωνισμού μέσα τους καθ' ότι υπήρχαν φορές που δε μοιράζονταν τις γνώσεις τους αλλά τις κρατούσαν για τον εαυτό τους (βλέπε σελ.72-73 απόσπασμα και ημερολόγιο δασκάλας). Τώρα πια όμως εξηγούν ότι κατά τη διάρκεια του μαθήματος βοηθούν τους συμμαθητές τους και πως το αποτέλεσμα αυτής της συμπεριφοράς είναι να βελτιώνουν οι αδύναμοι μαθητές την επίδοσή τους:

Μ.Κ8: “Κάποιοι που δε διάβαζαν έχουν αρχίσει να διαβάζουν. Όμως για αυτή την αλλαγή των συμμαθητών μας φταίμε κι εμείς”.

Μ.Α3: “Εγώ άλλαξα, έγινα μεσαίος μαθητής και για όλο αυτό τον καιρό με βοήθησαν οι συμμαθητές μου και η δασκάλα”.

Άλλο στοιχείο που εκφράζει την έλλειψη ανταγωνισμού μέσα στην τάξη είναι (όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως) ότι κανένας από τους μαθητές στο debate δεν ήθελε να αναλάβει τον υποστηρικτικό ρόλο της μετωπικής διδασκαλίας. Συγκεκριμένα στο ημερολόγιο αναφέρονται τα εξής:

“Τελευταία μέρα στο σχολείο σήμερα και έπρεπε να κάνουμε την αξιολόγηση της παρέμβασης με τη μορφή debate μεταξύ μετωπικής και ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Όταν ζήτησα από τα παιδιά να διαλέξουν το ρόλο τους, καμία από τις δύο ομάδες δεν ήθελε να είναι ο υποστηρικτής της μετωπικής. Ρίξαμε κλήρο για να πάρουν κάποιοι το ρόλο αυτό. Η ομάδα που της έτυχε η μετωπική διδασκαλία απογοητεύτηκε και άρχισε να λέει ότι δε θα μπορέσει να την υποστηρίξει ως μέθοδο γιατί δεν έχει κάτι θετικό... Παρόλο που στο τέλος αποδέχτηκε και υποδύθηκε το ρόλο της ως υποστηρικτής της μετωπικής αναρωτιέμαι... “Πού είναι τα παιδιά μου

που ήθελαν να κάθονται ανά δύο ή και μόνα τους; Που χαίρονταν όταν άκουγαν τη φράση “παρακαλώ να λύσει την άσκηση ο καθένας μόνος του” και έκρυβαν την απάντηση τους για να μη τη δει κανείς;”

Ακόμη ένα στοιχείο που αναδεικνύει την έλλειψη ανταγωνισμού, κλίκας (Συναισθηματικός Τομέας) αλλά και την βελτίωση της συμπεριφοράς των παιδιών (Τυπικότητα, που ανήκει στον τομέα εργασίας) είναι ότι (όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως) γράφοντας το γράμμα στη Γκιουλσέν κανένας τους δεν φέρθηκε εγωιστικά. Όλοι την προσκάλεσαν στη νέα τους τάξη και ήταν έτοιμοι να τη δεχτούν ως νέο μέλος του τμήματος αλλά και της παρέας τους.

Ακολουθεί ο συνοπτικός πίνακας αποτελεσμάτων για τον Τομέα της Κοινωνικής Οργάνωσης μετά την παρέμβαση.

Πίνακας 15 Τομέας κοινωνικής οργάνωσης μετά την Παρέμβαση.

2ος ΑΞΟΝΑΣ: ΔΙΑΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ		
ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ		
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
MA1	NAI	OXI
MK2	NAI	OXI
MA3	NAI	OXI
MA4	NAI	OXI
MK5	NAI	OXI
MA6	NAI	OXI
MK7	NAI	OXI
MK8	NAI	OXI
MA9	NAI	OXI
MA10	NAI	OXI
MA11	-	-
MK12	NAI	OXI
MA13	NAI	OXI
MK14	NAI	OXI
MA15	NAI	OXI
MK16	NAI	OXI
MA17	NAI	OXI
MA18	NAI	OXI

Τομέας Εργασίας:

η) Τυπικότητα: Η βελτίωση της συμπεριφοράς των παιδιών είναι προφανής από αυτά που επισημαίνουν στις εργασίες τους:

M.A17: “Στους συμμαθητές μας συμπεριφερόμαστε ήρεμα και δε φωνάζουμε ο ένας στον άλλον. Είδα αλλαγή συμπεριφοράς στον εαυτό μου. Στην αρχή της χρονιάς συμπεριφερόμουν πολύ κακά

δηλαδή μίλαγα όπως θέλω ενώ τώρα νομίζω πως δε το κάνω πολύ συχνά”.

M.A18: “Κάποια παιδιά άλλαξαν συμπεριφορά και ένα είχε βελτίωση. Αυτοί που άλλαξαν χρειάστηκαν τη βοήθειά μας”.

M.K7: “Έχουμε δει βελτίωση στο συμμαθητή μας τον M.A6. Όλοι βοηθάμε αλλά πιο πολύ η κυρία μας”.

Κάποιοι μαθητές βέβαια δεν θεωρούν ότι έχει αλλάξει η συμπεριφορά ορισμένων συμμαθητών τους αλλά συνεχίζουν να αισθάνονται ότι τους κοροϊδεύουν:

M.A1: “Αυτοί που δε συμπεριφέρονται ευγενικά είναι ο M.A6 και ο M.A3”.

M.A4: “Τα κακά παιδιά της τάξης (...) συμπεριφορά δεν έχουν αλλάξει. (...) Αν έρθεις ελπίζουμε να αποκτήσεις πολλούς φίλους και να μη σε κοροϊδεύει κανείς”.

θ) Δυσκολία: Σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν με τα μαθήματα ορισμένοι μαθητές, οι συμμαθητές τους αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν κάποια παιδιά στην τάξη που δε τα καταφέρνουν αλλά όλοι βοηθάνε ώστε αυτό να αλλάξει:

M.A13: “Επίσης Γκιουλσέν στην τάξη μας υπάρχουν μερικοί μαθητές που δεν τα πηγαίνουν και τόσο καλά με τα μαθήματα αλλά τώρα τελευταία έχουν αρχίσει και διαβάζουν περισσότερο και προσπαθούν”.

M.K5: “Έχουμε και δύο παιδιά που δε τα καταφέρνουν. Όλοι προσπαθούμε να τους βοηθήσουμε”.

ι) Αποδιοργάνωση: Μετά την παρέμβαση τα παιδιά φάνηκε ότι μνήθηκαν στις αρχές της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου, τις κατανόησαν και πια δουλεύουν χωρίς προβλήματα. Ο M.A15 που πριν την παρέμβαση επέλεγε να δουλεύει μόνος του γιατί δε του άρεσε ο τρόπος που εργαζόταν η ομάδα (βλέπε σελ.76) τώρα αναφέρει:

M.A15: “Συνεργαζόμαστε δίκαια, ο καθένας παίρνει το δικό του ρόλο π.χ ένας είναι υπεύθυνος για την καταγραφή του κειμένου άλλος για την παρουσίαση του κειμένου”.

Αντίστοιχα και άλλοι μαθητές αναφέρονται στην έλλειψη αποδιοργάνωσης:

M.K7: “Αν έρθεις Γκιουλσέν σ' αυτό το σχολείο δε θα θέλεις να φύγεις ποτέ, γιατί μόνο σε αυτή την τάξη έχουμε μάθει τι είναι πραγματικά συνεργασία”.

M.: “Στις εργασίες εργαζόμαστε ομαδικά. Αλληλοβοηθιόμαστε και ακούμε ο ένας τον άλλο”.

M.A1: “Στις εργασίες δουλεύουμε πολύ ωραία π.χ ακούει ο ένας την γνώμη του άλλου, διασκεδάζουμε την εργασία, γελάμε αλλά πάντα ακολουθούμε τους κανόνες”.

κ) Ταχύτητα: Σχετικά με τον τρόπο εργασίας τα παιδιά πριν την παρέμβαση αναφέρονταν σε συμμαθητές που δουλεύοντας μόνοι τους καθυστερούσαν στις ασκήσεις. Μετά την παρέμβαση

αναγνώρισαν πως η εργασία σε ομάδες είναι καλύτερη γιατί δεν αντιμετωπίζεις τέτοια προβλήματα. Συγκεκριμένα εξηγούν στο debate:

ΟΜ.1: “Επίσης όταν είσαι μόνος σου αργείς περισσότερο γιατί δεν είναι κανένας να σε βοηθήσει και να σου πει άλλες ιδέες. Πρέπει να τα σκεφτείς όλα μόνος σου”.

Η ανάλυση που προηγήθηκε για τις Σχέσεις των μαθητών μετά την Παρέμβαση έδειξε ότι αυξήθηκε η συνοχή της τάξης. Τα περισσότερα παιδιά πλέον κάνουν παρέα όλα μαζί, ανεξαρτήτως φύλου. Δεν αναφέρονται σε μεταξύ τους διενέξεις ενώ έχουν γίνει πιο ανεκτικοί ως προς τον Μ.Α6. Η συμπεριφορά των συμμαθητών αλλά και ο τρόπος που γίνονται οι εργασίες τους ευχαριστεί ιδιαίτερα. Η προσθήκη της διαφοροποίησης στις εργασίες καθώς και οι επιπλέον περιοχές αύξησαν το ενδιαφέρον των παιδιών και τη συμμετοχή τους. Η δημοκρατικότητα και η σαφήνεια των στόχων διατηρήθηκε και μετά την παρέμβαση ενώ πλέον οι δραστηριότητες είναι καλά οργανωμένες και δεν υπάρχουν προβλήματα.

Ακολουθεί ο πίνακας με τα συνοπτικά αποτελέσματα για κάθε μαθητή σχετικά με τον άξονα Τομέας Εργασίας μετά την παρέμβαση.

Πίνακας 16 Τομέας Εργασίας μετά την παρέμβαση.

2ος ΑΞΟΝΑΣ : ΔΙΑΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ				
ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ				
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΚΑΘΟΡ. ΣΤΟΧΩΝ	ΤΥΠΙΚΟΤ.	ΔΥΣΚΟΛ.	ΤΑΧΥΤ.
ΜΑ1	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ2	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ3	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ4	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ5	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ6	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ7	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ8	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ9	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ10	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ11	-	-	-	-
ΜΚ12	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ13	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ14	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ15	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΚ16	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ17	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
ΜΑ18	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

3ος άξονας: Σχέση Εκπαιδευτικού – Μαθητών

Συναισθηματική Οργάνωση:

α) Συνεκτικότητα: Τα παιδιά αναφέρουν στις γραπτές εργασίες τους πως η κυρία τους την ώρα του μαθήματος είναι δίπλα τους για να τους βοηθήσει σε οποιοδήποτε πρόβλημα.

M.K8: “Η δασκάλα μας εκείνη την ώρα επιβλέπει και μας βοηθάει εάν δυσκολευόμαστε”.

M.A13: “Καθώς κάνουμε αυτές τις εργασίες, η κυρία μας επιβλέπει και μας βοηθάει όπου δυσκολευόμαστε”.

β) Διενεκτικότητα: Η σχέση της δασκάλας με έναν μαθητή, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, φαίνεται πως δε βελτιώθηκε:

M.A6: “Η δασκάλα μας όταν κάνουμε ομαδικές εργασίες περιφέρεται, μας κοιτάζει και βάζει τις φωνές”.

γ) Ικανοποίηση: Οι μαθητές φαίνεται να είναι αρκετά ευχαριστημένοι από τη δασκάλα τους.

M.K16: “Όσον αφορά για τη δασκάλα μας είναι πολύ καλή. Θα σε βοηθάει σε ότι δυσκολεύεσαι”.

Ακόμα και η μαθήτρια M.K2 που θεωρούσε ότι η δασκάλα της έφερνε σε δύσκολη θέση τους συμμαθητές της με τον τρόπο της (σελ.83 απόσπασμα M.K2) αναφέρει στη γραπτή της εργασία:

MK2: “Η κυρία μας εκείνη την ώρα περνά πάνω από τα θρανία μας για να δει αν κάποιος θέλει βοήθεια”.

δ) Αποδιοργάνωση: Σχετικά με την ελλιπή οργάνωση των δραστηριοτήτων η Σχολική Σύμβουλος στις παρατηρήσεις της αναφέρει τα εξής:

- “Επίτευξη της συνεργατικής μάθησης με ικανοποιητικά αποτελέσματα. Τα παιδιά ήταν καλύτεροι ακροατές.
- Καταμερισμός εργασιών στις ομάδες. Ανάπτυξη γραπτών στρατηγικών.
- Ανεπτυγμένα επίπεδα συνεργασίας και ένταξης μαθητών με προβλήματα ενδοπροσωπικής και διαπροσωπικής επικοινωνίας”.

Επιπλέον ένας μαθητής μιλώντας για το ρόλο της κυρίας του μέσα στην τάξη αναφέρει ότι:

M.A17: “Η κυρία στην ώρα της Γλώσσας μας δίνει μερικές φωτοτυπίες και μας δίνει τις εργασίες με ρόλους που πρέπει να κάνουμε ή στο καθιστικό ή στα θρανία και στον Η/Υ”.

Ο τρίτος άξονας, οι σχέσεις δηλαδή εκπαιδευτικού- μαθητών, πριν την παρέμβαση δεν είχε ιδιαίτερα προβλήματα. Η ικανοποίηση και η συνεκτικότητα με το δάσκαλο διατηρήθηκαν. Βελτιώθηκε η εικόνα της δασκάλας για την μαθήτρια M.K2 καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις ενώ επιπλέον φάνηκε πως η εκπαιδευτικός έμαθε να οργανώνει σωστά τις εργασίες των παιδιών.

Παρακάτω ακολουθούν οι πίνακες με τα αποτελέσματα των σχέσεων μεταξύ δασκάλας – μαθητών μετά την παρέμβαση για τον Συναισθηματικό Τομέα, τον Τομέα Κοινωνικής Οργάνωσης και τον Τομέα Εργασίας.

Πίνακας 17 Συναισθηματικός Τομέας Μετά την Παρέμβαση.

3ος ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΩΝ			
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ			
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΔΙΕΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ
MA1	NAI	OXI	NAI
MK2	NAI	OXI	NAI
MA3	NAI	OXI	NAI
MA4	NAI	OXI	NAI
MK5	NAI	OXI	NAI
MA6	NAI	NAI	NAI
MK7	NAI	OXI	NAI
MK8	NAI	OXI	NAI
MA9	NAI	OXI	NAI
MA10	NAI	OXI	NAI
MA11	-	-	-
MK12	NAI	OXI	NAI
MA13	NAI	OXI	NAI
MK14	NAI	OXI	NAI
MA15	NAI	OXI	NAI
MK16	NAI	OXI	NAI
MA17	NAI	OXI	NAI
MA18	NAI	OXI	NAI

Πίνακας 18 Κοινωνικής Οργάνωσης Μετά την Παρέμβαση.

3ος ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΩΝ	
ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
MA1	NAI
MK2	NAI
MA3	NAI
MA4	NAI
MK5	NAI
MA6	NAI
MK7	NAI
MK8	NAI
MA9	NAI
MA10	NAI
MA11	-
MK12	NAI

MA13	NAI
MK14	NAI
MA15	NAI
MK16	NAI
MA17	NAI
MA18	NAI

Πίνακας 19 Τομέας Εργασίας Μετά την Παρέμβαση.

3ος ΑΞΟΝΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ – ΜΑΘΗΤΩΝ					
ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ					
ΜΑΘΗΤΕΣ	ΚΑΘΟΡΙΣ. ΣΤΟΧΩΝ	ΤΥΠΙΚ.	ΔΥΣΚ.	ΤΑΧΥΤ.	ΑΠΟΔΙΟΡΓ.
MA1	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MK2	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA3	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA4	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MK5	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA6	NAI	OXI	OXI	OXI	OXI
MK7	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MK8	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA9	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA10	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA11	-	-	-	-	-
MK12	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA13	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MK14	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA15	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MK16	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA17	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI
MA18	NAI	NAI	OXI	OXI	OXI

Βάσει όσων προαναφέρθηκαν διαπιστώνουμε ότι μετά την παρέμβαση τόσο η φυσική όσο και η κοινωνική διάσταση του κλίματος της τάξης βελτιώθηκαν. Η αισθητική του χώρου έγινε ελκυστική, οι τέσσερις περιοχές μέσα στην αίθουσα δημιούργησαν νέες λειτουργίες μέσα στο χώρο και σε συνδυασμό με τον καινούριο εξοπλισμό δημιούργησαν μία ευχάριστη και οικεία ατμόσφαιρα μέσα στην αίθουσα. Επιπλέον όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών αλλά και μεταξύ της δασκάλας και των μαθητών βελτιώθηκαν. Αυξήθηκε ιδιαίτερα η συνοχή μεταξύ τους, βελτιώθηκε η συμπεριφορά τους ενώ η καλή οργάνωση και διαχείριση της τάξης είχε ως συνέπεια τη μείωση των διενέξεων και την αύξηση της επίδοσης των μαθητών.

Κεφάλαιο 4ο.

4.1 Συζήτηση – Συμπεράσματα.

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η βελτίωση του κλίματος της τάξης, στην οποία δίδασκε η εκπαιδευτικός - ερευνήτρια, μέσω μίας σύνθετης παρέμβασης. Πιο συγκεκριμένα, η παρέμβαση περιελάμβανε ταυτόχρονες και στοχευμένες επεμβάσεις στο χώρο της αίθουσας, στη μέθοδο διδασκαλίας και στο στυλ της εκπαιδευτικού έτσι ώστε να βελτιωθεί το φυσικό και ψυχοκοινωνικό περιβάλλον της τάξης. Μέσα από την ερευνητική διαδικασία προέκυψαν τρία ερευνητικά ερωτήματα τα οποία θα επιχειρήσουμε να απαντήσουμε παρακάτω.

Το πρώτο ερώτημα που διερευνήθηκε αφορούσε τη συμβολή του χώρου στην υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας και στη βελτίωση του κλίματος της τάξης. Σύμφωνα με όσα έχουν ήδη αναφερθεί δεν υπάρχει μία συγκεκριμένη διάταξη του χώρου που να θεωρείται καταλληλότερη για την εκπαιδευτική διαδικασία. Η αποτελεσματικότητα της εξαρτάται από τους εκπαιδευτικούς στόχους που τίθενται κάθε φορά από τον δάσκαλο (Weinstein, 1981). Τα αποτελέσματα της δικής μας έρευνας έδειξαν την ύπαρξη μιας ανομοιομορφίας ως προς τη μέθοδο διδασκαλίας και την διάταξη των θρανίων, χαρακτηριστικό που δημιουργούσε διάφορα προβλήματα μέσα στην τάξη. Πριν την παρέμβαση, η διάταξη των θρανίων ήταν η ομαδική και παρόλο που ευχαριστούσε τους μαθητές, παρεμπόδιζε τη μαθησιακή διαδικασία, η οποία γινόταν με την παραδοσιακή μέθοδο διδασκαλίας. Η απόκλισης μεταξύ του διαμορφωμένου χώρου και της διδακτικής προσέγγισης οδηγούσε στη μη λειτουργικότητα της αίθουσας.

Συνέπεια αυτού ήταν ότι τα παιδιά, στις συνεντεύξεις τους, αναφερόμενα στον τρόπο που κάθονται, εξηγούσαν ότι θα προτιμούσαν η διάταξη των θρανίων να είναι σε σχήμα Π ή σε σειρές διότι με αυτό τον τρόπο μπορούσαν να βλέπουν στον πίνακα και να ακούν τη δασκάλα τους πολύ καλύτερα. Επιπλέον, ένα από τα αντικείμενα της αίθουσας που επιθυμούσαν να αλλαχτεί πριν την παρέμβαση ήταν ο πράσινος πίνακας.

Μετά την παρέμβαση, η ομαδική διάταξη των θρανίων διατηρήθηκε και προστέθηκαν δύο νέες περιοχές (Σαλόνι, Η/Υ) που δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις για εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης. Παράλληλα όμως με τις αλλαγές αυτές, υιοθετήθηκε και η συγκεκριμένη τεχνική διδασκαλίας από την εκπαιδευτικό και τους μαθητές. Πλέον, τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα μέσα από τις νέες περιοχές να αλληλεπιδρούν περισσότερο μεταξύ τους, να επικοινωνούν πρόσωπο με πρόσωπο και να δουλεύουν ομαδικά.

Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε είναι ότι η αναδιαμόρφωση του χώρου σύμφωνα με τις ανάγκες της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας μπορεί να αποτελέσει ένα θετικό

ενισχυτή για την υιοθέτηση της, δε μπορεί όμως να την επιβάλλει. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξε και προγενέστερη έρευνα (Γερμανός, 2000 οπ. αναφ. στο Γερμανός 2006).

Πριν την παρέμβαση, παρά την ομαδική διάταξη των θρανίων, η προσέγγιση της διδασκαλίας ήταν η παραδοσιακή μετωπική. Ο δάσκαλος είχε τον κεντρικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία και ο πίνακας αποτελούσε το κατεξοχήν εποπτικό υλικό. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης ο πίνακας δεν αντικαταστάθηκε με καινούριο, ελαχιστοποιήθηκε όμως η χρήση του λόγω της εφαρμογής της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης στη διδασκαλία. Στην αξιολόγηση της παρέμβασης από τα παιδιά, παρότι ο πίνακας δεν αντικαταστάθηκε, δεν αποτελούσε πλέον μειονέκτημα της τάξης.

Επιπλέον άλλο ένα σημαντικό στοιχείο, είναι ότι η αναδιαμόρφωση του χώρου στηρίχτηκε στις προτιμήσεις των παιδιών. Αποτέλεσμα αυτού ήταν, μετά την παρέμβαση, τα παιδιά να θεωρούν την τάξη τους ένα ιδανικό περιβάλλον μάθησης. Κατά την αξιολόγησή της περιγράφαν το χώρο με ιδιαίτερο ενθουσιασμό και θαυμασμό και με πολύ θετικά σχόλια. Η σύγκλιση μεταξύ του πραγματικού και του επιθυμητού περιβάλλοντος μάθησης προκάλεσε θετικά συναισθήματα στα παιδιά. Το συμπέρασμα αυτό συμφωνεί και με άλλες έρευνες (Doorman, 2008· Fraser & Fisher, 1983· Fraser, 1998).

Επίσης, οι αλλαγές στο χώρο της αίθουσας έγιναν με τη συμμετοχή των παιδιών. Όλα μαζί βοήθησαν στον αναχρωματισμό των τοιχών και στην καθαριότητα της τάξης ενώ η διακόσμηση της ήταν αποκλειστικά δική τους ευθύνη. Τα στοιχεία αυτά λειτούργησαν προσθετικά στην οικειοποίηση του χώρου και στη δημιουργία αισθημάτων ευχαρίστησης και ασφάλειας βελτιώνοντας έτσι το ψυχοκοινωνικό κλίμα της τάξης. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι έρευνες Architecture Foundation (2000) και Lackney, (2000) σχετικά με τη συμμετοχή και εμπλοκή των παιδιών στη διαμόρφωση του χώρου ενώ η Weinstein (1997) αναφέρεται στη θετική επιρροή της οικειοποίησης του χώρου στο ψυχοκοινωνικό κλίμα της τάξης (οπ. αναφ. στο Γερμανός, 2006) .

Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε τη συμβολή της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης της διδασκαλίας στη βελτίωση του κλίματος της τάξης. Όπως έχει ήδη αναφερθεί η διαμόρφωση ενός ομαδοσυνεργατικού πλαισίου μάθησης συντελεί στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων του παιδιού (Oortwijn et al, 2008) ενώ σύμφωνα με τους Johnson et al (1983), όσο πιο συχνά εμπλέκονται τα παιδιά σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες μάθησης τόσο περισσότερο είναι δυνατό να επιτευχθεί η βελτίωση των σχέσεών τους με το δάσκαλο και τους συμμαθητές τους. Επιπλέον χαρακτηριστικά ενός ομαδοσυνεργατικού κλίματος είναι η υποστήριξη, η αλληλοβοήθεια, η συνοχή και η αποδοχή που αισθάνονται τα μέλη που απαρτίζουν την τάξη.

Η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης στη δική μας έρευνα και η “μύηση” τόσο

των μαθητών όσο και της εκπαιδευτικού στις βασικές αρχές της, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός θετικότερου κλίματος μέσα στην τάξη. Συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της αρχικής αξιολόγησης, οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών, πριν την παρέμβαση, χαρακτηρίζονταν από έντονες προστριβές, απόρριψη και ανταγωνισμό. Αντίστοιχα, οι σχέσεις με τη δασκάλα χαρακτηρίζονταν από κάποιες διενέξεις. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της παρέμβασης και με τη λήξη του παρεμβατικού προγράμματος παρατηρήθηκε αύξηση της συνοχής μεταξύ των μελών της τάξης ενώ παράλληλα αναπτύχθηκαν αισθήματα αποδοχής, υποστήριξης και βοήθειας, τα οποία πιο πριν “απουσίαζαν”.

Σημαντικό επίτευγμα ήταν η αλλαγή της στάσης των παιδιών απέναντι σε ένα συμμαθητή τους που είχε ανάρμοστη συμπεριφορά. Πριν την παρέμβαση, τον απέρριπταν και αποτελούσε ανεπιθύμητο πρόσωπο μέσα στην τάξη και στη σχολική ζωή γενικότερα. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, μέσω της εργασίας σε ομάδες δόθηκε η δυνατότητα στα παιδιά να τον γνωρίσουν καλύτερα. Έγιναν πιο δεκτικοί απέναντι του, τον συμπάθησαν και η αποδοχή του ως μέλους της ομάδας δημιούργησε την ανάγκη να τον βοηθήσουν να αλλάξει συμπεριφορά.

Επομένως, μέσα από την έρευνα μας αναδείχθηκε ο θετικός ρόλος της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος στην τάξη. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνει τα ευρήματα προγενέστερων ερευνών (Ghaith, 2003· Johnson & Johnson, 1989· Κακανά, 2008· Lazarovitch, Hugh Baird, Hertz- Lazarovitch & Jenkins, 1990· Madden & Slavin, 1983).

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό που αξίζει να αναφερθεί είναι πως η εκπαιδευτική διαδικασία μέσω της συγκεκριμένης προσέγγισης έγινε μια ευχάριστη διαδικασία για όλους. Τα παιδιά, κατά την αξιολόγηση της παρέμβασης αναφέρθηκαν στο πόσο διασκεδαστικό και ευχάριστο έχει γίνει για το μάθημα και ότι η εργασία σε ομάδες τους κάνει να γελάνε, να περνάνε όμορφα και ταυτόχρονα να μαθαίνουν μέσα από αυτή.

Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα είχε να κάνει με το στυλ του εκπαιδευτικού και τον καθοριστικό ρόλο που παίζει στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος μέσα στην τάξη.

Όπως, έχει ήδη αναφερθεί στην εισαγωγή, ο δάσκαλος αποτελεί για τα παιδιά πρότυπο μίμησης και η στάση και η συμπεριφορά που έχει απέναντι στους μαθητές επηρεάζει αντίστοιχα τη στάση και τη συμπεριφορά του σύνολου της τάξης (Hughes, A Cavell, & Willson, 2001). Επίσης, σύμφωνα με τη θεωρία της προσκόλλησης, ο εκπαιδευτικός οφείλει να δημιουργεί αισθήματα ασφάλειας και σιγουριάς μέσα στην τάξη έτσι ώστε το παιδί, έχοντας αυτά ως βάση, να διαμορφώνει την κοινωνική του ταυτότητα (Pianta & Steinberg, 1992).

Κατά τον Cheng (1994), ο δημοκρατικός δάσκαλος δεν τιμωρεί τους μαθητές του με τη χρήση βίας, τους δείχνει αληθινό ενδιαφέρον και διαμορφώνει ένα θετικό κλίμα με το ήθος του και την προσωπικότητά του. Τα αποτελέσματα της έρευνας μας, έδειξαν ότι, ο εκπαιδευτικός παίζει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση του κλίματος της τάξης. Το στυλ ηγεσίας που ακολουθεί και το σύνολο των χαρακτηριστικών που έχει γενικότερα φάνηκε ότι επηρεάζουν το κλίμα. Η εκπαιδευτικός της τάξης, παρόλο που είχε τα περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που μόλις αναφέρθηκαν, ωστόσο, πριν την παρέμβαση, φάνηκε ότι δε μπορούσε να διαχειριστεί την τάξη της και να οργανώσει τις δραστηριότητες του μαθήματος. Συνέπεια αυτού, ήταν το στυλ της να πλησιάζει περισσότερο το “ελευθεριάζον”. Παρόλο που έδινε στους μαθητές σαφείς γνωστικούς στόχους, δεν συντόνιζε τη διαδικασία της μάθησης και δεν επενέβαινε σε τυχόν διαφωνίες που προέκυπταν αλλά άφηνε τα παιδιά να βρίσκουν λύσεις μόνοι τους. Η έλλειψη της καλής οργάνωσης δημιουργούσε τα περισσότερα προβλήματα μέσα στην τάξη.

Μέσω του παρεμβατικού προγράμματος, η εκπαιδευτικός υιοθέτησε εξ' ολοκλήρου το δημοκρατικό στυλ ηγεσίας. Έμαθε να ορίζει το πλαίσιο εργασίας των παιδιών, να το οργανώνει και μέσα σε αυτό να δίνει στα παιδιά την απαραίτητη ελευθερία σχετικά με τον τρόπο εργασίας τους. Παράλληλα, διαμόρφωσε ένα συντονιστικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα, κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων ενώ επίσης καθορίστηκαν, σε συνεργασία με τα παιδιά, οι αποδεκτές συμπεριφορές μέσα στην τάξη. Η μαθητοκεντρική προσέγγιση που διαμόρφωσε λειτούργησε θετικά στη σχέση της με τους μαθητές της. Τα παιδιά μέσα στην τάξη αναγνώρισαν πως η δασκάλα τους είναι βοηθός και υποστηρικτής τους και η ποιότητα της σχέσης τους βελτιώθηκε.

Η καλή σχέση δασκάλου – μαθητών επηρέασε θετικά και την εργασία των παιδιών. Οι μαθητές ενσωματώθηκαν καλύτερα στην ομάδα της τάξης, η ενεργητική συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία αυξήθηκε ενώ οι μεταξύ τους διενέξεις μειώθηκαν. Φάνηκε επομένως, ότι η ικανότητα διαχείρισης της τάξης από τον εκπαιδευτικό επηρεάζει σημαντικά το κλίμα της τάξης.

Τα παραπάνω ευρήματα σχετικά με τη θετική επιρροή του δημοκρατικού στυλ ηγεσίας στο κλίμα της τάξης συμφωνούν με τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών (Cheong, 1994· Ho, 1989· Ματσαγγούρας, 2003). Επίσης, ο σημαντικός ρόλος που παίζει η καλή διαχείριση της τάξης στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος βρίσκει αντιστοιχία και σε άλλες έρευνες (Cothran et al 2003· Opdenakker & Van Damme, 2006).

Κλείνοντας θεωρούμε απαραίτητο να αναφερθούμε και σε αλλαγές που προέκυψαν στην επίδοση και στη συμπεριφορά των παιδιών. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, παρατηρήθηκε ότι ορισμένοι μαθητές άρχισαν να προσπαθούν περισσότερο και να συμμετέχουν περισσότερο στη μαθησιακή διαδικασία, χαρακτηριστικό που αναδεικνύει βελτίωση της αυτοεκτίμησής τους.

Επίσης, διαπιστώθηκε τόσο από τους μαθητές όσο και από τη δασκάλα ότι κάποιοι βελτίωσαν τη συμπεριφορά τους ενώ κάποιοι άλλοι τις επιδόσεις τους. Αντίστοιχα υπάρχουν έρευνες που επιβεβαιώνουν ότι το θετικό κλίμα στην τάξη έχει καλύτερες επιδόσεις, συναισθήματα και συμπεριφορές (Fraser, 1986, 1989· Goh et al, 1995· Kuperminc et al, 2001).

4.2 Η άτυπη follow up αξιολόγηση του Κλίματος της τάξης (follow up assessment).

Με το τέλος της έρευνας δράσης, η οποία συνέπεσε με το τέλος της σχολικής χρονιάς, διαμορφώσαμε σε ένα χώρο κοινωνικής δικτύωσης (stardolls), μία κλειστή ομάδα, όπου τόσο οι μαθητές όσο και η εκπαιδευτικός της τάξης θα μπορούσαν να μοιράζονται συναισθήματα και εμπειρίες από τη νέα σχολική χρονιά, δεδομένου ότι η δασκάλα την επόμενη χρονιά θα ήταν σε άλλο σχολείο και τα παιδιά είχαν ήδη ζητήσει να έρχεται να τους βλέπει ώστε να μη χαθούν. Σκοπός μας λοιπόν ήταν να διατηρήσουμε την επικοινωνία με τους μαθητές και τις μαθήτριες της τάξης.

Είναι γεγονός ότι τα παιδιά από πολύ νωρίς άρχισαν να διατυπώνουν παράπονα για τη νέα τους δασκάλα (*«Κυρία ελάτε γρήγορα πίσω να μας κάνετε μάθημα, δεν την αντέχουμε άλλο»*, *«Η κυρία μας φωνάζει πολύ»*, *«Στέλνει συνέχεια τον Μ.Α6 στον διευθυντή»*, *«Κυρία ελάτε να μας κάνετε πάλι μάθημα και ας έχουμε και εφτάωρο»*) και να κάνουν βιωματικές συγκρίσεις σε σχέση με το κλίμα της τάξης που είχε αναπτυχθεί την προηγούμενη χρονιά (*«Δεν καθόμαστε πια σε ομάδες. Η κυρία μας πήρε προτζέκτορα αλλά τι να τον κάνουμε;»*, *«ο Μ.Α6 σήμερα της είπε: «μακάρι να πάτε στη θέση της κ. Ιωάννας και η κ. Ιωάννα να έρθει σε εμάς.»*).

Το πρώτο σημείο που αναδείχθηκε από τις μαρτυρίες των παιδιών ήταν ότι η ικανότητα διαχείρισης της τάξης από τον εκπαιδευτικό παίζει τον καθοριστικότερο ρόλο στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος. Παρά την ύπαρξη του ανανεωμένου χώρου και της καλής αισθητικής, η αδυναμία της νέας εκπαιδευτικού να οργανώσει την τάξη και να διατηρήσει τον έλεγχο επανέφερε τα αρχικά προβλήματα στην τάξη. Ορισμένα παιδιά μιλώντας για την εκπαιδευτική διαδικασία αναφέρουν ότι πολλές φορές παρασύρονται από εκείνους που δε προσέχουν στο μάθημα και παρεκτρέπονται, κοροϊδεύοντας ή πειράζοντας με διάφορους τρόπους κάποιους συμμαθητές τους ενώ ορισμένες φορές που εργάζονται ομαδικά, κυρίως τσακώνονται μεταξύ τους. Συγκεκριμένα ανέφεραν *«Μ.Α10:Δεν αντέχω, μαλώνω συνέχεια με την Μ.Κ2, ο Μ.Α11δεν διαβάζει και μας κλωτσάει, ο Μ.Α9 κοροϊδεύει τον Μ.Α11, ο καθένας κάνει ότι θέλει εκεί μέσα(...)»*, *«Μ.Α15:Η κυρία θα μας φέρει τη Σύμβουλο λέει και εκεί να δω τι θα πω..δε θέλω να τους καρφώσω..η αλήθεια είναι*

ότι κάποιες φορές παρασύρομαι κι εγώ...δε θέλετε να μάθετε τι γίνεται όταν κάνει όλη η τάξη φασαρία».

Το δεύτερο σημείο που αναδείχθηκε είναι η σημασία που έχει για τα παιδιά να έχουν καλές σχέσεις με το δάσκαλο τους. Σύμφωνα με τα λεγόμενα τους, οι σχέσεις με τη δασκάλα τους φέτος είναι τυπικές και αποστασιοποιημένες (*«Κυρία φέτος δε κάνουμε Ευέλικτη Ζώνη. Μόνο μάθημα, μάθημα μάθημα. Η κυρία μας βάζει και αντιγραφή. Και κάθε μέρα τεστ»*). Φαίνεται ότι η σχέση τους εξαντλείται αποκλειστικά στη διδασκαλία και στην κατάκτηση γνώσεων και η παιδαγωγική διαδικασία μοιάζει να είναι «ξεκομμένη» από τη διδακτική και να έρχεται σε δεύτερη θέση. Οι συχνές διενέξεις με τη νέα δασκάλα γενικά αλλά και πιο ειδικά με τον μαθητή Μ.Α6, για την αποδοχή του οποίου από τους συμμαθητές του και την αποκατάστασή του ως μέλος της ομάδας, είχαμε δουλέψει πολύ σκληρά την προηγούμενη χρονιά, έχουν δυσάρεστες συνέπειες για όλους (*«Η κυρία δεν αντέχει τον Μ.Α6, τσιρίζει και μας παίρνει τα αυτιά. Δεν αντέχουμε άλλες φωνές.»*, *«Κυρία σήμερα δε βγήκαμε διάλειμμα γιατί η κυρία μάλωνε τον Μ.Α6 και δε προλάβουμε να κάνουμε όλες τις ασκήσεις που ήθελε. Δε μπορεί καθόλου να της χαλάμε το πρόγραμμα»*).

Τέλος, το τρίτο σημείο που αναδείχθηκε από την άτυπη follow up αξιολόγηση (follow up assessment), είναι ότι η αναστοχαστική διαδικασία είναι απαραίτητη για τη δουλειά του εκπαιδευτικού. Η αδυναμία της εκπαιδευτικού να αναζητήσει τα βαθύτερα αίτια, για την προβληματική κατάσταση, στις δικές της επιλογές την οδηγούν σε προσωρινές, μη ουσιαστικές λύσεις που στο πέραςμα του χρόνου μεγιστοποιούν το πρόβλημα με αποτέλεσμα να ζητήσει από τους γονείς και τον διευθυντή του σχολείου αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος για τον μαθητή Μ.Α6.

4.3 Γενικά Συμπεράσματα.

Η έρευνα δράσης που πραγματοποιήθηκε είχε ως κεντρικό στόχο την εφαρμογή εκπαιδευτικών στρατηγικών που θα βελτίωναν το κλίμα της τάξης. Μέσα από την υλοποίηση της Ε.Δ, πέρα από τη βελτίωση του κλίματος της τάξης, αναβαθμίστηκε η ποιότητα του έργου της εκπαιδευτικού – ερευνήτριας. Η Ε.Δ έδωσε τη δυνατότητα στην εκπαιδευτικό να αμφισβητήσει τις εκπαιδευτικές της πρακτικές, ενώ η μύηση της στην αναστοχαστική διαδικασία την οδήγησε στην αναζήτηση των βαθύτερων αιτιών του προβλήματος που αντιμετώπιζε και του σχεδιασμού πιο εμπεριστατωμένων, μη επιφανειακών δράσεων για την επίλυση του.

Ο αναστοχασμός αναδείχθηκε ως ένα από τα πιο χρήσιμα εργαλεία της εκπαιδευτικού για τη δουλειά της. Παρόλο που κατά τη διάρκεια της έρευνας αποτελούσε την πιο αγχωτική και δύσκολη διαδικασία, τη φετινή σχολική χρονιά, ο αναστοχασμός προκύπτει αβίαστα τόσο κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας όσο και με το πέρας αυτής.

Στο πλαίσιο του συνεργατικού χαρακτήρα που έχει η Ε.Δ, η εκπαιδευτικός για την υλοποίηση της έρευνας συνεργάστηκε με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, τους γονείς των μαθητών της, το Διευθυντή και το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό. Κατά τη διάρκεια της έρευνας, πολλές φορές ρωτήθηκε για τις επιλογές που έκανε και τις αλλαγές που πραγματοποίησε ειδικά μέσα στο χώρο της αίθουσας. Αυτές οι συζητήσεις και ο συνολικός αντίκτυπος που είχε η έρευνα δράσης στο σχολείο είχαν ως αποτέλεσμα το καλοκαίρι να γίνει μια προσπάθεια, εθελοντικά, από τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων για αναχρωματισμό του εσωτερικού του κτιρίου και των υπόλοιπων αιθουσών.

4.4 Περιορισμοί της έρευνας.

Ωστόσο, παρά τα θετικά αποτελέσματα που προέκυψαν, είναι σημαντικό να αναφερθούμε σε ορισμένα χαρακτηριστικά που δημιούργησαν κάποιους περιορισμούς στην έρευνα. Παρόλο που, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, δεν υπήρξαν ιδιαίτερα προβλήματα, ωστόσο εντοπίστηκαν περιορισμοί σε δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά το χρόνο της Έρευνας Δράσης και ο δεύτερος την επιλογή του Κριτικού Φίλου.

Όσον αφορά το χρονικό παράγοντα, όπως ήδη προαναφέρθηκε, η έρευνα δράσης υλοποιήθηκε, σε διάστημα συνολικά έξι διδακτικών μηνών, εκ των οποίων η παρέμβαση διήρκεσε 2,5 μήνες, χαρακτηριστικό που επηρέασε την αποτελεσματικότητά της. Για να είναι εμφανή τα αποτελέσματα μιας τέτοιου είδους έρευνας, η διάρκεια υλοποίησης της πρέπει να είναι τουλάχιστον ένας χρόνος.

Επιπλέον, η “μύηση” των παιδιών στις συνεργατικές μεθόδους εργασίας, σύμφωνα με τους Johnson και Johnson (1975), βελτιώνει τις σχέσεις μεταξύ των παιδιών και αυξάνει τη συνοχή τους. Τα αποτελέσματα αυτά όμως προκύπτουν σε βάθος χρόνου και όχι από τη μια στιγμή στην άλλη. Η στενότητα του χρόνου δεν άφησε περιθώρια για μεγαλύτερου βαθμού συνεκτικές σχέσεις.

Αντίστοιχα, η αλλαγή του τρόπου σκέψης στον άνθρωπο δεν είναι δυνατό να γίνει στιγμιαία (Novak, 1998). Η ουσιαστική μετάβαση από το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας στο ομαδοσυνεργατικό προϋποθέτει μία ορισμένη χρονική διάρκεια, τόσο για τον εκπαιδευτικό όσο και για τους μαθητές, η οποία δεν ήταν εφικτή στην έρευνα μας.

Ο δεύτερος άξονας αφορά τα χαρακτηριστικά του ατόμου, που επιλέχθηκε ως Κριτικός Φίλος, και ο τρόπος που επηρέασαν την συλλογή των δεδομένων. Παρά την επάρκεια γνώσεων που είχε η Σχολική Σύμβουλος ως προς το αντικείμενο διερεύνησης της δικής μας έρευνας, η εμπειρία της στην εφαρμογή ερευνητικών ποσοτικών προσεγγίσεων συνετέλεσε αρνητικά στη διαδικασία συλλογής δεδομένων. Κατά τη λήψη του τρίτου μέρους των συνεντεύξεων που αφορούσε τις

σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικού – μαθητών, η Σχολική Σύμβουλος αλλοίωσε τον οδηγό συνέντευξης επιλέγοντας να κάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου στα παιδιά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μη συγκεντρώσουμε αρκετές πληροφορίες που να σκιαγραφούν καλύτερα το ρόλο του εκπαιδευτικού στη διαμόρφωση του κλίματος της τάξης.

4.5 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας ανέδειξαν τη σημασία που έχει το θετικό κλίμα μέσα στην τάξη. Βελτιώνει τη συμπεριφορά, τη στάση των μαθητών και την επίδοση τους και δημιουργεί μία ευχάριστη ατμόσφαιρα μέσα στην τάξη καθιστώντας την εκπαιδευτική διαδικασία ευχάριστη και ενδιαφέρουσα. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι το θετικό κλίμα στην τάξη βελτιώνει τη συμπεριφορά, την ψυχική διάθεση, το αίσθημα αυτοεκτίμησης και τις επιδόσεις των μαθητών. Μέσα από την ερευνητική διαδικασία επίσης αναδείχθηκε ο καθοριστικός ρόλος του εκπαιδευτικού στην διαμόρφωση του θετικού κλίματος μέσα στην τάξη καθώς και η σημασία των επιλογών του και οι συνέπειες τους. Στηριζόμενοι σε όλα όσα προαναφέρθηκαν καθώς και στην έλλειψη αντίστοιχων ερευνών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση θα προτείνουμε την εφαρμογή της συγκεκριμένης έρευνας και σε άλλα σχολεία, με διαφορετικές πολιτισμικές και κοινωνικές συνθήκες με σκοπό να ελέγξουμε την αποτελεσματικότητα των συγκεκριμένων στρατηγικών σε διαφορετικά περιβάλλοντα.

Επιπρόσθετα μία ακόμη πρόταση θα ήταν η εφαρμογή της έρευνας από περισσότερους εκ του ενός εκπαιδευτικούς με σκοπό να ελεγχθεί αν τα προσωπικά χαρακτηριστικά που έχει ο κάθε δάσκαλος μπορεί να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα της έρευνας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της έρευνας καθώς και την εμπειρία που αποκομίσαμε συνολικά μέσα από την έρευνα δράσης θα προτείνουμε στους εκπαιδευτικούς να μη μένουν στατικοί ως προς τις μεθόδους και τις στάσεις που έχουν υιοθετήσει αλλά να τολμούν την αλλαγή. Να δοκιμάζουν νέες πρακτικές και να αμφισβητούν πρώτοι την αυθεντία τους διότι ούτε η εκπαίδευση παραμένει στάσιμη ούτε και η τάξη που αναλαμβάνει κάθε φορά υπόκειται στις ίδιες συνθήκες. Το στυλ του εκπαιδευτικού πρέπει να είναι ευπροσάρμοστο στις ανάγκες και τις δυνατότητες της τάξης του. Τέλος, θα συμβουλεύαμε τους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να βελτιώσουν την πρακτική τους να λαμβάνουν υπόψη τους τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά των μαθητών τους διότι ως ενεργά μέλη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα στην τάξη είναι ικανά να του δείξουν τις αδυναμίες του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adams, R. S., & Biddle B. J. (1970). *Realities of teaching: Explorations with video tape*. New York: Holt, Rinehart, and Winston
- Allodi, M. W. (2002). A two level analysis of classroom climate in relation to social context, group composition, and organization of special support. *Learning Environments Research*, 5 (3), 253-274.
- Altrichter, H., Posh, P., & Somekh, B. (2001). *Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Μια εισαγωγή στις μεθόδους της έρευνας δράσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Altun, T., & Yildiz, A. (2011). Examining characteristics of a primary school in terms of school effectiveness and improvement paradigms. *International Journal of Human Sciences*, 8, (2), 455-473.
- Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of educational psychology*, 94 (4), 795-809.
- Anderson, C.S. (1982). The search for school climate: a review of research. *Review of educational research*, 52 (3), 368-420.
- Arbuckle, C., & Little, E. (2004). Teachers' perceptions and management of disruptive classroom behavior during the middle years (years five to nine). *Australian Journal of Educational and Developmental Psychology*, 4 (1), 59-70.
- Architecture Foundation (2000). *We cherish our homes; we aspire to beautiful places of work: why should our schools be different? School Works: A secondary schools design initiative*. London: Architecture Foundation/Arts Council.
- Astor, R. A., Benbenisty, R., & Estrada, J. N. (2009). School violence and theoretically atypical schools: The principal's centrality in orchestrating safe schools. *American Educational Research Journal*, 46 (2), 423-461.
- Astor, R., A., Guerra, N., & Van Acker, R. (2010). How can we improve school safety research? *Educational Researcher*, 39 (1), 69-78.
- Austin, A. M. B., & Draper, D. C. (1984). The relationship among peer acceptance , social impact and academic achievement in middle childhood. *American Educational Research Journal*, 21 (3), 597-604.
- Atwood, V. A. & Leitner, J. T. (1985). Time and Space: Tools for effective teaching. *Education*, 106 (1), 15-21.
- Βαμβουκάς, Μ. (1991). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*,

52 (1), 1-26.

- Barth, M. J., Dunlap, S. T., Dane, H., Lochman, J. E., & Wells, K. C. (2004). Classroom Environment influences on aggression, peer relations, and academic focus. *Journal of School Psychology, 42* (2), 115-133.
- Battistich, V., Solomon, D., Kim, D., Watson, M., & Schaps, E. (1995). Schools as communities, poverty levels of student populations, and students' attitudes, motives, and performance: a multilevel analysis. *American Educational Research Journal, 32* (3), 627-658.
- Becker, F. D., Sommer, R., Bee, J., & Oxley, B. (1973). College classroom ecology. *Sociometry, 36* (4), 514-525.
- Bennett, N., & Blundell, D. (1983). Quantity and quality of work in rows and classroom groups. *Educational Psychology, 3* (2), 93-105.
- Berndt, T. J., Hawkins, J. A., & Jiao, Z. (1999). Influences of friends and friendships on adjustment to junior high school. *Merrill – Palmer Quarterly, 45*, 13-41.
- Berndt, T. J., & Keefe, K. (1995). Friends' influence on adolescents' adjustment to school. *Child Development, 66* (5), 1312-1329.
- Berndt, T. J., & Keefe, K. (1996). Friend's influence on school adjustment: A motivational analysis. In Juvonen, J., & Wentzel, K. R. (Eds.), *Social motivation: Understanding children's school adjustment* (pp.248-278). New York, NY, US: Cambridge University Press.
- Brand, S., Felner, R., Shim, M., Seitsinger, A., & Dumas, T. (2003). Middle school improvement and reform: Development and validation of a school level assessment of climate, cultural pluralism, and school safety. *Journal of Educational Psychology, 95* (3), 570-588.
- Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P. (1999). Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη. *Εγχειρίδιο μελέτης*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο.
- Brophy, J. & Good, T. L. (1986). Teacher behavior and student achievement. In M.C. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (pp. 328-375). New York: McMilan.
- Brown, B. B. (1989). The role of peer groups in adolescents' adjustment to secondary school. In D. Belle (Ed.), *Children's social networks and social supports* (pp. 188-215). New York: Wiley.
- Campbell, J., Kyriakides, L., Muijs, D., & Robinson, W. (2004). *Assessing teacher effectiveness*. London: Routledge Falmer.
- Chapman, C., & Harris, A. (2004). Improving schools in difficult and challenging contexts: strategies for improvement. *Educational Research, 46*, (3), 219-228.
- Cheng, Y.C. (1994). Classroom Environment and Student Affective Performance: An Effective Profile. *The Journal of Experimental Education, 62* (3), 221-239.

- Chionh, Y. H., & Fraser, B. J. (2009). Classroom environment, achievement, attitudes and self – esteem in Geography and Mathematics in Singapore. *International research in geographical and environmental education*, 18 (1), 29-44.
- Clark. H. (2002). *Building Education: The role of the physical environment in enhancing teaching and research. Issues in Practice*. London: Institute of Education.
- Cohen, J. (2006). Social, emotional, ethical and academic education: Creating a climate for learning, participation in democracy and well-being. *Harvard Educational Review*, 76 (2), 201-237.
- Cohen, L., & Manion, L. (1989). *A Guide to teaching practice*. London: Routledge.
- Cohen, L., & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία της εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. London: Routledge-Falmer.
- Coleman, J., Campbell, E. Q., Hobson, C. J., Mcpartland, J., Mood, A. M., Weinfeld, F. D., & York, R. L. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington: Government Printing Office.
- Cothran, D. J., Kulinna, P. H., & Garrahy, D. A. (2003). This is kind of giving a secret away: students' perspectives on effective class management. *Teaching and teacher education*, 19 (4), 435-444.
- Cotton, K. (2003). *Principals and student achievement: what research says*. Ανακτήθηκε Φεβρουάριος, 4 2014 από web: <http://eric.ed.gov/?id=ED482257>
- Crawford, G. N. (1998). Going straight to the source. *American School and University*, 70 (6), 26-28.
- Creemers, B. P. M., & Reezigt, G., J. (1999). The concept of vision in educational effectiveness theory and research. *Learning Environment Research*, 2 (2), 107-135.
- Devine, J., & Cohen, J. (2007). *Making your school safe: Strategies to protect children and promote learning*. New York: Teacher College Press.
- Dorman, J. P. (2008). Using student perceptions to compare actual and preferred classroom environment in Queensland schools. *Educational Studies*, 34 (4), 299-308.
- Dorman, J., & Adams, J. (2004). Associations between students' perceptions of classroom environment and academic efficacy in Australian and British secondary schools. *Westminster Studies in education*, 27 (1), 69-85.
- Dyck, J. (2002). The built environment's effect on learning: applying current research. *Montessori Life*, 14 (1), 53-53.

- Dykman, B., & Reis, H. T. (1979). Effects of objective self-awareness on attribution of causality. *Journal of experimental social psychology*, 9, 17-31.
- Eccles, J. S., Wigfield, A., Midgley, C., Reuman, D., Maclver, D., & Feldlaufer, H. (1993). Negative effects of traditional middle schools on students' motivation. *The Elementary School Journal*, 93 (5), 553-574.
- Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37 (1), 15-24.
- Edwards, J. (2005). The classroom is a microcosm of the world. In Dudek M. (Ed.) *Children Spaces*, (pp.66-100). Oxford, UK: Elsevier.
- Elliot, J. (1991). *Action research for educational change*. London: Open University Press.
- Engelbrecht, K. (2003). *The impact of color of learning*. Chicago, IL: Perkins & Will.
- Evans, I. M., Harvey, S. T., Buckley, L., & Yan, E. (2009). Differentiating classroom climate concepts: Academic management, and emotional environments. *Journal of social Sciences*, 4 (2), 131-146.
- Finnan, C., Schnepel, K., & Anderson, L. (2003). Powerful learning environments: The critical link between school and classroom cultures. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 8 (4), 391-418.
- Φίλιας, Β. (2003). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Fisher, D. L. & Fraser, B. J. (1983). A comparison of actual and preferred classroom environment as perceived by science teachers and students. *Journal of Research in Science Teaching*, 20 (1), 55-61.
- Fletcher, D. (1983). Effects of classroom lighting on the behavior of exceptional children. *Exceptional Education Quarterly*, 4 (2), 75-89.
- Fraser, B. J., Anderson, G. J., & Walberg, H. J. (1982). *Assessment of learning environments: Manual for Learning Environment Inventory (LEI) and My Class Inventory (MCI)*. Perth: Western Australian Institute of Technology.
- Fraser, B. J., & Chionh, Y. H. (2000). Classroom environment self – esteem, achievement and attitudes in geography and mathematics in Singapore. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 18 (1), 29-44.
- Fraser, B. J. (1986). *Classroom environment*. London: Croom Helm.
- Fraser, B. J. (1989). Twenty years of classroom climate work: progress and prospect. *Journal of curriculum studies*, 21 (4), 307-327.
- Fraser, B. J. (1994). Research on classroom and school climate. In D. Gabel (Ed.), *Handbook of*

- research on science teaching and learning* (pp.793-541). New York: Macmillan.
- Fraser, B. J. (1998a). Science learning environments: Assessment, effects and determinants. In B.J Fraser & K.G. Tobin (Eds.), *International Handbook of science education* (pp.527-564). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer.
- Fraser, B.J. (1998b). Classroom environment instruments: Development, validity, and applications. *Learning Environments Research*, 1 (1), 7–33.
- Fraser, B. J. (2002). Learning Environments Research: Yesterday, Today and Tomorrow. In S.C Goh & M. S. Khine (Eds.), *Studies in Educational Learning Environments: an International perspective* (pp. 1-27). Singapore: World Scientific.
- Fraser, B.J., & Fisher, D. L. (1983). Use of actual and preferred classroom environment scales in person-environment fit research. *Journal of Educational Psychology*, 75 (2), 303-313.
- Fraser, B. J. & Fisher, D. L. (1986). Using short forms of classroom climate instruments to assess and improve classroom psychosocial environment. *Journal of Research in Science Teaching*, 23 (5), 387-413.
- Fraser, B. J., & Tobin, K. (1991). Combining qualitative and quantitative methods in classroom environment research. In B.J Fraser & H.J Walberg (Eds.), *Educational Environment: Evaluation, antecedents and consequences* (pp.271-292). Oxford UK: Pergamon.
- Freiberg, H., J. (1999). *School climate: Measuring, improving and sustaining healthy learning environments*. Philadelphia: Falmer Press.
- Fullan, M. S. (1991). *The new meaning of educational change*. London: Cassell Press.
- Gazelle, H. (2006). Class climate moderates peer relations and emotional adjustment in children with an early history of anxious solitude: a child environment model. *Developmental Psychology*, 42, 1179-1192.
- Γερμανός, Δ. (1999). Ο χώρος ως παράγοντας της σχολικής αποτυχίας στο ελληνικό σχολείο. Στο Κωνσταντίνου Χ., Πλειός Γ. (επιμ.), *Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός* (σσ.282-299). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γερμανός, Δ. (2006). *Οι τοίχοι της γνώσης. Σχολικός χώρος και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ghaith, G. (2003). The relationship between forms of instruction, achievement and perceptions of classroom climate. *Educational Research*, 45 (1), 83-93.
- Gifford, R. (2007). *Environmental Psychology – Principles and practice*. Colville, WA: Optimal Books.
- Gifford – Smith, M.E., & Brownell, C. A. (2003). Childhood peer relationships: social acceptance, friendships and peer networks. *Journal of school psychology*, 41, 235-284.

- Gimbel, T. (1997). *Healing with colour*. London: Gaia.
- Goh, S. C., Young, D. J., & Fraser, B. J. (1995). Psychosocial climate and student outcomes in elementary mathematics classrooms: a multilevel analysis. *Journal of Experimental Education*, 64, 29-40.
- Goodland, J.I. (1975). *The dynamics of educational change: Toward responsive schools*. New York: Mc-Graw-Hill.
- Gregory, A., & Cornell, D. (2009). "Tolerating" adolescent needs: Moving beyond zero tolerance policies in high school. *Theory Into Practice*, 48 (2), 106-113.
- Gregory, A., Cornell, D., Fan, X., Sheras, P., Shih, T., & Huang, F. (2010). Authoritative school discipline: High school practices associated with lower student bullying and victimization. *Journal of Educational Psychology*, 102 (2), 483-496.
- Griffith, J. (1999). The school leadership/school climate relation: Identification of school configurations associated with change in principals. *Educational Administration Quarterly*, 35 (2), 267-291.
- Guardino, C., & Fullerton, E. (2010). Changing behaviors by changing classroom environment. *Teaching Exceptional Children*, 42 (6), 8-13.
- Guo, P. (2012). School culture: A validation study and exploration of its relationship with teachers' work environment (Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή). Fordham University, New York.
- Haertel, D. G., Walberg, H. J., & Haertel, E. D. (1981). Socio-psychological Environments and Learning: a quantitative synthesis. *British Educational Research Journal*, 7 (1), 27-36.
- Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2001). Early teacher – child relationships and the trajectory of children's school outcomes through eighth grade. *Child Development*, 72 (2), 625-638.
- Harris, A. (2002). *School Improvement. What's in it for school?*. Canada: Routledge Falmer.
- Hart, E. & Bond, M. (1995). *Action Research for Health and Social Care: A Guide to Practice*. Buckingham: Open University.
- Hathaway, W.E. (1987). Effects of light and color on pupil achievement, behavior and physiology. *Council of educational facility planners, international*, 25 (2), 34.
- Haynes, N. M., Emmons, C. & Ben-Avie, M. (1997). School Climate as a factor in student adjustment and achievement. *Journal of educational and psychological consultation*, 8 (3), 321-329.
- Heimstra, N. W., & Macfarling, L. H. (1978). *Environmental Psychology*. CA: Wadsworth Publishing Company.
- Heschong Mahone Group (1999). *Daylight in schools: an investigation into the relationship*

- between daylighting and human performance*. Fair Oaks, CA: Pacific Gas And Electric Co.
- Homana, G., Barber, C., & Torney – Purta, J. (2006). *Background on the school citizenship education climate assessment*. Denver, CO: Education Commission of States.
- Ho, M. S. (1989). The effect of leadership behavior and use of power of Hong Kong secondary school teachers on classroom climate. *Educational Research Journal*, 4, 57-68.
- Hoy, W., & Miskel, C. (2005). *Education administration: Theory, research and practice*. New York: McGraw - Hill.
- Hoy, W. K. (1990). Organizational climate and culture: a conceptual analysis of the school workplace. *Journal of educational and psychological consultation*, 1 (2), 149-168.
- Hughes, J. N., A Cavell, T., & Willson, V. (2001). Further support for the developmental significance of the quality of the teacher – student relationship. *Journal of School Psychology*, (4), 39, 289-301.
- Johnson, B. & McClure, R. (2004). Validity and Reliability of a shortened, revised version of the constructivist learning environment survey. *Learning Environment Research*, 7 (1), 65-80.
- Johnson, D. W. (1981). Student – Student Interaction: The neglected variable in education. *Educational Researcher*, 1 (10), 5-10.
- Johnson, D.W. & Johnson, R. T. (1975). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Johnson, D. W., Johnson, R., & Anderson, D. (1983). Social Interdependence and classroom climate. *The journal of psychology: Interdisciplinary and Applied*, 114 (1), 135-142.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (1989). *Cooperation and Competition: Theory and Research*. Edina, Minn.: Interaction Book Co.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1990). What is cooperative learning? In M. Brubacher, R. Payne, & K. Rickett (ed). *Perspectives on small group learning* (3rd ed.). Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Κακανά, Δ. Μ. (2008). *Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη Α.Ε.
- Κακανά, Δ. Μ., Μπότσογλου, Κ., Χατζοπούλου, Κ. & Καβαλάρη, Π. (2007). Από την αξιολόγηση του σχολικού περιβάλλοντος στην αναδιοργάνωση του: μια μελέτη περίπτωσης. Στο Δ. Χατζηδήμου, Κ. Μπίκος, Π. Στραβάκου, Κ. Χατζηδήμου (Επιμ.) *Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος “Ελληνική Παιδαγωγική και εκπαιδευτική έρευνα”*. Β’ τ. (σ.603-613). Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη Α.Ε.
- Κατσαρού, Ε., & Τσαφός, Β. (2003). *Από την έρευνα στη διδασκαλία: Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης*. Αθήνα: Σαββάλα.

- Καψάλης, Α., Μούσιου, Ο. & Νημά, Ε. (1997). Το ψυχολογικό κλίμα της τάξης σε Δημοτικά σχολεία και Γυμνάσια της Ελλάδας. *Κυπριακή Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 17-29.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. Victoria: Deakin University.
- Kennedy, M. (2001). Into thin air. *American School and University*, 73 (6), 32.
- Kindermann, T. A. (1993). Natural peer groups as contexts for individual development: The case of children's motivation in school. *Developmental Psychology*, 29, 970-977.
- Klem, A. M., & Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of school health*, 74 (7), 262-273.
- Knez, I. (2001). Effects of color of light on non visual psychological processes. *Journal of Environmental Psychology*, 21 (2), 201-208.
- Κοσμόπουλος, Α. (1990). *Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική του Προσώπου*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Koth, C. W., Bradshaw, C. P., & Leaf, P. I. (2008). A multilevel study of predictors of student perceptions of school climate: the effect of classroom level- factors. *Journal of Educational Psychology*, 100 (1), 96-104.
- Kuperminc, G. P., Leadbeater, B. J., Emmons, C., & Blatt, S. J. (1997). Perceived school climate and difficulties in the social adjustment of middle school students. *Applied Developmental Science*, 1 (2), 76-88.
- Kuperminc, G. P., Leadbeater, B. J., & Blatt, J. B. (2001). School social climate and individual differences in vulnerability to psychopathology among Middle school students. *Journal of school psychology*, 39 (2), 141-159.
- Lackney, J.A. (2000). *Thirty-three educational design principles for school as community learning centers*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος, 14 2014 από web: <http://faculty.arch.tamu.edu/rjohnson/courses/StudioF05/33SchoolDesignPrinciples.pdf>
- Lazarovitch, R., Hugh Baird, J., Hertz- Lazarovitch, R., & Jenkins, J. (1990). The effects of Modified Jigsaw on achievement, classroom social climate, and self esteem in high school science classes. In S. Sharan (Ed.), *Cooperative Learning: Theory and Research*. (pp. 39-75). Praeger, New York, Westport: Connecticut, London.
- Leff, S.S., Power, T.J., Costigan, T.E., & Manz, P.H. (2003). Assessing the climate of playground and lunchroom: implications for bullying prevention programming. *School Psychology Review*, 32, 418-430.
- Li, A. K. (1985). Early rejected status and later social adjustment: A 3 year follow-up. *Journal of Abnormal child psychology*, 13 (4), 567-577.
- Little, S. G., & Akin – Little, A. (2008). Psychology's contributions to classroom management. *Psychology in the schools*, 45 (3), 227-234.

- Loukas, A. & Robinson, S. (2004). Examining the moderating role of perceived school climate in early adolescent adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, 14 (2), 209-233.
- Loughlin, C. E. & Suina, J. H. (1982). *The Learning Environment: an instructional strategy*. New York: Teachers College Press.
- Lyons, J.B. (2001). Do school facilities really impact a child's education? *CEFPI Brief, Issue Trak*, 1-6.
- Madden, N., & Slavin, R. (1983). Cooperative learning and social acceptance of mainstreamed academically handicapped students. *Journal of Special Education*, 17, 171-182.
- Margianti, E. S., Fraser, B. J., & Aldridge, J.M (2001). Investigating the learning environment and students' outcomes in University level computing courses in Indonesia. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, Seattle, WA.
- Martin, S. H. (2006). The classroom environment and children' s performance- is there a relationship? In C. Spencer & M. Blades (Eds.), *Children and their environments: Learning, Using and Designing Spaces* (pp. 91-107). Cambridge: Cambridge University Press.
- Maslow, A., H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50 (4), 370-396.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (1987). Το Ψυχολογικό κλίμα της τάξης: Μια έρευνα για το Δημοτικό Σχολείο. *Νέα Παιδεία*, 44, 106-118.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2003). *Η Σχολική Τάξη. Χώρος, Ομάδα, Πειθαρχία, Μέθοδος*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Maxwell, L. E. (2003). Home and school dencity effects on elementary school children: The role of spatial density. *Environment and behavior*, 35 (4), 566-578.
- Meece, J. L., Anderman, E. M., & Anderman, L. H. (2006). Classroom goal structure, student motivation, academic achievement. *Annu. Rev.Psychol.*, 57, 487-503.
- Moore, K.D. (1989). *Classroom teaching skills: a primer*. New York: Random House, Inc
- McPherson, A. (1993). Measuring added value in schools. *Education Economics*, 1 (1), 43-51.
- Montague, M. & Rinaldi, C. (2001). Classroom dynamics and children at risk: a followup. *Learning Disability Quarterly*, 24 (2), 75-82.
- Moos, R. H. (1979). *Evaluating Educational Environments: Procedures, Measures, Findings and Policy Implications*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Morrow, M. L. (1990). Preparing the classroom environment to promote literacy during play. *Early childhood research quarterly*, 5 (4), 537-554.
- Mortimore, P. (1991). *The nature and the findings of school effectiveness research in the primary sector. School Effectiveness Research: Its messages for school improvement*. London:

HMSO.

- Μπίκος, Κ. (2004). *Αλληλεπίδραση και κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Nash, B.C. (1981). The effects of classroom spatial organization on four and five year old children's learning. *British Journal of Educational Psychology*, 51 (2), 144-155.
- National Research Council. (2004). *Engaging schools: Fostering high school students' motivation to learn*. Washington, DC: National Academy Press.
- National School Climate Council (2007). *The school climate challenge: narrowing the gap between school climate research and school climate policy, practice guidelines and teacher education policy*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος, 14 2014 από Web: <http://www.schoolclimate.org/climate/documents/school-climate-challenge.pdf>
- Nicholson, E. The school building as a third teacher. In Dudek M. (Ed.) *Children Spaces*, (pp.44-65). Oxford:). Oxford, UK: Elsevier.
- Novak, J. D. (1998). *Learning, creating and using knowledge: concept maps as facilitative tools in schools and corporations*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- OECD (2010). *PISA 2009 Results: What makes a school successful?- Resources, Policies and Practices* (Volume IV). Ανακτήθηκε Ιανουάριος 14, 2014 από Web: http://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2009-results-what-makes-a-school-successful_9789264091559-en
- Ollendick, T. H., Weist, M. D., Borden, M. C., & Greene, R. W. (1992). Sociometric status and academic, behavioral and psychological adjustment: a five year longitudinal study. *Journal of consulting and clinical psychology*, 60 (1), 80-87.
- Oortwijn, M. B., Boekaerts, M., Vedder, P. & Strijbos, J. W. (2008). Helping behavior during cooperative learning and learning gains: The role of the teacher and of pupils' prior knowledge and ethnic background. *Learning and Instruction*, 18 (2), 146-159.
- Opdenakker, M. C., & Van Damme, J. (2006). Teacher characteristics and teaching styles as effectiveness enhancing factors of classroom practice. *Teaching and Teacher Education*, 22 (1), 1-21.
- Πασιαρδής, Π., & Πασιαρδή, Γ. (2006). *Αποτελεσματικά Σχολεία. Πραγματικότητα ή Ουτοπία*. Αθήνα: Δαρδανός.
- Patrick, H., Ryan, A. M., & Kaplan, A. (2007). Early Adolescents' perceptions of the classroom social environment, motivational beliefs and engagement. *Journal of educational psychology*, 99 (1), 83-98.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park: Sage.
- Patton, M., Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. London: Sage.

- Robson, C. (2002). *Real world research*. Oxford: Blackwell.
- Phyfe-Perkins, E. (1982). The preschool setting and children' s behavior: an environmental intervention. *Journal of Man-Environment Relations*, 1, 10-29.
- Pianta, R. C., & Steinberg, M.S. (1992). Teacher – child relationships and the process of adjusting to school. *New directions for child development*, 57, 61-80.
- Pile, J. (1997). *Colour in Interior Design*. New York: McGraw-Hill.
- Prescott, E., Jones, E., & Kritchevsky (1967). *Group day care as a child rearing environment: An observational study of day care program*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος, 14 2014 από Web: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED024453.pdf>
- Raver, C. C., Jones, S. M., Li-Grining, C. P., Metzger, M., Champion, K. M. & Sardin, L. (2008). Improving pre-school classroom processes: Preliminary findings from a randomized trial implemented in Heart Start Settings. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, 10-26.
- Reid, K., Hopkins, D., & Holly, P. (1987). *Towards the effective school*. Oxford: Blackwell.
- Rekalidou, G., & Penderi, E. (2009). Dimensions of the classroom climate, as perceived by the students, related to their teachers' evaluation approach on their overall performance in a Greek primary school sample. *New Horizons in education*, 57 (2), 109-120.
- Rivers, S. E., Brackett, M. A., Reyes, M. R., Elbertson, N. A. & Salovey, P. (2012). Improving the social and emotional climate of classrooms: A clustered randomized controlled trial testing the Ruler Approach. *Society for prevention Research*, 14 (1), 77-87.
- Rivlin, L. G., & Weinstein, C. S. (1984). Educational issues, school settings, and environmental psychology. *Journal of Environmental Psychology*, 4 (4), 347-364.
- Rosenfield, P., Lambert, N. M., & Black, A. (1985). Desk affect arrangements on pupil classroom behavior. *Journal of educational psychology*, 77 (1), 101-108.
- Ryan, A. (2001). The peer group as a context for the development of young adolescent motivation and achievement. *Child Development*, 72 (4), 1135 – 1150.
- Samy, M., & Cook, K. (2009). Perceived school effectiveness: case study of a Liverpool college. *International Journal of Educational Management*, 23 (2), 185-198.
- Samons, P., Hillman, J., & Mortimore, P. (1995). *Key Characteristics of effective schools: a review of school effectiveness research*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος, 14 2014 από Web: <http://www.highreliabilityschools.co.uk/resources/files/downloads/school-effectiveness/psjhpm1995.pdf>
- Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner. How Professionals think in action*. New York: Basic Books.
- Schwebel, A.I., & Cherlin, D.L. (1972). Physical and social distancing in teacher-pupil

- relationships. *Journal of Educational Psychology*, 63 (6), 543.
- Schmuck, R. A., & Schmuck, P. A. (1975). *Group Processes in the classroom, second edition*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος, 14 2014 από Web: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED137166.pdf>
- Sinclair, B.B. & Fraser, B.J. (2002). Changing classroom environment in urban middle schools. *Learning Environments Research*, 5 (3), 301-328.
- Sink, C. A., & Spencer, L. R. (2005). My Class Inventory short form as an accountability tool for elementary school counselors to measure classroom climate. *Professional School Counseling*, 9 (1), 37-48.
- Sinofsky, E.R., & Knirck, F.G. (1981). Choose the right color for your learning style. *Instructional Innovator*, 26 (3), 17-19.
- Sommer, R. (1967). Classroom Ecology. *The journal of applied behavioral science*, 3 (4), 489-503.
- Spencer, M. & Blades, M. (2006). *Children and their environments: Learning, using and designing spaces*. New York, USA: Cambridge University Press.
- Squires, D. A., Huitt, W. G., & Segars, J. K. (1983). *Effective schools and classrooms: a research based perspective*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος 14 2014 από Web: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED232972.pdf>
- Stires, L. (1980). Classroom seating location, student grades and attitudes. Environment or Self selection? *Environment and behavior*, 12 (2), 241-254.
- Stochard, J., & Mayberry, M. (1992). *Effective Educational Environments*. Newbury Park, CA: Corwin Press.
- Sutfin, H. D. (1982). The effect on children's behavior of a change in the physical design of a kindergarten classroom. *Journal of Man- Environment Relations*, 1, 30-41.
- Tanner, C. K. (2000). The influence of school architecture on academic achievement. *Journal of Educational Administration*, 38 (4), 309-330.
- Tanner, C. K. (2008). Explaining relationships among student outcomes and school's physical environment. *Journal of advance academics*, 19 (3), 444-471.
- Tobin, K. & Fraser, B.J. (1998). Qualitative and quantitative landscapes of classroom learning environments. In B.J Fraser & K.G Tobin (eds.), *International Handbooks of science education* (pp. 623-640). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer.
- Τριλιανός, Θ. (2003). *Μεθοδολογία της Σύγχρονης διδασκαλίας*. Αθήνα: Ατραπός.
- Urban, T., & Schoenfelder, E. (2006). Classroom Effects on student motivation: Goal structures, social relationships, and competence beliefs. *Journal of School Psychology*, 44 (5), 331-349.
- Van Horn, M. L. (2003). Assessing the unit of measurement for school climate through psychometric and outcome analyses of the school climate survey. *Educational and*

Psychological Measurement, 63 (2), 1002-1019.

- Wall, A. (1993). How the teacher location in the classroom can improve students ' behavior. *The Clearing House: A journal of educational strategies, issues, ideas*, 66 (5), 299-301.
- Weinstein, C.S. (1977). Modifying student behavior in an open classroom through changes in the physical design. *American educational research*, 14 (3), 249-62.
- Weinstein, C. S. (1981). Classroom design as an external condition for learning. *Educational Technology*, 21 (8), 12-19.
- Weinstein, C. S. (1982). Privacy-seeking behavior in an elementary classroom. *Journal of Environmental Psychology*, 2 (1), 23-35.
- Weinstein, C. S. (1984). Seating arrangements in the classroom. *International Encyclopedia of Education*, 4483-4485.
- Weinstein, C.S., & David, T. G. (1987). *Spaces for children: the built environment and child development*. New York: Plenum.
- Wentzel, K. R. (1997). Student motivation in middle school: The role of perceived pedagogical caring. *Journal of Educational Psychology*, 89 (3), 411-419.
- Wentzel, K. R. (1998). Social relationships and motivation in middle school: The role of parents, teachers and peers. *Journal of Educational Psychology*, 90 (2), 202-209.
- Woolner, P., Hall, E., Higgins, S., McCaughey, C., & Wall, K. (2007). A sound foundation? What we know about the impact of environments on learning and the implications for building schools for the future. *Oxford Review of Education*, 33 (1), 47-70.
- Wulf, K. M. (1977). Relationship of assigned classroom seating area to achievement variables. *Educational Research Quarterly*.
- Yilmaz, K. (2009). Primary school teachers' views about pupil control ideologies and classroom management style. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 4, 157-167.
- Zahn, G. L. , Kagan, S. & Widaman, K. F. (1986). Cooperative learning and classroom climate. *Journal of School Psychology*, 24 (4), 351-362.
- Zedan, R. (2010). New dimensions in the classroom climate. *Learning Environments Research*, 13 (1), 75-88.
- Zifferblatt, S. M. (1972). Architecture and human behavior: Toward increased understanding of a functional relationship. *Educational Psychology*, 12 (8), 54-57.

Παρόρτημα.

Συνεντεύξεις των μαθητών πριν την παρέμβαση.

Συνέντευξη Μ.Α1

- Κάτσε. 10' λεπτά περίπου ναι; Τίποτα. Σου θυμίζω ότι δεν είναι εξέταση, δε σε ρωτάω να δω τι ξέρεις και τι δε ξέρεις δεν είναι μάθημα, εντάξει; Αυτό είναι απλά θα μου πεις τη γνώμη σου, δε χρειάζεται να αγχώνεσαι. Ναι;
- Ναι. Εντάξει. Ναι.
- Έστω ότι έχεις ένα ξάδερφο που είναι από μία άλλη χώρα και θέλεις να του περιγράψεις την αίθουσα μας, πώς θα την περιέγραφες με λίγα λόγια; Τι θα του έλεγες;
- Ότι έχει πολύ ωραίο χρώμα, ότι είναι μεγάλη.
- Έχει πολύ ωραίο χρώμα, έχει όμως κάτι που το χαλάει το χρώμα;
- Ναι οι πατημασιές και κάτι χρώματα από μαρκαδόρους.
- Ωραία. Άρα οι τοίχοι μας δεν είναι καθαροί ε;
- Ναι.
- Ωραία. Τι άλλο θα λεγες για την τάξη μας;
- Ότι έχει μεγάλο πίνακα.
- Μάλιστα.
- (...)
- Και τι άλλο έχει;
- Πολύ μεγάλα παράθυρα.
- Ωραία.
- Και.
- Τι άλλο έχουμε;
- Πολύ (..) Πολύ μικρά θρανία.
- Μικρά είναι; δε μας χωράνε;
- Εμένα με τον Μ.Α προσωπικά όχι, γιατί μερικές φορές
- Απλώνεστε πολύ;
- Μερικές φορές απλώνομαι πολύ, μερικές φορές βάζει την κασετίνα του από πάνω και πιάνει περισσότερο χώρο (...) Ότι είναι πάρα πολύ όμορφη..
- Ναι.
- Και την έχουμε στολίσει με διάφορες ζωγραφιές.
- Ωραία. Και είναι και στολισμένη. Λοιπόν, κάθε πρωί που έρχεσαι να κάνεις μάθημα.
- Ναι.
- Νιώθεις χαρούμενος;
- Ναι αλλά άμα κοιτάζω ας πούμε αυτό τον τοίχο που έχει μερικές πατημασιές ή εδώ πέρα στεναχωριέμαι γιατί δεν είναι όμορφη η τάξη μας όσο είναι οι άλλες.
- Ενώ οι άλλες οι τάξεις είναι πιο καθαρές δηλαδή;
- Μερικές ναι. Ας πούμε η πρώτη. Δεν έχει πατημασιές στους τοίχους και ούτε γραμμές από μαρκαδόρους πάνω στους τοίχους.
- Μάλιστα. Ωραία. Άρα χαρούμενος.. γιατί έρχεσαι χαρούμενος στο σχολείο το πρωί;
- Γιατί βλέπω τους δασκालους μου, βλέπω τους φίλους μου.
- Ωραία. Αλλά σου χαλάει λίγο τη διάθεση η εικόνα της τάξης;
- Ναι.
- Αυτά που βλέπεις εδώ μέσα; Εκτός από τις πατημασιές, τις βρωμιές που έχουν οι τοίχοι, κάτι άλλο σου χαλάει τη διάθεση; για παράδειγμα οι κρεμάστρες που είναι λίγο σπασμένες; ο πίνακας που γυαλίζει και δε βλέπετε καλά; Αυτά σε προβληματίζουν; Έτσι σε απογοητεύουν;
- Ε, λίγο γιατί στεναχωριούνται και μερικοί φίλοι μου που δε βλέπουν, στις κρεμάστρες που ο Μ.Α νομίζω πήγε να βάλει το πρωί το μπουφάν και έσπασε η κρεμάστρα.
- Ωραία. Πολύ καλά. Υπάρχει κάτι μέσα στην τάξη μας που σ' αρέσει πάρα πολύ; Που μπαίνεις

μέσα και λες “καλά αυτό το σημείο της τάξης είναι τέλει”;

- Ε ναι. Όλα αυτά που έχουμε κάνει.

- Αχά. Όλες οι δικές μας εργασίες και ζωγραφιές δηλαδή;

- Ε ναι, μπαίνω μέσα και κοιτάζω εκεί πέρα, λέω τι ωραίο που είναι και μετά ξανακοιτάζω το ξαναλέω.

- Υπάρχει κάτι που δε σ' αρέσει καθόλου, που μπαίνεις μέσα και θα λεγες “Ωχ να μη το είχε αυτό η τάξη”

- Ε ναι. Δε θα ήθελα καθόλου να έχει αυτές τις κρεμάστρες.

- Αχά.

- Γιατί οι κρεμάστρες άμα είναι όλες οι κρεμάστρες έτσι τότε δε θα μπορούσαμε να τα κάνουμε, θα τα βάζαμε κάτω απ' το θρανίο

- Ωραία. Τώρα όταν μπαίνουμε εδώ μέσα έχει καλό φωτισμό η τάξη μας;

- Ναι.

- Ωραία. Έχει καλή (...) Έχει ησυχία όταν κάνουμε μάθημα ή ακούμε συνέχεια θορύβους απ' έξω;

- Μερικές φορές κάνουμε μάθημα με ησυχία αλλά μερικές φορές όχι γιατί περνάνε συνέχεια μηχανάκια και αμάξια.

- Και τ' ακούμε συχνά και σε ενοχλούν αυτά;

- Ναι.

- Ωραία. Όσον αφορά τη ζέστη υπάρχουν φορές που κρυώνεις εδώ μέσα;

- Όχι.

- Όταν έχει ζέστη έξω εδώ μέσα έχουμε δροσιά; ή δυσκολεύεσαι νιώθεις ότι δεν αντέχεις;

- Όχι. Εδώ μέσα ανοίγουμε λίγο το παράθυρο και

- και είμαστε εντάξει;

- Ναι.

- Ωραία. Άρα όταν μπαίνεις μέσα μετά από διάλειμμα νιώθεις ότι πνίγεσαι, ότι δεν αντέχεις, ότι εδώ μέσα είναι δύσκολη η ατμόσφαιρα, ότι σε δυσκολεύει;

- Όχι.

- Ωραία. Πιστεύεις ότι η τάξη μας είναι μεγάλη ή μικρή;

- Μεγάλη.

- Είναι μεγάλη. Εμείς χρησιμοποιούμε όμως όλους τους χώρους που έχει εδώ μέσα;

- Όχι.

- Ποιο χώρο χρησιμοποιούμε πιο πολύ;

- Κυρίως χρησιμοποιούμε τη βιβλιοθήκη όταν θέλουμε να βγάλουμε κάποια βιβλία.

- Το κάνουμε συχνά αυτό;

- Μερικές φορές.

- Μερικές φορές. Ποιο χώρο της τάξης είναι αυτό που χρησιμοποιούμε πιο πολύ; Πού περνάμε περισσότερο την ώρα μας; Πού γίνονται τα περισσότερα μαθήματα;

- Στα θρανία.

- Πού κοιτάνε όλα στον;

- Πίνακα.

- Ωραία. Τις άλλες περιοχές; Αυτές τις γωνίες, αυτές εκεί, εδώ που είναι άδειος ο χώρος τον χρησιμοποιούμε;

- Όχι.

- Καθόλου δε τον χρησιμοποιούμε;

- Μερικές φορές όταν μπαίνει κάποιος τιμωρία.

- Την ώρα της ευέλικτης ή όταν κάνουμε θεατρική αγωγή; Δε τους χρησιμοποιούμε αυτούς τους χώρους;

- Τους χρησιμοποιούμε γιατί ετοιμάζουμε κάτι και πρέπει να το κάνουμε πρόβα.

- Αχά. Ωραία. Σ' αυτούς τους χώρους πώς καθόμαστε; πώς κάθεται η κάθε ομάδα για να τα συζητήσει αυτά;

- Κάθονται μαζί.

- Κάθονται άνετα; Βολεύονται;
- Ναι αλλά μερικές φορές δε μπορούμε να συνεννοηθούμε.
- Καλά το θέμα είναι αν σας ενοχλεί κάτι στο χώρο. Για παράδειγμα όταν κάθεστε εκεί όλοι όρθιοι και στριμώχνεστε, μήπως θα ήταν καλύτερα να ήταν κάπως αλλιώς εκεί ο χώρος για να σας βοηθάει και να κάνετε καλύτερα τις δραστηριότητες;
- Ναι.
- Πώς θα μπορούσε να είναι;
- Καταρχάς θα μπορούσαμε να βγάλουμε τα θρανία να τα πάμε κάπου αλλού και να έχουμε πιο περισσότερο χώρο.
- Ωραία. Και εκεί σ' αυτό τον περισσότερο χώρο τι θα μπορούσαμε να βάλουμε για να μην κάθεστε όρθιοι, χωρίς να μπορείτε να κρατήσετε μια (..) να γράψετε κάτι στο τετράδιο (..) οτιδήποτε.
- Μπορούμε όλοι να φέρουμε από διάφορες μαξιλάρες, να τα βάζουμε εκεί κάτω και να κάνουμε ένα καθιστικό και να κάνουμε εκεί τις ομαδικές εργασίες.
- Ωραία. Πολύ καλά. Όταν έχουμε εργασίες που λέει αναζητήστε πληροφορίες με την ομάδα σας ή όταν έχουμε κάποιες λεξούλες στη γλώσσα που πρέπει να ψάξουμε να βρούμε τι σημαίνουν, αυτές τις κάνουμε τις ασκήσεις εδώ μέσα;
- Όχι.
- Τι θα μπορούσαμε να βάλουμε σε κάποιο μέρος της τάξης για να μπορούμε να κάνουμε αυτές τις ασκήσεις;
- Μπορούσαμε να βάλουμε τρία θρανία και να βάλουμε τρεις υπολογιστές οπότε άμα είμαστε τρεις ομάδες, ένας να χειρίζεται τον υπολογιστή και όλη η υπόλοιπη ομάδα να γράφει.
- Θεωρείς ότι θα μπορούσαμε, ότι αν βάζαμε μια βιβλιοθήκη εδώ μέσα θα ήτανε χρήσιμη;
- Ε ναι γιατί όταν έχουμε μερικές ώρες κενό θα μπορούμε να ερχόμαστε εδώ πέρα να παίρνουμε ένα βιβλίο και να διαβάζουμε.
- Αχά. Ωραία. Τώρα. Ο τρόπος που είναι τοποθετημένα τα αντικείμενα εδώ μέσα, τα διάφορα έπιπλα, οι καρέκλες, οι κρεμάστρες, οι διάφοροι πίνακες όλα, θεωρείς ότι είναι σε καλή θέση;
- Ναι γιατί βλέπουνε οι περισσότεροι καλά στον πίνακα.
- Υπάρχουν κάποιοι που δε βλέπουν καλά ε;
- Ναι.
- Ωραία. Θα ήθελες να αλλάζαμε κάποιο έπιπλο να το βάζαμε κάπου αλλού γιατί εκεί θα ήταν καλύτερα; θα μας εξυπηρετούσε καλύτερα;
- Εγώ πιστεύω πως πρέπει να μετακινήσουμε λίγο τα θρανία και να πάει η μία ομάδα δίπλα στην άλλη.
- Γιατί αυτό;
- Όλοι να είναι πίσω για να βλέπουνε πιο καλά.
- Άλλη αλλαγή θέλεις να κάνεις πάνω σε όποιο (..) κάποιο (..) να αλλάξουμε θέση σε κάτι άλλο;
- Όχι.
- Ωραία. Τώρα θα μιλήσουμε για τους τοίχους μας. Οι τοίχοι μας (..) Θεωρείς γενικά ότι τους έχουμε στολίσει πολύ ότι είναι άδεια; σ' αρέσει έτσι όπως τους έχουμε στολίσει;
- Μου αρέσει έτσι όπως είναι στολισμένοι, έτσι όπως είναι ωραίο το χρώμα
- Πιο πολύ τι σου αρέσει από αυτά που τους έχουμε στολίσει;
- Πιο πολύ μου αρέσουν (..) Μου αρέσει πιο πολύ όλο αυτό που έχουμε κάνει που τα έχουμε κολλήσει κάπου και όταν έρχονται κάποιοι και τα βλέπουνε.
- Στα σημεία που είναι άδεια στους τοίχους, γιατί δε τα έχουμε γεμίσει τι θα ήθελες να βάλουμε;
- Εγώ θα ήθελα να βάλουμε άλλο ένα φελιζόλ (..) και να φτιάξουμε όλοι από μία δικιά μας ζωγραφιά που να είναι όλοι η τάξη, και να τις βάλουμε όλες εκεί πέρα να (..) για να (..) άμα έρχονται κάποιοι (..) να βλέπουνε τι ωραίες ζωγραφιές που φτιάχνουμε, τι ωραία χρώματα χρησιμοποιούμε.
- Αχά. Ωραία. Θα ήθελες η τάξη μας να είναι λίγο πιο μικρή; Λίγο πιο μεγάλη;
- Όχι.
- Είναι καλή έτσι όπως είναι. Αν σου έλεγα να φανταστείς την ιδανική τάξη για σένα, αυτή που θα

έμπαινες μέσα και θα έλεγες.. “Ουάου.. αυτή είναι η τάξη μου”. Πώς φαντάζεσαι ότι θα ήτανε;

- Καταρχάς να είχε αυτό το χρώμα, περισσότερες ζωγραφιές και να φτιάχναμε δικές μας κρεμάστρες για να λέγαμε πως αυτά τα κάναμε μόνοι μας κι άλλοι να μας δίνανε συγχαρητήρια, να μας λέγαν μπράβο κι αυτά.

- Ωραία. Τα θρανία πώς τα φαντάζεσαι στην τέλεια τάξη σου;

- Φαντάζομαι ο ένας πίσω από τον άλλον.

- Αχα. Όπως καθόσασταν παλιά δηλαδή; Σου άρεσε περισσότερο;

- Μερικές φορές δε μου άρεσε γιατί όταν είχαμε τεχνικά, ήθελα να έχω κάποιον δίπλα μου να λέμε τις ιδέες.

- Ενώ τώρα δεν έχεις κάποιον δίπλα σου να λες τις ιδέες σου;

- Έχω αλλά (..) δεν είναι όπως ήταν παλιά. Ας πούμε παλιά με το Μ.Α δε μιλούσαμε, δεν ανταλλάζαμε ιδέες, δε κάναμε τίποτα.

- Ενώ τώρα κάνετε;

- Ε ναι.

- Άρα γιατί σ' αρέσει το παλιά;

- Μου αρέσει που ήταν ο Μ.Α σε ένα θρανίο και ήμουν εγώ παλιά με τον Μ.Α10 και μιλούσες έλεγες “σουτ ησυχία” και οι άλλοι.. κάτι λέγαν οι άλλοι και γελάγανε.

- Απ' ότι κατάλαβα θέλεις άλλα άτομα στην ομάδα σου, δε σε πειράζει ότι τα θρανία είναι έτσι; - όχι.

- Α, γιατί πριν μου είπες ότι σε πειράζει το πώς είναι τα θρανία.

- Ε, ναι λίγο με πειράζει αυτό.

- Θα ήθελες δηλαδή να είναι ο ένας πίσω από τον άλλον;

- Ναι. Αλλά οι ψηλότεροι να είναι λίγο προς το τέλος, γιατί άμα είναι μπροστά οι άλλοι δε θα βλέπουν.

- Ο ένας πίσω απ' τον άλλον. Γιατί θες να είστε ο ένας πίσω απ' τον άλλον; Σε τι σε βοηθάει εσένα αυτό;

- Με βοηθάει στο να συγκεντρώνομαι καλύτερα.

- Γιατί όταν είστε όλοι μαζί στην ομάδα κάνουν φασαρία και σ' ενοχλούν;

- Ε.. ναι. Πιστεύω ότι άμα δεν ήταν ο Μ.Α, θα ήτανε μια χαρά η ομάδα.

- Α. Άρα αν ήσουνα με άλλα άτομα σ' αυτή την ομάδα θα ήθελες να είναι τα θρανία έτσι ή θα ήθελες να είναι πάλι ο ένας πίσω από τον άλλον;

- όχι άμα ήμουν με άλλα άτομα θα ήθελα έτσι, αλλά να είναι λίγο πιο συμμαζεμένα για να μπορούν να βλέπουν όλοι.

- Αχά. Ωραία. Τι θα ήθελες να βάλεις μέσα στην τάξη να προσθέσεις εσύ τι θα ήθελες να προσθέσουμε για να νιώθεις ότι είσαι σα στο σπίτι σου;

- θα ήθελα να βάλω μες την τάξη μου διάφορες μαξιλάρες για να πηγαίνουμε να καθόμαστε και όταν έχουμε κενό να λέμε διάφορες ιστορίες και τέτοια και όταν έχουμε κάποια εργασία που λέει για συζήτηση, να πηγαίνουμε εκεί πέρα να συζητάμε. Αυτά.

- Ωραία.

-Συζητώντας για το χώρο μου ανέφερες ότι δε σου αρέσει να καθόμαστε σε ομάδες. Θα προτιμούσες να κάθεστε δύο δύο όπως παλιά.

- Ναι.

- Για να το συζητήσουμε αυτό λίγο καλύτερα. Δε σου αρέσει είπαμε ότι κάθεσαι μαζί με άλλα πέντε άτομα, οποιαδήποτε κι αν είναι αυτά τα άτομα ή έχεις κάποιο συγκεκριμένο πρόβλημα με κάποιον από την ομάδα; Που σας τη χαλάει την ομάδα;

- Όχι έχω με κάποιο συγκεκριμένο.

- Ωραία. Ποιος είναι αυτός;

- Ο Μ.Α6.

- Υπάρχει κάποιος άλλος που δε μπορείς να συνεργαστείς μαζί του; Που σε δυσκολεύει; Κάποιος που έχεις δοκιμάσει μέσα στη χρονιά και είδες ότι δε μπορούσες να συνεργαστείς μαζί του;

- Εεε όχι.

- Με τις άλλες ομάδες που ήσουν, συνεργαζόσουν μια χαρά;
- Ναι.
- Δεν είχες κάποιο πρόβλημα;
- Όχι.
- Είναι κάποιος άλλος που δεν έχεις συνεργαστεί μαζί του αλλά δε θα ήθελες και να συνεργαστείς;
- (...)
- Ε;
- Με όλους.
- Με όλους. Δεν έχεις με κανέναν πρόβλημα. Με τον μόνο που έχεις είναι ο Μ.Α6;
- Ναι.
- Ωραία. Θα μπορούσες να καθίσεις με οποιονδήποτε άλλο σε ομάδα;
- Ναι.
- Όταν κάνετε ασκήσεις που είναι συνεργατικές.. υπάρχουν φορές που.. δεν τους αντέχεις και λες “εγώ θα τις κάνω μόνος μου, δε θέλω να συμμετέχω”;
- Ναι.
- Αυτό γιατί συμβαίνει;
- Γιατί κάνουνε θόρυβο και συνε.. γιατί ο Μ.Α6 βάζει ιδέες στον Μ.Α4 και ο Μ.Α4 στον Μ.Α3 και οι μόνοι που συνεργάζονται είναι εγώ, η Μ.Κ5 και η Μ.Κ2.
- Και γι' αυτό κάποιες φορές επιλέγεις να μη συμμετέχεις;
- Ναι.
- Και να κάνεις κάτι μόνος σου; Έχεις σκεφτεί μήπως κάποιο τρόπο για να έλυνες αυτό το πρόβλημα;
- Ναι. Να.. Δηλαδή να πήγαινε ο Μ.Α6 κάπου αλλού 'φερνα ένα άλλο παιδί. Όποιο να 'ναι.
- Δηλαδή η περίπτωση να το συζητήσεις με το Μ.Α6 και να του πεις τι σε ενοχλεί για να μη το ξανακάνει το έχεις δοκιμάσει;
- Όχι.
- Όχι δε σου πέρασε από το μυαλό ε; Θεωρείς ότι και να συζητήσεις μαζί του δε θα χει κάποιο νόημα;
- Ναι γιατί δε θα είναι τζάμπα χάσιμο χρόνου.
- Αα, θεωρείς ότι είναι χάσιμο χρόνου. Πιστεύεις ότι δε σε συμπαθεί;
- Ναι.
- Γιατί;
- Εε γιατί μερικές φορές με βρίζει, μερικές φορές με σπρώχνει..
- Γιατί πιστεύεις ότι δε σε συμπαθεί; Πιστεύεις ότι κάνεις κάτι που τον πληγώνει, που τον προσβάλλει;
- Όχι.
- Εσύ έχει τύχει να τον κοροϊδέψεις , να τον βρίσεις;
- Όχι.
- Γιατί δε τον ρωτάς γιατί το κάνει;
- Γιατί θα αρχίσει τις δικαιολογίες.
- Όπως; Τι δικαιολογίες μπορεί να πει;
- Όπως “δε το κάνω”, να με βγάλει τρελό..
- Ααα θα αρχίσει τέτοια πράγματα ε;
- Ναι.
- Ωραία για πες μου τώρα υπάρχει κάποιο άλλο άτομο που δε συμμετέχει στις εργασίες;
- Όχι.
- όλοι οι άλλοι συμμετέχουν ε;
- Ναι.
- Όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις κάποια άσκηση ζητάς βοήθεια από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας; Τους ζητάς να σε βοηθήσουν;
- Ναι ζητάω από το Μ.Α6 αλλά εκείνος μου λέει όχι.

- Δε σε βοηθάει ο Μ.Α6; Από κάποιον άλλο γιατί δε ζητάς βοήθεια; Από την Μ.Κ2 , τον Μ.Α4 που είναι κι αυτοί δίπλα σου; Από τη Μ.Κ5 που είναι απέναντι; Εγώ νομίζω ότι η Μ.Κ5 γενικά τους βοηθάει όλους δεν έχει κάποιο πρόβλημα.
- Ναι αλλά η Μ.Κ5 βοηθάει τον Μ.Α3, τον Μ.Α4 και βοηθάει γενικά όλους.
- Γιατί δε ζητάς βοήθεια από την Μ.Κ2 ας πούμε;
- (...)
- Ε;
- (...).
- Ντρέπεσαι γενικά να ζητήσεις βοήθεια από τους συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Ααα, γιατί ντρέπεσαι καλέ;
- Να με την Μ.Κ2 δεν έχουμε και πολύ καλές σχέσεις.
- Α. Δε την συμπαθείς εσύ ή δε σε συμπαθεί εκείνη;
- Όχι τη συμπαθώ αλλά μερικές φορές αρχίζει να μιλάει επιστημονικά και δε καταλαβαίνω τι λέει.
- Δεν σου έχει περάσει ποτέ από το μυαλό να της πεις να μιλά λίγο πιο απλά για να την καταλαβαίνεις;
- Όχι γιατί θα ξαναρχίσει τα ψυχολογικά.
- Μάλιστα. Άμα κάποιος από την ομάδα ζητάει βοήθεια εσύ προσφέρεις να τον βοηθήσεις;
- Ναι.
- Μολύβια, σβύστρες τέτοια δίνεις όταν δεν έχουν;
- Ναι.
- Ακόμα κι αν αυτοί δε σου δίνουν;
- Ναι.
- Θεωρείς ότι ο Μ.Α6 θα σου δινε μολύβι άμα δεν είχες.
- Όχι.
- Εσύ όμως του δίνεις;
- Ναι. Στο τεστ έδωσα σε όλους μπλάνκο, έδωσα στον Μ.Α3 στυλό και ο Μ.Α6 έδωσε στην Μ.Κ2.
- Γιατί το κάνεις όμως ενώ ξέρεις ότι εκείνοι στη θέση σου δε θα σε βοηθούσαν; Εσύ γιατί τους βοηθάς;
- Γιατί θέλω να το κάνω.
- Σ αρέσει να βοηθάς τους άλλους; Σε ευχαριστεί;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν συζητάτε με την ομάδα σου για να λύσετε μία άσκηση, πώς καταλήγετε στη σωστή λύση; συνήθως διαλέγετε τη λύση αυτουνού που είναι πιο συμπαθής ή αυτουνού που είναι η πιο σωστή;
- Αυτή που είναι πιο λογική, πιο σωστή.
- Ακόμα κι αν είναι η λύση του Μ.Α6 που δε τον συμπαθείτε;
- Ναι.
- Αν είναι σωστή τότε την κάνετε ε;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν έχεις εσύ στο μυαλό σου τη λύση για μια άσκηση θα την πεις στην ομάδα σου;
- Ναι.
- Κι αν η ομάδα σου έχει άλλη γνώμη και τελικά αποφασίσει να κάνει κάτι άλλο εσύ θα κάνεις το δικό σου ή θα κάνεις αυτό που λέει η ομάδα;
- Θα κάνω αυτό που λέει η ομάδα.
- Έχεις πολλούς φίλους μέσα στην τάξη;
- Ε, όχι.
- Ποιοι είναι οι φίλοι σου εδώ μέσα;
- Με τον Μ.Α18, τον Μ.Α3 κι ένα παιδί απ' την έκτη.
- Με όλους τους άλλους δε κάνεις πολλή παρέα ε;
- Όχι.

- Με αυτούς γιατί κάνεις; Θεωρείς ότι σε καταλαβαίνουν όταν δυσκολεύεσαι, σε βοηθάνε;
- Ναι.
- Νιώθεις ότι σε δέχονται όπως είσαι ε;
- Ναι.
- Απ' τους άλλους νιώθεις ότι δε σε συμπαθούν;
- Ε, όχι απλά μερικές φορές με κοροϊδεύουν.
- Σε σχέση με τι σε κοροϊδεύουν;
- Με λένε διάφορα.
- Όπως;
- Μπαχάρι, χαζό.
- Μπαχάρι; Αυτό από πού κι ως πού;
- Δε ξέρω.
- Για συνέχισε.
- Χνούδι, παπάρι και κάτι τέτοια.
- Και συ τι κάνεις όταν ακούς αυτές τις κοροϊδίες;
- Σηκώνομαι και φεύγω.
- Ααα. Όταν μιλάς μέσα στην ομάδα σ' αφήνουν να ολοκληρώσεις τη σκέψη σου ή σε διακόπτουν και λένε οι άλλοι τη δική τους;
- Όχι με αφήνουν.
- Στα διαλείμματα κάνεις παρέα μόνο με αυτούς που μου χεις πει;
- Ναι.
- Έχει τύχει να πας μαζί με άλλους και να σε διώξουν; Δοκίμασες π.χ να πας να παίξεις μαζί με τον Μ.Α17 και τον Μ.Α9 και σε έδιωξαν;
- Εε, όχι.
- Με τα κορίτσια; Έχεις δοκιμάσει να πας να παίξεις και σε έδιωξαν;
- Όχι.
- Γιατί δεν προσπάθησες τότε να κάνεις παρέα και με τους άλλους;
- Γιατί όποτε με κοροϊδεύουν οι άλλοι το λένε την άλλη μέρα κι αυτό διαρκεί για πολύ διάστημα.
- Τους υποστηρίζουν δηλαδή; Συγκεκριμένοι δεν είναι αυτοί που σε κοροϊδεύουν; Δεν μπορεί. Σε κοροϊδεύει όλη η τάξη;
- Όχι συγκεκριμένοι.
- Ποιοι σε κοροϊδεύουν συνήθως;
- Ο Μ.Α9, ο Μ.Α17, ο Μ.Α4, ο Μ.Α6 αυτοί. Και μία φορά ο Μ.Α10.
- Ααα. Υπάρχουν φορές που σκέφτεσαι ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη; Με άλλα παιδιά;
- Ναι.
- Επειδή ακριβώς υπάρχουν αυτοί που σε κοροϊδεύουν και νιώθεις ότι δε σε θέλουν ε;
- Κι απ' το άλλο τμήμα με κοροϊδεύουν.
- Όποτε θα ήθελες να είσαι και σε άλλο σχολείο;
- Μόνο ένας συγκεκριμένος με κοροϊδεύει από την άλλη τάξη.
- Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα με ποιον θα το συζητήσεις από δω μέσα;
- Με τους φίλους μου.
- Με το Μ.Α3 και τον Μ.Α18;
- Ναι.
- Εκείνοι πώς σου συμπεριφέρονται;
- Σε ακούν με προσοχή, σου δίνουν κουράγιο;
- Ναι, μια φορά που με είχαν κοροϊδέψει ο Μ.Α18 ήθελε να πάει στον διευθυντή και να ρθει σε σας αλλά εγώ δε τον άφησα.
- Αν τύχει και μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα και έχεις δίκιο οι συμμαθητές σου πιστεύεις ότι θα υποστηρίξουν εσένα ή τον άλλο.
- Εμένα.
- Αα.. όταν έχεις δίκιο θα σε υποστηρίξουν ακόμα κι αν πιστεύεις ότι δε σε συμπαθούν και ότι δεν

είσαι φίλος τους.

- Ναι.
- Όταν έχεις άδικο θα σε υποστηρίξουν πάλι όμως;
- Όχι
- Όχι ε;
- Εσύ στηρίζεις τους συμμαθητές σου αν έχουν κάποιο πρόβλημα;
- Ναι.
- όταν έρχεσαι στο σχολείο νιώθεις μία ασφάλεια επειδή θα έρθεις και θα βρεις τους συμμαθητές σου;
- Ναι νιώθω αλλά όχι για όλους για κάποιους συγκεκριμένους, για δυο τρία άτομα.
- Με όλους τους υπόλοιπους όχι ε;
- Όταν σε στηρίζουν κάποιοι μαθητές σε ικανοποιεί ο τρόπος που σε στηρίζουν;
- Ναι.
- αλλά θα ήθελες να σε στηρίζουν και άλλοι;
- Ναι.
- Νιώθεις χαρούμενος που έχεις δίπλα σου αυτούς τους δυο τρεις φίλους;
- Ναι.
- Είσαι ευχαριστημένος από αυτούς;
- Ναι.
- Πολύ ωραία. Εε.. Στον πίνακα γενικά δε σηκώνεσαι να λύσεις κάποια άσκηση. Το κάνεις επειδή ντρέπεσαι μήπως σε κοροϊδέψουν από κάτω τα παιδιά όταν κάνεις λάθος; γιατί πολλοί σηκώνονται και κάνουν λάθη. Ε;
- όταν σηκώνομαι πάνω και κάνω ένα λάθος και κάθομαι κάτω οι άλλοι μου στέλνουν χαρτάκια με κοροϊδίες και μου λένε διάφορα.
- Πάλι οι γνωστοί; Μ.Α6, Μ.Α4 κι αυτοί τα κάνουν αυτά; Άρα υπάρχουν φορές που νιώθεις μόνος σου μέσα στην τάξη παρ' ότι είμαστε εδώ μέσα τόσα άτομα;
- Έχει τύχει να σκεφτείς ότι δε θες να έρθεις σε μια εκδρομή γιατί θα είσαι μόνος σου σε αυτή; Π.χ δεν έχει νόημα να έρθω γιατί δε θα χω και κανέναν να κάτσω παρέα στην εκδρομή. Αν για παράδειγμα δεν ερχόταν στην εκδρομή ο Μ.Α18 που κάνετε παρέα και ο Μ.Α3 θα 'θελες να έρθεις;
- Εε.. Όχι.
- Όχι ε; Εε..θεωρείς γενικά ότι κάποιοι συμμαθητές σου εδώ μέσα δε σε συμπαθούν ναι;
- Ναι.
- Γιατί πιστεύεις ότι το κάνουν αυτό;
- Γιατί δε ξέρω.
- Έχεις σκεφτεί γιατί μπορεί να συμβαίνει; Έχεις συζητήσει μαζί τους τι είναι αυτό που τους πειράζει σε σένα; Έτσι ώστε να σταματήσεις να το κάνεις και συ αντίστοιχα να τους πεις τι σε πειράζει σε αυτούς για να σταματήσουν να το κάνουν;
- Ε; Σου χει περάσει απ' το μυαλό αυτό;
- Ναι αλλά εκείνοι βρίσκουν πάντα κάτι να ασχολούνται.
- Υπάρχουν κάποιοι συμμαθητές που δε θα τους ήθελες να είναι μέσα στην τάξη; Που θεωρείς ότι αν δεν υπήρχαν αυτοί θα ένιωθες πιο ευτυχισμένος εδώ μέσα και θα περνούσες πολύ πιο καλά;
- Ναι.
- Ποιοι είναι αυτοί;
- Μόνο ένας, ο Μ.Α6.
- Α, μόνο αυτός. Άρα όλους τους άλλους τους θες ουσιαστικά
- Ναι.
- Θέλεις α μου πεις κάτι άλλο;
- Όχι.
- Ωραία. Σ' ευχαριστώ.
- Καλώς την. Καλώς τον δε σε πρόσεξα. Πώς σε λένε;
- Μ.Α1.

- Μόνο το μικρό. Δε χρειάζομαι το επίθετο.
- Θεωρείς ότι η δασκάλα σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Όχι. Πόσο συχνά νομίζεις ότι σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Υπάρχουν; Δε σου ρχεται κάτι στο νου ε;
- Όχι.
- Η δασκάλα σου σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται σε κάτι στιγμές που νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι;
- Ναι
- Πόσο συχνά το κάνει αυτό;
- Πολύ, λίγο, αρκετά, πάρα πολύ;
- Πολύ.
- Υπάρχουν φορές που δε σου 'χει συμπαρασταθεί;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Ναι.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη;
- Με βοηθάει.
- Υπάρχουν φορές που σας δίνει σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που σας δίνει σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων; Για παράδειγμα τις γράφει τις λύσεις στον πίνακα;
- Εε αυτό το κάνει.. εεε...πρώτα το λύνουμε εμείς και μετά το κάνουμε.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της; Σηκώνεις το χέρι σου να της ζητήσεις βοήθεια;
- Σηκώνω, ναι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν πρέπει να την ενοχλήσεις;
- Όχι.
- Όχι. Είναι πάντα ο δ, η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα αν σου συμβεί κάτι; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Όχι.
- Από ποια λόγια ή ποιες πράξεις η δασκάλα σου το καταλαβαίνει αυτό ότι δε την ενοχλούν τα ελαττώματα σου τι σου λέει;
- Εεεε
- Πες ότι εσύ έχεις ένα ελάττωμα π.χ ότι πετάγεσαι.
- Ναι.
- Πώς καταλαβαίνεις ότι δε την ενοχλεί αυτό; Δε σου κάνει παρατηρήσεις; Σε επαινεί;
- Όχι μου λέει μη πετάγεσαι;
- Αλλά όχι συχνά. Δε σου κάνει συχνές παρατηρήσεις;
- Όχι.
- Ούτε βάζει τιμωρίες ε;
- Όχι.

- Όχι ε; Γι' αυτό καθυστερώ.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να της πεις τη γνώμη σου; Το χέρι σου το σηκώνεις εύκολα;
- Ναι.
- Κάνει κάτι η δασκάλα σου για να σε παρακινήσει να συμμετέχεις;
- Ναι.
- Όταν προσπαθείς στα μαθήματα σου λέει καλά λόγια; Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Μου λέει δεν πειράζει.
- Μετά από αυτό που θα σου πει τι αισθάνεσαι; ;
- Αυτοπεποίθηση.
- Πολύ ωραία λέξη. Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν διαφωνείς ή τσακώνεσαι με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει;
- Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει;
- Μιλώντας. Ρωτάει το λόγο γιατί.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή μόνη της την απόφαση να λύσει;
- Όχι.
- Σας τιμωρεί συχνά;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες μαζί σας και αστεία;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάσετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά;
- Ναι.
- Πώς θα έβλεπες εσύ την ιδανική δασκάλα; Πώς τη φαντάζεσαι;
- Να κάνει το μάθημα με λίγο πλάκα.
- Ωραία. Να έχει χιούμορ λοιπόν.
- Θέλεις να κάνει κάτι η κ. Ιωάννα που δε το κάνει;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα θα 'θελες να κάνει κάτι που δεν κάνει;
- Όχι.
- Εκτός σχολείου θα 'θελες να κάνεις κάτι με την κ. Ιωάννα;
- Όχι.
- Όχι. Σ ευχαριστώ πάρα πολύ. Φωνάζεις τον επόμενο.

Συνέντευξη Μ.Κ2

- Αν είχες έναν θείο στο εξωτερικό που ερχόταν και σου έλεγε Μ.Κ2 θέλεις να μου περιγράψεις την τάξη σου τι θα του έλεγες;
- Θα του έλεγα ακριβώς πως είναι, ότι η τάξη μου είναι μια ευρύχωρη τάξη, σχετικά είναι καλή με τις υπόλοιπες τάξεις διότι έχει νέα συστήματα μπορώ να πω.
- Ποια είναι τα νέα συστήματα;
- Έχουμε καλά φώτα, οι τοίχοι έχουν ένα πιο ζεστό χρώμα από ότι έχω δει σε άλλες τάξεις. Μόνο αυτά θα του έλεγα γιατί δεν νομίζω να υπάρχει κάτι άλλο θετικό.
- Τα θρανία και τον τρόπο που είναι τοποθετημένα; Τα χαρακτηρίζεις θετικό ή αρνητικό; Πώς θα τα περιέγραφες;
- Τα θρανία μας είναι χωρισμένα σε 3 ομάδες είναι ομαδικά, και δεν νομίζω να είναι έτσι στο εξωτερικό, στην Αμερική και αυτό είναι ένα πολύ ωραίο σύστημα να δουλεύουμε σε ομάδες. Μόνο αυτά θα έλεγα γιατί πιστεύω ότι οι τάξεις θα ήταν πιο σύγχρονες.
- Όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη νιώθεις μια χαρά ,μια ευεξία, μια καλή διάθεση;
- Όχι ιδιαίτερα αλλά εντάξει.
- Αυτό που σε ενοχλεί και δεν έχεις καλή διάθεση είναι κάτι μέσα από τον χώρο μας; Μπαίνεις και υπάρχει κάτι εδώ μέσα που σου χαλάει την διάθεση;
- Από τον χώρο νομίζω ότι είναι.
- Τι ακριβώς;
- Είναι μια τάξη παραμελημένη, δηλαδή έγινε αυτό εκεί πάνω [] και ήρθαν το είδαν αλλά τελικά δεν έγινε τίποτα. Το χρώμα στους τοίχους είναι βέβαια πιο «προχό» από τις άλλες τάξεις. Αλλά δεν νομίζω ότι είναι το κατάλληλο για να γίνει ένα ευχάριστο μάθημα ρε παιδί μου.
- Τι πιστεύεις ότι θα έπρεπε να γίνει;
- Σωμόν , η πιο απαλή έκφραση του σωμόν όπως εκεί στο παράθυρο.
- Όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη τι θεωρείς το πιο ωραίο κομμάτι της. Οτιδήποτε αυτό μπορεί να αφορά, θρανίο , καρέκλα.
- Το αγαπημένο μου είναι οι ομαδικές εργασίες που έχουμε κάνει και έχουμε κολλήσει στον τοίχο και έτσι κρύβουν αυτό το χρώμα του τοίχου.
- Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει καθόλου που δεν μπορείς να το βλέπεις με τίποτα;
- Ναι ,ο πίνακας.
- Γιατί ο πίνακας;
- Γιατί μου θυμίζει παλιά ταινία, της Αλίκη Βουγιουκλάκη.
- Θεωρείς ότι έχουμε καλή φωτεινότητα, ότι έχουμε φως;
- Ναι.
- Έχει ησυχία από έξω όταν έχουμε μάθημα;
- Ναι, πιστεύω ότι δεν έχουμε πρόβλημα με αυτό το θέμα.
- Ζέστη έχουμε;
- Ναι.
- Είναι δροσερή η τάξη όταν πλησιάζει το καλοκαίρι;
- Όχι ,έχει πολύ ζέστη.
- Δεν μπορείς να κάνεις μάθημα δηλαδή όταν έχει ζέστη.
- Όχι δεν μπορείς, θυμάμαι είχα πει μια φορά στην δασκάλα, «καλά εδώ πέρα δεν έχετε κλιματιστικό; (air-condition)».Το είχα πει μια φορά.
- Νωρίτερα είπες πως η τάξη μας είναι ευρύχωρη, θεωρείς δηλαδή ότι είναι αρκετά μεγάλη;
- Ναι, είναι αρκετά μεγάλη.
- Εμείς όμως χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους της;
- Όχι όπως θα έπρεπε και όπως της αξίζει. Είναι καινούρια τάξη.
- Ποιόν χώρο χρησιμοποιούμε κυρίως εμείς;
- Κυρίως τον χώρο που κάνουμε μάθημα.
- Δηλαδή αν χωρίσουμε την αίθουσα, μπροστά , πίσω, δεξιά, αριστερά εμείς πιο χώρο

χρησιμοποιούμε κυρίως;

- Τον μεσαίο , αυτό εδώ, αυτόν που έχουμε τα θρανία.

- Δηλαδή τον κύριο χώρο. Μαζί με τον πίνακα.

- Ναι.

- Τις άλλες περιοχές τις χρησιμοποιούμε; Στην ευέλικτη ζώνη ίσως, στην θεατρική αγωγή, σε κάποια άλλη δραστηριότητα ή σε παιχνίδια;

- Στον κύριο χώρο τις κάνουμε εδώ μπροστά .

- Πριν λίγο που κάναμε για την γεωγραφία το τραγούδι το κάναμε εδώ μπροστά;

- Όχι το κάναμε εκεί (δείχνει) αλλά αυτό το κάνουμε μερικές φορές, συνήθως το μάθημα το κάνουμε μπροστά. Κάθε μέρα το μάθημα γίνεται έτσι κλασικά, το μόνο «προχο» από το μάθημα είναι ότι κάνουμε σύγχρονο μάθημα.

- Τι θα μπορούσες να προτείνεις ώστε να εκμεταλλευτούμε κάθε γωνιά της τάξης. Τι θα μπορούσαμε να βάλουμε στους διάφορους χώρους γύρω γύρω. Για να τους αξιοποιήσουμε και να τους «ζωντανέψουμε».

- Μπορούμε όπως προτείνετε να βάλουμε δύο υπολογιστές. Γιατί τα παιδιά σήμερα χρησιμοποιούν πολύ το διαδίκτυο. Και κάτι τέτοιο θα έκανε το μάθημα πιο ενδιαφέρον. Μπορούμε να έχουμε εκεί κάτω που έχουμε τα θρανία και τις κρεμάστρες έναν χώρο όπου το κάθε παιδί θα βάζει την δικιά του πινελιά. Και θα μπορούμε εκεί να συζητάμε τις απόψεις μας , τι μας ενοχλεί και να μην έχουμε φόβο να το πούμε, να είμαστε πιο χαλαροί μέσα στην τάξη.

- Το πώς είναι τοποθετημένα τα έπιπλα εδώ μέσα σου αρέσει ή θα ήθελες να κάνουμε κάποια αλλαγή;

- Καλό θα ήταν να αλλάξουμε κάτι, τα θρανία να μην είναι τόσο κοντά στον πίνακα.

- Όσον αφορά τους τοίχους τους έχουμε διακοσμημένους;

- Είναι άδεια, γκρί , έχουν μόνο τις κρεμάστρες . Αυτός ο τοίχος δεν μου άρεσε ποτέ είναι απεριποίητος, έχει παντού πατημασιές.

- Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να τα διορθώσουμε αυτά. Τι προτείνεις για να στολίσουμε καλύτερα τους τοίχους.

- Θα μπορούσαμε να κάνουμε διάφορες χειροτεχνίες και να τους φτιάξουμε. Ας πούμε να πάρουμε μέτρα από τον τοίχο και όλοι μαζί να πάρουμε ένα μεγάλο χαρτί ,από αυτά που κάνουν χάρτες και ρολά χαρτιού, και να φτιάξουμε μόνοι μας μια μπορντούρα την οποία να την στολίσουμε γύρω γύρω , να γράψουμε τα ονόματά μας και να αλλάξουμε το χρώμα , να γίνει πιο ζεστό.

- Θα ήθελες να προτείνεις κάποια πράγματα που θα σε έκαναν να νιώθεις την τάξη σαν το σπίτι σου;

- Να βάλουμε λουλούδια σε βάζα, να βάλουμε αφίσες από ανθρώπους που θαυμάζουμε, όχι ποδόσφαιρο ή κάτι τέτοιο, εδώ στις τρύπες, όπου αλλού έχει καλοριφέρ και αλλού είναι άδειες, να φέρουμε όλοι παιχνίδια που στο σπίτι μας δεν τα χρησιμοποιούμε συχνά, όπως επιτραπέζια, και μπορούμε κάποιες φορές να παίζουμε εκπαιδευτικά παιχνίδια, κάθε γωνιά πρέπει να είναι γεμάτη, να την χρησιμοποιούμε με κάποιον τρόπο, ας πούμε εκεί πάνω (δείχνει το κουτί) δεν ξέρω που το χρησιμοποιούμε το κουτί, αλλά μπορούμε από πάνω να το στολίσουμε με κάτι, οπωσδήποτε όλα πρέπει να είναι γεμάτα.

- Θέλεις να συμπληρώσεις κάτι που πιστεύεις ότι θα συμπλήρωνε και θα έκανε την τάξη ιδανική για εσένα.

- Πιστεύω ότι αυτά που είπα είναι εντάξει.

- Μου είχες πει πριν ότι σου αρέσει που καθόμαστε σε ομάδες έτσι;

- Ναι.

- Θα ήθελες να κάτσεις με άλλα παιδιά εκτός από αυτούς τους πέντε που κάθεται τώρα;

- Δεν έχω πρόβλημα, ωραίο θα ήταν ας πούμε και τα θρανία να ήταν όλα μαζί, έτσι να καθόμαστε όλοι μαζί, μου αρέσει πολύ. Δεν έχω πρόβλημα όποια παιδιά και να είναι , σημασία έχει ότι κάθονται με έναν, με κάποιον άλλον, με κάποιους άλλους και κάνουμε κάτι μαζί, έτσι ομαδικά και μου αρέσει πολύ αυτό.

- Υπάρχει κάποιος που δεν θα τον ήθελες με τίποτα στην ομάδα όμως;

- Ναι ο Μ.Α6.

- Μόνο αυτός;
  - Ναι μόνο αυτός.
  - Κάποιος άλλος από την τάξη;
  - Δεν έχω πρόβλημα με κανέναν άλλον , εκτός από αυτόν.
- Δ: Χμμ (καταφατικά)
- Είναι λίγο ανώριμος δεν φταίω εγώ.
  - Γενικά δεν έχεις θέμα να καθίσεις με κάποιον άλλον. Με ποιο κορίτσι θα ήθελες να κάτσεις επειδή πιστεύεις ότι είσαστε πολύ καλές φίλες;
  - Με την Μ.Κ12.
  - Κάποια άλλη;
  - Κάποια άλλη, ίσως με την Μ.Κ5.
  - Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας εσύ συμμετέχεις σε αυτές τις ασκήσεις ή καμιά φορά θυμώνεις και λες ότι κάντε το μόνοι σας θα το κάνω μόνη μου εγώ, δεν ασχολούμαι;
  - Καμιά φορά θέλω πάντα να το κάνω γιατί όπως σας είπα μου αρέσει πάρα πολύ αυτό το πράγμα αλλά καμιά φορά είναι ο Μ.Α6 αυτό που σας είπα, είναι ο Μ.Α6 και δεν μου αρέσει να κάνουμε μια ομαδική εργασία μαζί τότε έτσι καμιά φορά το επιλέγω.
  - Επιλέγεις δηλαδή να παρατήσεις την ομάδα και να το κάνεις μόνη σου ε;
  - Επιλέγω να παρατήσω την ομάδα ναι και να το κάνω μόνη μου. Προκειμένου να το κάνω με αυτόν που είναι σίγουρο ότι θα φέρει έναν τσακωμό μαζί του.
  - Υπάρχει κάποιος άλλος στην ομάδα που δεν συμμετέχει στις ασκήσεις ή συμμετέχει λίγο λιγότερο σε αυτές τις συνεργατικές;
  - Υπάρχει ο Μ.Α1 και ο Μ.Α3 που συνήθως ασχολούνται λιγότερο και πιστεύω πως αυτό οφείλεται στο ότι έχουν αποδεχτεί το μειονέκτημά τους , ότι “ναι εγώ είμαι ένα παιδί που έχω μαθησιακές δυσκολίες” και αυτό το αποδέχονται και οι άλλοι από ότι έχω παρατηρήσει στην ομάδα δεν προσπαθούν να τους κάνουνε, να τους δώσουν και τα πιο απλά να τα κάνουνε και καμιά φορά δεν συνεισφέρουν πολύ.
  - Το αποδέχονται αλλά (..) εσύ τώρα μου λες ότι δεν προσπαθούν καθόλου όμως.
  - Όχι. Δεν είπα ότι δεν προσπαθούν, απλά προσπαθούν και νομίζω καλά προσπαθούν...
  - Ναι άλλα αν δεν συμμετάσχουν πώς προσπαθούν;
  - Εεε απλά δεν εννοώ αυτό, αλλά προσπαθούν μαθησιακά αλλά όταν έρχεται μια τέτοια άσκηση δεν θέλουν να κάνουν κάτι τέτοιο γιατί νομίζουν ότι ίσως έρθουν σε δύσκολη θέση κάπου, μπορεί ο άλλος να τους βάλει να διαβάσουν και αυτοί να ντραπούν.
  - Θεωρείς ότι ντρέπονται δηλαδή;
  - Ναι.. έχουνε...
  - Γιατί όμως; Τους κοροϊδεύετε για αυτό θεωρείς ότι ντρέπονται;
  - Όχι απλά ξέρουν τον χαρακτήρα του άλλου, δηλαδή ο Μ.Α4 την προηγούμενη φορά είπε στον Μ.Α1 ότι είναι φτωχός , έχει καταλάβει ότι σίγουρα δεν είναι ένα παιδί που δε, που δεν θα τον βοηθήσει.
  - Οκ.
  - Οπότε δεν νομίζω να είναι και πολύ άνετος ή αυτοί εδώ το παίζουνε μάγκες και ξέρεις εγώ ξέρω να διαβάζω και τέτοια... οπότε αυτός θα αισθανθεί κάπως σίγουρα γιατί είναι και αγόρι από πάνω και έχουνε ένα πρόβλημα εδώ πέρα τέτοιο. Οπότε πιστεύω ότι αυτοί είναι που δεν συμμετέχουν περισσότερο στις ομαδικές εργασίες.
  - Εσύ όταν δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση σε βοηθάνε τα άλλα άτομα τις ομάδας σου;
  - Εεε όχι.
  - Το κάνουν αυτό πιστεύεις επειδή δεν μπορούν να βοηθήσουν ή επειδή δεν σε συμπαθούν;
  - Εεε νομίζω εεε ότι δεν είναι κανένα από τα δύο.
  - Γιατί τότε δεν σε βοηθάνε;
  - Δεν με βοηθάνε γιατί έχουν νομίζω έναν εγωισμό (..) ούτε και πιο γενικότερα στα άλλα παιδιά .
  - Α δηλαδή γενικά δεν βοηθάν τους υπόλοιπους. Ούτε η Μ.Κ5 σε βοηθάει;
  - Η Μ.Κ5 ας πούμε μόνο αν πας και της πεις είναι μια ομαδική εργασία ανά δύο λέτε να το

κάνουμε ανά δύο σε κάθε θρανίο τότε θα διαβάσει αυτή αντί για τον Μ.Α3. Αν πας και της πεις «α ξέρεις κάτι δεν καταλαβαίνω μπορείς σε παρακαλώ να μου δώσεις ένα παράδειγμα θα μου το πεις ένα παράδειγμα» εεε δεν νομίζω να σου πει κάτι γιατί εεεε μια φορά την είχα ρωτήσει γιατί δεν είχα καταλάβει κάτι και προσπαθούσα να το κάνω..

- Και τι σου είπε;

- Μουκανε έτσι γιατί ήθελε ησυχία γιατί οι άλλοι γράφανε και ήταν σωστό να μου κάνει αυτή την κίνηση αλλά πιστεύω ότι ο καθένας έχει έναν εγωισμό όπως και εγώ επάνω του και τα κρατάει για τον εαυτό του, μπορείς ας πούμε να είναι πολύ επιφυλακτικός να θέλει το καλό του άλλου και να λέει εγώ μπορεί αυτό να το έχω λάθος οπότε μη του δώσω εγώ κάποιο παράδειγμα πάνω σε αυτό .

- Εσύ τους βοηθάς όποιος έχει πρόβλημα μέσα στην ομάδα σου;

- Δεν βοηθάω σίγουρα τον Μ.Α4 και τον Μ.Α6 ποτέ αλλά αν μου ζητήσουν κάποια βοήθεια τα άλλα παιδιά ναι δεν το έχουν κάνει ποτέ ως τώρα αν τολμήσουν να το κάνουν χμμ ναι θα τους βοηθήσω.

- Αυτούς τους δύο γιατί δεν τους βοηθάς;

- Γιατί ξέρω ότι εεε δεν θα προσπαθήσουν να το ελέγξουν αυτό ότι δηλαδή θα κοιτάξουν να λύσουν την άσκηση και τίποτα παραπάνω.

- Θα κοιτάξουν να αντιγράψουν εννοείς;

- Χμμ ναι γιατί τους έχω δει κιόλας εεε συγγνώμη που θα το πω ..αλλά σήμερα ο Μ.Α4 που έχει χάσει τα βιβλία των μαθηματικών είχε φέρει της αδερφής του και ο Μ.Α6 τις ασκήσεις που μας βάλατε του το 'πε επειδή είχε γράψει η αδερφή του για να τις γράψει και αυτός και να τα κάνουνε εεε το μόνο που τους νοιάζει είναι να λύσουν την άσκηση. Και προκειμένου να μη τους βοηθήσω καθόλου καλύτερα μην τους το πω κιόλας.

- Όταν έχετε μια ομαδική άσκηση. Πώς καταφεύγετε στην σωστή λύση; Λέει ο καθένας την γνώμη του το συζητάτε;

- Εεε όχι δεν γίνεται ποτέ αυτό γιατί εεε εδώ ο διάλογος έχει απομακρυνθεί λίγο είμαστε τσακωμένοι. Χμμ συνήθως καλύτερα αυτό που λέτε δεν γίνεται ποτέ εκτός αν μας πιάσει άγχος έχουν τελειώσει οι υπόλοιπες ομάδες και εκείνη τη στιγμή μας έρχεται το κλικ και τα κάνουμε όλα τόσο γρήγορα.

- Την τελευταία στιγμή δηλαδή.

- Ναι. Εκτός και αν υπάρχει κάποιος αρχηγός στην ομάδα και οι άλλοι νιώθουν τόσο υποδουλωμένοι νιώθουν τόσο κατώτεροι εντάξει ο αρχηγός της ομάδας που λένε ότι λέει ο αρχηγός αυτός που είναι ο αρχηγός αυτό θα κάνουμε, οπότε δεν μιλάμε άλλο αυτό.

- Μάλιστα.

- Αυτά στην δικιά μας ομάδα δεν ξέρω για τις άλλες.

- Όταν η ομάδα προσπαθεί να λύσει μια άσκηση με ένα συγκεκριμένο τρόπο και αυτός είναι διαφορετικός από αυτόν που εσύ έχεις στο μυαλό σου , εσύ θα κάνεις αυτό που λέει η ομάδα ή επειδή ο δικός σου τρόπος είναι σωστός και είσαι σίγουρη για αυτό θα κάνεις τον δικό σου;

- Εεε δεν ήμουν εεε ποτέ σίγουρη για αυτό που έκανα αλλά πάντα ήθελα να περνάει το δικό μου και όλα αυτά αλλά αυτό πάντα δεν είχε καλά αποτελέσματα οπότε τώρα έχω αρχίσει να ψηφίζω αυτό που λένε και οι υπόλοιποι οι περισσότεροι.

- Ακόμα και αν είναι λάθος;

- Όχι ακόμα και αν είναι λάθος.

- Αυτό σε ρωτάω, αν είναι λάθος αυτό που λένε οι περισσότεροι και αυτό που έχεις εσύ στο μυαλό σου είναι το σωστό θα κάνεις αυτό που θέλει η ομάδα ή θα κάνεις αυτό που θεωρείς σωστό εσύ.

- Αυτό που λέω εγώ θα κάνω για μένα ή δεν θα λάβω μέρος αν δεν θέλω να εεε δηλαδή ας πούμε αν δεν θέλω να χαλάσω, να τη κάνω μόνη μου την άσκηση εεε απλά δεν θα ασχοληθώ καθόλου με αυτό το θέμα.

- Δεν θα προσπαθήσεις να τους πείσεις για την δική σου λύση δηλαδή;

- Όχι.

- Δεν μπαίνεις σε αυτόν τον κόπο έ;

- Ναι δεν μπαίνω γιατί ξέρω ότι δεν θα με ακούσουν ή θα γίνει ξέρεις το λένε οι περισσότεροι και

αυτά. Δεν νομίζω .

- Φίλες μέσα στην τάξη έχεις;
  - Εεε κάνουμε λίγη παρέα με την Μ.Κ12 αλλά περισσότερες σχέσεις με άλλες δεν έχω.
  - Δεν έχεις με τους άλλους ε;
  - Εεε όχι. Συμμαθητές εντάξει λέμε ένα γεια.
  - Αν έχεις κάποιο πρόβλημα σε ποιόν θα το πεις για να σε βοηθήσει;
  - Στην Μ.Κ12 της έχω πει πάρα πολλά και με έχει βοηθήσει πάρα πολλές φορές.
- Την Μ.Κ12 και τον Μ.Α12. Απλά πιο πολύ με την Μ.Κ12 μπορώ να πω.
- Με τους υπόλοιπους όταν συζητάτε ακούτε γενικά με προσοχή ο ένας τον άλλον, σέβεται εσύ κάποιον όταν μιλάει ή τον διακόπτεις και λες τα δικά σου;
  - Δεν τον διακόπτω ποτέ δεν το έχω κάνει με κανέναν εεεε είναι όμως κάποιοι που όμως το κάνουν και επειδή εγώ με αυτό νευριάζω πάρα πολύ δεν ξέρω γιατί μου σπάει τα νεύρα και μετά πεισμώνω και δεν θέλω να πω, δεν θέλω να μιλήσω άλλο και τέτοια. Και ίσως και σε αυτό οφείλεται και ότι δεν έχω και πολλούς φίλους, είναι ένας λόγος ,είναι μια αιτία.
  - Στα διαλείμματα πως περνάς τον χρόνο σου;
  - Στα διαλείμματα εεε αυτή την περίοδο εδώ και μια βδομάδα έχουμε γίνει εεε πολύ καλές φίλες με την Μ.Κ12 και τα διαλείμματα κάνουμε βόλτες εεε φτιάχνουμε τα μαλλιά μας εεε παίζουμε , ξεκουραζόμαστε.
  - Αλλιώς άλλες φορές που δεν κάνατε παρέα;
  - Άλλες φορές που δεν κάναμε παρέα πολύ απλά ήμουν απολύτως μόνη μου έπαιρνα κάποιο βιβλίο για να ξεχαστώ ή καμιά φορά έβρισκα κάποια φίλη από το άλλο το τμήμα όταν δεν είχε και εκείνη δουλειά γιατί τα παίρνουν καμιά φορά στο διάλειμμα οι περισσότερες από το Δ2 που είναι φίλες μου τα παίρνουν στο διάλειμμα και δεν έχουν χρόνο για μένα.
  - Με ποια πέντε άτομα θα ήθελες να κάθεσαι στη ίδια ομάδα;
  - Θα θελα να κάθομαι με τον Μ.Α18, την Μ.Κ12, με τον Μ.Α13 και εεεε με ποιον άλλο εεε με τον Μ.Α11. Είναι οι πιο ανοιχτοί τύποι εδώ πέρα, είναι στο ίδιο επίπεδο με εμένα.
  - Θα ήθελες στο διάλειμμα όμως να παίζεις με περισσότερα παιδιά αντί να κάθεσαι μόνη σου ή μόνο με την Μ.Κ12;
  - Χμμ εεε αυτό έχει να μου συμβεί εδώ και κάτι χρόνια και νομίζω ότι καλύτερα περνάω όταν είμαι μόνη μου ή με λιγότερα παιδιά γιατί όταν είμαστε περισσότερα συνήθως υπάρχει πρόβλημα μαζί μου, δεν εεε δεν με παίζουν ιδιαίτερα, με ξεχωρίζουν πολύ.
  - Γιατί πιστεύεις ότι το κάνουν αυτό το έχεις συζητήσει ποτέ μαζί τους;
  - ΕΕΕ Δεν έχουμε κάτσει ποτέ να το συζητήσουμε, αν και μια φορά ΕΕΕ ξέρετε παλιά εγώ με την Μ.Κ8 και την Μ.Κ7 ήμασταν πολύ φίλες δηλαδή δεν υπάρχει τέτοιο πράμα και κάποια στιγμή , πρώτα ήμουν εγώ και η Μ.Κ8 κολλητές και όταν ήρθε η Μ.Κ7 εδώ μπήκε στην παρέα μας και τότε η Μ.Κ7 άρχισε να φέρεται χάλια μαζί μου και να μην με θέλει ΕΕΕ δεν ξέρω γιατί και μου είπε ότι δεν με θέλει να είσαι άλλο μαζί μας ΕΕΕ και δεν μπορούσα να μείνω άλλο γιατί ούτως ή άλλως η Μ.Κ8 τώρα πια έκανε περισσότερη παρέα μαζί της ΕΕΕ και πριν φύγω από την παρέα την ρώτησα γιατί δεν με ήθελε και γιατί όλο αυτό και δεν μου απάντησε απλά έφυγε.
  - Εγώ όμως αυτό σε ρωτάω δεν σου είπα να μου πεις τι έγινε..
  - Ωραία εγώ θέλω.
  - Προσπαθείς όμως για αυτό το πράγμα, έκανες κάποια προσπάθεια;
  - Όχι δεν θέλω να προσπαθήσω εγώ, θέλω να δω αν θα έρθει κάποιος να με κάνει παρέα γιατί όποτε προσπαθώ εγώ ποτέ δεν τα καταφέρνω.
  - Άρα έχεις προσπαθήσει και δεν έπιασε;
  - Και για αυτό έχω σταματήσει να προσπαθώ πια. Περιμένω να έρθει κάποιος άλλος και ήρθε η Μ.Κ12 και θέλει να κάνουμε παρέα μαζί.
  - Ωραία, υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι είσαι μόνη σου μέσα στην τάξη; Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη;
  - Ναι.
  - Ναι ε;

- Ναι αλλά δεν θέλω να πείτε τίποτα σε κανέναν.
- Νιώθεις δηλαδή ότι οι συμμαθητές σου δεν σου συμπεριφέρονται σωστά;
- Μπορεί και εγώ... ε δεν ξέρω αν αυτοί.. κάποιες φορές ναι το νιώθω και αυτό αλλά μετά αναρωτιέμαι αν εγώ δεν τους φέρομαι καλά και μετά το κάνουνε και αυτοί.
- Αν μάλωνα με κάποιον στο διάλειμμα και είχες δίκαιο θεωρείς ότι θα σε υποστήριζαν οι συμμαθητές σου ή όχι, θα παίρνανε το μέρος του άλλου ακόμη και αν είχε άδικο;
- Νομίζω ναι αυτό θα γίνονταν.
- Ότι θα παίρνανε το μέρος του άλλου;
- Ναι.
- Εσύ στηρίζεις πάντα αυτόν που έχει δίκαιο όμως;
- Ναι όποιος και αν είναι ακόμη και αν δεν είναι φίλος μου ακόμη και αν είναι ο Μ.Α6 που δεν έχουμε καλή σχέση , αν έχει το δίκαιο αυτό θα υποστηρίξω.
- Εσύ αν κάποιος συμμαθητής σου έχει πρόβλημα θα προσπαθήσεις να τον βοηθήσεις;
- Ε ναι αφού είναι συμμαθητής μου.
- Ναι αλλά αφού αυτός δεν θα κάνει το ίδιο για εσένα.
- Δεν έχει σημασία τι κάνει αυτός σημασία έχει τι κάνω εγώ και αυτό που κάνω πρέπει να είναι σωστό αυτό ξέρω μόνο και δεν είναι σωστό να μην βοηθάς τον άλλον ακόμα και αν ο άλλος δεν σου δίνει σημασία .
- Νιώθεις ωραία το πρωί όταν έρχεσαι στο σχολείο;
- Ναι νιώθω
- Γιατί;
- Γιατί έρχομαι εδώ και το κάνω για έναν ανώτερο σκοπό. Αν τώρα με ρωτάτε γιατί.
- Ναι το γιατί σε ρωτάω αν νιώθεις χαρούμενη επειδή θα έρθεις εδώ και ξέρεις ότι θα συναντήσεις τους συμμαθητές σου.
- Τις πε...ε τις λιγότερες φορές ναι.
- Υπάρχουν φορές που επιλέγεις να μη μιλήσεις επειδή ντρέπεσαι;
- Υπάρχουν κάποιες φορές όταν οι άλλοι ας πούμε με ρωτάνε για πράγματα , που είναι πράγματα που οι άλλοι τα κοροϊδεύουν πάνω σε μένα και τότε ναι ντρέπομαι πολύ να τα πω.
- Ποια είναι καλή μου αυτά που σε κοροϊδεύουν;
- Ε υπάρχουν κάποια πράγματα που με κοροϊδεύουν κάποιες φορές.
- Όπως;
- Ο Μ.Α6 κάποτε...
- Όχι κάποτε. Τώρα;
- Τώρα δεν ξέρω αν υπάρχουν. Να τώρα ξέρω εγώ μου λέει ο Μ.Α6 έχω μουστάκι, έχω κλείσει ραντεβού σήμερα δεν ξέρω πως θα πάει, έχω πρόβλημα με την οδοντοστοιχία μου ...
- Σε κοροϊδεύουν για αυτά;
- Ναι, ε πολλές φορές το κάνει όταν είμαστε σε κόντρα όταν είμαστε τσακωμένοι για να μου σπάσει τα νεύρα.
- Οπότε ντρέπεσαι για την εμφάνισή σου, δεν ντρέπεσαι δηλαδή να σηκωθείς στον πίνακα να λύσεις μια άσκηση;
- Κάνα δυο τρεις φορές για αυτό (...)
- Άρα φοβάσαι μη σε κοροϊδέψουν για την εμφάνισή σου;
- Ναι για ότι και να πω (...), δηλαδή θυμάμαι μια φορά που σηκώθηκα και είχα κάνει κάτι λάθος «άι βρε που δεν έχεις δόντι» ...αυτό και μόνο ναι
- Άρα υπάρχουν κάποιες φορές που νιώθεις μόνη σου μέσα στην τάξη ανεξάρτητα που είμαστε εδώ μέσα δεκαεφτά άτομα.
- Ναι πολλές φορές.
- Έχεις σκεφτεί πως δεν θα 'θελες να έρθεις σε κάποια εκδρομή γιατί θα ένιωθες μόνη σου δεν θα είχες κάποιον να κάτσει δίπλα σου.
- Ναι έχω σκεφτεί αλλά όχι φέτος κάποια άλλη φορά. Γιατί είχα κανονίσει να κάτσω με κάποιον και στο τέλος αυτός με παράτησε και πήγε και βρήκε κάποιον καλύτερο και έτσι δεν ήθελα τελικά να

έρθω.

- Άρα έχεις την αίσθηση ότι εδώ μέσα οι συμμαθητές σου δεν σε συμπαθούν ε;
- Όχι
- Μπορείς να καταλάβεις μήπως γιατί δεν σε συμπαθούν;
- Πρώτον γιατί είμαι διαφορετική από αυτούς και μου το δείχνουν κάθε μέρα.. και δεύτερον γιατί ε δεν ξέρω ίσως να είμαι εγώ λίγο εγωίστρια με κάποια πράγματα και ίσως να παραπονιέμαι για πολλά, να τα θέλω όλα δικά μου, κάτι τέτοιο. Αλλά το έχω βελτιώσει αρκετά αυτό γιατί παλιά ήμουνα πάρα πολύ εγωίστρια.
- Πάντως εσύ από τους συμμαθητές σου εδώ μέσα δεν θα ήθελες μονάχα τον Μ.Α6 όλοι οι άλλοι δεν σε πειράζουν ανεξάρτητα ότι θεωρείς ότι δεν σε συμπαθεί κανένας ε;
- Δεν με συμπαθούν και δεν με ενοχλούν, μου το έχουν ξεκαθαρίσει και δεν με ενοχλούν, ο Μ.Α6 κάθε μέρα μου το χτυπάει αυτό το πράγμα και βρίσκει τρόπους για να με κάνει να νιώσω χειρότερα για αυτό που είμαι. Για αυτό. Αλλιώς δεν θα είχα πρόβλημα με τους άλλους, ίσως αν καθόμασταν μαζί να κάνουμε κάτι καινούριο μαζί, περισσότερα πράγματα και ίσως να κάνουμε μια νέα αρχή μαζί με αυτούς και μετά θα ήταν πιο καλά, δεν θα με ενοχλούσαν καθόλου την ώρα του μαθήματος. Ο Μ.Α6 πιστεύω ότι είναι περισσότερο, ίσως να το έχουν κάνει και άλλοι, αλλά πιστεύω ότι ο Μ.Α6 το κάνει πιο πολλές φορές.
- Θες να συζητήσουμε και κάτι άλλο που δεν είπαμε, θες κάτι να μου πεις;
- Όχι δεν θέλω
- Είμαστε εντάξει δηλαδή.
- Καλώς την ε. Το όνομα σου;
- ΜΚ2.
- Πώς;
- Μ.Κ2.
- Μ.Κ2 ήσουν εξαιρετική και πριν.
- Λοιπόν Μ.Κ2 πες μου σε παρακαλώ πάρα πολύ αν θεωρείς ότι η δασκάλα σου βάζει δύσκο.. πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Όχι.
- Όχι. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Ναι.
- Θέλεις να μου πεις τι σε έχει αναγκάσει να κάνεις; Εννοώ εδώ μέσα στην τάξη, την ώρα του μαθήματος.
- Μμμ, με έχει αναγκάσει ναα συμμετέχω σε μια ομαδική εργασία.
- Ωραία. Που δεν ήθελες ε;
- Ναι.
- Ε.. Πόσο συχνά σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Λίγο, πολύ, αρκετά, πάρα πολύ;
- Λίγο.
- Θεωρείς ότι η δασκάλα σου σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι;
- Τις περισσότερες φορές όχι αλλά ντάξει.
- Δεν σου συμπαραστέκεται δηλαδή;
- Τις περισσότερες φορές έχει εφημερία όποτε δε μπορώ να την απασχολήσω από τη δουλειά της..
- Πόσο συχνά το κάνει αυτό, πόσο συχνά σου συμπαραστέκεται όταν τη χρειάζεσαι;
- Λίγο.
- Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; Δηλαδή να σου συμπαρασταθεί περισσότερο;
- Ναι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Όχι.
- Σε βοηθά όταν δυσκολεύεσαι ή είναι αδιάφορη απέναντι σου;
- Με βοηθά.

- Υπάρχουν φορές που σας δίνει σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Εε..όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της ή ;
- Όχι.
- Όχι ευκολά. Γιατί;
- Συνήθως όταν πάω να της ζητήσω τη βοήθεια της μου λέει να κάτσω κάτω να περιμένω τους άλλους και εντάξει δυσκολεύομαι λίγο να τη ρωτήσω.
- Συγγνώμη που καθυστερώ αλλά γράφω λίγο. Υπάρχουν φορές που την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Ναι.
- Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα αν σου συμβεί κάτι; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις κάποιο άλλο δάσκαλο;
- Ναι.
- Γιατί τι σε έκανε να το σκεφτείς αυτό;
- Καμιά φορά ερχόμαστε σε μερικές κόντρες με την κυρία Ιωάννα γιατί πιστεύει ότι εγώ υποστηρίζω ακόμα κι αν η άποψή μου είναι λάθος την υποστηρίζω με κάθε επιχείρημα έτσι ώστε να βγει σωστή κι αυτό πιστεύω ότι είναι λάθος γι' αυτό καμιά φορά εγώ δεν συμφωνώ και εκεί...
- Φαίνεται ότι έχεις πολύ δυναμ...
- γι' αυτό καμιά φορά τη θυμώνω.
- Φαίνεται ότι έχεις δυναμικό χαρακτήρα το κατάλαβα και πριν που μιλούσες Δεν είναι κακό αυτό..
- Ε, όχι.
- Δεν είναι καθόλου κακό αυτό. Και πρέπει να υπάρχουν με τους δασκάλους μας αυτές οι κόντρες.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι ο δάσκαλος σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Ναι Ε; Πότε δε σε θέλει;
- Όταν γίνεται αυτό που σας είπα
- Όταν υπάρχουν κόντρες.... Υπάρχουν διαφωνίες. Είσαι πάρα πολύ καλή στο λόγο. Μπράβο σου κορίτσι μου. Μακάρι να συνεχίσεις έτσι. Να διαβάζεις πάρα πολύ γιατί έχεις πολύ ωραίο λόγο. Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Εντάξει; Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Εεε τις περισσότερες φορές όχι αλλά νομίζω κάπου κάπου ναι.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Από ποια λόγια της ή από ποιες πράξεις της καταλαβαίνεις ότι σ' ενοχλούν;
- Γιατί, μμμ κάθε φορά που ξέρω γω γίνεται κάτι με τους άλλους εδώ πέρα έρχεται και μου λέει γιατί εσύ Μ.Κ2 το κάνεις αυτό δηλαδή γιατί το κάνεις αυτό;
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;
- Εεεε... ναι.
- Ναι. Πώς ακριβώς το κάνει αυτό; θυμάσαι κάποια φορά που έγινε κάτι τέτοιο;
- Απλά όταν ας πούμε κάναμε μια ομαδική εργασία όταν ήμουν σε αυτή εδώ την ομάδα και ήταν πάλι ο Μ.Α6 εκείνο το χαρωπό παιδάκι εε δε τα πάω καλά με αυτόν γιατί θέλει συνέχεια να με βγάζει νοκ αουτ αλλά ούτε εγώ κάθομαι ...
- Και τι έκανε η δασκάλα σου γι' αυτό για να σε κάνει να αισθανθείς άσχημα; Σου πε να συνεργαστείς μαζί του; Τι έγινε;
- Όχι απλά όταν έφταιξε ο Μ.Α6 τα έριξε όλα σε μένα και γι' αυτό.. με έκανε να νιώσω πολύ άσχημα.
- Μάλιστα.
- Ε ναι..Ελπίζω να μη δώσετε αυτό το βιντεάκι στην κυρία μου τώρα που ηχογραφείτε.
- Αυτό είναι δική μου δουλειά.
- Εντάξει.

- Νομίζω ότι μου έχεις εμπιστοσύνη έτσι δεν είναι;
- Ναι.
- Άλλωστε εγώ είμαι εδώ για να κάνω καλύτερη τη δασκάλα σου.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου;
- Ναι.
- Εε, αυτό σου έλειπε. Και να συνεχίσεις να το κάνεις αυτό.
- Ο δάσκαλος σου, η δασκάλα σου σε παρακινεί για να συμμετέχεις;
- Όχι ποτέ.
- Όταν προσπαθείς στα μαθήματα η δασκάλα σου, σου λέει καλά λόγια; Σε παινεύει; Σου λέει μπράβο;
- Εε, όχι.
- Μμμ.. όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Όταν δε τα καταφέρνω.. όταν δε τα καταφέρνω με καλεί και συζητάμε κάποια πράγματα. Μόνο μία φορά απ ότι θυμάμαι κάτι τέτοιο.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει;
- Αισθάνομαι πολύ ωραία.
- Ναι
- Γιατί παίρνω κάτι για μένα, κάτι πολύ καλό και θέλω πολύ να διορθωθώ.
- Μπράβο κορίτσι μου.
- Κακο; κι αν είναι αυτό και δε με νοιάζει που μου κάνει παρατηρήσεις συνέχεια..
- Μπράβο κορίτσι μου. Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο τότε;
- Θέλω να προσπαθώ περισσότερο.
- Πολύ καλή.
- Όταν έχεις κάποιες διαφωνίες με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει;
- Εεε...
- Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Ναι. Με ποιο τρόπο προσπαθείτε να λύσετε τις διαφορές σας;
- Εεε...
- Να σας βοηθήσει..για να δω μισό λεπτό. Με ποιο τρόπο προσπαθεί να σας κάνει να λύσετε τις διαφορές σας;
- Όταν ας πούμε θέλω να ανοίξουμε ένα διάλογο και το άλλο παιδί δε το θεωρεί σωστό αυτό η κυρία έρχεται και το παρακινεί.
- Παρακινεί το διάλογο λοιπόν. Πολύ ωραία. Έχεις και φοβερό λεξιλόγιο Μ.Κ2 στο είπα και πριν.
- Ευχαριστώ πολύ.
- Δεν είναι τυχαίο. Στο είπα και πριν. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή την απόφαση για τη λύση του προβλήματος; Το κάνει δηλαδή αυτή; Σας λέει τι θα γίνει;
- Το κάνει; Να παίρνει μόνη της πρωτοβουλία;
- Το κάνει.
- Σε τιμωρεί συχνά η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες μαζί σας και αστεία;
- Ναι. Τις περισσότερες φορές
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάσετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Μμμ... όχι και πολλές φορές.
- Το κάνει συχνά;

- Ναι.
- Πώς θα ήταν η ιδανική δάσκαλα;
- Εεε καταρχήν νομίζω ότι η κυρία έχει ένα πρόβλημα επιτακτικότητας.
- Ναι..
- Δεν..
- Δε θα ήθελες να μην είναι τόσο επιτακτική γενικά η δασκάλα.
- Όχι.
- Καμία δασκάλα.
- Όχι. Θα ήθελα λίγο να είναι λίγο πιο επιτακτική να έχει λίγο πιο επιτακτικότητα γιατί..εντάξει τώρα.
- Α, να επιβάλλεται δηλαδή.
- Ναι, ναι, ναι.
- Θα ήθελες δηλαδή να επιβάλλεται περισσότερο η κάθε δασκάλα όχι η συγκεκριμένη.
- Ναι η κάθε δασκάλα. Όποια είναι έτσι φυσικά γιατί καμιά φορά ξεφεύγουμε εντελώς από το μάθημα και ...
- Μάλιστα. Εξαιρετικό. Και γω συμφωνώ μαζί σου σ' αυτό. Τι θα.. Ότι..Γενικά η κάθε δασκάλα θα πρέπει να είναι αυστηρή.
- Τι θα ήθελες να κάνει η δασκάλα σου που δε το κάνει την ώρα του μαθήματος;
- Που δε το κάνει την ώρα του μαθήματος...
- Αυτό μάλλον έ;
- Ναι αυτό, ναι αυτό και..ίσως ότι..καμιά φοράά... Περνάει πάνω από τα κεφάλια των παιδιών και υπάρχουν παιδιά εδώ μέσα, δε θα πω ονόματα, που έχουνε μαθησιακές δυσκολίες. Δεν είναι ωραία να περνάει πάνω από τα κεφάλια τους και να βλέπει τι κάνουν. Μπορεί να τα ελέγξει αργότερα και όχι εκείνη την ώρα γιατί είναι συμμαθητής μου και τον νοιάζομαι και αυτός αρχίζει να αγχώνεται και διάφορα.
- Μάλιστα. Στο διάλειμμα τι θα ήθελες να κάνει;
- Στο διάλειμμα.. Πολύ ωραίο θα ήταν να συμμετείχε μαζί με τα παιδιά σε κάποια δραστηριότητα.
- Και σε εκτός σχολείου έτσι έχεις σκεφτεί κάτι;
- Όχι. Δε θα 'θελες κάτι ε;
- Όχι.
- Ωραία. Είσαι καταπληκτική. Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Ελπίζω να τα ξαναπούμε και να σε δω να διαπρέπεις Μ.Κ2.
- Εντάξει.
- Φωνάζεις τον επόμενο.
- Εντάξει.

Συνέντευξη Μ.Α3

- Γεια σου Μ.Α3. Τι κάνετε; Γράφετε ρήματα;
- Ναι μας έβαλε 5 επειδή μιλούσε και η Μ.Κ2.
- Λοιπόν θα σε ρωτήσω κάποια πράγματα εδώ, δε σε εξετάζω, δεν είναι μάθημα, θα κάνουμε μια συζήτηση, που αφορά το χώρο της τάξης μας έτσι ώστε ότι δε μας αρέσει και μπορούμε να το αλλάξουμε, να το αλλάξουμε. Αλλά να έχει μέσα στοιχεία η τάξη που θα αρέσουν σε σένα. Εντάξει;
- Ναι.
- Με λίγα λόγια μπορείς να μου περιγράψεις πώς είναι τώρα η τάξη μας;
- Ε, έχει εδώ πατημασιές, αυτά σπάνε εκεί τα (..)
- τα κρεμαστράκια;
- Ναι, έσπασε ένα το πρωί. Κι εκεί κάτι πλακάκια.
- Πάνω στην οροφή ε;
- Ναι.
- Καλά στοιχεία έχει η τάξη μας; Γιατί μου είπες κατευθείαν τα αρνητικά.

- Α, τους χάρτες στην τάξη, τα αυτοκόλλητα εδώ που έχουμε κολλήσει είναι ωραία εντάξει εκεί.
- Τις εργασίες δηλαδή;
- Ναι. Αυτά. Λίγο ο πίνακας βάψιμο θέλει. Κι αυτό εκεί το ντουλάπι.
- Το ντουλάπι λες; Τι να το κάνουμε;
- Να το παρσύρουμε λίγο.
- Να το φέρουμε λίγο πιο μέσα;
- Ναι.
- Α, γιατί να το φέρουμε αυτό λίγο πιο μέσα;
- Δεν είναι και τόσο ωραίο εκεί που είναι.
- Να αλλάξουμε τη θέση δηλαδή. Ωραία. Γενικώς μου ανέφερες διάφορα αρνητικά μέσα της τάξης. Ναι; Όταν έρχεσαι το πρωί μέσα και μπαίνεις μέσα σου προκαλεί το συναίσθημα της δυσαρέσκειας; Δηλαδή σε κάνει να νιώθεις “Πω.. μπήκα πάλι μέσα στην τάξη” ;
- Ε ..όχι και τόσο. Λίγο.
- Λίγο ε; Γιατί; Δε σου προκαλεί πολύ μεγάλη κακή εντύπωση;
- Ε γιατί κατά πόσο είναι ωραία η τάξη μας θέλει τα προσόντα της.
- Μπαίνοντας μέσα στην τάξη, τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ, που μπαίνεις μέσα και λες “αυτό είναι το καλύτερο κομμάτι της τάξης μου”, το καλύτερο σημείο;
- Είναι τα θρανία και τα παράθυρα που κλείνουν εκεί τις κουρτίνες.. και τις ζωγραφιές.
- Κάτσε.. τα θρανία, όταν λες τα θρανία τι εννοείς;
- Είναι πολύ ωραία πως είναι έτσι.
- ο τρόπος που είναι τοποθετημένα;
- Ναι.
- Κάτι που δε σ' αρέσει καθόλου και θα ήθελες να το αλλάξουμε οπωσδήποτε; Που μπαίνεις μέσα και λες.. Πω να φύγει αυτό αμέσως από εδώ.
- Να το αλλάξουμε; Να αυτά εκεί τα κρεμαστράκια.
- Τις κρεμάστρες θες να αλλάξουμε. Δε σ' αρέσουν καθόλου ε; Τι θα ήθελες να βάλουμε αντί γι' αυτά;
- Να φτιάξουμε κάτι δικές μας , να βάλουμε να φτιάξουμε κάτι και αλλά να μη σπάνε, να είναι χρωματιστές.
- Για τις πατημασιές που έχει στον τοίχο, πώς θα ήθελες να το διορθώσουμε αυτό;
- Να το βάψουμε εδώ και εκεί να πάρουμε αυτές τις κρεμάστρες και να βάλουμε το σήμα της Ελλάδας, να ζωγραφίσουμε.
- Το σήμα της Ελλάδας ε;
- Ναι.
- Ωραία. Εκτός (..) Εκεί να βάλουμε το σήμα της Ελλάδος, τα άλλα σημεία των τοίχων που είναι άδεια με τι θα ήθελες να τα γεμίσουμε;
- Ε, να βάλουμε ένα, να είναι πολύχρωμα, να βάλουμε ένα πράσινο σαν ουράνιο τόξο έτσι κάθετα ένα πράσινο, κίτρινο.
- Ωραία. Οι χάρτες έτσι όπως είναι τοποθετημένοι μέσα στην τάξη μας αρέσει;
- Αυτός όχι και τόσο αλλά αυτός εκεί είναι καλά, αλλά αυτόν να τον βάλουμε κάπου αλλού, να μη πιάνει εκεί.
- Ωραία μήπως να βάζαμε τους χάρτες (..) να χωρίζαμε τους (..) τις περιοχές. Σε μια να βάζουμε τους χάρτες, στην άλλη τις ζωγραφιές, τις εργασίες, στην άλλη χάρτες; Κάπως έτσι; Να ήταν χωρισμένοι σε περιοχές οι τοίχοι;
- Ναι.
- Να μην είναι ανακατεμένοι. Ωραία. Τώρα έτσι όπως είναι οι τοίχοι μας σ' αρέσουν;
- Ε, όχι.
- Δε σ' αρέσουν. εκτός απ' τις πατημασιές τι άλλο δε σου αρέσει;
- Αυτό εκεί πέρα.
- Το ταμπλό;
- Ναι αυτό εκεί στα πλακάκια.

- Α ναι, η οροφή επάνω. Γενικά την τάξη μας τη θεωρείς μεγάλη; ή μικρή;
- Μεγάλη.
- Είναι μεγάλη. Εμείς όμως ποιο χώρο χρησιμοποιούμε κυρίως για το μάθημα;
- Να εδώ [].
- Μόνο το μπροστά ε; Εκεί που είναι τα θρανία και ο πίνακας. Τους άλλους χώρους που δε τους χρησιμοποιούμε, πιστεύεις ότι θα μπορούσαμε να βάλουμε κάτι εκεί για να είναι πιο χρήσιμοι;
- Ναι.
- Τι;
- Ε, όπως είπατε κι εσείς να βάλουμε υπολογιστές, μαξιλάρες, να κάνουμε εκεί τα θρησκευτικά και όταν εκεί στα μαθήματα θέλουμε να μπούμε στο ίντερνετ να πατάμε στους υπολογιστές.
- Ωραία. Βιβλιοθήκη θα ήθελες να έχουμε μέσα στην τάξη;
- Ναι.. να 'χουμε μία βιβλιοθήκη και να γράφουν τα κορίτσια, να μας το δίνουν , να το βλέπουμε, να φέρνουμε κι εμείς βιβλία και να τα πάμε εκεί στη βιβλιοθήκη και να τα γράφουν και να τα παίρνουμε για μερικές μέρες στο σπίτι να τα διαβάζουμε και να τα ξαναφέρνουμε.
- Ωραία.
- Αλλά εμείς με τον κ. XXX το είχαμε κάνει αλλιώς. Ήταν ένα τέτοιο , είχαμε βάλει θρανία.
- Ωραία. Να σε ρωτήσω τώρα. Πώς φαντάζεσαι την ιδανική τάξη; Μία τάξη που θα έμπαινες μέσα και θα έλεγες “ουάου αυτή είναι η τάξη μου”.
- Ναι.
- Πώς τη φαντάζεσαι; Πώς θα ήταν μέσα;
- Θα ήταν εκεί οι υπολογιστές. Τέλεια θα είναι.
- Αν είχε υπολογιστές δηλαδή εκεί;
- Εκεί.
- Μαξιλάρες, βιβλιοθήκη να έμπαινες μέσα και να έβλεπες παράδεισο.
- Χρώματα στους τοίχους;
- Ναι.
- Να είναι χρωματιστοί ναι; Κάποια ιδιαίτερη προτίμηση σε χρώμα έχεις;
- Ναι. Να βάλουμε πράσινο, μπλε, κίτρινο. Ε αυτά.
- Ωραία θέλεις να προσθέσεις κάτι άλλο που δε το συζητήσαμε;
- Ε, αν τέτοιο να αφήσουμε μια κουρτίνα και να βάλουμε, να είναι μια κουρτίνα μέχρι εκεί και να βάλουμε μία άλλη διαφορετική προς τα εκεί.
- Α.. να αλλάξουμε κουρτίνα; Αυτές δε σ' αρέσουν γιατί;
- Όχι μ' αρέσουν. Απλώς λέω μία να αφήσουμε από εδώ και αυτή να τη βγάλουμε και να βάλουμε άλλη μία από εκεί.
- Διαφορετική όμως από αυτή να μην είναι η ίδια. Τι χρώμα τι θες την άλλη;
- Ε, με βούλες άμα είναι.
- Ωραία. Θέλεις κάτι άλλο να μου πεις;
- Όχι εντάξει.
- Λοιπόν, πρώτα από όλα, σου αρέσει που καθόμαστε έτσι σε ομάδες;
- Ναι.
- Θα ήθελες να κάθεσαι στην ομάδα σου με άλλα παιδιά;
- Ναι
- Εκτός από αυτούς τους πέντε που έχουμε εκεί πέρα;
- Ναι, να κάθομαι.
- Ε, με ποια άλλα παιδιά θα ήθελες να κάτσεις στην ομάδα;
- Εμ, να κάθομαι με τον Μ.Α1, τον Μ.Α18.
- Τον Μ.Α18;
- Ναι. Και τον Μ.Α10. Ε ...μ' αυτούς.
- Τρεις μου ανέφερες, η ομάδα όμως έχει έξι άτομα, άλλα δύο.
- Εμ, τον Μ.Α15 και τον Μ.Α17.
- Ωραία, κορίτσια στην ομάδα δε θες ε;

-Α ναι,να βάλουμε δυο.
-Πρέπει να βγάλουμε δυο όμως.
-Α, βγάλτε τον Μ.Α15 και τον Μ.Α17.
-Ωραία και ποιες να βάλουμε στη θέση τους;
-Να βάλουμε την Μ.Κ12.
-Ναι.
-Και την Μ.Κ14.
-Ωραία,γιατί διαλέγεις αυτούς; Είναι περισσότερο φίλοι σου;
-Ναι.
-Κάνετε πιο πολύ παρέα ε;
-Ναι.
-Πιστεύεις ότι υπάρχει κάποιος εδώ μέσα που δεν θα μπορούσες να συνεργαστείς μαζί του με τίποτα;
-Με τον Μ.Α6.
-Με τον Μ.Α6.Τώρα μέσα στην ομάδα, δεν τον μπορείς ε;
-Ε γιατί κάνει βλακείες,ζωγραφίζει τα θρανία.
-Τι άλλο; Όταν συνεργάζεστε δημιουργεί προβλήματα;
-Ναι.
-Τι κάνει;
-Κάνει χαζομάρες,γελάει με το Μ.Α4 και.....
-Μιλάει με τον Μ.Α4..
-Ναι.
-Ο Μ.Α4 όμως δεν σε ενοχλεί στην ομάδα,σε ενοχλεί;
-Όχι.
-Θα είχες πρόβλημα άμα καθόσουν μαζί με την Μ.Κ2;
-Όχι
-Γενικά δεν έχεις με κάποιον άλλον πρόβλημα. Θεωρείς ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα το δημιουργεί ο Μ.Α6,ναι;
-Ναι.
-Ωραία. Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργατικές που πρέπει να συνεργαστεί η ομάδα,εσύ συμμετέχεις σε αυτή την εργασία η' προτιμάς να κάνεις την άσκηση μόνος σου;
-Συμμετέχω.
-Συμμετέχεις. Εμ, υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα σου που συμμετέχει λιγότερο;
-Εμ...ναι .Ο Μ.Α6 δε συμμετέχει.
-Ο Μ.Α6 δεν συμμετέχει. Ε, γιατί πιστεύεις ότι το κάνει αυτό;
-Από χαζομάρα;
-Α, δεν είναι δηλαδή ότι δεν του αρέσει η εργασία;
-Όχι.
-Εσύ θεωρείς ότι είναι σωστό να μη συμμετέχει;
-Εγώ θεωρώ ότι πρέπει να συμμετέχει και να μην κάνει αυτές τις βλακείες.
-Ωραία. Εσύ προσπαθείς να τον πείσεις να συμμετέχει στην εργασία αντί να κάνει αυτά τα πράγματα;Του λες τίποτα για να τον διορθώσεις;
-Ναι του είχα πει. Κάτσε ρε Μ.Α6 να κάνεις την άσκηση.
-χμ...και αυτός τι σου είπε;
-Τίποτα, δεν μου είπε τίποτα..
-Α...είδες καμιά διόρθωση από αυτά που του είπες;
-Διόρθωση;;;
-Αν διορθώθηκε, αν άρχισε να ασχολείται με τις ασκήσεις.
-Ε κάποιες φορές ,ε ο Μ.Α6 καθόταν όταν κάναμε ομάδες,να γράψουμε και καθόταν ήσυχα και άλλες φορές έκανε βλακείες.
-Πάντως δεν συμμετέχει έτσι;

-Ναι.
-Ωραία, τα άλλα άτομα της ομάδας όταν δεν συμμετέχει ο Μ.Α6 του λένε κάτι για να συμμετέχει;
-Ναι η Μ.Κ5.
-Του ζητάνε να προσπαθήσει και αυτός ναι;
-Ναι.
-Και αυτός;
-Με τον Μ.Α4 γελάει.
-Τίποτα, κάθεται και γελάει. Μάλιστα. Θα μπορούσατε πιστεύεις να του πείτε κάτι για να τον πείσετε να συμμετέχει περισσότερο σε αυτές τις ασκήσεις;
-Κάτι θα βρούμε να τον πείσουμε.
-Α,θα προσπαθήσετε..ωραία όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις μια άσκηση,δεν την καταλαβαίνεις,δεν μπορείς,ζητάς τη βοήθεια από τους άλλους που βρίσκονται γύρω σου;
-Ναι.
-Σε βοηθάνε;
-Ναι.
-Ποιος σε βοηθάει πιο πολύ;
-ε η Μ.Κ5...
-Η Μ.Κ5 βοηθάει πιο πολύ...Είναι κάποιος που δε βοηθάει καθόλου;Που δεν θέλει να σου δείξει;Που όταν τον ρωτήσεις θα σου πει ,άντε ρε Μ.Α3 άσε με.
-Ε,ο Μ.Α6 τις κάνει μόνος του,δε λέει.
-Ο Μ.Α6 είναι αυτός που δε λέει...Εμ εσύ αν θέλει κάποιος τη βοήθεια σου τον βοηθάς;
-Ναι.
-Ακόμα και τον Μ.Α6 που δεν βοηθάει;
-Ναι.
-Μπράβο. Γιατί το κάνεις αυτό;Χαίρεσαι να βοηθάς τους άλλους; Σου αρέσει;
-Ναι.
-Εμ όταν λύνετε μια άσκηση μαζί με την ομάδα σου και συζητάτε πώς καταλήγετε στην λύση; Πώς παίρνετε την απόφαση στο πώς θα λυθεί μια άσκηση;
-Ε συζητάμε όλοι μαζί και βρίσκουμε μια λύση και τη γράφουμε.
-Ωραία. Αν κάποιος επιμένει και λέει όχι το δικό μου θα κάνουμε γιατί το δικό μου είναι σωστό και όλοι οι υπόλοιποι όμως έχετε άλλη άποψη, τι κάνετε τότε;
-Εεε, αφήνουμε τη δική μας...εεε...μερικ...εεε η Μ.Κ5 μια μέρα όταν έλεγε ο Μ.Α6 εκεί να γράφουμε αυτό, το γράψαμε ε αλλά ναι που έλεγε η Μ.Κ5 έλεγε ο Μ.Α6.
-Η Μ.Κ5 έλεγε να γράψετε κάτι άλλο;
-Όχι ο Μ.Α6, αλλά ήταν σωστό...
-Αυτό που έλεγε ο Μ.Α6;
-Ναι.
-Και τελικά διαλέξατε του Μ.Α6 να κάνετε;
-Ναι.
-Όταν η ομάδα σου αποφασίζει να λύσει μια άσκηση με τρόπο διαφορετικό από αυτόν που έχεις εσύ στο μυαλό σου εσύ πως αντιδράς,θα το λύσεις όπως λέει η ομάδα;η' θα κάνεις το δικό σου επειδή πιστεύεις ότι το δικό σου είναι σωστό;
-ε ,όπως λέει η ομάδα.
-Όταν διαφωνείτε μέσα στην ομάδα,ναι; Υπάρχουν φορές που τσακώνεστε...
-Ναι.
-Ωραία. Πώς προσπαθείτε να λύσετε αυτόν τον τσακωμό;
-Συζητάμε μαζί,για να τον λύσουμε και γράφουμε αυτό και άμα είναι λάθος γράφουμε το άλλο.
-Ωραία. Εσύ νιώθεις ότι έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
-Ναι.
-Πιστεύεις ότι σ καταλαβαίνουν όταν δυσκολεύεσαι;σε βοηθάνε;
-Ναι.

-Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα,όχι μόνο στα μαθήματα,μπορεί να γίνει κάτι και μέσα στο διάλειμμα,θα το συζητήσεις μαζί τους;Θα τους το πεις;

-Ναι αμέ.

-Θα σε βοηθήσουν να βρουν μια λύση;

-Ναι.

-Ποιοι είναι οι φίλοι σου εδώ μέσα περισσότερο;

-Ο Μ.Α1, ο Μ.Α18, ο Μ.Α10, εεεε ο Μ.Α4 εεε αυτοί.

-Υπάρχουν κάποιοι από αυτούς που νιώθεις ότι μερικές φορές σε κοροϊδεύει;

-Ναι ο Μ.Α6.

-Κάποιος από αυτούς που θεωρείς φίλο σου;

-Λίγο ο Μ.Α4.

-Όταν συζητάτε, υπάρχει κάποιος που θα σε διακόψει και δεν θα σε αφήσει να πεις τη γνώμη σου;

-Ναι.

-Ποιος;

-Ο Μ.Α6.

-Ο Μ.Α6 ε; Εσύ όταν μιλάει κάποιος έχει τύχει να τον διακόψεις;

-Όχι.

-Όχι, ωραία. Στα διαλείμματα με ποιους παίζεις;

-Με τον Μ.Α1.

-Με τον Μ.Α1 περισσότερο.

-Ναι με τον Μ.Α1, τον Μ.Α18 και με τον ξάδερφο μου ,τον XXX.

-Τον Μ.Α18;

-Ναι.

-Ωραία. Τι κάνετε έξω στην αυλή; Κάνετε βόλτες, παίζετε κάποιο παιχνίδι;

-Ναι παιχνίδι.

-Παιχνίδι ε; Δεν θα ήθελες να παίζεις μαζί με τους υπόλοιπους;

-Ναι θα ήθελα.

-Γιατί δεν το κάνεις;

-Γιατί τώρα έχουμε βρει ένα παιχνίδι και παίζουμε και μας αρέσει.

-Έχεις σκεφτεί να καλέσεις τους άλλους να παίζουν μαζί σου σε αυτό το παιχνίδι;

-Όχι γιατί όταν λέμε αυτοί δεν έρχονται, συζητάν.

-Ωραία. Υπάρχουν φορές που σου περνάει από το μυαλό ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη;

-Όχι, είναι ωραία εδώ.

-Ότι δεν σου αρέσει με αυτούς τους συμμαθητές και θα ήθελες να είσαι σε άλλη;

-Όχι εδώ μου αρέσει.

-Ωραία . Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα μου είπες ότι το συζητάς με τους φίλους σου ναι;

-Ναι.

-Εκείνοι πώς σου συμπεριφέρονται τότε ,ακούνε με προσοχή και προσπαθούν να σε βοηθήσουν;

-Ναι.

-Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα και έχεις δίκιο,οι συμμαθητές σου σε υποστηρίζουν η' θα υποστηρίξουν τον άλλον γιατί τον έχουν περισσότερο φίλο τους;

- Ε τώρα οι άλλοι θα υποστηρίζουν αυτόν και οι άλλοι έμενα άμα είναι κανένας εκεί..

-Υπάρχουν φορές που δεν είναι κανένας να σε υποστηρίξει;;

-Όχι.

-(...);

-Δεν υπάρχει κανείς για να σε υποστηρίξει;

-Όχι.

-Όποτε όλοι παίρνουν το μέρος του άλλου; Και εσύ βγαίνεις αυτός που έχει άδικο;

-ναι.

-Εσύ όμως αν συμβεί το αντίθετο, αν κάποιος από τους φίλους σου έχει πρόβλημα,κάνει κάτι και έχει άδικο θα τον υποστηρίξεις ή θα υποστηρίξεις αυτόν που έχει δίκιο;

-Αυτόν που έχει δίκιο.
 -Χμ και θα πεις στο φίλο σου ότι αυτό που κάνει δεν είναι σωστό;
 -Ναι.
 -Στο σχολείο νιώθεις ασφάλεια όταν έρχεσαι επειδή ακριβώς νιώθεις ότι θα έρθεις και θα βρεις τους συμμαθητές σου εδώ;
 -Ναι έχω.
 -Ο τρόπος που σε βοηθάνε στα προβλήματα σου οι συμμαθητές σου σε ικανοποιεί; Νιώθεις καλά; Σε γεμίζει;
 -Ναι.
 -Νιώθεις χαρούμενος που τους έχεις δίπλα σου; Είσαι ευχαριστημένος από αυτούς;
 -Ναι.
 -Υπάρχει κάποιος συμμαθητής που δεν θα τον ήθελες μέσα στην τάξη μας; Που θα ήθελες να μην ήταν εδώ γιατί θα ήταν καλύτερα...θα κυλούσε καλύτερα το μάθημα... Θα περνούσες πιο ωραία εδώ μέσα...μ;
 -Ε, όχι δεν είναι κανένας... λίγο ο Μ.Α6 να βελτιώσει...
 -Τη συμπεριφορά του και είναι εντάξει;
 -Ναι.
 -Ωραία. Όταν κάνουμε συζητήσεις μέσα στην τάξη, λες πάντα τη γνώμη σου; Θα σηκώσεις το χέρι να πεις τη γνώμη σου ;
 -Ναι.
 -Υπάρχουν κάποιες φορές που επιλέγεις να μη μιλήσεις γιατί ντρέπεσαι;
 - Όχι.
 -Λες πάντα τη γνώμη σου δηλαδή;
 - Ναι.
 -Δε φοβάσαι ότι οι άλλοι θα σε κοροϊδέψουν;
 - Όχι.
 -Συμβαίνει όμως; Σε κοροϊδεύουν καμιά φορά;
 -Ναι
 -Πιο πολύ μου είπες ο Μ.Α4 ε;
 -Όχι ,ο Μ.Α6.
 -Ο Μ.Α6 και λίγο ο Μ.Α4;
 -Ναι.
 -Υπάρχουν φορές που κάποιος σου έχει πει κάτι και σε έχει πειράξει; Που σε πλήγωσε;
 -Όχι.
 -Όχι έτσι; Ούτε ο Μ.Α6, ούτε ο Μ.Α4 .Έχει συμβεί μερικές φορές να νιώθεις μόνος σου μέσα στη τάξη ενώ είμαστε εδώ δεκαοχτώ άτομα;
 -Όχι, δεν έχω νιώσει.
 -Έχει τύχει ποτέ να σκεφτείς σε μια εκδρομή ότι δε θέλεις να έρθεις γιατί ακόμα και αν έρθεις θα είσαι μόνος σου... ότι δεν θα έχεις να κάτσεις στο κάθισμα, ότι οι συμμαθητές σου δεν σε συμπαθούν και ότι θα σε παρατήσουν; Σου περνάει κάτι τέτοιο από το μυαλό;
 -Όχι.
 -Έχει τύχει εσύ να μην θέλεις κάποιον; Στην εκδρομή για παράδειγμα; Ή να περάσει κάποιος να σου πει να κάτσει δίπλα σου και να τον διώξεις;
 -Όχι, εγώ τους αφήνω.
 -Ωραία. Αυτά. Φεύγεις.
 - Θεωρείς ότι ο δάσκαλός σου η δασκάλα σου μάλλον βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις στο σπίτι από αυτές που μπορείς να κάνεις;
 - Όχι δε βάζει δύσκολες.
 -Όχι. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
 - (Αρνητικό νεύμα)
 - Όχι ε;

- Θέλεις να μου πεις τι έχει τύχει να σε αναγκάσει να κάνεις, σ' έχει αναγκάσει κάτι η δασκάλα σου να κάνεις; Εννοείται ότι είσαι ειλικρινής απέναντί μου, δεν έχεις κάτι να φοβηθείς. Εδώ απλά κοιτάμε να κάνουμε τη δασκάλα μας καλύτερη. Υπάρχει κάτι που σε έχει αναγκάσει, που δεν ήθελες να το κάνεις;
- Όχι , δε με έχει αναγκάσει.
- Όχι. Πόσο συχνά νομίζεις ότι σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Ε.
- Λίγο , αρκετά, πολύ, πάρα πολύ;
- Αν δε θέλω;
- Δε θέλεις. Πράγματα που δε θέλεις να κάνεις;
- Όχι δεν..
- Λίγο δηλαδή ε;
- Ναι.
- Η δασκάλα σου σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά; Άμα σε βλέπει δηλαδή ότι δεν είσαι πολύ καλά, νιώθεις ότι σε καταλαβαίνει;
- (θετικό νεύμα).
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι χρειάζεται;
- Ναι.
- Ναι. Πολύ ωραία. Το κάνει συχνά αυτό;
- Ποιο;
- Ότι σου συμπαραστέκεται;
- Ναι.
- Πολύ ή πάρα πολύ το κάνει;
- Πολύ.
- Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; Δηλαδή να έχεις την ανάγκη της και να μη σε βοηθήσει; Έχει συμβεί αυτό το πράγμα κάποιες φορές;
- Εεε , όχι.
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει η δασκάλα σου να κάνεις τις ασκήσεις;
- Ναι.
- Σε βοηθάει όταν δυσκολεύεσαι ή είναι αδιάφορη όταν εσύ κάνεις τις εργασίες σου;
- Όταν δυσκολεύομαι με βοηθάει.
- Σε βοηθάει. Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Εε..όχι.
- Όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της ή όχι;
- Ε τη βοή;
- Της ζητάς εύκολα να σε βοηθήσει δηλαδή σηκώνεις εύκολα το χεράκι σου ή σκέφτεσαι...
- Ααα το σηκώνω.
- Το σηκώνεις ε; Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να την ενοχλήσεις; Δηλαδή το σκέφτεσαι πριν σηκώσεις το χέρι σου;
- Ναι το σκέφτομαι κι άμα δε το ξέρω, το σηκώνω.
- Είναι πάντα ο δάσκαλος στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα αν σου συμβαίνει κάτι;
- Ναι.
- Την νιώθεις δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να είχες άλλη δασκάλα;
- Όχι.
- Όχι ε; Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι ο δάσκαλος δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Με θέλει.

- Σε θέλει ε; Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Ε, όχι.
- Από ποια λόγια ή ποιες πράξεις της δασκάλας σου το καταλαβαίνεις αυτό; Ότι δε την ενοχλούν τα ελαττώματα σου;
- Εε.
- Τι σου λέει;
- Εε γιατί της φέρομαι καλά..
- Και τι κάνει αυτή, τι σου λέει;
- Μπράβο.
- Ωραία. Σε επαινεί λοιπόν. Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου όταν συζητάτε ένα θέμα μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Ναι. Η δασκάλα κάνει κάτι για να σε παρακινήσει να συμμετέχεις;
- Εεε.. να με παρακι... ;
- Ναι δηλαδή να σε κάνει να σηκώνεις το χέρι σου.
- Ναι.
- Τι κάνει;
- Μου λέει άμα το ξέρεις να σηκώνεις το χέρι σου.
- Πολύ ωραία. Όταν προσπαθείς σου λέει καλά λόγια; Σε επαινεί; Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Ας προσπαθήσω λιγάκι ακόμα, να τα καταφέρω.
- Μμ.. προσπάθησε λοιπόν περισσότερο. Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει; Σου αρέσει αυτό που ακούς;
- Πού;
- Όταν σου λέει μπράβο, προσπάθησε περισσότερο.
- Α, ναι.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο; Όταν σου λέει προσπάθησε κι άλλο;
- Ναι προσπαθώ
- Όταν έχεις κάποιες διαφωνίες με τους συμμαθητές σου τι κάνει;
- Ε, προσπαθώ να τα ξαναβρώ.
- Όχι. Η δασκάλα σου τι κάνει. Όταν εσύ διαφωνείς με ένα συμμαθητή σου, η δασκάλα σου τι κάνει;
- Ε..;
- Ναι.
- Ε.. Μας βοηθάει..
- Σας βοηθάει να τις λύσετε; Τις διαφορές σας;
- Ναι.
- Εε με ποιο τρόπο προσπαθείτε.. προσπαθεί να λύσετε τις διαφορές σας; Τι σας λέει;
- Εε, ας το ξανακαν.. για άσκηση;
- Όχι. Όταν εσείς τσακώνεστε.
- Α. Ε.. ας γίνεται φίλοι κι να μη ξανατσακωθείτε.
- Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτός την απόφαση για τη λύση του προβλήματος μόνος του; Ή απλά σας λέει τι θα γίνει;
- Δηλαδή λύνει ο δάσκαλος τη διαφορά σας;
- Ναι
- Σας τιμωρεί συχνά;

- Αα.
- Όταν σας τιμωρεί αυτό συμβαίνει συχνά; Λίγο πολύ αρκετά;
- Όχι δε τιμωρεί.
- Έχει χιούμορ ο δάσκαλος σου;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες και αστεία μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάσετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ε τι να παίζει;
- Παιχνίδια.
- Α, Ναι.
- Το κάνει συχνά; Να παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Πώς μοιάζει για σένα ο ιδανικός δάσκαλος; Ποιος είναι για σένα ο ιδανικός δάσκαλος;
- Η κυρία Ιωάννα.
- Είναι η κ. Ιωάννα;
- Ναι.
- Τι θα ήθελες να κάνει η δασκάλα σου που δε το κάνει την ώρα του μαθήματος, στο διάλειμμα και εκτός σχολείου.
- Τι θα ήθελες να κάνει στο μάθημα; Κάτι που δεν κάνει. Τι θα ήθελες;
- Ε..να κάνουμε μάθημα και μετά ε, να κάνουμε ομάδες και να γράφουμε.
- Που δε το κάνει όμως.
- Θέλεις να κάνετε πιο συχνά ομάδες;
- Ναι.
- Στο διάλειμμα τι θα 'θελες να κάνει;
- Εε να ξεκουράζεται.
- Και εκτός σχολείου; Θα ήθελες να κάνεις κάτι με την κ. Ιωάννα;
- Μμμ..ε να έρχεται στη μπάλα.
- Στο ποδόσφαιρο που παίζετε;
- Ωραία. Μ.Α3 σε ευχαριστώ πάρα πολύ. Είσαι εξαιρετικός.

Συνέντευξη Μ.Α4

- Γεια.
- Γεια.
- Τι κάνεις;
- Καλά.
- Γλίτωσες καμία άσκηση τώρα που σε φώναξα;
- Ναι.
- Μια χαρά. Κάτσε.
- Κοντή καρέκλα.
- Πήρα μια από δω μπροστά.
- Καλά.
- Τώρα (..) Δεν σε ρωτάω να σε εξετάσω, δεν είναι μάθημα ξέρεις αυτό, θα σε ρωτήσω...
- Α ναι;
- Απλά για τα αντικείμενα και τους τοίχους γενικά ότι έχουμε εδώ μέσα στην τάξη. Εντάξει; Δεν

είναι εξέταση μην αγχώνεσαι. Δεν υπάρχει σωστό και λάθος εδώ. Ότι μου πεις αυτό είναι. Δηλαδή αν μου πεις ότι είναι ροζ οι τοίχοι εγώ δεν θα σου χαλάσω χατίρι, ροζ θα το σημειώσω ότι είναι...

-Δεν μου αρέσει το ροζ.

(γέλια)

- Λοιπόν θέλω να μου πεις μιας και είσαι και μισός από την Αμερική (..) αν σε έπαιρνε τηλέφωνο ένας ξάδερφός σου από εκεί και σου ζητούσε να του περιγράψεις με λίγα λόγια την τάξη σου τι θα του έλεγες;

-Τι θα του έλεγα;

-Ναι, πως θα του την περιέγραφες με λίγα λόγια.

-(..) Θα του έλεγα (..) τι να του έλεγα (...)

-Πώς θα του την περιέγραφες με λίγα λόγια;

(το χέρι κάτω για να ακούω αν το βάζεις εδώ δεν θα ακούω)

-Οκ, (..) θα του έλεγα (..) τι θα του έλεγα;

-Με λίγα λόγια τι θα του έλεγες;

- Το ξέρετε ότι έχει έρθει η (XXX);

-Ναι.

- Εντάξει, θα του έλεγα να (..) βάλει τους τοίχους...

-Καλέ μου να του περιγράψεις την τάξη σου ζήτησα, πώς είναι η τάξη.

-Ααα έχει πολλές αφίσες κολλημένες στους τοίχους (...) Να του πω και για προβλήματα;

-Πες ότι του περιέγραφες την τάξη τι θα του έλεγες;

-(..) Έχει (..) έχει δύο χάρτες, ένα της Ελλάδας και έναν παγκόσμιο.

-Ωραία, τι άλλο έχει;

- Εε, έχει δεκαοχτώ παιδιά μέσα που τώρα έγιναν δεκαεπτά, έτσι και έτσι, δεκαοχτώ μισό.

-Τι άλλο έχει; Εκτός από ανθρώπους, τι αντικείμενα έχει; Πώς θα την περιέγραφες; Έχω μια ωραία τάξη γιατί έχει αυτό, αυτό και αυτό και μου αρέσει αυτό, αυτό και αυτό ή θα του έλεγες έχω μια χάλια τάξη γιατί έχει μέσα αυτό και αυτό. Ή θα του έλεγες έχω μια ωραία τάξη γιατί έχει αυτό και αυτό αλλά να έχει και αυτό και αυτό. Περιέγραψέ του την τάξη.

-Εεε, έχω μια ωραία τάξη, εεε με πολύ ωραίες κουρτίνες, εεε, τα τζάμια θέλουνε καθαρίσμα, εεε από την οροφή έχει μια τρύπα που όταν βρέχει στάζει νερό (..), ο πίνακας είναι πάντα καθαρός...

-Ωραία.

-(...)

-Θέλεις κάτι άλλο να του πεις;

-Θα του έλεγα ότι είναι πολύ ζεστή τάξη, δεν κάνει κρύο μέσα.

-Έχει πολύ φως;

-Ναι αμέ.

-Το καλοκαίρι είναι δροσερή ή σκάμε εδώ μέσα δεν αντέχουμε;

-Το καλοκαίρι έχει καύσωνα!

-Έξω έχει καύσωνα μέσα στην τάξη όμως, είναι καλά μπορούμε να κάνουμε μάθημα;

-Ναι, άμα είναι ανοιχτά τα παράθυρα.

-Ωραία.

- Έχει γενικά ησυχία απέξω ή ακούμε φασαρία και δεν μπορούμε να κάνουμε μάθημα;

-Ναι έχει. (..) Κάποιες φορές.

-Υπάρχουν και φορές που δεν έχει ησυχία;

-Ναι.

-Πότε καλέ;

-Μερικές φορές (..) μερικές φορές μας διακόψαν το μάθημα οι δάσκαλοι.

-Α, όχι έτσι. Εννοώ η φασαρία που ακούγεται από έξω.

- Έξω;

-Ναι.

-Έξω όχι.

-Ωραία. Όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη μου το πρωί νιώθεις χαρά που έρχεσαι στην τάξη αυτή;

- Ναι αμέ.
- Η χαρά αυτή από που προέρχεται; Επειδή θα δεις τους συμμαθητές σου;
- Ε ναι, γι' αυτό επειδή εεε (..) εεε επειδή...
- Υπάρχει περίπτωση να μπαίνεις και να χαίρεσαι επειδή βλέπεις την ωραία μας τάξη;
- Εεε, ναι.
- Ωραία δηλαδή σου προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα η τάξη μας και ο χώρος;
- Ναι μου προκαλεί συναισθήματα ναι.
- Καλά συναισθήματα;
- Δημ: ναι.
- Δηλαδή νιώθεις χαρούμενος που μπαίνεις σε αυτή την τάξη; Δεν μπαίνεις δηλαδή και λες «πωω πού ήρθα πάλι!»
- Όχι, όχι.
- Ωραία, τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ μέσα στην τάξη μας; Που μπαίνεις μέσα και λες «εντάξει αυτό το σημείο της τάξης μου είναι το τελειότερο!»
- Μου αρέσει πιο πολύ (...) τα χέρια που έχουμε κάνει εδώ πέρα.
- Τις ζωγραφιές;
- Ναι και όλα αυτά.
- Και ότι άλλο έχουμε φτιάξει εμείς;
- Ναι (..) εμείς.
- Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει καθόλου που θα ήθελες να μην υπήρχε καν εδώ μέσα;
- (...) Ναι!
- Τι;
- Αυτό εκεί []
- Ο στολισμός που είχαμε τις απόκριες;
- Όχι ο στολισμός.
- Η ντουλάπα; Τι μου δείχνεις;
- Καθίστε λίγο.
- Τι μου δείχνεις; Τι δεν σου αρέσει καθόλου;
- Αυτό εκεί τι είναι το κόκκινο;
- Αυτό είναι από τον αποκριάτικο στολισμό που έριξε ο Γρηγόρης.
- Αυτό εκεί με το λαμπάκι δεν είναι καλά.
- Το σήμα της εξόδου κινδύνου;
- Ναι.
- Όλα τα άλλα δηλαδή εδώ μέσα σου αρέσουν;
- Ναι αμέ. Επίσης οι τοίχοι έχουν πατημασιές και γρατσουνιές και τέτοια.
- Και αυτό μας αρέσει;
- Όχι.
- Η τάξη μας πιστεύεις ότι είναι μεγάλη ή μικρή;
- Μεγάλη!
- Θα την ήθελες να είναι μεγαλύτερη ;
- Αμέ!
- Τι να την κάνουμε πιο μεγάλη; Πώς θα την χρησιμοποιούσαμε;
- Δεν ξέρω πως θα την κάναμε πιο μεγάλη.
- Όχι πώς να την κάνουμε πιο μεγάλη . Αν την είχαμε πιο μεγάλη πως θα την χρησιμοποιούσαμε;
- Εεε, μμμ, εεε θα ήθελα μέσα στην τάξη να υπήρχαν τέτοια ντουλάπια για να βάζουμε τα πράγματά μας.
- Ωραία.
- Ξέρετε τι εννοώ;
- Ναι κατάλαβα, τι άλλο θα ήθελες να έχει αν ήταν μεγάλη;
- Θα ήθελα να έχει (...) τηλεόραση.
- Τηλεόραση γιατί;

- Ε;
- Την τηλεόραση τι θα την κάναμε;
- Όχι την ώρα του μαθήματος.
- Αλλά; Στο διάλειμμα;
- Όχι.
- Πότε;
- Μερικές (..) στην ώρα της ελεύθερης ζώνης
- Τι να κάναμε δηλαδή;
- Όχι περιμένετε (..) φτάνουν αυτά.
- Δεν θες δηλαδή τηλεόραση τελικά;
- Όχι.
- Θες μόνο λίγο να μεγαλώσει η τάξη για να βάλουμε ντουλάπια;
- Ναι.
- Εντάξει, γενικώς την τάξη όμως την θεωρείς μεγάλη ή μικρή. Θεωρείς ότι είναι μεγάλη ή θεωρείς ότι είναι μικρούλα; Στριμωχνόμαστε εδώ μέσα;
- Κανονική την θεωρώ.
- Κανονική. Εμείς όμως χρησιμοποιούμε όλη την τάξη; Όλους τους χώρους της ή μήπως υπάρχει κάποιος χώρος που τον χρησιμοποιούμε πιο πολύ;
- Εεε
- Πού περνάμε τις περισσότερες ώρες;
- Στα θρανία μας, στις καρέκλες.
- Άρα πιο πολύ χρησιμοποιούμε;
- Τα (..) τα θρανία μας.
- Ωραία , ποιους χώρους χρησιμοποιούμε λιγότερο;
- Το ντουλάπι δεν το χρησιμοποιούμε τόσο συχνά μόνο σε περίπτωση ανάγκης.
- Όλο αυτόν εκεί τον χώρο που είναι άδειος τον χρησιμοποιούμε;
- Όχι πολύ συχνά.
- Τον χώρο πίσω από τα θρανία. Κάποιες φορές τον χρησιμοποιούμε όμως πότε;
- Εεε όταν εεε ποιόν χώρο εννοείτε δηλαδή;
- Πίσω από τα θρανία.
- Όταν γράφετε και μας βάζετε να γράφουμε μόνοι μας.
- Πίσω που είναι κενοί οι χώροι τους χρησιμοποιούμε καθόλου;
- Κάποιες φορές.
- Ποιες φορές τις χρησιμοποιούμε;
- Όταν θέλουμε να βάλουμε κάτι πάνω, να ακουμπήσουμε ένα πράμα που δεν μας χρειάζεται.
- Όταν κάνουμε ευέλικτη ζώνη ή όταν παίζουμε ένα θεατρικό παιχνίδι, χρησιμοποιούμε αυτούς τους χώρους;
- Ναι μερικές φορές για παράδειγμα στην ευέλικτη ζώνη κάποιες φορές που ενώνουμε τα θρανία δεν μας περισσεύει κανένα θρανίο και βάζουμε ένα από εδώ; Άμα δεν μας περισσεύει κανένα;
- Όχι τώρα δεν συζητάμε για το πώς βάζουμε τα θρανία. Συζητάμε για τους χώρους εκεί πίσω που είναι άδεια.
- Αα.
- Λέω αν τους χρησιμοποιούμε την ώρα της ευέλικτης
- Όχι.
- Όταν παίζουμε κάποιο θεατρικό παιχνίδι;
- Όχι δεν τους χρησιμοποιούμε.
- Δεν τους χρησιμοποιούμε . Θυμάσαι την προηγούμενη φορά που παίξαμε εεε, στα εικαστικά μάλλον συγγνώμη που κάνατε ότι ο καθένας είχε από ένα συγκρότημα και έπρεπε να παρουσιάσει το τραγούδι του;
- Α ναι.
- Τότε ποιους χώρους χρησιμοποιήσαμε;

- Αα αυτούς εκεί πίσω.
- Αα βλέπεις λοιπόν που τους χρησιμοποιούμε;
- Για εεε δοκιμές, δοκιμές κάνουμε εκεί!
- Ε τι άλλο κάνουμε; Ο καθένας παίρνει τον χώρο του η κάθε ομάδα και φτιάχνει εκεί αυτό που πρέπει να παρουσιάσει.
- Γιατί κανονικά εμείς εδώ το κάνουμε.
- Ναι εκεί φτιάχνει αυτό που πρέπει να παρουσιάσει. Ναι;
- Ναι.
- Ωραία, αυτός ο χώρος λοιπόν που κάθεστε και φτιάχνετε αυτό που πρέπει να παρουσιάσετε μπορείτε να φανταστείς πως θα μπορούσε να είναι καλύτερος ώστε να σας βοηθάει να φτιάχνετε αυτές τις εργασίες;
- Ναι.
- Πώς;
- Θα ήθελα να (..) όποτε θέλουμε να κάνουμε κάτι ρόλους και τέτοια (..) να το κάνουμε εκεί πίσω.
- Και πώς να ήτανε αυτός ο χώρος ώστε να σας βοηθάει να τα κάνετε αυτά;
- Να βάλουμε (..) να βάλουμε (..) να τον στολίσουμε λίγο;
- Εσύ θα μου πεις μη με ρωτάς, Δηλαδή αν τον στολίζαμε θα σε βοηθούσε να κάνεις καλύτερα την εργασία;
- Όχι περιμένετε. (..)
- Πώς θα φτιάχναμε τον χώρο για να σε βοηθήσει να κάνεις καλύτερα αυτά τα θεατρικά παιχνίδια; Αυτό ότι κάθεστε και συζητάτε πως θα χτίσετε την εργασία σας για να την παρουσιάσετε.
- Να (..) να κάνουμε κάποια θρανία και όποτε θέλουμε να κάνουμε τις εργασίες να τις κάνουμε στα θρανία αν κάποιος θέλουν.
- Αν είχε θρανία εκεί πέρα θα σε βοηθούσε καλύτερα στις εργασίες;
- Αυτό θα ήταν για να (..) για να που (..) θα τις κάναμε γιατί στις εργασίες εεε για να κάτσουμε είναι αυτό.
- Για να κάτσεις όμως στο θρανίο θα κάτσεις βρε XXX; Πού θα κάτσεις;
- Στην καρέκλα.
- Εμ ναι .
- Ναι στις καρέκλες.
- Άρα πρέπει να βάλουμε καρέκλες εκεί πίσω.
- Ναι.
- Ωραία όταν έχουμε εργασίες που λέει να αναζητήσουμε πληροφορίες ή ζητάει να εξηγήσουμε κάποιες λέξεις που δεν τις ξέρουμε. Τις κάνουμε αυτές τις ασκήσεις εδώ;
- Για ξανακάντε λίγο την ερώτηση.
- Όταν έχουμε κάποιες ασκήσεις που λέει να αναζητήσουμε πληροφορίες
- Ναι.
- Τις κάνουμε μέσα στην τάξη αυτές τις ασκήσεις;
- Ναι αμέ.
- Πού τις αναζητάμε τις πληροφορίες;
- Ε, από τον χάρτη, από τα βιβλία μας.
- Θυμάσαι να έχουμε κάνει τέτοια εργασία;
- Στον χάρτη;
- Στα βιβλία μας
- Για πληροφορίες;
- Ναι.
- (..) Όχι.
- Όχι . Δεν τις κάνουμε αυτές τις εργασίες που ζητάνε πληροφορίες. Γιατί δεν τις κάνουμε;
- Επειδή (...)
- Όταν έχουμε να εξηγήσουμε λέξεις, τι σημαίνουν.
- Ναι.

- Πάλι δεν τις κάνουμε εδώ, τις παίρνετε για το σπίτι.
- Ναι.
- Γιατί;
- Γιατί όταν κάνουμε ένα καινούριο μάθημα μαθαίνουμε τι πράγματα έχει αυτό το μάθημα και μας βάζ.. έχουμε τις ασκήσεις για το σπίτι για να (..) γιατί (..) έχουν σχέση με αυτά που κάνουμε.
- Άμα σας έλεγα να τις κάνετε εδώ θα μπορούσατε να τις κάνετε; Θα μπορούσες να εξηγήσεις τι σημαίνει η κάθε λέξη;
- Ναι.
- Πώς; Πού θα έψαχνες τις απαντήσεις για να ψάξεις να τις βρεις;
- Στο βιβλίο μου.
- Μα το βιβλίο δεν τις γράφει τις απαντήσεις; Τι γράφει συνήθως όταν ψάχνουμε να βρούμε τι σημαίνει αυτή η λέξη; Πώς το ζητάει;
- Στο λεξικό!
- Γιατί λοιπόν δεν τις κάνουμε εδώ πέρα;
- Επειδή δεν έχουμε λεξικό εδώ.
- Τι θα μπορούσαμε να φτιάξουμε για να έχουμε εδώ πέρα τα λεξικά μας;
- Από τα ντουλάπια.
- Τα ντουλάπια που μου ανέφερες πριν για να βάζετε τα πράγματά σας;
- Ναι.
- Κάτι άλλο θα μπορούσαμε να φτιάξουμε; Στα ντουλάπια να βάζετε τα πράγματά σας και τα βιβλία να βρίσκονται κάπου αλλού;
- Ναι αμέ.
- Σε τι;
- Σε ένα κουτί.
- Κουτί; Στο σπίτι σου σε κουτιά τα έχεις τα βιβλία;
- Βασικά σε μένα στα ράφια τα βάζω.
- Άρα τι έχεις στο σπίτι σου;
- Ράφια.
- Ράφια ή αλλιώς; (..) Βιβλιοθήκη δεν έχουμε για τα βιβλία;
- Ναι. Άρα τι θα μπορούσαμε να βάλουμε εδώ μέσα για να βάζουμε τα βιβλία;
- Μια βιβλιοθήκη για παράδειγμα. Ξέρετε τι πέρυσι με τον κύριο XXX είχαμε φέρει ένα κουτί μεγάλο σιδερένιο (..) και φέρναμε βιβλία μέσα βάζαμε βιβλία μέσα και τα δανειζόμασταν για να τα διαβάζουμε σπίτι μας.
- Ωραία, υπάρχει εδώ μέσα χώρος για να φτιάξουμε εμείς μια βιβλιοθήκη;
- Αν πρέπει να το κάνουμε τότε πρέπει να την μεγαλώσουμε λίγο.
- Την τάξη; Τόσο χώρο έχουμε ρε Μ.Α4 δεν βλέπεις πουθενά χώρο;
- Βλέπω.
- Βλέπεις αλλά να μεγαλώσουμε την τάξη να βάλουμε την βιβλιοθήκη; Συγκεντρώσου σε αυτά που συζητάμε βάλε το μυαλουδάκι σου εδώ.
- Εκεί.
- Ο τρόπος που είναι τοποθετημένα τα έπιπλα εδώ μέσα πώς σου φαίνεται;
- Μια χαρά.
- Σου αρέσει, δεν θέλεις να αλλάξουμε κάτι. Το πώς έχουμε διακοσμημένους τους τοίχους μας πώς σου φαίνεται; Σου αρέσει, δεν σου αρέσει, θεωρείς πως είναι άδειοι;
- Ε ναι, πρέπει να βάλουμε κάτι ακόμα.
- Τι να βάλουμε;
- Ε, να βάλουμε (..) όχι καλά είναι. Ναι.
- Καλά είναι δηλαδή εκείνη η μεριά; Είναι καλά;
- Μόνο αυτή η μεριά είναι άδεια.
- Τι να βάλουμε λοιπόν εκεί;
- Να την στολίσουμε λίγο ακόμα.

- Με τι;
- Με τις εργασίες που κάνουμε, να τις κολλάμε να τις βλέπουμε με (..)
- Θα ήθελες να προσθέσεις κάποια πράγματα μέσα στην τάξη για να μπαίνεις μέσα να νιώθεις πιο όμορφα πιο σαν το σπίτι σου;
- Όχι.
- Και έτσι τώρα καλά είσαι.
- Ναι.
- Αυτή λοιπόν είναι η ιδανική τάξη για σένα όπως είναι η τάξη μας;
- Ναι.
- Ναι. είναι ιδανική; Σου αρέσει πολύ δηλαδή ;
- Ναι.
- Ωραία.

- Για πες μου Μ.Α4, σου αρέσει να είμαστε σε ομάδες των πέντε ατόμων , έξι ή αν θα προτιμούσες να καθόμαστε ανά δύο όπως παλιά;
- Όχι μου αρέσει που είμαστε ανά έξι.
- Ωραία, θα ήθελα να μου πεις με ποια άτομα θα ήθελες να ήσουν στην ομάδα σου.
- Με τον Μ.Α6, τον Μ.Α9, την Μ.Κ8 εεε
- Ποιους άλλους;
- Τον Μ.Α10 , εεε τον Μ.Α13 εεε (..)
- Ωραία φτάνει πέντε άτομα.
- Πέντε;
- Πέντε και ένας εσύ έξι.
- Μπορώ να βγάλω έναν;
- Ποιον;
- Ποιους είπα τώρα; Τέσσερις είπα;
- Όχι πέντε. Μ.Α6, Μ.Α9, Μ.Κ8 και Μ.Α10.
- Τον Μ.Α13.
- Και ποιον να βάλεις στην θέση του;
- Την Μ.Κ7. Να έχει μια η Μ.Κ8.
- Μπράβο. Λοιπόν είναι κάποιος που δεν θα ήθελες να κάτσεις με τίποτα στην ομάδα μαζί του;
- Θα πω και γιατί;
- Ναι μισά θα τα αφήσεις;
- Ναι εεε (..) με τον Μ.Α19.
- Εντάξει αυτός είναι καινούριος, με κανέναν από τους άλλους.
- Τους άλλους;
- Έχεις πρόβλημα με κάποιον από τους άλλους;(…) με την Μ.Κ2;
- Ναι, ναι με την Μ.Κ2.
- Άλλον έχεις;
- Όχι.
- Θα ήθελες να κάτσεις με τον Μ.Α1;
- Ο Μ.Α1, εντάξει δεν κάνουμε και πολύ παρέα αλλά εντάξει. Τι να πω;
- Με την Μ.Κ2 όμως γιατί δεν θες καθόλου;
- Επειδή εεε το παίζει έξυπνη εεε οοο επειδή το παίζει έξυπνη όταν κάνουμε συνεργασία εμείς οι δύο μερικές φορές ...
- Τα κάνει όλα μόνη της και δεν σε αφήνει να πεις την γνώμη σου έ;
- Ναι.
- Έχει τύχει ποτέ να σε κοροϊδέψει κάποιος μέσα στην τάξη;
- Μέσα στην τάξη;
- (-Μμ (...))
- Ναι αμέ.

-Για τι πράγμα;
 - Χτες ο Μ.Α13.
 -Για τι πράγμα;
 - Χτες εεε που στο διάλειμμα με κορόιδεψε και μου είπε « Η μάνα σου αρμέγει!»
 -Γιατί;
 - Δεν ξέρω, έτσι για να γελάσουν οι άλλοι.
 -Θα ήθελες να κάτσει στην ομάδα μαζί σου δεν σε πείραζε; Α τον έβγαλες μετά και έβαλες την Μ.Κ7. Όταν κάνεις ασκήσεις συνεργασίας, εσύ θες να συμμετέχεις σε αυτές;
 - Ναι αμέ.
 -Συμμετέχεις όμως;
 - Ναι.
 -Θα προτιμούσες όμως αντί να συμμετέχεις να τις κάνεις μόνος σου;
 - Όχι.
 -Υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα σου που δεν συμμετέχει σε αυτές τις ασκήσεις;
 - Στην ομάδα αυτή των πέντε εεε των έξι που είμαστε;
 -Μμ, όχι κανένα.
 -Όλοι δηλαδή συμμετέχουν ε;
 - Ναι (..)
 -Τι; Είναι κάποιος που συμμετέχει λιγότερο;
 - Ναι.
 -Ποιος;
 Ο Μ.Α1.
 -Ο Μ.Α1. Θεωρείς ότι είναι σωστό να μη συμμετέχει;
 - Ό – όχι.
 -Εσύ τι κάνεις για να τον, για να τον παρασύρεις;
 - Λέω στους άλλους να τον πάρουμε.
 -Χμ μ Η ΧΧΧ, Τι λένε;
 - εεε Εντάξει η ΧΧΧ
 -(...)
 - Έρχεται αλλά δεν την βάζουν να κάνει πολλά πράγματα. Αυτά που μπορεί της βάζουν.
 -Ποιοι είναι αυτοί που βάζουν τους άλλους να κάνουν αυτά τα πράγματα;
 -Τι εννοείτε;
 -Εσύ μου λες αυτά που της βάζουν οι άλλοι.
 - Ποιοι είναι αυτοί;
 -Ναι ποιους βάζετε δηλαδή αρχηγούς μέσα στην ομάδα; Ποιοι είναι αυτοί που παίρνουν τις αποφάσεις;
 - Η Μ.Κ2.
 -Ναι. Μόνο η Μ.Κ2.
 -Εεε όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις μία άσκηση θα ζητήσεις βοήθεια από τους συμμαθητές σου;
 - Ναι αμέ.
 -Ποιοι σε βοηθάνε από όλους αυτούς που είναι στην ομάδα;
 -Η Μ.Κ5 καμιά φορά και η Μ.Κ2.
 -Ο Μ.Α6 δεν βοηθάει;
 - Ναι με βοηθάει κάτι κάνει.
 -Κάτι κάνει και αυτός ε; Εσύ όταν σου ζητάνε βοήθεια τους βοηθάς;
 - Ναι
 -Ε;
 -Ναι.
 -Ωραία, γιατί το κάνεις αυτό; Γιατί τους βοηθάς;
 - Για να (..) τους κάνω για να μην έχουν πρόβλημα.
 -Σε ευχαριστεί δηλαδή να βοηθάς;

- Ναι αμέ.
- Ωραία. Όταν η ομάδα αποφασίζει να κάνει μία άσκηση με έναν τρόπο και συ έχεις άλλον τρόπο μέσα στο μυαλό σου, πώς αντιδράς; Θα την κάνεις με τον τρόπο που θες εσύ ή θα την κάνεις με τον τρόπο που θα διαλέξει η ομάδα;
- Τον τρόπο που θα διαλέξει η ομάδα.
- Ακόμα και όταν ξέρεις ότι αυτοί είναι λάθος;
- Ναι γιατί πρέπει να καταλάβουν ε το λάθος που κάνουν.
- Θα τους το εξηγήσεις για να το καταλάβουνε;
- Ναι αμέ.
- Αλλά αν δεν το καταλάβουν θα κάνετε αυτό που λέει η ομάδα πάλι;
- Ναι, μπορεί και εγώ να μην το καταλάβω.
- Έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Αυτοί πιστεύεις σε καταλαβαίνουν όταν σε πληγώνει κάποιος , όταν αισθάνεσαι άσχημα, σε υποστηρίζουν;
- Σε παρηγορούν;
- Ναι.
- Αν πάρεις κάποια τιμωρία;
- Ε ναι.
- Δεν νιώθεις ότι το ευχαριστιούνται;
- Όχι.
- Όταν συζητάτε και λες την γνώμη σου, την ακούνε ή όταν μιλάς πετάγεται κάποιος από κάτω και λέει αυτός την δική του;
- Ναι γίνεται αυτό.
- Εσύ το κάνεις στους άλλους;
- Όχι.
- Όταν μιλάει κάποιος δεν τον διακόπτεις;
- Ε κάποιες φορές.
- Τυχαίνει να το κάνεις και εσύ . Στα διαλείμματα πώς περνάς τον χρόνο σου;
- Ε, παίζοντας διάφορα παιχνίδια με τους φίλους μου.
- Οι φίλοι σου είναι παιδιά της τάξης ή είναι και από άλλες;
- Παιδιά της τάξης.
- Θα μπορούσες να περάσεις το διάλειμμα με παιδιά...
- Από άλλες τάξεις;
- Όχι από την δική μας αλλά άλλα όχι με αυτά που τα περνάς κάθε φορά. Να δοκιμάσεις με κανέναν άλλον.
- Ναι αμέ.
- Δεν θα είχες πρόβλημα ε;
- Όχι.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που να έχεις αισθανθεί άσχημα μέσα στην τάξη που να ήθελες να είσαι σε άλλο τμήμα;
- Ναι.
- Ναι ε; να είσαι δηλαδή με άλλα παιδιά και να κάνεις με άλλους μάθημα;
- Ναι.
- Αυτό το σκέφτηκες επειδή σου κάνανε κάτι οι συμμαθητές σου και σε πείραξε;
- Ναι.
- Θέλεις να μου πεις κάτι τέτοιο;
- εεε μερικές φορές εεε με κοροϊδεύουν και με βρίζουν και τέτοια.
- Ποιοι σε κοροϊδεύουν και σε βρίζουν;
- Στην τάξη εννοείτε;
- Ναι.

- (...) εεε ο Μ.Α17, εεε δεν ξέρω να πω κάποιον άλλον.
- Άρα μόνο ο Μ.Α17, δεν σε κοροϊδεύει κανένας άλλος;
- Ναι.
- Μάλιστα, αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα, θα σε υποστηρίξουν οι συμμαθητές σου ή θα υποστηρίξουν τον άλλον;
- Θα με υποστηρίξουν. Άλλον εννοείτε από άλλη τάξη ή από την ίδια;
- Και από την ίδια. Οποιονδήποτε, θα πάρουν το δικό σου μέρος ή θα πάρουν του συμμαθητή σου;
- Εγώ πιστεύω το δικό μου μέρος.
- Νιώθεις χαρούμενος που έχεις αυτούς τους συμμαθητές ; Που τους έχεις δίπλα σου είσαι ευχαριστημένος;
- Ναι.
- Θα ήθελες να έχεις κάποιους άλλους για συμμαθητές;
- Όχι.
- Σε ικανοποιεί ο τρόπος που σε βοηθάνε όταν έχεις κάποια δυσκολία; Άμα χτυπήσεις;
- Ναι.
- Η´ σε κάποιο πρόβλημα με τα μαθήματα;
- Ναι , ναι.
- Νιώθεις ασφάλεια μέσα στο σχολείο επειδή ξέρεις ότι κάπου εδώ μέσα είναι οι φίλοι σου;
- Ναι
- Και ότι άνα πάσα στιγμή μπορείς να τους βρεις;
- Ναι
- Ωραία. Εσύ στηρίζεις τους συμμαθητές σου όταν έχουν κάποιο πρόβλημα;
- Ναι
- Αν μάλωναν αυτοί στο διάλειμμα θα τους υποστήριζες;
- Ναι
- Αν είχαν άδικο θα τους υποστήριζες πάλι;
- Όχι.
- Όχι ε; Για παράδειγμα αν είχε κάνει κάτι ο πιο κολλητός σου , ο Μ.Α6 και ήταν λάθος, θα τον υποστήριζες ή όχι.
- Τώρα εεε τίποτα από τα δύο. Θα του έλεγα ότι αυτό που κάνει είναι λάθος.
- Υπάρχουν φορές που δεν λες την γνώμη σου μέσα στην τάξη επειδή ντρέπεσαι;
- Ναι αμέ.
- Υπάρχουν φορές που δεν θα πεις την γνώμη σου επειδή φοβάσαι μη σε κοροϊδέσουν;
- Όχι.
- Ωραία, στον πίνακα υπάρχουν φορές που δεν θες να σηκωθείς επειδή αν κάνεις λάθος θα σε κοροϊδέσουν οι συμμαθητές σου;
- Ε αυτό έχει γίνει καμιά φορά.
- Σε ενοχλεί όμως;
- Ναι.
- Θα ήθελες να μη το κάνουνε;
- Ναι.
- Σου περνάει από το μυαλό να τους το πεις ότι σε ενοχλεί και να μην σου το κάνουνε;
- Ε μου περνάει ναι.
- Αλλά δεν τους το λες;
- Όχι.
- Γιατί;
- (...)
- Άμα δεν πεις στον άλλο ότι αυτό που κάνει σε ενοχλεί πως θα το καταλάβει;
- Το έχω πει καμιά φορά.
- Δεν έπιασε;
- Εντάξει έπιασε.

- Αν σε μια εκδρομή δεν ερχόταν οι κολλητοί σου μέσα από την τάξη και ερχόντουσαν όλοι οι άλλοι, εσύ θα ερχόσουν;
- Εντάξει, ναι.
- Ωραία, σου έχει περάσει από το μυαλό ότι μπορεί κάποιος συμμαθητής σου να μην σε συμπαθεί;
- Ναι.
- Ποιος πιστεύεις ότι είναι αυτός;
- Έχει γίνει και πάρα πολλές φορές από τον Μ.Α6 .
- Να μην σε συμπαθεί ο Μ.Α6;
- Ναι μερικές φορές έχει γίνει.
- Και μετά;
- Τι;
- Πώς κάνετε παρέα;
- Και μετά .. συνήθως αυτό γίνεται όταν τελειώνει μια μέρα στο σχολείο και την επόμενη ημέρα.
- Το έχετε ξεχάσει;
- Ναι.
- Υπάρχει κάποιος συμμαθητής σου που δεν θα τον ήθελες μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Που αν δεν υπήρχε αυτός θα ήμασταν πολύ καλύτερα;
- Όχι, όχι.
- Ωραία .Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο;
- Όχι.
- Ωραία είσαι ελεύθερος..
- Καλώς τον. Είσαι ο;
- Μ.Α4.
- Έλα Μ.Α4 κάθισε εκεί.
- Ναι.
- Λοιπόν, θεωρείς ότι η δασκάλα σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Εεε.. ε..μερικές φορές.
- Ναι. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Όχι. Πόσο συχνά νομίζεις ότι σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Λίγο, πολύ, αρκετά, πάρα πολύ;
- Ξανακάνετε την ερώτηση;
- Ναι βεβαίως. Πόσο συχνά νομίζεις ότι σου ζητάει η δασκάλα σου να κάνεις πράγματα που εσύ δε θέλεις; Πόσο συχνά στο ζητάει αυτό; Λίγο, πολύ, αρκετά, πάρα πολύ;
- Λίγο/
- Η δασκάλα σου σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται όταν νιώθει η ίδια ότι τη χρειάζεσαι;
- Ναι
- Το κάνει συχνά αυτό;
- Ναι.
- Πολύ πάρα πολύ λίγο αρκετά;
- Πολύ.
- Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; Δηλαδή να μη σου συμπαραστέκεται;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Εε, του μαθήματος; Όχι.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη;
- Ναι με βοηθάει.

- Σε βοηθάει. Υπάρχουν φορές που σας δίνει σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Εε;
- Είναι.. Υπάρχουν φορές που σας δίνει σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων; Για παράδειγμα τις γράφει τις λύσεις στον πίνακα;
- Εε αυτό το κάνει.. εεε....πρώτα το λύνουμε εμείς και μετά το κάνουμε.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της; Σηκώνεις το χέρι σου να της ζητήσεις βοήθεια;
- Σηκώνω, ναι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν πρέπει να την ενοχλήσεις;
- Ναι.
- Είναι πάντα στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα αν σου συμβεί κάτι; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι ο δάσκαλος δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Εντάξει; Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Όχι.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Από ποια λόγια της ή από ποιες πράξεις της καταλαβαίνεις ότι. Εσύ έχεις ένα ελάττωμα για παράδειγμα μιλάς λέω εγώ τώρα. Πώς καταλαβαίνεις εσύ ότι αυτό δεν ενοχλεί τη δασκάλα σου;
- Ααα, την ενοχλεί την ενοχλεί.
- Την ενοχλούν τα ελαττώματα σου δηλαδή;
- Μερικές φορές ναι.
- Ναι. Πώς το καταλαβαίνεις αυτό;
- Επειδή έχει συμβεί πολλές φορές (...) Όταν μιλάω.
- Ναι.
- Τι σου κάνει; Παρατηρήσεις;
- Ναι.
- Ναι.
- Μας έχει κάνει αρκετές.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να της πεις τη γνώμη σου; Το χέρι σου το σηκώνεις εύκολα;
- Ναι.
- Κάνει κάτι η δασκάλα σου για να σε παρακινήσει να συμμετέχεις;
- Εεε ..Ναι.
- Σου λέει μπράβο όταν τα καταφέρνεις;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Μου λέει να διαβάσω πιο πολύ.
- Μετά από αυτό που θα σου πει τι αισθάνεσαι; Σου λέει ας πούμε να διαβάσεις περισσότερο εσύ τι αισθάνεσαι; Σου λέει ας πούμε να διαβάσεις περισσότερο εσύ τι αισθάνεσαι εκείνη τη στιγμή;
- Τίποτα.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν διαφωνείς ή τσακώνεσαι με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει;
Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο το κάνει αυτό;

- Εεε..
- Πώς σας βοηθάει να λύσετε τις διαφωνίες σας;
- Εε..μας...Εεε μας κάνει παρατήρηση.
- Ναι
- Μας φωνάζει.
- Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος.. η δασκάλα σου μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή μόνη της την απόφαση να λύσει το πρόβλημα και σας λέει τι πρέπει να κάνετε; Ή σας αφήνει να το λύσετε μόνοι σας;
- Όχι όχι.
- Τι;
- Ναι ναι ναι.
- Τι σας λέει να το λύσετε μόνοι σας;
- Σας λέει τι πρέπει να κάνετε; Το λύνει αυτή το πρόβλημα;
- Σας τιμωρεί συχνά;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Τι χιούμορ;
- Έχει χιούμορ η κ. Ιωάννα;
- Σας κάνει να γελάτε;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες μαζί σας και αστεία;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι αμέ.
- Το κάνει συχνά;
- Ναι.
- Πώς θεωρείς ότι θα πρέπει να είναι η ιδανική δασκάλα;
- Πώς θα είναι; Οποιαδήποτε;
- Ναι. Πώς φαντάζεσαι πως είναι η καλύτερη δασκάλα;
- Να είναι αστεία..
- Ναι..
- Να μας κάνει να γελάμε..
- Ναι..
- Να μην μας φωνάζει πολύ συχνά..
- Ωραία. Να σε ρωτήσω κάτι.. Τι κάνει η δασκάλα σου την ώρα του μαθήματος.. τι θα 'θελες μάλλον να κάνει την ώρα του μαθήματος η κ. Ιωάννα που δε το κάνει;
- Εγώ;
- Ναι. Τι θα 'θελες να κάνει η κ. Ιωάννα που δε το κάνει;
- Να..
- Θα ήθελα να...
- Τι ας πούμε; Τι να σας κάνει;
- Υπάρχει κάτι που σκέφτεσαι;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα θα 'θελες να κάνει κάτι που δεν κάνει;
- Όχι, όχι.
- Εκτός σχολείου θα 'θελες να κάνεις κάτι με την κ. Ιωάννα;
- Όχι.
- Όχι. Σ ευχαριστώ πάρα πολύ Μ.Α4. Είσαι εξαιρετικός. Να σαι καλά. Φωνάζεις τον επόμενο.
- Ντάξει.

- Ευχαριστώ.

Συνέντευξη Μ.Κ5

- Λοιπόν, αν σου έλεγε κάποιος που δεν έχει πάει σχολείο να του περιγράψεις πώς είναι η αίθουσα μας, τι θα του έλεγες;
- Θα του έλεγα ότι έχει τα βασικά. Πίνακα, θρανία, καρέκλες, κρεμάστρες, εντάξει για να κρεμάς τα πράγματα σου.
- Αχ λίγο πιο δυνατά να σε ακούω.
- Ε, κρεμάστρες για να κρεμάς τα μπουφάν σου, ζωγραφιές μπορεί να έχει στον τοίχο, κουρτίνες μέσα, χάρτες αυτά.
- Ωραία.
- Για τα θρανία τι θα του έλεγες;
- Τι εννοείτε;
- Αν του περιέγραφες την αίθουσα και σου έλεγε “εσύ Μ.Κ5 σε ποιο θρανίο κάθεται;”
- Θα του έλεγα ότι καθόμουν με μια ομάδα με άλλα πέντε παιδιά ... Κάνουμε μαζί συνεργασίες. Και περνάμε καλά.
- Όταν έρχεσαι στο σχολείο για να κάνεις μάθημα, έρχεσαι χαρούμενη;
- Έρχομαι ναι.
- Μπαίνοντας μέσα στην τάξη υπάρχει κάτι εδώ μέσα που σου χαλάει την διάθεση;
- Όχι μου αρέσουν.
- Κάποιο αντικείμενο ή κάποιο σημείο στο χώρο που μπαίνεις μέσα και λες: “πω πάλι έτσι είναι αυτό;”;
- Όχι είναι όλα ωραία εδώ πέρα. Εκτός από εκεί πέρα την τρύπα.
- Ωραία. Ε, τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ εδώ μέσα; Αυτό που το ξεχωρίζεις, που μπαίνεις μέσα και λες, “αυτό είναι πολύ ωραίο!”
- Ε, γενικά τα παιδιά που είναι εδώ. Και οι ζωγραφιές που έχουμε κάνει.
- Υπάρχει κάτι που δε σου αρέσει καθόλου εδώ μέσα και θα ήθελες να φύγει από ‘δω;
- Ε, ο τοίχος να μην είναι έτσι βρώμικος.. να μην.. έχει αυτές τις πατημασιές.
- Ωραία.
- Θεωρείς την Τάξη μας φωτεινή;
- Ναι, έχει πολύ φως!
- Ζεστή;
- Αρκετά ζεστή!
- Ωραία!
- Έχει ησυχία για να κάνουμε μάθημα ή ακούμε απέξω συνέχεια θορύβους που μας ενοχλούν;
- Έχει ησυχία..εκτός αν φωνάζει καμία δασκάλα δυνατά!
- Ααα από μεγάλες τάξεις που ακούγεται;
- Ωραία.
- Την τάξη μας την θεωρείς μεγάλη ή μικρή;
- Μεγάλη.
- Μεγάλη.
- Μεγάλη. Αρκετά μεγάλη.
- Αρκετά μεγάλη. Άρα νιώθεις άνετα, δε νιώθεις εδώ μέσα δυσκολία ότι πνίγεσαι και στριμωγμένη.
- Όχι.
- Ωραία. Είναι αρκετά μεγάλη, πολύ σωστά.
- Χρησιμοποιούμε όμως εμείς κάθε χώρο της τάξης; Που είναι τόσο μεγάλη;
- Νομίζω πως όχι για παράδειγμα αυτήν εκεί την πλευρά την έχουμε κενή.
- Ωραία, δεν την χρησιμοποιούμε. Δεν την χρησιμοποιούμε ποτέ; Μήπως σε κάποια μαθήματα την χρησιμ...

- Ναι, μπορεί να κάνουμε κανένα σκετς ή έτσι για εργασία.
- Για σκετς ή για εργασίες...Ε, όταν κάνουμε τέτοια πράγματα, σκετς ή εργασίες, θεωρείς ότι θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι εκεί στην άκρη, έτσι ώστε //
- Ωραία, λοιπόν, είχαμε μείνει στο σημείο που λέγαμε ότι κάνουμε κάποια σκετς και κάποιες εργασίες εκεί και σε ρωτούσα πώς πιστεύεις ότι θα μπορούσαμε να φτιάξουμε αυτόν τον χώρο εκεί πίσω, έτσι ώστε να μας βοηθάει να τις κάνουμε καλύτερα, με πιο ευχάριστο τρόπο, πιο καλά, να είστε (..) να σας διευκολύνει.
- Εεεε θα μπορούσαμε (..)τι να βάζαμε εκεί (..) χμμμ (...)
- Θα μπορούσαμε να βάλουμε κάτι ή να το αφήναμε έτσι;
- Γενικά σε μένα δε μου λείπει τίποτα από εκεί, είναι μια χαρά χώρος.
- Είναι άδειος όμως. Τι θα μπορούσαμε να του βάλουμε για να πηγαίνουμε εκεί και να κάνουμε αυτές τις δραστηριότητες πιο καλά;
- (...)
- Για να μην κάθεστε όρθιοι όταν τα σκέφτεστε.
- Μπορούμε να βάλουμε καρέκλες...
- Ναι.
- Να γίνει μια ομάδα και να καθόμαστε εκεί πέρα και να τα (..) και να το φτιάχνουμε και μετά να το παίζουμε στους συμμαθητές μας.
- Ωραία!
- Την άλλη πλευρά που επίσης είναι άδεια, τι θα μπορούσαμε να βάλουμε για να την γεμίσουμε και να μας είναι χρήσιμη;
- Όπως είχατε πει και εσείς, μπορούσαμε να βάλουμε κάτω μαξιλάρια και να πηγαίναμε να συζητάγαμε εκεί.
- Άρα καρέκλες εκεί και μαξιλάρια εκεί; Σε όλα αυτά τα πράγματα θα κάνουμε το ίδιο πράγμα και στους δυο χώρους;
- (...)
- Τι άλλο θα μπορούσαμε να βάλουμε στην τάξη μας για να την κάνουμε πιο χρήσιμη; Να χρησιμοποιούμε και τους άλλους χώρους, να μη χρησιμοποιούμε μόνο εδώ το μπροστά, τα θρανία και τον πίνακα.
- (...)
- Θα μπορούσαμε να βάλουμε κάτι ή όχι;
- Εγώ νομίζω πως όχι.
- Όχι. Άρα εσύ θα ήθελες η τάξη μας να είναι πιο μικρή γιατί τόσο μεγάλη δε μας χρειάζεται.
- Ναι εγώ έτσι νομίζω.
- Ωραία. Έτσι όπως έχουμε τοποθετημένα τα θρανία μας εδώ μέσα, την ντουλάπα, τον πίνακα, τα διάφορα έπιπλα, θεωρείς ότι τα έχουμε τοποθετήσει σωστά; Ότι είναι καλός ο τρόπος που τα έχουμε βάλει;
- Ναι είναι καλός.
- Θα ήθελες κάτι από όλα αυτά να το αλλάξουμε, να το βάλουμε κάπου αλλού γιατί βολεύει περισσότερο σε άλλο σημείο;
- Όχι, όλα είναι βολικά εδώ μέσα.
- Ωραία. Ο τρόπος που έχουμε διακοσμήσει τους τοίχους. Σ'αρεσει;
- Ε, μου αρέσει, μου αρέσει. Ε, το μόνο που δε μου αρέσει, δε μου αρέσουν που και στις δυο μεριές έχει κρεμάστρες και φαίνεται ότι δεν είναι ωραίο. Να έχουμε μια μεριά..
- Θα ήθελες να έχουμε κρεμάστρες μόνο από την μια μεριά.
- Ναι.
- Και στην άλλη μεριά που θα αδειάσει ο τοίχος με τι θα ήθελες να τον γεμίσουμε;
- Ε με εργασίες, με ζωγραφιές.
- Θα μπορούσαμε ίσως να βάλουμε και κάποιες φωτογραφίες δικές μας.
- Ναι φωτογραφίες που ήμασταν μικροί.
- Ή από τις εκδρομές που πηγαίνουμε.

- Ναι.
- Ή από παιχνίδια που κάνουμε εδώ μέσα. Ε;
- Ναι.
- Ωραία. Θα ήθελες κάτι άλλο να βάλουμε στους τοίχους μας; Εκτός από αυτά που λέμε τώρα; Κάτι άλλο να μου πεις;
- Όχι.
- Όχι;
- Όχι.
- Ωραία. Δηλαδή η τάξη μας γενικά, σε γενικές γραμμές σε αρέσει απ' ό,τι κατάλαβα ε; Έτσι δηλαδή φαντάζεσαι την ιδανική τάξη για σένα;
- Έτσι την φαντάζομαι..
- Δηλαδή όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη λες “ ουάου αυτή είναι η τάξη μου!”.
- Ναι είναι ωραία, ναι.
- Σ’ αρέσει.
- Ναι.
- Ωραία, θέλεις να μου προτείνεις κάτι άλλο που θα ήθελες να διορθώσουμε μέσα στην τάξη;
- Όχι
- Όχι; Δε θες να προτείνεις κάτι άλλο;
- Εκτός αν μας δώσει ο κύριος Διευθυντής την άδεια, να βάψουμε τους τοίχους. Να μην είναι έτσι βρώμικοι.
- Ωραία, πολύ καλά.
- Λοιπόν.. σου αρέσει που καθόμαστε πέντε άτομα σε μια ομάδα;
- Ναι.
- Δε θα ήθελες να καθόμαστε όπως παλιά που καθόσασταν ανά δύο ο ένας πίσω από τον άλλο.
- Όχι γιατί με πέντε άτομα μπορείς να κάνεις εργασίες ευκολότερα και πιο γρήγορα.
- Πιο ευχάριστα;
- Ναι, γιατί μόνος σου...
- Ωραία θα ήθελες να κάθεται με άλλα πέντε παιδιά αντί με αυτούς που κάθεται τώρα;
- Θα ήθελα να καθόμουν με τον Μ.Α15, τον Μ.Α10.
- Τον Μ.Α10 ή τον Μ.Α8;
- Τον Μ.Α.10. Την Μ.Κ16 και τον Μ.Α13.
- Άρα με την ομάδα που καθόσουν στην αρχή ε;
- Ναι ναι.
- Είναι κάποιος που δε θα ήθελες να κάτσεις με τίποτα μαζί του; Που το δοκίμασες και δε μπορείς ρε παιδάκι μου. Που δεν θες.
- Ο Μ.Α6, γιατί όταν κάναμε εργασίες, δεν έκανε τίποτα και απλώς χαζογελούσε και μετά παραπονιόταν ότι δεν τον βάζουμε να κάνει τίποτα.
- Με κάποιον άλλον που δεν έχεις δοκιμάσει να συνεργαστείς, θα είχες πρόβλημα να μπει στην ομάδα σου;
- Δεν έχω συνεργαστεί με την Μ.Κ14, θα ήθελα να μπω εεε να μπει στην ομάδα μου για να δω πως συνεργάζεται και αν είναι καλή.
- Ωραία. Όταν ασχολείστε με τέτοια, με ασκήσεις συνεργασίας, συμμετέχεις σε αυτές ή τσακώνεστε και θα προτιμούσες να δούλευες μόνη σου;
- Όχι εργαζόμαστε, συνεργαζόμαστε μεταξύ μας, αλλά κάποιες φορές υπάρχουν κάποια προβλήματα που θες να κάθεται μόνος σου.
- Πότε συνήθως συμβαίνει αυτό;
- Όταν τσακώνεται ο ένας με τον άλλον ότι θα κάτσουμε από εκεί όχι θα κάτσουμε από ‘δω, εγώ θα το κάνω αυτό και εσύ εκείνο, αυτός που δίνει διαταγές.
- Όταν τσακώνεστε δηλαδή, δε μπορείτε να βρείτε, να λύσετε τις διαφωνίες σας ε;
- Όχι.
- Και τι κάνετε τότε που δε μπορείτε να τις λύσετε;

- Προσπαθούμε να ηρεμήσουμε πρώτα και να μπει μια τάξη, δηλαδή να προσπαθούμε να μην μαλώνουμε και να συνεργαζόμαστε.
- Ωραία. Είναι όμως κάποιος μέσα στην ομάδα σου που θυμώνει και λέει: “εγώ δε συμμετέχω κάντε το μόνοι σας” και κάνει μόνος του την άσκηση;
- Όχι.
- Όχι;
- Όχι.
- Συμμετέχουν ε;
- Όλοι.
- Όταν εσένα σε δυσκολεύει κάποια άσκηση, θα ρωτήσεις τα παιδιά τι πρέπει να κάνετε, την ομάδα σου;
- Όταν δυσκολεύομαι συνήθως ρωτάω τα παιδιά αν την έλυσαν αυτοί και αν είναι εύκολη. Εντάξει αν δεν την έχουν λύσει και λένε ότι είναι δύσκολη προπαντός ούτε και εγώ ούτε μπορώ να την λύσω, οπότε δεν μπορούσαν την λύσουν ούτε αυτοί και μπορούν να μου δώσουν ούτε βοήθεια.
- Υπάρχει κάποιος που σε βοηθάει περισσότερο από την ομάδα;
- Εμ ο Μ.Α4.
- Ο Μ.Α4 ε; Είναι ο πιο βοηθητικός.
- Ναι
- Η Μ.Κ2 δε βοηθάει;
- Βοηθάει, αλλά περισσότερο ο Μ.Α4. Και ο Μ.Α3 είναι καλός.
- Ωραία, άρα αυτοί που δε βοηθάνε καθόλου είναι ο Μ.Α6 και ο Μ.Α1;
- Ναι δεν βοηθάνε, δεν μου έχουν δείξει .Ούτε μια βοήθεια.
- Πιστεύεις ότι το κάνουν επειδή δεν ξέρουν ή επειδή δε θέλουν και το κρατάνε για τον εαυτό τους.
- Αυτό δε ξέρω γιατί το κάνουν. Όχι δε λέω ότι δε μου δίνουν βοήθειες αλλά περισσότερο μου δίνει ο Μ.Α4 και η Μ.Κ2.
- Ωραία. Εσύ όταν σου ζητάνε βοήθεια τους βοηθάς;
- Εάν μπορώ ναι, μπορώ τους βοηθάω.
- Τους βοηθάς όλους;
- Ναι.
- Ή ξεχωρίζεις ας πούμε τον Μ.Α4 που σε βοηθάει περισσότερο;
- Όχι όχι τους βοηθάω, δεν έχω πρόβλημα.
- Σου αρεσει να βοηθάς τους άλλους;
- Ναι μου αρεσει.
- Ωραία. Χαίρεσαι με αυτό ε;
- Ναι.
- Ωραία Όταν έχετε να λύσετε μια άσκηση, το συζητάτε με την ομάδα σας πως θα λυθεί;
- Ναι.
- Ωραία, πώς καταλήγετε στην σωστή λύση; Διαλέγετε δηλαδή ποια λύση;
- Εεε (...)
- Αυτή που θέλουν οι περισσότεροι;
- Όχι, αυτή που θέλουν όλοι. Να συζητάμε όλοι μαζί , να λέει ο καθένας την γνώμη του, και όποια είναι καλύτερη για να βγει λύση, αυτή βάζουμε.
- Υπάρχει κάποιος που επιμένει και θέλει σων και ντε να γίνει το δικό του, ακόμα και όταν αποφασίζετε δηλαδή ότι θα κάνετε ας πούμε την άποψη του Μ.Α3, είναι κάποιος που λέει “όχι δε θα κάνουμε του Μ.Α3 και θα κάνουμε την δικιά μου γιατί...”
- Όχι συμφωνούμε όλοι.
- Ωραία. Εσένα σε πειράζει όταν η ομάδα αποφασίζει να λύσει την άσκηση με έναν τρόπο διαφορετικό από αυτόν που έχεις πει εσύ;
- Ε, αν συμφωνούν λογικά πρέπει να το κάνω και εγώ. Δε μπορώ να κάνω διαφορετικά. Ε αν στην αρχή δε μου αρέσει μπορεί μπορεί μετά που θα συνεχίζουμε, να αλλάξει κάτι και να το προτείνω την άλλη φορά.

- Ωραία. Έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Αληθινούς φίλους, ναι;
- Ναι.
- Πιστεύεις ότι σε καταλαβαίνουν, είτε όταν έχεις κάποιο πρόβλημα είτε στα μαθήματα σε δυσκολεύει κάτι;
- Όλοι είναι φίλοι, έμπιστοι φίλοι, μια χαρά.
- Όταν συζητάτε ακούτε με προσοχή ο ένας τον άλλον;
- Ναι. Κάποιες φορές μόνο ο Μ.Α6 ξεφεύγει αλλά ξαναέρχεται πάλι στην θέση του.
- Εσύ σέβεσαι αυτόν που μιλάει και δεν τον διακόπτεις ή μπορεί καμιά φορά να πεταχτείς και να διακόψεις τον άλλον;
- Εεε καμιά φορά πετάγομαι και εγώ, πετάγομαι. Άμα μιλάει ο Μ.Α3 και μπορεί να πεταχτώ και να πω κάτι και μετά να διακόπτει την γνώμη του Μ.Α3, το έχω κάνει.
- Ωραία. Εσένα σε σέβονται και σε αφήνουν να ολοκληρώσεις ή και εσένα σε διακόπτουν και δε σε αφήνουν να τα πεις;
- Ναι.
- Όταν είναι γρήγορο να το κάνουμε αυτό, κάποιες φορές διακόπτουμε ο ένας τον άλλον. Ενώ όταν έχουμε χρόνο δεν τον διακόπτουμε αυτόν που μιλάει.
- Στα διαλείμματα πώς περνάς τον χρόνο σου;
- Εεε παίζω με τα παιδιά κάποιες φορές και με το άλλο τμήμα, μιλάμε όλα. Και κάνουμε βόλτες γύρω από το γήπεδο.
- Με όλα τα παιδιά το κάνεις αυτό;
- Εεε δεν το έχω κάνει μόνο με τον Μ.Α6, τον Μ.Α17 και τον Μ.Α9. Αυτούς που για παράδειγμα παίζουν τώρα “κλέφτες και αστυνόμους”.
- Θα ήθελες να το κάνεις και μαζί τους;
- Εεεε...
- Ή να πηγαίνεις και να παίζεις μαζί τους εσύ αυτό το παιχνίδι;
- Ναι θα ήθελα αλλά μόνο όταν.. θέλω να είναι για παράδειγμα και άλλα κορίτσια. Να μην είναι μόνο αγόρια και μόνο εγώ. Να είναι και κάνα άλλα δυο κορίτσια.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη; Να σου προκαλούν τόσο αρνητικά συναισθήματα οι συμμαθητές που να λες “ωχ μακάρι να ήμουν σε άλλη τάξη”.
- Όχι.
- Δε σου περνάει κάτι τέτοιο από το μυαλό;
- Ναι, μου αρέσουν τα παιδιά.
- Ε, πώς σου συμπεριφέρονται τα παιδιά; Σε ακούν με προσοχή και προσπαθούν να σε βοηθήσουν όταν έχεις κάποιο πρόβλημα;
- Ε ναι, δεν μου έχουν συμπεριφερθεί ποτέ άσχημα. Βοηθάμε και ο ένας τον άλλον.
- Ωραία.
- Συνεργαζόμαστε.
- Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα, οι συμμαθητές σου θα σε υποστηρίξουν;
- Εεε όποιος έχει το δίκιο, υποστηρίζουν, ε όχι αυτός είναι δικός μου φίλος οπότε αυτόν υποστηρίζω. Υποστηρίζω αυτόν που έχει δίκιο.
- Ωραία. Εεε εσύ στηρίζεις τους συμμαθητές σου όταν έχουν κάποιο πρόβλημα;
- Εάν μπορώ να τους βοηθήσω ναι, εάν μπορώ ναι.
- Νιώθεις ασφάλεια όταν έρχεσαι στο σχολείο επειδή ξέρεις ότι θα βρεις τους συμμαθητές σου εδώ;
- Εεε ναι γιατί πιστεύω ότι δεν κάνουν τίποτα. Είμαστε όλοι μια χαρά περνάμε μαζί και δεν είναι πρόβλημα ανασφάλειας.
- Ωραία.
- Είμαστε ασφαλείς.
- Άρα νιώθεις ασφάλεια όταν τους έχεις δίπλα σου ε;
- Ναι.

- Είσαι ευχαριστημένη. Και ο τρόπος που σε βοηθάνε στα προβλήματα σου, σε κάποιες δυσκολίες, στα μαθήματα, σε ικανοποιεί;
- Ναι με ικανοποιεί.
- Θα ήθελες κάποιος να διορθώσουν κατι στην συμπεριφορά τους;
- Γενικά όχι, γιατί όλοι έχουν ωραία συμπεριφορά. Εεε... ναι δε θα ήθελα κατι να αλλάξει...Εκτός αν κάποιος συμπεριφέρεται άσχημα στους άλλους, εκείνος θα ήθελα να αλλάξει.
- Με την Μ.Κ7 και την Μ.Κ8 κάνεις παρέα;
- Ναι.
- Ωραία, δεν υπάρχει...Υπάρχει κάποιος συμμαθητής σου που δεν θα τον ήθελες μεσα στην τάξη; Που θεωρείς ότι αν δεν υπήρχε αυτός εδώ τα πράγματα θα ήταν πολύ καλύτερα;
- Ε, σε ησυχία μόνο...αν δεν ήταν ο Μ.Α6 μόνο, θα είχαμε ησυχία, που φωνάζει λίγο, αλλιώς όχι. Όλοι είναι καλοί.
- Ωραία. Ε, έχει τύχει φορές να νιώσεις μόνη σου μεσα στην τάξη, ενώ στην πραγματικότητα υπάρχουν άλλα δεκαεφτά άτομα εδώ μεσα;
- Όχι ποτέ δεν έχω νιώσει άσχημα, γιατί όλοι έρχονται και μου ζητάνε να παίξουμε. Με όλους μιλάω,λέμε τα προβλήματά μας.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που όταν συζητάτε δεν θα πεις την γνώμη σου γιατί ντρέπεσαι τους συμμαθητές σου;
- Κάποιες φορές ναι γιατί άμα λέμε στην εργασία να βάλουμε αυτά τα χρώματα,αν πω εγώ ότι θέλω το ροζ τα αγόρια μπορεί να μην συμφωνήσουν και κάποιες φορές ντρέπομαι να το πω.
- Φοβάσαι ότι μερικές φορές θα σε κοροϊδέσουν για αυτό που θα πεις;
- Εεε νομίζω πως όχι. Αλλά το μόνο που θα πουν, τα αγόρια νομίζω πως θα πουν “σιγά μη βάλουμε ροζ. Είναι κοριτσιίστικο χρώμα”.
- Ωραία, λοιπόν.. στον πίνακα σηκώνεσαι εύκολα για να λύσεις μια άσκηση;
- Κάποιες φορές ναι, κάποιες φορές και όχι. Γιατί κάποιες φορές για παράδειγμα με τα προβλήματα στα μαθηματικά, κομπλάρω και τα ξεχνάω και έτσι νομίζω οι από κάτω θα βαριούνται τι να κάνουν. Και θα περιμένουν... μέχρι να το λύσω...και αυτά.
- Φοβάσαι μήπως σε κοροϊδέσουν οι από κάτω;
- Ναι.
- Μην ακουστούν χαρακτηρισμοί;
- Ναι.
- Έχει τύχει ποτέ να ακουστούν όταν είσαι εσύ στον πίνακα;
- Από ποιόν δε ξέρω αλλά κανένα “Άντε...”, αυτό.
- Έχεις ακούσει τέτοια και σε έχουν κάνει να αισθανθείς άσχημα ε;
- Ε κάποιες φορές ναι.
- Έχει τύχει εσύ να νιώσεις έτσι όταν κάποιος άλλος συμμαθητής σου είναι στον πίνακα; Να νιώσεις ότι κουράζεσαι... να νιώσεις “άντε τέλειωνε..”
- Ε, όταν... όπως και εγώ, ότι κάνουν αυτοί γενικά θα το κάνω και εγώ. Όταν βαριούνται αυτοί, έτσι όταν σηκωθεί κάποιο άτομο στον πίνακα και κάνει ώρα, τότε και εγώ θα αρχίσω...
- Θα κάνεις ότι κάνουν και εκείνοι;
- Ναι.
- Υπάρχουν συμμαθητές σου που νιώθεις ότι δεν σε συμπαθούν;
- Όχι, νομίζω πως όχι. Όλοι.
- Έχει τύχει να νιώσεις ότι δε σε θέλουν μέσα στην τάξη;
- Όχι δε μου έχει τύχει ποτέ.
- Όταν πάμε εκδρομή σου έχει περάσει ποτέ από το μυαλό να μην έρθεις, γιατί και να έρθεις μόνη σου θα είσαι;
- Ε, μόνο όταν είχαμε πάει και πέρυσι, επειδή συνήθως καθόμουν μόνη μου, επειδή η Μ.Κ2 πήγαινε με τα άλλα παιδιά και αυτά. Και ως συνήθως πήγαινε με ένα κορίτσι που είχαμε, την Μ.Κ8 και συνήθως καθόμουν μόνη μου και μπροστά μου όμως ήταν η Μ.Κ8 και η Μ.Κ7 και πίσω η Μ.Κ14 και η Μ.Κ16.

- Το όνομα σου;
- Ε, Μ.Κ5.
- Ωραία Μ.Κ5. Θα σου τώρα κάποιες ερωτησούλες και συ θα μου απαντάς με ένα ναι ή με ένα όχι ή ότι θέλεις περισσότερο.
- Θεωρείς ότι ο δάσκαλός σου η δασκάλα σου βάζει δύσκολες ασκήσεις πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Εεε, κάποιες φορές νομίζω ναι.
- ΜΝαι. Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος σου, η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Στην τάξη εννοώ.
- Όχι.
- Όχι. Θέλεις να μου πεις αν έχει τύχει κάτι που σε έχει κάνει να κάνεις χωρίς να το θέλεις εσύ;
- Ε, όχι, μόνο μια φορά που δεν ήθελα να σηκωθώ στον πίνακα αλλά εντάξει, δεν έχω.. δεν είχα και πολύ πρόβλημα.
- Δεν ήθελες λοιπόν να σηκωθείς στον πίνακα. Πολύ ωραία. Αλλά γενικά δεν έχεις πρόβλημα;
- Ναι, ναι.
- Άρα λοιπόν, πόσο συχνά σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Εεε, δε μας πιέζει.
- Δε σας πιέζει. Πολύ ωραία.
- Όταν.. ο δάσκαλος.. η δασκάλα σου σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν εσύ δε νιώθεις καλά; δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι χρειάζεται;
- Εε, Ναι. Πολύ.
- Ναι. Πόσο συχνά το κάνει αυτό;
- Εε.. Όταν το...
- Πολύ, πάρα πολύ, λίγο, αρκετά;
- Νομίζω πολύ.
- Πολύ. Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; Δηλαδή να μη σε καταλαβαίνει και να μη σου συμπαραστέκεται;
- ...
- Έχει συμβεί κάποιες φορές;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει η δασκάλα σου στις ασκήσεις;
- Εεε, ναι με βοηθάει.
- Αρά..
- (...)
- Όταν δυσκολεύεσαι δεν είναι αδιάφορη απέναντι σου;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Εε..όχι μας βάζει μόνους μας.
- Εσύ ζητάς εύκολα βοήθεια απ' τη δασκάλα σου;
- Ε κάποιες φορές όχι γιατί ντρέπομαι λίγο.
- Ααα... Ντρέπεσαι λοιπόν. Εεε, τι να σου πω τώρα.
- Πόσες φορές ενώ τον χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να τον ενοχλήσεις;
- Εε νομίζω ότι...
- Υπάρχουν φορές δηλαδή;
- Ναι, υπάρχουν.
- Είναι πάντα ο δάσκαλος στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα αν σου συμβεί κάτι; Είναι δίπλα σου;
- Ναι. Ναι.
- Ναι.

- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις κάποιο άλλο δάσκαλο;
- Ναι, το σκέφτηκα.
- Το σκέφτηκες ε; Τι σε έκανε να σκεφτείς κάτι τέτοιο; Τι ήταν αυτό που σε έκανε;
- Εε, με έκανε ότι μας διδάσκει πάρα πολλά πράγματα, μας..
- Ποιος;
- Η κ. Ιωάννα. Και δε θα ήθελα να αλλάξω δάσκαλο, γιατί αυτή τη χρονιά που 'χουμε περάσει, τα χουμε περάσει, έχουμε περάσει πολύ ωραία.
- Ωραία. Τι σε έκανε όμως να σκεφτείς ότι θα ήθελες να έχεις κάποιο άλλο δάσκαλο; Τι ήταν αυτό;
- Ότι...
- Ότι αγαπούσες περισσότερο τον...
- Όχι, όχι, όχι. Επειδή τώρα σε αυτή την ομάδα που είμαι, υπάρχουν κάποια παιδιά που είναι αδιάφορα δε κάνουν τίποτα και μόνο γι' αυτό, επειδή μας έβαλε με αυτά τα παιδιά.
- Ναι.
- Και δε κάνουν τίποτα. Αδιαφορούν.
- Ναι.
- Μόνο γι' αυτό.
- Να το γράψω εγώ γι' αυτό καθυστερώ. Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι ο δάσκαλος σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι. Όχι. Με θέλει πάντα η κυρία.
- Εεε... Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Δε ξέρω.. μπορεί και ναι.. δεν είμαι και σίγουρη.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Τι λέει η δασκάλα σου και το 'χεις καταλάβει αυτό;
- (..)
- Ή τι κάνει;
- Γενικά μμ.. μπορεί να καταλάβω τι εννοείται;
- Ναι. Εσύ έχεις κάποια ελαττώματα. Ας πούμε ντρέπεσαι. Εντάξει; Πώς καταλαβαίνεις ότι αυτό ενοχλεί τη δασκάλα σου; Τι λέει; Τι σου λέει; ή τι κάνει;
- Γιατί όταν μας λέει ποιος θα σηκωθεί στον πίνακα κι αυτά και δε σηκώνω χέρι και λέει γιατί δε σηκώνετε γιατί...
- Άρα λοιπόν σε ρωτάει γιατί δε σηκώνεις το χέρι, γιατί δε το κάνεις αυτό.
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;
- Εεε... Όχι. Δε το 'χω νιώσει ποτέ.
- Ναι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου;
- Όχι.
- Όχι ε; Γιατί δε το κάνεις;
- Εε, γιατί συνεχώς αν η γνώμη μου δεν αρέσει στους άλλους εε τέτοιο.. κοροϊδεύουν, "τι είναι αυτό που λες, δεν είναι ωραίο".
- Σε κοροϊδεύουν λοιπόν.
- Ωραία. Ο δάσκαλος τι κάνει τότε για να σε παρακ.., κάνει κάτι για να σε παρακινήσει να συμμετέχεις;
- Εεε.. ναι μου χει πει ότι δεν, ότι δεν είναι ωραίο να ντρέπεσαι, μπορείς να σηκώνεις ελεύθερα το χέρι σου, μπορείς να σηκώνεσαι ελεύθερα στον πίνακα, αν μην έχεις αυτό το άγχος μέσα σου.
- Πολύ ωραία. Όταν προσπαθείς στα μαθήματα σου η δασκάλα σου, σου λέει καλά λόγια; Σε παινεύει; Σου λέει μπράβο;
- Ναι. Μου λέει. Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Να προσπαθήσω περισσότερο.
- Ωραία Μ.Κ5. Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει; Σου αρέσει που το ακούς;

Αισθάνεσαι καλύτερα;

- Ε, ναι. Γιατί πιστεύω πως έχω..πώς η κυρία έχει καταλάβει πως έχω περισσότερες πιθανότητες.
- Ναι. Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο τότε;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Πολύ ωραία.
- Όταν έχεις κάποιες διαφωνίες με τους συμμαθητές σου τι κάνει η δασκάλα σου;
- Εεε, προσπαθεί να μας βοηθήσει εε για να λύσουμε το πρόβλημα .
- Ναι. Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Αρκετά.
- Τις διαφορές σας;
- Ναι.
- Ναι. Εε με ποιο τρόπο το κάνει αυτό;
- Εε μας παίρνει και μας λέει ότι... μας μιλάει..μας μιλάει ότι δεν πρέπει να το κάνουμε αυτό.. ότι πρέπει να μαστε φίλοι μεταξύ μας, να μην έχουμε διαφορές.
- Πολύ ωραία. Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτός την απόφαση για τη λύση του προβλήματος; Μόνος του ή σας λέει τι θα κάνει; τι θα πρέπει να κάνετε;
- Μας λέει τι θα πρέπει να κάνουμε.
- Ναι. Σας τιμωρεί συχνά ο δάσκαλός σας, η δασκάλα σας;
- Εεε, όχι.
- Άρα λοιπόν, η δασκάλα σου έχει χιούμορ;
- Ναι. Έχει ναι, είναι καλή.
- Κάνει πλάκες μαζί σας και αστεία;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Κάποιες φορές ναι. Ναι, ναι , ναι.
- Το κάνει συχνά;
- όχι γιατί μπορεί να έχει κι άλλες δουλειές.
- Πώς θα φανταζόσουν εσύ την ιδανική δασκάλα;
- (..) Τι;
- Πώς θα ήταν η καλύτερη δασκάλα για σένα; Τι χαρακτηριστικά θα είχε; Πώς τη φαντάζεσαι την καλύτερη δασκάλα;
- Εεε, εγώ τη δασκάλα που θα ήθελα.. δε θα ήθελα να φωνάζει πολύ και να μας βοηθάει σε ότι έχουμε , σε ότι προβλήματα έχουμε.. γενικά αυτά.
- Την ώρα του μαθήματος τι θα ήθελες να κάνει η δασκάλα σου που δε το κάνει;
- Μμμ.. Δε θα ήθελα να κάνει κάτι γιατί.. γιατί όλα προσπαθεί και μας τα εξηγεί καλύτερα.
- Ωραία. Στο διάλειμμα τι θα 'θελες να κάνει που δε το κάνει;
- Μμμ..
- Υπάρχει κάτι;
- Όχι.
- Εκτός σχολείου; Θα ήθελες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου;
- Εε να πάμε μια βόλτα..
- Στο ποδόσφαιρο που παίζετε;
- Ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ Μ.Κ5.

Συνέντευξη Μ.Α6

- Μ.Α6 κουράστηκες;
- Ναι....Τι;

- Θα κάτσεις να πάρεις μια ανάσα και μετά να σε ρωτήσω;
- Ναι. Ουφ.
- Τα χείλη σου τι από την ...
- Τι;
- Ξεράθηκαν από την υγρασία;
- Ναι.
- Και μένα.
- (...)
- Πώπω, Παναγία μου. Θες να πιεις λίγο νερό;
- Όχι, εντάξει. Έτρεχα.
- Γιατί έτρεχες καλέ; Δε θα προλάβουμε; Εσύ θα προλάβεις οι άλλοι δε θα προλάβουν.
- Εεε, τι να πω τώρα;
- Λοιπόν, θα σε ρωτήσω τώρα εγώ αυτά εδώ και θα μου λες και θα σημειώνουμε. Λοιπόν. Κάτσε όμως. Μην είσαι όρθιος. Θα πάθεις τίποτα. Κάτσε και χαλάρωσε. Λοιπόν. Έστω ότι σε παίρνει τηλέφωνο ένας ξάδερφός σου από την Κρήτη. Έχεις ξαδερφάκι από την Κρήτη;
- Έχω.
- Ωραία. Και σου λέει εμείς σήμερα στο σχολείο μας κάναμε αυτό και αυτό και, του λες, σου λέει εσένα πώς είναι η τάξη σου, πώς θα την περιέγραφε; Τι θα του έλεγες για την τάξη μας;
- Εεε (..) Μμμ. Ότι είναι μια ωραία τάξη.
- Ωραία. Πώς θα του την περιέγραφε; Θα έλεγε ωραία τάξη. Γιατί είναι ωραία τάξη Μ.Α6;
- Γιατί έχει πατημασιές στον τοίχο.
- Γι' αυτό είναι ωραία;
- Έχει σπάσει τα (..) οι κρεμάστρες,
- Ωραία.
- Έχουν σπάσει η οροφή εκεί πάνω. Θέλει βάνιμο ο πίνακας.
- Ναι.
- Βασικά όχι και πολύ ωραία.
- Κάτσε κάτω σε παρακαλώ.
- Ωραία τάξη.
- Είναι ωραία τάξη γιατί έχει πατημασιές στον τοίχο, έχουν σπάσει κρεμάστρες, έχει σπασμένα (..) αυτοκόλλητα στα τζάμια μου είπες;
- Όχι.
- Για την οροφή μου είπες.
- Ναι.
- Για την οροφή που έχει χαλάσει. Τι άλλο μου είπες;
- Τίποτα. Δεν έχω σκεφτεί.
- Αυτά είναι τα πιο ωραία πράγματα στην τάξη σου;
- Τα πιο κακά.
- Εγώ σε ρώτησα ποια είναι τα πιο ωραία και μου τα ανέφερες.
- Δεν έχει και κάτι ωραίο.
- Δε σου αρέσει καθόλου η τάξη σου;
- Όχι και πολύ.
- Δε σου αρέσει. (..) Όταν μπαίνεις μέσα δηλαδή σκέφτεσαι ότι «τι ήρθα εδώ μέσα τώρα; Τι μπάκα να κάνω;»
- Ναι.
- Σου έρχονται σκέψεις αρνητικές όταν έρχεσαι το πρωί και μπαίνεις μέσα για να κάνεις μάθημα;
- Σήμερα όχι, επειδή είχα γυμναστική.
- Δε συζητάμε για τα μαθήματα. Συζητάμε για το χώρο. Και δε σ' αρέσει αυτό που βλέπεις.
- Όχι.
- Ωραία. Εεε... Αυτό που δε σου αρέσει είναι οι σπασμένες κρεμάστρες και η τρύπα εκεί πάνω;
- Ναι.

- Είναι κάτι άλλο;
- Όχι.
- Ωραία. Υπάρχει κάτι μέσα στην τάξη που να σ' αρέσει πολύ; Που χαίρεσαι που το (..) που υπάρχει κάπου εδώ μέσα, πάνω στους τοίχους ή...
- Ότι είναι τα θρανία έτσι κολλητά.
- Ωραία. Σ' αρέσει ότι είναι τα θρανία κολλητά.
- Δε μ' άρεσε πέρυσι που καθόμασταν μόνοι μας.
- Τι άλλο σ' αρέσει από εδώ μέσα; Όλα τα άλλα που έχουμε φτιάξει και έχουμε βάλει πάνω στους τοίχους από αυτά δε σ' αρέσει τίποτα;
- Σίγουρα.
- Ξέρω εγώ; Οι χειροτεχνίες που κάναμε...
- Ναι, μου αρέσουν οι χειροτεχνίες.
- Για τα εμβαδά, αυτά που έχουμε βάλει στη πόρτα, αυτά που είναι γύρω γύρω από τον πίνακα...
- Αυτά μου αρέσουν. Κι αυτά, κι αυτά, κι αυτά, κι αυτά [].
- Τι είναι τα τελευταία;
- (Γέλιο)
- Ωραία. Άρα ό,τι έχουμε βάλει πάνω στους τοίχους είναι ωραία, ναι;
- Πολύ καλό.
- Καλά είναι. Για την τάξη μας θεωρείς ότι κάνουμε (..) Όταν κάνουμε μάθημα έχουμε θορύβους από έξω που να μας ενοχλούν και δε μας αφήνουν να κάνουμε μάθημα;
- Μπα, μας αφήνουν.
- Έχουμε αρκετή δροσιά εδώ μέσα; Είναι δροσερή η τάξη μας;
- Όχι. Είναι ζεστή πολύ.
- Και σκας εσύ, ε;
- Ναι.
- Έτσι. Από φως είμαστε καλά;
- Πολύ καλά.
- Ωραία. Θεωρείς όμως ότι έχουμε ζέστη πολύ. Από δροσιά δεν είπες πολύ, άρα δροσερή η τάξη μας είναι έτσι και έτσι, ναι;
- Ναι.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που όταν μπαίνεις μέσα εδώ νιώθεις ότι πνίγεσαι και δεν αντέχεις, ρε παιδάκι μου;
- Ναι. Μετά τη γυμναστική.
- Ααα, επειδή έχεις κάνει ήδη γυμναστική και έχεις ζεσταθεί;
- Ναι.
- Δεν είναι ότι μπαίνεις μέσα και πνίγεσαι επειδή είναι πολύ στενή η αίθουσα και...
- Όχι.
- Στριμώχνεσαι. Ωραία. Θεωρείς ότι η τάξη μας δηλαδή είναι αρκετά μεγάλη;
- Πάρα πολύ.
- Ωραία. Εεε...εεμ...Ωραία είναι αρκετά μεγάλη. Χρησιμοποιούμε όμως όλες τις περιοχές που έχει η τάξη μας;
- Όχι.
- Ποια περιοχή χρησιμοποιούμε κυρίως;
- Εδώ στη μέση.
- Τη μεσαία περιοχή χρησιμοποιούμε. Τις άλλες δεν τις χρησιμοποιούμε καθόλου; Αυτές που έχουμε στην άκρη...
- Ναι.
- Καθόλου δεν τις χρησιμοποιούμε;
- Ναι. Γιατί δε διαβάζουμε. Όπως ήταν τα θρανία.
- Ωραία. Άρα θα ήθελες η τάξη μας να είναι λίγο πιο μικρή, γιατί εκεί οι χώροι αυτοί δε μας χρειάζονται;

- Όχι, μια χαρά είναι.
- Τι θα μπορούσαμε να τους κάνουμε αυτούς τους χώρους για να τους χρησιμοποιήσουμε όμως;
- Να βάλουμε έναν καναπέ.
- Ναι.
- Μπορούμε να βάλουμε και μαξιλάρια.
- Ναι.
- Και στην ώρα των εικαστικών να πέφτουμε για ύπνο.
- Ναι.
- Και μόλις χτυπάει κουδούνι να μας ξυπνάνε και να (..)
- Φεύγετε.
- Ναι.
- Κουράζεσαι όταν κάνουμε μάθημα και θα 'θελες να υπάρχουν τέτοιες ώρες που να ξεκουράζεσαι;
- Ναι.
- Ναι, ε;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν κάνουμε ευέλικτη ζώνη ή θεατρική αγωγή, συνήθως ποιες περιοχές χρησιμοποιούμε;
- Στην άκρη.
- Χρησιμοποιούμε τις δύο γωνίες.
- Ναι.
- Κάθονται όμως τα παιδιά κάθε ομάδας άνετα στις γωνίες αυτές...
- Ναι.
- Για να κάνουν τις δραστηριότητές τους;
- Άνετα.
- Πού κάθονται;
- Εκεί.
- Κάθονται σε καρέκλες; Εγώ θυμάμαι ότι κάποιοι κάθονται όρθιοι ή κάθονται κάτω όταν κάνουμε τις τέτοιου είδους εργασίες.
- Ε, δεν μπορούμε να φέρουμε εκεί κάτω τις καρέκλες;
- Δε θα μπορούσαμε να φτιάξουμε κάπως τους χώρους για να μην κάθεστε όρθιοι ή να μην είστε στοιβαγμένοι πάνω σε δύο θρανία;
- Ναι. Να βάλουμε καρέκλες;
- Μμμ. Τι άλλο;
- Τραπέζι.
- Ωραία.
- Εεε (..)
- Ωραία. Κάποιες φορές όταν έχουμε κάποιες δραστηριότητες που θέλει να, (..), που λέει “συζήτησε με την ομάδα σου τις παρακάτω λέξεις για να δείτε τι σημαίνουν”, όταν έχουμε κάποιες λεξούλες που δεν ξέρουμε, μπορούμε εδώ να κάνουμε αυτή την άσκηση, μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Θα μπορούσαμε όμως να τις κάνουμε αν είχαμε τι μέσα στην τάξη;
- Υπολογιστή;
- Ωραία, αν είχαμε υπολογιστή ή αν είχαμε...;
- Εεε
- Τι άλλο;
- Ίντερνετ;
- Ο υπολογιστής πάει μαζί με το ίντερνετ. Αλλά τι άλλο θα μπορούσαμε να έχουμε;
- (...)
- Μήπως βιβλία που να έχουνε και αυτά λεξικά; Αν είχαμε εδώ μέσα λεξικά και εγκυκλοπαίδειες; Που να δίνουν πληροφορίες;
- Ναι.
- Δε θα γλιτώναμε μερικές εργασίες για το σπίτι;

- Ναι.
- Άρα θα μπορούσαμε να βάλουμε σε κάθε περιοχή, σε μια περιοχή να φτιάξουμε μια βιβλιοθήκη και σε μια άλλη να έχουμε τους υπολογιστές.
- Ναι.
- Και το σαλόνι από εκεί για τον ύπνο.
- (Γέλιο)
- Είμαστε εντάξει; Ωραία. Εεε...Όσον αφορά τους τοίχους τώρα μου είπες αυτά που έχουμε και σ' αρέσουν. Υπάρχει κάτι που δε σου αρέσει πάνω στους τοίχους;
- Ναι. Οι πατημασιές.
- Αα...για τις πατημασιές. Και τι θα ήθελες να κάνουμε για να αλλάξουμε αυτά που δε σου αρέσουν;
- Εεε... να τη βάψουμε, να βάλουμε γκράφιτι πάνω.
- Μμμ... Τι γκράφιτι θες να βάλουμε πώς το είπες;
- Crazy class.
- Crazy class θέλεις να βάλουμε. Ωραία. Θα ήθελες να κάνουμε κάτι άλλο για να αλλάξουμε τη διακόσμηση στους τοίχους;
- Εεε... Να...εεε...
- Εκτός από τις ζωγραφιές που έχουμε ή ...
- Ναι. Να βγάλουμε τις κρεμάστρες και να βάλουμε άλλες;
- Να αλλάξουμε τις κρεμάστρες, ναι.
- Ναι. Και να βάλουμε χρωματιστές και καλύτερες.
- Ναι.
- Εεε (..)
- Να ομορφαίναμε τους τοίχους με κάτι άλλο εκτός από ζωγραφιές;
- Δεν ξέρω.
- Να ομορφαίναμε την τάξη βάζοντας κάποια άλλα πράγματα; Τι άλλο αν βάζαμε θα ένιωθες ότι είσαι σαν στο σπίτι σου, τόσο άνετα και ωραία;
- Ωραία. Να 'χει (..) ένας τέτοιο (..) 19 υπολογιστές.
- 19 υπολογιστές έχεις μέσα στο σπίτι σου;
- Όχι.
- Α!
- Όχι απλώς να έχουμε εδώ υπολογιστές 2-3 και όποιοι θέλουν την ώρα των εικαστικών να μπαίνουν.
- Ωραία. Κάτι άλλο; Τα έπιπλα όπως είναι τοποθετημένα εδώ μέσα σ' αρέσουν;
- Έπιπλα;
- Έπιπλα είναι τα θρανία, οι ντουλάπες, ο πίνακας.
- Όχι. Η βιβλιοθήκη δε μ' αρέσει πολύ εκεί που είναι.
- Ωραία. Για πες.
- Να πω πού μ' αρέσει να τη βάλω;
- Μμμ...Και γιατί δε σ' αρέσει εκεί;
- Είναι κοντά στην πόρτα.
- Τη χρησιμοποιούμε τη βιβλιοθήκη αυτή όμως;
- Ε, όχι και πολλές φορές.
- Δεν τη χρησιμοποιούμε. Πού θα ήθελες να τη βάλουμε;
- Σε μια...εεε...σε μια από τις δύο γωνίες, δεν ξέρω ποια.
- Τι άλλο θα ήθελες να αλλάξει θέση εδώ μέσα; Μήπως θα ήθελες κάτι να φύγει γιατί μας είναι περιττό και δεν το χρειαζόμαστε;
- Όχι.
- Εντάξει. Όλα αυτά τα θρανία που έχουμε εδώ μας χρειάζονται; Τα παλιά;
- Α, όχι.
- Α, να τα λοιπόν.

- Τι τα 'χουμε αυτά εδώ;
- Άρα να φύγουν τα θρανία τα παλιά, ναι;
- Ναι.
- Ωραία. Τι άλλο; Θέλεις να μου πεις και κάτι άλλο που δεν μου είπες;
- Τι;
- Δεν ξέρω. Έχεις κάτι στο μυαλό σου για την τάξη μας που θα ήθελες να το συζητήσουμε και ξέχασα να σε ρωτήσω;
- Ωραία. Να στολίσουμε τα τζάμια;
- Ωραία. Με τι να τα στολίσουμε τα τζάμια;
- Με αυτοκόλλητα και...
- Ναι.
- Ειδικά αυτοκόλλητα για τα τζάμια.
- Με αυτοκόλλητα. Ωραία. Είσαι τέλειος.
- Λοιπόν...Για πες. Σου αρέσει που κάθεσαι μαζί με άλλα πέντε άτομα στην ίδια ομάδα;
- Ναι...Εεε...Ναι...Εεε...Μάλιστα. Μ' αυτά εκεί πέρα που κάθομαι;
- Πριν πάμε σ' αυτά, στα συγκεκριμένα που κάθεσαι. Πρώτα απ' όλα αν σου αρέσει γενικά αυτό ή αν θα ήθελες να κάθεσαι μαζί με έναν μόνο όπως καθόσουν παλιά.
- Όχι. Κανείς δεν είναι (...) έτσι όπως καθόμαστε.
- Ωραία. Μμμ...Θα ήθελες να κάθεσαι όμως με άλλα παιδιά στην ίδια ομάδα;
- Εεε...Ναι.
- Με ποια παιδιά θα ήθελες να κάθεσαι;
- Εεε...Με τον Μ.Α17.
- Μμμ...
- ...Τον Μ.Α9, τον Μ.Α4 και τη Μ.Κ8 και τη Μ.Κ7.
- Γιατί διαλέγεις αυτούς τους πέντε;
- Γιατί;
- Ναι.
- Δεν ξέρω.
- Δεν υπάρ...Α! Με την ίδια λογική θα μπορούσες να διαλέξεις πέντε διαφορετικούς.
- Ναι.
- Άρα να σε βάλω εγώ να κάτσεις ας πούμε τώρα εεε...από βδομάδα με τον Μ.Α18, τον Μ.Α1, την Μ.Κ2, την Μ.Κ12 και τον Μ.Α15.
- Όοοχι!
- Α, αυτούς γιατί δεν τους θες;
- Εε (...) Εεε...Μα...ο...Μ.Α15 δε με θέλει...στην ομάδα.
- Εσύ τον θες;
- Όχι.
- Γιατί;
- Γιατί αυτός δε με θέλει.
- Αυτός γιατί δε σε θέλει;
- Γιατί εγώ δεν τον θέλω.
- Γιατί δε θέλεστε;
- Δεν ξέρω.
- Άρα γιατί διαλέγεις αυτούς τους πέντε; Επειδή εεε...νιώθεις ότι αυτοί οι πέντε σε θέλουν πιο πολύ μέσα στην τάξη;
- Εκτός από τη Μ.Κ8 και τη Μ.Κ7.
- Η Μ.Κ8 και η Μ.Κ7 δε σε θέλουνε;
- Βασικά, επειδή...τέτοιο...εεε...ο Μ.Α17 τις θέλει. Εγώ (...)
- Εσύ δεν τις θες δηλαδή;
- Δεν τις θέλω.
- Γιατί διαλέγεις αυτούς τους πέντε να τους βάλεις δίπλα σου στην ομάδα σου;

- Γιατί είναι φίλοι μου.
- Ωραία, γιατί είναι φίλοι σου. Εδώ μέσα όμως κάνουμε μάθημα. Πιστεύεις πως με αυτούς τους πέντε θα μπορούσες να συνεργαστείς καλύτερα;
- Ναι.
- Ωραία. Αν σε έβαζα να κάτσεις με την Μ.Κ2;
- Θααα...Δεν θα...Δεν θα 'μουν και πολύ συνεργάσιμος.
- Εσύ μαζί της, ναι;
- Ναι.
- Με την Μ.Κ2 δε θα μπορούσες με τίποτα. Ναι; Με τον Μ.Α15 είπες με τίποτα. Με ποιον άλλο δε θα μπορούσες με τίποτα να καθίσεις μαζί του;
- Εεε.....
- Με τον Μ.Α11;
- Ναι.
- Ναι δε θα μπορούσες ή ναι θα μπορούσες;
- Θα μπορούσα.
- Με τον Μ.Α18;
- .....Μμμ...Δεν...
- Έτσι και έτσι, ε;
- Μμμ...
- Είναι κανέναν άλλος που πιστεύεις ότι δε θα μπορούσες να κάτσεις μαζί του;
- Μμμ...
- Ποιος;
- Αυτούς.
- Με όλους τους άλλους θα μπορούσες να κάτσεις. Αυτοί που δεν πολυμπορείς δηλαδή είναι Μ.Κ2, Μ.Α15 και Μ.Α18; Με τον Μ.Α1 θα καθόσουν;
- (...) Ναι.
- Για να ξέρω...Να δω πού θα σας βάλω. Κρατάω ό,τι μου λες.
- Τι; Θα μπω εγώ με τον Μ.Α15 και την Μ.Κ2;
- Αφού μου λες ότι δε θες μ' αυτούς. Σε ρωτάω με ποιους δε θα 'μπαινες με τίποτα στην ίδια ομάδα.
- Και μ' αυτούς θα μπω;
- Γι' αυτό σε ρωτάω.
- Εεε...
- Ωραία. Για πες μου τώρα. Όταν κάνετε συνεργατικές ασκήσεις...
- Ναι...
- ...με την ομάδα σου, εσύ συμμετέχεις στην άσκηση;
- Ναι.
- Σε όλη την ώρα; Είσαι από τα άτομα που συμμετέχουν για να βγει η εργασία;
- Ναι.
- Ωραία.
- Ναι, γιατί όχι;
- ...Εεε...Υπάρχουν φορές που θα προτιμούσες να την κάνεις μόνος σου αντί να συνεργάζεσαι με τους άλλους;
- Όχι, δεν υπάρχει.
- Υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα που είσαι τώρα που δε συμμετέχει πολύ σ' αυτές τις ασκήσεις;
- Ναι.
- Ποιος;
- Εεε...Ο Μ.Α3...
- Ο Μ.Α3...
- Ο Μ.Α1 κάποιες φορές...
- Κάποιες φορές δε συμμετέχει;

- Ναι, αλλά κάποιες συμμετέχει. Τον έχω δει.
- Μμμ...
- Αλλά τραβιέται από την προσοχή του Μ.Α3.
- Μμμ...
- Και ο...Μ.Α4.
- Γιατί πιστεύεις ότι αυτοί δε συμμετέχουν;
- Ε, γιατί κάνουν πλάκες και γελάνε.
- Μμμ...Είναι σωστό αυτό που κάνουν;
- Όχι.
- Κι εσύ σαν μέλος της ομάδας τι κάνεις για να τους συνετίσεις, για να τους κάνεις να δουλέψουν;
- Τίποτα.
- Δεν θα 'πρεπε να τους κάνεις κάτι για να τους δείξεις ποιο είναι το σωστό;
- Τι να τους κάνω;
- Κάτι να τους πεις για να τους παρακινήσεις να κάνουν κι αυτοί την άσκηση, για να μη χαζεύουν.
- Μα, δεν είμαι πάντα ο αρχηγός.
- Ας μην είσαι ο αρχηγός. Δεν μπορείς...
- Να τους πω τι να κάνουν;
- Όχι να πεις συγκεκριμένα τι να κάνουνε αλλά να τους...να τους κάνεις να θελήσουν να συμμετέχουν στην εργασία, γιατί αυτοί για κάποιο λόγο δε συμμετέχουν.
- Γιατί βαριούνται και δεν μπορούν να τα καταφέρουν, μάλλον γι' αυτό.
- Επειδή δεν μπορούν να τα καταφέρουν;
- Ναι.
- Μμμ...Όταν εσύ δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση...
- Ναι...
- ...Ναι, εντάξει γιατί όλοι δυσκολευόμαστε. Δεν μπορούμε να τις λύσουμε όλες...
- Ναι.
- ...Σε βοηθάει κάποιος από την ομάδα σου;
- Εεε...
- Θα σε βοηθήσει κάποιος από την ομάδα σου για να λύσεις την άσκηση;
- Ναι.
- Ποιος σε βοηθάει συνήθως;
- Ε, η Μ.Κ5.
- Η Μ.Κ2 σε βοηθάει;
- Όχι.
- Γιατί όχι η Μ.Κ2;
- Γιατί δεν ξέρω.
- Εεε...Αν κάποιος από αυτούς ζητούσε τη δική σου βοήθεια, εσύ θα βοηθούσες;
- Ανάλογα.
- Ανάλογα με το ποιος θα σου ζητούσε βοήθεια;
- Όχι. Ανάλογα αν μπορώ.
- Ναι, εννοείται ότι εσύ μπορείς.
- Α! Ναι, θα το 'λεγα.
- Σε ποιον από όλους δε θα 'λεγες από την ομάδα σου;
- Σε κανέναν.
- Θα 'λεγες σε όλους;
- Ναι.
- Δε θα ξεχώριζες. Και στην Μ.Κ2 δηλαδή;
- Ναι, γιατί; Γιατί όχι;
- Γιατί μου είπες ότι αυτή δε σε βοηθάει.
- Δεν είμαι τόσο κακός εγώ.
- Μπράβο! Μμμ...Όταν συζητάτε με την ομάδα σου για την...για τη λύση μιας άσκησης, ναι;

- Ναι.
- Κι εσύ έχεις άλλη άποψη, κάποιος άλλος έχει άλλη άποψη και αρχίζετε και μιλάτε λίγο πιο έντονα...
- Ναι.
- Εσύ επιμένεις για τη δική σου λύση; Ακόμα και αν ακούσεις άλλες γύρω γύρω; Επιμένεις ότι είναι η δική σου η σωστή;
- Αν δεν με πιστεύεις, ναι.
- Αν δεν πιστεύεις διαφωνείς και θες να γίνει η δική σου λύση.
- Εεε...
- Ναι...
- Όταν (...) μας είδατε γίνεται εδώ μπροστά γενικά αυτό.
- Γιατί εκεί πίσω τα βρίσκεται ή δε σας...δε σας ακούω;
- Όχι, γενικά...τώρα...λίγες φορές γίνεται.
- Μμμ...Ποιος είναι αυτός που επιμένει μέσα στην ομάδα σου ότι πρέπει να γίνει αυτό;
- Η Μ.Κ2.
- Έστω ότι η ομάδα αποφασίζει να λύσει την άσκηση με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που έχεις προτείνει εσύ...
- Ναι.
- Εσύ τι κάνεις; Κάνεις τη λύση που πρότεινε η ομάδα σου ή την κάνεις με τον δικό σου τρόπο και δε σε νοιάζει;
- Αν...αν νιώθω πιο σωστός...ότι είναι πιο σωστή την κάνω.
- Αν νιώθεις πιο σωστός την κάνεις με το δικό σου τρόπο;
- ...Αν...αν ακούσω και την άποψη των άλλων και την πιστεύω ότι είναι αυτή σωστή θα την κάνω.
- Αλλιώς κάνεις τη δική σου;
- Ναι.
- Ναι, αλλά είστε ομάδα. Δε θα 'πρεπε να στηρίζεις την ομάδα σου;
- Τη στηρίζω. Με κάποιο τρόπο.
- Ωραία. Όταν διαφωνείτε, συζητάτε ή ψιλομαλώνετε;
- Εεε...ψιλο...όχι...ε, συζητάμε.
- Συζητάτε. Ε, όταν αρχίζετε να μη βρίσκετε λύση.
- Ναι.
- Αρχίζετε να μαλώνετε;
- Ναι.
- Ποιοι μαλώνουν συνήθως;
- Εεε...Συνήθως όταν είναι η Μ.Κ2 αρχηγός...
- Ναι
- ...Μαλώνει τη...μαλώνει η Μ.Κ2.
- Με ποιους;
- Εεε...Γενικά με μένα και...τη Μ.Κ5, αλλά μετά τη Μ.Κ5 τέτοιο. Η Μ.Κ5 δεν την κάνει. Λέει ό,τι λέει αυτή.
- Α, η Μ.Κ5 μετά πάει με τη γνώμη της Μ.Κ2.
- Ναι.
- Ωραία. Μέσα στην τάξη έχεις φίλους;
- Τι;
- Έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Πολλούς;
- Ε, αρκετά.
- Γιατί θεωρείς ότι είναι φίλοι σου; Επειδή σε βοηθάνε στα μαθήματα;
- Όχι.
- Δε σε βοηθάνε στα μαθήματα οι φίλοι σου;

- Αφού (..) αφού οι ίδιοι δεν ξέρουν καν.
- Α, επειδή δεν ξέρουνε. Αν ξέρανε πιστεύεις θα σε βοηθούσαν;
- Ναι.
- Μμμ...Όταν έχεις κάποιο άλλο πρόβλημα...
- Ναι.
- ...Από κάτι που μπορεί να γίνει στο διάλειμμα, οτιδήποτε εεε...σε βοηθάνε;
- Α (...)
- Οι φίλοι σου, ναι.
- Δεν ξέρω.
- Δεν έχει τύχει να σε βοηθήσουν ποτέ;
- Μια φο...εεε...όχι. Μερικές φορές.
- Α.
- Δεν παθαίνω συχνά τίποτα.
- Όχι, ε μπορείς και κάποιο...Ας πούμε όταν παίζετε «κλέφτες και αστυνόμους» και θες να διαλέξεις κάποια άτομα για την ομάδα σου.
- Δε διαλέγω. Αριθμάκια βγάζουμε.
- Όπως το κάνετε. Εγώ φέρνω παράδειγμα έστω ότι θες να διαλέξεις κάποια άτομα...
- Ναι.
- ...οι φίλοι σου θα σε στηρίζουν;
- Δηλαδή να αποφασίσουν εμένα για τη... αν θα... κλέφτης;
- Αν θα σε διαλέξουν.
- Ναι.
- Θα σε διαλέξουν;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν συζητάτε μέσα στην ομάδα...
- Ναι.
- ...ακούτε ο ένας τον άλλο με προσοχή;
- Όχι. Όχι και πολύ.
- Εσύ τον ακούς τον άλλον όταν μιλάει με προσοχή;
- Ναι.
- Τον διακόπτεις όμως όταν μιλάει για να πεις τη γνώμη σου;
- Στην ομάδα; Όχι. Ναι...εεε...όχι.
- Δεν τον...δεν διακόπτεις κανέναν; Τους αφήνεις να ολοκληρώσουν την πρότασή τους και μετά μιλάς;
- Ναι.
- Μέσα στην τάξη γενικά ακούς τον κάθε συμμαθητή σου με προσοχή ή τον διακόπτεις και λες το δικό σου;
- Μπορεί να τον διακόπτω.
- Μπορεί να τον διακόπτεις. Αυτό τι δείχνει; Ότι δεν τον σέβεσαι;
- Ναι.
- Γιατί δεν τον σέβεσαι και τον διακόπτεις;
- Εεε...θέλω να πω κι εγώ κάτι.
- Και δεν μπορείς να περιμένεις να 'ρθει η σειρά σου;
- Είμαι ανυπόμονος.
- Σκέφτεσαι ποτέ ότι αυτό μπορεί να τους πληγώνει τους άλλους;
- Ναι.
- Και να τους κάνουν να στεναχωριούνται;
- Ναι.
- Το σκέφτεσαι. Παρόλα αυτά όμως το συνεχίζεις.
- Ναι.
- Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο; Παίζεις μαζί με άλλα παιδιά...

- Παίζω.
- Κάνεις βόλτες, κάθεσαι και τρως; Με τα αδέλφια σου, μόνος σου;
- Εεε...παίζω.
- Παίζεις. Προτιμάς να παίζεις συνήθως με τα παιδιά της τάξης μας ή με άλλα παιδιά;
- Με τα παιδιά της τάξης μας.
- Ωραία.
- Δεν έχει έρθει κανείς να μας πει «θέλω να παίζω» και τέτοια.
- Θα ήθελες να παίζεις δηλαδή με παιδιά από άλλες τάξεις;
- Αν είναι πρωτόκρια όχι.
- Ωραία. Αν είναι όμως της ηλικίας μας; Κάποιος της Έκτης ας πούμε ή τα παιδιά της Τετάρτης που πηγαίνουμε μαζί τους εκδρομή;
- Ναι.
- Μμμ...
- (...)
- Ωραία.
- Αλλά με...
- Υπάρχουν φορές εδώ μέσα που δεν περνάς καλά και νιώθεις ότι θα ήθελες να είσαι σε μια άλλη τάξη;
- Εεε...όχι.
- Όχι;
- Όχι.
- Δεν υπάρχουν φορές δηλαδή που σε πληγώνει κάποιος και θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη;
- Όχι.
- Ωραία. Αν έχεις κάποιο πρόβλημα, κάτι που σε στεναχωρεί...
- Ναι.
- ...θα το συζητήσεις μαζί με τους συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Πιο πολύ με αυτούς που έχεις φίλους ή με όλους γενικά;
- Με όλους γενικά.
- Μμμ...Εκείνοι πώς σου συμπεριφέρονται; Οι υπόλοιποι; Θα σε ακούσουν με προσοχή;
- Ναι.
- Δε θα σε διακόψουν;
- Όχι.
- Σε σέβονται δηλαδή οι συμμαθητές σου, θα προσπαθήσουν να σε βοηθήσουν;
- Μμμ...
- ...Για να βρείτε λύση;
- Ναι.
- Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα...
- Ναι.
- Οι συμμαθητές σου παίρνουν το δικό σου μέρος ή το μέρος του παιδιού που μάλωσες;
- Δεν ξέρω.
- Ε, δεν έχει τύχει να μαλώσεις κάποια στιγμή;
- Ναι, με τον Μ.Α4.
- Ωραία. Και ποιανού το μέρος πήρανε;
- Εμένα.
- Το δικό σου πήρανε;
- Ναι.
- Είχες δίκιο ή άδικο;
- Εγώ δίκιο είχα.
- Όταν έχεις άδικο, παίρνουν το δικό σου μέρος και πάλι;
- (...)

- Ναι;
- Ναι.
- Ποιοι το κάνουν αυτό συνήθως;
- Εεε...ο...ο Μ.Α9.
- Ποιος άλλος σε στηρίζει ενώ έχεις άδικο;
- (...) Εεε (...)
- Είναι κάποιος άλλος που ενώ μπορεί να έχεις κάνει εσύ χαζομάρα έξω, να σε στηρίζει και να πει ότι «όχι, ο Μ.Α6 δεν έφταιγε», ενώ φταις πραγματικά. Είναι κάποιος που σε στηρίζει;
- Από αυτήν την τάξη ή και από άλλες;
- Από αυτήν.
- Εεε...Ο Μ.Α17.
- Μμμ...Κι αυτός σε στηρίζει ενώ μπορεί να έχεις κάνει λάθος, ε;
- Ναι.
- Ωραία. Εεε...
- Το κάνει, γιατί εγώ πρώτα τον στηρίζω.
- Τον στηρίζεις κι εσύ όταν αυτός κάνει κάτι λάθος;
- Εεε...όταν κάνει λάθος, όχι.
- Α. Εσύ όμως όταν κάνεις λάθος λες ότι πάλι σε στηρίζει ο Μ.Α17.
- Τι;
- Όταν κάνεις λάθος λες ότι πάλι σε στηρίζει ο Μ.Α17.
- Ναι.
- Όταν κάποιος από τους συμμαθητές σου έχει πρόβλημα, εσύ θα τον βοηθήσεις;
- Ναι.
- Όλους τους συμμαθητές σου;
- Δεν έχω δει κανέναν να υπάρχει πρόβλημα αλλά...
- Για παράδειγμα έστω ότι ο Μ.Α11 είναι μόνος του στο διάλειμμα.
- Ναι.
- Θα τον δεις και θα τον φωνάξεις να 'ρθει να παίξει μαζί σας ή δε θα σε νοιάξει; Γιατί το πρόβλημά του θα είναι η μοναξιά.
- Δεν τον έχω δει σε διάλειμμα.
- Λέω αν τον έβλεπες.
- Εεε...Ναι, θα τον φώναζα, γιατί είμαστε πολύ λίγα άτομα τώρα.
- Μμμ...Αν ήσασταν πολλοί δηλαδή δε θα τον φώναζες.
- Όχι. Θα τον φώναζα επειδή...τον ψαχν...ψάχναμε κι άλλα παιδιά από την τάξη μας και...δεν ήθελε να παίξει.
- Μμμ...
- Όπως το Μ.Α3 δε θέλουν να τον πάρουνε.
- Αυτοί γιατί δε θέλουνε να παίζουνε;
- Ε, κάνουν παρέα με άλλους. Της Έκτης, της Τετάρτης.
- Μμμ...Θεωρείς ότι δεν υπάρχει κάποιος λόγος που εσύ να τους προκα...Θεωρείς ότι εσύ τους προκαλείς και να μην θέλουν να παίζουνε;
- Όχι. Παράδειγμα ο Μ.Α18 όταν τον είχαμε βρει στο διάλειμμα το πρώτο να 'ρθει να παίξει είπε «Δε θέλω, γιατί δε μ' αρέσει το παιχνίδι».
- Μμμ...Ωραία. Εεε...Έρχεσαι στο σχολείο με ασφάλεια επειδή ξέρεις ότι είναι εδώ οι συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Είσαι ικανοποιημένος από τον τρόπο που σε...που σου συμπεριφέρονται;
- Ναι.
- Δε θα ήθελες να σου συμπεριφέρονται κάπως αλλιώς;
- Όχι.
- Ωραία. Άρα νιώθεις ότι και σε ακούνε πολύ...

- Ναι.
- ...και σε εμπιστεύονται όλα, ναι;
- Ναι.
- Ωραία. Νιώθεις χαρούμενος που τους έχεις δίπλα σου;
- Ναι.
- Είσαι ευχαριστημένος με την τάξη μας;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν συζητάτε, λες πάντα τη γνώμη σου;
- Ναι.
- Δεν υπάρχουν φορές που δε θα την πεις;
- Εεε...μερικές.
- Γιατί έχει τύχει αυτό; Επειδή μπορεί να ντρέπεται γι' αυτό που θα πεις;
- Ε, όχι.
- Δε ντρέπεται ποτέ, ε;
- Ε, όχι.
- Τα λες όλα. Ωραία. Όταν επιλέγεις να μη μιλήσεις, γιατί το κάνεις;
- Μμμ...Γιατί δεν ξέρω τι να απαντήσω.
- Μμμ... Υπάρχουν φορές που μπορεί να μη σηκωθείς στον πίνακα, γιατί φοβάσαι μην είναι λάθος αυτό που σκέφτεσαι;
- Μία φορά.
- Αυτό που το φοβάσαι, φοβάσαι ότι θα σε κοροϊδέψουν οι συμμαθητές σου;
- Όχι.
- Δε σε...Πιστεύεις ότι οι συμμαθητές σου δε θα σε κοροϊδέψουν.
- Ναι.
- Είναι φορές που νιώθεις εδώ μέσα μόνος σου;
- Όχι.
- Έχει τύχει ποτέ να σκεφτείς ότι δε θες να 'ρθεις στην εκδρομή μαζί μας, γιατί θα νιώθεις μόνος σου; Νιώθεις ότι δε θα σε κάνει κανένας παρέα, δε θα θελήσει...
- Όχι.
- Να κάτσει στο κάθισμα μαζί σου ή μετά στο τραπέζι εκεί που θα φάμε...
- Όχι.
- Περνάει από το μυαλό;
- Όχι.
- Υπάρχει κάποιος συμμαθητής σου μέσα στην τάξη που δε θα τον ήθελες να είναι εδώ, που θα προτιμούσες να είναι στο Ε2;
- Και να 'ταν ένας άλλος εδώ;
- Να μην ήταν αυτός μέσα στην τάξη μας τέλος πάντων.
- Εεε...όχι.
- Τους θες όλους.
- Ναι.
- Δε σ' ενοχλεί κανένας.
- Όχι. Δεν...δεν...
- Ποιος;...Μα βρε Μ.Α6.
- Μπερδεύομαι.
- Όχι μπερδεύεται. Οι ερωτήσεις είναι απλές.
- Όχι.
- Όχι, θα ήθελες να είναι όλοι εδώ;
- Ναι.
- Δεν υπάρχει κάποιος συμμαθητής δηλαδή που δε θα τον ήθελες μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Τους θες όλους.

- Ναι.
- Άρα δεν έχεις πρόβλημα με ποιον θα κάτσεις.
- Έχω.
- Ε, πώς γίνεται δηλαδή; Θες την Μ.Κ2 μες στην τάξη, αλλά δεν την θες στο ίδιο θρανίο με σένα;
- Ναι.
- Θες να μου το εξηγήσεις αυτό;
- Εεε.....Εεε.....
- Μπορείς να μου το εξηγήσεις;
- Όχι.
- Άμα δεν μπορείς εσύ, ποιος θα μπορεί να μου το εξηγήσει;
- .....Εεεχ.....
- Υπάρχει κάποιος εδώ μέσα που δε θα τον ήθελες μέσα στην τάξη; Που πιστεύεις ότι αν έλειπε αυτός το...θα γινόταν πολύ καλύτερα το μάθημα, θα ένιωθες εσύ πιο καλά μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Θα ένιωθες ότι θα περνούσες καλύτερα αν έλειπε αυτός;
- Όχι.
- Άρα δεν έχεις πρόβλημα με όποιον και να κάτσεις.
- Εεε...δεν έχω. Δεν έχω.
- Ε, άρα με όποιον και να κάτσεις δε σε πειράζει.
- Εεε...ναι.
- Το ναι τι σημαίνει; Ναι, δε με πειράζει;
- Ναι.
- Άρα αυτά που είπες στην αρχή;
- Ε, με ποιους θέλω πάρα πολύ να κάτσω.
- Ναι, γιατί είπαμε και με ποιους δε θες.
- Ναι.
- Άρα τελικά θες και μ' αυτούς;
- ...Εεε, αν είναι τέτοιο...αν είναι συνεργάσιμοι, ναι.
- Δηλαδή;
- Παράδειγμα αν δεν θε...αν δεν με...αν δεν με θέλουνε τι να τους...γιατί να...
- Α, νιώθεις ότι κάποιοι δε σε θέλουν.
- Ναι.
- Αυτοί που δε σε θέλουν είναι η Μ.Κ2 και ο Μ.Α15;
- Ναι.
- Κάποιος άλλος είναι που δε σε θέλει;
- Όχι.
- Ωραία, αυτοί δε σε θέλουν. Εσύ τους θες μες στην τάξη;
- Αφού δε με θέλουν, δεν ξέρω. Όχι, ούτε εγώ τους θέλω.
- Ωραία. Αν σε θέλανε εκείνοι δηλαδή θα τους ήθελες και εσύ.
- Ναι, γιατί όχι;
- Με τον Μ.Α15 πιστεύεις ότι θα μπορούσες να κάνεις παρέα;
- Όχι.
- Γιατί;
- Ε, γιατί συχνά...επειδή (...) ότι τον κοροϊδεύαμε και τώρα δε θέλει να κάτσει μαζί μας.
- Μμμ...
- Ε, αυτό.
- Τον κοροϊδεύαν πέρσι;
- Κι αυτός μας...κι αυτός μας έβριζε, τα 'λεγε στον κύριο.
- Μμμ...Ναι, γιατί γινόταν όλο αυτό όμως; Καθίσατε ποτέ να συζητήσετε τι είναι αυτό που...
- Εεε...
- ...σε ενοχλεί εσένα και τον κοροϊδεύεις και τι είναι αυτό που ενοχλεί εκείνον και κοροϊδεύει

εσένα;

- Όχι. Ήτανε ο Μ.Α17 με τον Μ.Α15 που τσακώθηκαν κι εμείς πήραμε το μέρος του Μ.Α17.

- Μμμ...

- Και τον...υποστηρίζαμε...και τον κοροϊδεύαμε.

- Ωραία...Πήγαινε πάρε τα βιβλία σου και έλα.

- Καλώς τον. Πώς σε λένε;

- Εεεεε...

- Τι εεε; Πώς σε λένε;

- Μ.Α6

- Για πες μου τώρα Μ.Α6 που σε βλέπω ότι είσαι και πολύ δυναμικός..Θεωρείς ότι η δασκάλα σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;

- Εε...Ναι.

- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Αλήθειες λέμε ε;

- Αλήθειες..

- Εεε αλήθειες τώρα τι να λέμε άμα ήταν να πούμε ψέματα τα λέγαμε και έξω.

- Για ξαναπείτε τώρα.

- Λέω υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;

- Εεε...

- Σε πιέζει να κάνεις; Εσύ δε θες να κάνεις κάτι... να γράψεις..σε πιέζει να γράψεις;

- Ε ναι.

- Θέλεις να μου πεις τι σε έχει αναγκάσει να κάνεις; Τι δεν ήθελες να κάνεις και σε ανάγκασε να το κάνεις;

- Εεε...με αναγκ..εεε

- Τι σε έκανε να κάνεις με το ζόρι;

- Εεε...Βασικά... Εεε...εννοείται ποιο μάθημα;

- Όχι.. γενικά μια μέρα. Κάτι εσύ δεν ήθελες να κάνεις. τι σε ανάγκασε τι σε έβαλε με το ζόρι να κάνεις μες το μάθημα;

- Εε να μην έχω διαβάσει;

- Ναι να μην έχεις διαβάσει και τι σε ανάγκασε να κάνεις;

- Να μην προσέχω.

- Να προσέχεις ε; Να μη μιλάς;

- Ναι.

- Πόσο συχνά νομίζεις ότι σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Συχνά πολύ, λίγο; Καθόλου;

- Λίγο.

- Σε καταλαβαίνει όταν δεν είσαι καλά και σε στηρίζει; Δεν είσαι καλά μια μέρα, κάτι έχεις κάτι σε απασχολεί. Σε καταλαβαίνει σε στηρίζει η δασκάλα σου;

- Εεε...Ναι.

- Σου συμπαραστέκεται όταν νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι; Είναι δίπλα σου;

-Όχι.

- Πόσο συχνά το κάνει αυτό;

- Λίγο.

-Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; Δηλαδή να σου συμπαρασταθεί περισσότερο;

- Εεε... Όχι.

-Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις;

- Εεε.. Μερικές φορές.

- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη; Εσύ δυσκολεύεσαι σε μια άσκηση σε βοηθάει η δασκάλα σου ή είναι αδιάφορη;

- Με βοηθάει.

- Σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;

- Τι;
- Σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν πρέπει να την ενοχλήσεις; Το 'χεις σκεφτεί αυτό; Να θες εσύ να σε βοηθήσει και να λες “δε την βλέπω ορεξάτη, ας μη την ενοχλήσω”
- Όχι.
- Όχι. Είναι πάντα η δασκάλα σου δίπλα σου είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα έτσι δεν είναι. Τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Τα ελαττώματα;
- Να μιλάς ας πούμε, να πετάγεσαι.. έχεις άλλα ελαττώματα;
- Όχι δεν πετάγομαι.
- Ενοχλούν λοιπόν τη δασκάλα σου τα ελαττώματα σου;
- Ναι μερικές φορές.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό τι σου λέει η δασκάλα σου τότε ή τι κάνει; όταν την ενοχλεί αυτό που κάνεις; τι σου λέει;
- Μου λέει να μη το ξανακάνω.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε έκανε να αισθανθείς άσχημα;
- Ναι.
- Πότε ακριβώς το έκανε θυμάσαι;
- Εεεε...πότε;
- Πώς το έκανε αυτό να σε κάνει να αισθανθείς άσχημα, τι σου είπε ή τι έκανε;
- Μου είπε όταν είχα μαλώσει και ένας του άλλου..και σε μένα.
- Μάλιστα.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου όταν συζητάτε μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Η δασκάλα σου σε παρακινεί να συμμετέχεις μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Δε σε παροτρύνει;
- Όχι.
- Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Δεν πειράζει.
- Εσύ πώς αισθάνεσαι τότε;
- Εεε αν τα χουμε κάνει και επανάληψη μου λέει ότι περίμενε να τα 'χα διαβάσει.
- Ναι εσύ πώς αισθάνεσαι γι' αυτό; Αισθάνεσαι καλά, αισθάνεσαι άσχημα; εσύ όταν σου λέει δε πειράζει;
- Άσχημα.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Τι είπατε;
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν έχεις κάποιες διαφωνίες με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει;
- Σε βοηθάει να τις λύσετε;

- Ναι.
  - Με ποιο τρόπο σας βοηθάει;
  - Ρωτάει ο καθένας τι έκανε.
  - Υπάρχουν φορές που δεν υπάρχει λύση στο πρόβλημα η δασκάλα σου μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή μόνη της την απόφαση να λύσει;
  - Όχι.
  - Σε τιμωρεί συχνά;
  - Όχι.
  - Έχει χιούμορ;
  - Γελάει.
  - Ε;
  - Χιούμορ;
  - Κάνει πλάκες μαζί σας και αστεία;
  - Μερικές φορές. Ναι.
  - Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάσετε;
  - Ναι.
  - Η ίδια παίζει μαζί σας;
  - Ναι.
  - Το κάνει συχνά;
  - Όχι.
  - Πώς θα φανταζόσουν την ιδανική δασκάλα; Ο ιδανικός δάσκαλος για σένα τι χαρακτηριστικά θα είχε;
  - Εεε..Τι χαρακτηριστικά ;
  - Πώς θα τον ήθελες τον καλύτερο δάσκαλο;
  - Δε ξέρω πώς θα τον φανταζόσουν εσύ;
  - Να μας αφήνει όλη την ώρα να παίζουμε.
  - Αα, ωραίος είσαι. Τι άλλο;
  - Να μη μας βάζει τίποτα για το σπίτι.
- Ωραία. Θέλεις να κάνει κάτι η δασκάλα σου την ώρα του μαθήματος που δε το κάνει; Τι θα 'θελες να κάνει;
- Εεε τίποτα
  - Στο διάλειμμα θα 'θελες να κάνει κάτι παραπάνω;
  - Εε..όχι.
  - Εκτός σχολείου θα 'θελες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου;
  - Ναι.
  - Τι;
  - Τίποτα.
- Εντάξει Μ.Α6 σ' ευχαριστώ. Φωνάζεις τον επόμενο. Να σαι καλά.

Συνέντευξη Μ.Κ7

- Γεια σου κυρία μου!
- Γειαα!!
- Λοιπόν..Θέλω να μου περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσα μας. Αν σε ρωτούσε κάποιος κύριος έξω: “Πώς είναι η αίθουσα σου Μ.Κ7;”
- Πώς θα γίνει ή πώς είναι;
- Πώς είναι τώρα.
- Λοιπόν είναι βαμμένη με μπεζ χρώμα, έχει πατημασιές έχουμε χωριστεί σε τρεις ομάδες από 6 άτομα, έχει καλοριφέρ, πώς τα λένε αυτά (..) κρεμάστρες, πολλές ζωγραφιές που έχουμε κάνει, βιβλιοθήκη, γραφείο της κυρίας.
- Αχα.

- Χάρτες. Ε τι άλλο;
- Τι νιώθεις όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη; Νιώθεις ευχάριστα;
- Ναι νιώθω, γιατί θα είμαστε, γιατί θα είμαι με τους συμμαθητές μου όλη τη μέρα.
- Μμ.. ο χώρος;
- ο χώρος είναι λίγο ωραίος με τα πράγματα που έχουμε βάλει αλλά χωρίς αυτά δε θα ήταν και πολύ ωραίος.
- Εεε... Τι είναι αυτό που σ' αρέσει πιο πολύ μέσα στην τάξη μας;
- Εε .. οι ζωγραφιές και οι συμμαθητές μου.
- Τι είναι αυτό που δε σου αρέσει καθόλου;
- Εε.. οι πατημασιές στον τοίχο, οι σακούλες εε
- που έχουμε στις τρύπες;
- Ναι.
- αμα τις αφήσουμε κενές όμως;
- να βάλουμε κάτι άλλο δε φαίνεται ωραίο έτσι.
- Μμμ.. η τάξη μας είναι δροσερή;
- όταν ανοίγουμε τα παράθυρα ναι.
- Είναι φωτεινή;
- Όταν κλείνουμε τις κουρτίνες όχι, όταν τις ανοίγουμε ναι.
- Έχει καλή ηχομόνωση;
- Ηχομόνωση τι είναι;
- Εεε... δεν ακούμε φασαρία. Είναι φορές που κάνουμε μάθημα και ακούς φασαρία από έξω;
- Εε.. από έξω; Ε, μερικές όταν φεύγουν για διάλειμμα (..)
- Αχα. Γενικώς όμως μας ενοχλεί στο μάθημα; Κάνουμε δηλαδή μάθημα και δεν μπορούμε γιατί δεν αντέχουμε το θόρυβο;
- όχι .
- Είναι ήσυχα γενικά.
- Είναι ήσυχα. Πολύ λίγες φορές.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που μπαίνεις μες την τάξη και νιώθεις ότι πνίγεσαι; ότι δεν αντέχεις και ότι θες να κάνουμε..
- Ε, όταν είμαι ιδρωμένη, έχω παίζει πολύ έξω.
- Ωραία. Υπάρχουν κάποιες φορές που ο χώρος μέσα στην τάξη σε δυσκολεύει;
- Τι να με δυσκολεύει;
- Όταν κάνουμε κάποιες δραστηριότητες υπάρχουν κάποιες φορές που..
- Όχι , όχι.
- Χρησιμοποιούμε δηλαδή όλο το χώρο μας ας..
- Ναι ας πούμε όταν κάνουμε εργασίες ομαδικές ο ένας παίρνει τη μία γωνιά ο άλλος την άλλη και βολευόμαστε.
- Σ' αυτές τις γωνίες πώς κάθεστε εκεί πέρα;
- Παίρνουμε πράγματα για να κάνουμε την εργασία.
- Θα ήθελες να ήταν κάπως αλλιώς αυτοί οι χώροι για να σας βοηθάνε να κάνετε καλύτερα τις εργασίες;
- Να είχε περισσότερα πράγματα που χρειαζόμαστε.
- Για τον τρόπο που είναι τοποθετημένα τα έπιπλα μέσα στην τάξη μας;
- Τα καλοριφέρ , οι κρεμάστρες είναι εντάξει, πιστεύω πως τα έχουμε βάλει μια χαρά εμείς, τον πίνακα, την έδρα, τα θρανία..
- Είναι όλα εντάξει;
- Ναι.
- Για την διακόσμηση στους τοίχους;
- Τι;
- Θεωρείς ότι έχουμε κάποια διακόσμηση;
- Έχουμε πολλές ζωγραφιές που έχουμε κάνει..

- Ναι.
- Πολλές ωραίες (..) Εντάξει είναι ωραίες και με τους χάρτες.
- Δε θεωρείς ότι είναι άδειοι οι τοίχοι μας δηλαδή;
- Άδειοι όχι.
- Δε θα μπορούσαμε να τους γεμίσουμε λίγο ακόμα;
- Λίγο ακόμα ναι αλλά δεν είναι άδειοι.
- Πώς θα μπορούσαμε να τους γεμίζαμε λίγο ακόμα;
- Με άλλες ζωγραφιές να τους βάφαμε, να (..) να βάζαμε κι άλλα πράγματα, να ζωγραφίζαμε.
- Τι άλλα πράγματα να βάζαμε;
- Να βάζαμε πολύ ωραίες ζωγραφιές πάρα πολύ μεγάλες να πιάνουν τοίχο (..) Ανάλογα με την εποχή να τον στολίζουμε (..)
- Ναι.
- Αυτά.
- Είναι και κάτι άλλο που δε το αναφέραμε και θέλεις να το πεις για την τάξη, για το χώρο;
- Όχι αλλά και τα τζάμια λίγο έτσι που είναι. Αλλά δε γίνεται τίποτα έτσι που είναι για τα αυτοκόλλητα που έχουν.
- Να καθαρίσουν τα τζάμια δλδ;
- Ναι.
- Ωραία. Και τώρα θα μου πεις (..) Πώς θα ήτανε η ιδανική τάξη για σένα. Πώς θα ήθελες ανοίγοντας την πόρτα, τι θα ήθελες να βλέπεις εδώ μέσα. Να έμπαινες και να έλεγες: “Ουάου!! Αυτή είναι η τάξη μου”.
- Ναι. Θα ήθελα να ήταν όλα στολισμένα, να είχαμε χαλιά το χειμώνα αλλά και το καλοκαίρι δεν πειράζει, έτσι υπολογιστές θα είναι ωραία (..) και απ' την άλλη που είπαμε στις μαξιλάρες θα είναι ωραία έτσι να κάθεστε εσείς στη μέση και μεις γύρω γύρω άλλος χώρος, να ήταν εδώ η έδρα κάπως στολισμένη δε ξέρω, κάπως παράξενα και τα θρανία μας να τανε (..) να ήμασταν έτσι όλοι μαζί και να (..) να ήταν πολλές ζωγραφιές και άλλα πράγματα από γιορτές στους τοίχους, να 'χαμε πίνακα με μαρκαδόρο (..) αυτά. Το μάθημα να ήταν πάντα καθαρό, οι τοίχοι, εε τους σκεπους δε νομίζω ότι τους κάναμε εμείς.
- ήταν από παλιά ε;
- Ναι.
- ωραία. Έτσι λοιπόν τη φαντάζεσαι την τάξη σου.
- Ναι.
- Τι μπορείς να προτείνεις, κάποιες ιδέες..
- Εκτός απ' τις δικές σας;
- Ναι, δικές σου για να γινόταν ο χώρος πιο.. να έμοιαζε λίγο με αυτό που φαντάζεσαι.
- Είπατε θα 'χουμε μοκέτες, τις κουρτίνες λίγο έτσι δε ξέρω..
- Τι;
- Δε θέλω έτσι ζάρια..
- Άλλες κουρτίνες θέλεις δηλαδή.
- Ναι.
- Πώς θα 'θελες να είναι οι άλλες κουρτίνες δηλαδή;
- Να ταιριάζουν και στα αγόρια και στα κορίτσια.
- Αυτές με τα ζάρια γιατί δε σ' αρέσουν; Τις θεωρείς παιδικές, πιο αγορίστικες;
- Όχι δε τις θεωρώ πιο αγορίστικες, τις θεωρώ λίγο πιο παιδικές.
- τι χρώμα θα θελες να ναι οι κουρτίνες δηλαδή;
- Κάτι που να ταιριάζει και στα αγόρια και στα κορίτσια. Λαχανί; Γαλάζιο;
- Το γαλάζιο ταιριάζει και στα αγόρια και στα κορίτσια;
- Ε ναι το ανοιχτό νομίζω ναι.
- Για τους τοίχους το χρώμα;
- Κάτι που να ταιριάζει και στους δύο γιατί θα μαλώναμε (..) Ο ένας λαχανί και ο άλλος ροζ;
- Να είχε ο κάθε τοίχος το δικό του χρώμα;

- Λαχανί, λαχανί οι απέναντι.. ροζ ροζ.
- Ωραία. Τα έπιπλα εδώ μέσα τα αντικείμενα πώς θα ήθελες να είναι τοποθετημένα;
- Ε, αφού θα βάλουμε εκεί τους υπολογιστές και τις μαξιλάρες..
- Δεν έχουμε πει ακόμα που θα τους βάλουμε και πώς..εσύ πώς θα ήθελες να τους βάλουμε;
- Τους υπολογιστές κάπου εκεί και τις μαξιλάρες κοντά στο καλοριφέρ το χειμώνα να καθόμαστε απ τη δεξιά πλευρά κάπως έτσι που βάζουμε τα μπουφάν. Και τα θρανία (..) δε ξέρω να ήμασταν σαν Π όπως η άλλη τάξη.. να ήμασταν σε μια σειρά;
- Θα ήθελες τα θρανία να είναι σα Π;
- Ναι έτσι σε μια σειρά..
- Θέλεις να είναι σε Π γιατί σε δυσκολεύει να βλέπεις στον πίνακα;
- Ε.. όχι έτσι. Μερικοί όμως γυαλίζει δε βλέπουν καλά.
- Επειδή κάποιοι έχουν πρόβλημα με τον πίνακα δε βλέπουνε. Αν τους βάζαμε σε Π θεωρείς πως όλοι θα βλέπατε κανονικά;
- Όχι αλλά νομίζω πως θα ναι καλύτερα γιατί θα πήγαινε λίγο πιο δω λίγο πιο κει ο άλλος (και θα βλεπε έτσι).
- Έτσι όπως κάθεστε τώρα σ' αρέσει; Που κάθεστε σε ομάδες;
- Ναι μ' αρέσει κι αυτό. Συνεργαζόμαστε πιο εύκολα στις εργασίες. Δε χρειάζεται να χωρίσουμε έτσι ομάδες. Ε.. ναι μ' αρέσει.
- Ωραία. Όσον αφορά τους τοίχους τι θα ήθελες να προσθέσουμε, να αλλάξουμε, να πετάξουμε για να ομορφύνουν;
- Τους τοίχους; Αυτά που έχουμε φτιάξει όχι. Μ' αρέσουν. Ούτε τους χάρτες. Λίγο τις κρεμάστρες λίγο μου φαίνεται ότι είναι παλιές, δηλαδή πας εκεί και χτυπάς..
- Τις χρειαζόμαστε. Και τις δύο τις κρεμάστρες;
- Όχι μόνο τη μία. Είμαστε 18 παιδιά.
- Την τάξη μας τη θεωρείς μεγάλη ή μικρή;
- Μεγάλη είναι αλλά σε σχέση με άλλες είναι μικρή.
- Σε σχέση με ποια;
- Με την άλλη τάξη της κ. (XXX) μήπως είναι λίγο πιο μεγάλη;
- Είναι όμως ευρύχωρη, νιώθεις άνετα εδώ μέσα ή νιώθεις ότι είμαστε;
- Όχι εντάξει νιώθω, νιώθω.
- Είναι ευρύχωρη δηλαδή;
- Τι θα πρότεινες να προσθέσουμε για να ομορφύνει η τάξη μας, να βάλουμε καλλωπιστικά στοιχεία εδώ μέσα για να είναι ωραία;
- Φυτά εννοείται;
- Δε ξέρω. Φυτά άμα βάζαμε θα ήταν ωραία;
- Φυτά αν τα καλλιεργούσαμε..
- Μέσα εδώ; Πού θα τη βάζαμε την άμμο;
- Ωχ, ναι. Μέσα σε γλάστρες.
- Ωραία.
- Να τα ποτίζουμε εννοώ.
- Έχεις κάποια προτίμηση σε κάποια γλαστράκια;
- Όχι.
- Ότι λουλούδι να ναι;
- Ναι..ότι να ναι..αρκεί να είναι ωραία.
- Γαϊδουράγκαθα!!! Ωραία. Εσύ στους τοίχους μέσα στο δωμάτιο σου τι έχεις;
- Είναι ζωγραφισμένοι!
- Τι ζωγραφιές έχουν;
- Έχει νεράιδες.
- Άρα εδώ τους τοίχους με τι θα μπορούσαμε να τους ζωγραφίσουμε;
- Ε, είναι λαχανί εμένα.
- Εδώ στους τοίχους θα μπορούσαμε να τους ζωγραφίσουμε κάπως για να είναι ωραίοι;

- Εμένα μου φάνηκε λαχανί και ροζ γιατί άμα βάλουμε έτσι μωβ και..
- Ζωγραφιές όπως έχει και εσύ στο δωμάτιο σου για να νιώθεις πιο ωραία.
- Ναι. Θα ναι ωραίο κι αυτό.
- Αλλά νεράιδες είναι πολύ κοριτσίστικο να βρίσκουμε κάτι πιο (..) κάτι που να ταιριάζει και στους δύο;
- Ναι. Απλώς εμένα το δωμάτιο μου είναι κοριτσίστικο.
- Ωραία. Θέλεις να μου πεις και κάτι άλλο που δε το συζητήσαμε και θα ήθελες να μου το πεις να το βάλουμε στο μυαλό μας για να φτιάξουμε την τάξη μας καλή;
- Όχι .. μια χαρά είναι.
Εεε λίγο εκεί πάνω..
- Την οροφή ε;
- Άμα έχει καμία μέρα χαλάζι και έχουμε εκεί τους υπολογιστές.
- Οκ, thank you!!!
- Θέλω πρώτα από όλα να μου πεις αν σου αρέσει που καθόμαστε σε ομάδες,έτσι ανά έξι άτομα η' άμα θα ήθελες να καθόμαστε όπως καθόσασταν παλιά,ο ένας πίσω από τον άλλον, ανά δυο.
- Εμένα μου αρέσουν και τα δύο, διότι όταν είμαστε σε ομάδες, μπορούμε να κάνουμε πιο εύκολα τις εργασίες και να μην χρειάζεται να χωριστούμε έτσι (..) να μαλώνουμε και να χωρίζουμε αλλά μ' αρέσει λίγο πιο πολύ όταν ήμασταν αλλιώς, πως καθόμασταν.
- Εννοείς τα άτομα με τα οποία κάθεσαι ή ...
- Όχι με τη σειρά.
- Σου άρεσε πολύ και αυτό ε;
- Ναι.
- Αυτό γιατί ;
- Ποιο;
- Το να κάθεσαι δια δυο σε τι σου άρεσε;
- Δια δυο;
- Που καθόσασταν ανά δυο και...
- Όχι και ένας ένας καθόμασταν.
- Ωραία, γιατί σου άρεσε και αυτό;
- Ε, δεν ξέρω, μου άρεσε πιο πολύ έτσι να 'μαι, να βλέπω στον πινάκα ίσια.
- Ωραία, άρα δεν σου άρεσε το πώς βλέπεις στον πινάκα;
- Ναι.
- Κάτι άλλο;
- Αυτό.
- Ωραία, θα ήθελες να κάθεσαι με άλλα παιδιά; Εκτός από αυτά τα πέντε που κάθεσαι τώρα;
- Θα ήθελα να κάθομαι με την Μ.Κ14, με τη Μ.Κ5, με τη Μ.Κ16, με ποιόν άλλον (..) με τον Μ.Α15, θα ήθελα να κάθομαι, με τον Μ.Α6, με τον Μ.Α17.
- Είναι κάποιος που δεν θα ήθελες να κάτσεις μαζί του; Που δεν θα τον ήθελες στην ομάδα σου;
- Με την Μ.Κ2.
- Άλλος;
- Όχι.
- Ωραία,με την Μ.Κ2 γιατί όχι;
- Ε, γιατί φέρεται κάπως, δεν ξέρω.
- Πώς;
- Κάπως άσχημα;
- Σου έχει φερθεί άσχημα;
- Εμ, εντάξει, μερικές φορές μας δίνει λίγα χαστούκια η Μ.Κ2.
- Θεωρείς ότι θα μπορούσατε να συνεργαστείτε σε μια άσκηση;
- Άμα δεν μαλώναμε.
- Ωραία, όταν κάνετε ασκήσεις συνεργατικές,εσύ συμμετέχεις σε αυτές;
- Ναι.

-Σου αρεσει;

-Ναι.

-Υπάρχουν φορές που μπορεί να πεις: “κάντε ο,τι θέλετε εγώ θα ασχοληθώ..θα την κάνω μονή μου”;

-Όχι.

-Υπάρχει κάποιο άτομο μες στην ομάδα σου που δεν συμμετέχει σε αυτές;

-Λίγο ο Μ.Α11, λίγο.

-Αυτό πιστεύεις ότι είναι σωστό;

-Ποιο;

-Το να συμμετέχει λιγότερο από εσάς;

- Όχι.

- Και τι κάνεις για να τον βοηθήσεις να συμμετέχει περισσότερο;

- Του λέμε όλοι μας άλλα μετά κάθετα λίγο ,αλλά μετά έρχεται.

-Ωραία. Εσύ όταν δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση ζητάς την βοήθεια των παιδιών που είναι στην ομάδα; θα σε βοηθήσουν η’ θα τα κρατήσουν για τον εαυτό τους; Θα τα κρύψουν να μην τα δεις;

-Όχι,θα με βοηθήσουν.

-Εσένα άμα σου ζητήσει κάποιος βοήθεια,δείχνεις;

-Ναι.

-Τους βοηθάς ε;

-Ναι.

-Γιατί το κάνεις;

-Ε αφού χρειάζονται βοήθεια τι να κάνω και εγώ; Και εγώ άμα ήμουν στη θέση τους.

-Ωραία. για τις λύσεις των ασκήσεων μέσα στην ομάδα,συζητάτε για να βρείτε τι θα...

-Πότε; Στις συνεργατικές;

-Ναι. Πώς αποφασίζετε ποια λύση θα κάνετε; Τι θα κάνετε;

-Πώς αποφασίζουμε (..)

-Αν υπάρχουν τρεις διαφορετικές προτάσεις, εσύ θες αυτό,η Μ.Α8 θέλει κάτι άλλο, ο Μ.Α10 κάτι άλλο, ποια πρόταση τελικά κάνετε;

-Τελικά συμφωνούν με μια όλοι,δεν ξέρω γιατί, συμφωνούμε με μια.

-Κάθεστε και το συζητάτε δηλαδή;

-Ναι.

-Και αν κάποιος επιμένει ότι θέλει σώνει και ντε να γίνει το δικό του;

-Ε άμα είναι καλό, μπορεί να γίνει και το δικό του, άμα όμως δεν είναι καλό ρε παιδί μου, όχι.

-Αν η ομάδα αποφασίσει να κάνει κάτι που δεν είναι (..) κάτι που εχεις πει εσύ, σε πειράζει; Αν η δική σου πρόταση απορριφθεί από τους άλλους δεν τους αρέσει...

-Ε άμα υπάρχουν καλύτερες, δεν με πειράζει.

-Θα κάνεις δηλαδή, αυτήν την απόφαση που θα πάρει η ομάδα ή θα τη λύσεις μόνη σου, θα πεις: “δεν πειράζει, εγώ θα κάνω το δικό μου. Κάντε εσείς αυτό που αποφασίσατε”;

-Ε άμα είναι καλύτερη η άλλη θα...

-Αν είναι χειρότερη και τη θέλουν όλοι όμως;

-Όπως την κάναμε αλλά να προσπαθήσουμε να την φτιάξουμε λίγο.

-Α, κάνεις όμως αυτή που λένε οι άλλοι, δεν προσπαθείς να κάνεις το δικό σου.

-Δε νομίζω.

-Ωραία, έχει τύχει να τσακωθείτε, τσακώνεστε γενικά μέσα στην ομάδα;

-Όχι.

-Μέσα στην τάξη έχεις φίλους;

-Έχω.

-Πολλούς;

-Ναι.

-Πιστεύεις ότι σε καταλαβαίνουν, όταν δυσκολεύεσαι με τα μαθήματα, όταν έχεις κάποιο άλλο πρόβλημα;

- Και αυτοί δυσκολεύονται.
- Σε βοηθάνε όμως; Δείχνουν κατανόηση;
- Ε, άμα τους πω μπορεί να δείξουν.
- Μπορεί; Μπορεί και να μην δείξουν;
- Όχι ,δείχνουν.
- Όταν συζητάτε μέσα στην ομάδα ακούν με προσοχή ο ένας τον άλλον;
- Ναι ναι, μερικές φορές.
- Άλλες φορές τι γίνεται;
- Άλλες φορές ας πούμε, διάβαζε ο Μ.Α10 το κείμενο και εμείς βαριόμασταν να το ακούσουμε το κείμενο.
- Έχει τύχει να θες να πεις τη γνώμη σου και να σε διακόψει και να μιλήσει κάποιος πάνω από εσένα;
- Ναι, αλλά μετά μιλάω εγώ.
- Έχει τύχει να το κάνεις εσύ; Εκεί που μιλάει κάποιος να πεταχτεί και να μην τον σεβαστείς;
- Ναι.
- Ναι ε; ωραία. Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο σου;
- Φέρνω βόλτες, συναντάω τα ξαδέρφια μου, την αδερφή μου.
- Επιλέγεις δηλαδή να κάνεις παρέα με άλλα παιδιά, όχι με τα παιδιά της τάξης;
- Όχι κάνω και με αυτούς. Μερικές φορές κάνω τον κατάσκοπο.
- Στους κλέφτες και αστυνομους;
- Όχι κάνω τον κατάσκοπο και παρακολουθώ.
- Α, με ποιους κάνεις περισσότερο παρέα μεσα από την τάξη;
- Με τη Μ.Κ8, τη Μ.Κ5 και την Μ.Κ14.
- Και από αγόρια;
- Τον Μ.Α17, ε αυτό.
- Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι (..), έχει τύχει να αισθανθείς ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη; Με άλλους μαθητές, με άλλα παιδιά;
- Όταν με κοροϊδεύουν, μερικές φορές ναι.
- Ναι; Έχει τύχει να σε κοροϊδέψουν;
- Έχει τύχει.
- Πότε σε κοροϊδεύουν;
- Μερικές φορές στα αγγλικά.
- Σε σχέση με τι; Με κάτι (..) πώς μιλάς ας πούμε αγγλικά; Με την εμφάνιση σου, με τι;
- Ναι λίγο με την εμφάνιση μου.
- Τι μπορούν να σου πουν με την εμφάνιση σου μέσα στα αγγλικά δηλαδή;
- Ότι έχω μεγάλο κούτελο.
- Μάλιστα. Αυτό το πρόβλημα, αυτό που κάνουν και σε ενοχλεί, θες να το συζητήσεις μαζί τους; Το συζητάς μόνο με αυτούς που θεωρείς φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Και αυτοί τι κάνουν; Τι σου λένε ,για να σε παρηγορήσουν;
- Με υποστηρίζουν.
- Τι σου λένε δηλαδή; Ότι δεν είναι μεγάλο το κούτελο;
- Μου λένε, άσ' τους μωρέ όλο βλακείες λένε, ε αυτά.
- Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα, και έχεις δίκιο, θα σε υποστηρίξουν όλοι οι συμμαθητές σου; Η' θεωρείς ότι κάποιοι θα...
- Άμα νομίζουν ότι έχω δίκιο ή άμα είναι φίλοι του άλλου θα υποστηρίξουν τον άλλον.
- Ακόμα και αν έχεις δίκιο ε;
- Ναι.
- Εσύ θα έκανες το ίδιο στη θέση τους; Αν για παράδειγμα έκανε η Μ.Α8 κατι και ήταν άδικο, θα την υποστήριζες;
- Δεν ξέρω,και τα δυο θα έκανα, μια θα υποστήριζα τον ένα μια το άλλο.

-Ωραία. Νιώθεις ασφάλεια το πρωί, όταν έρχεσαι στο σχολείο γιατί νιώθεις ότι θα έρθεις και θα βρεις τους φίλους σου να σε περιμένουν...

-Ναι.

-Σε ικανοποιεί ο τρόπος που σε βοηθάνε στα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζεις; Κατι που μπορεί να γίνει; Ή θα ήθελες να σου συμπεριφέρονται κάπως αλλιώς;

-Όχι ,εντάξει.

-Άρα είσαι ευχαριστημένη από τους φίλους που έχεις δίπλα σου;

-Ναι.

-Θα ήθελες να κάνεις μια προσπάθεια να γνωρίσεις λίγο καλύτερα την Μ.Κ2, να ψάξεις να βρεις κάποιο χαρακτηριστικό της;

-Έχει πολλά.

-Θετικά χαρακτηριστικά;

-Ναι, όλο και κάποιο θα έχει δεν μπορεί.

-Μπορεί να λύσει προβλήματα. Εγώ με την Μ.Κ2 πάμε γερμανικά μαζί και όλη την ώρα στο δρόμο δεν σταματάει να μιλάει.

-Ωραία. Μέσα στην ομάδα ή και μέσα σε όλη την τάξη, σηκώνεις ποτέ το χέρι να πεις τη γνώμη σου; Να συζητήσεις;

-Ναι.

-Δεν υπάρχουν φορές που μπορεί να μην το πεις επειδή θα ντραπείς;

-Ναι.

-Έχει τύχει να ντραπείς ε;

-Ναι.

-Υπάρχουν φορές δηλαδή που μπορεί να μην σηκωθείς στον πίνακα επειδή φοβάσαι μην κάνεις λάθος και σε κοροϊδεύουν οι συμμαθητές σου;

-Μπα όχι...

-Όχι επειδή είσαι σίγουρη ότι δεν θα κάνεις λάθος ή επειδή είσαι σίγουρη ότι θα σε κοροϊδεύουν;

-Επειδή είμαι σίγουρη ότι δεν θα κάνω λάθος, επειδή θα τα έχω μάθει, θα τα έχω καταλάβει άμα τα έχω κάνει σπίτι άμα είναι ασκήσεις για το σπίτι (..) μας το είχατε πει εσείς.

-Γενικά φοβάσαι να μην σε κοροϊδέψουν οι άλλοι;

-Πολύ, πολύ λίγο.

-Υπάρχουν φορές που έχουν πει κάτι οι συμμαθητές σου για σένα και σε έχουν κάνει να ντραπείς για αυτό;

-Αυτό που με κοροϊδεψαν στα αγγλικά.

-Αν σε μια εκδρομή, ήταν να μην έρθει η Μ.Α8 ή κάποιος ή η Μ.Κ14 και ερχόντουσαν κάποια από τα άλλα παιδιά που δεν ανέφερες, υπήρχε περίπτωση να αρνηθείς να 'ρθεις στην εκδρομή;

-Με τη Μ.Κ16 μπορεί να καθόμουν.

-Αν δεν ερχόταν και εκείνη;

-Ναι.

-Δε θα ερχόσουν ε; Δηλαδή αν ήταν τα άλλα οχτώ άτομα της τάξης πάλι θα ήθελες να μην έρθεις;

-Ναι.

-Έχει περάσει ποτέ από το μυαλό σου ότι μπορεί κάποιος να μην σε θέλει μέσα στην τάξη;

-Ναι,ο Μ.Α15, ο Μ.Α15.

-Νιώθεις ότι μπορεί να μην σε θέλει;

-Τι;

-Νιώθεις ότι δεν σε συμπαθεί;

-Ναι.

-Έχεις σκεφτεί γιατί μπορεί να συμβαίνει αυτό; Έχεις σκεφτεί να το συζητήσεις μαζί το;

-Όχι. Δε μιλάμε και πολύ.

-Υπάρχει κάποιος συμμαθητής που δεν θα τον ήθελες με τίποτα μέσα στην τάξη; Που θα πίστευες ότι αν έλειπε κάποιος από μέσα θα κάναμε πολύ καλύτερο μάθημα;

- (...)

- Θα περνούσατε πιο καλά μέσα στην τάξη.
- Να τους σκεφτώ όλους (..) εμ (..) λίγο τον Μ.Α1 (..)
- Δεν θα τον ήθελες;
- Όχι, γιατί ρε παιδί μου ,αυτός δεν μπορεί λίγο, επειδή εμείς αργούμε λίγο μέσα στο μάθημα και αυτά.
- Δεν σε ενοχλεί όμως ο Μ.Α1. Κάποιος που να σε ενοχλεί μέσα στην τάξη και δεν θα τον ήθελες;
- Όχι.
- Είμαστε όλοι καλά.
- Ο Μ.Α6;
- Μου αρέσουν τα αστεία που λέει και γελάω.
- Σου αρέσει κάτι άλλο από το Μ.Α6;
- Όχι.
- Η συμπεριφορά του;
- Λιγγο, έχει αστεία συμπεριφορά.
- Ωραία.
- Είσαι η τελευταία ή υπάρχει κι άλλος;
- Άλλος ένας.
- Λοιπόν. Πώς σε λένε;
- Μ.Α7.
- Το μικρό θέλω εγώ μόνο.
- Η δασκάλα σου σου βάζει δύσκολες, πιο δύσκολες από αυτές που μπορείς να καταφέρεις;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Δεν σε έχει αναγκάσει να κάνεις κάτι;
- Όχι.
- Πόσο συχνά σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις έστω και λίγο; Λίγο, αρκετά, πολύ, πάρα πολύ;
- Ε, όχι, πολύ λίγες.
- Ναι. Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά η δασκάλα σου;
- Ε, ναι. Μας βοηθάει.
- Σου συμπαραστέκεται κάποιες φορές που νιώθεις ότι την χρειάζεσαι;Είναι δίπλα σου;
- Ε, ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό; Πολύ , λίγο, αρκετά;
- Ε, ναι. Το κάνει.
- Πολύ ή αρκετά;
- Το κάνει πάρα πολύ.
- Πάρα πολύ;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο; που δε σου συμπαραστέκεται;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Με βοηθάει.
- Όταν δυσκολεύεσαι θεωρείς ότι σε βοηθάει ή ότι είναι αδιάφορη;
- Όχι, με βοηθάει. Έρχεται και με βοηθάει.
- Ωραία, σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Όχι ε; Εσύ της ζητάς εύκολα βοήθεια;
- Ε, όχι.
- Για ποιο λόγο δε της ζητάς εύκολα βοήθεια;
- Γιατί μας έχει διδάξει και τα ξέρουμε.

- Υπάρχουν φορές που ενώ τη χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Ε;
- Υπάρχουν φορές που ενώ τη χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Ναι.
- Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμ...
- Πάντα, πάντα.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Ναι.
- Τι σε έκανε να σκεφτείς αυτό το πράγμα; Σε έχει νευριάσει; Σε έχει θυμώσει;
- Ναι μερικές φορές.
- Δηλαδή;
- Ότι δε μ' αρέσει, ότι είμαστε έτσι σε ομάδες θα ήταν καλύτερα σε Π.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Όχι.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό;
- Ε, δε μας φέρεται άσχημα.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που σε κάνει η δασκάλα σου να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις την άποψή σου;
- Ναι.
- Σε κάνει, σε παρακινεί για να συμμετέχεις μέσα στο μάθημα;
- Ναι.
- Σε παινεύει, σου λέει μπράβο όταν τα καταφέρνεις;
- Ναι, ναι όταν (..)
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Προσπάθησε μου λέει.
- Πώς αισθάνεσαι εσύ μετά από αυτό;
- Προσπαθώ να το κάνω καλά νομίζω ότι μπορώ.
- Απογοητεύεσαι ή προσπαθείς περισσότερο;
- Προσπαθώ περισσότερο.
- Όταν έχεις κάποια διαφωνία με τους συμμαθητές σου τι κάνει η δασκάλα σου; Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι, με βοηθάει.
- Με ποιο τρόπο;
- Όταν έχω κάποια διαφορά;
- Γενικά με τους συμμαθητές σου.
- Ας πούμε;
- Όλοι οι συμμαθητές σου. Τσακώνεστε. Πώς λύνετε τις διαφορές σας;
- Το συζητάμε με την κυρία και όποιος έχει δίκιο (..)
- Ωραία. Σας τιμωρεί συχνά;
- Όχι.
- Όταν δε βρίσκετε άκρη, μια λύση σε ένα πρόβλημα, τη βρίσκει η ίδια και σας λέει αυτό θα κάνετε;
- Όχι, μας δίνει παραδείγματα.
- Ωραία.
- Έχει χιούμορ η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες και αστεία μαζί σας;

- Ναι κάνει.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι. πολλά
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό ;
- Ναι. Το κάνει συχνά.
- Πώς φαντάζεσαι τον καλύτερο δάσκαλο του κόσμου για σένα; Τον ιδανικό; Τον ιδανικό δάσκαλο, τι χαρακτηριστικά θα είχε;
- Θα ήταν κυρία και θα κάναμε και μάθημα αλλά θα παίζαμε κιόλας. Θα κάναμε το μάθημα κάπως παιχνίδι.
- Ωραία. Υπάρχει κάτι που δε κάνει η δασκάλα σου την ώρα του μαθήματος και θα ήθελες να κάνει;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα;
- Στο διάλειμμα δεν κάθομαι με την κυρία.
- Εκτός σχολείου θα ήθελες να κάνεις κάτι με την κ. Ιωάννα;
- Όχι.
- Όχι. Σ' ευχαριστώ πολύ.

Συνέντευξη Μ.Κ8

- Λοιπόν θα μιλήσουμε για το χώρο μέσα στην τάξη. Ναι;
- Ναι.
- Ωραία! Θα μου πεις ό,τι θα ξεχάσω εγώ να σε ρωτήσω και ό,τι σε ρωτάω. Λοιπόν! Θέλω να μου περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσά μας έτσι ακριβώς όπως θα την περιέγραφε αν σε έπαιρνε τηλέφωνο μια ξαδέρφη σου από την Αθήνα και σου έλεγε ότι «Εμένα η τάξη μου είναι έτσι, έτσι και έτσι. Η δικιά σου πώς είναι;». Τι θα της έλεγες για την τάξη μας;
- Ε, ότι είναι μεγάλη...
- Ναι.
- Έχει παράθυρα (..) έχει κρεμάστρες για να κρεμάμε τα μπουφάν.
- Ναι.
- Έχει έναν χώρο ο οποίος κρεμάμε (..) βάζουμε τις εργασίες μας.
- Ναι...
- Εεε.. Καθόμαστε σε ομάδες.
- Ναι.
- Αυτά.
- Τι άλλο έχει γύρω στους τοίχους;
- Έχει διάφορες ζωγραφιές που κάνουμε.
- Ναι.
- Εργασίες.
- Ναι.
- Έχει μια βιβλιοθήκη για τα βιβλία.
- Ναι.
- Αυτά.
- Ωραία. Όταν μπαίνεις μέσα στην αίθουσα νιώθεις ευχάριστα το πρωί ή νιώθεις ή σου 'ρχεται να πεις «Πω! Ποιος μπαίνει πάλι εδώ μέσα;»
- Όχι, εντάξει.
- Μμμ;
- Δεν έχω πρόβλημα. Εντάξει, μια χαρά είναι.

- Ωραία. Αυτό το «μια χαρά» το νιώθεις επειδή θα μπει και θα συναντήσεις μέσα τους συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Ωραία. (..) Εκτός από τους συμμαθητές σου, εδώ μέσα μπαίνεις και βλέπεις και αντικείμενα. Βλέπεις το χώρο εδώ μέσα, αυτός που πρόκειται να μπει και να καθίσεις μέσα πέντε ολόκληρες ώρες. Ο χώρος αυτός σου προκαλεί κάποια αρν...άσχημα συναισθήματα, κάποια αρνητικά, μπαίνεις μέσα και νιώθεις ότι κάτι δεν σου αρέσει;
- Ναι. Δε μ' αρέσει αυτό εκεί πέρα.
- Ποιο;
- Που είναι τρύπιο το ταβάνι.
- Α, okay.
- Οι πατημασιές στον τοίχο.
- Ναι.
- Και αυτά που είναι στο τζάμι, κάτι αυτοκολλητάκια που τα έχουνε μισοβγάλει.
- Ναι.
- Και δε φαίνεται ωραίο. Αυτά.
- Ωραία. Για το πώς είναι οι χάρτες πάνω στους τοίχους. Θεωρείς ότι είναι σε καλό σημείο, ότι μας βολεύουν για να τους χρησιμοποιούμε;
- Ναι, εντάξει.
- Ναι. (..) Τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ μέσα στην τάξη;
- Πιο πολύ;
- Που μπαίνεις μέσα και είναι το πιο ωραίο σημείο μέσα στην τάξη; Αυτό που σε κάνει και λες «Ααχ τι ωραία!»
- Η ομάδα μου!
- Άρα σου αρέσει ο τρόπος που καθόμαστε;
- Ναι.
- Ο τρόπος που είναι τα θρανία. Κάτι άλλο που σου αρέσει όσον αφορά τα αντικείμενα και το χώρο εδώ μέσα;
- Κάτι που μου αρέσει;
- Ναι, που σου αρέσει πάρα πολύ.
- Εεε (..) που μου αρέσει πάρα πολύ (..) Οι εργασίες που κάνουμε.
- Αυτά εδώ;
- Ναι.
- Σου αρέσει έτσι όπως ομορφαίνουν τον τοίχο ή σου αρέσει η διαδικασία όπως τις κάνουμε;
- Τον τοίχο.
- Ναι. Η διαδικασία δε σ' αρέσει δηλαδή;
- Μ' αρέσει αλλά πιο πολύ ομορφαίνει τον τοίχο.
- Ωραία. Η τάξη μας είναι δροσερή;
- Ναι.
- Ζεστή;
- Ε, ναι.
- Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι έχει κρύο;
- Ε, λίγο το χειμώνα.
- Ναι. Έχει ησυχία ή ακούς πολλή φασαρία; Μας αφορά ο θόρυβος που ακούμε απ' έξω, από γύρω. Γενικά κάνουμε μάθημα με άνεση ή έχουμε πολλούς θορύβους απ' έξω που μας ενοχλούν;
- Με άνεση κάνουμε μάθημα.
- Ναι.
- Αυτό.
- Από φως, έχουμε καλή φωτεινότητα;
- Ναι.
- Ναι. Ωραία. Υπάρχουν φορές που νιώθεις όμως ότι μπαίνεις μέσα μετά από το διάλειμμα ή όταν

αλλάζουμε ώρα και μπαίνεις από άλλο μάθημα και νιώθεις πφ ότι έχει μια ζέστη, ότι πνίγεσαι, ότι δεν αντέχεις και τέτοια;

- Όχι, εντάξει. Ναι.

- Ναι. Θεωρείς ότι η τάξη μας είναι μεγάλη είπες και πριν, ναι;

- Ναι.

- Θεωρείς όμως ότι ενώ είναι μεγάλη χρησιμοποιούμε κάθε μεριά της; Τους χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους που έχει η τάξη μας;

- Μερικές φορές.

- Μερικές φορές τους χρησιμοποιούμε όλους. Κυρίως ποια περιοχή της τάξης χρησιμοποιούμε;

- Αυτήν εδώ με τον πίνακα πιο πολύ. Και αυτή εκεί πέρα που βγαίνουμε την πόρτα και τα παράθυρα όταν τα ανοίγουμε.

- Ναι. Ποιες περιοχές χρησιμοποιούμε λιγότερο;

- Αυτή εκεί κάτω.

- Ναι. Όταν τις χρησιμοποιούμε σε ποια μαθήματα τις χρησιμοποιούμε;

- Στα τεχνικά συνήθως τις χρησιμοποιούμε για να κολλήσουμε τις ζωγραφιές μας.

- Στην Ευέλικτη; Τη χρησιμοποιούμε;

- Εεμ... Μερικές φορές.

- Στη Θεατρική Αγωγή;

- Ναι.

- Ωραία, όταν τις χρησιμοποιούμε σ' αυτές τις δραστηριότητες. Ναι; Εεε... μοιράζεστε στους τρεις χώρους. Θεωρείς ότι είστε αρκετά άνετα όταν κάθεστε σε μια γωνία εκεί στην άκρη και συζητάτε;

- Ναι, εντάξει.

- Ναι. Δε θα μπορούσαμε με κάποιο τρόπο να φτιάξουμε αυτό το χώρο να είναι λίγο καλύτερος ώστε να σας βολεύει περισσότερο, να νιώθετε λίγο πιο άνετα σαν να είστε στο σπίτι σας;

- Ναι, λίγο.

- Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε; Τι θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε εκεί για να είναι πιο... για να κάθεστε με μεγαλύτερη άνεση, να μπορείτε να αφοσιωθείτε στη δραστηριότητα και να μη σκέφτεστε: «Αχ, πόνεσαν τα πόδια μου τόση ώρα όρθιος. Άντε, να τελειώνουμε τη δραστηριότητα να φύγουμε».

- Εεε... Να βάλουμε... κάτι σαν καρεκλούλες γύρω γύρω για να καθόμαστε.

- Ναι.

- Και ένα τραπεζάκι στη μέση μπορούμε να βάλουμε... Αυτά...

- Ωραία. Όταν έχουμε δραστηριότητες που έχουν σχέση με πληροφορίες που πρέπει να αναζητήσουμε και τέτοια, που εμείς εδώ μέσα δεν μπορούμε να το κάνουμε τι θα μπορούσαμε να αλλάξουμε για να μπορέσουμε να αναζητάμε τέτοιου είδους πληροφορίες;

- Μπορούμε να βάλουμε υπολογιστές.

- Ωραία. Ή;

- Να φέρουμε τι;

- Να φέρουμε τι;

- Ε; Δε θυμάμαι.

- Βιβλία ή λεξικά;

- Α, ναι.

- Για να ψάχνουμε τις πληροφορίες.

- Ναι. Λεξικά. Αυτά.

- Ωραία. Άρα θα μπορούσαμε να φτιάξουμε ένα χώρο για τις δραστηριότητες της Θεατρικής Αγωγής και ό,τι χρειάζεται να κινηθούμε θεατρικό παιχνίδι και τέτοια και ένα χώρο που να έχει υπολογιστές και βιβλιοθήκη για να μας βοηθάει στις δραστηριότητες τις άλλες, ναι;

- Ναι.

- Ωραία. Ο τρόπος που είναι τοποθετημένα τα έπιπλα εδώ μέσα; Σ' αρέσει;

- Ποια έπιπλα;

- Τα έπιπλα είναι τα θρανία, οι ντουλάπες, οι κρεμάστρες.

- Ναι, λίγο οι κρεμάστρες δεν μ' αρέσουν.
- Ωραία. Τι δε μας αρέσει στις κρεμάστρες;
- Μερικές είναι σπασμένες.
- Ναι.
- Αυτό και δεν είναι καλά τοποθετημένες;
- Ναι. Θεωρείς ότι τις χρειαζόμαστε και τις δύο;
- Ναι.
- Ωραία. Τώρα για τη διακόσμηση που έχουμε στους τοίχους. Πρώτα απ' όλα σου φαίνεται ότι τους έχουμε γεμάτους με ζωγραφιές, χειροτεχνίες, πράγματα ή θεωρείς ότι είναι άδαιοι; Ή θεωρείς ότι είναι κάπου στη μέση;
- Στη μέση.
- Ναι. Θεωρείς δηλαδή ότι και τους έχουμε λίγο άδειους και έχουμε βάλει κάποια πράγματα.
- Ναι, αυτό το κομμάτι είναι λίγο άδειο εκεί πέρα και...
- Ναι. Το κομμάτι που είναι γεμάτο, σ' αρέσει μ' αυτά που το 'χουμε γεμίσει;
- Ναι, πολύ.
- Με τι θα ήθελες να γεμίσουμε τους άδειους χώρους;
- Τους άδειους χώρους (..)
- Ναι. Τι θα ήθελες να βάλουμε για να ομορφύνουν οι τοίχοι μας, να τους διακοσμήσουμε με ωραία πράγματα;
- Μπορούμε να βάλουμε (..) Τι να βάλουμε; Κρεμαστά πράγματα;
- Ναι.
- Εεε...που να τα κρεμάμε εκεί πέρα και να φαίνονται ωραία ή...δεν ξέρω κάτι άλλο. Τι να βάλουμε;
- Ναι, να προσθέσουμε άλλες δικές σας κατασκευές;
- Ναι, μπορεί. Μπορεί.
- Ναι.
- Αλλά όχι όμως ζωγραφιές. Κάτι άλλες.
- Ναι. Τι άλλο θα μπορούσαμε να βάλουμε; Ίσως φωτογραφίες από μας που έχουμε τραβήξει;
- Ναι, αυτό ήθελα να πω. Φωτογραφίες από μας. δε μ' αρέσει συνέχεια να βλέπω χαρτιά.
- Ναι. Πολύ ωραία. Θέλεις τώρα να μου προτείνεις, να μου περιγράψεις με λίγα λόγια πώς θα ήταν η ιδανική τάξη για σένα, πώς θα ένιωθες δηλαδή όταν άνοιγες την πόρτα και έμπαινες και θα σου έβγαине ένα «Ουάου! Αυτή είναι η τάξη μου!»
- Δεν ξέρω.
- Τι θα ήθελες. Πώς θα ήθελες να είναι για να είναι η τέλεια τάξη σου;
- Πώς θα ήθελα να είναι;
- Πώς τη φαντάζεσαι;
- (..) Να ήτανε δύο πίνακες. Ναι...Ένας από εδώ και ένας από 'κει και να χωριζόμασταν σε δύο ομάδες. Ναι...Εεε...και να δουλεύαμε κάπως έτσι με δύο ομάδες.
- Και δυο δασκάλους να είχατε; (Γέλια)
- Όχι, έναν και να πηγαίνοερχόταν. (Γέλια) Αλλά δεν ξέρω.
- Ωραία. Δυο πίνακες τέτοιους πράσινους;
- Όχι, δε μ' αρέσουν οι πράσινοι γιατί τους έχω συνηθίσει και...
- Τι θα ήθελες;
- Θα ήθελα αυτόν που γράφεις με μαρκαδόρο.
- Ναι.
- Αυτά.
- Ωραία.
- Γιατί οι πράσινοι είναι λίγο παλιοί και δεν ξέρω μου θυμίζει παλιά.
- Ναι. Σου φαίνεται ότι είναι παλιά η τάξη, ε;
- Ναι.
- Ωραία.

- Ναι. Είναι παλιά η τάξη, αλλά εντάξει.
- Τι άλλο θα ήθελες να προτείνεις για να κάνουμε κάποιες ιδέες, για να αλλάξουμε την τάξη έτσι ώστε να νιώθεις πιο ωραία μέσα σε αυτή, να νιώθεις σαν στο σπίτι σου, να νιώθεις άνεση;
- Εεε...Να βάλουμε χρώματα που αρέσουν και στα αγόρια αλλά και στα κορίτσια. Ναι...Εεε...δεν ξέρω. Να ζωγραφίσουμε σχεδιάκια.
- Ναι.
- Που να αρέσουν πάλι και στα αγόρια και στα κορίτσια.
- Ναι.
- Στους τοίχους.
- Ωραία.
- Να φτιάξουμε αυτό εκεί πέρα, που μόλις βρέχει πετάγεται νερό...Εεε...Να βγάλουμε αν μπορέσουμε τα αυτοκολλητάκια απ' τα παράθυρα.
- Ναι.
- Λίγο η πόρτα επειδή είναι λίγο κάπως έτσι στις γωνίες να τη βάψουμε.
- Ωραία.
- Αυτά. Και οι κρεμάστρες λίγο να αλλάξουμε, αν θέλουμε.
- Ναι.
- Αυτά.
- Στις γωνίες αυτές που τις χρησιμοποιούμε και είπαμε ότι μας δυσκολεύουν τι θα μπορούσαμε να προσθέσουμε;
- Να βάλουμε τους χώρους που είπαμε πριν.
- Ωραία.
- Με τα τραπεζάκια και με τις καρεκλούλες για τους υπολογιστές. Ε, αυτά. Και να λέει πάνω σε κάθε τοίχο τι είναι το κάθε μέρος.
- Ναι. Κάθε τοίχος να έχει ένα όνομα δηλαδή;
- Ναι, ναι. Αυτά.
- Ωραία. Θέλεις να μου πεις και κάτι άλλο που ξεχάσαμε να αναφέρουμε;
- Όχι, εντάξει.
- Θέλω να μου πεις αν σ' αρέσει που καθόμαστε ανά ομάδες ή αν θα προτιμούσες να κάθεται καλύτερα όπως πέρυσι που καθόσασταν ανά 2.
- Μ' αρέσει εντάξει δεν έχω πρόβλημα, μ' αρέσει να κάθομαι σε ομάδες.
- Θα ήθελες να κάθεται με άλλα παιδιά;
- Με άλλα παιδιά; Όχι μ' αρέσουν τα παιδιά αλλά εντάξει.
- Θα ήθελες να δοκιμάσεις να κάτσεις με άλλους;
- Ναι.
- Με ποιους άλλους θα ήθελες να καθίσεις;
- Θα ήθελα να κάτσω με την Μ.Κ14, τη Μ.Κ16, τον Μ.Α15, τον εαυτό μου εντάξει, το Μ.Α4 και ποιο να πω... τον Μ.Α17.
- Χμ... είναι κάποιος που δεν θα ήθελες να κάτσεις με τίποτα μαζί του;
- Ναι.
- Ποιοι;
- Ένας, η Μ.Κ2.
- Την Μ.Κ2 ε; Γιατί όχι με την Μ.Κ2; Θεωρείς ότι δεν μπορείτε να συνεργαστείτε;
- Όχι, δεν μου φέρεται καλά.
- Τι κάνει δλδ; Σε κοροϊδεύει;
- Ε όχι, με χαστουκίζει.
- Σε χαστουκίζει. Ακόμη και τώρα σε χαστουκίζει;
- Τώρα δεν θυμάμαι πολύ φέτος αλλά πέρυσι το θυμάμαι. Ναι φέτος δεν θυμάμαι.
- Τι άλλο κάνει; Έχει τύχει ας πούμε να σε βρίζει;
- Ναι.
- Έχεις μιλήσει ποτέ μαζί της να της πεις ότι αυτό που κάνει σε ενοχλεί;

-Όχι.
-Γιατί;
-Δεν ξέρω, δεν κάνω πολύ παρέα την Μ.Κ2, αυτό.
-Ούτε θα ήθελες να δοκιμάσεις να κάνεις παρέα μαζί της ε;
-Όχι.
-Θεωρείς ότι δεν έχει κανένα θετικό στοιχείο; Κανένα καλό;
-Δεν ξέρω, εντάξει έχει και θετικά στοιχεία.
-Ποια είναι αυτά;
-Ε... δανείζεται και επιστρέφει... ε αυτό.
-Χμ..εγώ τη βρίσκω πολύ υποστηρικτική. Ότι αν κάνεις κάτι και θέλεις κάποιος να σε υποστηρίξει, πάρε την Μ.Κ2 θα πει πάρα πολλά επιχειρήματα για να σε υποστηρίξει.
-Α ναι σίγουρα... αυτά.
-Κανένας άλλος είναι που δεν θα ήθελες να κάτσεις μαζί του;
-Μαζί του... όχι εντάξει.
-Με όλους τους άλλους δεν θα έχεις πρόβλημα ε;
-Όχι.
-Ωραία. Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας μέσα στην ομάδα εσύ θέλεις να συμμετέχεις ή θα προτιμούσες να τις έκανες μόνη σου;
-Θέλω να συμμετέχω.
-Ωραία σ' αρέσει δλδ.
-Ναι.
-Υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα που δεν συμμετέχει όπως οι υπόλοιποι;
-Όχι.
-Όλοι συμμετέχετε το ίδιο;
-Ναι, λίγο ο Μ.Α11 αλλά εντάξει.
-Που δεν μπορεί ε;
-Ναι.
-Ωραία.
-Εντάξει καλά είναι, τα καταφέρνουμε.
-Κάνεις κάτι για να τον παρακινήσεις να συμμετέχει περισσότερο;
-Ναι, ας πούμε όταν έχουμε ομαδική εργασία τον βάζω να κάνει αυτός δουλειά ή κάτι.
-Αχά, ωραία.
-Άμα δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση ζητάς βοήθεια από τους συμμαθητές σου;
-Ναι μερικές φορές όταν μπορώ.
-Α υπάρχουν φορές που δεν μπορείς να τους ζητήσεις τη βοήθειά τους;
-Ε ναι μερικές.
-Πότε είναι αυτές ;
-Ε δεν ξέρω.
-Κάποιες φορές πιστεύεις ότι δεν μπορείς να τους ζητήσεις τη βοήθειά τους;
-Ε όχι εντάξει.
-Όταν τους ζητάς βοήθεια αυτοί σε βοηθάνε;
-Ναι.
-Σου δείχνουν; Σου εξηγούν;
-Ναι.
-Υπάρχει κάποιος που θεωρείς ότι δεν σου δείχνει και το κρατάει για τον εαυτό του;
-Όχι.
-Δεν θεωρείς ότι σε ανταγωνίζεται κάποιος δηλαδή μέσα εκεί;
-Όχι, στην ομάδα όχι.
-Από τους υπόλοιπους;
-Εντάξει, την Μ.Κ2 πάλι έξω από την ομάδα... αυτά.
-Ωραία. Εσύ άμα κάποιος σου ζητήσει βοήθεια τον βοηθάς;

-Ναι αν μπορώ

-Και στα μαθήματα και σε άλλα προβλήματα;

-Ναι.

-Όταν λύνετε μια άσκηση με την ομάδα πως θα καταλήξετε στη λύση, στην απόφαση που θα πάρετε;

-Ακούμε όλες τις γνώμες των άλλων και προσπαθούμε να τις βάλουμε όλες λίγο από αυτές μέσα, αυτό

-Και άμα υπάρχει θέμα σωστού και λάθους ποια λύση διαλέγετε;

-Ε προσπαθούμε να βρούμε άλλη γιατί μπορεί και κάποια να μην αρέσει και βρίσκουμε άλλο ή μπορεί να μην το κάνουμε καν, αυτό.

-Αν η ομάδα επιμένει να κάνετε το α αλλά εσύ θεωρείς ότι σωστό είναι το β θα κάνεις το α που κάνει και η ομάδα;

-Το α.

-Θα κάνεις το α, ότι πει η ομάδα και ας είναι λάθος ε;

-Ναι.

-Ωραία.

-Έχεις φίλους μέσα στην τάξη;

-Ναι.

-Νιώθεις ότι δεν σε καταλαβαίνουν και όταν έχεις δυσκολίες στα μαθήματα αλλά και άλλες δυσκολίες έξω; Μπορεί να έχεις κάποιο πρόβλημα στο διάλειμμα

-Ναι.

-Σε βοηθάνε..σε στηρίζουν;

-Ναι.

-Αν τύχει να χτυπήσεις τρέχουν να σε βοηθήσουν;

-Ναι.

-Όταν συζητάτε προσέχεις τι λέει ο καθένας;

-Ναι.

-Έχει τύχει να διακόψεις κάποιον και να πεις τη δική σου γνώμη χωρίς να τον σεβαστείς;

-Μερικές φορές.

-Μερικές φορές. Σου το έχει κάνει κάποιος; Να μιλάς εσύ και να σε διακόψουν;

-Ναι, ε λίγο

-Σε πειράζει όταν το κάνουνε;

-Ε λίγο..όπως τους πειράζει και αυτούς λογικά.

-Στα διαλείμματα πως περνάς το χρόνο σου;

-Μμ κάνω βόλτες ή παίζω.

-Με ποιους;

-Με τη Μ.Κ7, μερικές φορές την Μ.Κ14 και τη Μ.Κ16, τον Μ.Α17 και τον Μ.Α9 όπως είναι αυτοί οι 4 τέλος πάντων, ε μερικές φορές βρίσκω τον Μ.Α15, τον Μ.Α3 που κάνουν βόλτες και αυτοί.

-Υπάρχει κάποιος που δεν κάνεις καθόλου παρέα μαζί του στο διάλειμμα;

-Καθόλου καθόλου;

-Ναι.

-Ο Μ.Α19.

-Ίσως τώρα γιατί είναι καινούριος;

-Ε δεν έχω άλλον, εντάξει.

-Με την Μ.Κ2 κάνεις παρέα στο διάλειμμα;

-Μερικές φορές.

-Ωραία.

-Έχει τύχει να μην μιλήσεις μέσα στην τάξη επειδή φοβάσαι ότι θα πεις κάτι και θα σε κοροϊδέψουν;

-Πολλές φορές.

-Πολλές φορές ε;

-Ναι.
 -Ντρέπεσαι δηλδ δεν λες τη γνώμη σου ελεύθερα
 -Ναι.
 -Έχει τύχει να νιώσεις ότι παρότι είμαστε 18 άτομα μέσα στην τάξη εσύ νιώθεις μόνη σου;
 -Όχι.
 -Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα θα το συζητήσεις μαζί με τους συμμαθητές σου; Να τους πεις ότι «με ενοχλεί αυτό, μπορούμε να κάνουμε κάτι;»
 -Ε ναι.
 -Ωραία, εκείνοι πώς αντιδράν σ' αυτό; Σε αποπαίρνουν ή κάθονται και σ' ακούνε;
 -Ε ναι μ' ακούνε..με βοηθάνε τέλος πάντων.
 -Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα και έχεις δίκιο οι συμμαθητές σου θα σε υποστηρίξουν; Ή θα υποστηρίζουν τον άλλον;
 -Θα με υποστηρίζουν.
 -Αν έχεις άδικο;
 -Ε δεν θα με υποστηρίζουν, λογικό.
 -Εσύ στηρίζεις τους συμμαθητές σου όταν έχουν πρόβλημα;
 -Ναι.
 -Αν κάποιος συμμαθητής σου, ποιος είναι ο πιο κολλητός σου; Η Μ.Κ7;
 -Ναι.
 -Κάνει κάτι στο διάλειμμα και είναι άδικο εσύ θα τη υποστηρίξεις; Ή θα πάρεις το μέρος του άλλου;
 -Ε θα την υποστηρίξω.
 -Επειδή είναι φίλη σου ε; Αν και έχει κάνει λάθος;
 -Όχι αν είναι πολύ μεγάλο λάθος εντάξει δεν θα την υποστηρίξω, αλλά άμα είναι μικρούλικο εντάξει
 -Εσύ είσαι ικανοποιημένη με τον τρόπο που σε στηρίζουν οι φίλοι σου;
 -Ναι.
 -Οι συμμαθητές γενικά;
 -Ναι.
 -Το πρωί όταν έρχεσαι στο σχολείο έρχεσαι με χαρά και με ένα αίσθημα ασφάλειας ότι θα έρθεις εδώ και θα συναντήσεις τους συμμαθητές σου;
 -Ναι.
 -Δεν νιώθεις ότι θα έρθεις και θα είσαι μόνη σου;
 -Όχι.
 -Αν σε κάποια εκδρομή που ήταν να κάνουμε δεν ερχόντουσαν οι κολλητοί σου μέσα από της τάξη αλλά ερχόντουσαν όλοι οι υπόλοιποι εσύ θα ερχόσουν στην εκδρομή;
 -Εμ... δεν ξέρω.
 -Ας πούμε με τα κορίτσια με ποια δεν κάνεις πολλή παρέα πέρα από την Μ.Κ2;
 -Με όλα κάνω.
 -Πιο φίλη σου ποια είναι όμως;
 -Η Μ.Κ7.
 -Ωραία, αν δεν έρθει η Μ.Κ7 σε μια εκδρομή, θα έρθεις;
 -Ναι.
 -Αν δεν έρθει κανένα κορίτσι;
 -Ναι.
 -Θα κάνεις παρέα με ποιους τότε;
 -Αγόρια; Ε με τα 4 συνηθισμένα. Μ.Α9, Μ.Α17, Μ.Α4, Μ.Α6.
 -Ωραία, θες να μου πεις ένα παράδειγμα που δεν είπες τη γνώμη σου γιατί ντρέπηκες;
 -Δεν θυμάμαι.
 -Συνήθως αποφεύγεις να λες τη γνώμη σου δηλαδή;
 -Ναι.

- Δεν νιώθεις δηλαδή Μ.Κ14 με τους συμμαθητές σου μέσα στην τάξη;
- Με την ομάδα μου νιώθω γιατί και αυτούς τους ακούω.
- Υπάρχει κάποιος συμμαθητής που δεν θα τον ήθελες μέσα στην τάξη;
- Όχι, παρόλο που η Μ.Κ2 με πειράζει όχι ότι δεν θα την ήθελα μέσα στην τάξη... αυτό. Ενώ κάναμε πολύ παρέα όταν ήμασταν πιο μικρές. Δεν ξέρω τώρα.
- Έχει τύχει να σε κοροϊδέψουν οι συμμαθητές σου;
- Για ποιο πράγμα;
- Για οτιδήποτε.
- Όχι.
- Αφού ντρέπεσαι να πεις τη γνώμη σου μπορεί να σε είχαν κοροϊδέψει παλιά;
- Όχι, δεν κοροϊδεύουν γενικώς.
- Το όνομά σου κούκλα μου.
- Μ.Κ8.
- Λοιπόν, θεωρείς ότι η δασκάλα σου, σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Όχι.
- Όχι. Τα ξέρεις εσύ. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Μ' αρέσει που τα λες και είσαι και σίγουρη. Εε, δε σε έχει αναγκάσει δηλαδή να κάνει κάτι;
- Όχι.
- Πόσο συχνά σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Λίγο, καθόλου, αρκετά, πολύ;
- Λίγο.
- Σε καταλαβαίνει η δασκάλα σου και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Σου συμπαραστέκεται κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι την χρειάζεσαι;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό; Λίγο, πολύ , αρκετά, καθόλου;
- Λίγο.
- Λίγο. Υπάρχουν φορές που δε σου χει συμπαρασταθεί;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις σου;
- Η κυρία;
- Ναι.
- Ναι.
- Σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη όταν δυσκολεύεσαι;
- Με βοηθάει.
- Σε βοηθάει. Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Εσύ ζητάς εύκολα τη βοήθεια της δασκάλας σου ή όχι;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι η κατάλληλη ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Εεε Ναι.
- Είναι πάντα στη διάθεση σου είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλη δασκάλα;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Εεε ναι.

- Ωχ συγγνώμη. Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όχι. Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Ε.. δε ξέρω.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Ναι, Όχι Δηλαδή τι υποπτεύεσαι; Ότι την ενοχλούν;
- Όχι.
- Πώς καταλαβαίνεις ότι δε την ενοχλούν; Τι σου λέει; Σου χει πει κάτι που να καταλάβεις ότι δε την ενοχλούν;
- Όχι.
- Όχι. Δηλαδή είναι θετική σε ότι και να της ζητήσεις;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που ο δάσκαλος σου σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις εύκολα το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Σε έχει παρακινήσει η δασκάλα σου να συμμετέχεις; Σε παρακινεί; Σου λέει “Μίλα Μ.Κ7, Πες, Έλα πες μας την άποψή σου”;
- Όχι
- Δηλαδή δε σε παρακινεί δε κάνει κάτι για να σε παρακινήσει;
- Ναι.
- Α, κάνει. Σου λέει καλά λόγια; Σε παινεύει; Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Εε, δεν πειράζει. Την επόμενη φορά.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει, άμα σου πει δε πειράζει. Τι αισθάνεσαι; Αισθάνεσαι καλά, αισθάνεσαι άσχημα;
- Καλά.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν έχεις κάποια διαφωνία με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει; Σας βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει να λύσετε τις διαφορές σας;
- Εεε (...)
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει να λύσετε τις διαφορές σας;
- Εεε πώς να το πω; Μας λέει να τα βρούμε.. αυτό.
- Αν κάποια στιγμή δε τα βρίσκετε, τότε η δασκάλα σας παίρνει την απόφαση μόνη της;;
- Όχι.
- Σας τιμωρεί συχνά η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάσετε;
- Ναι.
- Ο ίδιος, η ίδια παίζει μαζί σας;
- Μερικές φορές. Ναι.
- Το κάνει συχνά ;
- Ναι.

- Πώς θα ήταν η ιδανική δασκάλα για σένα, ο ιδανικός δάσκαλος; Τι θα ήθελες να κάνει;
- Εε..πώς θα ήθελα..
- Τι θα ήθελες να κάνει; Πώς θα ήταν ο καλύτερος δάσκαλος του κόσμου; Πώς τον φαντάζεσαι;
- Δε ξέρω. Πώς να είναι;
- Τι θα ήθελες να έχει; Τι χαρακτηριστικά;
- Εεε.. να είναι όμορφος και να μου συμπαραστέκεται τις δύσκολες στιγμές.
- Μάλιστα.
- Θέλεις να κάνει κάτι περισσότερο η δασκάλα σου που δε το κάνει την ώρα του μαθήματος;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα;
- Όχι.
- Εκτός σχολείου θα ήθελες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου;
- Ναι.
- Τι;
- Να βρισκόμαστε. Να τη βλέπουμε.
- Σ ευχαριστώ πάρα πολύ Μ.Κ7. Να σαι καλά.

Συνέντευξη Μ.Α9

- Θέλεις να μου περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσα μας; Δηλαδή αν ερχόταν κάποιος κύριος που δεν ήξερε πως είναι η αίθουσα , σου έλεγε : «Μ.Α9 πας σχολείο; Ναι. Ποια τάξη; Στην Πέμπτη. Και πώς είναι η τάξη σας;
- Αν ερχόταν ένα παιδάκι από μια άλλη χώρα και έπρεπε να του περιγράψεις πως είναι η αίθουσα μας.
- Έτσι όπως είναι τώρα ;
- Έτσι όπως είναι τώρα,τι θα του έλεγες;
- Είναι καλή ... Θέλει λίγο βάνιμο οι τοίχοι ,αλλαγή θέλουν λίγο αλλαγή τα θρανία.
- Τι εννοείς αλλαγή τα θρανία;
- Να πάρουμε λίγο πιο καινούρια.
- Αααααα ναι τι έχει μέσα η τάξη σου, τι θα του έλεγες ότι έχει;
- Να σφουγγαρίσουμε το πάτωμα.
- Καλέ τι έχει μέσα η τάξη! Έρχεται κάποιος και σε ρωτάει πώς είναι η τάξη σου , πώς θα την περιέγραφες;
- Έχει ωραίους χάρτες , έχει ωραίες κρεμάστρες για μπουφάν..
- Τι άλλο έχει;
- Αυτό που κρεμάμε τις ζωγραφιές εκεί είναι ωραίο... Ταμπλό για ζωγραφιές.
- Τι άλλο έχει η τάξη;
- Είναι ωραίο αυτό που έχουμε κολλήσει εκεί στην πόρτα, οι κουρτίνες εδώ..
- Οι κουρτίνες καλές;
- Ναι.
- Θέλει λίγο φτιάξιμο εκεί πάνω αυτό θα βάλουμε.
- Ωραία, όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη το πρωί για να κάνεις μάθημα, πώς νιώθεις όταν βλέπεις αυτό το χώρο; Σου προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα ή μπαίνεις και βλέπεις και λες: « πω πω πάλι εδώ μέσα ήρθα»
- Είναι ευχάριστα συναισθήματα;
- .. Νιώθεις δηλαδή χαρούμενος;
- Ναι.
- Χαρούμενος γιατί νιώθεις; Επειδή μπαίνεις και θα συναντήσεις τους φίλους σου ; Η´ επειδή μπαίνεις και είναι ωραία εδώ μέσα σαν το σπίτι σου ;
- Ναι .
- Τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ μέσα στην τάξη; Τι είναι αυτό που μπαίνεις και λες αυτό

είναι τέλειο εδώ μέσα;

- Οι ζωγραφιές που έχουμε κάνει εκεί πέρα.
- Αυτό που δε σου αρέσει καθόλου και θέλεις οπωσδήποτε να το βγάλουμε από εδώ μέσα;
- Κουβάς.
- Τίποτα άλλο ;
- Τίποτα άλλο.
- Ωραία, θεωρείς ότι η τάξη μας έχει καλή φωτεινότητα;
- Ναι.
- Ότι είναι φωτισμένη;
- Ναι.
- Ότι έχει καλή ατμόσφαιρα και καλό αέρα;
- Ναι.
- Ωραία, έχουμε ησυχία εδώ μέσα ; Γίνεται καλά το μάθημα ή έχουμε φασαρία από έξω και φωνές και τέτοια;
- Μια χαρά γίνεται το μάθημα.
- Δεν μας ενοχλούν οι φωνές ε; Είναι η τάξη μας δροσερή;
- Ναι, λίγο..
- Λίγο είναι δροσερή. Υπάρχουν στιγμές που μπαίνεις μέσα και νιώθεις ότι σκας;
- Μερικές φορές.
- Ζέστη είχαμε τώρα το χειμώνα ή κρύωνες;
- Είχαμε ζέστη.
- Εντάξει ήμασταν ναι και ζεστή η τάξη μας λοιπόν. Ε, πώς σου φαίνεται το μέγεθος της, είναι αρκετά μεγάλη η τάξη μας;
- Ναι.
- Ωραία μεγάλη είναι , είναι όμως χρήσιμη η τάξη μας, χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους της ;
- Ναι.
- Σε όλα τα δυνατά σημεία δηλαδή κάνουμε κάτι;
- Ναι. Μόνο σε αυτό εδώ.
- Εδώ δεν κάνουμε κάτι;
- Στις γωνίες κάτω τι κάνουμε;
- Μια παράσταση που μας είχατε πει.
- Πιο συχνά όμως ποιον χρησιμοποιούμε;
- Αυτόν εδώ όχι, πιο πολύ δηλαδή χρησιμοποιούμε τα θρανία και τον πίνακα που κάνουμε μάθημα.
- Ωραία. Όταν κάνουμε κάποιες δραστηριότητες, πού πηγαίνετε στις γωνίες, υπάρχουν κάποιες φορές που δυσκολεύεστε εκεί πέρα; Κάθεστε όρθιοι και συζητάτε; Ε και θα θέλατε κάποιο άλλο αντικείμενο εκεί που δεν το έχετε, υπάρχουν τέτοιες φορές;
- Όχι.
- Όταν πηγαίνετε στις γωνίες πού κάθεστε;
- Μόνο μερικές φορές, στα θρανία εκεί άμα πηγαίνουμε, εδώ στις καρέκλες.
- Πού έχει εκεί καρέκλες;
- Εδώ στο μπροστινό χώρο.
- Άμα κάθεστε σε εκείνη τη γωνία ;
- Στα θρανία εδώ.
- Τα θρανία είναι από εδώ είπες πριν και δεν τα χρησιμοποιούμε.
- Αν είχε και κάτι άλλο εκεί, αν είχε φτιαγμένο ας πούμε.. ας πούμε αν είχε ένα σαλони , δεν θα ήταν πιο ωραία, δεν θα ήταν πιο βολικά, για να κάθεστε και να φτιάχνετε τις δραστηριότητες σας ;
- Ε, ναι.
- Ωραία, ο τρόπος που είναι τοποθετημένα τα έπιπλα μέσα εδώ σ' αρέσει;
- Ναι.
- Είναι βολικός.
- Ναι.

-Τα αντικείμενα που έχουμε εδώ μέσα είναι όλα σωστά τοποθετημένα; Σε βολεύουν δηλαδή να τα χρησιμοποιείς;

-Ναι.

-Για τους τοίχους της τάξης μας ,τι έχεις να μου πεις; Πώς σου φαίνονται οι τοίχοι μας ,σου φαίνονται άδεια ;

-Όχι.

-Όλοι οι τοίχοι είναι γεμάτοι, αυτός εκεί σου φαίνεται γεμάτος; Ο απέναντι τοίχος ;

-Όχι.

-Σου φαίνεται άδειος ο απέναντι τοίχος ;

- []

-Καλά μη με κοιτάς έτσι. Ωραία. Πώς θα ήθελες να τον γεμίσουμε για να μην είναι άδειος;

-Με εργασίες.

-Χμ, γιατί με εργασίες ; Προτιμάς δηλαδή εργασίες αντί για ζωγραφιές ή κάποιες κατασκευές;

-Και τα δύο. Και ζωγραφιές και εργασίες.

-Χμ, ωραία. Θέλεις να πεις κάτι άλλο που δεν το είπαμε μέχρι τώρα; Κάτι σε σχέση με την τάξη μας και το χώρο ;

-Όχι.

-Ωραία, τώρα θέλω να μου πεις, πώς φαντάζεσαι ότι θα ήταν για σένα η ιδανική τάξη. Θα 'μπαινες μέσα και θα έλεγες : «ουάου! Αυτή είναι η τάξη μου! Πώς θα ήθελες να είναι;

-Να είχαμε βάλει ένα σαλόνι εκεί πέρα, να είχαμε βάψει τους τοίχους , τον πίνακα.

-Τι άλλο θα ήθελες να κάνουμε;

-Εκεί που είναι άδειος ο τοίχος να βάλουμε κάποια πράγματα.

-Τι πράγματα;

-Ζωγραφιές

-Α, ζωγραφιές και εργασίες; Ωραία. Θα ήθελες η τάξη μας να είναι πιο μεγάλη , πιο μικρή;

-Όχι μια χαρά είναι .

-Τι θα ήθελες να προσθέσουμε μέσα στην τάξη ,για να νιώθεις εσύ σαν στο σπίτι σου ,να νιώθεις έτσι άνετα . Τι έχεις βάλει μέσα στο δωμάτιο σου και νιώθεις έτσι ωραία ;

-Γραφείο.

-Στους τοίχους έχεις βάλει τίποτα για να νιώθεις ωραία μέσα στο δωμάτιο σου; Τις αφίσες από ποδοσφαιριστές ..

-Όχι.

-Τι;

-Έχω βάλει εργασίες , κάποιες ζωγραφιές.

- Μμμ.

-Αυτά.

-Ωραία. Θέλεις να μου πεις και κάτι άλλο που δε μου είπες;

-Όχι.

-Δηλαδή, αν βάψουμε τους τοίχους και τον πίνακα κι αν προσθέσουμε ζωγραφιές εδώ μέσα και βάλουμε κι ένα σαλόνι είμαστε εντάξει ε; Θα είσαι ευτυχισμένος εσύ εδώ μέσα ε;

- Λοιπόν, εεε συζητώντας για το χώρο, είπαμε για τα θρανία, αν μας αρέσει ο τρόπος που καθόμαστε. Μ; Θυμάσαι;

- Ναι.

- Ωραία. Εεε. Μου είπες ότι σου αρέσει ο τρόπος που καθόμαστε. Ναι; Εεε. Σου αρέσει που κάθεσαι δηλαδή σε μια ομάδα μαζί με πέντε άτομα;

- Ναι.

- Γιατί σ' αρέσει αυτό; Ε; Σε σχέση με το να καθόσουν μαζί με έναν ακόμα αντί να κάθεσαι με άλλους πέντε;

- Γιατί έχω πιο πολύ παρέα.

- Ναι.

- Μιλάω πιο πολύ μ' αυτούς.

- Ωραία. Εεε. Θα ήθελες να κάθεται με άλλα παιδιά; Αντί γι' αυτούς τους που κάθεται τώρα;
- Ναι.
- Ναι. Ποια παιδιά θα ήθελες να είναι στην ομάδα σου; Με ποιους θα ήθελες να κάθεται;
- ....., ο Μ.Α17, ο Μ.Α6, Μ.Κ8 και Μ.Κ7.
- Μ.Κ8, Μ.Κ7, και άλλον έναν.
- (...)
- Γιατί αυτούς τους πέντε και όχι κάποιους άλλους (...) που είναι εδώ μέσα;
- Γιατί τους κάνω πιο πολύ παρέα.
- Ναι.
- Και παίζουμε μαζί και στα διαλείμματα.
- Την Μ.Κ2 θα την ήθελες στην ομάδα σου;
- Ναι.
- Εε;
- Ναι.
- Όταν κάνουμε ασκήσεις όπου λέμε ότι πρέπει να συμμετέχετε όλοι μαζί για να την κάνετε, εσένα σου αρέσει αυτό;
- Μ!
- Συμμετέχεις ή προτιμάς κάποιες φορές να την έκανες, να την είχες κάνει μόνος σου;
- Συμμετέχω.
- Εεε. Στην ομάδα σου έτσι όπως είναι τώρα, υπάρχει κάποιο άτομο που δεν συμμετέχει τόσο πολύ σ' αυτές τις εργασίες τις ομαδικές;
- Όχι.
- Συμμετέχετε όλοι το ίδιο;
- Ναι.
- Μμ. Κάνετε όλοι μαζί πράγματα. Ναι;
- Όταν σε δυσκολεύει μία άσκηση, θα ζητήσεις βοήθεια από τους συμμαθητές σου, γύρω γύρω;
- Μμ;
- Ναι.
- Ωραία. Εεε. Αυτοί σε βοηθάνε;
- Μμ.
- Ωραία.
- Αν έχει κάποιος άλλος πρόβλημα, δεν καταλαβαίνει κάτι και εσύ το έχεις καταλάβει, θα του δείξεις για να καταλάβει και αυτός;
- Μμ.
- Μμ;
- Τον Μ.Α11 ας πούμε τον βοηθάς;
- Μμ.
- Χαίρεσαι όταν βοηθάς τους άλλους; Μμ;
- Μμ.
- Ωραία. Όταν κάνουμε μία άσκηση συζητάς με την ομάδα σου για το πώς θα λύσουμε τις ασκήσεις;
- Ναι.
- Για παράδειγμα στα Μαθηματικά όταν έχουμε μία άσκηση που σας αφήνω να τη λύσετε με την ομάδα σας, συζητάτε όλοι μαζί;
- Μμ.
- Λέτε τη γνώμη σας;
- Μμ.
- Και πώς καταλήγετε στη σωστή λύση, στο τι πρέπει να κάνετε;
- Λέμε όλοι από μια απορία και εεε όποιος έχει την καλύτερη απορία για τον εαυτό του
- Ναι. Υπάρχουν φορές όμως που κάποιος επιμένει ότι είναι το δικό του σωστό και ότι πρέπει να γίνει αυτό που λέει αυτός;

- Μμ.
- Ποιος το κάνει αυτό συνήθως;
- Εεε δεν θυμάμαι.
- Ωραία. Αν η ομάδα διαλέξει να λύσει την άσκηση με έναν διαφορετικό τρόπο από αυτόν που έχεις σκεφτεί εσύ, εσύ, εσένα σε πειράζει που δεν διαλέγουν τον δικό σου τρόπο;
- Όχι.
- Θα κάνεις τον τρόπο που έχει διαλέξει η ομάδα σου ή θα τον λύσεις με τον δικό σου και δεν θα σε νοιάζει τι κάνουν αυτοί;
- Θα τον λύσω με τον τρόπο της ομάδας μου.
- Υπάρχει κάποιος στην ομάδα σου που θα διαφωνήσει και δεν θα το κάνει έτσι;
- Όχι.
- Έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Πολλούς;
- Ναι.
- Ναι.
- Γιατί θεωρείς ότι είναι φίλοι σου;
- Τους κάνω παρέα.
- Στα μαθήματα σε βοηθάνε..
- Μμ.
- Αυτοί που θεωρείς φίλοι σου;
- Μμ.
- Για πες μου ένα παράδειγμα;
- Εεε. Η Μ.Α8 με βοηθάει.
- Ναι.
- Εκτός από τα μαθήματα, αν έχεις κάποιο άλλο πρόβλημα μπορείς να τους το πεις και να σου πούνε μια λύση;
- Μμ.
- Αν έχει γίνει κάτι στο διάλειμμα ή αν σε απασχολεί κάτι άλλο..
- Μμ.
- Μμ, τους μιλάς. Ναι; Όταν συζητάτε προσέχει ο ένας τον άλλο σε αυτά που λέτε; Υπάρχει κάποιος που διακόπτει και δεν αφήνει να ολοκληρώσετε την πρότασή σας;
- Όχι.
- Όχι, πάτε καλά. Ναι;
- Εσύ διακόπτεις κανέναν όταν μιλάει;
- Όχι.
- Όχι. Μπράβο!
- Στα διαλείμματα, τι κάνεις συνήθως εσύ; Πώς περνάς το χρόνο σου;
- Παίζουμε κλέφτες και αστυνόμους με τους φίλους μου, τον Μ.Α6, τον Μ.Α4.
- Λίγο πιο δυνατά. Δεν έφαγες σήμερα;
- Παίζουμε κλέφτες και αστυνόμους με τον Μ.Α4.
- Ναι.
- Τον Μ.Α6.
- Θα ήθελες να παίζεις μαζί με άλλα παιδιά;
- Μμ.
- Γιατί δεν το κάνεις; Μμ; Με ποια άλλα παιδιά θα ήθελες να παίζεις;
- Με τον Μ.Α3, τον Μ.Α1.
- Ναι! Γιατί δεν παίζεις μ' αυτούς;
- Εεε. Δεν έρχονται εκεί και..
- Ναι. Δεν σκέφτηκες ποτέ να πας να τους προτείνεις να έρθουν να παίζουνε;
- Ναι το σκέφτηκα μια φορά, αλλά δεν ήθελαν, δεν θέλανε.

- Ααα τους το πρότεινες και δεν θέλανε. Ε; Ωραία. Υπάρχουν φορές που έχεις νοιώσει την ανάγκη να ήσουν σε άλλη τάξη, που το ευχήθηκες, που είπες μακάρι να ήμουν σε άλλη τάξη και όχι σ' αυτή εδώ;
- Όχι.
- Ποτέ δεν το σκέφτηκες αυτό;
- Τζ.
- Όταν έχεις ένα πρόβλημα, κάτι που σε απασχολεί, με ποιόν από τους συμμαθητές σου θα το συζητήσεις;
- Με τη Μ.Κ8 γιατί είναι ο διπλανός μου.
- Ναι.
- Και με όλη την ομάδα.
- Αν είναι στο διάλειμμα; Με ποιόν θα διαλέξεις;
- Με αυτούς που παίζω.
- Με τον Μ.Α6 και τον Μ.Α4;
- Ναι.
- Εκείνοι πώς σου συμπεριφέρονται όταν ακούνε το πρόβλημά σου; Σε καταλαβαίνουν; Προσπαθούν να σε βοηθήσουν;
- Ναι.
- Ακούνε με προσοχή ότι τους λες;
- Όχι, κυρία.
- Όχι και τόσο πολύ μήπως; Ποιος δεν ακούει; Ποιος είναι αυτός που νιώθεις ότι δεν σε ακούει και πολύ με προσοχή;
- Ο Μ.Α4.
- Ο Μ.Α4 όταν του λες ένα πρόβλημα, ε; Τι ακριβώς κάνει δηλαδή και δεν σε ακούει; Τι σου λέει όταν του λες το πρόβλημά σου; Μμ; Δεν ξέρεις; Δεν θυμάσαι; Αν πεις στο Μ.Α4 για κάποιο πρόβλημα που έχεις πώς θα αντιδράσει εκείνος; Τι θα κάνει; Τι θα απαντήσει;
- Εεε, δεν θυμάμαι. Δεν το κάνω συνήθως αυτό.
- Ααα. Συνήθως αποφεύγεις να του μιλάς για τα προβλήματά σου;
- Ναι.
- Επειδή δεν θα σε καταλάβει και δεν θα σ' ακούσει;
- Ωραία. Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα. Ναι! Όλοι έχει τύχει να μαλώσουμε κάποια στιγμή και έχεις δίκιο, οι συμμαθητές σου θα πάρουν το μέρος σου ή θα υποστηρίξουν τον άλλο;
- Πιστεύω ότι θα πάρουν το μέρος μου.
- Ναι. Δεν έχει τύχει να μαλώσεις ποτέ στο διάλειμμα;
- Μου έχει τύχει μια φορά.
- Ναι. Και οι συμμαθητές σου πώς αντέδρασαν; Πήραν το μέρος του άλλου ή το δικό σου;
- Το δικό μου γιατί είχα δίκιο σ' αυτά που είπα.
- Ναι. Αν είχες άδικο δηλαδή πιστεύεις ότι δεν θα παίρναν το μέρος σου;
- Ναι.
- Ναι. Τους συμμαθητές σου όταν έχουν πρόβλημα εσύ τους στηρίζεις; Τους ακούς με προσοχή;
- Ναι.
- Προσπαθείς να τους βοηθήσεις;
- Ναι.
- Ναι. Κάνεις και εσύ για κείνους ότι κάνουν και αυτοί για σένα, ναι; Ο Μ.Α4 όμως αν αυτός σου έλεγε κάτι που γενικά δεν σε προσέχει και δεν σε βοηθάει, εσύ θα τον βοηθούσες;
- Ναι.
- Θα το σκεφτόσουν λίγο πριν.
- Μμ.
- Εεε. Νιώθεις ασφάλεια μέσα στο σχολείο επειδή υπάρχουν οι συμμαθητές σου;
- Μμ.
- Έρχεσαι με μια σιγουριά; Ξέρεις ότι θα τους βρεις εδώ;

- Μμ.
- Ναι. Εεε. Είσαι ευχαριστημένος από τον τρόπο που σε βοηθάνε όταν δυσκολεύεσαι;
- Ναι.
- Νιώθεις ότι κάνουν ότι καλύτερο μπορούν για να σε βοηθήσουν;
- Ναι.
- Ναι. Όταν συζητάτε, εκφράζεις πάντα τη γνώμη σου μέσα στο θέμα που αναλύετε;
- Με την ομάδα μου; Ναι!
- Μέσα σε όλη την τάξη;
- Εεε μερικές φορές εε, σε όλη την τάξη.
- Ναι, όταν συζητάμε ένα θέμα, θα λες ότι θα πεις πάντα τη γνώμη σου ή υπάρχουν φορές που δεν θα την πεις;
- Δεν θα την λέω πάντα.
- Ναι. Όταν δεν την λες, το κάνεις επειδή ντρέπεσαι γι' αυτό που έχεις στο μυαλό σου; Μμ;
- Ναι.
- Φοβάσαι δηλαδή μήπως σε κοροϊδέψουν κάποιοι εδώ μέσα;
- Μήπως δεν το 'χω σωστό αυτό που λέω.
- Όταν συζητάμε δεν υπάρχει σωστό και λάθος, είναι συζήτηση. Δεν ρωτάω τώρα δηλαδή για τα μαθήματα, ότι μπορεί να μην σηκώνεις το χέρι επειδή δεν είσαι σίγουρος. Έστω ότι συζητάμε κάτι για τη σχολική βία, για κάτι που έγινε στο διάλειμμα. Υπάρχουν φορές που θέλεις να πεις τη γνώμη σου αλλά δεν τη λες γιατί ντρέπεσαι;
- Ναι.
- Ποιόν ντρέπεσαι εδώ μέσα; Ποιος είναι αυτός που φοβάσαι ότι θα σε χαρακτηρίσει με κακό τρόπο αν πεις κάτι;
- Μμμμμ..
- Ε;
- Δεν έχεις κάποιον συγκεκριμένο στο μυαλό σου; Ότι φοβάσαι, ότι ο συγκεκριμένος θα πει κάτι;
- Όχι.
- Απλά ντρέπεσαι γενικώς όλους τους συμμαθητές σου;
- Ναι, μερικές φορές.
- Ναι.
- Στον πίνακα σηκώνεσαι με ευκολία να λύσεις μια άσκηση;
- Εεε μερικές φορές, ναι.
- Άλλες φορές όχι;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν δεν σηκώνεσαι, δεν σηκώνεσαι επειδή φοβάσαι ότι θα κάνεις λάθος και θα σε κοροϊδέψουν οι συμμαθητές σου;
- Φοβάμαι να μην το 'χω σωστό.
- Αα δεν σε πειράζει δηλαδή το λάθος αν θα φανεί στους συμμαθητές σου ή όχι;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές εδώ μέσα που νιώθεις ότι είσαι τελείως μόνος σου;
- Όχι.
- Εεε. Αν σε κάποια εκδρομή που έχει γίνει δεν έχεις έρθει; Θυμάσαι; Υπάρχει κάποια εκδρομή που δεν έχεις έρθει;
- Εεε όχι δεν θυμάμαι.
- Θα υπήρχε περίπτωση ποτέ να επιλέξεις να μην έρθεις σε μια εκδρομή επειδή θα ένιωθες ότι δεν θα 'χες παρέα;
- Όχι.
- Υπάρχει κάποιος εδώ μέσα που νιώθεις πως δεν σε συμπαθεί;
- Όχι.
- Όλοι σε συμπαθούν;
- Ναι.

- Υπάρχει όμως κάποιος συμμαθητής σου όμως που εσύ δεν θα τον ήθελες μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Τους θες όλους;
- Ναι.
- Καλώς τον. Είσαι ο;
- Μ.Α9.
- Έλα Μ.Α9. Κάθησε.
- Λοιπόν, θεωρείς ότι ο δάσκαλος σου, σου βάζει δύσκολες (..) πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να καταφέρεις;
- Εεε. Μερικές φορές.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Εεε, όχι.
- Σου έχει τύχει να αναγκάσει, Σου έχει τύχει να σε αναγκάσει να κάνεις κάτι;
- Εεε, όχι.
- Δε σου ζητάει λοιπόν συχνά να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Ναι.
- Λίγο. Σε καταλαβαίνει η δασκάλα σου και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Σου συμπαράστέκεται όταν την χρειάζεσαι;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό; Λίγο, πολύ , αρκετά, καθόλου;
- Πολύ.
- Υπάρχουν φορές που δε σου χει συμπαρασταθεί;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις σου;
- Ναι.
- Σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη όταν δυσκολεύεσαι;
- Με βοηθάει.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Μερικές φορές.
- Εσύ ζητάς εύκολα τη βοήθεια της δασκάλας σου ή όχι;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι η κατάλληλη ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Ναι.
- Είναι πάντα στη διάθεση σου είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Ε, όχι.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό;
- Εεε..
- Δε σου κάνει παρατηρήσεις; Πώς;
- Μου κάνει μερικές φορές παρατηρήσεις όταν κάνω βλακείες μες το μάθημα.
- Αλλά όχι συχνές ε;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σε κάνει η δασκάλα σου να αισθανθείς άσχημα;

- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Σε παρακινεί η δασκάλα σου να συμμετέχεις μέσα στην τάξη;
- Τι εννοείται με παρακινεί;
- Σου λέει “Πες μας την άποψη σου Μ.Α9, σήκωσε το χεράκι σου, πες μας κι εσύ τι θέλεις να κάνεις, έλα επάνω να λύσεις μια άσκηση”
- Μου λέει.
- Σου λέει. Όταν τα πας καλά στα μαθήματα σου λέει μπράβο, τα κατάφερες πάρα πολύ καλά;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Να ξαναπροσπαθήσω.
- Πώς αισθάνεσαι εσύ τότε γι' αυτό; Καλά, άσχημα;
- Καλά.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Μπράβο αγόρι μου.
- Όταν έχεις κάποια διαφωνία με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει; Σας βοηθάει να λύσετε τις διαφωνίες σας;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει να τις λύσετε;
- Εεε (...)
- Τι σας λέει;
- Λέμε την άποψη μας και οποιονού θεωρεί καλά, διαλέγει αυτήν εε.
- Ωραία το συζητάτε δηλαδή.
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που μετά από κάποια σύγκρουση, αφού έχει μάθει τι έχει γίνει παίρνει μόνο η δασκάλα απόφαση για το τι πρέπει να κάνετε, χωρίς να σας ρωτήσει. Το κάνει;
- Όχι.
- Σας τιμωρεί συχνά;
- Μμμ...Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Λίγο.
- Ναι ή όχι. Πώς το έχει στο μυαλό σου;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά ;
- Όχι.
- Πώς θα ήταν ο ιδανικός δάσκαλος για σένα; Τι θα ήθελες να κάνει;
- Εε..να είναι καλός.
- Δηλαδή;
- Να μη φωνάζει.
- Θέλεις να κάνει κάτι περισσότερο η δασκάλα σου που δε το κάνει την ώρα του μαθήματος;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα κάτι που θα ήθελες να κάνει περισσότερο;
- Όχι.

- Έξω από το σχολείο θα ήθελες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου;
- Ναι.
- Τι;
- Μια εργασία που δε μπορώ να κάνω.
- Μμμ. Ωραία. Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Να σαι καλά Μ.Α9 μου. Μου φωνάζεις τον επόμενο;

Συνέντευξη Μ.Α10

- Λοιπόν. Θέλεις να μου περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσα μας;
- Πώς να είναι;
- Πώς τη βλέπεις; Περιέγραψε την.
- Είναι μπεζ, με πολλές ζωγραφιές, με δύο χάρτες, με μερικά παιδιά που δεν είναι ήσυχα.
- Άστα τα παιδιά θα μου τα πεις μετά, πιο πολύ για το χώρο.
- Έχει εκεί αυτά τα σπασμένα.
- Ωραία, από την υγρασία.
- Τα θρανία αυτά εδώ τα πράσινα, που πιάνουν πολύ χώρο, τι άλλο; Αυτά.
- Ωραία, τι νιώθεις όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη μας; Νιώθεις ευχάριστα;
- Ναι, νιώθω.
- Μπαίνεις με καλή διάθεση;
- Ναι γιατί θα δω τους φίλους μου, θα μάθω μερικά πράγματα.
- Ο χώρος σου προκαλεί μία αίσθηση ευχάριστη;
- Όχι και τόσο πολύ, όχι όταν τον βλέπω
- Γιατί;
- Γιατί έχει πολλές πατημασιές, οι τοίχοι (..) τέτοια πράγματα ας πούμε.
- Τι άλλο πράγμα ας πούμε (..)
- Για να δούμε τι άλλο είναι αυτό που δε μας αρέσει; Θεωρείς ότι η τάξη μας έχει καλή φωτεινότητα;
- Ναι πάρα πολύ.
- Ηχομόνωση;
- Ναι.
- Δε σε ενοχλούν δηλαδή φωνές απ' έξω;
- Όχι καθόλου.
- Έχει ζέστη ή δροσιά το καλοκαίρι ή υπάρχουν φορές που δεν αντέχεται εδώ μέσα;
- Καμιά φορά έχει πάρα πολλή ζέστη εδώ μέσα.
- Από δροσιά πώς πάμε; το καλοκαίρι; είμαστε εντάξει;
- Ναι.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που επειδή μπαίνεις εδώ μέσα νιώθεις ότι πνίγεσαι ρε παιδάκι μου από την ατμόσφαιρα ότι δεν (..)
- Ότι είναι πολύ ζεστή;
- Ναι ότι νιώθεις μια δυσφορία έτσι ότι δεν (..) ότι σε δυσκολεύει..
- Ναι όταν μπαίνω μέσα στο διάλειμμα.
- Μετά το διάλειμμα ε;
- Ναι.
- Γιατί ; Όταν ξεχνάμε τα παράθυρα εννοείς ή όταν;
- Ναι όταν ξεχνάμε τα παράθυρα.
- Ωραία πιστεύεις ότι η τάξη μας είναι μεγαλούλα;
- Πάρα πολύ μεγάλη.
- Μας βοηθάει όμως να χρησιμοποιήσουμε όλους τους χώρους της;
- Όχι όλους κάποιες γωνίες της μας είναι άχρηστες, κάποια πράγματα δε τα χρειαζόμαστε.
- Ποιες γωνίες θεωρείς ότι είναι άχρηστες.
- Αυτή εδώ αυτή εκεί..

- Άρα η γωνία στη ντουλάπα, εδώ που είναι ο χάρτης.
- Ναι.
- Οι κάτω γωνίες;
- Οι κάτω γωνίες μας χρησιμεύουν καμία φορά στη θεατρική αγωγή.
- Πώς μας χρησιμεύουν οι κάτω γωνίες;
- Στη θεατρική αγωγή όταν κάνουμε πρόβες.
- Ναι.
- Όταν γράφουμε τεστ να παίρνουμε ένα θρανίο και να καθόμαστε εκεί
- Αχά.
- Για να μην αντιγράφουμε.
- Ωραία. Όταν πηγαίνετε και κάθεστε στη θεατρική αγωγή συνήθως κάθεστε όρθιοι στις γωνίες ναι; Θα ήθελες κάπως αλλιώς να ήτανε ο χώρος για να βοηθούσε να κάθεστε και να κάνετε τις δραστηριότητες αυτές πιο καλά;
- Ναι.
- Πώς;
- Δε ξέρω να είχαμε μια βιβλιοθήκη εκεί με βιβλία, να είχαμε φέρει νομίζω αν γίνεται δύο υπολογιστές από το (..) από το (..) από εκείνη την αίθουσα που είναι υπολογιστές.
- Και για τη θεατρική αγωγή πού θα ήταν ωραία να καθόσαστε και να κάνετε τις δραστηριότητες;
- Σ' αυτή εκεί τη γωνία θα ήταν.
- Και τι να βάζαμε εκεί όμως για να μη στέκεστε όρθιοι;
- Ε, δε ξέρω (..) καρέκλες;
- Αχά.
- Ε, δε ξέρω.
- Ωραία, ωραία. Για τα έπιπλα που έχουμε εδώ μέσα; Κάτι άλλο που δεν είπαμε, εκτός από τα παλιά θρανία; Κάτι άλλο που δε σου αρέσει;
- Αυτή εκεί η βιβλιοθήκη.
- Τη ντουλάπα λες ε;
- Τι δε μας αρέσει; Ότι είναι παλιά;
- Είναι παλιά και πιάνει και πολύ χώρο.
- Μας είναι εύχρηστη όμως;
- Μας χρησιμεύει ναι.. σε πολλά πράγματα.
- Ωραία. Για όλα τα άλλα αντικείμενα σ' αρέσει έτσι όπως είναι τοποθετημένα;
- Δε χρειαζόμαστε τις Δύο κρεμάστρες θα προτιμούσα να είχαμε μόνο αυτή.
- Ωραία. Για τα θρανία αυτά τα παλιά;
- Δε ξέρω.
- Μήπως να τα πηγαίναμε κάτω στην αποθήκη;
- Ναι.
- Ωραία. Όλα τα άλλα (..) το πώς είναι τοποθετημένα τα θρανία μας σ' αρέσει;
- Καλό είναι.
- Καλό είναι; Δεν είναι και πολύ καλό δηλαδή. Τι δε σ' αρέσει;
- Εεε (...)
- Τι δε σ' αρέσει; Δυσκολεύει στο να βλέπουμε στον πίνακα δε σ' αρέσει;
- Ναι. Γιατί δε σκέφτομαι μόνο τον εαυτό μου σκέφτομαι και τα άλλα παιδιά που εκεί γυαλίζει ο πίνακας.. Γι' αυτό, αλλιώς μια χαρά είναι.
- Ωραία. Ας δούμε τους τοίχους τώρα. Πώς είναι η διακόσμηση τους. Αν έχουν διακόσμηση πρώτα απ' όλα.
- Μόνο αυτός εκεί λίγο κι αυτός εκεί με τις ζωγραφιές κι αυτός εδώ λίγο. Μόνο αυτός που έχει τα παράθυρα δεν έχει.
- Ωραία. Σ αρέσει δηλαδή η διακόσμηση που έχει η τάξη μας;
- Ναι καλή είναι. Μόνο τις πατημασιές δε θα 'θελα και αυτά τα πράγματα [].
- Αχα. Θα ήθελες να προσθέσουμε τίποτα άλλο εδώ μέσα για να είναι πιο ωραίοι οι τοίχοι;

- Μμμ, δε ξέρω (..) Να τους βάψουμε;
- Αχα. Και τι άλλο θα μπορούσαμε να βάλουμε επάνω για να είναι πιο καλοί;
- Ζωγραφιές
- Αχα.
- Εεε (..)
- Φωτογραφίες ίσως από εμάς;
- Ναι, φωτογραφίες μας.
- Τι άλλο;
- Τίποτα άλλο. Αυτά.
- Αυτά. Ωραία. Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο που δεν, που ξέχασα να σε ρωτήσω;
- Α, ο πίνακας δε μου αρέσει που είναι έτσι πράσινος και χαλάει την τάξη.
- Τι θα ήθελες να τον κάνουμε τον πίνακα;
- Να ήταν ένας με μαρκαδόρους καλύτερα.
- Αχα. Ωραία. Για πες μου τώρα πώς θα ήταν η ιδανική τάξη για σένα. Μια “ουαου” τάξη πώς θα ήταν;
- Να είχε ο καθένας τον Η/Υ του, να καθόταν ο καθένας με όποιον ήθελε, να μην υπήρχαν παιδιά που να έβριζαν, να κάνουν φασαρία μες την τάξη.
- Όσον αφορά τα έπιπλα μας το χώρο μας πώς θα ήταν ιδανικός για σένα
- Να ήτανε βαμμένοι οι τοίχοι με τα χρώματα που θέλαμε. Πολύχρωμοι τοίχοι.
- Πολύχρωμοι τοίχοι.
- Τι άλλο να είχε η τάξη μας;
- Μμμ (..) Να είχε (..) Τίποτα άλλο. Αυτό θα ήθελα μόνο.
- Μόνο να αλλάζουμε τους τοίχους ναι;
- Τους τοίχους. Τα παιδιά που βρίζουν και τους υπολογιστές σε κάθε θρανίο.
- Τι θέλεις να προτείνεις να κάνουμε για να μοιάζει η τάξη μας με αυτό που φαντάζεσαι;
- Να βάψουμε τους τοίχους πολύχρωμους αν γίνεται, και αν γίνεται να βάλουμε εκεί δύο υπολογιστές τουλάχιστον για να μπορούμε να βρίσκουμε πληροφορίες από εδώ να μη πηγαίνουμε σπίτι μας.
- Βιβλιοθήκη; Να βάλουμε και μία βιβλιοθήκη που μου είπες πιο πριν;
- Ναι εκεί στους υπολογιστές.
- Μάλιστα ωραία. Άρα στις γωνίες που είπαμε ότι δε τις χρησιμοποιούμε να τις βάλουμε με κάποιον τρόπο να τις χρησιμοποιήσουμε. Ωραία. Πάνω στους τοίχους τι θα ήθελες να βάλουμε για να τους διακοσμήσουμε και να είναι πιο καλοί;
- Ζωγραφιές, Φωτογραφίες ολονών μας, να κολλάμε τις εργασίες του καθένα στον τοίχο όπως αυτά τα χαρτόνια, να υπάρχει μόνο αυτή εκεί η κρεμάστρα, οι χάρτες να έχουν πάει μόνο από τη μία μεριά. Αυτά.
- Ωραία. Η τάξη μας σα μέγεθος σ' αρέσει; Θα ήθελες να είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη;
- Όχι μια χαρά είναι.
- Υπάρχει κάτι άλλο; Θα ήθελες να προσθέσουμε κάτι άλλο μέσα στην τάξη για να νιώθεις άνετα βρε παιδάκι μου, για να νιώθεις σα στο σπίτι σου;
- Την ώρα που κάνουμε Ευέλικτη Ζώνη να βάζαμε ένα χαλί εκεί με μαξιλάρες όπως είχατε πει και να καθόμαστε όλοι γύρω γύρω.
- Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο που δεν έχεις πει ως τώρα που ξέχασα εγώ να σε ρωτήσω και που είναι πολύ χρήσιμο και πολύτιμο για την τάξη μας;
- Να φτιάξουμε αυτό εκεί.
- Την οροφή δηλαδή. Ωραία.
- Λοιπόν, θες να μου πεις πρώτα απ' όλα αν σου αρέσει που καθόμαστε σαν ομάδες; Πέντε άτομα ή αν σου αρέσει περισσότερο το πώς καθόσασταν τα προηγούμενα χρόνια;
- Μ' αρέσει, αρκεί να ήμασταν και με περισσότερα άτομα.
- Μεγαλύτερη ομάδα;
- Ναι.

- Θα ήθελες να κάθεται με άλλα παιδιά εκτός από αυτά τα πέντε που κάθεται τώρα;
- Ναι. Να πω με ποια;
- Πες.
- Με τον Μ.Α4.
- Ναι.
- Την Μ.Κ14, την Μ.Κ16, την Μ.Κ5, τον Μ.Α15 και τον Μ.Α3.
- Ωραία. Υπάρχει κάποιος με τον οποίο συνεργάστηκες ή κάθισες κάποια στιγμή μέσα στην ίδια χρονιά και δεν θα ήθελες να ξανακάτσεις μαζί του;
- Ότι έχω καθίσει και δεν θέλω, με την Μ.Κ8 έχω καθίσει δύο φορές
- Με κάποιον, αλλά δεν θα 'θελες, όχι φέτος, που κάθισες με κάποιον που δοκίμασες και δεν θα 'θελες ξανά μαζί του.
- Με την Μ.Κ2 που μιλάει πολύ.
- Ναι. Υπάρχει κάποιος που δεν (..) και πάλι δεν θα ήθελες ποτέ να κάτσεις μαζί του;
- Όχι.
- Ενώ με τους άλλους κάθεται, δεν έχεις πρόβλημα. Ωραία, εεε θεωρείς ότι με την Μ.Κ2 δεν θα μπορούσατε να συνεργαστείτε;
- Θα μπορούσαμε αλλά θα με κορόιδευε, θα πέρναγε το δικό της και θα έκανε ότι ήθελε στην ομάδα.
- Ναι.
- Έχει τύχει να σε ξανακοροϊδέψει;
- Ναι.
- Με τι; Σε σχέση με τι;
- Με το όνομά μου στα αγγλικά, με έλεγε πίτα με σουβλάκι.
- Μάλιστα. Τίποτα άλλο έκανε;
- Όχι.
- Όταν ασχολείσαι με ασκήσεις συνεργασίας, συμμετέχεις σε αυτές ή όχι;
- Εγώ;
- Ναι.
- Ναι συμμετέχω.
- Υπάρχουν φορές που θυμώνεις και προτιμάς να δουλέψεις μόνος σου; Που λες παρατήστε με κάντε το εσείς, εγώ θα κάνω το δικό μου;
- Όχι.
- Κάποιος άλλος μέσα στην ομάδα κάνει κάτι τέτοιο;
- Δεν το έχω δει.
- Ωραία. Γενικά θεωρείς ότι συμμετέχεις σε όλες τις ασκήσεις συνεργασίας ή είναι κάποιος που λουφάρει;
- Καμιά φορά ο Μ.Α11.
- Ναι αυτός όμως, το κάνει επειδή δεν μπορεί!
- Ναι.
- Ναι.
- Αλλά θα μπορούσε να το βάζαμε καλύτερα.
- Του λες να κάνει κάτι και δεν θέλει και λέει πείτε μου;
- Όχι, όχι απλώς κάποια παιδιά δεν συμφωνούν να κάνει αυτό γιατί θεωρούν ότι είναι δύσκολο για τον Μ.Α11.
- Ναι.
- Ας πούμε όταν κάνουμε επανάληψη στη Γλώσσα να κάψει το...
- Ναι.
- Εγώ νομίζω ότι είναι εύκολο.
- Ναι. Ωραία. Εσύ τι κάνεις για να τους πείσεις να τον βάλετε να κάνει κάτι παραπάνω;
- Τους λέω “παιδιά να βάλουμε και τον Μ.Α11, τι κάθεται εκεί τόση ώρα;”
- Ναι, ωραία. Όταν δυσκολεύεται να κάνει κάποια άσκηση ζητάς βοήθεια από τα άτομα της

- ομάδας σου;
- Μμ (..) Ζητάω.
  - Σε βοηθάνε;
  - Ναι. Και εγώ τους βοηθάω.
  - Όλοι;
  - Και βοηθάω όλους.
  - Ωραία. Γιατί τους βοηθάς;
  - Γιατί είναι καλά παιδιά, είναι φίλοι μου.
  - Ναι.
  - Θέλω να τους βοηθήσω.
  - Ωραία. Όταν θέλετε να λύσετε μια άσκηση με την ομάδα σου, τη συζητάτε τη λύση;
  - Καμιά φορά κάνουμε βλακείες, ζωγραφίζουμε στα θρανία και δεν προλαβαίνουμε να κάνουμε την άσκηση.
  - Ναι.
  - Και ο καθένας λέει το δικό του.
  - Και πώς καταλήγετε στο τι πρέπει να κάνετε;
  - Το αποφασίζουμε την ώρα που μιλάτε εσείς, αποφασίζουν τα άλλα παιδιά.
  - Ναι.
  - Σε κάποια παιδιά δεν το λένε, δηλαδή μία φορά εε η Μ.Κ8 είχε συνεννοηθεί με τη Μ.Κ7 και τον Μ.Α9 και με μένα και πήγα να το πω στην Μ.Κ12 αλλά πρόλαβε και το είπε η Μ.Κ8 σε σας.
  - Το τι θα κάνατε;
  - Ναι.
  - Ναι. Οπότε δεν πήρατε υπ' όψη σας τη γνώμη της Μ.Κ12;
  - Ναι.
  - Εε αν κάποιος επιμένει πάρα πολύ στον δικό του τρόπο για το πώς θα λυθεί η άσκηση κάνετε τελικά αυτό που λέει εκείνος;
  - Όχι, του λέω “όχι βρε φίλε γιατί; Κάτσε, είμαστε και εμείς εδώ, να μη βάλουμε και εμείς την άποψή μας;”.
  - Ωραία. Όταν η ομάδα αποφασίσει να λύσει με ένα τρόπο μια άσκηση και εσύ έχεις αντίθετη γνώμη, τι κάνεις; Το λύνεις όπως όλη η ομάδα ή λες εγώ θα κάνω το δικό μου τρόπο;
  - Γράφουμε και τους δύο τρόπους και τον δικό μου και τον δικό τους και μόλις δούμε στον πίνακα που την έχετε λύσει την άσκηση (..)
  - Ναι.
  - Βλέπουμε ποιανού είναι σωστή.
  - Άρα δεν συζητάς μαζί τους, δεν συζητάτε για να καταλήξετε στο ποια θεωρείτε πιο σωστή;
  - Εε τη συζητάμε.
  - Αλλά και πάλι.
  - Ναι.
  - Ποιος είναι αυτός που επιμένει πολύ στο άλλο;
  - Επιμένει πολύ η Μ.Κ8 και η Μ.Κ7.
  - Ναι. Αυτές δεν είναι διαλλακτικές. Ε;
  - Ναι.
  - Εσύ έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
  - Ναι.
  - Πολλούς;
  - Σχεδόν όλους.
  - Σχεδόν όλοι είναι φίλοι σου; Γιατί πιστεύεις ότι σε καταλαβαίνουν; Όταν έχεις κάποιες δύσκολες στιγμές και σε στηρίζουν;
  - Ναι.
  - Έχει τύχει να σε στηρίζουν σε μια δύσκολη στιγμή;
  - Ναι.

- Ναι. Όταν σε προβληματίζει κάτι θα πας να τους μιλήσεις για να σε βοηθήσουν;
- Ναι.
- Ναι. Όταν συζητάτε, ακούτε με προσοχή ο ένας τον άλλο;
- Χμ.. τον ακούω... αλλά καμιά φορά ο Μ.Α6 κάνει βλακείες ή ο Μ.Α4. Τους λέμε “σταμάτα” , δεν καταλαβαίνουν.
- Ναι, υπάρχουν φορές που σε έχουν διακόψει την ώρα που μιλάς για να πούνε κάτι άλλο;
- Ναι.
- Οι συγκεκριμένοι ή και άλλοι;
- Ο Μ.Α4 όχι, μόνο βλακείες κάνει, ο Μ.Α6 και ο Μ.Α17.
- Ναι, εσύ έχει τύχει να διακόψεις κάποιον την ώρα που μιλάει και να μην τον αφήσεις να πει τη γνώμη του;
- Ναι.
- Ποιόν;
- Τον Μ.Α4.
- Ναι. Αυτό το κάνεις επειδή δεν τον σέβεται; Δεν τον συμπαθείς;
- Όχι, επειδή λέει βλακείες.
- Ναι.
- Και δεν θέλω να ακούω τέτοια πράγματα.
- Ναι Ωραία. Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο σου; Τι κάνεις πάλι;
- Μιλώ με τους φίλους μου, παίζουμε κυνηγητό, κλέφτες και αστυνόμους.
- Ναι.
- Αλλά ο Μ.Α6, ο Μ.Α17 και ο Μ.Α9 που πηγαίνει πάντα με το μέρος του Μ.Α6 κάνουν συνέχεια άδικο πράγματα, δεν το παίζουν δίκαια το παιχνίδι.
- Ναι. Θα ήθελες να παίζεις με άλλα παιδιά εκτός απ’ αυτούς;
- Παίζω.
- Παίζετε στα διαλείμματα. Ναι. Παίζεις μαζί τους άλλα παιχνίδια ή έρχονται και παίζουν αυτοί το δικό σας;
- Παίζουμε άλλα παιχνίδια, κυνηγητό, κρυφτό.
- Ναι. Αλλά πιο πολύ διαλέγεις να κάνεις παρέα με τους άλλους; Με Μ.Α9, Μ.Α6, Μ.Α17;
- Δεν θέλω και τόσο πολύ.
- Ναι. Γιατί;
- Γιατί όταν παίζουμε κυνηγητό και κυνηγάει κάποιος, ο Μ.Α17 και ο Μ.Α6 τον κοροϊδεύουν τον άλλο, ενώ έχουμε πει ότι όποιος κοροϊδεύει τον άλλο που κυνηγάει, κυνηγάει εκείνος.
- Ναι.
- Αλλά δεν το τηρούν ούτε αυτό.
- Ναι. Με κορίτσια; Στα διαλείμματα;
- Ναι, με την Μ.Κ5, την Μ.Κ16 και την Μ.Κ14.
- Ωραία. Είναι κάποιες που δεν θα ήθελες να κάνεις παρέα μαζί τους στο διάλειμμα, καθόλου;
- Εεε όχι, δεεε.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που αισθάνεσαι μέσα στην τάξη τόσο μόνος που θα ήθελες να είσαι σε μια άλλη;
- Όχι.
- Ωραία. Αν έχεις κάποιο πρόβλημα με κάποιο συμμαθητή σου, κάτι που σε ενοχλεί, θα το συζητήσεις μαζί του;
- Θα το συζητήσω αλλά και πάλι αυτός δεν θα μου δώσει σημασία.
- Εεε σε ποιόν αναφέρεσαι τώρα;
- Στον Μ.Α6.
- Ναι.. εεε.. γενικά τα παιδιά στην τάξη θεωρείς ότι σε συμπαθούν;
- Ναι.
- Σε ακούνε;
- Ωραία. Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα και έχεις δίκιο, οι συμμαθητές σου θα σε

- υποστηρίζουν ή θα πάρουν το μέρος του άλλου;
- Όταν μαλώνω με τον Μ.Α6.
  - Ναι.
  - Πάνε σχεδόν όλοι με το μέρος του Μ.Α6 και σε μένα έρχεται ο Μ.Α3, ο Μ.Α15, η Μ.Κ16, η Μ.Κ14, αυτά εδώ τα παιδιά.
  - Όταν λες οι “σχεδόν όλοι”, εννοείς;
  - Πάει και η Μ.Κ7 και η Μ.Κ8.
  - Α! Δεν αναφέρεσαι μόνο σε αυτούς τους τρεις – τέσσερις φίλους του Μ.Α6, αναφέρεσαι σε όλη την τάξη δηλαδή, ναι;
  - Αλλά ούτε ο Μ.Α4 με κοροϊδεύει.
  - Ναι. Απλά σε στηρίζουν περισσότερο η Μ.Κ16, η Μ.Κ14.
  - Η Μ.Κ5.
  - Ο Μ.Α3;
  - Ο Μ.Α3, ο Μ.Α15.
  - Ναι.
  - Και ο Μ.Α4.
  - Ο Μ.Α3 και ο Μ.Α4.
  - Και καμιά φορά ο Μ.Α1, ο Μ.Α11 και ο Μ.Α18.
  - Α.. είναι και αυτοί από τη μεριά σου. Όλοι οι άλλοι είναι με την άλλη μεριά;
  - Ναι.
  - Είσαι ευχαριστημένος γενικά που έχεις αυτούς τους συμμαθητές;
  - Ναι είμαι.
  - Νιώθεις ικανοποιημένος από (...) νιώθεις χαρούμενος που τους έχεις δίπλα σου; Έτσι;
  - Ναι.
  - Ωραία. Ο τρόπος που σε βοηθάνε όταν έχεις κάποια προβλήματα στα μαθήματα σε ικανοποιεί ή θα ήθελες να είναι λίγο διαφορετικός;
  - Με ικανοποιεί.
  - Ναι. Δεν νιώθεις δηλαδή κάποιο ανταγωνισμό ότι μπορεί να σου κρύψουν κάτι για να μην το δεις; Μμ ;
  - Όχι.
  - Ωραία. Όταν συζητάμε εσύ εκφράζεις πάντα ελεύθερα την άποψή σου μέσα στην ομάδα;
  - Ναι.
  - Υπάρχουν φορές που επιλέγεις να μην πεις τη γνώμη σου γιατί ντρέπεσαι γι’ αυτό ου θα πεις;
  - Όχι.
  - Στον πίνακα σηκώνεσαι με ευκολία;
  - Δε μου αρέσει πολύ να σηκώνομαι.
  - Ναι. Γιατί φοβάσαι μήπως σε κοροϊδέψουν οι συμμαθητές σου αν κάνεις λάθος;
  - Ναι, ο Μ.Α6 όπως κάνει πάντα.
  - Υπάρχουν φορές που έχουν πει κάτι οι συμμαθητές σου για σένα και έχουν κάνει να ντραπείς γι’ αυτό;
  - Όχι.
  - Δεν έχει τύχει να σε κάνουν να νιώσεις άσχημα;
  - Μου έχει πει, που μου ‘λεγε...
  - Τότε με το όνομα ε;
  - Ναι.
  - Υπάρχουν φορές που μπορεί να νιώσεις τη μοναξιά μέσα στην τάξη ενώ είμαστε εκεί άλλα δέκα επτά άτομα; Να νιώσεις ότι είσαι τελείως μόνος;
  - Όχι.
  - Ωραία. Έχει τύχει να σκεφτείς ότι δεν θέλεις να έρθεις σε μια εκδρομή γιατί θα λείπουν οι φίλοι σου;
  - Ναι.

- Αν λοιπόν δηλαδή αυτοί που κάνεις παρέα, δεν θα ήθελες να έρθεις, έτσι;
- Όχι.
- Αν ήταν δηλαδή να 'ρθει μόνο ο Μ.Α6, ο Μ.Α4, ο Μ.Α17, ο Μ.Α8 και ξέρω 'γω η Μ.Κ8 με τη Μ.Κ7;
- Εεε θα...
- Και δεν ήταν να 'ρθει ξέρω 'γω η Μ.Κ16, η Μ.Κ5, ο Μ.Α3.
- Εεε ή θα καθόμουν με τον Μ.Α1 άμα είχε έρθει...
- Αν δεν είχαν έρθει αυτοί οι φίλοι σου και ερχόντουσαν μόνο οι άλλοι που μας είπες ότι είναι από τη μεριά του Μ.Α6.
- Ναι.
- Θα ακολουθούσες την εκδρομή;
- Δεν είμαι σίγουρος γιατί και τον Μ.Α6 τον έχω φίλο λίγο και τον Μ.Α17 αλλά καμιά φορά με κοροϊδεύουν και στο λεωφορείο.
- Ναι. Έχεις σκεφτεί ποτέ γιατί μπορεί να συμβαίνει αυτό; Γιατί μπορεί να σε κοροϊδεύουν;
- Όχι. Αλλά δεν το συνεχίζω, δεν τους δίνω σημασία.
- Ναι. Τους έχεις συζητήσει ποτέ ότι αυτό το πράγμα σε πειράζει και ότι θές να σταματήσουν να το κάνουνε;
- Ναι. Όταν με κοροϊδεύουν τους λέω "σταματήστε θα σας άρεσε να το κάνω εγώ αυτό σε σας;"
- Και τι σου απαντάνε;
- Βλακείες, συνεχίζουν.
- Μάλιστα. Υπάρχει κάποιος συμμαθητής σου που δεν θα ήθελες να τον είχες μέσα στην τάξη; Που πιστεύεις ότι αν έλειπε θα περνούσατε πολύ καλύτερα;
- Όχι.
- Όχι, έτσι; Ωραία.
- Καλώς τον. Πώς σε λένε;
- Μ.Α10.
- Κι άλλος. Δεν έχετε άλλον έναν;
- Ναι.
- Ωραία.
- Για πες μου τώρα, θεωρείς ότι η δασκάλα σου σου βάζει δύσκολες, πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να καταφέρεις;
- Όχι, εύκολες βάζει.
- Χαίρομαι. Υπάρχουν φορές που σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Δεν έχει τύχει να σε αναγκάσει να κάνεις κάτι;
- Όχι.
- Πόσο συχνά σου ζητάει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις καθόλου ή που δε θέλεις λίγο; Λίγο;
- Λίγο.
- Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Είναι δίπλα σου όταν τη χρειάζεσαι;
- Πάντα.
- Μπράβο αγόρι μου. Το κάνει συχνά αυτό;
- Ναι.
- Πολύ, πάρα πολύ;
- Ναι.
- Τι;
- Πολύ συχνά.
- Πολύ συχνά. Ουπς, λάθος. Υπάρχουν φορές που δε σου χει συμπαρασταθεί;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις σου;

- Πάρα πολλές φορές, σχεδόν πάντα.
- Άρα λοιπόν σε βοηθάει δεν είναι αδιάφορη;
- Όχι, δεν είναι.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Τι εννοείται;
- Να στις δίνει έτοιμες. Να μη τις λύνεις εσύ. Να στις δίνει έτοιμες και συ να τις αντιγράφεις.
- Όχι, δε νομίζω..
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθειά της;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Ναι.
- Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμ...
- Πάντα, πάντα.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Όχι. Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Εεε.. Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα. Συμφωνούμε σ' αυτό;
- Ναι, συμφωνούμε.
- Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Δε νομίζω.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Τι σου λέει ή τι κάνει για να το καταλάβεις;
- Εεε με βοηθάει μετά, μου εξηγεί
- Υπάρχουν φορές που σε κάνει η δασκάλα σου να αισθάνεσαι άσχημα;
- Ε, καμιά φορά γιατί...
- Πώς το χει κάνει αυτό; Θυμάσαι κάποια φορά που έχει συμβεί αυτό; Που σε έκανε να αισθανθείς άσχημα;
- Εε, ναι όταν μου κάνει παρατήρηση. Λίγες φορές όμως.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου όταν συζητάτε ένα θέμα μες την τάξη;
- Ναι.
- Σε παρακινεί να συμμετέχεις; Σου λέει “Σήκω στον πίνακα Μ.Α10..”...
- Ναι.
- Όλοκληρώνει τη φράση. Πες μας την άποψη σου.
- Ναι.
- Όταν προσπαθείς στα μαθήματα σου σε παινεύει, σου λέει καλά λόγια, σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Με πειράζει..
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει;
- Μια χαρά αισθάνομαι, δεν..
- Δεν απογοητεύεσαι, θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Ναι, θα προσπαθήσω περισσότερο και θα το πετύχω.
- Ωραία.
- Όταν έχεις κάποια διαφωνία με τους συμμαθητές σου τι κάνει ο δάσκαλός σου;Σας βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο;
- Μας βάζει να δώσουμε τα χέρια..να καθόμαστε δίπλα, μαζί.
- Σας τιμωρεί συχνά;
- Όχι.

- Όταν δε βρίσκεται άκρη, μια λύση σε ένα πρόβλημα, τη βρίσκει η ίδια και σας λέει αυτό θα κάνετε;
- Ναι.
- Έχει χιούμορ η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες και αστεία μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό ;
- Ναι.
- Πώς φαντάζεσαι τον καλύτερο δάσκαλο του κόσμου για σένα; Τον ιδανικό; Τον ιδανικό δάσκαλο, τι χαρακτηριστικά θα είχε;
- Θα με έβαζε να κάθομαι με όποιον θέλω.
- Ναι.
- Εεε (...). Αυτά.
- Ωραία. Υπάρχει κάτι που δε κάνει η δασκάλα σου την ώρα του μαθήματος και θα ήθελες να κάνει;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα;
- Όχι.
- Εκτός σχολείου θα ήθελες να κάνεις κάτι με την κ. Ιωάννα;
- Όχι.
- Όχι. Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Μπορείς να φωνάξεις τον επόμενο;

Συνέντευξη Μ.Α11

- Γειαα!
- Τι κάνετε; Κάτσε. Θες νερό; Ωραία. Ότι δε καταλαβαίνεις θα με ρωτάς για να δίνουμε παραδείγματα. Θέλω να μου πεις, μιας και είσαι καλός στις εκθέσεις , να μου περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσα μας. Αν σε ρωτούσε ο θεός σου ας πούμε “Πώς είναι Μ.Α11 η αίθουσα σας;” Τι θα του έλεγες;
- Ε (..)θα του έλεγα πως έχει πολλές ζωγραφιές..
- Αχα.
- Έχει θρανία.
- Αχά.
- Έχει κουρτίνες.
- Αχα.
- Παράθυρα (..) κρεμάστρες.
- Αχα
- Και (..) πώς το λένε αυτό;
- Τι άλλο; Τι είναι αυτό;
- Εε (..) και καρέκλες.
- Όταν έρχεσαι το πρωί και μπαίνουμε μέσα για μάθημα τι νιώθεις; Μπαίνεις μέσα και λες “πωω πάλι ήρθα εδώ μέσα” τι σκέφτεσαι;
- Όχι. Νιώθω πως θα κάνουμε όμορφα μάθημα (...)
- Ο χώρος όταν μπαίνεις μέσα τι σε κάνει να νιώθεις; Νιώθεις καλά όταν μπαίνεις μέσα σε αυτό το χώρο;
- Ναι.
- Δεν είναι κάτι που μπαίνεις εδώ μέσα και το βλέπεις και λες [] (γκριμάτσα απέχθειας)

- []
- Όχι έτσι; Μέσα στην τάξη μας τι είναι αυτό που σ' αρέσει πιο πολύ;
- Ε (..) από τα παιδιά;
- Όχι. Ότι έχει σχέση με τα αντικείμενα τα έπιπλα, το χώρο..
- Μου αρέσει που κάνουμε ζωγραφιές, τι άλλο.. και μάθημα..
- Τι είναι αυτό που δε σου αρέσει εδώ μέσα;
- Εε τίποτα.
- Όλα σ' αρέσουν; Ωραία. Έχει η τάξη μας πολύ φως;
- Ναι.
- Ζέστη έχει;
- Ναι.
- Δροσιά το καλοκαίρι; Έχει;
- Ναι.
- Έχει καλή... έχει πολλούς θορύβους και μας δυσκολεύουν και δε μπορούμε να κάνουμε μάθημα;
- Έχει.
- Έχει θορύβους;
- Όχι.
- Τελικά έχει ή δεν έχει; Διάλεξε.
- Δεν έχει.
- Δεν έχει θορύβους. Γενικά είναι ήσυχη τάξη. Ναι; Ωραία. Μπορούμε να κάνουμε μάθημα καλά.
- Ωραία. Είναι κάποιες φορές που μπαίνεις μέσα και νιώθεις ότι θα σκάσεις, ότι δεν αντέχεις άλλο;
- Ναι.
- Πότε γίνεται αυτό;
- Σήμερα.
- Πότε το ένιωσες αυτό;
- Το πρωί όταν μπήκαμε.
- Γιατί;
- Επειδή είχαμε κλειστά τα τέτοια.. τα παράθυρα και ζεσταινόμουν.
- Ωραία. Θεωρείς ότι η τάξη μας είναι αρκετά μεγάλη;
- Ναι.
- Είναι και χρήσιμη όμως που είναι μεγάλη;
- Ε.. ναι..
- Χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους που έχει η τάξη μας;
- Ναι
- Ναι. Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που κάνουμε μερικές φορές και δυσκολευόμαστε μέσα στο χώρο; Θα θέλαμε να είναι κάπως αλλιώς για να βγαίνουν οι δραστηριότητες καλύτερα; Να είμαστε εμείς πιο άνετα;
- Υπάρχει.
- Για πες.
- (...) υπάρχει.
- Πότε συμβαίνει αυτό; Πότε δυσκολευόμαστε; Σε ποια μαθήματα μας δυσκολεύει ο χώρος;
- Στα εικαστικά. Πρέπει να πάμε πιο κει τα θρανία για να παίζουμε.
- Στα εικαστικά παίζουμε δηλαδή; Ωραία. Για πες μου τώρα. Τα έπιπλα έτσι όπως είναι τοποθετημένα εδώ μέσα; Σ' αρέσει έτσι όπως έχουμε τοποθετημένα έτσι εδώ πέρα τα θρανία;
- Ναι.
- Είναι κάτι που δε σ' αρέσει και θα ήθελες να το βγάλουμε;
- Όχι.
- Όλα μας χρησιμεύουν; Ότι έχουμε εδώ μέσα;
- Ναι.
- Η διακόσμηση των τοίχων; Πώς σου φαίνονται οι τοίχοι μας; Είναι ωραίοι;

- Ναι.
- Πιστεύεις ότι οι τοίχοι μας είναι άδριοι; Ότι δεν είναι γεμάτοι με ωραία πράγματα;
- Όχι.
- Θες να μου πεις κάτι άλλο που δεν είπαμε μέχρι τώρα;
- Όχι.
- Θέλεις να μου περιγράψεις πώς θα ήταν η ιδανική τάξη για σένα; Δηλαδή πώς θα ήθελες αν άνοιγες την πόρτα να έλεγες: “Ουαου! Αυτή είναι η τάξη μου.! Τέλεια!”.
- Ήθελα να φύγουν αυτά τα θρανία.
- Ποια; Τα παλιά. Ωραία. Τι άλλο; Κάτι άλλο;
- Όχι.
- Θα ήθελες να αλλάξουμε κάτι στους τοίχους;
- Όχι.
- Θα ήθελες η τάξη μας να είναι λίγο πιο μικρή; Λίγο πιο μεγάλη;
- Πιο μεγάλη.
- Πιο μεγάλη γιατί;
- Να κάνουμε παιχνίδια, να (..)
- Ναι. Γιατί άλλο θα ήθελες να είναι πιο μεγάλη η τάξη μας; Για να είναι πιο μεγάλη, έστω ότι είχαμε και τη διπλανή τάξη ότι ήταν ένα όλο αυτό τι θα τον κάναμε όλο αυτό το χώρο; Σε τι θα τον χρησιμοποιούσαμε; Άμα τον είχαμε;
- Τίποτα.
- Άρα γιατί να την έχουμε πιο μεγάλη;
- (...)
- Θα ήθελες να προσθέσουμε κάποια άλλα αντικείμενα για να νιώσεις πιο ωραία εδώ μέσα; Στο δωμάτιο σου τι βάζεις για να νιώθεις πιο ωραία;
- (...)
- Τι θα ήθελες να χει εδώ μέσα για να νιώθεις πιο ωραία;
- Θα ήθελα να βάζαμε κάποια άλλα πράγματα στους τοίχους..
- Ναι. Τι άλλα πράγματα να βάζαμε στους τοίχους;
- Βιβλιοθήκη.
- Τι άλλο εκτός από βιβλιοθήκη; Θέλεις κάτι άλλο;
- Όχι.
- Ωραία, για πες M.A11 σου αρέσει που καθόμαστε έτσι (..) με έξι άτομα; Μμ; Σ'αρέσει περισσότερο ή θα ήθελες να κάθεται...
- Περισσότερο.
- Περισσότερο έτσι; Ωραία περισσότερο.
- Θα ήθελες να κάθεται με άλλα παιδιά εκτός από αυτά τα πέντε που κάθεται τώρα;
- Ναι.
- Με ποια;
- Με τον M.A15.
- Ναι.
- Με τον M.A6
- Ναι.
- Και με τον M.A9.
- Με άλλα; Με κορίτσια;
- Τη M.K7
- Με τη M.K7 ε; Κάποιο άλλο κορίτσι θα ήθελες στην ομάδα;
- Όχι.
- Όχι ε; Υπάρχει κάποιος που δεν θα ήθελες να κάτσεις με τίποτα μαζί του;
- Όχι
- Όχι δεν έχεις πρόβλημα με οποιονδήποτε εε; Και την MK2 να έβαζα στην ομάδα δεν θα σε πείραζε ε; ε;

- Όχι.
- Ωραία. Όταν κάνετε ασκήσεις όλοι μαζί στην ομάδα εσύ συμμετέχεις σ' αυτές; Κάνεις και εσύ πράγματα; Θα προτιμούσες να την έκανες μόνος σου;
- Όχι.
- Όχι, ε; Υπάρχει κάποιο άτομο στην ομάδα σου που δεν κάνει κάτι;
- Όχι.
- Όχι, όλοι κάνετε. Ναι; Ωραία! Ε, άμα δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση θα ζητήσεις βοήθεια από τα παιδιά που είναι στην ομάδα;
- Ναι.
- Θα σε βοηθήσουν;
- Δεν ξέρω.
- Δεν έχει τύχει να ζητήσεις βοήθεια; Δεν ζητάς ποτέ βοήθεια;
- Καμία.
- Καλά όταν ζητάς σου δίνουνε βοήθεια ή όχι;
- Όχι.
- Όχι; Δηλαδή έχεις ζητήσει από τη Μ.Κ7 να σου δείξει και σου είπε "όχι δεν σου δείχνω";
- Ναι.
- Ναι ε; Σε ποιο μάθημα;
- Δεν θυμάμαι, γιατί έχουνε περάσει πολλά χρόνια.
- Πολλά χρόνια; Καλέ φέτος συζητάμε, για το τώρα!
- Όχι.
- Τώρα δεν ζητάς βοήθεια από κανέναν; Εγώ σήμερα το πρωί είδα ότι η Μ.Κ7 σε βοήθησε στη Γλώσσα με τα "Σωστό – Λάθος", σου 'δειξε ποιο είναι, σου 'σβησε την ερώτηση.
- Ναι.
- Άλλες φορές όταν κάνουμε μια άσκηση και λέμε να πάμε στην επόμενη, εγώ θυμάμαι τη Μ.Κ7 να φωνάζει "περιμένετε γιατί ο Μ.Α11 δεν τελείωσε ακόμα". Μμ; Εεε μέσα στην ομάδα συζητάτε για τον τρόπο που θα λύσετε μια άσκηση;
- Ναι.
- Ωραία! Και συνήθως ποιανού την πρόταση κάνετε;
- (...)
- Αυτή που θέλουν οι ποιο πολλοί;
- Ναι.
- Μμμ. Έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Ποιοι είναι οι φίλοι σου;
- Ο (...) ο Μ.Α6
- Αχμ!
- Και ο Μ.Α4.
- Και ο Μ.Α4, ωραία. Δηλαδή ο Μ.Α1, ο Μ.Α10, αυτοί δεν είναι φίλοι σου;
- Και αυτοί είναι.
- Και αυτοί. Έχεις κάποιον που δεν είναι φίλος σου; Που νιώθεις ότι ίσως τον φοβάσαι ή ότι δεν θέλεις να κάνεις παρέα μαζί του;
- Όχι.
- Κάποιον που δεν θέλεις να κάνεις παρέα μαζί του;
- Κανέναν, με όλους.
- Με όλους κάνεις, ωραία.
- Όταν συζητάτε, όταν κάνετε μια συζήτηση, ακούς με προσοχή τι λένε οι συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Αυτοί όταν μιλάς σ' αφήνουν να μιλήσεις ή σε διακόπτουν;
- Ναι.
- Σ' αφήνουν ε; Ωραία. Στα διαλείμματα με ποιους παίζεις;

- Εεε, με όλους.
- Με όλα τα παιδιά;
- Ναι.
- Και με τα κορίτσια και με τα αγόρια;
- Ναι.
- Ωραία.
- Υπάρχουν φορές που σου περνάει από το μυαλό ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη με άλλα παιδιά ; Ε;
- Όχι.
- Όχι, ε;
- Εεε σου συμπεριφέρονται καλά οι συμμαθητές σου; Σε φροντίζουν; Σε προσέχουν; Σ' ακούν;
- Ναι.
- Ναι. Έχεις τύχει να μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα;
- Όχι.
- Με κανέναν δεν μαλώνεις; Ποτέ; Είσαι χαρούμενος για τους συμμαθητές που έχεις; Που τους έχεις δίπλα σου;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν συζητάμε κάτι θα σηκώσεις το χέρι να πεις τη γνώμη σου; Ε; Έχει τύχει να ντραπείς ποτέ μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όχι; Στις εκδρομές που πηγαίνουμε, σου έχει περάσει από το μυαλό να μην έρθεις γιατί δεν θα έρθει ο κολλητός σου εκεί;
- Όχι.
- Όχι. Όταν έρχεσαι στις εκδρομές παρέα με ποιόν κάνεις;
- (...) Με τον Μ.Α15, την Μ.Κ2 και άλλα παιδιά.
- Ωραία. Εεε υπάρχει κάποιος συμμαθητής που δεν θα τον ήθελες μέσα στην τάξη καθόλου; Μμ;
- Όχι.
- Εεε έχει τύχει ποτέ να νιώσεις ότι κάποιος δεν σε συμπαθεί μέσα στην τάξη;
- Εεε όχι.
- Όχι ε; Αυτά ευχαριστώ.
- Θεωρείς ότι η δασκάλα σου μάλλον βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις στο σπίτι από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Όχι .
- Όχι. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- (Αρνητικό νεύμα)
- Όχι.
- Πόσες φορές σε έχει πιέσει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις; Λίγο, πολύ, συχνά;
- Καθόλου.
- Καθόλου. Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται σε κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι;
- Ναι.
- Ναι. Πολύ ωραία. Το κάνει συχνά αυτό; Λίγο, αρκετά, πολύ;
- Αρκετά.
- Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις σου;
- (...) Κάποιες φορές.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη;
- Εεε, με βοηθάει.

- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Παύση..
- Δηλαδή σου λέει “Μη τη λύνεις, αυτή είναι η λύση.”.
- Όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της ή όχι;
- Όχι.
- Γιατί δε της ζητάς;
- Εε..γιατί τα γράφω, τα ξέρω.
- Τα ξέρεις ε; Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα για να την ενοχλήσεις; Τη χρειάζεσαι όμως.
- Ναι.
- Και σκέφτεσαι “Ας μη την ενοχλήσω τώρα”;
- Όχι.
- Όχι ε;
- Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα αν σου συμβαίνει κάτι;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να είχες άλλη δασκάλα;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι ο δάσκαλος δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποιο ελάττωμα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- (...) Ε, όχι.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Τι σου λέει ή τι κάνει η δασκάλα σου; Ότι δε την ενοχλούν τα ελαττώματά σου;
- Εε..
- Σου λέει κάτι; Σε μαλώνει;
- Όχι.
- Τι;
- Δε με μαλώνει.
- Υπάρχουν φορές που σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου;
- Ναι.
- Ο δάσκαλος σε παρακινεί να συμμετέχεις;
- Όχι.
- Ε; Όχι; Όταν προσπαθείς στα μαθήματα η δασκάλα σου, σου λέει καλά λόγια; Σε παινεύει; Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Τίποτα.
- Δε σου λέει προσπάθησε.. δε σου λέει τίποτα ;
- Τίποτα.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει; Αν σου πει κάτι; Αισθάνεσαι χάλια ή δε σε ενδιαφέρει καθόλου;
- Αισθάνομαι.. Χάλια.
- Αρα λοιπόν απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν έχεις μια διαφωνία με τους συμμαθητές σου σε βοηθάει η δασκάλα σου να τη λύσετε;
- Ε, ναι.
- Με ποιο τρόπο;

- Εε..
- Το συζητάτε, σου προτείνει λύσεις;
- Το συζητάμε.
- Σε τιμωρεί συχνά η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Όταν δε βρίσκεται τη λύση σε ένα πρόβλημα , λέει η δασκάλα σου θα κάνετε αυτό και τελείωσε;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Κάνεις πλάκα μαζί της;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά; Να παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Πώς μοιάζει για σένα ο ιδανικός δάσκαλος; Ποιος είναι για σένα ο ιδανικός δάσκαλος;
- Να είναι καλός.
- Κάτι άλλο;
- Όχι.
- Θα ήθελες να κάνει η δασκάλα σου που δε το κάνει την ώρα του μαθήματος, στο διάλειμμα και εκτός σχολείου.
- Όχι.
- Στο διάλειμμα θα 'θελες να κάνει κάτι;
- Όχι
- Εκτός σχολείου;
- Όχι.
- Να σαι καλά Μ.Α11. Καλό σου απόγευμα.

Συνέντευξη Μ.Κ12

- Λοιπόν. Θέλεις να μου πεις λίγο (..) να μου περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσα μας;
- Ναι (..) εμ (...)
- Δυνατά και καθαρά να σ' ακούω.
- Είναι όμορφη (..) την έχουμε στολίσει (..)
- Ναι. Τι άλλο;
- (...)
- Κάθε φορά που μπαίνεις μέσα (..) τι νιώθεις όταν μπαίνεις μέσα;
- Χαρά.
- Χαρά νιώθεις. Σ' αρέσει η τάξη μας έτσι όπως είναι;
- Εμ, ναι.
- Τι είναι αυτό που σ' αρέσει πιο πολύ όταν μπαίνεις εδώ μέσα;
- (..) Αυτές οι ιστοριογραμμές.
- Αυτά που έχουμε δηλαδή πάνω στον τοίχο;
- Ναι.
- Γιατί σ' αρέσουν πιο πολύ αυτά;
- Ε, γιατί συνεργαζόμαστε όταν τα φτιάχνουμε.
- Υπάρχει κάτι εδώ μέσα που δε σ' αρέσει και (..) που δε σ' αρέσει καθόλου. Μπαίνεις μέσα και σου χαλάει τη διάθεση. Το βλέπεις και λες “γιατί είναι έτσι;”
- Όχι.

- Είναι όλα εντάξει ε;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που μπαίνεις μέσα στην τάξη και νιώθεις ότι δε μπορείς ρε παιδάκι μου, ότι δεν αντέχεις, ότι δεν έχει εδώ μέσα καλό αέρα, οξυγόνο;
- Όχι.
- Όχι. Δε νιώθεις τίποτα τέτοιο. Θεωρείς ότι η τάξη μας είναι αρκετά μεγάλη;
- (..)
- Ε;
- Τι; Είμαστε στριμωγμένα εδώ μέσα; Δε χωράμε;
- Όχι.
- Δεν είμαστε στριμωγμένα. Άρα είναι αρκετά μεγάλη;
- Ναι.
- Δε νιώθεις εδώ μέσα ότι πιέζεσαι;
- Όχι.
- Ωραία. Θεωρείς ότι τη χρησιμοποιούμε την τάξη μας πολύ καλά; Ότι όλοι οι χώροι που έχει εδώ μέσα... μπορούμε να τους χρησιμοποιήσουμε; Το κάνουμε;
- Ναι.
- Εμείς, πού θεωρείς ότι τους χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους;
- Ναι.
- Όταν κάνουμε κάποιες δραστηριότητες, θυμήσου όταν κάνουμε στην ευέλικτη ζώνη κάποια πράγματα, όταν κάνουμε κάποιες δραστηριότητες που πρέπει να σηκωθείτε, να κινηθείτε, να κάνετε κάποια πράγματα εδώ μέσα, μπορείτε να τα κάνετε με ευκολία; Το κάνετε εύκολα;
- Κάποιες φορές ναι κάποιες όχι.
- Όταν (..) όταν δε μπορούμε τι είναι αυτό που μας δυσκολεύει; Θες να μου πεις ένα παράδειγμα; Θυμάσαι κάτι;
- Όχι δε θυμάμαι.
- Τότε γιατί μου λες ότι κάποιες φορές μας δυσκολεύει η αίθουσα; Τι εννοείς; Τι είναι αυτό που κάνουμε και μας δυσκολεύει;
- Ότι δε κάνουμε καλά κάποια πράγματα;
- Σαν τι δηλαδή; Πες μου να καταλάβω γιατί έτσι όπως μου τα λες (..)
- (...)
- Κάποιες φορές μου λες ότι κάποιες δραστηριότητες τις κάνουμε κάποιες άλλες φορές μας δυσκολεύει. Πότε δυσκολευόμαστε; Πότε νιώθεις ότι δυσκολεύεσαι εσύ με την ομάδα σου;
- Μμμ..
- Ποιες δραστηριότητες που κάνετε σε δυσκολεύουν;
- Δε με δυσκολεύουν.
- Άρα αυτό που μου είπες πριν ήταν ψέμα;
- Όχι απλά εννοούσα ότι κάποιες φορές δε κάνουμε καλά κάτι.
- Δηλαδή; Αυτό θέλω να μου πεις. Άμα δε μου πεις τι δε κάνουμε καλά πώς θα το διορθώσουμε;
- Ότι δε το κάνουμε σωστά;
- Τι μας ενοχλεί και δε το κάνουμε; Κάτι φταίει έτσι δεν είναι; Όταν δε κάνουμε κάτι καλά κάτι φταίει. Τι είναι αυτό;
- (...)
- Ωραία. Ο τρόπος που είναι τοποθετημένα όλα τα έπιπλα εδώ μέσα πώς σου φαίνεται;
- Καλά αλλά μόνο αυτά τα θρανία εκεί..
- Ναι.. Τι;
- Είναι πιο δω, δεν είναι στην άκρη.
- Τα χρειαζόμαστε αυτά τα θρανία;
- Όχι.
- Άρα τι θα πρεπε κανονικά να τα κάνουμε;
- Να τα βγάλουμε.

- Μάλιστα. Είναι κάποια άλλα έπιπλα εδώ μέσα που δεν είναι σε καλή θέση;
- Όχι.
- Για τους τοίχους της τάξης μας; Πώς σου φαίνονται οι τοίχοι της τάξης;
- (..)
- Πες καλέ άντε.
- Καλοί είναι μόνο που έχουν λίγο οι πατημασιές.
- Έχει λίγες πατημασιές πάνω; Γι' αυτά που έχουμε πάνω στους τοίχους;
- Ωραία είναι.
- Για τους χάρτες;
- Για τους χάρτες εκείνος εκεί που είναι κρεμασμένος εκεί πέρα που...
- Εκεί δεν ενοχλεί;
- Ναι.
- Κανονικά εκεί τι έπρεπε να βάζουμε;
- Τα ρούχα μας.
- Τα βάζουμε όμως;
- Όχι.
- Όχι. Θεωρείς ότι οι τοίχοι μας είναι γενικά άδειοι, δεν έχουνε πολλά πράγματα; Έχουμε τοίχους εδώ που δεν έχουν (..) Πώς θα ήθελες να είναι οι τοίχοι μας; Θεωρείς ότι είναι αρκετά άδειοι;
- Όχι.
- Θέλεις να μου πεις κάτι άλλο που δε σου αρέσει εδώ μέσα και δε το ρώτησα;
- Ο πίνακας..
- Επειδή γυαλίζει και δε βλέπουμε καλά ναι; Ωραία κάτι άλλο;
- (...)
- Ωραία τώρα θέλω να μου πεις πώς φαντάζεσαι την ιδανική τάξη για σένα, πώς θα ήθελες να είναι η τάξη για να σ' αρέσει πολύ;
- Να χε μία βιβλιοθήκη με βιβλία.
- Και πώς θα ήθελες να τη χρησιμοποιούμε τη βιβλιοθήκη με τα βιβλία;
- Να ήταν κάποια παιδιά που να έδιναν τα βιβλία στα άλλα παιδιά για κάποιες μέρες, να τα διάβαζαν.
- Να τα δανειζόμασταν δηλαδή. Ωραία. Τι άλλο θα ήθελες να έχει η τάξη;
- Ε, ναι (..)
- Μόνο αυτό μια βιβλιοθήκη θα ήθελες να έχει; όλα τα άλλα είναι εντάξει;
- Ναι.
- Μάλιστα. Έτσι τη φαντάζεσαι δηλαδή. Ότι αν είχαμε μια επιπλέον βιβλιοθήκη θα ήταν όλα μια χαρά;
- Όχι.
- Τι άλλο θα ήθελες να προτείνεις για να ήταν όλα μια χαρά;
- Να βάζαμε κρεμάστρες με χρώμα;
- Ωραία. Θα ήθελες να αλλάζαμε κάπως τα αντικείμενα μέσα στο χώρο; να τους αλλάζαμε θέση;
- Ε, ναι.
- Τι θα ήθελες να αλλάζουμε;
- Τη βιβλιοθήκη.
- Πού να τι βάζαμε;
- Στο τέλος.
- Εκεί στην άκρη;
- Ναι.
- Τη ντουλάπα λες γιατί βιβλιοθήκη δεν έχουμε.
- Κάτι άλλο που να θες να αλλάζουμε;
- Όχι δεν έχει κάτι άλλο.
- Στους τοίχους; Τι θα ήθελες να αλλάζουμε στους τοίχους;
- Εε.. Δε ξέρω.

- Θα ήθελες να προσθέσουμε κάτι;
- (...)
- Τίποτα;
- (...)
- Δηλαδή έτσι όπως είναι διακοσμημένοι οι τοίχοι είναι καλοί; Σ' αρέσει η διακόσμηση τους έτσι
 θες να παραμείνουν; Έτσι τη φανταζόσουν την τάξη δηλαδή; Αυτή είναι η τέλεια τάξη για σένα;
 Αυτό εδώ με μια βιβλιοθήκη παραπάνω;
- Όχι.
- Πώς είναι;
- (...)
- Θα ήθελες να προσθέσεις μέσα στην τάξη κάποια άλλα πράγματα που της λείπουν; Εκτός από τη
 βιβλιοθήκη κάτι άλλο;
- Δε ξέρω.
- Δε ξέρεις. Θέλεις να προσθέσεις τίποτα άλλο;
- Όχι.
- Εντάξει ; Λοιπόν εεε... να σου θυμίζω ότι αυτό δεν είναι εξέταση ναι; χμμμ θα μου πεις τη γνώμη
 σου τι πιστεύεις εσύ για να μπορέσουμε να φτιάξουμε τις ομάδες διαφορετικά και καλύτερα.
 Εντάξει ; Λοιπόν πρώτα από όλα θέλω να μου πεις, σου αρέσει που κάθεσαι μέσα σε μία ομάδα
 μαζί με άλλα πέντε παιδιά ;
- Ναι.
- Θα προτιμούσες μήπως να καθόσουν μόνος σου, μαζί με άλλον ένα και ο ένας πίσω από τον άλλο
 όπως πέρυσι;
- Όχι.
- Ποιο από τα δύο θεωρείς καλύτερο;
- Ομαδικά.
- Θα ήθελες να κάθεσαι με με άλλα παιδιά εκτός από αυτούς που κάθεσαι τώρα ;
- Ναι.
- Έχεις κάποια ιδιαίτερη προτίμηση, κάποιον που θα ήθελες να κάθεσαι μαζί του ;
- Την Μ.Κ2.
- Την Μ.Κ2, άλλο παιδάκι που θα διάλεγες για την ομάδα σου ;
- Τον Μ.Α13, τον Μ.Α18.
- Άλλους δύο θέλεις για να κάνεις την ομάδα.
- Τη Μ.Κ5 και τη Μ.Κ16.
- Υπάρχει κάποιο παιδί εδώ μέσα που δε θα ήθελες να συνεργαστείς με τίποτα μαζί του, που δε θα
 ήθελες να να είναι στην ομάδα σου, που θα ήθελες να τον αποφύγεις;
- Όχι.
- Όχι. Γενικώς σου αρέσει αυτή η ομάδα που είσαι η θα ήθελες να δοκιμάσεις να κάτσεις και με
 κάποιους άλλους ;
- Εεε... μ' αρέσει.
- Θα δοκίμαζες όμως και μια αλλαγή η θέλεις να κάτσεις με αυτούς μέχρι να τελειώσει η χρονιά ;
- Δε ξέρω.
- Δε ξέρεις, θα ας πούμε να κάτσεις με αυτούς που πρότεινες ;
- Ναι.
- Ωραία. Για πες μου τώρα, όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας, συμμετέχεις εσύ σε αυτές ή θα
 προτιμούσες να τις έκανες μόνη σου;
- Συμμετέχω.
- Υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα σου που δε συμμετέχει τόσο πολύ σε αυτές τις ασκήσεις
 ;
- Όχι.
- Όλοι συμμετέχετε το ίδιο ;
- Ναι.

- Αν το έκανε κάποιος, εσύ θα έκανες κάποια προσπάθεια ώστε να συμμετέχει περισσότερο; Θα του έλεγες κάτι για να τον κάνεις να συμμετέχει;
- Δε ξέρω.
- Θα τον άφηνες έτσι ελεύθερο δηλαδή αν δεν ήθελε να συμμετέχει, να μη συμμετέχει ή θα του έλεγες μία καλή κουβέντα για να πάρει μέρος;
- Θα του έλεγα.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε κάποια άσκηση ζητάς από την ομάδα σου να σε βοηθήσει;
- Όταν δυσκολεύομαι πολύ, ναι.
- Ζητάς; Ζητάς από οποιονδήποτε ή είναι κάποιος που του έχεις περισσότερη οικειότητα;
- Από όποιον να 'ναι, δεν έχω πρόβλημα.
- Δεν έχεις πρόβλημα ωραία. Εσύ αν ζητήσει κάποιος τη βοήθειά σου; Θα του τη δώσεις;
- Ναι.
- Δεν έχεις πρόβλημα να τον βοηθήσεις σε κάποια άσκηση, να τον βοηθήσεις κάποιον σε ένα τεστ;
- Όχι
- Τους βοηθάς;
- Ναι.
- Σ' αρέσει δηλαδή να βοηθάς τους άλλους;
- Ναι.
- Σε ικανοποιεί, χαίρεσαι όταν το κάνεις έτσι;
- Ναι.
- Ωραία, όταν έχουμε να λύσουμε μία άσκηση και το συζητάτε μέσα στην ομάδα σου, για να διαλέξετε μία λύση, πως καταλήγετε στη σωστή λύση;
- Δηλαδή;
- Δηλαδή έστω ότι έχουμε να λύσουμε ένα πρόβλημα και εσύ θεωρείς ότι πρέπει να γίνει μία πρόσθεση και ένας πολλαπλασιασμός, ο Μ.Α10 ότι πρέπει να γίνουν δύο προσθέσεις, ο καθένας έχει τη δική του γνώμη. Τελικά ποια λύση διαλέγετε για να βρείτε τη σωστή;
- Δε ξέρω.
- Τι κάνετε συνήθως δηλαδή;
- Αυτή που συμφωνούν οι περισσότεροι, αυτή διαλέγουμε.
- Αν συμφωνήσετε για αυτή και εσύ ξέρεις ότι είναι λάθος αυτή η λύση, θα κάνεις τη δική σου ή θα κάνεις αυτή που είπε η ομάδα;
- Άμα είναι λάθος θα τους πω ότι είναι λάθος.
- Αν αυτοί όμως δεν ακούνε με τίποτα και πούνε όχι, θα κάνουμε, ξέρω 'γω, αυτό που λέει ο Μ.Α10, εσύ θα κάνεις αυτό που λέει ο Μ.Α10 ή θα κάνεις το δικό σου;
- Ο Μ.Α10.
- Ωραία, έχεις φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Πολλούς;
- Εεε.
- Ποιοι είναι οι φίλοι σου εδώ μέσα;
- Εεε (..)
- Για πες.
- Η Μ.Κ2, η Μ.Κ16, ο Μ.Α15, ο Μ.Α18.
- Έχεις αρκετούς φίλους
- Ναι.
- Ωραία. Τους θεωρείς φίλους σου γιατί σε βοηθάνε τα μαθήματα, γιατί περνάς χρόνο μαζί τους στα διαλείμματα, γιατί τους θεωρείς φίλους σου αυτούς;
- Γιατί παίζουμε μαζί σε κάθε διάλειμμα.
- Αν έχεις κάποιο πρόβλημα θα τους το πεις για να σε βοηθήσουν;
- Ναι.
- Θα καθίσουν αυτοί να σε ακούσουν με προσοχή;

- Δε ξέρω.
- Δεν έχει τύχει να τους πεις κάτι εεε;
- Όχι.
- Όταν συζητάτε κάποιο θέμα, σε αφήνουν να πεις τη γνώμη σου ή σε διακόπτουν και λένε αυτοί το δικό τους και δε σε αφήνουν να ολοκληρώσεις;
- Με αφήνουν μάλλον.
- Στα διαλείμματα περνάς χρόνο μαζί τους, τι ακριβώς κάνετε; Παίζεται, κάνετε βόλτες;
- Μερικές φορές κάνουμε βόλτες, μερικές φορές παίζουμε.
- Δε θα ήθελες να παίζεις και με τα άλλα παιδιά της τάξης;
- Θα ήθελα.
- Γιατί δεν παίζεις όμως;
- Δε ξέρω.
- Νιώθεις ότι δε σε θέλουν;
- Όχι.
- Έχεις προσπαθήσει να πας να τους ζητήσεις να παίζεις μαζί τους;
- Όχι.
- Γιατί δε τους το ρωτήσεις κάτι τέτοιο; Με τη Μ.Κ7 ας πούμε ή τη Μ.Κ8 έχεις δοκιμάσει να πας να παίζεις μαζί τους και σε έδιωξαν;
- Όχι.
- Δε τις συμπαθείς όμως;
- Τις συμπαθώ.
- Τότε γιατί δεν προσπαθείς;
- (...)
- Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι είσαι μόνη σου μέσα στην τάξη; Ότι δεν έχεις κανέναν πλάι σου να σε στηρίξει;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νιώθεις ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη; Με άλλα παιδιά και να κάνει άλλους φίλους;
- Όχι.
- Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα θα το συζητήσεις μαζί τους ή θα ντραπείς;
- Θα το συζητήσω.
- Αν μαλώσεις εσύ με κάποιον στο διάλειμμα και έχεις άδικο, θα σε υποστηρίξουν οι συμμαθητές σου;
- Δε το ξέρω.
- Δεν έχει τύχει να μαλώσεις ποτέ;
- Όχι.
- Εσύ τους στηρίζεις όταν αυτοί έχουν κάποιο πρόβλημα, θα σταθείς δίπλα τους, θα τους βοηθήσεις;
- Ναι.
- Θα έκανες και εσύ για αυτούς ότι κάνουν και αυτοί για εσένα;
- Ναι.
- Το πρωί όταν έρχεσαι στο σχολείο, νιώθεις ασφάλεια που θα μεις και θα δεις τους συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Μπαίνεις δηλαδή μέσα με χαρά και τρέχεις στη γραμμή γιατί ξέρεις ότι θα βρεις τους φίλους σου;
- Ναι.
- Ωραία. Γενικά είσαι ευχαριστημένη, νιώθεις χαρούμενη που έρχεσαι εδώ στο σχολείο και συναντάς αυτά τα παιδιά εεε;
- Ναι.
- Ωραία. Όταν συζητάτε κάποιο θέμα λες πάντα ελεύθερα τη γνώμη σου;
- Ναι.

- Υπάρχουν φορές όμως που επιλέγεις να μη μιλήσεις γιατί ντρέπεσαι;
- Όχι.
- Όχι. Ούτε θεωρείς ότι μπορεί να σε κοροϊδέψουν ότι θα πεις κάτι λάθος.
- Όχι.
- Δεν έχει τύχει να σε κοροϊδέψει κανείς εεε;
- Όχι.
- Έχει τύχει να κοροϊδέψεις εσύ κάποιον;
- Όχι.
- Όχι. Είναι καμιά φορά που μπορεί να αισθανθείς ότι είσαι μόνη σου μέσα στην τάξη ενώ υπάρχουν δεκαεφτά άτομα ακόμη εδώ;
- Όχι.
- Όταν πάμε εκδρομή σου έχει περάσει ποτέ από το μυαλό ότι δε θες να έρθεις; Γιατί δε θα σε κάνει κανέναν παρέα.
- Όχι.
- Όχι έτσι; Ωραία. Δεν έχεις πρόβλημα δηλαδή. Έχει τύχει να καθίσεις μόνη σου;
- Μία φορά.
- Σε πειράζει; Σε πείραξε τότε που κάθισες μόνη σου;
- Όχι δε με πείραξε.
- Γιατί; Καθότανε μπρος πίσω κάποιος άλλος συμμαθητής, σου είπανε, ξέρω 'γώ, ότι μη στεναχωριέσαι που θα κάτσεις μόνη σου, θα είμαστε και εμείς δίπλα σου;
- Όχι.
- Όχι. Και δε στεναχωρήθηκες που καθόσουν μόνη σου;
- Όχι.
- Είσαι μοναχικός τύπος δηλαδή.
- Ναι.
- Έχεις σκεφτεί ποτέ γιατί μπορεί να συμβαίνει αυτό; Γιατί μπορεί να μην κάτσεις με κάποιον μαζί στην εκδρομή;
- Όχι.
- Υπάρχουν συμμαθητές εδώ μέσα που κάνουν πράγματα που σε πειράζουν;
- Όχι.
- Δε σου περνάει από το μυαλό ότι μπορεί να κάνεις κάτι εσύ και να τους πειράζεις εσύ;
- Δε ξέρω.
- Δεν έχει τύχει να τους ρωτήσεις ποτέ;
- Όχι.
- Υπάρχει κάποιος συμμαθητής εδώ μέσα που δε τον αντέχεις και δε θα τον ήθελες εδώ; Κάποιος που πιστεύεις ότι αν δεν ήταν μέσα στην τάξη, τα πράγματα θα ήταν πολύ καλύτερα;
- Ο Μ.Α6.
- Γιατί;
- Επειδή συνέχεια δε κάνει αυτό που πρέπει, όταν λένε οι άλλοι α κάνουν ησυχία, κάνει φασαρία. Αυτό.
- Θα μπορούσες να κάτσεις όμως στην ίδια ομάδα;
- Όχι.
- Ή δίπλα του;
- Όχι.
- Δε θα τον ήθελες δίπλα σου εεε;
- Ωραία.
- Ωραία. Θες να μου πεις κάτι άλλο που σε στεναχωρεί και δε το συζητήσαμε;
- Δε με στεναχωρεί κάτι.
- Ωραία. Αυτά. Εντάξει;
- Καλώς την. Πώς σε λένε;
- Μ.Κ12.

- Πώς πώς;
- Μ.Κ12.
- Μ.Κ12. Ωραίο όνομα έχεις. Από που είσαι;
- Από την Αλβανία.
- Πολύ ωραία.
- Για πες μου λοιπόν, θεωρείς ότι η δασκάλα σου σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Εεε, όχι.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Θέλεις να μου πεις αν σου έχει τύχει να σε αναγκάσει να κάνεις κάτι;
- Όχι.
- Σου ζητάει συχνά να κάνεις πράγματα που δε θέλεις καθόλου;
- Όχι.
- Λίγο ε; Ή καθόλου;
- Καθόλου.
- Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Σου συμπαράστέκεται κάποιες φορές που την χρειάζεσαι;
- Ναι.
- Πόσο συχνά το κάνει αυτό; Λίγο, πολύ, αρκετά, καθόλου;
- Αρκετά γιατί δεν έχω πολλά προβλήματα.
- Υπάρχουν φορές που χει συμβεί το αντίθετο;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις σου;
- Όταν δε τις μπορώ, ναι.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη, δε την νοιάζει;
- Με βοηθάει.
- Σε βοηθάει. Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Όχι. Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της ή όχι;
- Όχι.
- Όχι. Γιατί δε της ζητάς τη βοήθειά της;
- Γιατί τα περισσότερα πράγματα μπορώ να τα κάνω.
- Πάρα πολύ ωραία. Θεωρείς ότι μερικές φορές που τη χρειάζεσαι δεν θες να την ενοχλήσεις, γι' αυτό δε σηκώνεις χεράκι; Δε ζητάς τη βοήθειά της;
- Όχι.
- Όχι. Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα. Όχι. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Ε, δε ξέρω.
- Πώς δε ξέρεις, ναι ή όχι.
- Ε, όχι.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό;
- Εεε.. επειδή δε την ενοχλώ.

- Δε την ενοχλείς, είσαι ένα καλό παιδί ε;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σε κάνει η δασκάλα σου να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις την άποψη σου;
- Ναι.
- Η δασκάλα σου σε παρακινεί να συμμετέχεις μέσα στην τάξη; Σου λέει “Μ.Κ12, σήκωσε το χέρι σου, πες μας τη γνώμη σου”. Ε;
- Εε, όταν σηκώνω το χέρι μου..
- Άρα σε παρακινεί. Όταν προσπαθείς στα μαθήματα σου λέει καλά λόγια, σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Δε μου λέει τίποτα.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει, αν σου πει κάτι και σε πειράξει; Αισθάνεσαι καλύτερα, χειρότερα, νευριάζεις, στεναχωριέσαι;
- Ε, όχι.
- Τίποτα Αισθάνεσαι καλά δηλαδή, μια χαρά.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο όταν σου κάνει παρατήρηση;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν έχεις κάποια διαφωνία με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει; Σας βοηθάει να λύσετε τις διαφωνίες σας;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει να τις λύσετε;
- Εεε μας προτείνει να το κάνουμε με κλήρωση..
- Σας προτείνει λύσεις λοιπόν.
- Σας τιμωρεί συχνά η δασκάλα σας;
- Όχι.
- Όταν δε βρίσκεται μια λύση σε ένα πρόβλημα, τότε τη βρίσκει αυτή και σας τη λέει;
- Εεε..μας..
- Ή σας αφήνει μόνους σας;
- Μας βοηθάει.
- Δε τη βρίσκει μόνη της τη λύση.
- Όχι.
- Έχει χιούμορ η δασκάλα σας;
- δηλαδή Χιούμορ;
- Σας κάνει να γελάτε;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε και να διασκεδάσετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά ;
- Ναι.
- Πώς φαντάζεσαι την καλύτερη δασκάλα του κόσμου; Τι χαρακτηριστικά θα είχε;
- Εε
- Τι θέλεις να σου κάνει;
- Σα την κυρία Ιωάννα.
- Σαν την κυρία Ιωάννα.
- Υπάρχει κάτι που δε κάνει η κ. Ιωάννα και θα ήθελες να κάνει την ώρα του μαθήματος;

- Ε, όχι.
- Στο διάλειμμα;
- Όχι.
- Έξω από το σχολείο θα ήθελες να κάνεις κάτι με την κ. Ιωάννα;
- Εεε..
- Δε σκέφτεσαι κάτι;
- Όχι..
- Μμμ. Ωραία. Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Μπορείς να φωνάξεις τον επόμενο;

Συνέντευξη Μ.Α13

- Λοιπόν κάτσε. Οπότε Μ.Α13. Λοιπόν. Έλα κάτσε κοντά. Δε δαγκώνω! Για την ώρα δηλαδή! Μη μου πειράζεις το φτερό. Λοιπόν έστω ότι μιλάς με έναν ξάδερφό σου από μακριά. Έχεις κανέναν ξάδερφο πολύ μακριά;
- Ναι.
- Ωραία. Τον έχεις σε άλλη χώρα τίποτα τέτοιο;
- Ναι.
- Ωραία. Έστω ότι μιλάς με έναν... με έναν ξάδερφό σου από αυτούς που έχεις μακριά. Και σου μιλάει αυτός για το σχολείο που πηγαίνει, σου λέει πώς είναι και σου λέει «εσένα πώς είναι η δική σου αίθουσα;». Τι θα του έλεγες; Πώς θα την περιέγραφες;
- Μεγάλη.
- Ναι.
- Εεμμ... Με μία βιβλιοθήκη.
- Ωραία.
- Καλοριφέρ.
- Μμμ.
- Με πολλά θρανία.
- Μμμ.
- Με ένα μεγάλο πίνακα.
- Μμμ.
- Εεε (...) Και με ένα άνοιγμα στη γωνία.
- Μια τρύπα στην οροφή.
- Και ότι έχει πολλά παράθυρα.
- Ωραία. Πολλά παράθυρα.
- Αυτό.
- Ωραία. Το πρωί, κάθε μέρα που έρχεσαι, (...) όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη νιώθεις χαρά και ευχαρίστηση;
- Ναι.
- Αυτή η ευχαρίστηση και η χαρά που νιώθεις σου προκαλείται επειδή θα δεις τα παιδιά και τους φίλους σου και θα περάσεις μαζί τους 5 ώρες ή σου προκαλείται και επειδή μπαίνεις μέσα και λες: «Α, τι ωραίος χώρος! Ω, τι τέλεια θρανία!».
- Επειδή θα δω τους φίλους μου.
- Η τάξη, σα χώρος σου προκαλεί τέτοια συναισθήματα χαράς και...
- Μμμ...
- ...ευτυχίας; Έτσι, να νιώθεις ευχάριστα που μπαίνεις εδώ μέσα; Εξαιτίας του χώρου, όχι εξαιτίας των παιδιών.
- Μμμ... Λίγο.
- Λίγο. Μάλιστα. Οπότε δε σου πολυαρέσει και η τάξη μας έτσι όπως είναι. Δεν είναι και ό,τι καλύτερο.
- Όχι.
- Ωραία. Πες μου λοιπόν, πριν αρχίσεις να την κράζεις ότι είναι έτσι κι έτσι κι έτσι, ας πούμε τι

είναι αυτό που σ' αρέσει πιο πολύ μέσα στην τάξη μας;

- Οι ζωγραφιές που έχουμε κάνει.

- Ναι.

- Εεε...

- Πες μου δηλαδή αυτά που σε βοηθάνε, ξέρεις τι μου λες ότι μπαίνεις μέσα αλλά δε νιώθεις και πολύ ευχαρίστηση, νιώθεις λίγη. Ας δούμε λοιπόν αυτά που σε κάνουν και νιώθεις αυτή τη λίγη ευχαρίστηση. Τι άλλο είναι αυτό που σ' αρέσει εδώ μέσα;

- Ότι μπορώ να βλέπω έξω από το παράθυρο.

- Βλέπεις τη θάλασσα;

- Ναι.

- Μπορείς να τη δεις από εκεί που κάθεσαι;

- Δε θυμάμαι.

- Οκ.

- Εεε...

- Άρα αφού βλέπεις έξω από το παράθυρο σ' αρέσει λογικά και το πώς κάθεσαι.

- Ναι.

- Γιατί αν καθόσουν με φάτσα στον τοίχο, στον πίνακα, λίγο δύσκολο να γυρνούσες να κοιτάς από το παράθυρο. Ωραία. Άρα σου αρέσει ο τρόπος που κάθεσαι.

- Ναι.

- Ωραία. Πάμε τώρα λοιπόν στα αρνητικά. Τι είναι αυτό που δε σ' αρέσει; Ξεκίνα.

- Η τρύπα εκεί πέρα.

- Ωραία.

- Οι κρεμάστρες για τα μπουφάν.

- Επειδή έχουν σπάσει;

- Ναι.

- Για κάποιο άλλο λόγο;

- Οι τοίχοι με τις πατημασιές.

- Ωραία.

- Ο πίνακας που γυαλίζει.

- Ναι.

- Οι κουρτίνες λίγο.

- Τι δε σ' αρέσει στις κουρτίνες;

- Ότι είναι κίτρινες και δε μ' αρέσει και πολύ το κίτρινο.

- Ναι.

- (..)

- Σου φαίνονται και λίγο παιδικές;

- Ναι.

- Πώς θα ήθελες να είναι οι κουρτίνες δηλαδή;

- Εεε...Να' ναι μονόχρωμες, να 'ναι (..)

- Τι χρώμα θα την ήθελες δηλαδή;

- (..) άσπρο.

- Άσπρη κουρτίνα; Μάλιστα. Υπάρχει κάτι άλλο που δε σου αρέσει εδώ μέσα;

- Όχι.

-Ωραία. Ας δούμε τώρα τι γίνεται με τη ζέστη που έχει η τάξη μας, τη δροσιά που μπορεί να έχει, το πόσο φωτεινή είναι και αν μπορούμε να κάνουμε μάθημα καλά, γιατί έχει καλή ησυχία. Ζέστη έχει η τάξη μας; Είναι ζεστή;

- Ναι.

- Ωραία. Είναι δροσερή όμως και όταν τρέχεις;

- Ναι.

- Ωραία. Φωτεινή είναι; Έχει φως;

- Ναι, έχει φως.
- Δόξα το Θεό, πολλά παράθυρα έχουμε! Ωραία. Μάθημα μπορούμε να κάνουμε; Έχει ησυχία ή ακούμε συνέχεια θορύβους από έξω που μας ενοχλούν;
- Ακούμε θορύβους και από τις άλλες τάξεις που φωνάζουν οι κυρίες.
- Ωραία. Αυτό συμβαίνει συχνά ή μερικές φορές;
- Όχι, μερικές φορές.
- Ωραία. Άρα σε γενικές γραμμές είναι καλός ο...
- Ναι.
- Ωραία. Και θόρυβοι...θορύβους από δρόμους και τέτοια δεν ακούμε, ε;
- Όχι.
- Ωραία. Υπάρχουν φορές που μπαίνεις μέσα στην τάξη και νιώθεις να δυσκολεύεσαι στην αναπνοή ή ότι πνίγεσαι, ότι «πω, δεν αντέχω εδώ μέσα άλλο» και τέτοια;
- Όχι.
- Ωραία. Πιστεύεις ότι η τάξη μας είναι μεγάλη;
- Ναι.
- Είναι μεγάλη. Είναι όμως και χρήσιμη; Δηλαδή είναι τόσο μεγάλη όπως λες, χρησιμοποιούμε όμως κάθε γωνιά της; Εκμεταλλευόμαστε όλο το χώρο που έχει εδώ μέσα;
- Όχι.
- Όχι. Υπάρχουν κάποια...εεε...κάποιοι χώροι, κάποια σημεία που δεν τα χρησιμοποιούμε καθόλου;
- Καθόλου; Μμμ (..) Όχι. Όταν κάνουμε ευέλικτη ζώνη τα χρησιμοποιούμε μερικές φορές.
- Εεε (..) Κάποιους χώρους μερικές φορές, ναι;
- Μμμ...
- Εεε...στην ευέλικτη ζώνη...στη θεατρική αγωγή;
- Ναι.
- Ωραία. Ποιες περιοχές χρησιμοποιούμε τότε;
- Εεε...Αυτές εδώ πέρα.
- Τις δύο γωνίες στην άκρη. Κυρίως ποιον χώρο χρησιμοποιούμε μέσα στην τάξη;
- Εεε...το κέντρο.
- Το κέντρο. Ωραία. Το κέντρο με τον πίνακα;
- Ναι.
- Ωραία. Αυτά τα δύο συνήθως χρησιμοποιούμε. Θεωρείς ότι θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι έτσι ώστε να χρησιμεύουν όλοι οι χώροι ή θα προτιμούσες να είναι μικρότερη η τάξη μας;
- Μμμ...
- Εφόσον δεν χρησιμοποιούμε τους χώρους, ας είναι μικρότερη.
- Όχι, μ' αρέσει έτσι που είναι μεγάλη.
- Ωραία. Αλλά αυτούς τους...πώς θα μπορούσαμε όμως να εκμεταλλευτούμε όλους τους χώρους, τι θα μπορούσαμε να κάνουμε;
- Μμμ...Τη βιβλιοθήκη.
- Μμμ...
- Εεε...Να φέρουμε εδώ πέρα υπολογιστές.
- Ωραία.
- Αυτά.
- Ωραία. Όταν κάνουμε κάποιες δραστηριότητες στην Ευέλικτη Ζώνη που πρέπει ανά ομάδες, να που είστε όρθιοι σε κάποιες γωνίες και συζητάτε (..) κάποιες φορές επειδή αυτή η δραστηριότητα κρατάει ώρα μπορεί κάποιος να κουραστεί όρθιος ή κάποιοι κάθονται κάτω, όταν το φτιάχνουμε ναι;
- Μμμ...
- Πώς θα μπορούσαμε αυτό να το διορθώσουμε για να μην κουράζεστε; Τι θα μπορούσαμε να βάλουμε εκεί;

- Καμιά πολυθρόνα;
- Ωραία. Εεε...ή όπως είπαμε ίσως κανένα μαξιλάρι κάτω με κανένα χαλί, ναι; Γι' αυτές τις δραστηριότητες. Ωραία. Ο τρόπος που είναι τοποθετημένα τα έπιπλα μέσα εδώ, έπιπλα είναι ντουλάπα, θρανία, καρέκλες, πίνακας όλα αυτά, εεε...πώς τον βρίσκεις; Θεωρείς ότι είναι καλός; Ότι έτσι όπως τα έχουμε βάλει μας βοηθάνε;
- Πολύ καλός.
- Όλα τα αντικείμενα που έχουμε εδώ μέσα θεωρείς ότι μας χρειάζονται και ότι είναι σε καλή θέση;
- Εεε...Όχι όλα.
- Για πες.
- Για παράδειγμα το καλοριφέρ εκεί πέρα δεν χρειάζεται.
- Δεν το ανάβουμε;
- Εεε...ναι. Επειδή έχουμε αυτά εδώ.
- Ααα...Εγώ νόμιζα ότι όλα λειτουργούν το χειμώνα. Okey. Κάτι άλλο; Κάτι που να, τα θρανία αυτά μας χρειάζονται θεωρείς που έχουμε στις άκρες;
- Ναι, μας χρειάζονται επειδή μπορεί να έρθουν και από την άλλη τάξη μερικά παιδιά...
- Ναι.
- ...και να έχουμε κάπου να τους βάλουμε για να κάτσουν.
- Μάλιστα. Ωραία. Έχοντας όμως τα θρανία εδώ αυτούς τους χώρους δεν μπορούμε να τους εκμεταλλευτούμε.
- Μμ.
- Δεν θα μπορούσαμε να φέρνουμε θρανία όταν θα έρχονται τα άλλα παιδιά; Επειδή δεν έρχονται και συχνά.
- Μμμ.
- Μάλιστα. Για τους χάρτες; Βρίσκονται σε καλή θέση; Μας βοηθάνε; Τους χρησιμοποιούμε;
- Εεε...ναι. Μερικές φορές τους χρησιμοποιούμε.
- Ναι.
- Αλλά πιστεύω πως θα έπρεπε να είναι και οι δύο μαζί.
- Σε έναν τοίχο και οι δύο, ε;
- Ναι.
- Ωραία. Εκεί που είναι ο ένας θεωρείς ότι εμποδίζει;
- Ναι.
- Οι περισσότεροι δεν τα αφήνουν τα μπουφάν τους εκεί, ε;
- Μμμ.
- Λοιπόν. Για τη διακόσμηση που έχουμε πάνω στους τοίχους; Τι έχεις να μου πεις; Βασικά θεωρείς ότι οι τοίχοι μας είναι γενικώς γεμάτοι, τους έχουμε διακοσμήσει με πάρα πολλά πράγματα, είναι άδαιοι ή είναι κάπως στη μέση;
- Στη μέση.
- Δηλαδή τους έχουμε βάλει κάποια πράγματα αλλά δεν είναι εντελώς γεμάτοι.
- Όχι.
- Ωραία. Τι θα ήθελες να κάνουμε για να είναι οι τοίχοι μας πιο γεμάτοι και πιο ωραίοι;
- Μμμ...Εεε (..) Να φέρουμε αφίσες από τραγουδιστές, από ποδοσφαιριστές.
- Ναι.
- Αυτό.
- Ωραία. Κάτι άλλο που θα ήθελες να προσθέσουμε; Να κάνουμε εργασίες άλλες ή άλλες ζωγραφιές δικές σας και τέτοια;
- Ναι, και άλλες ζωγραφιές.
- Θα ήθελες να βάζαμε φωτογραφίες από εκδρομές που έχουμε πάει ή από πράγματα που κάνουμε μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Ωραία. Τι άλλο θα ήθελες να αλλάξουμε στους τοίχους; Τι άλλο έχει που δε σου αρέσει πάνω στους τοίχους;

- (..)
- Το χρώμα τους;
- Ναι.
- Δε σ' αρέσει;
- Όχι.
- Τι χρώμα θα ήθελες εσύ;
- Θα ήθελα να 'ναι γαλάζιο ανοιχτό.
- Είναι και κοριτσίστικο αυτό ή δε μας νοιάζει;
- Πιστεύω πως είναι λίγο κοριτσίστικο.
- Γιατί είναι ανοιχτόχρωμο. Αν ήταν πιο σκούρο πιστεύεις ότι θα είχε θέμα, ε;
- Ναι.
- Ένα χρώμα σε όλους τους τοίχους; Όλοι γαλάζιοι;
- Εεε...όχι. Να 'χανε και λίγο πράσινο.
- Μμμ...Δηλαδή δύο τοίχους γαλάζιους, δύο τοίχους πράσινους ή λίγο από το ένα, λίγο από το άλλο;
- Εεε...όχι. Πράσινο εκεί πέρα που είναι έτσι. Που είναι πάνω πάνω.
- Ααα...Ο κάθε τοίχος δηλαδή να είχε και πράσινο και γαλάζιο; Απλά να ήταν ο μισός γαλάζιος και ο μισός πράσινος;
- Όχι. Εεε...Οι τοίχοι εκεί πέρα που είναι έτσι να 'τανε γαλάζιοι και οι άλλοι τοίχοι που είναι επάνω να 'τανε πράσινοι.
- Γιατί έχουμε τέσσερις τοίχους εδώ μέσα. 1 – 2 – 3 – 4.
- Ναι. Αυτός εδώ πέρα να 'τανε όλος γαλάζιος.
- Με πράσινο πίνακα από μπροστά;
- Ναι. Και εκεί πέρα αυτοί εκεί πέρα οι τοίχοι που είναι έτσι εκεί πάνω να 'τανε πράσινοι όλοι.
- Ωραία.
- Και οι άλλοι γαλάζιοι.
- Ωραία. Τώρα ξέρεις τι θέλω να μου πεις; Επειδή πριν είπες ότι όταν μπαίνεις μέσα δε νιώθεις και πολύ ευχάριστα από το χώρο, πώς φαντάζεσαι ότι θα ήταν η ιδανική τάξη για σένα; Μία τάξη που θα έμπαινες μέσα και θα έλεγες: «Ουάου αυτή είναι η τάξη μου! Ναι, ρε φίλε!».
- Μμμ...Να βγάλαμε το χάρτη από εκεί...
- Μμμ...
- Και να βγάλαμε και αυτό εδώ (..) και να βάζαμε εδώ πέρα αυτό (..) να πηγαίναμε λίγο το χάρτη εδώ πέρα της Ελλάδας λίγο πιο εκεί και να βάζαμε εκεί το χάρτη του κόσμου (..) και να βγάλαμε αυτό και να το βάζαμε κάπου εκεί πάνω.
- Ωραία.
- Και τα άλλα δύο. Να βγάλαμε αυτές εκεί πέρα τις κρεμάστρες και να βάζαμε άλλες.
- Άλλες με πιο ζωντανά χρώματα, με τι;
- Ναι.
- Τι άλλο θα ήθελες να έχει εδώ για να μπαίνεις και να λες: «Ναι, είναι δικιά μου αυτή η τάξη».
- (...)
- Θα ήθελες να βάλουμε κάτι άλλο στους κενούς χώρους της τάξης;
- Όχι.
- Να μείνει έτσι άδειος; Να είναι έτοιμος για μπάλα; Ωραία. Για τα έπιπλα που έχουμε εδώ μέσα θα ήθελες να κάνουμε κάποια αλλαγή; Να μετακινήσουμε κάτι; Να τα βάλουμε κάπου αλλού;
- Ναι.
- Για πες.
- Αυτό εκεί πέρα που είναι στην άκρη.
- Το κουτί;
- Ναι. Να το βάζαμε εκεί πέρα μέσα για να μην μας ενοχλεί.
- Αυτό τι έχει μέσα ξέρεις;

- Όχι.
- Καλώδια. Δε νομίζω να βγαίνουνε. Οπότε άστο αυτό. Αλλά ίσως θα μπορούσαμε κάπως να το αλλάξουμε να μας είναι χρήσιμο. Για να το σημειώσουμε. Ωραία. Κάτι άλλο που θες να αλλάξουμε στα αντικείμενα;
- Όχι.
- Η τάξη είπες σου αρέσει έτσι όπως είναι μεγάλη, δε θα ήθελες να είναι μικρότερη;
- Όχι.
- Θα ήθελες να προσθέσουμε κάποια πράγματα μέσα στην τάξη έτσι ώστε να νιώθεις ότι είσαι σαν στο σπίτι σου; Να νιώθεις τόσο άνετα όπως όταν είσαι μέσα στο σπίτι σου;
- Να 'χαμε κάτι σαν παιδική χαρά εδώ πέρα, να 'χαμε βάλει εκεί πέρα μια μπασκέτα και να 'χαμε μια μπάλα του μπάσκετ.
- Ναι.
- Και να 'χαμε βάλει και ένα μικρό τερματάκι για όσους θέλουν να παίζουν.
- Τα κορίτσια;
- Να 'χαμε φέρει ένα σαν κουκλοθέατρο εδώ.
- Ναι.
- Να 'χαμε και κούκλες και να παίζανε.
- Μάλιστα. Ωραία. Θες να μου πεις και κάτι άλλο που δεν είπαμε; Που ξέχασα κι εγώ να ρωτήσω;
- Μμμ... Όχι.
- Ωραία.
- Σου αρέσει που καθόμαστε έτσι σαν ομάδες πέντε – έξι άτομα ή αν θα προτιμούσες να κάθεται όπως παλιά ανά δύο και ο ένας πίσω από τον άλλον.
- Α, όχι. Πιο ωραία είναι έτσι.
- Ωραία. Θα ήθελες να κάθεται με άλλα παιδιά πέρα από αυτά που κάθεται στην ομάδα σου;
- Ναι.
- Θέλεις να μου πεις με ποιους θα 'θελες να έχεις ομάδα έξι ατόμων;
- Ε, το Μ.Α6...
- Ναι.
- Εεε...τη Μ.Κ16...
- Ναι.
- Εεε...τον Μ.Α10...
- Ναι.
- Τον Μ.Α18.
- Ναι
- Εεεμ...τη Μ.Κ5.
- Αυτοί. Κι αυτοί.
- Ναι.
- Ωραία. Υπάρχουν κάποιοι που δοκίμασες κατά καιρούς, επειδή ήσουν σε διάφορες ομάδες, που δεν θα ήθελες να ξανακάτσεις μαζί τους;
- Όχι.
- Έχεις πρόβλημα να κάτσεις με κάποιον άλλον; Πέρα από αυτούς που μου ανέφερες.
- Όχι.
- Με την Μ.Κ2;
- Όχι.
- Δεν έχεις πρόβλημα να κάτσεις μαζί της.
- Καθόμασταν και μαζί για ένα διάστημα.
- Το θυμάμαι, ναι. Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας συμμετέχεις σ' αυτές ή θα προτιμούσες να τις έκανες μόνος σου;
- Όχι. Θέλω να τις κάνω μαζί με άλλα παιδιά.
- Υπάρχει κάποιο άτομο όμως μέσα στην ομάδα σου που συμμετέχει λιγότερο;

- Νομίζω πως ναι. Ο Μ.Α15 μερικές φορές.
- Ο Μ.Α15 δε συμμετέχει, ε;
- Όχι και πολύ. Αλλά όμως μερικές φορές.
- Γιατί το κάνει αυτό, ρε συ;
- Δεν ξέρω.
- Επιλέγει να απομονώνεται και να κάνει πράγματα μόνος του. Δεν θέλει πολλά πολλά. Έχει τύχει εσύ να προσπαθήσεις να τον πείσεις να συμμετέχει; Να του πεις δυο – τρεις κουβέντες.
- Εεε...Ναι.
- Να του πεις: «Έλα, ρε Μ.Α15».
- Ναι. Εκεί πέρα που κάναμε αυτό εκεί πέρα με τον πλανήτη.
- Ναι.
- Και με τη βιβλιοθήκη νομίζω.
- Ναι.
- Και του ‘λεγα να φτιάξει κι αυτός.
- Κι αυτός τι έλεγε;
- “Όχι”, έλεγε. Ε, και ότι φτιάχνει ένα άλλο μόνος του.
- Είναι λίγο εγωιστής νομίζω. Δεν ξέρω. Εσύ αν κάνετε μια άσκηση με την ομάδα σου και δυσκολεύεσαι, θα ζητήσεις από κάποιον να σε βοηθήσει;
- Ναι.
- Μμμ;
- Ναι.
- Εσύ αν σου ζητήσει κάποιος βοήθεια, θα του δώσεις απλόχερα;
- Ναι, φυσικά.
- Μπράβο. Εεε...Γιατί το κάνεις αυτό;
- Ποιο;
- Γιατί σ’ αρέσει να βοηθάς τους άλλους;
- Επειδή με βοηθάνε και αυτοί.
- Αν δεν σε βοηθούσαν δηλαδή, δεν θα τους βοηθούσες;
- Εεε...Θα τους βοηθούσα.
- Για παράδειγμα τον Μ.Α15. Ο Μ.Α15 σε βοηθάει;
- Ναι, μερικές φορές.
- Άρα εσύ τον βοηθάς μερικές φορές ή όποτε σου ζητάει βοήθεια;
- Όποτε μου ζητάει.
- Α, βλέπεις λοιπόν. Εεε...Ωραία. Όταν συζητάτε με την ομάδα σου για τη λύση μιας άσκησης και πέφτουν στο τραπέζι δυο – τρεις λύσεις, πώς θα επιλέξετε τελικά ποια θα κάνετε;
- Μμμ...Δεν ξέρω. Ε, όποια μου φαίνεται πιο σωστή.
- Ωραία. Όλη η ομάδα όμως πρέπει να κάνει μία.
- Ναι.
- Ποια διαλέγετε όλοι; Αν εσένα σου φαίνεται σωστή η πρώτη, αλλά οι περισσότεροι θέλουν μια άλλη λύση;
- Εεε...Θα πάω με τους περισσότερους.
- Ακόμα και αν νιώθεις ότι η δική σου είναι σίγουρα σωστή ενώ των άλλωνών είναι λάθος;
- Ναι.
- Ναι, ε; Νιώθεις ότι έχεις πολλούς φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι. Είμαστε σχεδόν με όλους φίλοι.
- Αυτοί που θεωρείς φίλους σου, πιστεύεις ότι σε καταλαβαίνουν όταν έχεις κάποιο πρόβλημα ή όταν δυσκολεύεσαι στα μαθήματα;
- Ναι.
- Σε βοηθάνε, ναι;
- Ναι.
- Όταν συζητάτε, ακούτε με προσοχή ο ένας τον άλλον ή διακόπτετε και πετάγεστε και δεν αφήνετε

τον άλλον να ολοκληρώσει τη σκέψη του;

- Μερικές φορές πεταγόμαστε, αλλά μερικές φορές εεε...λέμε διάφορες ιδέες.

- Εσύ έχεις νιώσει ποτέ ότι σε έχουν διακόψει την ώρα που πας να πεις τη γνώμη σου;

- Όχι.

- Όχι, ε; Εσύ διακόπτεις όμως.

- Όχι.

- Όχι; Οι άλλοι το κάνουν, της ομάδας σου; Αλληλοδιακόπτονται;

- Μερικές φορές.

- Μμμ...Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο σου;

- Εεε...Παίζω κυνηγητό ή «κλέφτες και αστυνόμους» (...) με το Μ.Α6, με τον Μ.Α4, με τον Μ.Α9...

- Ναι

- Εεε...με τον Μ.Α11 και μερικές φορές έρχεται και ο Μ.Α10.

- Ωραία. Εεε...Θα ήθελες να κάνεις παρέα στα διαλείμματα και με άλλα παιδιά εκτός από αυτούς;

- Ναι.

- Δεν κάνεις όμως.

- Όχι.

- Δεν το προσπαθείς;

- Ναι.

- Σου πέρασε ποτέ από το μυαλό ας πούμε να πας να δεις τι κάνει η Μ.Κ8 και η Μ.Κ7 και να κάνεις μαζί τους μια βόλτα. Να ακούσεις τι συζητάνε, να πεις και εσύ κάτι δικό σου.

- Όχι.

- Δε σου πέρασε από το μυαλό να το κάνεις, ε; Γιατί;

- Εεε...Δεν ξέρω.

- Θα ήθελες όμως να το κάνεις μία φορά; Δεν έχεις την απορία σου να δεις τι κάνουν οι άλλοι; Πώς περνάνε; Να δοκιμάσεις κάτι άλλο. Να...μπορεί ξέρω εγώ και κάποιοι άλλοι να περνάνε καλά με ένα παιχνίδι και να επιλέξεις τη Δευτέρα να παίζεις το παιχνίδι αυτό με αυτούς, την Τρίτη με τους άλλους. Μπορεί την Τετάρτη να τους πείσεις και να παίξουν όλοι μαζί το ίδιο.

- Μάλλον.

- Ε;

- Μάλλον.

- Όταν κάποιος συμμαθητής σου έχει πρόβλημα, είσαι διατεθειμένος να τον στηρίζεις, να τον βοηθήσεις;

- Ναι.

- Ε;

- Ναι.

- Αν μαλώσουν στο διάλειμμα δύο άτομα και ο φίλος σου έχει άδικο, εσύ ποιον θα υποστηρίζεις; Τον φίλο σου ή τον άλλον;

- (...)

- Βλέπε Μ.Α6, που είναι και φίλος σου κολλητός. Έστω ότι κάνει κάτι που είναι λάθος. Εσύ θα τον υποστηρίζεις ή θα υποστηρίζεις τον άλλο;

- Μερικές φορές τον έχω υποστηρίξει, αλλά μερικές άλλες όχι.

- Τον υποστηρίζεις σε στιγμή που πρόκειται να τιμωρηθεί, ας πούμε, ή...

- Ναι.

-Ανάμεσα στα παιδιά; Για να γλιτώσει την τιμωρία, ε;

- Ναι.

- Ωραία. Εσύ όταν έχεις κάποιο πρόβλημα και σε βοηθάνε οι άλλοι, νιώθεις ικανοποιημένος από τον τρόπο που σε βοηθάνε;

- Ναι.

- Που σε στηρίζουν;

- Ναι.

- Ωραία. Έχει κάνει ο Μ.Α6 το αντίστοιχο και για σένα κάποια στιγμή;
- Μμμ...Εγώ δεν μπαίνω συνήθως...Εγώ δεν μπαίνω συχνά τιμωρίες.
- Ναι. Ενώ ο Μ.Α6 μπαίνει συχνά;
- Εεε...Ναι.
- Ναι, ε;
- Σ' αυτήν την τάξη έμπαινε πάρα πολλές φορές τιμωρία.
- Νιώθεις χαρούμενος που έχεις αυτούς τους φίλους δίπλα σου;
- Ναι.
- Περνάς καλά μαζί τους, ε;
- Ναι.
- Ωραία. Στο σχολείο έρχεσαι το πρωί με...με μια χαρά επειδή θα 'ρθεις και θα τους βρεις;
- Ναι.
- Ε;
- Ναι.
- Νιώθεις μια ασφάλεια που είναι εδώ, δεν αισθάνεσαι μόνος σου;
- Ναι.
- Δεν σου περνάει ποτέ από το μυαλό ότι θα ήθελες να ήσουν σε άλλη τάξη;
- Όχι.
- Όχι.
- Μόνο στην μπάλα που πάντα χάνουμε.
- Θα ήθελες να είσαι στην άλλη ομάδα δηλαδή;
- Εεε...ναι. Και χωρίς να μας (...) δίκαια.
- Μμμ...Εεε...Υπάρχουν φορές που μπορεί να μην εκφράσεις τη γνώμη σου γιατί ντρέπεσαι τους συμμαθητές σου;
- Εεε...όχι.
- Έχει τύχει κάποια φορά να διστάσεις να σηκωθείς στον πίνακα, γιατί φοβάσαι ότι θα σε κοροϊδέψουν;
- Όχι γι' αυτό, αλλά γιατί φοβάμαι αν το 'χω λάθος.
- Και μετά;
- Ναι. Μπορεί μερικές φορές να με κοροϊδέψουν και να γελάσουν.
- Και σ' ενοχλεί αυτό, ε;
- Ναι.
- Για κάποιον άλλο λόγο έχει τύχει να σε κοροϊδέψουν ποτέ;
- Όχι.
- Όχι, έτσι;
- Όχι.
- Ούτε για κάποιο λόγο...Για την εμφάνισή σου...
- Εεε...όχι.
- Ωραία. Είναι κάποια φορά που σου περνάει από το μυαλό ότι ακόμα και αν είναι εδώ δεκαεπτά άτομα, πάλι νιώθεις μόνος σου εδώ μέσα;
- Όχι, ποτέ.
- Ωραία. Σε μια εκδρομή σου 'χει περάσει ποτέ από το μυαλό να μην έρθεις, γιατί αν έρθεις δε θα 'χεις παρέα; Θα κάτσεις μόνος σου στα καθίσματα ε...
- Εεε...όχι.
- Δε θα σε θέλει κανένας τους στο τραπέζι για φαγητό;
- Όχι.
- Όχι έτσι; Ωραία. Το βλέπεις όμως σε κάποιους άλλους συμμαθητές σου; Βλέπεις κάποιους άλλους συμμαθητές σου να είναι μόνους τους;
- Δεν το 'χω δει ποτέ αυτό.
- Με τον Μ.Α1 θα 'κανες παρέα στα διαλείμματα;
- Ναι.

- Αυτός γενικά έχει παρέες;
- Εεε...Όχι και πολύ.
- Δεν σου περνάει από το μυαλό όμως να πας να του κάνεις παρέα, για να μην είναι μόνος.
- Όχι.
- Μμμ...Εεε...Υπάρχει κάποιος συμμαθητής εδώ μέσα που θεωρείς ότι αν δεν υπήρχε αυτός εδώ μέσα, το μάθημα θα γινόταν πολύ καλύτερα και ότι θα περνούσατε πιο καλά;
- Εεε...ναι. Μερικές φορές ο Μ.Α6.
- Πρόσεξε με τώρα. Ο Μ.Α6 σ' ενοχλεί στο μάθημα. Αν έλειπε όμως θα περνούσατε καλύτερα;
- Όχι.
- Θεωρείς ότι επειδή είναι εδώ μέσα περνάτε πιο ευχάριστα;
- Μερικές φορές ναι.
- Κι άλλες φορές όχι;
- Ναι.
- Ωραία. Άρα κάνει μερικά φάουλ ο Μ.Α6. Του βγάζουμε μια ψιλοκόκκινη κάρτα, ε; Ή είναι ακόμα στις κίτρινες;
- Στις κίτρινες.
- Ε, κίτρινη. Τι θα 'λεγες; Αφού είναι φίλος σου. Ωραία. Αυτά. Είσαι free να πας να φας κιόλας.
- Εντάξει.
- Καλώς τον. Είσαι ο;
- Μ.Α13.
- Πώς;
- Μ.Α13.
- Γάλλος είσαι;
- Ε, όχι.
- Από πού;
- Από την Αλβανία.
- Πολύ ωραία.
- Θεωρείς ότι η δασκάλα σου, σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να καταφέρεις να λύσεις;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Δε σε αναγκάζει δηλαδή να κάνεις κάτι;
- Όχι.
- Σου ζητάει συχνά να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Σου συμπαραστέκεται όταν νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό; Πολύ λίγο αρκετά πολύ συχνά;
- Εεε.... παύση.. Λίγο.
- Ναι. Υπάρχουν φορές που δε σου 'χει συμπαρασταθεί;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Ναι.
- Είναι αδιάφορη ή σε βοηθά όταν δυσκολεύομαι;
- Με βοηθάει όταν δυσκολεύομαι.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Εεεμμ.. Όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της ή όχι;

- Όχι.
- Γιατί δε της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της;
- Επειδή θέλω να τα καταφέρω μόνος μου.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα να την ενοχλήσεις;
- Όχι.
- Είναι πάντα στη διάθεση σου να σε βοηθήσει στο διάλειμμα ή στο μάθημα αν κάτι σου συμβεί;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν το δάσκαλο σου;
- Όχι.
- Από ποια λόγια ή από ποιες πράξεις του δασκάλου σου το καταλαβαίνεις αυτό;
- Εε ξαναλέτε λίγο την ερώτηση;
- Ναι. Η ερώτηση είναι ότι όλοι έχουμε ελαττώματα. Και τα δικά σου δεν ενοχλούν τη δασκάλα σου. Πώς το καταλαβαίνεις ότι δε την ενοχλούν;
- Εεε...
- Στο λέει; Σου δείχνει κάτι ότι δε την πειράζει;
- Ναι.
- Τι;
- Ε ότι δε την πειράζει.
- Δε σου κάνει παρατηρήσεις;
- Όχι δε μου κάνει παρατηρήσεις.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε έκανε να αισθάνεσαι άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου όταν συζητάτε μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Σε βοηθάει σε παρακινεί να συμμετέχεις;
- Ναι.
- Σου λέει μπράβο και καλά λόγια;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Εε.. (..) Εε Μου λέει πως θα το καταλάβεις αυτό το πράγμα, μου το εξηγεί.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει;
- Εε..
- Νιώθεις καλά; Στεναχωριέσαι; Νιώθεις καλύτερα;
- Ναι νιώθω καλύτερα.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθείς περισσότερο;
- Θέλω να προσπαθήσω περισσότερο.
- Όταν έχεις κάποιες διαφωνίες με τους συμμαθητές σου τι σου (..) ο δάσκαλός σου σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο; σας βοηθάει να λύσετε τις διαφορές σας;
- Εε..το συζητάτε μαζί με τη δασκάλα σας το συζητάτε μόνοι σας;
- Και με τη δασκάλα μας αλλά και μόνοι μας.
- Υπάρχουν φορές που όταν τσακώνεστε αντί να πάρετε εσείς την απόφαση να λύσετε τον τσακωμό σας, τον παίρνει η δασκάλα σας μόνη της;
- Ε, μερικές φορές.
- Σε τιμωρεί συχνά;

- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι
- Κάνει πλάκες μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Μμμ.. Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά;
- Ναι.
- Πώς θα ήταν ο καλύτερος δάσκαλος για σένα;
- Εεε..να μη μας έβαζε πολλές ασκήσεις για το σπίτι.
- Ωραία. Θέλεις να μου πεις τι δεν κάνει η δασκάλα σου που θα 'θελες να το κάνει στο μάθημα ή στο διάλειμμα; Υπάρχει κάτι που δε το κάνει και θα ήθελες να το κάνει στο μάθημα;
- Όχι.
- Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Μπορείς να Φωνάζεις τον επόμενο.

Συνέντευξη Μ.Κ14

- Λοιπόν, εδώ δεν θα σε βαθμολογήσω, ούτε θα σε ρωτήσω τίποτα για τα μαθήματα, θα κάνουμε μια συζήτηση που αφορά το χώρο εδώ και τα αντικείμενα και θα μου πεις τη γνώμη σου και τι πιστεύεις για να την αλλάξουμε και να την κάνουμε καλύτερα ναι;
- Ναι.
- Ωραία. Αν λοιπόν υπήρχε κάποιος που σου ζητούσε να του περιγράψεις την τάξη σου με λίγα λόγια, τι θα του έλεγες για την τάξη σου;
- Ε, θα ήθελα να είχε.
- Πώς είναι τώρα, να του έλεγες πως είναι τώρα.
- Α, θα του έλεγα ότι είναι μια τάξη αρκετά μεγάλη, ότι έχει αυτά που χρειάζεται, αρκετά μέσα, αυτά.
- Τι εννοείς αυτά που χρειάζεται;
- Εννοώ θα έχει ένα χάρτη, θα έχει τον πινάκα αυτό είναι το βασικό, αυτά..
- Τι άλλο έχει ;
- Τα θρανία, τις καρέκλες, την έδρα (..) αυτά.
- Ωραία. Έχει τα βασικά πράγματα ναι;
- Όταν μπαίνεις μέσα, στην τάξη για να κάνεις μάθημα, ε υπάρχει κάτι στο χώρο που σε κάνει να νιώθεις άβολα που σε κάνει να λες: “πωωω σε τι μπηκά μέσα”;
- Λίγο ο τοίχος.
- Ναι.
- Θέλει λίγο βάνιμο. Αυτό και λίγο αυτό εκεί πέρα.
- Ποιο;
- Στο ταβάνι.
- Α, που πλημμυρίζουμε ναι;
- Ναι.
- Τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ μέσα στην τάξη μας;
- Πιο πολύ;
- Που θεωρείς ότι είναι το πιο ωραίο σημείο της τάξης.
- Οι κουρτίνες και το παράθυρο. Ναι είναι τέλειο με τις κουρτίνες.
- Αυτό που δεν σου αρέσει καθόλου;
- Είναι το ταβάνι, αυτό που σας έλεγα ,δεν μου αρέσει καθόλου.
- Κάτι άλλο που δεν σου αρέσει καθόλου.

-Όχι,δεν έχω κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα.
-Γενικά η τάξη μας είναι φωτεινή;
-Ναι.
-Ζέστη;
-Αρκετά.
-Ωραία. Έχει ησυχία; Μπορούμε να κάνουμε μάθημα ή ακούμε συνέχεια θορύβους από έξω που μας ενοχλούν;
-Μερικές φορές, όχι πάντα.
-Άρα τις περισσότερες φορές κάνουμε καλά μάθημα.
-Ναι.
-Ωραία.
-Εκτός από τον Μ.Α.
-Όχι, αν κάνουν φασαρία οι δικοί μας, από έξω αν ακούμε συνέχεια φασαρία. Αυτοκίνητα, θορύβους, τέτοια.
-Ναι.
-Αυτά μην μας ενοχλούν. Ωραία, πριν είπες ότι η τάξη μας είναι μεγάλη.
-Ναι.
-Εμείς χρησιμοποιούμε όλες τις γωνίες που έχει η τάξη;όλους τους χώρους της;
-Όχι
-Όχι. Τι χρησιμοποιούμε κυρίως;
-Κυρίως χρησιμοποιούμε ας πούμε τα θρανία εδώ,θα μπορούμε να τα αλλάξουμε.
-χρησιμοποιούμε κυρίως τα θρανία μπροστά.
-Ναι.
-Δε λέω τι θα μπορούσαμε άλλα τι χρησιμοποιούμε.
-Ε τις χρησιμοποιούμε.
-Χρησιμοποιούμε ποια περιοχή κυρίως μέσα στην τάξη μας;
-Αυτήν εδώ πέρα.
-Την μπροστινή,αυτήν που είναι τα θρανία με τον πινάκα ναι;
-Ναι.
- Ωραία,τι θα μπορούσαμε να κάνουμε σε όλες τις άλλες πλευρές της τάξης για να μπορούμε να χρησιμοποιούμε και αυτές.
-Από την μια μεριά ,όπως μα είπατε ,μπορούμε να βάλουμε υπολογιστές,άμα θέλουμε να ψάξουμε κάτι ,να μπούμε εκείνη την ώρα. Να φτιάξουμε άλλη μια που να πηγαίνουμε να καθόμαστε όταν θέλουμε να ζωγραφίσουμε.
- Ωραία,κάτι άλλο; Μια βιβλιοθήκη θα μπορούσαμε να βάλουμε εδώ μέσα;
-Ναι, ναι.
-Θα ήθελες. Για τους τοίχους. Τους τοίχους τους έχουμε διακοσμήσει με κάποιο τρόπο. Σου αρέσει έτσι όπως τους έχουμε διακοσμήσει;
-Μου αρέσει, απλά, θα ήθελα λίγο παραπάνω.
-Να τους στολίσουμε δηλαδή περισσότερο;
-Ναι να βάλουμε κάποια αυτοκόλλητα που να είναι , που να έχουν σχέση με τα υποκείμενα,τα αντικείμενα,τα ρήματα. Και κάτι άλλο,να αφιερώσουμε και ένα χώρο για τον Θανάση.
-Άμα δεν έρθει ξανά;
-Άμα δεν έρθει ξανά,δεν ξέρω. Γιατί πιστεύω ότι θα τον βοηθήσει.
-Τι άλλο (..) α, έτσι όπως είναι τοποθετημένα εδώ μέσα τα θρανία μας, η ντουλάπα, όλα αυτά, σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να αλλάξουμε;
-Όχι άπλα πιστεύω ότι είναι αρκετά μεγάλη η τάξη και είναι λίγα τα θρανία.
-Τι να τα κάνουμε περισσότερα όμως;
-Να τα (..) ή να τα ανοίγαμε, να κάλυπταν δηλαδή την τάξη να μη φαίνεται ότι είναι άδεια.
-Αν βάζαμε όλα αυτά που είπαμε όμως γύρω γύρω ,δεν θα γέμιζε η τάξη;
-Ναι, αρκετά.

-Τα θρανία, έτσι όπως τα έχουμε σε ομάδες θα ήθελες να τα αλλάξουμε; Να κάτσουμε κάπως αλλιώς ή είμαστε εντάξει; Με τον τρόπο που είναι τα θρανία, όχι με τα άτομα που είναι στην ομάδα.

-Όχι. Εγώ από τη μια, προτιμώ να κάτσω μονή μου άλλα από την άλλη δε θέλω να χαλάσω και τις ομάδες.

-Θες να κάθεται τελείως μονή σου;

-Ναι μερικές φορές το σκέφτομαι αυτό.

-Τις περισσότερες φορές τι σκέφτεσαι;

-Να κάθομαι μόνη μου.

-Α, άρα τις περισσότερες φορές σκέφτεσαι να κάθεται μονή σου.

-Ναι.

-Γιατί;

-Δεν ξέρω άλλα μου αρέσει πιο πολύ.

-Ααα, μάλιστα. Ωραία, τι άλλο. Τι θα ήθελες να προσθέσουμε μέσα στην τάξη για να μοιάζει η τάξη περισσότερο σαν στο σπίτι σου, για να νιώθεις πιο άνετα εδώ μέσα, να νιώσεις ότι είναι δικός σου χώρος, ότι είναι δικό σου κομμάτι.

-Εμ, θα ήθελα να τη γεμίσουμε πάρα πολύ για να τη νιώθω (..) να βάλουμε διάφορα πράγματα (..) εμ, τι άλλο τώρα (..)

-Τι πράγματα δηλαδή;

-Μπορούμε να βάλουμε, ένα τραπεζάκι να καθόμαστε όλοι (..) δηλαδή κάθε φορά που ερχόμαστε να διασκεδάσουμε αλλά να κάνουμε και μάθημα.

-Ωραία. Η ιδανική τάξη για σένα πως είναι; Πώς τη φαντάζεσαι; Αν άνοιγες την πόρτα και έβλεπες εδώ μέσα και έλεγες “ουαου”!!

-θα μου άρεσε πολύ άμα ήταν βαμμένος ο τοίχος με ένα πολύ φωτεινό χρώμα...

-Όπως;;

-Το χρώμα τώρα είναι λίγο δύσκολο γιατί πρέπει να ταιριάζει σε τάξη. Εμμη θα μου άρεσε ένα λαχανί, ένα κίτρινο ανοιχτό και να είναι πολλά αυτοκόλλητα μέσα, διάφορους χώρους...

-Αυτοκόλλητα που να έχουν σχέση με το μάθημα;

-Ναι.

-Χώρους εννοείς να το χωρίσουμε σε χώρους που να έχει μέσα την βιβλιοθήκη, τον υπολογιστή και αυτά;

-Ναι.

-Ωραία, αυτή θα ήταν η ιδανική τάξη για σένα;

-Ναι.

-Ωραία. Θέλεις να προσθέσεις κάτι που ξεχάσαμε να πούμε;

-Όχι.

-Όχι, είμαστε εντάξει.

-Σου αρέσει που καθόμαστε ανά ομάδες έξι ατόμων ή θα ήθελες να καθόμασταν όπως παλιά; Που καθόμασταν δυο-δυο;

-Δύο – δύο και τα δυο μ' αρέσουν. Δεν έχω πρόβλημα ούτε με τις ομάδες να καθόμαστε ούτε δυο-δυο.

-Είσαι ευχαριστημένη δηλαδή από τις ομάδες;

-Ναι.

-Σου αρέσει που κάθεται με αυτά τα συγκεκριμένα πέντε άτομα;

-Ναι δεν έχω κάποιο πρόβλημα μαζί τους.

-Με ποιους όμως θα ήθελες πραγματικά να κάθεται αν μπορούσες να φτιάξεις εσύ την ομάδα σου; Ποιους θα διάλεγες;

-Θα ήθελα να κάτσω με το ΜΑ11, με τη ΜΚ16, με τη ΜΑ5, με τον ΜΑ15, με αυτούς.

-Και άλλον έναν για να γίνει εξάδα.

-Εξάδα, τον Μ.Α18.

-Υπάρχει κάποιος ή κάποιοι που δεν θα τους ήθελες με τίποτα στην ομάδα σου;

- Με τίποτα δε θα ήθελα τον Μ.Α6.
- Με τίποτα τον Μ.Α6.
- Με τίποτα δε θα ήθελα τον Μ.Α17, την Μ.Κ2, ποιον άλλον; Τον Μ.Α4 και έναν τελευταίο (..) Δε θα ήθελα κάποιον άλλον.
- Με όλους τους άλλους δεν έχεις πρόβλημα; Με αυτούς γιατί δεν μπορείς; Μ.Α6, Μ.Α 17, Μ.Κ2, Μ.Α4;
- Με τον Μ.Α6 δε θέλω με τίποτα γιατί ξέρετε τι κάνει;
- Τι κάνει;
- Όλα αυτά. Μας κοροϊδεύει και με τον Μ.Α17 έχω το ίδιο πρόβλημα, μας κοροϊδεύουν.
- Τι άλλο;
- Εμένα με πειράζει που κάθομαι μαζί τους επειδή κάτι να κάνεις λάθος κάτι το ένα, κάτι το άλλο σου λένε: “έλα μωρέ”.
- Με την ΜΚ2, με τον ΜΑ4;
- Με την ΜΚ2 έχω ένα άλλο θέμα και με το ΜΑ4 λίγο όπως με τον Μ.Α6, τον Μ.Α17.
- Με την ΜΚ2 τι άλλο θέμα έχεις;
- Έχουμε τσακωθεί πολλές φορές, για τη φιλία βέβαια.
- Και δεν έχετε προσπαθήσει να τα βρείτε;
- Πολλές φορές.
- Αλλά ξαναμαλώνετε.
- Ναι.
- Συνήθως έτσι γίνεται όταν είμαστε μικροί. Μαλώνουμε τα ξαναβρίσκουμε, μαλώνουμε τα ξαναβρίσκουμε. Έχει κάνει κάτι όμως που σε πλήγωσε πολύ η ΜΚ2;
- Μερικές φορές. Ας πούμε μια μέρα είχαμε βιβλιοθήκη και μου είχε πει ότι εγώ έκλεψα ένα βιβλίο.
- Μάλιστα.
- Και όλα τα παιδιά έλεγαν το ίδιο.
- Υποστήριζαν αυτό που έλεγε η ΜΚ2;
- Ναι.
- Θα ήθελες να δοκιμάσεις να καθήσεις με κάποιους συμμαθητές που δεν έχει τύχει να συνεργαστείς μέχρι τώρα;
- Ναι με τον ΜΑ11.
- Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας εσύ συμμετέχεις σε αυτές;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που προτιμάς να την κάνεις μόνη σου; Και λες: “δουλέψτε εσείς εγώ θα την κάνω μόνη μου;
- Μερικές φορές, όχι πάντα.
- Γιατί το κάνεις αυτό;
- Γιατί; Γιατί θέλω να δω αν και εγώ μπορώ να το κάνω μόνη μου.
- Δεν είναι δηλαδή ότι κάνουν κατι τα παιδιά και σε...ότι δε σε υπολογίζουν;
- Όχι, όχι, όχι.
- Αλλά θες να το κάνεις μόνη σου για να ελέγξεις δηλαδή τις γνώσεις σου;
- Ναι.
- Υπάρχει κάποιο άτομο μέσα στην ομάδα σου που δεν συμμετέχει πολύ στις εργασίες; αυτές τις ομαδικές;
- Μερικές φορές ο ΜΑ17 γιατί μιλάει, μερικές φορές όχι πάντα ο ΜΑ13, μιλάει με τον ΜΑ17, οι άλλοι συνεργαζόμαστε.
- Όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις κάποια άσκηση ζητάς βοήθεια από τα παιδιά της ομάδας σου;
- Όχι
- Γιατί;
- Δεν το έχω προσπαθήσει. Απλά (..)
- Δεν νιώθεις άνετα για να τους το ζητήσεις;
- Μερικές φορές, αλλά δεν το έχω σκεφτεί και καθόλου.

- Ότι όταν έχουμε μια ομάδα μπορούμε να ρωτήσουμε πώς το έκανε ο άλλος για να μας βοηθήσει;
- Ναι.
- Εσύ αν σου ζητήσει κάποιος βοήθεια θα τον βοηθήσεις;
- Ναι.
- Σου έχει τύχει να σου ζητήσουν βοήθεια για μια άσκηση;
- Για μια άσκηση; Όχι άμα μερικές φορές με ρωτήσει ο Μ.Α15.
- Τα συζητάτε δηλαδή.
- Ναι.
- Όταν πρέπει να κάνετε μια εργασία μαζί με την ομάδα σου (..) ομαδική και προτείνετε ο καθένας διαφορετικό τρόπο πως θα καταλήξετε στο τι ακριβώς θα κάνετε; Ποιο τρόπο θα διαλέξετε;
- Δηλαδή;
- Δηλαδή αν κάνουμε μια άσκηση έστω ότι κάνουμε τις ιστορίες.
- Ναι.
- Που πρέπει να φτιάξετε έναν ήρωα για το πως θα το φτιάξετε, άλλος λέει αγόρι, άλλος λέει κορίτσι, άλλος με μουστάκι, άλλος χωρίς, τελικά πως διαλέγετε πως θα τον κάνετε;
- Γι' αυτό τσακωνόμαστε λίγο αλλά στο τέλος βρίσκουμε κάτι.
- Κάτι κοινό που να αρέσει σε όλους;
- Ναι.
- Τα βρίσκετε δηλαδή;
- Ναι.
- Έστω ότι κάνουμε μια άσκηση και η ομάδα σου επιλέγει να τη λύσει με έναν τρόπο ο οποίος είναι λάθος και συ είσαι σίγουρη ότι ο δικός σου τρόπος είναι σωστός. Τι θα κάνεις; Θα το λύσεις με την απόφαση που έχει πάρει η ομάδα σου ή θα κάνεις το δικό σου;
- Θα κάνω το δικό μου.
- Θα προσπαθήσεις να τους πείσεις ότι αυτό που λες είναι σωστό;
- Ναι, ναι.
- Αλλά παρ' όλα αυτά αν δεν ακούσουν θα κάνεις το δικό σου;
- Ναι.
- Έχεις αρκετούς φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Πιστεύεις ότι σε καταλαβαίνουν, ότι σε ακούν με προσοχή όταν μιλάς;
- Μερικοί ναι.
- Ποιοι είναι αυτοί που δεν;
- Που δεν, είναι ο Μ.Α6, ο Μ.Α4. Αυτούς πιστεύω, για τους άλλους.
- Όταν συζητάς έχει τύχει να σε διακόψουν και να πουν αυτοί από πάνω τη γνώμη τους;
- Από την ομάδα μου;
- Από την ομάδα σου.
- Στην ομάδα μου όχι.
- Με τους άλλους;
- Με τους άλλους μπορεί. Δε θυμάμαι κάτι τέτοιο.
- Έχει τύχει να κάνεις εσύ το αντίστοιχο; Δηλαδή να μιλάει κάποιος και να τον διακόψεις;
- Όχι.
- Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο σου;
- Παίζοντας μερικές φορές, κάνουμε βόλτες.
- Με ποια παιδιά παίζεις;
- Παίζω να λέω την αλήθεια παίζω μερικές φορές με την Μ.Κ12, παίζω πιο πολύ με τη Μ.Κ5, τον Μ.Α15, τη Μ.Κ16.
- Θα ηθελες να δοκιμάσεις να παίζεις και με άλλα παιδιά από την τάξη;
- Ναι.
- Αλλά δεν το κάνεις.
- Όχι.

- Γιατί;
- Δεν ξέρω. Είμαι κάπως (..) Είμαι (...)
- Εσύ δηλαδή το αποφεύγεις; Δεν έχει τύχει να το δοκιμάσεις και να σε διώξουν;
- Όχι.
- Έχει τύχει φορά που να νιώσεις πολύ άβολα μέσα στην τάξη για κάτι που έχει γίνει; Να νιώσεις λίγο άσχημα;
- Όταν έχω κάνει ένα λάθος και όλα τα άλλα τα παιδιά κοροϊδεύουν. Όλα όλα όμως.
- Έχεις αισθανθεί ότι θα ήθελες να είσαι σε άλλη τάξη; Με άλλα παιδιά;
- Όχι
- Δε σου έχει περάσει κατι τέτοιο από το μυαλό ούτε θέλεις;
- Όχι
- Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα όμως με κάποιους συμμαθητές θα σου περάσει από το μυαλό να πας και να το συζητήσεις; να τους πεις με ενοχλεί αυτό το πράγμα γιατί το κάνετε;
- Στον Μ.Α17 το έχω κάνει αυτό.
- Έπιασε;
- Όχι.
- Δεν διορθώθηκε. Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα οι συμμαθητές σου θα πάρουν το δικό σου μέρος ή θα πάρουν του άλλου; Τι πιστεύεις;
- Άμα μαλώσω με ένα αγόρι θα πάρουν το μέρος του αγοριού. Άμα μαλώσω με ένα κορίτσι θα πάρουν το μέρος το δικό μου.
- Αν μαλώσετε με δυο κορίτσια της τάξης και έχεις άδικο θα σε υποστηρίξει κάποιος;
- Άμα έχω άδικο δε νομίζω.
- Εσύ αν έκανε κατι τέτοιο ένας συμμαθητής σου θα τον υποστήριζες;
- Άμα είχε δίκιο ή άδικο;
- Άδικο.
- Όχι.
- Ακόμα και αν ήταν η Μ.Κ16;
- Τη Μ.Κ16 ναι.
- Νιώθεις ασφάλεια όταν έρχεσαι στο σχολείο επειδή ξέρεις ότι είναι εδώ οι συμμαθητές σου; Ότι θα έρθεις και θα τους βρεις;
- Ναι και μ' αρέσει.
- Είσαι χαρούμενη δηλαδή;
- Ναι.
- Όταν συζητάτε λες πάντα την άποψη σου με ευκολία; Αυτό που πιστεύεις;
- Ναι.
- Έχει τύχει ποτέ να νιώσεις ότι δε θες να σηκωθείς στον πίνακα γιατί φοβάσαι ότι θα σε κοροϊδεύουν από κάτω οι συμμαθητές σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που νιώθεις μοναξιά μέσα στην τάξη που ακόμα και αν είμαστε 18 άτομα εκεί μέσα εσύ νιώθεις μονή σου;
- Όχι.
- Σε κάποια εκδρομή που θα πηγαίναμε αν έλειπαν οι βασικοί σου φίλοι και ήταν τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης θα ήθελες να έρθεις;
- Ναι.
- Δε θα σε πείραζε ε;
- Θα κάτσω με τα άλλα δεν πειράζει.
- Νιώθεις ότι υπάρχουν συμμαθητές μέσα στην τάξη που δε σε συμπαθούν;
- Ναι.
- Ποιοι;
- Πιστεύω ο Μ.Α17.
- Έχεις σκεφτεί τι μπορεί να τους πειράζει σε σένα και δε σε συμπαθούν;

- Όχι.
- Σου έχει περάσει από το μυαλό να το συζητήσεις;
- Όχι. Βασικά αυτό μόνο για τον Μ.Α17 που του το έχω πει μην κοροϊδεύει τους άλλους γιατί δεν είναι σωστό. Μόνο αυτό.
- Υπήρξε φορά που οι συμμαθητές σου είπαν κατι άσχημο για σένα και σε έκαναν να νιώσεις άσχημα;
- Ναι.
- Τι άλλο;
- Πολλά παιδιά μας κοροϊδεύουν
- Μέσα από την τάξη;
- Μερικές φορές μέσα από την τάξη και νιώθεις άσχημα.
- Ποιοι άλλοι σε κοροϊδεύουν;
- Μερικές φορές ο ΜΑ6 , ο ΜΑ4..
- Σε σχέση με τι σε κοροϊδεύουν;
- Λένε διάφορα πράγματα. Δεν έχουν κάτι συγκεκριμένο.
- Αφορά δηλαδή την εμφάνιση, αφορά τα μαθήματα;
- Και αυτό.
- Την εμφάνιση. Τι μπορεί να λένε δηλαδή;
- Δεν ξέρω, μερικές φορές, επειδή μπορεί να το λένε και επίτηδες, ότι δεν είσαι όμορφη.
- Σε πειράζει όταν το ακούς αυτό;
- Λίγο.
- Θεωρείς δηλαδή ότι δεν το λένε για να σε πειράξουν άλλα ότι το νιώθουν;
- Ναι.
- Θα ήθελες όμως να γίνει κάτι και να αλλάξει αυτό και να μην έχεις αυτήν την γνώμη;
- Ναι.
- Είναι κάποιος που δεν θα τον ήθελες με τίποτα μέσα στην τάξη; Που θεωρείς ότι αν δεν ήταν αυτός μέσα στην τάξη θα ήταν πολύ καλύτερα τα πράγματα;
- Όχι.
- Δεν έχεις πρόβλημα να είναι όλοι μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Καλώς την. Είσαι η;
- Μ.Κ14.
- Καλώς την Μ.Κ14.
- Μ.Κ14 η δασκάλα σου θεωρείς ότι σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Όχι.
- Όχι. Υπάρχουν φορές που σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Όχι.
- Σου ζητάει συχνά να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Λίγο πολύ;
- Λίγο.
- Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Σου συμπαραστέκεται σε κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι τη χρειάζεσαι;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που δε σου συμπαραστέκεται;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Ναι.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη;

- Με βοηθάει.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της;
- Μερικές φορές.
- Γιατί;
- Μερικές φορές ντρέπομαι να της το πω, μερικές φορές το λέω.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα να την ενοχλήσεις;
- Μμμ... για το μάθημα; Ναι.
- Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα όταν την έχεις ανάγκη;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ελαττώματα ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Ε, μπορεί μερικές φορές.
- Ναι. Πώς το καταλαβαίνεις αυτό; Τι λέει ή τι κάνει και καταλαβαίνεις ότι την ενοχλεί;
- Μπορεί να νευριάζει μπορεί να φωνάζει.
- Μάλιστα. Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε έκανε να αισθανθείς άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου όταν συζητάτε μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Σε παρακινεί η δασκάλα σου να συμμετέχεις;
- Ναι.
- Σου λέει μπράβο;
- Ναι, ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Με βοηθάει.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει;
- Δεν αισθάνομαι κάπως.
- Ναι.
- Εεε.
- Ναι.
- Σε βοηθάει δηλαδή νιώθεις καλύτερα;
- Ναι.
- Θέλεις να προσπαθείς περισσότερο ή απογοητεύεσαι;
- Ότι προσπαθώ περισσότερο.
- Όταν έχεις μια διαφωνία με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει;
- Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει να λύσετε τις διαφορές σας;
- Ας πούμε (..) κάνει (..) περιμένετε (..)
- Όπως το σκέφτεσαι.
- Μερικές φορές παίρνει το μέρος του ενός μερικές φορές του άλλου
- Ναι.
- Μας βοηθάει να βρούμε μία λύση για να κάνουμε αυτό που πρέπει.
- Τις λύνει μόνη της πολλές φορές τις διαφωνίες δηλαδή παίρνει μόνη της μια απόφαση;
- Όχι πάντα.

- Σε τιμωρεί συχνά η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι.
- Κάνει πλάκες;
- Ναι.
- Παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά;
- Ναι.
- Πώς θα φανταζόσουν την ιδανική δασκάλα για σένα τον ιδανικό δάσκαλο;
- Να παίζουμε, να κάνουμε και μάθημα, να μας βοηθάει, να μας βάζει ασκήσεις από (..) αλλά να είναι από τα μαθήματα που ξέρουμε, που τα κάνουμε (..)
- Ναι.
- Αυτά.
- Ωραία. Θα 'θέλες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου που δε το κάνετε την ώρα του μαθήματος;
- Όχι.
- Στο διάλειμμα;
- Να πάμε βόλτες.
- Στο διάλειμμα; Ή εκτός σχολείου;
- Ξαναρωτάτε λίγο;
- Λέω κάτι που δε κάνεις με τη δασκάλα σου, στο διάλειμμα θα 'θελες να κάνετε κάτι με τη δασκάλα σου που δε κάνετε;
- Να κάτσουμε μαζί;
- Ναι.
- Να συζητήσουμε.
- Εκτός σχολείου θα 'θελες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου;
- Ναι.
- Τι;
- Να πηγαίνουμε βόλτες μαζί.
- Τέλεια. Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ. Φωνάζεις τον επόμενο.

Συνέντευξη Μ.Α15

- Λοιπόν, ξέρεις τι θέλω να μου πεις; Θα κάνουμε μια μικρή συζήτηση η οποία θα αφορά το χώρο της τάξης, ότι μας ενοχλεί από αντικείμενα έπιπλα, ότι θεωρούμε ότι δεν είναι καλό εδώ μέσα και θα μου προτείνεις και εσύ μερικές ιδέες μιας και είσαι και καλός εσύ σε αυτά, με τα καλλιτεχνήματα, ούτως ώστε να την αλλάξουμε και να είναι πιο ωραία. Να μας αλλάζει τη διάθεση όταν μπαίνουμε μέσα. Ναι; Πρώτα από όλα θέλω να μου πεις αν σου ζητούσε κάποιος να του περιγράψεις την τάξη μας όπως είναι τώρα, τι θα του έλεγες για αυτήν;
- Ότι είναι καταρχάς μεγάλη αίθουσα.
- Ωραία.
- Πως υπάρχουν κάποια παλιά πράγματα...
- όπως;
- Ε,βιβλιοθήκη, αυτά τα θρανία...ε..αυτά..επίσης (...)
- Τι άλλο έχει η αίθουσα που δεν σου αρέσει,που δεν λειτουργεί πολύ καλά,έχει τίποτα άλλο;
- Όχι ,δεν με ενοχλεί κάτι άλλο.
- Εμ ,ωραία,κάτι κάλο που να έχει η αίθουσα;;γιατί είπες τα αρνητικά..
- Ναι, εμ, ότι είμαστε σε ομάδες.

-Τι άλλο έχει κάλο;

-Μπορούμε να πούμε και ότι αναφορά τον τοίχο;

-Τα πάντα ναι.

-Μου αρέσει ο Αρλεκίνος που υπάρχει μέσα στην τάξη, μου αρέσουν οι αφίσες που έχουμε κάνει.

-Ωραία, αυτές οι εργασίες, οι ιστοριογραφίες ναι.

-Οι κουρτίνες επίσης.

-Ναι.

-Αυτά.

-Ωραία, θα ήθελες να αλλάξουμε με κάποιο τρόπο το πώς έχουμε τοποθετημένα εδώ πέρα τα αντικείμενα, τις ζωγραφιές, τους χάρτες, τα πάντα, να τους αλλάξουμε κάπως θέσεις για να είναι πιο καλά; Για να μας βολεύουν περισσότερο;

-Στους χάρτες όχι. Ούτε στα αντικείμενα.

-Ωραία. Υπάρχει κατι εδώ μέσα που δεν σου αρεσει και θα ήθελες να φύγει όπως και δήποτε από εδώ;

-Η βιβλιοθήκη.

-Ωραία. Γιατί αυτή; Επειδή είναι παλιά;

-Δεν μου αρεσει γενικώς, δεν ξέρω γιατί. Γενικά θέλω κατι να αλλάξουμε, ας πούμε η βιβλιοθήκη να πήγαινε εκεί πέρα.

-Α ωραία, κατι άλλο;

-Όχι.

-Για τους τοίχους γενικά θεωρείς ότι τους έχουμε γεμίσει ή υπάρχουν σημεία που είναι άδεια;

-Υπάρχουν σημεία που είναι άδεια.

-Αυτά με τι θα ήθελες να τα γεμίσουμε;

-Με αφίσες και με ζωγραφιές

-Τι αφίσες;

-Ό,τι να ναι.

-Με ηθοποιούς, με τραγουδιστές και με τέτοια;

-Όχι, αφίσες που θα ήθελε ένα παιδί, να βάζαμε από μια αφίσα που θα ήθελε το καθένα παιδί και να γεμίζαμε.

-Εσύ τι αφίσα θα ήθελες να βάζαμε;

-Εγώ;

-Ναι.

-Δεν ξέρω.

-Ε, θα ήθελες να προσθέσουμε εδώ μέσα κάποια αντικείμενα;

-Α και κολλάζ.

-Θα ήθελες να προσθέσουμε κάποια αντικείμενα ώστε να μοιάζει η τάξη, να έμπαινες στην τάξη και να ένιωθες σαν στο σπίτι σου;

-Όχι.

-Δεν θα ήθελες να νιώθεις έτσι σαν το σπίτι σου;

-Τι αντικείμενα;

-Δεν ξέρω, τι σε κάνει να νιώθεις άνετα έτσι στο δωμάτιο σου για παράδειγμα; μες το σπίτι σου δε νιώθεις άνετα;

-Ναι.

-Τι είναι αυτό που σε κάνει και νιώθεις άνετα;

-Το ότι δεν έχω άλλους τριγύρω μου.

-Χα χα... να τους διώξουμε;

-Χα χα.

-Χάχα... είπες και πριν ότι η τάξη μας είναι μεγάλη... χρησιμοποιούμε όμως όλους τους χώρους που έχει η τάξη μας εδώ μέσα;

-Ναι ναι.

-Ωραία, περισσότερο πιο χώρο χρησιμοποιούμε;

- Εδώ μπροστά στον πινάκα και εκείνους εκεί τους δυο που κάνουμε στην ευέλικτη ζώνη.
- Ωραία.
- Θα μπορούσαμε κάπως αυτούς τους χώρους που χρησιμοποιούμε στην ευέλικτη ζώνη να τοποθετούσαμε κάποια αντικείμενα που θα μας βοηθήσουν να κάνουμε καλύτερα το μάθημα;
- Ναι άλλα σαν τι;
- Αν για παράδειγμα βάζαμε ένα χαλί με μαξιλάρια για να μπορείτε να κάθεστε και να συζητάτε η' να παίζετε , αυτό θα σου άρεσε; Θα ήταν καλύτερα;
- Ναι ,θα μου άρεσε.
- Μπορείς να σκεφτείς να μου πεις να βάζαμε κάτι άλλο σε μια άλλη περιοχή;
- Όχι.
- Πώς είναι για σένα η ιδανική τάξη; Μια τάξη που θα άνοιγες την πόρτα και θα έλεγες “Ουάου αυτή είναι η τάξη μου!”.
- Δεν ξέρω και αυτή καλή μου φαίνεται σε σχέση με άλλες,τις παλιές,απλώς έχει κάποια πράγματα που δεν μου αρέσουν,όπως η βιβλιοθήκη είπα,τα θρανία ε και οι τοίχοι λίγο.
- Για τους τοίχους μου είπες ότι θα ήθελες να είναι πιο καθαροί .
- Όχι δεν είπα.
- Για τους τοίχους, μόνο να τους γεμίσουμε; Θέλεις να προτείνεις και κάτι άλλο; Να τα αλλάξουμε κάποια πράγματα;
- Ναι και να βάζαμε άλλο χρώμα,όπως είπα και εκείνη την μέρα,ένα φιστικό αλλά πάρα πάρα πολύ ανοιχτό, δηλαδή δεν θα φαινόταν καν δεν θα καταλάβαινες πως ήταν φιστικό,θα ήταν και αγορίστικο και κοριτσίστικο. Αυτά.
- Θέλω πρώτα από όλα να μου πεις αν σ' αρέσει που καθόμαστε έτσι σε ομάδες των πέντε ατόμων ή θα ήθελες να καθόμαστε ανά δύο;
- Μου αρέσει πιο πολύ με ομάδες.
- Σου αρέσει τώρα η ομάδα στην οποία κάθεσαι;
- Μου αρέσει αλλά πιο πολύ θα ήθελα να ήμουν στην παλιά. Με την Μ.Κ14 , τη Μ.Κ16, τον Μ.Α10, τη Μ.Κ8, τον Μ.Α13.
- Θα είχες τώρα κάποιο πρόβλημα αν αλλάξεις πάλι θέση και να καθίσεις με άλλα άτομα;
- Ναι..
- Θα είχες πρόβλημα;
- Ναι., δηλαδή (...)
- Δηλαδή αν είχες δυο -τρεις μαθητές από την πρώτη ομάδα που είχες και δύο-τρεις άλλους;
- Ανάλογα ποιοι θα ήταν αυτοί οι άλλοι.
- Ποιοι είναι; Αυτοί που δε θες με τίποτα στην ομάδα;
- Μ.Κ2 και σίγουρα ο Μ.Α6.
- Κάποιον άλλον;
- Όχι.
- Με την Μ.Κ2; Γιατί την Μ.Κ2 καθόλου;
- Εντάξει μου σπάει τα νεύρα.
- Δε συνεργάζεται δηλαδή σωστά;
- Ναι.. Δε μου αρέσει σα χαρακτήρας. Η Μ.Κ2 ενώ μπορεί να κάνουμε παρέα στο διάλειμμα να της μιλάω και θα βγούμε μαζί με τα πόδια δεν...
- Δεν ταιριάζετε δηλαδή;
- Ναι..
- Με τον Μ.Α6;
- Να σας πω πως άμα είχα το Μ.Α6 στην ομάδα σίγουρα θα έχανα ότι και αν κάναμε. Και είναι πολύ ζωντανό παιδί.
- Δε θα σε ευχαριστούσε όμως ότι λέει συνέχεια αστεία και θα διασκεδάζες μέσα στην ομάδα;
- Όχι.
- Γιατί πλάκες κάνει.
- Ναι. Κάνει αλλά αν αυτός κάνει κάτι τώρα που μας έχετε βάλει και τιμωρία δηλαδή δε βγαίνουμε

στο διάλειμμα θα το πληρώσουμε όλοι μαζί.

-Αυτό ήταν και δική σας απόφαση. Εσείς το αποφασίσατε.

- Ναι..

- Εγώ σας ρώτησα αν θέλετε δε σας το επέβαλα. Σας είπα: “θέλετε όποιος δε διαβάζει να το κάνουμε μια εβδομάδα;

- Ναι. το θέλαμε. Εγώ το θέλω αλλά άμα ήταν ο Μ.Α6 που δε διαβάζει καθόλου συνέχεια δε θα βγαίναμε.

-Άμα ήταν ο Μ.Α9; Και ο Μ.Α9 δε διαβάζει.

- Εντάξει. Υπάρχουν παιδιά που δεν έχω πρόβλημα να καθίσω μαζί τους ας πούμε ο Μ.Α9, ο Μ.Α3, ο Μ.Α1, ο Μ.Α11 και άλλοι πολλοί. Ο Μ.Α17 αλλά δεν πολυπαίζω μαζί τους.

- Άρα δεν είναι. τόσο ότι δε διαβάζουν.

- Ναι. δεν παίζω μαζί τους. Δεν είναι ότι δεν τους συμπαθώ είναι ότι δεν πολυπαίζουμε και δεν έχουμε κάτι κοινό μαζί.

- Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας μέσα στην ομάδα υπάρχουν φορές που εσύ θα βαρεθείς και θα πεις: “θέλω να την κάνω μόνος μου”; “δε θέλω να ασχοληθώ με την ομαδική εργασία”;

- Ναι. υπάρχουν φορές.

- Πότε συμβαίνει αυτό; Πότε επιλέγεις δηλαδή να δουλέψεις μόνος σου;

- Όταν μπορούν να κάνουν κάτι μόνο αυτοί. Ας πούμε να κάνει κάτι συνέχεια ο Μ.Α13 ή ο Μ.Α18 ή ο Μ.Α17.

- Και να νιώθεις δηλαδή ότι οι άλλοι τρεις δεν συμμετέχετε;

- Ναι..

- Αλλά τους άλλους δεν τους πειράζει αυτό;

- Δεν ξέρω.

- Νιώθεις δηλαδή ότι δε σε υπολογίζουν μέσα στην ομάδα;

- Όχι απλώς μερικές φορές είναι. πιο πάνω αυτοί.

- Πιο πάνω;

- Πώς να το πω;

- Λίγο πιο απλά να το καταλάβω. Τι εννοείς πιο πάνω; Ότι κάνουν ότι θέλουν αυτοί χωρίς να σας ρωτάνε;

- Όχι. Παίρνουν μια απόφαση μόνοι τους.

- Άρα δε σας ρωτάνε.

- Ναι. μερικές φορές. Όχι ο Μ.Α18 τόσο πολύ. Με τον Μ.Α13 και τον Μ.Α17.

- Κανονίζουν αυτοί οι δύο μεταξύ τους;

- Ναι..

- Και το αποφασίζουν ότι γίνει χωρίς απαραίτητα να θέλετε όλοι;

- Ναι..

- Άρα όντως δε σας υπολογίζουν.

- Λίγο.

- Κάποιες φορές τουλάχιστον ε;

- Ναι..

-Τους το έχεις αναφέρει αυτό; ότι σε ενοχλεί που το κάνουν;

- Όχι και ούτε πρόκειται.

- Γιατί;

-Δε θέλω.

- Γιατί φοβάσαι μη σε κακοχαρακτηρίσουν;

- Δε θέλω.

- Δε νιώθεις την οικειότητα να τους το πεις; Δε νιώθεις άνετα;

- Όχι δε νιώθω άνετα. Δηλαδή και θα τους το πω αλλά θα το κάνουν μόνο όταν θα είστε εσείς μπροστά ας πούμε πως περνάτε από τις ομάδες και ελέγχετε αν κάνουμε εργασία; Μόλις έρθετε εσείς “έλα Μ.Α15 έλα” ενώ όταν κάθεστε και διορθώνετε τεστ στο θρανίο μερικές φορές αυτό κάνουν.

- Όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις κάποια άσκηση θα ζητήσεις βοήθεια από τα παιδιά που είναι μεσα στην ομάδα σου;
- Ναι.
- Από όλους;
- Όχι.
- Από ποιους θα ζητήσεις βοήθεια;
- Ανάλογα τι άσκηση είναι..
- Για το ποιος το ξέρει καλύτερα;
- Ναι..
- Νόμιζα ότι μπορεί να μην νιώσεις άνετα με κάποιον και να μη τους ζητάς τη βοήθεια του.
- Όχι.
- Ζητάς από όλους; Δε ντρέπεσαι από κάποιον να ζητήσεις τη βοήθεια του;
- Ναι..
- Σε βοηθούν αυτοί οι “όλοι”; Υπάρχει κάποιος που δε σε βοηθάει και το κρατάει για τον εαυτό του;
- Όχι.
- Εσύ όταν σου ζητάει κάποιος βοήθεια τον βοηθάς;
- Ανάλογα αν μπορώ.
- Εκτός από βοήθεια στα μαθήματα αν κάποιος έχει κάποιο πρόβλημα ή αν κάποιος δεν έχει τετράδιο θα του δώσεις χαρτί;
- Ναι.
- Ακόμα και αν αυτός δε θα σου δώσει σε άλλη περίπτωση;
- Ανάλογα.
- Αν δε σου έχει δώσει δεν του δίνεις ούτε εσύ;
- Όχι. Μερικές φορές. Ας πούμε μπορεί να μη του δώσω γιατί άμα ο άλλος του έχω ζητήσει φύλλο χαρτί και μου πει Όχι. δε σου δίνω μπορεί να του δώσω αλλά δεν ξέρω μπορεί να του δώσω μπορεί να μη του δώσω ενώ στους φίλους μου και ας μη μου έχουν δώσει θα τους δώσω.
- Σε ποιον δηλαδή από την ομάδα σου δε θα 'δινες;
- Η αλήθεια είναι πως σε όλους θα 'δυνα αλλά δεν έχει τύχει κανείς να μου πει “όχι δε σου δίνω”.
- Υπάρχει κάποιος στην ομάδα σου που στις ασκήσεις συμμετέχει λιγότερο από άλλους;
- Μπορεί λίγο ο Μ.Α18. Αλλά του βάζουν πολύ παραπάνω όταν είναι φαντασίας όπως αυτή που κάναμε μια έκθεση με τους αστροναύτες γιατί ξέρει πολλά πράγματα.
- Εσύ κάνεις κάτι για να τον παρακινήσεις να συμμετέχει περισσότερο;
- Όχι. Αφού του λέω “Μ.Α18 θέλεις;” και μου λέει “Όχι”.
- Έχεις αρκετούς φίλους μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Ποιοι είναι οι φίλοι σου μέσα στην τάξη;
- Ο Μ.Α10, ο Μ.Α18, η Μ.Κ16, η Μ.Κ14, η Μ.Κ5, ο Μ.Α11 και λίγο ο Μ.Α1 και τώρα έχουμε αρχίσει με το Μ.Α13 και λίγο με τον Μ.Α17 επειδή είναι στην ομάδα μας. Με αυτούς πιο πολύ.
- Από αυτούς που θεωρείς φίλους θεωρείς ότι σε καταλαβαίνουν όταν έχεις ένα πρόβλημα, ότι στέκονται δίπλα σου;
- Δε νομίζω ότι έχει τύχει να έχω κάποιο πρόβλημα και να με στηρίξουν επειδή δε μου έχει τύχει.
- Δε σου έχει τύχει να έχεις κάποιο πρόβλημα;
- Ναι.
- Αν τύχει και μαλώσεις έξω σε κάποιο διάλειμμα με κάποιον θα σε υποστηρίξουν πιστεύεις ή θα πάρουν το μέρος του άλλού;
- Θα με υποστηρίξουν.
- Όταν συζητάτε μέσα στην ομάδα ακούτε με προσοχή ο ένας τον άλλον ή διακόπτει ο ένας διακόπτει ο άλλος και πέφτει η μια γνώμη πάνω στην άλλη και δεν ακούτε ουσιαστικά κανέναν;
- Μερικές φορές ακούμε αλλά άλλες φορές μιλάμε όλοι μαζί
- Έχει τύχει να λες τη γνώμη σου και να πεταχτεί κάποιος από πάνω και να σε κόψει;

- Ναι.
- Το έχεις κάνει εσύ σε κάποιον άλλον;
- Ναι.
- Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο σου;
- Με φίλους.
- Τι κάνετε στο διάλειμμα;
- Βόλτες.
- Βόλτες ε; Θα ήθελες να παίζεις με άλλα παιδιά εκτός από αυτούς που κάνετε βόλτες;
- Άμα αρχίσω με κάποιον άλλον και τον έχω φίλο ναι.
- Θα μπορούσες να παίζεις κάποιο παιχνίδι στο διάλειμμα ας πούμε με το Μ.Α6;
- Ναι.
- Με την Μ.Κ2;
- Όχι.
- Όχι ε; Υπάρχουν φορές που νιώθεις μέσα στην τάξη σου μοναξιά;
- Όχι.
- Όχι ε; Δεν έχει τύχει; Δε σου έχει περάσει από το μυαλό η σκέψη “μακάρι να ήμουν σε άλλη τάξη”;
- Όχι.
- Ακόμα και αν έχεις κάποια μικροπροβλημάκια με τον Μ.Α6 ή με την Μ.Κ2 σου περνάει από το μυαλό να αλλάζεις τάξη;
- Όχι.
- Όταν κάποιος συμμαθητής σου έχει κάποιο πρόβλημα είναι. στεναχωρημένος έχει γίνει κατι και κλαίει εσύ θα τον στηρίζεις; Θα είσαι δίπλα του;
- Ανάλογα. Γιατί μου χει τύχει πιο παλιά άλλοι να κλαίνε και λέω να πάω εκεί και μου λένε “φύγε”.
- Όταν ζητάς βοήθεια για τα προβλήματα ή για κάποια άσκηση ο τρόπος που σε βοηθάνε σε ικανοποιεί;
- Ναι.
- Νιώθεις χαρούμενος που έχεις δίπλα σου αυτά τα άτομα; Είσαι ευχαριστημένος από αυτό;
- Ναι.
- Όταν συζητάτε λες την άποψη σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που θα επιλέξεις να μην το πεις γιατί ντρέπεσαι;
- Δηλαδή σαν τι να πω; Ποιο θέμα να ντραπώ;
- Πες ότι συζητάτε για ένα θέμα και λέει ο καθένας το δικό του και συ δε λες γιατί ντρέπεσαι ότι θα σε κοροϊδέσουν από αυτό που θα πεις; Φοβάσαι μήπως σε κοροϊδέσουν;
- Όχι.
- Τα λες ε;
- Ναι.
- Έχει τύχει να σε κοροϊδέσουν;
- Όχι.
- Όχι. Για κάτι που θα πεις. Γενικά κάποιος από την τάξη αν έχει τύχει να σε κοροϊδέψει;
- Ναι. Λίγο ο Μ.Α6.
- Όταν το έκανε αυτό οι άλλοι σε υποστήριζαν; Πήραν το μέρος σου;
- Ναι.
- Σου 'χει περάσει από το μυαλό να μην έρθεις εκδρομή μαζί μας γιατί θα λείπουν οι φίλοι σου από την εκδρομή;
- Ναι.
- Ποιοι αν δεν ερχόντουσαν δε θα ερχόσουν στην εκδρομή;
- Βασικά θα ερχόμουν αλλά τώρα με την Καστοριά δε μαζεύονται πολλά άτομα. Ας πούμε δε θα έρθουν πολλοί και ο Μ.Α10 είχε πει πως θα έρθει αν δεν ερχόταν δε θα ερχόμουν αλλά τώρα είτε πως δε θα έρθει αλλά εγώ θα πάω.

- Σε μια εκδρομή αν δεν ερχόντουσαν για παράδειγμα στην εκδρομή της Αμφισσας ή της Αθήνας οι φίλοι σου και ερχόντουσαν άλλοι που είναι απλοί συμμαθητές από την τάξη θα επέλεγες να έρθεις;
- Όχι.
- Έχεις σκεφτεί ποτέ να συζητήσεις μαζί τους τι είναι αυτό που σε ενοχλεί σε εκείνους για να το διορθώσουν και να μπορείς να περνάς χρόνο μαζί τους;
- Με τους φίλους μου.
- Με αυτούς που δεν είσαι φίλος.
- Όχι.
- Γιατί, για να μην είσαι φίλος κάτι σε ενοχλεί. Δε σου 'χει περάσει από το μυαλό ποτέ να συζητήσεις μαζί τους για να λύσεις αυτό το θέμα;
- Όχι.
- Δε θα ήθελες;
- Όχι.
- Στον πίνακα όταν δε σηκώνεσαι φοβάσαι ότι θα κοροϊδέψουν οι συμμαθητές σου και δε σηκώνεσαι;
- Ναι.
- Στο έχουν κάνει στο παρελθόν; Να σηκωθείς και να σε κοροϊδέψουν;
- Ναι.
- Τι ακριβώς έχουν πει δηλαδή;
- Γελάνε.
- Γελάνε όταν κάνεις κάτι λάθος ε;
- Ναι.
- Καλώς τον. Πώς σε λένε;
- M.A15
- Καλώς τον M.A15.
- M.A15 θεωρείς ότι η δασκάλα σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Όχι.
- Όχι. Υπάρχουν φορές που σε πιέζει να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Ναι.
- Ναι. Θες να μου πεις τι σου χει τύχει να σε αναγκάσει να κάνεις;
- Δηλαδή δεν με έχει.. δεν είναι κάτι δύσκολο απλώς μπορεί εγώ να μη θέλω και να μου λέει έλα.
- Τι ας πούμε; Για παράδειγμα; Πες μου ένα παράδειγμα.
- Σε μια άσκηση στα Μαθηματικά που ας πούμε ντρεπόμεν να σηκωθώ επειδή οι συμμαθητές μου θα με κοροϊδεύαν..
- γιατί;
- Γιατί δεν είμαι τόσο καλός στα Μαθηματικά και ντρεπόμεν και η κυρία μου είπε έλα.
- Σου ζητάει συχνά να κάνεις πράγματα που δε θέλεις;
- Όχι.
- Σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Σου συμπαραστέκεται στις δύσκολες στιγμές όταν νιώθεις ότι σε χρειάζεται;
- Δεν μου έχει τύχει.
- Ναι (..) Πόσο συχνά το κα.. αα..μάλλον όχι. Υπάρχουν φορές που δε σου συμπαραστέκεται;
- Δεν μου έχει τύχει.
- Δεν σου έχει τύχει. Ωραία.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος η δασκάλα σου σε βοηθάει στις ασκήσεις;
- Παύση..Ναι άμα χρειάζομαι βοήθεια.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη;
- Ναι βοηθάει πολύ.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;

- Όχι.
- Της ζητάς εύκολα τη βοήθεια της;
- Εύκολα, δε ντρέπομαι.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι ώρα να την ενοχλήσεις;
- Ναι.
- Είναι πάντα η δασκάλα σου δίπλα σου είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Καθόλου.
- Πώς το καταλαβαίνεις αυτό ότι δε την ενοχλούν;
- Πως να το πω;
- όπως θέλεις.
- Δεν μου έχει δείξει κάτι τέτοιο.
- Δε σου κάνει παρατήρηση.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου σε έκανε να αισθανθείς άσχημα;
- Όχι.
- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου όταν συζητάτε μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Σε έχει παρακινήσει για να συμμετέχεις η δασκάλα σου;
- Ναι.
- Μου το πες και πριν άλλωστε. Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Μου λέει να ξαναπροσπαθήσεις και να ξαναπροσπαθήσεις και σιγά σιγά θα το μάθεις.
- Ωραία. Εσύ πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που σου λέει;
- Πιο έτοιμος να κάνω κάτι.
- Με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση δηλαδή.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Απογοητεύομαι είναι η αλήθεια.
- Απογοητεύεσαι ε; Όταν έχεις κάποιες διαφωνίες με τους συμμαθητές σου η δασκάλα σου τι κάνει; Σε βοηθάει να τις λύσετε;
- Ναι.
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει;
- Με ποιο τρόπο (..) Βασικά δεν έχουμε και μεγάλες διαφωνίες (..)
- Τι κάνει τι θα έκανε η δασκάλα σου για να σας βοηθήσει να επιλύσετε τη διαφορά σας; Θα το συζητούσε μαζί σας;
- Βασικά αυτό θα το έκανε αλλά... δε ξέρω..
- Δεν είσαι σίγουρος ε;
- Μάλλον λοιπόν θα συζητούσε. Υπάρχουν φορές που δεν υπάρχει λύση στο πρόβλημα η δασκάλα σου μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή μόνη της την απόφαση να λύσει; Χωρίς να σας ρωτήσει;
- Όχι.
- Σε τιμωρεί συχνά η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Αρκετό.
- Κάνει πλάκες μαζί σας και αστεία;

- Όταν χρειάζεται.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάσετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ε;
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά;
- Πιο πολύ στην ώρα της Ευέλικτης Ζώνης.
- Ποια είναι (..) Πώς θα φανταζόσουν εσύ τον ιδανικό δάσκαλο;
- Όπως είναι τώρα η κ. Ιωάννα.
- Δε φαντάζεσαι κάποια άλλα χαρακτηριστικά;
- Όχι.
- Θέλεις να κάνει κάτι η δασκάλα σου την ώρα του μαθήματος που δε το κάνει;
- Εεε από αυτά που θέλω να κάνει τα χει κάνει ήδη ας πούμε κάνει...
- Κάνει πολλά πράγματα εννοείς.
- Στο διάλειμμα θα 'θελες να κάνει κάτι που δεν κάνει;
- Όχι.
- Εκτός σχολείου θα 'θελες να κάνεις κάτι η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Είσαι εξαιρετικός Μ.Α15. Είσαι ένα πάρα πολύ καλό παιδί. Φωνάζεις τον επόμενο. Σ' ευχαριστώ.

Συνέντευξη Μ.Κ16

- Γεια σου καλή μου. Λοιπόν, σου θυμίζω ότι δεν είναι εξέταση, ότι δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Θέλω να μου πεις μόνο αυτά που πιστεύεις για να κάνουμε καλύτερη την τάξη μας. Εντάξει;
- Ναι.
- Ωραία. Θέλω να μου πεις αν είχες ένα θείο από μακριά και μιλούσατε στο τηλέφωνο και σου ζητούσε να του περιγράψεις με λίγα λόγια την αίθουσα μας, τι θα του έλεγες;
- Ότι είναι μεγάλη αίθουσα, με πολλές κρεμάστρες, πολλά θρανία (..)
- Τίποτα άλλο;
- Πολλές ζωγραφιές κολλημένες στον τοίχο.
- Όταν μπαίνεις μέσα στην τάξη νιώθεις χαρούμενη; Υπάρχει κάτι που σου χαλάει τη διάθεση;
- Ότι έπεσε κάτω η γιρλάντα. Αλλιώς όλα μ' αρέσουν εδώ μέσα.
- Τι είναι αυτό που σου αρέσει πιο πολύ;
- Οι ζωγραφιές και οι εργασίες που έχουμε κάνει και κολλήσαμε στον τοίχο.
- Υπάρχει κάτι που δε σου αρέσει καθόλου;
- Τα παλιά θρανία. Θα ήθελα να φύγουν.
- Θεωρείς ότι η τάξη μας είναι φωτεινή;
- Ναι.
- Έχει καλή ηχομόνωση;
- Ναι.
- Έχει καλή θερμοκρασία το χειμώνα και το καλοκαίρι;
- Ναι, μια χαρά.
- Είναι μεγάλη η αίθουσα;
- Ναι.
- Ωραία. Παρόλο που είναι μεγάλη πιστεύεις ότι χρησιμοποιούμε όλους τους χώρους της;

- Όχι.
- Ποιους χώρους χρησιμοποιούμε κυρίως;
- Τις κρεμάστρες, την έδρα, τον πίνακα και τα θρανία.
- Τους υπόλοιπους χώρους;
- Όχι και πολύ συχνά.
- Σε ποια μαθήματα κυρίως τους χρησιμοποιούμε;
- Στη γεωγραφία τους χάρτες, τα παλιά θρανία στα πειράματα της φυσικής.
- Με τι θα μπορούσαμε να γεμίσουμε την τάξη για να την χρησιμοποιούμε καλύτερα;
- Με Η/Υ, να φτιάχναμε περισσότερες ζωγραφιές και να τις κολλούσαμε στον τοίχο, ίσως ένα σαλόνι κοντά στα καλοριφέρ.
- Κάτι άλλο;
- Ράφια για να βάζουμε τα πράγματα μας και μια καινούρια βιβλιοθήκη.
- Πώς είναι η ιδανική τάξη για σένα δηλαδή;
- Χρώμα στους τοίχους γαλάζιο και λαχανί, να καθόμαστε σε ομάδες, να έχουμε βιβλιοθήκη, Η/Υ και σαλόνι.
- Ωραία. Τώρα θέλω να μου πεις αν σου αρέσει που καθόμαστε έτσι σε ομάδες η' αν θα προτιμούσες να κάθεσαι μαζί με έναν άλλον συμμαθητή ή ο ένας πίσω από τον άλλο.
- Εμένα μου αρέσει έτσι όπως καθόμαστε, μου άρεσε και η παλιά μου ομάδα αλλά εντάξει δεν έχω πρόβλημα με όποιον και να κάτσω.
- Θες να μου πεις με ποια πέντε άτομα θα ήθελες να κάθεσαι;
- Θα ήθελα να κάθομαι με τη Μ.Κ5, τον Μ.Α15, τον Μ.Α10 και την Μ.Κ14.
- Άλλον έναν;
- Εμ, εεε...
- Να κάνετε εξάδα, να είστε πέντε, την ;
- Και το Μ.Α13.
- Με ποιους δεν θα ήθελες να κάθεσαι με τίποτα στην ομάδα;
- Ε, δεν θα ήθελα να κάτσω, με, με τον Μ.Α6. Αυτόν μόνο.
- Με την Μ.Κ2 θα καθόσουν;
- Ναι.
- Γιατί δεν τον θες τον Μ.Α6;
- Γιατί δε συνεργάζεται κάνει φασαρία μιλάει με άσχημο τρόπο. Αυτά.
- Ωραία. Κανένα θετικό έχει ο Μ.Α6;
- Εμ, δεν ξέρω, όχι.

-Ίσως ότι κάνει πολλές πλάκες;
 -Εντάξει, ναι.
 -Όταν κάνετε ασκήσεις συνεργασίας μέσα στην ομάδα, εσύ συμμετέχεις σε αυτές ή θα προτιμούσες να τις έκανες μόνη σου;
 -Ε συμμετέχω.
 -Είναι κάποιος μέσα στην ομάδα που δε συμμετέχει πολύ;
 -Ε όχι όλοι συμμετέχουν.
 -Ωραία αν κάποιος το έκανε, τι θα του έλεγες για να τον παροτρύνεις να συμμετέχει περισσότερο;
 -Εμ, θα του έλεγα ότι αν συνεργαστείς και εσύ, ίσως να πετύχουμε κάτι καλό.
 -Ωραία. Όταν δυσκολεύεσαι να κάνεις μια άσκηση, ζητάς να σε βοηθήσει η ομάδα σου;
 -Εμ, όχι, δεν το έχω κάνει αυτό.
 -Γιατί;
 -Έτσι, θέλω να τα λύνω μόνη μου.
 -Α, μάλιστα. Όταν κάνετε μια άσκηση σε συνεργασία και προτείνετε όλοι από μια λύση, ποια λύση διαλέγετε τελικά; Πώς τη διαλέγετε;
 -Εμ, με την πλειοψηφία, έτσι νομίζω το λένε...
 -Μ, ναι, μπράβο έτσι λένε ,πλειοψηφία. Αν η ομάδα σου διαλέγει μια λύση και είναι λάθος αυτή η λύση και εσύ έχεις τη σωστή, τι θα κάνεις; Θα τους το πεις για να τη λύσετε σωστά όλοι μαζί;
 -Ναι.
 -Άμα αυτοί δε συμφωνούν όμως ; Και θέλουν σώνει και ντε τη δικιά τους; Τι θα κάνεις; Θα κάνεις ο,τι κάνει η ομάδα; Ή θα κάνεις το δικό σου;
 -Θα κάνω το δικό μου.
 -Ωραία. Οι φίλοι που έχεις μέσα στην τάξη, νιώθεις ότι σε καταλαβαίνουν;
 -Ναι.
 -Τι σε υποστηρίζουν σε δυσκολίες, είτε όταν έχεις κάποιες δυσκολίες στο διάλειμμα, είτε κάποια δυσκολία στα μαθήματα;
 -Ναι.
 -Ωραία. Όταν συζητάτε μέσα στην ομάδα, ακούτε με προσοχή ο ένας τον άλλο;
 -Ε, ξανακάνετε λίγο την ερώτηση...
 -Όταν συζητάτε μέσα στην ομάδα ακούτε με προσοχή ο ένας τον άλλον;
 -Ναι.
 -Έχει τύχει να μιλάει κάποιος και να πεταχτεί από πάνω και να πεις τη δική σου άποψη χωρίς να τον αφήσεις να τελειώσει;
 -Όχι.
 -Εσένα σου έχει τύχει όμως; Ενώ μιλάς να πεταχτεί κάποιος άλλος;
 -Εμ, όχι, όχι.
 -Ωραία. Στα διαλείμματα πώς περνάς το χρόνο σου;
 -Στα διαλείμματα μιλάω με την Μ.Κ14.
 -Με άλλους δεν κάνεις παρέα στα διαλείμματα;
 -Ε, όχι. Και μερικές φορές με τη Μ.Κ5, τον Μ.Α15, τον Μ.Α10.
 -Θα ήθελες να δοκιμάσεις να κάνεις παρέα και με άλλα παιδιά;
 -Ναι.
 -Γιατί δεν το κάνεις όμως;
 -Ε, γιατί μου θυμώνει ο ένας.
 -Α, γίνονται παρεξηγήσεις. Αν κάνατε παρέα όλοι μαζί;
 -Μπορεί ένα άτομο να μην τους ήθελε.
 -Δηλαδή, ποιον να πάρουμε ας πούμε για παράδειγμα.. Έστω ότι είσαι εσύ με την Μ.Κ14 και έρχεται ο Μ.Α9 να παίξει μαζί σας.
 -Εντάξει εννοώ άτομα όπως ο Μ.Α11, η Μ.Κ12, ο Μ.Α18.
 -Αυτούς δεν τους θέλετε ε;
 -Εμ ,δε θα το έλεγα ότι έχει και καλές σχέσεις μαζί τους.

-Α,η Μ.Κ14.
 -Ναι.
 -Εσύ θα είχες πρόβλημα να κάτσεις μαζί τους;
 -Όχι, θα ήθελα πολύ με την Μ.Κ12.
 -Ωραία. Έχει τύχει να νιώσεις μέσα στην τάξη ότι είσαι μόνη σου;
 -Εμ....
 -Ενώ είμαστε τόσα άτομα εκεί μέσα, να αισθανθείς ότι είσαι μόνη σου ουσιαστικά και δε σε στηρίζει κανένας;
 -Όχι.
 -Όταν έχεις κάποιο πρόβλημα, θα το συζητήσεις άνετα με τα παιδιά που το έχεις το πρόβλημα;
 -Ναι.
 -Αν μαλώσεις με κάποιον στο διάλειμμα,και έχεις δίκιο, οι συμμαθητές σου θα σε υποστηρίξουν η' θα υποστηρίξουν τον άλλον;
 -Οι φίλοι μου,ναι ,θα με υποστηρίξουν.
 -Αυτοί που δεν είναι όμως φίλοι σου, πιστεύεις πως όχι ε;
 -Εμ...
 -Ας πούμε ο Μ.Α6, θα σε υποστήριζε;
 -Ε, δεν ξέρω...
 -Αν είχες άδικο; Πάλι θα σε υποστήριζαν οι φίλοι σου;
 -Ναι, αλλά κανένας δεν μου έχει πει αν κάνω λάθος.
 -Έχει τύχει να μην σηκωθείς στον πίνακα γιατί ντρέπεσαι τους συμμαθητές σου;
 -Εμ....
 -Να διστάσεις να σηκώσεις το χέρι σου ή να πεις τη γνώμη σου;
 -Ναι γιατί οι άλλοι όταν κάνουν λάθος ή όταν κάνει λάθος κάποιος χαζογελάν.
 -Έχει τύχει να σε κοροϊδέψουν ποτέ οι συμμαθητές σου;
 -Εμ,ναι. Κάποιες φορές, όχι πάντα.
 -Για ποιο πράγμα σε κοροϊδεύουν;
 -Εμ....
 -Θυμάσαι κατι;
 -Όχι.
 -Για τα μαθήματα, για κάτι άλλο;
 -Όχι, όχι για τα μαθήματα ποτέ.
 -Για τι άλλο; Α, μπορεί να σε κοροϊδέψουν για κατι που θα πεις;
 Δηλαδή;
 -Δηλαδή, σε μια συζήτηση, έστω ας πούμε τι θα ντυθούμε τις απόκριες,θα έλεγες τι στολή που θα ήθελες; Ή δεν θα την έλεγες γιατί θα ντρεπόσουν; Να μην σε κοροϊδέψουν;
 -Εμ,όταν πήγα και έγραψα στον πινάκα τι στολή ήθελα είπανε όλοι όχι.
 -Δε σε κοροϊδεψαν όμως....άπλα δεν τους άρεσε αυτό που είπες. Ωραία. Αν πηγαίναμε εκδρομή και δεν ερχόντουσαν οι φίλοι σου αλλά τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης,εσύ θα ερχόσουν η' όχι;
 -Εμ,θα ερχόμουν.
 -Ωραία. Νιώθεις ότι υπάρχει κάποιος μέσα στην τάξη που δεν σε συμπαθεί;
 -Εμ,ο Μ.Α6, ο Μ.Α4,εμ,αυτοί είναι οι δυο βασικοί.
 -Έχεις και άλλους δηλαδή μετά ε;
 -Όχι.
 -Α, εντάξει. Έχεις σκεφτεί να το συζητήσεις μαζί τους; Να τους ρωτήσεις αν ισχύει; Και γιατί δεν σε συμπαθούν;
 -Ε, όχι, γιατί ούτε και εγώ δεν τους συμπαθώ.
 -Μάλιστα, ούτε σου περνάει από το μυαλό να τους έλεγες τι είναι αυτό που σε ενοχλεί πάνω τους έτσι ώστε να αρχίσεις να τους συμπαθείς;
 -Ε,όχι.
 -Αν σταματούσαν να κοροϊδεύουν και να χαζογελάν.

- Τότε, ίσως να τους είχα συμπαθήσει λίγο...
- Μάλιστα. Είναι κάποιος συμμαθητής σου που δεν θα τον ήθελες μέσα στην τάξη; Που θεωρείς ότι αν δεν υπήρχε αυτός, θα περνούσες πολύ καλύτερα και θα έκανες πολύ πιο ωραία μάθημα;
- Εμ,ο Μ.Α6.
- Ωραία, ευχαριστώ.
- Για πες μου τώρα,θεωρείς ότι η δασκάλα σου, σου βάζει πιο δύσκολες ασκήσεις στο σπίτι από αυτές που μπορείς να κάνεις;
- Ε όχι. Μια χαρά είναι.
- Όχι. Νομίζεις ότι πολλές φορές σε πιέζει να κάνεις πράγματα που εσύ δε θέλεις;
- Όχι.
- Λίγο λοιπόν. Ο δάσκαλος σου, η δασκάλα σου μάλλον σε καταλαβαίνει και σε στηρίζει όταν δεν είσαι καλά;
- Ναι.
- Ναι. Σου συμπαραστέκεται και σε κάποιες στιγμές που νιώθεις ότι τον..τη χρειάζεσαι;
- Εεε ναι.
- Ναι. Το κάνει συχνά αυτό;
- Εε όχι και πολύ.
- Αρκετά δηλαδή; Ή πολύ;
- Εε, λίγο.
- Λίγο ή αρκετά;
- Εε..αρκετά..εε λίγο, λίγο.
- Υπάρχουν φορές που έχει συμβεί το αντίθετο, δηλαδή ότι δε σου συμπαραστέκεται;
- Όχι.
- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος σε βοηθάει η δασκάλα σου στις ασκήσεις σου;
- Ναι.
- Όταν δυσκολεύεσαι σε βοηθάει ή είναι αδιάφορη;
- Εεε...ναι.
- Σε βοηθάει;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σου δίνει έτοιμες τις λύσεις των ασκήσεων;
- Όχι.
- Όχι. Εσύ ζητάς εύκολα τη βοήθεια της δασκάλας σου ή όχι;
- Όχι.
- Γιατί δε της ζητάς εύκολα;
- Εε.. γιατί τα καταλαβαίνω. Αυτά που μας λέει.
- Υπάρχουν φορές που ενώ την χρειάζεσαι θεωρείς ότι δεν είναι η ώρα για να την ενοχλήσεις;
- Ναι. Μερικές φορές.
- Είναι πάντα η δασκάλα σου στη διάθεση σου να σε βοηθήσει είτε στο διάλειμμα είτε στο μάθημα; Είναι δίπλα σου;
- Ναι.
- Υπάρχουν φορές που σκέφτηκες ότι θα ήθελες να έχεις άλλο δάσκαλο ή άλλη δασκάλα;
- Όχι.
- Υπάρχουν φορές που νομίζεις ότι η δασκάλα σου δε σε θέλει μέσα στην τάξη;
- Εεε όχι.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε κάποια ελαττώματα. Θεωρείς ότι τα δικά σου ενοχλούν τη δασκάλα σου;
- Εμμ όχι γιατί είμαι ήσυχη μέσα στην τάξη.
- Από ποια λόγια καταλαβαίνεις ότι δεν ενοχλείς; Τι σου λέει η δασκάλα σου;
- Εε.. Δε μου κάνει παρατηρήσεις.
- Δεν κάνει παρατηρήσεις. Υπάρχουν φορές που σε έχει κάνει να αισθανθείς άσχημα;
- Όχι.

- Σηκώνεις με ευκολία το χέρι σου για να πεις τη γνώμη σου για ένα θέμα που συζητάτε;
- Ναι.
- Σε παρακινεί η δασκάλα σου να συμμετέχεις μέσα στην τάξη;
- Ναι.
- Σε παινεύει; Σου λέει μπράβο;
- Ναι.
- Όταν δε τα καταφέρνεις τι σου λέει;
- Δε μου λέει τίποτα.
- Πώς αισθάνεσαι μετά από αυτό που θα σου πει η δασκάλα σου; Αν σου πει κάτι; Αισθάνεσαι καλύτερα, αισθάνεσαι πιο άσχημα;
- Αισθάνομαι καλύτερα.
- Απογοητεύεσαι ή θέλεις να προσπαθήσεις περισσότερο;
- Δεν απογοητεύομαι, θέλω να προσπαθώ περισσότερο.
- Όταν έχεις μια διαφωνία με τους συμμαθητές σου τι κάνει η δασκάλα σου; Σας βοηθάει να τις λύσετε;
- Όταν έχω;
- Τσακώνεστε..
- Ναι αλλά δεν τσακώνομαι.
- Όχι εσύ γενικά.
- Ναι μας βοηθάει
- Με ποιο τρόπο σας βοηθάει να λύσετε τις διαφορές σας;
- Το συζητάμε.
- Υπάρχουν φορές που η δασκάλα σου μετά από κάποια σύγκρουση μαθαίνει τι έγινε και παίρνει αυτή την απόφαση για τη λύση του προβλήματος μόνη της και σας λέει τι θα κάνετε;
- Εε όχι.
- Σας τιμωρεί συχνά η δασκάλα σου;
- Όχι.
- Έχει χιούμορ;
- Ναι.
- Κάνει πλάκα μαζί σας;
- Ναι.
- Σας αφήνει να παίζετε παιχνίδια και να διασκεδάζετε;
- Ναι.
- Η ίδια παίζει μαζί σας;
- Ναι.
- Το κάνει συχνά αυτό;
- Εεε, εντάξει. Όσο πρέπει.
- Όσο πρέπει. Μπορείς να μου πεις πώς φαντάζεσαι την ιδανική δασκάλα ή τον ιδανικό δάσκαλο; Πώς θα ήταν ο καλύτερος, ο ιδανικός δάσκαλος; Πώς τον φαντάζεσαι;
- Έτσι να μας κάνει παιχνίδια να χουνε σχέση με το μάθημα όμως, όταν τελειώνουμε μια ενότητα σε ένα μάθημα να μας κάνει επαναλήψεις..
- Μάλιστα.
- Ωστε να τα μαθαίνουμε καλύτερα.
- Πολύ ωραία. Τι θα ήθελες να κάνει ο δάσκαλος σου την ώρα του μαθήματος που δε το κάνει;
- Αυτό όταν τελειώνουμε μια ενότητα σε ένα μάθημα να μας κάνει επανάληψη.
- Στο διάλειμμα θέλεις να κάνει κάτι;
- Ε σαν τι;
- Δε ξέρω..θα θελες να κάνει κάτι περισσότερο η δασκάλα σου στο διάλειμμα;
- Όχι
- Εκτός σχολείου θα θελες να κάνεις κάτι με τη δασκάλα σου;
- Ναι.

- Τι ας πούμε θα σε ευχαριστούσε να έκανες;
- Εμμ αν δε καταλάβαινα ένα μάθημα να με βοηθούσε περισσότερο.
- Ωραία. Σ ευχαριστώ πάρα πολύ. Να σαι καλά. Φωνάζεις τον επόμενο.
- Εντάξει.

Εργασίες των μαθητών για την αξιολόγηση της παρέμβασης.

Η γραπτή εργασία.

Αξιολόγηση Μ.Α1

Καλησπέρα Γκιουλτσέν.

Η τάξη μας είναι μεγάλη με πολλά θρανία, καρέκλες πράσινα. Έχει ένα μεγάλο παράθυρο με κουρτίνες με ζάρια και στους τοίχους έχει αυτοκόλλητα. Φωτογραφίες και καθιστικό έχει υπολογιστές και μια βιβλιοθήκη.

Η αίθουσα μου αρέσει γιατί έχει πολύ ωραίο χρώμα επειδή το έχουμε διαλέξει εμείς. Επίσης μου αρέσει γιατί την έβαψαν οι συμμαθητές μου πράσινο με μοβ. Έχουμε φτιάξει ζωγραφιές και τις έχουμε κολλήσει στον τοίχο όλοι. Το πιο σημαντικό είναι οι κανόνες.

Στις εργασίες δουλεύουμε πολύ ωραία. Π.χ ο ένας ακούει τη γνώμη του άλλου, διασκεδάζουμε την εργασία, γελάμε αλλά πάντα ακολουθούμε τους κανόνες. Η κυρία έρχεται και μας βλέπει αν χρειαζόμαστε βοήθεια.

Συμπεριφερόμαστε ευγενικά μερικοί. Αυτοί που δε συμπεριφέρονται ευγενικά είναι ο Μ.Α6 και ο Μ.Α 3. Στο διάλειμμα παίζουμε διάφορα παιχνίδια. Εύχομαι όταν έρθεις να περάσεις τέλεια..

Αξιολόγηση Μ.Κ2

Καλησπέρα Γκιουλσέν,

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι ένα ευάερο νεόκτισμα με ένα μεγάλο προαύλιο και καταπράσινα παρτέρια. Είμαι σίγουρη πως θα το λατρέψεις.

Πρώτα απ' όλα θα σε ξεναγήσω στην αίθουσά μας. Είναι ορθογώνια, μεγάλη και οι τοίχοι είναι λαχανί από τη μία και ένα απαλό μοβ αγκαλιάζει τον απέναντι τοίχο. Επίσης στους τοίχους έχουμε βάλει φωτογραφίες από ομαδικές εργασίες. Εμείς και η κυρία μας που τυχαίνει να έχει ένα μοντέρνο τρόπο διδασκαλίας βάλαμε στην τάξη ένα φορητό υπολογιστή ανάμεσα σε δύο βιβλιοθήκες που το διακριτικό γκρι τους ταιριάζει απόλυτα με τους τοίχους.

Καθόμαστε σε ομάδες αγόρια κορίτσια. Στις εργασίες εργαζόμαστε ομαδικά. Αλληλοβοηθιόμαστε και ακούμε ο ένας τον άλλο. Η κυρία μας εκείνη την ώρα περνά πάνω από τα θρανία για να δει αν κάποιος θέλει βοήθεια.

Εμείς με τα παιδιά στο διάλειμμα παίζουμε κλέφτες και αστυνόμους. Επίσης είμαστε όλοι μαζί μία ομάδα κατά της σχολικής βίας οπότε αν διαφωνούμε το συζητάμε και δε μαλώνουμε ή δε κάνουμε τιμωρίες.

Πιστεύω πως αν έρθεις θα περάσεις πολύ ωραία. Αν έρθεις στη δική μας τάξη. Και να είσαι σίγουρη πως όλοι θα σε υποδεχτούμε με πολλή χαρά. Εύχομαι να είσαι πάντα καλά και να διαλέξεις το καλύτερο.

Σε περιμένω με όλη μου την καρδιά.

Η μαθήτριά της Ε'1 τάξης Μ.Κ2.

Αξιολόγηση Μ.Α3.

Γεια σου Γκιουλτσέν.

Η τάξη μας είναι πολύ όμορφη είναι μεγάλο κτίριο μοιάζει λίγο με την Αταλάντη.

Η αίθουσά μας είναι τετράγωνη έχει χρώμα μοβ και λαχανί έχουμε κρεμάστρες και ζωγραφιές στον

τοίχο, έχουμε έναν μορφολογικό χάρτη δίπλα στον πίνακα. Επίσης μου αρέσει πολύ μα πολύ αυτή η τάξη.

Τις εργασίες τις δουλεύουμε ομαδικά και είναι ωραίες. Η δασκάλα μας εκείνη την ώρα μας συμβουλεύει και μας βοηθάει.

Στους μαθητές μας συμπεριφερόμαστε όλοι καλά και με ευγενικό τρόπο. Είδα βελτίωση σε ένα συμμαθητή μου. Εγώ άλλαξα έγινα μεσαίος μαθητής και για όλο αυτό τον καιρό με βοήθησαν οι συμμαθητές μου και η δασκάλα.

Το χρόνο μου στο διάλειμμα παίζουμε χωριστά όχι όλοι μαζί, περπατάνε μόνο τους αλλά κάποια παιδιά τα κάνουν παρέα και άλλα όχι. Παρόλ' αυτά περνάμε τέλεια.

Εμείς Γκιουλσέν σε θέλουμε στο σχολείο μας γιατί σε αγαπάμε όλοι. Θα παίζουμε όλη την ημέρα με ότι θες.

Γκιουλσέν εύχομαι να διαλέξεις το δικό μας σχολείο.

Αξιολόγηση M.A4

Καλημέρα Γκιουλσέν.

Ελπίζω να έρθεις στο δημοτικό σχολείο της Λιβανάτας. Είναι ένα μεγάλο σχολείο με είκοσι αίθουσες.

Αρχικά να σου περιγράψω την τάξη μου. Είναι τετράγωνη πάρα πολύ μεγάλη και αστεία. Τα θρανία μας έχουν σχήμα "Π" και όλα μαζί τα θρανία σχηματίζουν ένα "Δ". Στο ταβάνι υπάρχουν πάρα πολλά φώτα, στους τοίχους έχουμε κολλήσει πάρα πολλές εργασίες, εκθέσεις, ζωγραφιές, φωτογραφίες κ.α. Στο κέντρο του μπροστινού τοίχου έχουμε βάλει ένα ρολόι και από κάτω έναν πράσινο πίνακα. Στον δεξιό έχουμε κολλήσει διάφορες φωτογραφίες από όλη τη χρονιά. Επίσης έχουμε βάλει στον τοίχο μια αφίσα με όλα τα παιδιά της τάξης που την έχουμε ονομάσει "Crazy Class". Στον αριστερό τοίχο έχουμε μια αφίσα με τους κανόνες που πρέπει να κάνουμε μέσα στο σχολείο, δίπλα έχουμε δύο βιβλιοθήκες και ανάμεσά τους ένα θρανίο με έναν υπολογιστή για τις εργασίες.

Κάθε μέρα η κυρία μας ρωτάει ποιος έκανε τις ασκήσεις και ποιος δε τις έκανε. Όταν γράφουμε μια εργασία την κάνουμε ομαδικά, αφήνουμε τον άλλον να μιλήσει και δε τον διακόπτουμε. Τα "κακά" παιδιά της τάξης στο μάθημα προσέχουν αλλά συμπεριφορά δεν έχουν αλλάξει.

Εγώ και οι φίλοι μου στα διαλείμματα παίζουμε διάφορα παιχνίδια όπως το κρυφό, το κυνηγητό, κλέφτες και αστυνόμους κ.α. Δεν μας πειράζει να παίζουμε με κορίτσια. Αν έρθεις στο σχολείο μας ελπίζουμε να αποκτήσεις πολλούς φίλους και να μη σε κοροϊδεύει κανείς.

Σε περιμένουμε.

Αξιολόγηση M.K.5

Καλημέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι μεγάλο με πολλά δέντρα και λουλούδια. Αν έρθεις θα γνωρίσεις όλα τα παιδιά και τους δασκάλους.

Η τάξη μας δεν μοιάζει και πολύ με τις άλλες επειδή είναι διαφορετικά διακοσμημένη. Επίσης έχει άλλα χρώματα.

Η αίθουσα μας είναι ορθογώνια. Οι τοίχοι είναι βαμμένοι με μοβ και λαχανί. Έχουμε έναν πίνακα όπου λύνουμε ασκήσεις. Έχουμε επίσης κίτρινες κουρτίνες και ένα καθιστικό όπου καθόμαστε και συζητάμε. Η κυρία μας μας έφερε και έναν υπολογιστή. Υπάρχουν και δύο γκρι βιβλιοθήκες που βάζουμε βιβλία. Φυσικά έχουμε κι έναν χάρτη που τον χρησιμοποιούμε για τη Γεωγραφία.

Το μάθημα που μας διδάσκει η κυρία είναι πολύ διασκεδαστικό. Όλοι προσέχουμε και ακούμε τη δασκάλα. Εξαιρέσεως κάποιες φορές που κάποιος πετάγεται και λέει άσχετα πράγματα. Οι εργασίες που έχουμε φτιάξει είναι κολλημένες στον τοίχο. Τις δουλεύουμε ομαδικά και στο τέλος τις παρουσιάζουμε στις άλλες ομάδες. Είναι πολύ διασκεδαστικό γιατί δε δουλεύεις μόνος σου αλλά και με άλλους συμμαθητές. Επίσης η κυρία μας βοηθάει και μας εξηγεί.

Όλες οι τάξεις έχουν κάποια παιδιά που φωνάζουν ή δεν τα πάνε καλά στο μάθημα. Φαντάζομαι πως στο σχολείο σου υπήρχαν τέτοια παιδιά. Είναι ένα παιδί που συνεχώς κάνει φασαρία. Εκείνη την ώρα όλοι του λέμε να σταματήσει. Έχουμε και δύο παιδιά που δεν τα καταφέρνουν. Προσπαθούμε να τους βοηθήσουμε.

Στα διαλείμματα παίζουμε όλοι μαζί εκτός από κάποιες φορές που είμαστε χώρια. Μην νομίζεις αγόρια κορίτσια χωριστά. Ακριβώς το αντίθετο. Είμαστε και πολύ βοηθητικοί. Εννοώ ότι βοηθάει ο ένας τον άλλον. Για παράδειγμα ο φίλος μου ο Μ.Α 15 πάει και μου ψωνίζει αυτός γιατί στο κυλικείο σπρώχνει ο ένας τον άλλον.

Αν έρθεις στο σχολείο μας θα περάσεις υπέροχα και θα διασκεδάσεις πολύ. Είμαι σίγουρη. Σε περιμένω να έρθεις και να παίζουμε όλοι μαζί.

Με αγάπη,

Μ.Κ5.

Αξιολόγηση Μ.Α6

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο της Λιβανάτας είναι ένα τεράστιο με πάρα πολλές αίθουσες σχολείο που έχει φτιαχτεί από πολύ παλιά. Στην αρχή θα είναι λίγο δύσκολα για σένα αλλά με τον καιρό θα συνηθίσεις. Κανέναν σχολείο δε μου αρέσει εκτός από αυτό.

Η τάξη είναι μια τεράστια αίθουσα που έχουμε βάλει τους τοίχους χρωματιστούς, έχουμε βάλει υπολογιστές και τέλος έχουμε ένα καθιστικό που όποιος είναι κουρασμένος πάει εκεί και χαλαρώνει. Η αίθουσα μας είναι ξεχωριστή από τις άλλες γιατί οι άλλες είναι συνηθισμένες ενώ αυτή όχι.

Οι εργασίες μας είναι όλες ομαδικές γιατί καθόμαστε σε “Π” και είμαστε τρεις ομάδες όλο κι όλο. Αυτός ο τρόπος αποκλειστικά σε εμένα μου αρέσει πολύ. Η δασκάλα μας όταν κάνουμε εργασίες περιφέρεται, μας κοιτάζει και μας βάζει τις φωνές. Όταν βλέπουμε βελτίωση σε ένα συμμαθητή μας δε του κάνουμε τίποτα εμείς σε αυτό. Δε τον βοηθάμε. Μόνος του βελτιώνεται.

Στο διάλειμμα εμείς τα αγόρια παίζουμε κρυφτό. Τα άλλα παιδιά δεν παίζουν απλώς περιφέρονται περιμένοντας πότε θα χτυπήσει το κουδούνι.

Πιστεύω πως θα σε θέλαμε να παίζεις μαζί μας γιατί θέλουμε κι ένα κορίτσι στην παρέα μας. Αν δε θέλεις μπορείς να πας να παίζεις με τα κορίτσια. Όταν έρθεις μπορεί να βρεις κανέναν αγόρι που να σου αρέσει. Ποιος ξέρει; Σε περιμένουμε να έρθεις.

Αξιολόγηση Μ.Κ7

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι ένα όμορφο σχολείο. Η διδασκαλία στην τάξη μας δε μοιάζει με όλα τα σχολεία της Ελλάδας.

Πρώτον η αίθουσα μας έχει βαμμένους δύο λαχανί τοίχους και τους δύο τοίχους μοβ. Υπάρχουν δύο καινούριες μεγάλες βιβλιοθήκες και ένας πίνακας στον κύριο τοίχο. Την αίθουσα την έχουμε χωρίσει σε τρία μέρη τους υπολογιστές το καθιστικό και τα θρανία. Επίσης υπάρχουν πολλές κατασκευές δικές μας. Στην τάξη μας οι εργασίες είναι συναρπαστικές. Χωριζόμαστε σε τέσσερις ομάδες των έξι ατόμων. Η κυρία μας ετοιμάζει χαρτόνια εκείνη την ώρα έτσι ώστε να κολλήσουμε τις εργασίες μας.

Στην αρχή της χρονιάς όλοι ήταν χωρισμένοι σε αγόρια και κορίτσια. Δε θέλαμε καθόλου να είμαστε μαζί. Όμως τώρα καθόμαστε και με ευχαρίστηση μαζί τους. Έχουμε δει βελτίωση στο συμμαθητή μας τον Μ.Α6. Όλοι βοηθάμε αλλά κυρίως η κυρία μας.

Στο διάλειμμα πάρα πολλά παιδιά παίζουν μαζί. Μερικά μένουν μόνα τους.

Αν έρθεις Γκιουλσέν σε αυτό το σχολείο δε θα θέλεις να φύγεις ποτέ. Γιατί μόνο σε αυτή την τάξη έχουν μάθει τι είναι πραγματικά συνεργασία. Σου εύχομαι Γκιουλσέν να πάρεις όποιο δρόμο σου ταιριάζει.

Αξιολόγηση Μ.Κ8

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι ένα μεγάλο και όμορφο σχολείο. Όλες οι τάξεις έχουν κίτρινους τοίχους, έναν πράσινο πίνακα, ζωγραφίες των παιδιών. Και δίπλα στον πίνακα μία σκουριασμένη και παλιά βιβλιοθήκη. Τα παιδιά κάθονται μόνα τους στα θρανία το ένα πίσω από το άλλο. Η τάξη μας όμως είναι διαφορετική. Έχουμε βάψει τους δύο απέναντι τοίχους μοβ και τους δύο απέναντι πράσινους. Έχουμε βάλει ένα χαλί και ένα καθιστικό που καθόμαστε εκεί και κάνουμε διάφορες εργασίες. Πάνω από το καθιστικό έχουμε βάλει μια φωτογραφία που είμαστε όλοι μαζί. Έχουμε βάλει μαζί κρεμάστρες με καρδούλα και δύο κρεμάστρες που λένε “HOME”. Έχουμε βάλει δύο θρανία με τέσσερις καρέκλες, εκεί υπάρχει ο Η/Υ όπου κάνουμε διάφορες εργασίες. Δίπλα από τα θρανία αυτά έχουμε βάλει δύο καινούριες βιβλιοθήκες όπου εκεί βάζουμε τα βιβλία μας.

Τις εργασίες που κάνουμε τις δουλεύουμε ανά ομάδα. Είμαστε τρεις ομάδες. Η μία πάει στο καθιστικό, η άλλη στους Η/Υ και την άλλη την σπάμε και την κάνουμε δύο ομάδες και παίρνουμε και παιδιά από τις άλλες ομάδες. Αυτές οι δύο ομάδες κάθονται στα θρανία. Για να μην έχουμε τσακωμούς στην ομάδα έχουμε γράψει δέκα κανόνες που τους έχουμε υπογράψει. Είναι οι εξής: “δεν διακόπτουμε τον άλλον όταν μιλάει”, “δεν βρίζουμε”, “δεν κοροϊδεύουμε”, “λέμε ελεύθερα τη γνώμη μας”, “βοηθάμε τους άλλους”, “είμαστε όλοι ίσοι”, “αποφασίζουμε από κοινού”, “συνεργαζόμαστε δίκαια και χωρίς φωνές συμμετέχουμε όλοι” και “δε πεταγόμαστε”. Η δασκάλα μας εκείνη την ώρα επιβλέπει και μας βοηθάει εάν δυσκολευόμαστε.

Μετά από όλα αυτά τα χρόνια η συμπεριφορά κάποιων μαθητών στην τάξη έχει αλλάξει. Κάποιοι που δε διάβαζαν έχουν αρχίσει να διαβάζουν. Όμως για αυτή την αλλαγή των συμμαθητών φταίμε κι εμείς. Εμείς τους βοηθήσαμε να αλλάξουν. Στο διάλειμμα μερικές φορές παίζουμε κρυφτό ή κυνηγητό και περισσότερες φορές φέρνουμε βόλτες γύρω από το γήπεδο και συζητάμε. Σου λέω αν έρθεις στο σχολείο μας θα περάσεις καταπληκτικά και δε θα θέλεις να φύγεις.

Αξιολόγηση Μ.Α9

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι μεγάλο και όμορφο. Έχει πολλά λουλούδια.

Η τάξη μας είναι ορθογώνια, έχει πολλά σχέδια, είμαστε στον πάνω όροφο, έχει πολλές εργασίες που έχουμε κάνει. Έχει καθιστικό για να κάθεται όταν κουράζεσαι, έχει πράσινους και μοβ τοίχους. Η κυρία μας μας βάζει σε εξάδες. Στο διάλειμμα παίζουμε μαζί κρυφτό, κυνηγητό και κλέφτες και αστυνόμους. Κάποιες στιγμές μαλώνουμε αλλά μετά γινόμαστε φίλοι. Αν έρθεις θα περάσεις πολύ ωραία. Κάποιοι έκαναν φασαρία μέσα στο μάθημα, όπως εγώ και άλλοι δύο φίλοι μου αλλά τώρα συμπεριφερόμαστε πολύ ωραία. Προσέχουμε την κυρία μας όταν μας μιλάει και δε κάνουμε φασαρία.

Εύχομαι σε πείσαμε.

Οι μαθητές της Ε΄τάξης του Δ.Σ Λιβανατών.

Αξιολόγηση Μ.Α10

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο της Λιβανάτας είναι μεγάλο και έχει μεγάλο προαύλιο. Η αίθουσα της Ε΄τάξης είναι ορθογώνια, μεγάλη και έχει δύο πράσινους τοίχους και δύο μοβ τοίχους. Έχουμε έναν μεγάλο πράσινο πίνακα και δίπλα έναν πολιτικό χάρτη της Ελλάδας. Σε ένα σημείο της αίθουσας έχουμε τις βιβλιοθήκες και τον υπολογιστή και σε μία άλλη γωνία το σαλόνι που έχει έναν καναπέ και ένα χαλί που έχει πάνω μεγάλες μαξιλάρες. Η τάξη μας είναι διαφορετική σε σχέση με τις τάξεις όλες της Ελλάδας.

Στην τάξη μας κάνουμε πολλές ομαδικές εργασίες. Είναι πολύ ωραίες γιατί μαθαίνουμε να δουλεύουμε ομαδικά. Η δασκάλα μας συνήθως μας βοηθάει στον υπολογιστή και στο σαλόνι. Κάποια παιδιά βελτιώθηκαν. Για παράδειγμα ο Μ.Α1 τώρα διαβάζει περισσότερο και δε δυσκολεύεται να διαβάσει.

Στο διάλειμμα συνήθως παίζουμε κυνηγητό κλέφτες και αστυνόμους. Συνήθως παίζουμε όλοι μαζί αλλά κάποια παιδιά κάνουν ζαβολιές.

Στην τάξη μας θα κάνουμε ομαδικές εργασίες και θα παίζουμε όλοι μαζί στα διαλείμματα. Αν έρθεις θα περάσεις πολύ όμορφα.

Ελπίζω να έρθεις.

Σε περιμένουμε,
τα παιδιά της Ε'τάξης του Δ.Σ Λιβανατών.

Αξιολόγηση Μ.Κ12

Γεια σου Γκιουλσέν.

Είμαι η Μ.Κ12. Σου γράφω αυτό το γράμμα για να μάθεις πώς είναι το σχολείο μας. Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι μεγάλο και όμορφο σχολείο. Αν έρθεις θα περάσεις τέλεια. Ειδικά αυτή τη χρονιά. Η τάξη μας είναι βαμμένη με δύο χρώματα. Αυτά τα δύο είναι το λαχανί και το ανοιχτόχρωμο μοβ. Έχουμε απλώσει ένα χαλάκι στο πάτωμα με μαξιλάρια και έχουμε βάλει ένα καθιστικό για να καθόμαστε. Στον τοίχο έχουμε βάλει μία αφίσα με εμάς και λίγο πιο πάνω από αυτή έχουμε κολλήσει τα γράμματα της λέξης "Crazy class". Επίσης έχουμε βάλει νέες κρεμάστρες και έχουμε κολλήσει ζωγραφιές στους τοίχους που τις έχουμε φτιάξει εμείς. Η τάξη μας πιστεύω πως δε μοιάζει με τις άλλες. Τις εργασίες μας τις κάνουμε ομαδικά. Εμένα μου αρέσει αυτός ο τρόπος γιατί ο ένας μαθαίνει από τον άλλο. Η δασκάλα μας τριγυρνάει γύρω από τα θρανία και βλέπει αν έχουμε κάνει λάθη. Όταν δυσκολευόμαστε σε κάτι μας βοηθάει. Στην τάξη μας κάποια παιδιά μπορεί να σου συμπεριφερθούν άσχημα αλλά μη τους δώσεις σημασία. Ένα παιδί ο Μ.Α6 ήταν πολύ φασαριόζικο παιδί αλλά τώρα έχει βελτιωθεί λίγο. Πολύ λίγο. Εμείς προσπαθούμε να του δείξουμε ότι έχει και τον καλό εαυτό μέσα του. Στα διαλείμματα συνήθως είμαστε χωρισμένοι σε αγόρια και κορίτσια. Υπάρχουν παρέες με δύο άτομα, με πέντε άτομα και άλλα.

Θα περάσεις πολύ ωραία αν έρθεις. Σε αφήνω να επιλέξεις όποιο σχολείο θες.

Ελπίζω να επιλέξεις το δικό μας.

Σε περιμένουμε με χαρά και αγάπη στην καρδιά,

Μ.Κ12.

Αξιολόγηση Μ.Α13

Γεια σου αγαπημένη μου Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών δεν είναι και τόσο μεγάλο αλλά πιστεύω ότι θα σου αρέσει πολύ. Στην αρχή θα είναι λίγο δύσκολο αλλά μετά θα συνηθίσεις. Άλλωστε όλα τα σχολεία, οι τάξεις στην Ελλάδα μοιάζουν λίγο πολύ, εκτός από το δικό μας. Το δικό μας σχολείο είναι το καλύτερο.

Πρώτα απ' όλα θα ξεκινήσουμε με τις τάξεις του σχολείου μας. Όλες μοιάζουν μεταξύ τους εκτός από τη δική μας. Η τάξη μας είναι ευρύχωρη. Έχει σχήμα τετραγώνου με δύο πράσινους και δύο μοβ τοίχους. Επίσης έχει ένα πράσινο μεγάλο πίνακα, μία καινούρια βιβλιοθήκη, έναν πολιτικό και μορφολογικό χάρτη της Ελλάδας, με πολλά παράθυρα, με μία αφίσα που είμαστε όλα τα παιδιά της τάξης μας, με φωτογραφίες από διάφορες γιορτές και άλλα. Κάθε μέρα που πάμε στην τάξη μας καθόμαστε στις θέσεις μας. Η κυρία, μας έχει χωρίσει σε ομάδες για να μάθουμε να συνεργαζόμαστε ομαδικά και όχι ατομικά. Είμαστε χωρισμένοι σε τρεις ομάδες οι οποίες έχουν από έξι παιδιά. Κάθε μέρα κάνουμε ομαδικές εργασίες οι οποίες μας κάνουν να γνωρίζουμε καλύτερα. Ο τρόπος αυτός μου αρέσει πάρα πολύ. Καθώς κάνουμε αυτές τις εργασίες η κυρία μας επιβλέπει και μας βοηθάει όπου δυσκολευόμαστε. Εδώ στην τάξη μας και γενικότερα στο σχολείο είμαστε όλοι ίσοι και τις περισσότερες φορές συμπεριφερόμαστε καλά στους συμμαθητές μας.

Επίσης Γκιουλσέν στην τάξη μας υπάρχουν μερικοί μαθητές που δε τα πηγαίνουν τόσο καλά στα μαθήματα αλλά τώρα τελευταία έχουν αρχίσει και διαβάζουν περισσότερο και προσπαθούν. Αλλά όχι όλοι. Μερικοί συνεχίζουν να μη διαβάζουν και να κάνουν φασαρία.

Στο διάλειμμα Γκιουλσέν τα αγόρια και τα κορίτσια μερικές φορές παίζουν μαζί. Όμως μερικά αγόρια από την τάξη μας δε τους κάνει κανέναν παρέα γιατί μπορεί να μη τους θέλουν.

Αν έρθεις εδώ πιστεύω πως θα κάνεις πολλούς φίλους που θα παίζουν μαζί σου και θα σε βοηθάνε στα μαθήματα. Επίσης μπορεί μερικοί από αυτούς να γίνουν και κολλητοί σου.

Τελικά εύχομαι να επιλέξεις το σχολείο μας.

Θα σε περιμένουμε.

Αξιολόγηση M.K14.

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το σχολείο μας είναι μεγάλο και όμορφο. Εάν το επισκεφτείς θα σου αρέσει πολύ. Σε αυτό το σχολείο περνάμε πολύ όμορφα.

Η αίθουσα μας ήταν ζαχαρί με το πράσινο πίνακα, τον χάρτη και τις ζωγραφιές όλων των παιδιών. Πριν ένα μήνα περίπου άλλαξε. Την κάναμε μοβ με λαχανί. Υπάρχουν διάφορες φωτογραφίες που έχουμε βγάλει εμείς, διάφορες εργασίες. Α! Επίσης μέσα στην τάξη υπάρχει ο χώρος με το καθιστικό, ο χώρος με τους υπολογιστές και τα θρανία. Τα θρανία είναι χωρισμένα σε τρεις ομάδες όπου κάθονται έξι παιδιά.

Στις εργασίες δουλεύουμε ομαδικά στους χώρους που σου είπαμε πριν. Αυτός ο τρόπος σε βοηθάει στη γνώση σου έτσι ώστε να μαθαίνεις πιο πολλά πράγματα. Η κυρία εκείνη την ώρα περνάει από τις ομάδες και μας ελέγχει.

Στους μαθητές μας συμπεριφερόμαστε αρκετά καλά πιστεύω με κάποιες εξαιρέσεις. Στα μαθήματα όλα έχουμε πάρει κάποια βελτίωση και κάποια επίδοση. Μόνο όμως τα παιδιά που κάνουν φασαρία. Τα άλλα συνεχίζουμε έτσι με την ησυχία. Εμείς πάντα προσπαθούσαμε να ηρεμήσουν τα παιδιά και έγινε.

Στο διάλειμμα για κάποια περίοδο παίζαμε κυνηγητό στο οποίο χωριζόμασταν αγόρια κορίτσια. Τώρα σταματήσαμε να παίζουμε και καθόμαστε σε παρεούλες, κανέναν δεν είναι μόνος. Αυτό θα το κανονίσεις μόνη σου αν θέλεις να έρθεις αλλά άμα ήμουν στη θέση σου θα ερχόμουν γιατί ξέρω πως θα πέρναγα πολύ ωραία.

Μακάρι να έρθεις!!!

Θα σε περιμένουμε!!!

Τα παιδιά της Ε' τάξης της Λιβανάτας.

Αξιολόγηση M.A15.

Γεια σου Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών σε καλεί να έρθεις στο σχολείο μας.

Είναι ένα παλιό σχολείο αλλά ωραίο κι ακόμα ωραιότερη είναι η τάξη μας.

Η τάξη μας είναι καταπληκτική. Έχουν φανταστικά χρώματα οι τοίχοι, αυτά είναι λαχανί και πολύ απαλό μοβ. Μέσα στην τάξη υπάρχουν κολλημένες ομαδικές εργασίες, ζωγραφιές κ.α. Υπάρχουν δύο βιβλιοθήκες και ανάμεσά τους υπάρχουν δύο θρανία με ένα λαπτοπ για να κάνουμε εργασίες. Έχουμε ένα καθιστικό και ένα χαλί για να συζητάμε. Ακριβώς από πάνω από το καθιστικό υπάρχει μία αφίσα με τους συμμαθητές μου και γράφει "crazy class". Έχουμε βάλει μοντέρνες κρεμάστρες και στις πλαϊνές κολονίτσες, φωτογραφίες. Η τάξη μας είναι η ωραιότερη. Δε μπορεί να συγκριθεί με άλλη. Αν έρθεις είναι τέλεια. Υπάρχουν τρεις τρόποι επιλογής συνεργασίας, στο λαπτοπ στο θρανίο και στο καθιστικό. Συνεργαζόμαστε δίκαια. Ο καθένας παίρνει το δικό του ρόλο π.χ ένας είναι υπεύθυνος για την καταγραφή του κειμένου άλλος για την παρουσίαση του κειμένου.

Τον τελευταίο καιρό δύο συμμαθητές μου βελτιώθηκαν. Προσπαθούν όλο και πιο πολύ.

Στο διάλειμμα παίζουμε ή συζητάμε. Μερικά παιδιά όμως χωρίζονται σε αγόρια και κορίτσια και

δεν είναι καλό.
Άμα έρθεις θα περάσεις τέλεια.
Σε περιμένουμε,
τα παιδιά της Ε΄ τάξης.

Αξιολόγηση Μ.Κ16

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο Λιβανατών είναι ένα μεγάλο άλλα όμορφο σχολείο. Θα περάσεις τέλεια. Βέβαια στην αρχή θα σου είναι δύσκολα. Μετά θα συνηθίσεις. Στην Ελλάδα τα σχολεία, οι τάξεις και η διδασκαλία μοιάζουν λίγο πολύ. Αυτό που θα σου αρέσει περισσότερο είναι η τάξη μας. Είναι μία μεγάλη και τετράγωνη αίθουσα. Έχουμε κολλήσει φωτογραφίες και ζωγραφίες από τις εργασίες που κάνουμε. Έχουμε δύο βιβλιοθήκες για να τοποθετούμε τα βιβλία μας. Υπάρχουν χρωματιστές κουρτίνες και ένας πράσινος πίνακας. Υπάρχει ένας υπολογιστής και ένα καθιστικό. Έχουμε κολλήσει μία φωτογραφία και έχουμε γράψει “Crazy Class”. Επίσης υπάρχει μία έδρα. Είναι βαμμένη με λαχανί και μοβ ανοιχτό. Μου αρέσει πολύ και πιστεύω πως θα σου αρέσει κι εσένα.

Όταν κάνουμε εργασίες λειτουργούμε ομαδικά. Δουλεύουμε ομαδικά στον υπολογιστή ή στο καθιστικό ή στα θρανία. Η κυρία εκείνη την ώρα μας επιβλέπει και ταυτοχρόνως μας βοηθάει.

Στους μαθητές μου πιστεύω ότι φέρομαι καλά. Προσπαθώ δηλαδή γιατί κάποια παιδιά φέρονται άσχημα σε κάποιους συμμαθητές μου. Αυτό μη σε φοβίζει γιατί η κυρία τους μαλώνει. Από την πρώτη δημοτικού έχουν βελτιωθεί όλοι και στα μαθήματα και στη συμπεριφορά. Στο διάλειμμα παίζω με τις φίλες μου Μ.Κ2 και Μ.Κ5 και τους φίλους μου Μ.Α 15 και Μ.Α10. Όλοι μαζί κάνουμε πολύ καλή παρέα.

Όσο αναφορά για τη δασκάλα μας είναι πολύ καλή. Θα σε βοηθήσει σε ότι δυσκολεύεσαι. Θα περάσεις τέλεια.

Σε περιμένουμε.

Τα παιδιά της Ε΄ τάξης του Δ.Σ Λιβανατών.

Αξιολόγηση Μ.Α17.

Καλησπέρα Γκιουλσέν.

Το δημοτικό σχολείο είναι ένα μεγάλο σχολείο στο νομό Φθιώτιδας. Έχει μία μεγάλη αυλή που έχει χώρο για πολλά αθλήματα. Μέσα στην τάξη υπάρχουν διάφορες εργασίες που έχουμε κάνει. Υπάρχει ένας καναπές που κάνουμε ασκήσεις και ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής και κάνουμε ασκήσεις και εκεί. Στο διάλειμμα παίζουμε διάφορα παιχνίδια όπως κρυφτό κτλπ.

Η κυρία στην ώρα της γλώσσας μας δίνει μερικές φωτοτυπίες και μας δίνει τις εργασίες που πρέπει να κάνουμε ή στο καθιστικό ή στα θρανία και στον Η/Υ. Στους συμμαθητές μας συμπεριφερόμαστε ήρεμα και δε φωνάζουμε. Είδα αλλαγή συμπεριφοράς στον εαυτό μου. Στην αρχή της χρονιάς συμπεριφερόμουν πολύ κακά δηλαδή μίλαγα όπως ήθελα ενώ τώρα νομίζω πως δε το κάνω πού συχνά. Πιστεύω πως οι συμμαθητές μου με βοήθησαν να αλλάξει η συμπεριφορά μου. Πιστεύω πως θα περάσεις πολύ ωραία στην τάξη μας και θα παίζουμε μαζί.

Εγώ θα της ζητάγα να μείνει γιατί πιστεύω πως η τάξη μας είναι η καλύτερη.

Αξιολόγηση Μ.Α18.

Η τάξη μας είναι η καλύτερη τάξη του σχολείου μας και δε μοιάζει καθόλου με τις άλλες τάξεις του σχολείου μας. Μου αρέσει η αίθουσα μας γιατί την έχουμε βάψει με δύο ωραία χρώματα. Επίσης της έχουμε βάλει και κάποια αυτοκόλλητα και μερικές φωτογραφίες. Βγάλαμε τις παλιές κρεμάστρες και βάλαμε άλλες καινούριες. Φέραμε ένα χαλί και ένα καθιστικό. Στις εργασίες εργαζόμαστε ομαδικά. Στις ομάδες είμαστε και αγόρια και κορίτσια. Κάποια παιδιά άλλαξαν συμπεριφορά και ένα είχε βελτίωση. Αυτοί που άλλαξαν χρειάστηκαν τη βοήθειά μας. Στο

διάλειμμα παίζουμε όλοι κλέφτες και αστυνόμοι. Θα περάσεις τέλεια. Εύχομαι να έρθεις.

Το Debate μεταξύ μετωπικής και ομαδοσυνεργατικής εργασίας

-Γεια σας. Καλώς ήρθατε στην εκπομπή μας κοινωνία ώρα μηδέν. Εγώ είμαι ο κύριος Γιάννης και η κυρία είναι η Άννα.

-Σήμερα θα σας παρουσιάσουμε δύο ομάδες που η μία υποστηρίζει τα μειονεκτήματα της ατομικής εργασίας και η άλλη τα πλεονεκτήματα της ατομικής εργασίας και τα μειονεκτήματα της ατόμικης εργασίας.

-Αφήστε δε πειράζει δε διακόπτουμε τώρα.

-Σας παρουσιάζουμε την ομάδα των ατομικών εργασιών.

-Ακούμε.

Και την ομάδα των ομαδικών εργασιών.

-Γεια σας.

-Γεια σας

-Καλησπέρα. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα των ατομικών εργασιών και ποια είναι τα μειονεκτήματα των ατομικών εργασιών;

-Οι ατομικές εργασίες είναι καλύτερες από τις ομαδικές επειδή τις κάνουμε μόνοι μας, επειδή αν δε μπορούμε να τις κάνουμε προσπαθούμε ενώ στις ομαδικές μπορεί να το κάνουν όλοι οι άλλοι κι εμείς να καθόμαστε.

-Ναι αλλά στις ομαδικές αφού είμαστε περισσότερα άτομα η εργασία γίνεται πιο γρήγορα.

-Ναι όμως είναι πάρα πολλές γνώμες μαζί και αργεί να γίνει η εργασία μας.

-Ναι αλλά... όμως κατά τη διάρκεια της εργασίας διασκεδάζουμε. Ενώ μόνοι μας δε θα έχουμε τίποτα. Απλώς θα σκεφτόμαστε μόνοι μας και θα γράφουμε.

-Ναι όμως μόνοι μας συγκεντρωνόμαστε καλύτερα.

-Ναι αλλά όταν είσαι μόνος σου αργείς περισσότερο γιατί δεν υπάρχει άλλος να σε βοηθήσει.

Σ' αυτές καταλαβαίνουμε καλύτερα και συγκεντρωνόμαστε.

-Σε ποιες;

-Στις ατομικές εργασίες.

-Όταν όμως είμαστε σε ομάδες...

-Ναι αλλά και στις ομαδικές εργασίες λέμε ελεύθερα τη γνώμη μας ο ένας στον άλλον και έτσι μπορούμε να αποφασίσουμε τι θα γράψουμε και πώς θα αποφασιστεί η άσκηση.

-Δεν ξέρουμε όμως άμα θα αρέσει στους συμμαθητές μας.

-Γι' αυτό υπάρχει λέω ελεύθερα τη γνώμη μου και αποφασίζω.

-Ναι. Επίσης, αν υπάρχουν κάποια άτομα με μαθησιακές δυσκολίες στην ομάδα, η ομάδα, εμείς είμαστε πολλά άτομα και μπορούμε να του δείξουμε κι έτσι να μάθει πιο γρήγορα.

-Ναι, όμως κι ο καθένας μόνος του μπορεί να βοηθήσει ένα παιδί, να το βοηθήσει δηλαδή.

-Όχι. Αυτός που δε μπορεί να καταλάβει κάτι δε θα κάνει και την άσκηση.

-Ναι, άμα είναι ατομική η εργασία θα τον βοηθήσει ο συμμαθητής που κάθεται δίπλα του. Δε χρειάζεται να είναι ομαδική η εργασία ή η δασκάλα του.

-Εγώ πιστεύω το αντίθετο. Όταν είμαστε σε μια ομαδική εργασία δουλεύουμε καλύτερα.

-Δε μιλάμε την ώρα του μαθήματος και δεν ενοχλούμε τον άλλο.

-Πότε;

-Ε;

-Πότε;

-Στις ατομικές.

-Όταν όμως... άμα μεγαλώσουμε θα είναι πάρα πολύ καλό να συνεργαζόμαστε και να δουλεύουμε σε ομάδες. Το έχω δει από μικρή αυτό. Μας βοηθάει στις δουλειές μας όπου κι αν είμαστε όπου κι αν βρισκόμαστε.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

-Γεια σας! Επιστρέψαμε από ένα εικοσάλεπτο διάλειμμα. Λοιπόν ξεκινήστε.

-Συνεχίστε.

-Οι ομαδικές εργασίες γίνονται πιο γρήγορα γιατί είμαστε περισσότερα άτομα. Κατά τη διάρκεια της εργασίας διασκεδάζουμε. Αν κάποιο παιδί έχει μαθησιακές δυσκολίες ή δεν έχει καταλάβει την άσκηση μπορούμε να του εξηγήσουμε.
 Να πούμε για τα μειονεκτήματα;
 -Τώρα το δικό μου, έτσι να δουμε δε...
 - Τα μειονεκτήματα των ατομικών είπαν αγόρι μου!!!!
 -Στις ατομικές δε θα υπάρχει κάποιο άτομο να ελέγξει τον άλλο και τα ορθογραφικά λάθη. Ενώ αν είμαστε όλοι μαζί μπορεί κάποιος να τα ελέγξει.
 -Ναι αλλά στις ομαδικές, ομάδες, στις ομαδ...
 -Ασε να τα πούνε όλα αφού κάνουμε σούμα.
 -Επίσης όταν είσαι μόνος σου αργείς περισσότερο γιατί δεν είναι κανένας να σε βοηθήσει και να σου πει άλλες ιδέες. Πρέπει να τα σκεφτείς όλα μόνος σου.
 -Όταν είμαστε σε ομάδες αργούμε περισσότερο γιατί πρέπει να ακούμε τις γνώμες των άλλων ενώ όταν είμαστε σε ατομική εργασία έχουμε μόνο τη γνώμη μας.
 -Ωραία για πείτε μας εσείς τι πιστεύετε; Πού αργούμε πιο πολύ στην ατομική ή στην ομαδική;
 -Στην ομαδική αργούν περισσότερο.
 -Ωραία.
 -Όχι. Όταν τα άτομα είναι σωστά εκλεγμένα δε χρειάζεται να είναι όλοι άριστοι. Πρέπει να είναι διάφορα άτομα με το καθένα με διαφορετικές ιδέες και να ξέρουν καλά να συνεργαστούν και να ακούν ο ένας τον άλλον. Έτσι δεν αργούν βρίσκουν τη σωστή έκφραση για να βάλουν στην εργασία τους.
 - Πρωθυπουργός θα γίνεις παιδάκι μου!!!
 -Ανακεφαλαιώνουμε:
 -Ωραία τα παιδιά από δω να ανακεφαλαιώσουν.
 -Να σας πούμε κι εμείς τα μειονεκτήματα. Στις ομαδικές εργασίες κάποιοι μπορεί να χαζεύουν και κάποιοι να κάνουν εργασία. Αυτό δεν είναι πολύ δίκαιο.
 -Ναι αυτό ακριβώς είπα τώρα. Πρέπει τα άτομα στην ομάδα να είναι σωστά επιλεγμένα.
 -Γιατί άμα κάποιος ακούει τις γνώμες των άλλων και δε λέει τίποτα ε τι; Κάνει την εργασία; Ακόμα κι ας είναι καλός ή κακός άνθρωπος. Ναι για όλες τις γνώμες.
 - Υπάρχουν κάποια άτομα που είναι ναι μεν μέτρια στα μαθήματα αλλά είναι καλοί στο να μη τεμπελιάζουν και στην καλή συνεργασία. Έτσι διαλέγουμε τα άτομα. Δεν είναι όλοι καλοί. Γι' αυτό ακριβώς για να κάνουμε μια ομάδα το ψάχνουμε καλά. Ούτως ή άλλως τους παρακινούμε εμείς.
 Αν δε μας αρέσει αυτό προσπαθούμε να το κάνουμε καλύτερο.
 - Ναι αλλά μπορεί να γίνει κάποια μικρή φασαρία και να αργήσουμε περισσότερο. Και κάποιοι να κάθονται.
 - Ναι, γιατί λέμε πολλές γνώμες και μερικές δε τις γράφουμε και αργούμε πιο πολύ.
 -Εγώ παιδιά για να σας πω τη γνώμη μου σε ένα κατέληξα. Και τα δύο χρειάζονται.
 -Ναι θα συμφωνήσω και γω με τον Μ.Α6.
 -Κι εγώ.
 -Κι εγώ.
 -Κι εγώ.
 -Κι εγώ συμφωνώ.
 -Κι εγώ συμφωνώ.
 -Πρωθυπουργό να με κάνετε!!!!
 -Σαν όνειρο! Κι έτσι τελείωσε η εκπομπή μας με ένα χαρούμενο τέλος. Γεια σας και τα λέμε αύριο στις δέκα.
 -Γεια!